

הקדמה מוקדמה: בעזרת ימין ה' רוממה: מבעל הדיעה ינדעו היודעים עד אפשרות
הדיעה מדיעתו למען יגיעו למעלת האהבה הדביקה התשוקה והחשוקה עד הרצות
רצונו אשר רצה בנו לחיותנו להיות לו לעם סגולה על פני האדמה: פאשר הינשיר
אותנו בתורתו הנתונה לנו ע"י נאמן ביתו להאיר מחשבות העולם ואפילו ובה ינשירו
הבריות תכלית הינשר להשיגם הפנספים האמיתיים לכל גויה די מחסורו לפי כוחו
הא"ושר לפי אשרו ותכונת מדעו בנעלם: ואכל ממנו וחי לעולם: ואחריו השלם במדע
וכל יקר ראתה עינו באלקיות טבעיית ולמודיית ימלא ביתו מאור אהבתה וגביית צביה
ועדיה פי כפליים לתושיה: השמחים אלי גיל ישישו פי ימצאו לדעת מעשה ה' מה נורא
מפז ומפנינים יקרה חפץ ה' בידם יצליח ירום אף יצריח בהופיע נוגה עליהם והנה
במשפך מעשיהם: המתקדשים והמתטהרים אל הגנות מלעיבים במלאכי אלקים דוכרים
על צדיק עתק מבקשי תואנות העם המתאונים בתמודות המדומות סוכאי יין וזוללי בשור
נותני עין בבצע מעשקות ואשר לשונם תהלה על דרך שיחו מוסר לא לקחו: והיו טרם
יקראו בה שנים ושלשה דלתות והתנודו את עוננם ופניהם יחפרו ויבזו אשר בחרו:
והביטו את אשר דקרו ואם דעוטיה במציאות השם עם ידיעת התארי מתארי ההגשמה
המנגלים מחכמתו להרשות בהן בני האדם לעזר התעוררו האהבה והיראה ואף ממנה
נקה ריחוק הגשמיית: וממנה יראה כמה מדרגות הנבוא' מתפרשות קצתם מקצתם
ומעלת נבואות משה רבינו מזולתו וכמה הבדלות בין קודש לחול בין נבואיי אמיתי לאלו
הסכלים הונברי נכבים ודרך הקסם ותחבולות מלאכת הפועלי בכת המדמה וגונבי דעת
המדמים פהדמיות קוף לכני אדם מנתיבותי: יראה דרך עבור בין הגזרים הדיעה
והבחירה יעמודו ודעת לנבון נקל: ומדעי' במחקר בזהירת החריצה במועיל
ושמירות הנזק עם עולם השגחת המקרים באישים: ממנה בתעלומות חכמת התולדות
עם הזקרת היעודים בגמול ועונש בפליאת צדיק לאבד בצדקו ורשע מארי' ברעתו עם
עונשם הצלקתו וכל קנינו: ממנה שכל בוחן בחירת הנאות והרחקת המגונה מןסודים על
שרשים אמיתיים מה שלא ניתן אל שכל מוטבע להסיג כ"א מסידור אלקיי: ומתוכה
יראה אמיתתה ומעלתה ויקר מציאותה על דתי' הפוזבות בכמי אלפי הבדלות:
ומתועלותי הודעת טבעי בעלי החיים לחות הבהמות וארסי החי' חמת תנינים הגדולים
מזגי ברייתם מתנגד טבע האדם ביסודו ומזגו: ומדעי' בגמול הנצחי ועולם התחי'
ושאחר התחי' ובחקירו' השארות הנפש והרוח בני האדם העולה למעלה בנסיון ונצחות
הנפש צורה בצרור החיים וביטול הנפש ברצון האדון ב"ה.

ומתעלומ' עקרי הנפשו' ומעלות הרוחני' ובריאת האדם במחבר הצור' הפל בחמש
צחצחו' הפוללים עד אין סוף ב"ה: מל בהנהגת המדינות וקיבוץ האנושי קיבוץ פללי
ופרטי האישים איש וביתו אדון ועבדו ריעו וידידו: וממנה בקניית שורשי הבטחון
רפאות שבורי לב יחלץ עני בעוניו ואביון בריבו יתום ואלמנה יעודד: ממנה פל תעלום
יתונדע וכל חכמה ומדע יתגלה בסתרי הבריאה בעולם שנה ונפש על מה אדניהם הטבעו
פי לא ידעו מה הוא: ממנה פחד שי הכוכבים ומסילותם הקיימים והנבוכים וכל גבוליהם
וכוכבי הונביי' ומשטרם בארץ בפועל' הצמחים ופגעי הזמנים למקריהם פאשר יושת
מגבוה מעל גבוה שומר אדון עליהם: ממנה בסוד הגילגול והעיבור העלם נמרץ אשר
העלימו הראשונים במפעלות אלקים והתרת הספיקו' אשר בו איך בדעה אין הזאת סותר

ומתנגד בְּשֵׁרְשֵׁי הָאֱמוּנָה וְהַעֲבוּדָה מֵהַתְּרַשְׁלוּת יָדֵי עַם הָאָרֶץ כִּידוּעַ מִטְעָנוֹת הַפְּתוֹת וְאִי־
לֹא יִהְיֶה בְּאֱמוּנַת הַגִּילְגוּל גִּירְעוֹן בְּשֵׁרְשֵׁי הַתְּחִינָ' וְהַגְּמוּל וְסִידוּר הַיִּנְשָׁר מִיּוֹצֵר הַכֹּל בְּרוּךְ
הוּא: וּמִמָּנָה דֵּי סוֹתֵר לְדַעַת הַמְּכַחֲשֵׁי בַּנְּצָחִים הָעוֹלָם וְקַדְמוֹתוֹ וְהַשְׁגַּחַת הַמְּשַׁגִּיחַ
בְּאִישִׁים וּבַטּוֹל מוֹפְתֵיו בְּפָרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית וּמְרַכְּבָה עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיְסוּד בָּה:
וּמִטּוֹבָה.

הַטִּיבָה לָנוּ בְּהַשְׁלֵמָה הַנְּפִשׁ כִּי הִיא מְשַׁלֶּמֶת אוֹתָנוּ בְּמַדְעֵינוּ בְּהַאֲמַנַת הָאֱמוּנָה בְּגִלּוֹי
וּמִצָּפוֹן פְּכִי שְׁלִימוֹת הַמְּקַבֵּל וְשְׁלִימַת מִידַת הַנְּפִשׁ וּבִפְחִיתַת הַמְּגֻנּוֹ' יִשְׁמַע חֶכֶם וְיוֹסִיף
לְקַח וּבְחֻקֵּי מְבִלֵי גִדַע טַעֲמָם כִּי אִם מְרַצוֹן הַמְּצַנּוּה אוֹתָם לֹא־הִבְתּוּ אוֹתָנוּ וְחִפְצוֹ בָּנוּ
לְטוֹב לָנוּ וְיִשְׁגּוּ הַנְּבִיאִים וְזָכִי הָרוּחַ בְּחֻקִּים וּבְגִלּוּיִים הַסְּתָרֵי הַתּוֹרָה נְחַמְדִים מִפּוֹ
וּמִפְּנִינִים פֶּאֶשֶׁר זָכִינוּ לְשִׁמּוֹעַ בְּלִימוּדֵי מְבִלֵי הַבֵּין עֲנוּמָה פְּנוֹנַת הַמְּתַכּוּוֹן וְאוֹר נִגְעַ עֲלֵינוּ
בְּדוֹרוֹת הָאֵלוֹ וְהַשְׁגָּנוּ יְדִיעַת הַתְּכֵלִית אֲשֶׁר לֹא גִדַע עַד כִּי יִשְׁקִיף עֲלֵינוּ מִמְרוֹם יִשְׁפֹּךְ
רוּחוֹ פֶּאֶשֶׁר יִוַּעֲדֵנוּ וְאֲשִׁפּוּךְ רוּחֵי עֲלֵיכֶם גּוֹ' וּמְלִבְד כָּל אֵלֶּה מְסַתְרֵי בְּמַעֲשֵׂה יַעֲזֵן הַיּוֹתֵה
בְּלֵי אוֹמְנָתוֹ שֶׁל הַק"ב וּבָהּ יִזְכּוּ הַזּוֹכִים לְהִיּוֹת שְׁוֹתְפֵי בְּמַעֲשֵׂ' בְּרֵאשִׁית עִם מְלֶךְ
בְּמִלְאֲכָתוֹ מְסוּדֵי הַיְצִירָה שִׁנּוּי הַמְּטַבְּעוֹ' הַמְּנוֹטְבְּעֵי מֵאֲתוֹ בְּסִידוּר הַמְּנוֹפֵל' וְכָל אֵלֶּה
מְצִירוֹפֵי הָאוֹתִיו' וְנִפְלְאוֹת הַרְבֵּה זָכוּ הָרֵאשׁוֹנִים הָרֵאוּ' לְכַף בְּאֲמַצְעֵית פְּעוֹלַת הַשְּׁמִים
וְצִירוֹפֵי אוֹתֵיֹת הַתּוֹרָה וְהַכֹּל מִבְּעַל הַרְצוֹן אֲשֶׁר עָלְתָה בְּמַחְשְׁבָהּ לְפָנָיו לַעֲשׂוֹת לְמַחְשְׁבֵי
אֵלֶּה: וְעוֹד לֵה חֲכָמוֹת רְמוֹת נִשְׁגָּבוֹת וְנִעְלָמוֹת מַה שֶּׁלֹּא שְׁעָרוֹם הַחֲכָמִים בְּחֻקְמַת' וְלֹא
יְדַעְנוּם כ"א בְּאֲזִנּוֹנוּ שְׁמַעְנוּ וְאֲשֶׁר חֲכָמִים הַגִּידוּ מִחֻקְמַתוֹ דְּשִׁלְמָה שֶׁהִי בְּקִי בְּחֻקְמַת
הַתִּיָּר וּבְנֵי קִדָּם בְּשִׁיחַת הָעוֹפוֹ' וְהַדְּקָלִים שִׁיחַת שְׁדִים וּכְפִיִּתָם: וְגַם אֵלוֹ לְחֻקְמִים הַכִּינוּ
וְחֻקְרוּ מִשְׁכָּלֵם הַמְּכַזֵּב וְאִף כִּי בָנוּ לָהֶם יְסוּדוֹת וּמִן־שְׁפָלוֹת רֵאשׁוֹנוֹת עַל שְׁרָשִׁים חֻזְקִים
רָאָה מְבוֹכְתָם וּבְלִבּוֹלָם בְּחֻקְמַת הַתְּכּוּנָה אֲשֶׁר הָאֲחֵד בּוֹנֵה וּבָא חֲבִירוֹ וּמְפִילוֹ וְהַנְּסִיוֹנ'
כּוֹזְבוֹ' אֲבָל הַמִּיְסוּדִים מִיְסוּדֵי הַתּוֹרָ' הֵמָּה נֶאֱמָרִים מִמְּקוֹר נוֹבַע מִמַּעֲיִנֵי הַיְשׁוּעָה אֲשֶׁר לֹא
יִכְזְבוּ וְלֹא יִשְׁקֹרוּ כְּמוֹ שֶׁהַעִיד שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ שֶׁהַבֵּין כָּל חֻקְמַתוֹ מְקוּצֵי וְתַגִּי וְרַמְזֵי הָאוֹתֵיֹת
כְּמוֹ שֶׁהַעֲתִיק הַרְמַב"ן מִס' הַנֶּק' חֲכַמ' רַבַּת' דְּשִׁלְמָה אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעַקֵּשׁ קוֹלְעִים
אֵל, הַשְּׁעָרָה וְלֹא יְחַטָּאוּ: וְעוֹדֵינוּ בְּעֻזְרָתוֹ צְפִינוּ וְרֵאוּנוּ בְּדוֹרוֹת הַקְּרוֹבוֹת אֲלֵינוּ מִהַקְּדוּשׁ
הָאָרֶץ' בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא הַמְּקַנְבֵל הָאֵלְקֵי שְׁזָכָה לְכָל הַחֲכָמוֹת בְּאֲמִיתוֹת וְהַפִּיר בְּפָרְצוֹף
וּמַחְשְׁבוֹ' הָאֲדָם.

וְהַפִּיר בְּנִשְׁמוֹת וּבְגִלְגוּלִים וּפְגָם שְׁלֵהֶם וְתִקּוּנוֹ וְעֲלִיִּית הַנְּשָׁמוֹת וּבְזִמְן הַתְּנָאִים אִפִּי
קִטְנִים שְׁבָהֶם זָכוּ לְכָל הַמַּעֲלוֹת כְּמוֹ שֶׁהַעִידוּ עַל ר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מְקַטְנֵי תַלְמִידֵי הַלֵּל
וְהַתְּנָא בְּפָרְקֵי אַבוֹת מַעִיד לְכָל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה שֶׁהוּא זוֹכֵה לְדַבְרֵים הַרְבֵּה וּמַגְלִין לוֹ
רְזֵי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לְדַעַתִּי כָּלֵל בְּמִילוֹת קִצְרוֹת כָּל אֵלוֹ הַנְּסַתְרוֹת וְכַה"א מֵאֵז וּמַעוֹלָם בְּעוֹד
עַסְקָם בָּהּ לְשִׁמָּה לְמַעַן הָאֲמַת וְהַשְּׁלוֹם לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת הַמְּצוֹת עַל תִּיקוּנָם וּלְלַמֵּד אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶת אַחִיו יַעֲזוּרוּ לְמַעַן יִלְכוּ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וּבְזֶה הָאֲנוּפּוֹהֵתָה הַתּוֹרָה עֲטָרַת
תְּפָאֲרַת וְצִנְיָף מְלוּכָה לְהוֹגִיָה וּמַגְדִּילָתוֹ וּמְרוֹמְמָתוֹ עַל כָּל אֲדָם וְהַכֹּל מִתְּבָרְכִים בְּבַעֲלֵי
הַתּוֹרָה כִּי הָיוּ כְּמִלְאֲכֵי אֱלֹקִים כֹּא' מִצְבָּא מְרוֹם: וְהָיָה כָּל אֲחֵד מִפִּיר מְקוֹמוֹ וּמוֹדָה עַל
הָאֲמַת עַל כֵּן לְמַדּוֹ מְכָל זוֹלָתוֹ הַגְּדוֹל מְמַנּוֹ וְזָכוּ לְהִיּוֹת חֲכָמִים גְּדוֹלִים כִּי לְמַדּוֹ כָּל יְמֵיהֶם
מַגְדוֹלִים מֵהֶם עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר לָהּ קִטָּן וְגְדוֹל שֶׁלֹּא שְׁמַעוּ מִפִּי רַבָּם וּמֵהֶם מִי שֶׁלֹּא אָמַר

דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ מְעוֹלָם וְכֵן זָכוּ תַלְמִידֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם לְהִרְבּוֹת תַּלְמִידִים לַעֲשׂוֹת נֶחֱם רוּחַ לְיוֹצְרָם וְאַחֲרָי כִּי נִתְמַעְטוּ הַלְּבָבוֹת וְיִרְאֵת שָׁמַיִם.

אֲזָלוּ וְנִתְמַעְטוּ הַשְּׂקָדָנִי נְעָדְרוּ הַחֲכָמוֹ וְנִשְׁכַּחוּ הַתּוֹרוֹ וְנִתְרַבּוּ הַדִּיעוֹת וְנִחְלְקוּ הַתַּלְמִידִים וְשֹׁאֲרֵי חֲפִימֵי לְמַהוּי כְּסָפְרֵי כו' וְנִתְרַבּוּ הַצָּרוֹת עַד שֶׁלֹּא מָצְאוּ יְדֵיהֶם לְלַמּוֹד כֹּל צָרְכָם וְלֹא לְמַדּוֹ כ"א הַהֲכָרְחֵי לְקִיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְהַקְּבָלָה שֶׁבַע"פ בְּצִוְרָה תְּרִי"ג הַמְצוּוֹ שֶׁצִּוְנוּ ה' ב"ה וְגַם בְּאֵלוֹ הַמְצוּוֹ נִתְדַלְדַּל לְיַמּוּדָם כ"א בְּהִנְהוּג' כַּמ"ש בְּשִׁית' לֹא מְצִינוּ: וּמֵאֵז הוֹחֲלָנוּ חֲלָנוּ כְּמוֹ יִלְדָנוּ כִּי הִתְחִילוּ הַחֲכָמִים לְהִנּוֹת מִלְּיַמּוּדָם בְּתוֹרָה וְחִיטָה נִפְשָׁם בְּגִלְגָּלָה כְּקוֹרֵדִים פְּקוּל מִיָּנִי וְעוֹגֵב בְּסוּד מְשַׁחֲקִים לְיֹשֵׁב בְּרֵאשֵׁי קָרַת לְהִרְבּוֹת שְׂכָר וּלְקַבֵּל פָּרָס קָמוּ נְעָרִים מְנוֹעָרִים וְתַלְמִידִים מְצוֹנְעָרִים כֹּל הַרוֹצֶה לְיִטּוֹל אֶת הַשְּׂכָר יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ הַדִּיוּט קוֹפֵץ בְּרֵאשׁ לְקִלּוֹתוֹ וְחֲמֻדָּתוֹ בְּמַדּוּמ' וְהַתַּלְמִידִים בּוֹרְחִים וְהוֹלְכֵי אִישׁ לְאֹהֶלוֹ כִּי מֵה לָהֶם לַעֲצָבִי שְׂטִי רַהֲבִי הַנְּעַשִׂים בְּשִׁבִיל כְּסָף וְתַהֵי הָאֲמַת נְעַדְרַת מִפֶּל וְכֹל כִּי הִרְבּוּ לֹא שִׁמְשׁוּ כֹל צָרְכּוֹ וְלֹא יָדַע הַתַּלְמִיד מֵאֵין רַבִּי לֹא שָׁנוּ ר"ח מְנִיין וּבְאֵלָה וְעוֹד לוֹ שֶׁמְשׁוּ הַדּוֹרוֹ עַד כִּי לֹא יְבוֹשׁוּ כִּי יַעֲמֻדוּ נְעָרִים קְטָנִים אֲשֶׁר עֲדִיין לֹא לְמַדּוֹ וְלֹא לְקַחוּ מוֹסֵר וּבְהִבְלֵי הַיְלָדוֹת יְדֵיהֶם עֲסֻקָנוֹת וְעֲדִיין בְּטִיב לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ ע"כ יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעוֹקֵל מִלְּפָנָי כֹּל יוֹדְעֵי: וְעוֹד הוֹסִיפוּ סָרָה כִּי נִגְדָעָה קִרְנוֹ הַתּוֹרָה לְפָנָי עָמַא דְאַרְע' אַחֲרָי יִרְאוּ כִּי יַעֲמְדוּ הוֹרִים וּמוֹרִים סְכָלִים וְנִמְהָרִים עוֹלָלִים לֹא רָאוּ מְאוּרֵי מֵה שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שׁוּם אָדָם בְּעֶסְקֵי בְּדָרָה אֲרִץ וּמִשָּׂא וּמִתֵּן לְמִסְרָם לְחַרֵּשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן וְיִתְפָּאוּ דְבָרֵי אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל הַתּוֹרָה שֶׁאֵינָה כ"א מוֹסֵר וְהַבָּלִים וְהִנֵּה כַּעַס כִּכְהֵן סְפָרֵי כְּעָמַא דְאַרְעָא חוֹגֵר כְּמִפְתָּח מִתְפַּלֵּל וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל וְכִי יִזְקִין בְּעַפְרָה גִזְעוּ וְעַשׂוּ כְּמוֹ נִטְעוּ תַלְמִידֵי וְתַלְמִידֵיהֶן אֵין חֲכָמָה וְאֵין תְּבוּנָה בְּחַשְׁיָה וְתִהְלָכוּ וְנַעַר קָטָן נוֹהֵג בְּהֵן וְגַם יָד ה' הִיטָה בְּנוֹ לְהִתָּם חֲטָאת וּלְכָלוֹת פֶּשַׁע וְנִתְקַיְּמִים בְּנוֹ קִלְלַת יִשְׁעֵי מִפֶּל וְכֹל וְהַעֲמִיד עֲלֵינוּ שְׂרֵי מָסִים לְמַעַן עֲנוּתֵינוּ קְטָנֵי שְׁבָנוּ וְהִצְלִיחוּ וְהִגְדִּילוּ וּבְרוּב עוֹשְׂרָם מְקַבּוּצ' מְמוֹן שֶׁאֵינּוּ שְׁלָהֶם יִתְהַלְלוּ וְיַעֲשׂוּ לָהֶם חֲבוּר' כֹּל אִישׁ שׁוֹגָה וּפְתִי וּמֵאֵז תְּבוּ חֲפִימֵי דְאֲזָלֵי מִתְנוּנָה דְוָמָן לְאֲדָמָה וְחִפְרָה הַלְּבָנָה וּבּוֹשָׁה הַחֲמָה כִּי יִפְיָרְעוּ הַעֲסָמָן הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה כִּי צוֹרֵרִים הֵם לָהּ בְּנִכְלִיָּהֶם לְהַעֲמִיד דִּינֵי וְרַבֵּי אֲשֶׁר חֲכָמִים בְּעִינֵיהֶם גְּבָרֵי דְכְּוֹנְתֵיִהּ הוֹלְכִים בְּדָרָה אִתָּם בְּנִיָּהֶם וְחֲתֻנֵּיהֶם: וְזֶה פְרִי מַעֲשֵׂיהֶם בְּחֹשֶׁבָם לְשׁוּם שֶׁאֵיִרְתָּם בְּאֲרִץ וְיִחְבְּרוּ סְפָרִים בְּמִדְרָשֵׁי הַפְּסוּקִים וּפְיִרוּשֵׁים וּבְפִסְקֵי וְיַעֲשׂוּ כּוּוֹנֵי דְמִיוֹנ' כּוּוֹבֵי: וּמֵה יִשְׁרוּ דְבָרֵי הַיִּשָּׁר מִקְנֻדֵי ו' ל' שְׁמֵלְאֲכַת הַדְּפוּס קִלְקַל הַתּוֹרָה שְׁמֵלְפָנָי הִיטָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת הַסְּפָרִים נִכְתָּבִים בְּדָמִים יְקָרִים מִיַּד הַסּוֹפְרִים וְלֹא הָיוּ קוֹנֵינִי כ"א הַעֲרֵכֵי הַמוֹעִילֵי וּמַעֲצָמָן הָיוּ סְפָרֵי שְׁוֹא מִתְבַּטְּלֵי מִשָּׂא"כ עֲכָשְׁיוּ שְׂרָבִים מַעֲמֵי הָאֲרִץ מִתְיָהָרִים מוֹצִיאֵן סְפָרֵיהֶם לְאוֹר וּמַעֲקָשִׁים לְמִישׁוֹר לְמַעַן קָרְאוּ בְּשִׁמּוֹתָם עָלַי אֲדָמוֹת בְּהַקְדָּמוֹ וְהַסְּפָמוֹת הִרְבּוּ הַגְּדוֹל אוֹ הַגָּאוֹן מְקוֹם תְּחִנוּתָם לְמוֹשְׁבוֹתָם לֹא יִבְצָר מֵהֶם כֹּל מְזִימָתָם: (וּלְדַעֲתֵי יְהִי פִירוּשׁ הַפְּסוּקֵי עַל פְּנוּנָה זֹאת יִרְהַב"ו הַנַּעַר בְּזָמָן מְלִשׁוֹן גְּאוּנָה וְגָאוֹן כְּמוֹ הַסְּבִי עֵינֵיךָ מִגְּדֵי שְׁהֶם הִרְהִיבֻנִי) חָבַל עַל דְּאֲבָדִין דוֹרוֹת הִרְאִישׁוֹנִים חָשְׁבוּ לְתַקֵּן שֶׁלֹּא יִדְפָּס שׁוּם סֵפֶר בְּלֵי הַסְּפָמָה וּמְסִיבּוֹת הַזָּמָן נִתְהַפֵּף כְּחוֹמֵר חוֹתָם וְתַהֵי לְתַקְלָה תְּקַנְתָּם כִּי מִי יַעֲיֵד עַל הַמְּסִפִּים אִם נִאֲמָנוּ עֲדוּתָם וְאִם הִמָּה פְדָאֵי לְבָרָה עֲרָבָה עֲרָבָה צָרִיךְ: וְאִנִּי אִם אֶפְתִּי לֹא קִשְׂאֵי אֶקְרָא אֲלֵיכֶם אִישִׁים רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל עִירִין וְקִדִּישִׁין בְּהִיּוֹת עֲדוּתְכֶם נִאֲמָנָה לֹא תִזְלוּ בְּתֵר אֲנוּמְדָנָא לְרֵאוֹת מְעַט מְזַעִיר בְּסֵפֶר הַנְּסָפָם מְעַל יְדָכֶם וּמֵן הִרְאוּ לְלַמּוֹד

רוּב הַסֵּפֶר בְּעִיּוֹן אוֹ דִּיתְמַחֵי גִבְרָא בְּעֵינְכֶם: ומכ"ש בפוסקים שישורת הדין נותן
האחרונים פוסלים הראשונים נמצא הנדפסי' באחרונה צריכים בדיקה במקומות שהשיגו
על דברי הראשונים ומרגלא בפומא דרבתי על המחברים בפירושי המדרשים הלונאי
יהיו מחשים ואני מתעצב להבא והנה ימים באים ותקראנה פאלה גם לספרי הפוסקים
החדשים כאשר עיני ראו באלו הנדפסים בקרב שנים ותבה מכעס עיני באין ידי לאל:
ובלי ספק פי חרפו עקבות משיחנו ומזרי ישראל: ואם פי ההכרח בפסקי' החדשים שלא
ימצאו בדברי הראשונים או שנסתפקו לפסוק באיזה מהם שגחלקו בו הראשונים ונדאי
צריכין אנו לעמוד עליהם איך נפסוק למעשה וצריכין חכמים חכמים וידועים שישפסקו
יכריעו בדבר ויספיקו עמהן ישרי הדיעה אשר בזמנינו וצריכים ברירה גדולה לידע
הישרים בלבותם פי אינו מועיל לנו מקומו שנתקבל לרב בקהל קטן או גדול אחריו הפסג
אחור משפט ונעדר האמת מן המקבלים ומי שמעיו פניו ומתחבבל בתחבולותיו ומי שיש
לו אב ומשתדלי' בעדו והשואל חלקו בפיו ובשפתיו ולא יחתו מריביו להם לבדם נתנה
הארץ למורשה: ויותר מזה פי רוב המקבלים אינם יודעי' לברר בין טוב לרע או להבדיל
בין קודש לחול והפסוף יענה את הכל ועל כל פשעים יכסה ואיך יהיו קבלתו ראי' על
חכמתו ולימודו אף אם יהי' מלוא כל הארץ כבודו: והנה אחרי כל הפא בדברינו
מהרפתקא' וחילופים דעודו עלינו מן הראוי' הי' למנוע מכתוב דברים בסידור הראוי
להדפיס פן יבואו בידי הבאים אחרינו ונדפיסו אותם ויהי' לאגורת פסוף פנונתם ועל זה
נאמר והצנועי' מושכים ידיהם ועל כל זאת סדרתי הדברים ממה שלמדתי בימי חורפי
פוסקים שפאו לידינו להלכה למעשה ואמרתי בזה יצאתי ידי כל ספק לכתוב בתחילתם
שעדיין אינם מצורפים להנתן בדפוס ואם אנפה שאצורפם באמת ויהיו ראוי' להוראה
אפשר שלא אמנע מהן הפירסום על ידי עצמי או מבני או מי שירצה לנפות בהן אכן
בתנאי שלא יזכר שמי עליהם ואולי יהי' בזה קצת תיקון הקלוקלים כאשר לבבי יבין
אבל למנועם לגמרי לא רציתי שגם הראשונים הקפידו שלא ישכח דבר אחד ממשנת'
ושיאמר דבר בשמם ואני חושב גם פי לא ידעו שם המחבר יזכירו שם הספר בשמו
ויאמרו על מחברו גם ברוך יהי' וקראתיו מעיל צדקה פי חשבתיו לצדקה כ' נפתלתי
לחבר ולדבר בדברי תורה פן אנפה לחבר ספר אשר עם לבבי לפני ולפני הילדים אשר
חננו אלקים אותי ללמדם ספר תורת אלקים אמן וכן יהי רצון בשנת ע"ת לחננה פי בא
מועדפדי שלא להוציא הנזיר אציג לפניכם דבר מה הרא"ש ביצ' פ"ב סי' י"ז וז"ל ומיהו
האי דשפופר' ע"פ הגר אסו' מפני שממהר פיבוי עכ"ל ולמ' לא פי' הרא"ש דטעמא
דשפופרת משום מוקצה מחמת איסור ואפילו לאחר פיבוי כמו שפירש הרמ"ב פ' ד"ה
מה' שבת: ונ' לתר' דאי' בגמ' פסחים ד' י"א ע"א וכל היכא דלא בדיל מי גזר ר' יודא
וכו' ואי טעמ' בשפופרת משום מוקצה מאי הקשה הגמרא דלמא חמץ דאורייתא
ושפופרת דרבנן אלא ע"כ טעמא מפני שממהר פיבוי ונמצא שפופרת ג"כ דאורייתא
והקשה הגמרא שפיר אבל לפ"ז הדרא קושיא זאת לשיטת הרמב"ם: ונראה דרמב"ם
ורא"ש מחולקי' בסברא מהרש"א ומהרש"ל משום דאמרינו בגמרא פסחים דף ד"ט ע"א
רב אחא בר יעקב אמר הא מני ר' יודא ונליף שאור דאכיל' משאור דראי' ופי' רש"י
דלפי סברא זו מותר חמץ של א"י מן התורה באכילה והדר רב אחא בר יעקב וכו' רבא
אמר לעולם ר' שמעון היא וכו' ונראה דרבא ע"כ סבר סברת רב אחא ב"י אליבא דאמת

והא דקאמר לעולם ר' שמעון משום דרוצ' לאוקמי המתניתין א"ד כ"ע אבל לעולם סבר אליבא דר' סברת רב אחא דאית' בגמ' חולין דף ד' ע"א אמר רבא המכחישי' בבורא שמים לתיאבון וכו' מפני דלא שביק וכו' אמרו לי רבנו לרבא תני' דמסייע לה פיתן של עוברי עבירה אחר הפסח וכו' מפני דלא שביק וכו' ואי אמרינו דחמץ של אינו ישראל אסור מדאורייתא א"כ מאי מהני מפני שהו מחליפין עיי' ברשב"א ד' שיטות: ותמצא סבר' זו בהדי' ועתה נבוא לביאור דמהרש"ל הקשה בגמרא דפסחים דף ט' ע"ב לרב יודא דגזר דילמא אתי למיכל וכו' והקשה מהרש"ל הא עבר על איסור דאורייתא דבל ירא' וכו' וי"ל דאיירי בביטול ומהרש"א פ"י דאיירי' בלא ביטול אלא בפרורין דלא עבר עליו והשתא נוכל לומר דלהרמב"ם קש' קוש' המהרש"ל וסבר תירץ המהרש"ל וא"כ איירי לאחר ביטול והוא חמץ דרבנו.

ומ"מ גזר ר' יודא והקשה הגמרא שפיר ומי גזר ר' יודא ולפי זה לא קשה קוש'א שלי אמאי לא תירץ הגמרא חמץ דאורייתא וכו' דלפי סברת מהרש"ל חמץ ג"כ דרבנו: והרא"ש סבר סבר' המהרש"א דאיירי בלא ביטול אלא על פרורין לא עבר על כל יראה אבל באכילה אסור מדאורייתא וא"כ קשה קוש'א שלי על התירץ משום הכי פ"י דטעמא משום פ"בוי דהוי ג"כ דאורייתא אבל כל ה"ל לפי סברא רבא אבל לפי סברא ר' אח' הדר קוש' על הרמב"ם אבל באמת הרמב"ם פסק בכמה דוכתי פרבא והוא ריש פרק ב' מהלכות חמץ ומצה ופ"י מה' ה"ל ג"כ פרבא משום דרבא ורב אחא הלכה פרבא דיוק: א נשאיתי בראובן שנשתדף לישא בת שמעון ולראובן אח והוא אילם כדאמרינו אינשי דאשתקל מלולי ושמעון מעכב עליו הנשואין באומרו ששעבד את עצמו בתנאי ולהשתדל לו שטר חליצה וזה אי אפשר לו שהרי אחיו לאו בר הכי הוא דחליצתו פסולה ושאל השואל אם יש תקנה לזה כמו שמבואר בשלחן ערוך אכן עזר בהלכות חליצה גבי יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת עיין שם מהרא"ש ברין שמתנה בשעת קידושין שאם תפול לפני אחיו הינצא מפלל דת היהודי שלא יחולו הקידושין למפרע אם נאמר גם כן בכהאי גוונא לפסוק הכי להתנות או לא ובספר נחלת שבועה פתוב כן בפירוש דמהני תנאי בכהאי גוונא אם יש לסמוך עליו בזה כיון שכתב דבריו בלי טעם ורא' עד כאן: תשובת אדוני מ"ו הגאון מוה' אברהם ברוך נר"ו תשובתי כגון זה שאילה וזו צריכה לפני כפי מעולם פקפקתי גבי יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת להתנות בזה ולפי נוקפו כשבא מעשה ואף שפמה פעמים עשינו מעש' בכהאי גוונא כפסק הרב בהגה"ה אלא ששם יש צד להתיר שבלאו הכי יש גדולים ראשונים שפסקו דאין צריך חליצה כלל גבי יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת ומעשה באחד שנאבד לו אחיו והותרנו גם כן על פי התנאי ה"ל וכמו שכתב הבית חדש ושם הו' ידים מוכחת שפבר מת או שהימר דתו לכן הותרנו גם כן על פי הטעם ה"ל ובאמת גם על זה פקפק הרב הגאון מהרר שמואל ר"ח רבי ישע' ז"ל שהיה אב"ד בק"ק פ"פ דמיין אבל לא נתגלה לי טעמו ואפשר שטעמו היה כהאי גוונא דדווקא גבי יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת שיש לסמוך אדברי האומרים דאין צריך חליצה כלל אבל בשאר מקומות הבו דלא להוסיף עלה אבל באמת מעשה שהיה כבר היה באופן ה"ל כמו שכתבתי ועתה אבא לבאר הדין מה שיש לפקפק על זה ואם אין להתיר התנאים ה"ל אם לא בצירוף דעת הגדולים דאומרים שאינו זקוק לחליצה לפני יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה

אחרת או אם יש להתיר בלי שום צירוף טעם אחר ויש להתיר בנדון דידן גם כן: הנה מהרא"י בת"ה פתב וזה לשונו להתנות בשעת קידושין שלא תזקק לייבם כשפתול לפניו וצריך עיון בדבר דבמרדכי פרק הפועלים מייתי ירושלמי דמתנה על מה שכתוב בתורה תנאי בטל כמו אם מתי לא תזקוק ליבום אמנם בתלמודא דידן לא משמע הכי מדפריד בפרק הגזול אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מנפה שחין תיפוק בלי חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה וכו' והבית יוסף פתב על התנאי הנה נשתקע הדבר ולא נאמר והרב בעל המפה פתב בדרכי משה ע"ש מהר"י ברין להתנות בשעת קידושין שלא יהיה קידושין למפרע וכן פסק בשלחן ערוך והבין הרב דהת"ה והבית יוסף לא איירי אלא התנאי שלא תזקוק לייבום אבל לא דברו מזה שאם מתנה שלא יהיה קידושין למפרע ואפשר שהם מודים בזה וכן האריך בזה בספר נחלת שבועה והשיב על הב"ח שהבין דברי הת"ה שאיירי גם כן בענין התנאי שכתב מהר"י ברין ולשיטתם צריך לומר דהת"ה הבין דתלמודא דידן דאמר אדעתא דהכי לא קדשה כלומר פאלו התנה שלא תזקוק לייבום מדכתב הת"ה דתלמוד דידן לא משמע הכי מדפריד בפרק הגזול אלא מעתה כו' ע"כ הבין הת"ה דגמרא איירי גם כן בכהאי גוונא פאלו התנה שלא תזקוק לייבום דאי הוי מפרש להגמרא בתנאי מהר"י ברין דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה שלא יחולו הקידושין אין כאן מחלוקת בין תלמודא דידן לירושלמי כמו שכתוב הנחלת שבועה אלא ע"כ דהת"ה הבין דבפרק הגזול ג"כ איירי בכה"ג שאדעתא דהכי לא קדשה שתהיה זקוקה לייבום ואני אומר שזה אי אפשר לעלות על הדעת לפרש הגמרא כן דא"כ קשה אמאי קאמרי תיפוק בלי חליצה אמאי לא נימא דאדעתא דהכי לא קדשה שתהיה זקוקה לייבום לפניו ונכפהו לחלוץ כיון שאינה זקוקה לייבום ונדאי כופין אותו לחלוץ כמ"ש בסמוך אלא ונדאי פשוט דאי אפשר להתנות בכה"ג אלא שאדעתא דהכי לא קדשה נפשה ולא חלו הקידושין למפרע לכה נפקת בלי חליצה כיון שאין כאן קידושין אבל אם נפרש על תנאי שלא תזקק לייבום מ"מ חליצה מיהו בעי וכפינו לי' לחלוץ מיהו אפשר לדחות ולומר דהכי פירושו כי בלאו הכי צריכין ליישב מאי דאמר אלא מעתה וכו' תיפוק בלי חליצה הא אמרינו בריש יבמו' אר"א מנין ליבמה שנפלה לפני מנפה שחין.

שאין חוסמין אות' וכו' ופי' רש"י שכופן אותו לחלוץ א"כ קשה מאי קאמר תיפוק בלי חליצה שהרי כופין אותו לחלוץ וכן הוא בטור סימן קס"ה פל הכי שגבי בעל כופין אותו להוציא ביבם כופין לחלוץ א"ו פשוט דה"פ אקרא קא קשי' לי' ל"ל קרא סמיך' שאם נפלה לפני מנפה שחין שאין חוסמין אותה פשיטא גזע שכופין אותו לחלוץ דא"לכ תיפוק בלי חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה א"ו כופין אותו לחלוץ ובלי קרא גזע ומשני טב למיתב כו' לכה צריכין קרא שאין חוסמין אותה ומזה הפי' ישלהוכיח שהפי' בגמרא הוא כפשוטו פאלו התנה שלא תזקק לייבום דאי הפירוש הוא פאלו התנה שלא יחולו הקידושין למפרע אין לפרש כפירושי שפרשתי דמקשה ל"ל קרא דהא ונדאי צריכין קרא בלא קרא ה"א שלא יחולו הקידושין למפרע ופטורי בלא חליצה לכה איצטריך קרא שאין חוסמין אותה וכופין אותו לחלוץ אע"כ הפי' הוא כפשוט' תיפוק בלא חליצה אלא ע"כ כופין אותו לחלוץ ול"ל קרא אבל בלאו הכי אידחי זה הפירוש דהמקשה ל"ל קרא קרא פשיט' לשון המקשה לא משמע הכי מדלא מייתי הך דר"א ועוד א"א לפרש הכי דהא פתבו התוס' דשם בב"ק פרק הגזול דדווק' מן אירוסין אמרינו הכי אבל לא מן

הנשואין וא"כ איצטרף קרא למן הנשואין א"ו פ'י בגמ' כמ"ש בדרף הראשון: ועוד יש להוכיח מדברי תוס' שם בפרק הגזול קמא שפתב דוןקא מן אירוסין אמרינו דאדעתא דהכי לא קידשה ולא מן הנשואין דמשום לאחר מיתה לא מפק' נפשה מלהיות נשואה וכו' וע"כ מפרשי תוס' פתנאי מהר"י ברי"ן שלא יחולו הקידושין למפרע לכה פתב תוס' דדוקא גבי אירוסין אמרינו ה"כ ולא לענגן נשואין דלמעקר הנשואין לא עבדי הרי מפרש בתוס' דמפרשי פתנאי מהר"י ברי"ן לענגן לא תזקוק לייבום לא קא עקרי הנשואין א"כ ע"כ צריך לומר שהת"ה מפרש לירושלמי דאמר כה"ה אם לא תזקק לייבום ג"כ בכה"ג כלומר שלא יחולו הקידושין למפרע וניחא להת"ה לפרש ה"כ דאי לאו ה"כ א"א להתנות בהכי דאטו בדידן' תליא מלתא שלא תזקוק לייבום אלא ע"כ דירושלמי בכה"ג איירי שלא יחולו הקידושין למפרע מפל מקום סבירי ליה להירושלמי דמקרי מתנה על מה שפתוב בתורה או משום בעילת זנות או משום ייבום ועל זה אמר דתלמודא דידן פליג על הירושלמי וזה ברור ופשוט: ומעתה צריכין לומר דמה שפתב הרב בעל המפה פמהר"י ברי"ן והכריע דלא כהת"ה וכו' היינו משום דביהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת דיש לסמוך אדברי האומרים דלא בעי חליצה פלל וא"כ בנ"ד מי יקל ראש.

להתיר ובלאו ה"כ מוכח להדיא שהת"ה איירי פתנאי שהתנה שלא יחולו הקידושין שהב"ח פתב ששמצא כ"י מהרא"י שפתב למהר"ר יונה ולמהר"ר יודי' שפך נהגו להתנות בכה"ג ותשובה אחרת השיב עליו מפ' המדיר דקדשה על תנאי וכנסה סתם דצריכה גט דאגב חיבת ביאה מחל לתנאי ע"ש וא"כ איירי בכה"ג שהתנה שלא יחולו הקידושין דאי פמו שהבינו שהתנה שלא תזקוק לייבום והקידושין אינו בטלם א"כ אינו ענגן להאי דקדשה על תנאי דמה ענגן זה לזה דהרי הקידושין חלין מפל מקום ומהיכי תימי אגב חיבת ביאה למחול התנאי מה שיש לה עם היבום א"ו פשוט דהת"ה איירי דהקידושין אינו חלין למפרע ולהכי השיב עליו ודיקמה דין זה לדין קדשה על תנאי וכו' דאגב חיבת ביאה מחלה על התנאי שיחולו הקידושין וזה פשוט ודחוק לומר דהתשובה זו חולקת על מה שפתוב בתשובה שלפנינו דזה נודאי דחוק: ועתה נעמוד על הדין מה שפתב הת"ה שזה מקרי מתנה עמ"ש בתורה או לא לכאורה משמע מדברי הרא"ש בתשובה פלל ל"ג והטור הביאו בסי' קס"ח ונ"ל יקבל החכם את תשובתו מה ששאלת ע"מ שנוהגים לכתוב בכתוב' ע"מ שלא יקח אשה אחרת עלי' וה"ה מתנה עמ"ש בתורה דשפא תהיה איילונית ויצטרף ליקח אחרת ולקיום פ"ור ותנאי בטל וכו' עד ועוד אין אנו צריכין לכל זה דלא מקרי מתנה עמ"ש בתורה אלא כגון ע"מ שאין לה עלי' שאר פסות ועונה וע"מ שלא תשמיטנה שביעית אבל בנדון זה ששאלת אינו נודאי עוקר דשפא תלד ואף אם לא תלד יכול לגרשה ולישא אחרת עלי' ע"כ דבריו ולכאורה נר' מדבריו פל היכי דאינו נודאי עוקר לא מקרי מתנה ע"מ ש"ב וא"כ בנדון דידן יש להתיר דאינו נודאי עוקר דשפא יהיה לו בנים ולא תזקוק לייבום או שפא תמות היא מקודם בעלה או שפא ימות ה"הודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת קודם בעל' אבל בספרי בב"מ פ' הנהב פתבתי וזה לשוני יש לתמוה עליו מאוד מסוג' דשמעתין למה שהבאתי דברי הרא"ש דקיימא לן כרב בסתם יש לו עליו אונאה דמשום דהוי מתנה ע"מ ש"ב ומבואר גמי דקיי"ל כרבי יהודא גבי שאר פסות ועונה דמאי דאמ' בדבר שבממון תנאי קנים

ובנוודאי ע"כ צ"ל דרב אמר נמי כר"י אלא דס"ל ע"כ לא אמר ר"י אלא ידעה וקא מחלה
אבל ה"כא מי ידעה דקא מחלה ובמאי דמחלק שמואל מי יימר דקא עקר לא חיישינן
להאי סברא דמשו' זה אמרי' תנאי בטל והאיך חלק ב'כאן הרא"ש בין מי יימר דקעקר
שקרי חילוק זה אינו חילוק של קיימא גבי אונאה למאי דפסקינן פ'רב אבל פשוט בעיני
דלק"מ דה"כא פירושו דנודאי פ'ל היכי דמתנה ומיד הוא התנאי לבטל דברי תורה ואף
על פי שאינו יודע אם יעקור דת או לא מצד דבר אחר דהיינו שלא יהי' בו אונאה וכהאי
גוונא גבי שביעילי ג"כ ה"כא הוא דעיקר התנאים לבטל ד"ת אלא מצד אחר אין בו עקרת
ד"ת מטעם דא"ל ש"מא יפרע לו קודם השמיטה משא"כ ה"כא הוא להיפך בשעת התנאים
אין פ'אן עקירת ד"ת שהתנאי לא לעקר ד"ת אלא כפשוטא שלא ישא אשה על אשתו
אלא שיש לחוש שיהא בו עקירת ד"ת וכיון דבאחילחוש לעקור ד"ת ה"נ ה"כא אמרינן
מי יימר שלא עקר וזה פשוט.

שוב ראיתי תשובת ר' אהרן ששון סי' ס"ד הרגיש בקושיא זו וכתב ליישב וזה לשונו
ולתריז הקושיא הזאת א"ל מאי קאמר התם גמרא דלא אזלינן ב'תר עקור התנאי היינו
משום דהוי ממונא ומ"ה התם באונאה אף על גב דספק עקר עם פ'ל זה בעינן די'דע דקא
מחיל וכן נמי היכי דנודאי עקר פ'גון שאר פ'סות ועונה מהני די'דע וקמחיל אבל באיסורא
פ'גון ה"כא כמ"ש שלא ישא אשה דליכא ד'ררא דממונא נודאי ד'אזלינן ב'תר עקירת התנאי
וכו' ודבריו תמוהין מאוד הא פסק תו' ה'לכה פ'רב מטעם דהוי מ'לתא דאיסור' ובאמת הוא
בעצמו הרגיש בזה ומחלק בין צד ממון בין צד איסור אבל זה ליתא דהא השתא הפ'ל
בלכתחילה קיימינן כמו שכתב הרא"ש וא"כ נודאי אי'דחי דבריו וצ'ריף עיון ונחזור לנדון
די'דן דלפי מה שפרשתי דבעי הרא"ש דהפ'ל תלוי בתחילת התנאי אי עקר ד"ת או לא
ובנ"ד בתחילת התנאי עקר ד"ת שלא תזקק לייבום ואף אם נאמר להקל ביהודי הי'צא
מדת היהודים לאמונה אחרת דלא מקרי נדאי עקירת דת פ'גון דא"ל דה'לכה כמ"ד שאינה
זקוקה לפ'גי יהודי הי'צא מדת יהודים לאמונה אחרת אבל בנ"ד מקרי נודאי מתנה עמ"ש
בתורה וגם אין ללמוד היתר והאי דריש פ'רק המג'רש ר' טרפון אמר הרי ש'ה'לכה זו
ונשאת לאחיו זה ש'נאסרה עליו ומת בלא בנים לא נמצא זה עוקר דבר מן התורה ומקשה
בגמרא עוקר איהו קא עקר וכו' ומסיק אלא גורם לעקור ומק'ש' אלא מעתה בת אחיו
לא ישא דהא ג"כ גורם לעקור היינו פ'ירכא פ'לומר הן הן דברי רבא דאמר פ'ולהו אית
להו פ'ירכא ש"מ היכי דאינו נדאי עוקר לא מקרי מתנה עמ"ש ב' דש"מא ?היה לה בנים או
ש"מא תמות היא מקודם היינו פ'גורם ועוקר כמו התם דלאו איהו קא עקרא דלא סגי'
דלא מנסבת לאחנה א"כ בנ"ד שהתנאי בפ'רוש שלא יחולו הקידושין שאם תפול לפ'ניו
לדעת ה'ירושלמי דמקרי מתנה עמ"ש ב' אין זה גורם אלא פ'אלו עקר ב'נדים ומ'הגמ'ר' ה'נ"ל
יש לתפוס על הרא"ש בתשובה ה'נ"ל פ'תבתי שם בספרי לב"מ ואין פ'אן מקומו ונחזור
לראשונות לפי מה שהוכחתי ופ'רשתי דברי הת"ה דע"כ הגמ' דפ' הגוזל אי'רי ד'אדעתא
ד'הכי לא קדשה פ'לומר שלא חלו הקדושין למפרע וס"ל דה'ירושלמי אי'רי ג"כ בכה"ג
וס"ל דכה"ג מקרי מתנה עמ"ש ב' א"כ מי יקל ראשו נגד ה'ירושלמי ואף דתלמודא די'דן
חולק וס"ל דכה"ג לא מקרי מתנה עמ"ש ב' פ'ר תי' דהתם אינו מתנה בפ'י אבל ה"כא
מתנה בפ'י אלא שבת"ה מפקפק על זה בתשובת מיימוני וכתוב דהוי כמו שהתנה בפ'י
וכו' ע"כ אי אפ'שר לומר פ'ן דא"ת שהוא כמו התנה בפ'רוש א"כ נודאי יש לאסור שלא

התירו אלא מן אירוסין ולא מן הנשואין אלא צריכין לחלק דהתו' לא פתב פך אלא מן הסתם ולא במתנ' בפ' וע"כ צריכין לחלק דהתם לא הוי כמו מתנה בפ' ומשם יש לאסור בנ"ד דהא איפא למימר פיון דאינו מתנה בפ' להכי לא מקרי מתנה עמ"ש אכל בנ"ד שע"כ צריכין להתנות בפ' דאל"כ אין להתיר בנשואין וכיון שצריכין להתנות בפ' אין להתיר משום מתנה עמש"ב כמ"ש הירושלמי ומ"ש בתשובת מנימן משמע שהוי תנאי בפ' דגילוי דעת מהני אכל לא בפ' לגמרי דא"כ לאן מהני כלל וזה ברור לדעתי ומזה הטעם יש לאסור בנ"ד ונדאי ביהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת אין לזוז מפסק הרב בהגה"ה כמ"ש לעיל דאין זה ונדאי מתנה עמש"ב דהא בדברי האומרים דיהודי הינצא מדתו אין צריף חליצה וא"כ לא מקרי עקר ונדאי אכל בנ"ד יש לאסור פדאמרין ודו"ק.

אלא שיש לצדד להתיר פי בלא"ה צריכין לדקדק למאי שפרשתי לעיל דהת"ה מפרש להירושלמי ג"כ איירי בכה"ג שמתנה שלא יחולו הקידושין למפרע וצריף טעם באמת אי מייירי בכה"ג למה יהי מקרי מתנה על מה שכתב בתורה ודוחק לומר משום איסור בעילת זנות דה"ל לפרש דפשוט דברי הירושלמי משמע פמתנה על מה שכתוב בתורה לענין ייבום ויש לפרש שהירושלמי אזל לשיטתו למאי דאמרין בירושלמי בפרק המגרש הישב כו' היאף הי' מתיבמון ולא נמצא זה מתנה על מה שכתב בתורה אר"י בר בון פבר איתמר וטעמא תמון התורה אסרתו עליו ברם הכא הוא אסרה עליו ע"כ וכתב על זה הרשב"א בחידושי ונ"ל הרי שהקשה לזה במתנה על מה שכתוב בתורה תנאי בטל היפך ממה שפירשתי וצריף דקדוק א"כ מאי קוש' לדברי הירו' כ"ש דהוי מגורשת ובין לרבנן ובין לר"א קשיא אמאי אינו גט גמור אפילו לגבי ראובן זה שהתנה עליו ונראה דלאו מתנה על מה שכתב בתורה קאמר אלא ה"פ נמצא זה במעשה פמתנה על מה שכתב בתורה פלומר פמבטל וכל מעשה שהוא מבטל על מה שכתב בתורה מעשה בטל שאי אפשר לומר פאן תנאי בטל ומעשה קיים דהא לא א"ל לא סגי דלא מנסבת להאי פמו שכתבתי עד כ"ל ומצינו למידן דהירושלמי ס"ל לפמתנה על מה שכתב בתורה אף דבאמת לא התנה על מה שכתב בתורה משום דה"ל פמתנה מקרי מתנה על מה שכתב בתורה לכך אם מתי לא תזקוק וקידושין לא יחולו למפרע מקרי ג"כ דה"ל פמתנה אכל תלמודא דידן לא ס"ל הכי פמו שפיר' הרשב"א שם והסוגיא דב"ק פרק הגזל אזיל לשיטת הסוגיא דפ' המגרש דס"ל לש"ס דלא אמרינן דהוי לי' פמתנה וא"כ יש לנו לילך אחר תלמודא דידן דלא ה"ל פמתנה ויש לנו לפסוק פתלמודא דידן אכל אין זה מוכרח אף דתלמודא דידן חולק עם הירושלמי בזה ולא אמרינן דה"ל פמתנה אפשר דיש לפסק פירושלמי דכתוב נמי הגירסא פגירסת הירושלמי פמוןכר התוס' בחידושי הרשב"א ועוד בחידושי הלכות אשר לי לגיטין פתבתי שם דלא פרב"א ופרשתי לתלמודא דידן.

על דרך תלמוד הירושלמי ולא רציתי להעתיק דברי פה מפני אהבת הקיצר וגם הרשב"א בעצמו מפקפק פפרוש ופפרש עוד ומוקי להירושלמי בע"א ע"ש. וא"כ הדרין למילתא קמייטא ומפרישין דלא פליגי דתלמודא דידן איירי בסתם אכל בתנאי מפורש מודה להירושלמי דה"ל פמתנה וכאן בנ"ד צריף להיו' תנאי מפורש דאל"כ לא מהני לענין נשואין ובתנאי מפורש כ"ע מודה דה"ל פמתנה על מה שכתב בתורה אם לא ביהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת יש לנו על מה לסמוך ולתת טעם לדברי בעל המפה

מה שא"כ בנ"ד וגם מה שפתיב להב"ח טעם מסבבא דנפשי' שלא לילך וכו' ונחששא זו לא שמענו ואי איבא למיחש היינו פשאחיו היהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת אבל לא בנ"ד ומלבד זה יש לפקפק על הטעם שכתב בב"ח דאין הפעילות בעילת זנות דהוי פפלגש אצלו ע"ש ודבר זה במחלוקת שנוי' להרמב"ם וסמ"ק פלגש אסור להדיוט ואף שהרמב"ם במנין המצות שלו והר"ן בתשובה חולקים על הרמב"ם וסמ"ג הא כתב בספר עצמות יוסף ולענין הלכה מי לנו גדול מהרמב"ם ומי לא יחוש לדבריו כ' שדבריו דברי אלקים חיים כ"ש שהסמ"ג כתב בסתימות לשונו שהפלגש אסור להדיוט ע"ש ומה גם שכתב בספר הג"ל שהראב"ד ס"ל דאין לאו ומלקות בפלגש איסורא מיהו איבא אלא שזה יש לדחות ואיבא לפרש דטעמא פיון שכתבו הפוסקים דקנשי שתטבול ויש לחוש לחשש גידה וזה הטע' לא שיך בנ"ד אבל הרמב"ם וסמ"ג דאוסרים בלאו הכי יש לחוש לדבריהם לאסור ובפרטות למה שפתיב הר"יבש: בתשובה סי' שצ"ה דלהראב"ד איסור עשה מיהו איבא ע"ש ואף בטור וש"ע א"ע משמע הכי הארכתי בזה בספרי מסכת קידושין וכן אקצר ובהא נחתון ובהא סלקין לענין יהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת ק"ל כפסק הרב בעל הג"ה אבל לענין נאבד או לענין נ"ד אין בידי להתי' והנה השואל ששאל הוא אחד מן המשפילים מתלמידים ומחויב לנהוג כפסק הוראה שלי מכל מקום אני אומר לו שהב"ח ונ"חש מתירין דהיינו הב"ח מתיר בנאבד ונח"ש מתיר בפירש.

בנ"ד אם יש לו אחד מי שמתיר המיקל לו יגיד לו פיון דיש בלא"ה על מי לסמוך ובפרט שהמקדש האשה אינו תחת ממשלת רבבות שלי וה' ינחנו בדרך אמת: (זאת הי' תשובת תלמידו האומר להלכה בדרך משא ומתן וגדולי המורים הם יבחרו והשאלה הג"ל הובאת קדמאי בלשונו ממש:) ב הנה ראיתי אשר השיב לה' אדמ"ו הגאון המפורסם נר"ו נאשר נגזר ממנו פסק הזה ודבריו צריכין עיון גם פי נטע מדרכו אשר דרו ביה מעולם להקל ולחוש לתקנתן של עגונ' וכמה חשו חז"ל עליהן וביותר במקום שיש בו משום פ"ור כמה חשו לתקנות אלו קלי עולם: חציים עבד וחציים בן חורין שלא לבטל פי לא תהו גו' אף פי אלו בני אברהם כו' מי לא יחוש לתקנתן פי אם נסגור עליהם המ"בוא הזאת לא ימצאו להם אחת מבנות ישראל היות להם לאנשים ע"כ נראה לפני כל יודעי דת ודין אם באולי יראה דברינו וממנו תברך שמו נשאל עזר למען שמו יראני האמת בתורתו: וראשונה נבאר בדין התנאי ביהודי הינצא מדת יהודים לאמונה אחרת אשר נסתפק בו התרומת הדשן בסימן רכ"ג וכתב ויש נוהגין להתנות בכה"ג בשעת הקידושין שלא תזקוק ליבום אם תפול לפניו וצ"ע בדבר בירושלמי פרק הפועלים איתא במתנה על מה שכתוב בתורה תנאי בטל כמו אם מתי לא תזקוק ליבום אמנם בתלמוד שלנו לא משמע הכי מדפריד פרק הגזול דף ק"י אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מנפה שחין תיפוק בלי חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה עכ"ל והנה בהשקפה הראשונה.

לא די דלא סייע לי מפרק הגזול אלא דמקשה נמי קשי' משם דאדרבה מוכח משם דתנאי לא מהני בכינצא בזה. דהרי לכאורה יש להקשות על המתיר שם טב למיתב טן דו כו' הרי עדיין במקומו עומדו קוש' המקשה דהרי מכל מקום נהוי כאלו התנה בפ"י שלא תזקוק ליבום ומאי יחסר לה מהיות טן דו עם בעלה הראשון השלם דכן פירש"י שם דהאי דניחא לה בצוות' דווקא צוות בעלה השלם וכ"ת דאין בעלה עושה בעילתו בעילת

זנות למפרע ואלו התנה בכך לא היתה נושאה א"כ בקינר ה"מ לתרוצי הכי: ועוד למ"ש תו' באמת מן הנושאים ה"ז מקודשת וצריכה חליצה ואי משום דחיניש לבעילת זנות שיהי' אח"כ בקיצור ה"ל לתרץ פן דהרי כתבו תו' במי שקנה מחברו ונתקלקל כו' וי"ל ואי יש לחוש גם בקידושין משום בעילת זנות הרי תולה ג"כ בדעתו כמו בקונה שתולה בדעת המוכר דו"ק ונ"ל דזהו באמת קשר דברי התו' האי וא"ת שכתבו עם דבריהם הראשונים וכמו שאכתוב עוד בזה אי"ה: ועוד כיון דבאמת אינה לא אמרה פלוגא דגימא דה"ל פאלו התנת' בכך ונתרצה לה ועוד אדרב' לדידן' טפי ניחא לי דבלאו הכי לא ימצא אשה בקל ולדידה שכיח לה ובפרטות לפי מה שכתבו הפוסקי' הרד"ק והבית חדש בתשובותי דבכיוצא בזה לא מקרי בעילת זנות כיון דאיהו בקדושין וחופה בו על כל ימיו וכמו שכתב בספר בית שמואל סי' קנ"ז וכן נראה לי כמו שאכתוב אי"ה לקמן ועוד דא"כ יהי' העיקר חסר מדברי המתרץ וגם רש"י לא הבין פן מדלא פירש פן אבל הנ"ל דגם המקשה לא הקשה דתיפוק בלי חליצה להיות פאלו התנה אלא דהוי לי כעין מקח טעות וקידושי טעות ואלו אסקה איהי דעתה שתפול קמי' יבם חסר כזה לא קדשה כלל נפש' וה"ז כשארי כל קידושי טעות פאלו אמר לה ע"מ שאני פהו ונמצא לוי ולכך מקשה אלא מעתה על מאי דאסיק שם אדעת' דהכי לא יתיב לי כו' ומתרץ טב למיתב טן דו כו' וא"כ אף כי ידעה ואסיק אדעתא שתפול קמי' יבם קדשה נפשה אלא דעדיין קשה דמ"מ נימא דה"ל פאלו התנה בפירוש שלא תזקוק ליבום א"ו דתנאי לא מהני מידי דהנה לי מתנה על מה שכתוב בתורה או משום דהיכ' סלקא דעתך שבתורת תנאי תיפוק כיון דדיני תנאי רחבי' וצריכי' כמה פרטי' כגון תנאי קודם למעשה והו' קודם ללאו וכו' והאיך סלקא דעתך בשתק' דנהוי כל דיני תנאי בכל פרטיו וענייניו ועל כ"פ לא מסתייע מש"ס דילן מידי דמהני תנאי כזה: איברא פי הבית חדש בסי' קנ"ז רוצה לחלק ולומר דתנאי כזה מהני ולא מיימי מידי מני' דש"ס דהגוזל כ"א מצד הסברא לבד וכתב זה לשונו במתנה בפירוש שלא תזקק ליבום דפשיט' דנעקרו הקידושין למפרע כשתפול לפניו ומעות מתנה כמו שכתבו התוס' שם וממילא יהיו כל בעילותיו בעילת זנות למפרע כו' לא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה והא דירושלמי דפרק הפועלים דאמר אם מתי לא תזקוק ליבום דהוי לי מתנה על מה שכתוב בתורה מיירי באומר אם מתי לא תזקוק ליבום אף על פי שנפל תנאו הוי לי מתנה עמ"ש פיון שהוא רוצה בקידושין אלא שלא תזקוק ליבום אבל במתנה בפירוש שאם תזקוק ליבום שלא תהי' מקודשת למפרע אין זה מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שאם מת בלי בנים לא היתה אשתו מעולם עכ"ל והנה שותא דמרון לא ידענו מה שכתוב דהירושלמי מיירי במתנה שלא תזקוק ליבום אבל רוצה בקידושין חלילה מלעלות פן על הדעת שהי' רוצה בקידושין פי היאך יהיה זה בגדר תנאי על מה שכתוב בתורה אלא מעתה נאמר שרשאיין להתנות שפאכל חמץ בפסח או לבטל את המצות ולא מצינו כעין זה בש"ס מעולם כ"א דבר שע"י מעשיו באים כגון אונא' או השמטת שביעית בדבר שבקמון אף על גב שהרשות ביז האדם ליתן כל אשר לו אפילו הכי כל שלשון תנאו מתנגד מה שכתוב בתורה קרי' לי מתנה על מה שכתוב בתורה וכמו כן ע"מ שאין לה עלי שאר פסות ועונה שע"י קניינו הוא בא אבל להתנות שאף אם יהיו הקידושין קידושין לא תזקוק ליבום אין זה מגדר תנאי כלל ומכ"ש בדכפלי' לתנאי' אין אני מבין היאך יפול לשונו ועל מאי דברה פן והרואה

בירושלמי מוכח לה דקאי שם לתחילת הענין האומר הרי את מקודשת ע"מ שאין לה עלי' שאר פסות ועונה הרי זה מקודשת ע"מ שאם מתי כו' הרי בהדי' דקאי על דבריה הרי את מקודשת לי ובדכפלי' צ"ל ואם תזקוק לייבום לא תהא מקודשת לי כלל ואפילו הכי מקרי מתנה על מה שכתוב בתורה והאומר שתנאו הנה שיהא קדושיו קידושין ולא תזקוק לייבום מן המתמיהי' וכבר ראינו גם בתשובת אמ"ו הגאון שעלה על דעתו פן וע"כ הרב' להקשות על הש"ס אמאי גימא דאדעת חליצה לבד קדשה נפשה.

ולא להתניבם והיאך קשי' להו דתיפוק לגמרי בלי חליצה ואני פתבתי הנלע"ד בזה דהא ודאי דמיד דרצתה בקידושין אין בידה לכופו לחליצה שהוא נגד התורה ומקרי מתנה על מה שכתוב בתורה ומבלעדי זה פתבנו דעתינו בגמרא והוא קרוב לפשוטת הש"ס שעל תנאי לא פנונה כלל כמ"ש: הן כל אלה פתבנו להחזיק דברי האומרים שאין התנאי מועיל פי ראית הש"ס דילן אינה ראית' כמ"ש וגם מצד עצם התנאי מה שרוצים לחלק בין תנאי הירושלמי לתנאי דקידושין למפרע פתבתי דאין נראה כלל ומעולם לא עלה ע"ד דהירושלמי כ"א בתנאי כזה ואפילו הכי סבירי לי דה"ל מתנה על מה שכתוב בתורה וכן פתבו התוס' בפירק אף על פי דאליבין דר"מ דחשיב מתנה עמש"ב אפי' בדבר שבממון ותימא אמאיתיה' מקודשת הרי התנה בפירוש שאם יהא לה עליה שאר פסותה ועונה שאינה מקודשת כו' ואומר ר"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מבטל את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדווקא פשאינו מתנה על מ"ש בתורה דומין' דבני גד ובני ראובן שלא התנו עמש"ב ע"כ הרי דאף אם יתנה דברי התנאי מצד הסברא לבטל המעשה בכל שארי התנאים דעלמא אמרינן כל שהתנאי בדבר של תורה אינו מבטל המעשה אלא דבאמת קשה לן בדברי התו' דהרי אמרינן בגיטין באומר הרי את מגורשת ע"מ שתאכל בשר חזיר ה"ז תנאי גמור אף שהו' כמתנה על מה שכתוב בתורה אפשר שלא תאכל ולא תתגרש ואלו לדברי התו' מן הראוי שלא יהי' תנאי דאינו בדומין' לתנאי בני גד ובני ראובן אבל בגיטין פרק המגרש מתרין ומחלק דהתם ונדאי עקרי לי כו' וע"ש פי צריך להבין חילוק הש"ס שם והכי גמי דכונתין בתנאי הירושלמי שאומר הרי את מקודשת על מנת שאם מתי לא תזקוק לייבום דו"ק ונהרי התנאי בטל אף בזה האופן שהתנה על הקידושין למפרע: והנה לא נעלם מאתנו דברי הר"ם המובאים בתשובת מיימון דמיימתי ראית' לדברי הגאונים מש"ס הגוזל דמסיים שם דהוי כאלו התנה בפירוש שלא תזקוק לייבום הרי אנחנו רואים דס"ל להר"ם דטעמא דש"ס משום תנאי אתינין עלי' ולא מטעם קדושי טעות ומתחיל' לא קדשה נפשה וכן משמעות לשון הנה בתשובות מהר"ם סי' תרכ"ב אכן בסי' תקס"ד אשר שם הובא לשון הר"ם עצמו לא סיים פן ואדרבה כתב שם בלשון הש"ס דאדעת' דהכי לא קדשה נפשה מעיקרא משמע דמעיקר' קידושי טעות אבל תנאי לא מהני: והנה כל האי טרי' טרחתיה ומצאתי ראי' לפסק אמ"ו נר"ו והוספתי משלי הנראה לי אכן פד דייקא' בזה חזיתי שאין ספק בפסק מהר"ם ברי"ן פי ונדאי מצד הסברא מהני תנאי כל שאינו מתנה על מה שכתוב בתור' ויש לחלק ולומר דע"כ לא מקרי מתנה על מה שכתוב בתורה אלא באומר הרי את מקודשת ע"מ שאם מתי לא תזקוק לייבום דכיון דבתמנא רמי' קמי' איך תיפוק וכמ"ש לעיל אבל באם יאמר אם מתי ויהי' לי בנים הרי את מקודשת כו' הא ונדאי הרי זה ככל

התנאים דעלמא ואין במשמעות לשונם כלל עקירת מ"ש בתורה דאפשר לא יהי לה בנים וגם אחי לבעלה לא יהיו נמצא שאין התנאי ונדאי עוקר מש"ב ונהרי זה דומה למתנה תנאי דעלמא וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל ל"ג דכל שאין לשון תנאו לעקור דבר מן התורה אין זה מתנה על מה שכתוב בתורה ואף דהאי תירוץ דתגרין בש"ס בב"מ מי יזמר דקא עקיר לי דלמא לא יהא בו אונאה כו' לא קאי להלכה פבר חילק אמ"ו בינייהו והו' פשוט ומבואר שאין אלו הנשואים שונים כלל ויש לחלק בין אם לשון תנאו הוא על מה שכתוב בתורה אלא שבא לו מצד אחר שיוכל להיות שלא יהי נגד התורה ובין אם תנאו אינו נגד התורה אלא שמצד אחר בא לו שיוכל להיות עקירה למש"ב ובכיוצא בזה לא מסתפקי כלל דה"ל תנאי גמור ולא קאמר בירושלמי אלא באומר אם מתי לא תזקוק לייבום דזהו מקרי מתנה עמש"ב אבל כל שאין משמעות לשונו עקירה מן התורה תנאו קיים ואף שמשמעות לשון מהר"י ברי"ן המובא בר"מ דאמר אם מתנה בתנאי כפול שלא תהא מקודשת אם תפול לפני היבם ש"ד דמשמע דהכי הוי לשון תנאו אולי לא דק כי אם באיזה אופן המועיל קאמר ואפשר נמי אם אמר בפירוש שלא תהא מקודשת אם תפול לפני היבם כל שלא אמר שלא תהא מקודשת אם ימות ותזקוק לייבום ה"ז תנאי ואינו מתנה על מה שכתוב בתורה ונהרי זה בדומה למתנה ע"מ שאין לה עלי אונאה וכן ע"מ שלא תשמטני בשביעית ודו"ק כי הוא חילוק נכון בין אומר ע"מ שלא תזקוק לייבום שהוא עצם המצוה' שבא לעקור לאפוקי באומר אם לא תפול לפני אחי לייבום תהי' מקודשת ואם תפול לפניו לא תהי' מקודשת דמשמעות הענין שהנפילה הי' קיימת ואינו עוקר כ"א הקידושין למפרע דמאי שנא מפל תנאי דעלמא שבקדושין ודו"ק כי הוא נכון למבין ונראה לי בלי ספק.

ואם תאמר לפי זה קשה בש"ס בבא קמא בפרק הגזול ניא נמי גם לפי מה דמשני שם טב למיתב כו' מפל מקו' הרי תוכל למיתב טן דו ע"י תנאי פזה וכמו שכתב לעיל ויש לומר כמ"ש שם דלפי דמשני טב למיתב כו' מעתה לא אמרינו דניהוי גילוי דעת' גילוי גמור אלא מתורת תנאי אתינון לי' והא ונדאי בעינון כל דיני תנאי גמור בכל פרטיו וזה א"א לומר כל ששתקה ועיין בתו' קידושין דף מ"ט בד"ה דברים שבלב דכל שאמרינו לבטל המעשה משום גילוי דעת אפילו בשתיקה הרי זה בטל דלא היה לו התחלה מתחיל' ונהרי זה כטעות מעיקרא ועיין בכתובת בהרא"ש פ"ק אלמנה ניוזנת אבל לפי מאי דמשני טב למיתב כו' מאז לא נתבטל המעשה מצד גילוי.

ואדעת' דהכי לא קדשה כי אם בתנאי וכל זמן ששתקה אינו מתורת תנאי דו"ק: ועתה אשובה ונראה אם יש חשש בתנאי דיהיו בעילותיו למפרע בעילת זנות ואם יש איזה איסור בבעילות זנות שהוא באופן הזה והנה הב"ח הביא בשם מהר"ד"ק בית ט' דבאופן זה אין לחוש לבעילת זנות פינון שכל ימיו היתה מקודשת לו מספק וכן הוא האמת דכיון דאם רוצה לגרשה צריכה גט ממנו על כל פנים הרי הי' מקודשת לו וכמה יש בינייהו לבין בעילת זנות דעלמא: וגם לא מצינו בשום מקום שחשו חז"ל לבעילת זנות אלא דאמרי אין אדם עושה בעילותיו זנות והיינו מצד טבע אנושי אין אדם עושה בעילותיו הפקר וזרעו פגום וע"ז אמרי דמחיל לתנאי בשעת בעילה מסתמא כי דבר שנוי הו' שישתה בכוס שאינו בדוק לו ולמחר ישלחנה ותטחון לאחר אשתו בפניו אבל כל שהוא אינו מקפיד ומתנה אף בשעת ביאה ונשואיו לא מצינו שחשו חז"ל על זה והא ונדאי

מְצִינּוּ נִשְׁוֹאֵינּוּ וְקִדְוֹשֵׁינּוּ ע"ת וּמְצִינּוּ דְשׁוֹנֵי חֲכָמֵינוּ ו"ל בְּעִילַת זְנוּת מְשׁוּם צְנוּעוֹ וּפְרוּצוֹת וְכִי אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטָא בְּשִׁבִיל שְׁתַּזְנֶה אוֹתָהּ הַפְּרוּצָה אַע"ג דְּמִסְקִינּוּ בְּעִירוּבֵינּוּ פְּרָבִי דְאָמַר מוּטָב שְׁיַעֲשֶׂה הַחֶבֶר אִיסוּרָא זוּטָא וְלֹא לִיעֲבֹד ע"ה אִיסוּרָא רַבָּה הֵינּוּ בְּאוֹמַר לוֹ לְקוּט דְכִינּוּ דְבַגְרָמִי דִּידָן יְהִי הַמְכָּשׁוּל הֵנָּה עָלָיו לְתַקְנֵה אִפִּי בְּאִיסוּרָא זוּטָא וְכִמוּ שְׁכַת תוֹס' שֵׁם אֶבֶל מַה דְלֹא נַעֲשֶׂה בְּגַרְמִי דִּידָן לֹא נְעוּד ע"כ לֹא אֶמְרִינּוּ פֶּן אֶלֶּא הוּא עֲצָמוּ אֶבֶל לֹא שְׁתַּקְנֵה פֶּן הַחֲכָמִים א"ו דְאִין בְּזַה חֲשֵׁשׁ כ"ה וּמכ"ש בְּכִינְצָא בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ דְכָל יָמָיו הוּא בּוֹעֵל בְּכּוֹנְנָתוֹ לְשֵׁם אִישׁוֹת וְיִזְנֶה לְבָנוֹת מִמֶּנָּה וְאִזּוּ יְהִי קִדְוִישׁוֹ קִדְוִישׁוֹ לְמַפְרַע עַד אַחַר מוֹתוֹ וְגַם אִם לֹא יְהִי לוֹ מְקוֹם לְהַתְנוּת בְּכַד לֹא יִמְצָא אִשָּׁה שְׁתַּנְשֵׂא לוֹ לְמַה לֹא נִתִּיר לוֹ הַאי סָפֵק דְבְּעִילַת זְנוּת וּבְאַמְתָּ לֹא מְצִינּוּ מְעוּלָם מֵאֵן דְחֲשׁ לִי וְאִין זֶה בְּדוּמָה לְפִלְגֶשׁ הָאִיסוּרָה לְהַדְיוּט לְמֵאֵן דְסָבִירִי לִיהֵ הֵכִי דְפִלְגֶשׁ יְכוּלָה לְצִאת מִמֶּנּוּ בְּלִי גִט וְהָרִי הִיא קִצַּת מְוַפְקֶרֶת לְכָל אָדָם וְזָרְעוּ הַפְּקָר אֶבֶל בְּכִינְצָא בְּזַה דְצָרִיכָה גִט וְכָל יָמָיו בּוֹעֵל בְּאִשָּׁם תְּלוֹי קִיָּמִי אִין זֶה בְּדוּמָה לְפִלְגֶשׁ כָּלֵל וְעֵיקָר רְאִינָתוֹ מְדָלֵא אִשְׁתַּמִּיט שׁוּם אֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים הֶרְאִשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים לְכַתּוּב שְׁלֹא יִבְעוּל אָדָם בְּעֵיל' עַל תְּנַאי א"ו דְאִין בְּזַה שׁוּם חֲשֵׁשׁ בְּעִילַת זְנוּת פִּינּוּן שְׁבִשְׁעַת בְּעִילָתוֹ אִינוּ לְזְנוּת וְיִשׁ צַד אֶחָד בְּאִישׁוֹת וְכֵן מְדַמְצִינּוּ שְׁתַּקְנֵה חו"ל נִשְׁוֹאֵינּוּ לְקַטְנָה אַע"ג שְׁיִכּוּל' לְמֵאֵן אַח"כ וְיִהְיֶה לְמַפְרַע בְּעִילָתוֹ זְנוּת וְלֹא חֲשׁוּ בְּזַה כָּלֵל: וְכִיּוּצָא בּוּ מִמֵּאֵי דְתַנּוּ ר"א אוֹמַר מְלַמְדִין אֵת הַקַּטְנָה שְׁתַּמָּאֵן בּוּ וְכֵן מִמֵּאֵי דְלֹא מְצִאוּ תוֹס' בְּדַף ק"ט בִּיבְמוֹת בַּד"ה וְיִתְרַחֵק מִן הַמִּיּוֹנִי טַעַם לְדַבְּרֵי הַגָּאוֹן מְשׁוּם שְׁמָא יְבוֹאוּ לִידֵי בִיאַת זְנוּת מְכָל אֵלּוּ מְשַׁמַּע דְאִין צְרִיכִין לְחוּשׁ כָּלֵל לְדַבְּרֵי זֶה: וּבְרִישׁ ב"ש אוֹמַר וְרַבָּה וּר"י דְאָמְרֵי תַרְנוּנֵיהוּ טַעְמָא דב"ש לְפִי שְׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילוֹת זְנוּת וְעֵינּוּ בְּפִי ר'ש"י שֵׁם וּמְדָלֵא אֶמְרֵי טַעְמָא דב"ש שְׁלֹא תַקְנֵה חו"ל בְּמְקוֹם שְׁאִפְשֵׁר לְבוֹא לִידֵי בִיאַת זְנוּת שְׁמַע מִיְגִיָּה דְאִין בּוּ מִיַּחֲשׁ כָּלֵל: אֶלֶּא שְׁמַמְנְעֵי אִינְשֵׁי בְּכַד שְׁיְבוֹאוּ לִידֵי הַפְּקֶרֶת זָרַע' לְאַחַר אִשְׁתָּם וְע"כ יִמְנְעוּ וְלֹא נִסְבִּי וְיִהְיֶה בִּיטוּל תַּקְנֵת.

חו"ל דְתַקְנֵה נִשְׁוֹאֵינּוּ לְקַטְנָה וְכֵן מַדב"ה שֵׁם דַּאֵמ' פִּינּוּן דְאִיכָּא קִדְוִישׁוֹ וְכַתְּנֻבָּה לֹא אִתִּי לְמִימַר דְבְּעֵיל' בְּעִילוֹת זְנוּת הָרִי בְּהַדָּן דְבְּמְקוֹם כְּתוּבָה וְקִדְוִישׁוֹ אֶפְּלִי לְתַא דְבְּעִילַת זְנוּת בְּפִי הַבְּרִי' לִיכָּא: וְכֵן מְשַׁמַּע מִיבְמוֹת דָּף ס"א ע"ב דְבְּעֵי לְמִצּוֹא טַעַם דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר פֶּהֵן לֹא יִשָּׂא קַטְנָה וְלֹא קַאֵמ' שְׁמָא תַמָּאֵן נִמְצָא כָּל בִּיאוֹתָיו לְמַפְרַע בִּיאַת זְנוּת א"ו דְלִשׁוֹן דַּר"א דְאָמַר פְּנוּי הַבָּא עַל הַפְּנוּי' שְׁלֹא לְשֵׁם אִישׁוֹת דִּיִּיקָא מִיְגִיָּה אֶבֶל כָּל שְׁבִיאָתוֹ לְשֵׁם אִישׁוֹת אַף שְׁסוּפוּ לְבוֹא לִידֵי בִיאַת זְנוּת אִין בּוּ חֲשֵׁשׁ בִּיאַת זְנוּת כָּלֵל וְנִי בְּאַלְהָ הָרַא' פִּינּוּן דְבִלְאוּ הֵכִי לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם פּוֹסֵק דְחִינְיֵשׁ לְזַה בְּאַנְפֵּן הֵנָּה: וּמ"ש הַב"ח בְּשֵׁם מַהֲרַ"י וּמַהֲרַ"ר יוֹנָה דְמַנְיֵיהוּ מְשַׁמַּע שְׁיֵשׁ בְּזַה מְשׁוּם אִיסוּר זֶה נ"ל דְגַם אִינְהוּ לְאוּ מְשׁוּם אִיסוּר חִינְיֵשׁ לִי אֶלֶּא שְׁכַתְבוּ שְׁהוּא שְׁנוּי וּמַאוּס כְּמוּ דְקִי"ל מְטַעַם זֶה אִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וְגַם מ"ש אֵטוּ מִי שְׁאֶכֶל שׁוּם כו' ג"כ הַפְּנוּנָה עַל דְבַר הַמְכּוֹנְעַר שְׁבוּ וְלֹא מְשׁוּם אִיסוּר: וְעֵדִינּוּ חָל עָלֵינוּ מַה שְׁחֲשׂוּ מַהֲרַ"ר יְדִידִי הַנָּ"ל וּמַהֲרַ"ר יוֹנָה לְהַתְנוּת פֶּן עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה כְּמוּ שְׁכַתּוּב בְּבֵית חֲדָשׁ בְּשִׁמְם מְכָל מְקוֹם נ"ל הַדִּין פְּשׁוּט אִם הַתְּנָה בְּבִיאָתוֹ הֶרְאִשׁוּנָה אוּ בְשַׁעַת הַקִּדְוִישׁוֹן פִּירֵשׁ וְאָמַר שְׁאֵף אִם יִבְעוּל כָּל יָמָיו הוּא רוּצָה בְּתַנַּאי זֶה שׁוּב, א"צ לְהַתְנוּת פֶּן עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה וְרַא' לְזַה מִמֵּאֵי דְאִיתָא בְּנִדְרִים הַרוּצָה שְׁלֹא יִתְקַיְּמוּ נִדְרֵיו כָּל הַשְּׁנָה יַעֲמוּד בַּר"ה וְיִאֲמַר כָּל נִדְרֵי שְׁאֵנִי עָתִיד

לידור יהא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר וכו' ומסיק תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר אבל זכור לנדרו ונדר מסתמא ביטל לתנא דאל"כ למה הוציא את נדרו לבטלה אבל אם אינו זכור ביטל תנאו את נדרו וה"נ תנאו הראשון שפירש שלא יהיו בעילותיו קידושין כשתפול קמי' יבם מבטלי' כל בעילותיו אפילו הסתומים אחר כף ולא אמרינו גבי אין אדם עושה בעילותיו בעילת זנות פיון דפירש בראשונ' שכל בעילותיו יהיה כתנאי הנה מסתמא פן יהיו וכן יקומו לעולם: ועודאף אם נאמר שבעל לשם קידושין הרי אינה מרנצה לשם כף וכיון שהיא התנה בראשונה לטובתה על כל ביאותיו שיהיו שלא לשם קידושין גמורים כ"א בתנאו הראשון היאך נאמר שהו' פיון לשם קידושין אטו בדיד' תלי' מילתא והרי אין קידושין בע"כ דאשה ואף אם נאמר דקיישין בכהאי גוונא בביאותיו היינו בתנאי שהיא לטובת האיש על מנת שאין בה מומין או נדרי' אבל תנאי לטובת האשה איהי לא מחלה בכף ואנו סהדי דאדעת' דהכי לא קדשה נפשה ואף שהתו' בהגזול פתבו שמן הנשואין לא קשי' להש"ס דתיפוק בלי חליצה דנשואין לא מפק' היינו מסתמא דנימא שיהי' פאלו התנת' דבזה אמרינו פיון דאין אדם עושה בעילותיו זנות ומפקר כמ"ש וכיון שהיא לטובתו ג"כ אמרינו דהוי' לה להתנות ולפרש תנאה דלמא הבעל אינו מרנצה בכף ואולי ע"ד פן קדשה נפשה בכל אופן מדלא פירשה קמי' נישואין וזהו קשר דברי תו' שם במאי דהקשו אה"כ ממ' שקנה ומצא אה"כ שנתקלקל דאינו יוכל לחזור אבל כל שפירשה מתחיל' בפירוש והתנת' על כל ביאותיו לא אמרינו שמה בעל אה"כ לשם קידושין גמורים כל שלא פירש פיון שהוא נגד טובת האשה על מאי שפירש' תנאה בתחילה על כל ביאותיו: ועוד נ"ל דכיון דליכא בזה חשש איסור כמ"ש וכל ימי חייו א"א שתצא ממנו להיות ניקרו' ביאות למכרע ביאות זנות גם איהו לא איכפלי' לי' לבעול אה"כ לשם קידושין ללא צורך דאפי' דבר שנוי ומאוס אינו שיהפך יודעים בכף וכל שיהי' לה בגים הרי בגיו בגי קידושין ואין צריך בדבר להאריך לענ"ד כ"א נגד המפקפקי' בדבר: ואחרי כל הבא בדברינו שאין פאן חשש ולתא דשו' איסור אם מצד התנאי ואם מצד ביאת זנות ואם מצד שיהי' חיסרון בתנאי על כל ביאה וביאה או שמה ישפח תנאו בשעת ביאה האחרת א"כ למה לא נתיר ג"כ בכיזא בזה באילם ונאבד וכמ"ש ג"כ בספר נחלת שבועה בפשיטות להקל ומכ"ש שיש בזה משום תיקון העולם פי בלי ספק בנות ישראל ינהגו סלסול בעצמן לבלתי היות לנשים לאנשים אל אשר יבואנה לידי עיגון או זיקת האילמים אומללים האלו ומכ"ש עיגון דנאבד שאין לה שום תיקון ואומרת אשר טב להם למיתב בעיגון ויהי' בזה ביטל פו"ר בישראל אשר לא תהו ברא' וכמה מכשולין אשר מועדו' בזה נטוב להניח ישראל על מנהגן: ומעתה נכתב אשר ראינו לפלפל בקצת דברי אמ"ו הגאון נר"ו וחלילה לנו שיהיה דברי הש"ג לדבריו בפסק פי אם בפלפל בעלמא וכבר ראינו לתרצו בכל מאי דאפשר: כבר הארכנו בעניין התנאי שא"א לומר בכוננת שום מחבר שיהיה התנאי שיחולו הקידושין אלא שלא תזקק לייבום ומזה כמעט דבריו הראשונים כולם קשי' להעמידם ואולי לא כתב פן פי אם לדעת הב"ח ונח"ש שהבינו פן לדעתו אבל לדעתו גם הם לא פונונו לזה ודי בזה: ועוד דינו פשוטה לתרץ גם לפי סברתו מאי שהקשה על הש"ס הגזול וזה לשונו צריכין ליישב מא' דאמר אלא מעתה כו' תיפוק בלי חליצה הא אמרינו בריש יבמות בכמה שפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה וכו' ופי' רש"י שכופין אותו לחלוץ

א"כ קש' מאי קא פריה תיפוק בלי חליצה שיהי כופין אותו לחלוץ וכן הוא בטור סי' קס"ה פל היכי שגבי בעל כופין אותו להוציא ביבם כופין אותו לחלוץ עכ"ל והנה באמת זאת הקושני' גם בלאו הכי קשה פיון דגבי בעל מסבא אתי' שכופין אותו להוציא מפני שממקתו קרא למה לן א"ו דאיכא למימר דבאמת גם תקנת חכמי' הו' ממה שגלי לן קרא ביבם וא"כ הכי נמי דבאמת לפי סברת המקשה הזה דאזלינו בטר אומדנא דתיפוק בלי חליצה ה"נ הוי מוקמינו קרא להכי שתיפוק בלי חליצה כלל והאומדנא הזאת אתי קרא לאשמעינו דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה דבקרא מציינו כפי' לחליצה אדרבה משמע דאין חוסמין אותה סתם דמשמעו שום איגוד לא יהי' לה אלא מאי דפירש"י שם דכופין אותו לחלוץ היינו לפי מאי דמסיק פאן דחליצה ב' ממה דטב למיתב טן דו כו' לכה פ' לשם אחר שגלי דאין חוסמין אותה ומסקנת הש"ס פאן דחולצת צריה לומר שכופין אותו לחלוץ דבלא"ה הי' חסימה ממילא דו"ק וכ"ת מתחילה למה עלה כלל על דעת הש"ס דתיפוק בלי חליצה אחרי שיש תקוה בכפי' החליצה וא"כ קדשה נפשה בזה י"ל דכל שאנו באין לה מצד פנונתה ולא נאמר דטב למיתב טן דו כו' הא ודאי לא קדשה נפשה כלל ד' יימר דאתרמי לה כופין ואגידת שעה לא תהוי לה: ועוד הא מילתא לאו בידה הוא דמיד שקדשה בכף אין בידה שיהא באופן שנכופו אותו לחליצה כל שלא גלתה לנו התור' בכף ונהרי זה כמתנה על מה שכתב בתורה דו"ק במ"ש לעיל: ובלאו הכי נמי איכא למימר דהקרא אתי לנפלה לפני מוכה שחין שנעשה אחר הנשואין שלה או למוכה שחין שנפלה מנשואין לדעת התוס' וקושני' המקשה למוכה שחין שהיה אחיו קודם הקידושין שלה או מן אירוסין וכדעת הפוסקים דסבירי ליה אחיו הינצא מפלל דת' יהודים אח"כ לא אמרינו אדעתא דהכי לא קדשה ואף על גב דקשה מכל מקום הרי אפי' במוכה שחין שנולד בו אח"כ אין חוסמין אותה להתניבם לו וא"כ מהיכי תיתי נימא דאדעתא דהכי לא קדשה לו דמאי איכפית לה בכף פיון דע"כ צריה לחלוץ לה יש לומר באמת זאת הקושני' קשה על הש"ס בלאו הכי דהרי גם מבעלה כופין אותו לגרש מכ"ש מן היבם שלא יכניסנה א"ו דע"כ קשה להש"ס דנימא לא קדשה נפשה להתניבם לו ולא רמי' קמי' זיקת רבום כלל וה"ל כל שאינו עולה ליבום אינה עולה לחליצה דלא קדשה לו כל שתפול לפניו ולא רמי' קמי' כלל ואטרחי בכדי למה וזה בכלל כל שהעלתה בכף פגון שהי' מוכה שחין פשנתקדשה לאחיו אין צריה חליצה כלל דכל דבדיד' או שאין צריכה כלל אפי' חליצה או שצריכה להתניבם אליו כדמסיק טב למיתב טן דו לולא שגילה לן הקרא והקרא צריה בשנעשה מוכה שחין אחר שנשאת לאחיו או אחר שנפלה לפניו וכמו שכתב לעיל: אבל בתירץ אמ"ו ישארו קושני' רבי' שהקשיתי וגם לא מוכח מידי דאתי להוכיח לדעתו שהתנאי הו' שלא תהיה זקוקה ליבום דגם בזה מאי מקשה למה לי קרא דלמא היא גופא אתי קרא לאשמעינו שאין תנאי מהני כ"א בזה דמתנה שלא יחולו הקידושין למפרע קמ"ל וכ"ת דלא עלה על דעת המקשה זה דלמה לא יועיל התנאי גם בזה א"כ ה"מ להקשות כפשוטו למה לי קרא דהרי פיון דעל כל פנים מהני תנאי דחליצה לבד סגי לה מהי' תית' נימא שהתנה יותר מזה וכסברת קושני' המקשה דהוכיח מני' דו"ק ותו קשה מהי' תיתי נימא דנכופו אותו לחלוץ אי לאו קרא ואף שאינו נוגע לצד הדין אפלפל בדברי אמ"ו וגם לפניו לא עלה כ"א לחוד התלמידים לפרש פן דעת המקשה ומה שכתב עוד דמדברי התוס' מוכח דפי' הש"ס דהתנאי הי' כתנאי מהר"י

בריי"ן וע"כ מפרשי' תוס' למעקר הנשואין לא עבדי ואנחנו פתבנו כמה פנים אשר מהם נראה דלא מוכח מידי מתוס' אלו: ושאר דברי דבריו הנאמרים בתשובתו דברי פי חכם חן וכעת מפני אהבת הקיצור לא שמת' להשיב עליהם בגוף הדין יען פתב בסיומו שלא הקליט האיסור ע"כ תמכתי להתיר: ונחזור לנדון שלפנינו לפי דעת החוששין פאן משום בעילת זנות אף שאין בו איסור דאורייתא או דרבנן מכל מקום הרי מצינו פעמים רבי' בש"ס אין אדם עושה בעילתו זנות וא"כ הרי קפדי בי' אינשי והוי מצי אביה דהאי ריב' לטעון פיון ששעבד החתן נפשו להשתדל שטר חליצה מאחיו ולא עלתה על דעתם שאין חליצה באיל' וצריף להתנות להנהיג הביאות זנות ולמעקר הקידושין מצי למטען לא מסרתי' לה בתי להזנות ואפשר כל ששניהם לא ידעי בכך אין לו טענה בכך ועכ"פ אם לא ידע מאילמות אחיו ואיהו ידע בי' הנה ליה מקח טעות ולמה שפתב אני שאין פאן לתא דזנות כלל אפשר דאין לו טענה בשום אופן ואין פח בידו לחזור מן השידוכין ומכ"ש בידע דאחיו אילם: ג והנה ראיתי אח"כ הובא לפני אדוני מ"ו מקצת דברי והוא הרבה להשיב נגדי ואני אומר אחר מי ירדוף גדול ישראל כו' ואני פמון אשר תדפנו רוח מרום בינתו אשר עליו ואני לא אמרתי לקבל דעתי זולת בדרך פלפול בעלמא ולפני גדולים יתיצב אשר לפניהם הגון הוא פי חליל' לי לחלוק ע"ד רבי ואשר יראה לפניו אחר ראו' זה אשר השבתי עליו אדעה אם עוד יתפלא בי: וזה לשונו בכתבו האחרון אחר פותבי פתב הלז ראיתי מה שפתב אחד מיוחד מתלמידי ה"ה כו' שמפרש בש"ס ב"ק דמקשה אלא מעתה נפלה לפני מופה שחין וכו' לא מתורת תנאי אתינן עליה.

אלא מתורת קידושי טעות קא מקשה ואמר שזהו פוננת הש"ס פאשר האריף למעניתו ולי דבריו אינם נראי' דהא קיימא לן בקדשה סתם ולא הזכיר שום תנאי צריכה גט מספק וגבי מופה שחין נמי אמרינן אלו שכופין להוציא מכל מקום חזינן דצריכה גט ודוחק לומר דהיינו טעמא דצריכה גט מספק דטב למיתב טן דו וכו' א"כ המקשה הוי ליה להקשות אכל מומין גדולים לא לבעי גט ועוד דהא גבי בעל שקדשה סתם נמי אמרינן דצריכה גט מספק וגבי בעל לא שייף לומר טב למיתב טן דו א"ו פשוט בעיני דמפח תנאי קא מקשה ובכל מומי' דעלמא בנודאי לא עלה על דעת המקשה להקשות כלל לומר אף בסתם הוי פאלו התנה דטב למיתב טן דו אלא גבי יבמה שנפלה לפני מופה שחין דאף דטב למיתב טן דו עם בעלה הראשון לא מגרע גרע לה להיות עם בעלה הראשון כל ימיה ומשני מ"מ טב למיתב טן דו ואינה חפיצה בשום תנאי ולכך בבעל לא שייף לומר בקידשה סתם הוי ליה פאלו התנה דא"כ ה"ל להתנות בפירוש ונדאי גבי אשה לא בעי לה למירמי תנאי דלמא לא יספיק הבעל וטב למיתב טן דו אלא גבי בעל ליפא למימר הכי ואף שמקשה ידע דטב למיתב טן דו מכל מקום קשה לי' גבי אחיו פמושכתבת' אבל אם נפרש דהקוש' הי' שלא יחולו הקידושין למפרע גבי בעלה הראשון ונדאי קשה מהאי דקדש' סתם כמ"ש פיון דמקשה שלא יחולו הקידושין למפרע ע"כ לא אסיק אדעת' הסברא דטב למיתב טן דו וזה פשוט: ומה שכתב עוד לפרש הירושלמי ולחלק בלשון אנו מפני גלילא דלא דייקא לישנא ומכל מקום פד דייקנן לא מצאתי שום דבר לחלק ומאי נ"מ אם אמר אם יהי' לו בנים תהי' מקודשת פיון דעיקר הפנונה לעקור ד"ת ולא דמי לדברי הרא"ש בתשובתי דשם לא פיון לעקור כלל ואדרבה משם ראני' לאסור פמו שכת' בתשובתי עכ"ל אמ"ו הגאון נר"ו: ד והנה דבריו בזה אינם מוכנים לי

וְרֵאשִׁית דְּבָרָיו מֵהַ שְׁפָתוֹב דְּהַמְקַשָּׁה הִנֵּה לִיָּה לְהַקְשׁוֹת אָכֵל מוֹמִין גְּדוֹלִים לֹא לְבַעֲי גִט
י"ל ה"נ אֵלָא דְחָדָא מְנִיָּהוּ נָקֻט וּבְאַמַּת קוֹשְׁלִי זֹו ג"כ קֶשֶׁה בְּלֹאוּ הָכִי וּמ"ש דְּקֶשֶׁה לִי
לְפִי דְבָרֵי יוֹתֵר מְעַל פְּשׁוּטַת הַש"ס וְאִם מֵהַ שְׁפָתָב לְתַרְזַן לֹוִלֵא דְבָרֵי דַס"ד פְּנוֹנַת הַמְקַשָּׁה
לְהַקְשׁוֹת מְשׁוּם תְּנַאֵי יֵשׁ לֹוֹמֵר דִּינְדַע דְּטָב לְמִיתָב כֹּוֹ הָכִי נְמִי נִימָא לְפִי דְבָרֵי דְּמַקְשָׁה
מְשׁוּם קִידוּשֵׁי טְעוֹת יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּעַל כָּל מוֹמִין מֵהִי תִית' נִימָא הָכִי וְחִלּוּקוֹ בְּזֵה דְחֻוּק וְרַחֲוֹק
וְאִדְרָבָה לְפִי טְעֻנַּת מְקַח טְעוֹת לֹא אֲמָרִי בְכֵה"ג כ"א בְּמוֹם גְּדוֹל כְּזֵה שֶׁהוּא מְוֹפָה שְׁחִין
שְׂיָדוּעַ הוּא לְכָל שְׂאִין אִשָּׁה מִתְקַדְשָׁה לְמִנְפָה שְׁחִין שְׂתַשְׁמִישׁ קֶשֶׁה לֹו וּמֵה לָּהּ בְּבַעַל כְּזֵה
כְּמוֹ שְׁפָתָבַת' עַל מִי שְׂיִשְׁעֵן עַל בֵּיתוֹ וְלֹא יַעֲמוֹד דְּלֹא שְׂיִיָּה טָב לְמִיתָב כֹּוֹ לְאַפּוּקֵי בְּשֶׁאֲרֵי
מוֹמִין אִף שְׂכּוֹפִין לְהוֹצִיא מִכָּל מְקוֹם אֲמָרִינוּ מִתְחַלְתָּה סְבָרָה שְׂיִכּוּלָה לְקַבֵּל וּקְבֵלָה
קִידוּשֵׁין בְּסְבָרָא זֹאת: וּמֵה שְׁפָתָב עוֹד לְהַקְשׁוֹת דְּהִנֵּה לִיָּה לְהַמְקַשָּׁה לְהַקְשׁוֹת מְקִידוּשֵׁי
לְבַעֲלָה גַם אֵת זֵה צְרִיכָ' לְתַרְזַן בְּלֹאוּ הָכִי בַש"ס וְהֶאֱמַת בְּזֵה דְגַבִּי בַעַל בְּעַצְמוֹ לֹא קֶשֶׁה
שְׂתַצָּא מְמַנּוּ בְּלִי גִט מִמ"נ אִם הִנֵּה מְוֹפָה שְׁחִין בְּעַת שְׂקִידוּשָׁה הָרִי סְבָרָה לְקַבֵּל וּסְבוּרָה
שְׂיִכּוּלָה לְקַבֵּל דֹאל"כ לְמָה קִדְשָׁה נְפִשָׁה וְע"כ צְרִיכֵי גִט אַח"כ דִּיכּוּל' אַח"כ לְטַעוֹן אִין
יְכוּל עַכְשָׁיו לְקַבֵּל וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא בְּגִט וְאִם בְּנוֹלֵד לֹו אַח"כ שְׂנַעֲשָׂה מְוֹפָה שְׁחִין הָא
וְנִדְאֵי בְּנוֹלֵד כְּזֵה לֹא אֲמָרִינוּ אֲנִימְדָנָא כְּזֵה דְלֹא שְׂכִיחַת כָּלֵל כְּאֲשֶׁר מְלֵאִים כָּל הַפּוֹסְקִים
מְזֵה דְאַפִּילוּ בְּנַעֲשָׂה אֲחִיו הִינְצָא מְכָלֵל דַּת הַיְהוּדִים אַח"כ לִית מֵאֵן דְּפִלִּיג דְצְרִיכָה חֲלִיצָה
לְמֵאֵן דְּסְבִירֵי לִי שֶׁהִי זְקוּקָה לְיְהוּדֵי הִינְצָא מִדַּת יְהוּדִים לְאַמוּנָה אַחֲרַת וּל"ד לְמִיתָה
דְשְׂכִיחֵי וּבְאַמַּת גַּם הַש"ס לֹא מְקַשָּׁה כ"א לְפִי מֵאֵי דְמַסִּיק דְאַמְרִינוּ יַחְזוֹר הַפְסָרָא אִם מֵת
מְשׁוּם דְאַדְעָתָא דְהָכִי לֹא נָתַן הַפְסָרָא וּמְקַשָּׁה אֵלָא מְעַתָּה גַבִּי יְבָמָה וְכֵן בְּחֻטָּאת שְׂמֵתוֹ
בְּעַלְיוֹ וְכָל פְּנוֹנַת הַמְקַשָּׁה בְּאֵלוּ בְּסִיבָ' הַנּוֹלְדָה ע"י מִיתָה דְכִינוּן דְמִיתָה שְׂכִיחָא אֲמָרִינוּ
בִּי אֲנִימְדָנָא וְעֵינֵי בְדִינֵי אֲנִימְדָנָא בְּתַשׁוּבַת מֵהֶרָא"ש סִי' ס' וּס"א אֲבָל בְּאֲנִימְדָנָא כְּזֵה שְׂנַעֲשָׂה
מְוֹפָה שְׁחִין מְשֻׁנְשָׂאת אַע"ג שְׂכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִכָּל מְקוֹם אִינְהָ יוֹצֵאת בְּלִי גִט דְלֹא
אַסְקָה אַדְעָתָ' דְלֹא לְקַדְשָׁה לִי'.

וְהָרִי הוּא בְדוּמָה לְמֵאֵי דְאִין פּוֹתְחִין בְּנוֹלֵד גְּדוֹל כְּזֵה שְׂנַעֲשָׁה בֵּיתוֹ בֵּית הַכְּנָס' אוּ שְׂנַעֲשָׁה
סוֹפֵר דְאַמְרִינוּ אִפִּי אִם הַזְכִּירוּ בִשְׁעַת הַנְּדָר דְלֵמָא יַעֲשָׂה בֵּית הַכְּנָסַת אַפ"ה הָרִי נְדָר דְלֹא
הָאֵמִין לְחִידוּשׁ כְּזֵה ה"נ דְכְּנוֹתִי בְּעַת שְׂנַתְקַדְשָׁה לֹו אִם הַזְכִּירוּ אָדָם לְזֵה אַפ"ה הָרִי
מִתְקַדְשָׁה אֵלָיו דֹאל"כ לֹא יֵשׂא לְאִישׁ שְׂכּוּל' מוֹכְנֵי לְסִיבָה וְהַרְפַּתְקָאוּ וְנוֹקָא עַל יְבָם
מְקַשָּׁה וּמִיָּרִי שֶׁהִי אִז מְוֹפָה שְׁחִין בְּעַת הַקִּידוּשֵׁין וְאַפ"ה נִימָא דְלֹא אַסְקָה אַדְעָתָה שְׂיָמוּ
בְּעַלָּה בְּלִי זָרַע וְתַפּוּל לְפָנָיו וְאֵלוּ הַזְכִּירוּ.

אָדָם עַל זֵה לֹא הָרִי נְתַקְדְשָׁה לֹו וְעַכ"פ הִנֵּה בְדוּמָה מְשֻׁלְמָא לְמֵאֵי דְמַסִּיק שְׂמֵ מֵאֲנִימְדָנָא
דְמִיתָ': וְאֵל תִּשְׁאַלּוּנֵי מִמ"ש תו' שְׂמֵ שְׂהַקְשׁוּ מֵאָדָם שְׂקָנָה מְקַח וְנִתְקַלְקַל כֹּוֹ דְמִשְׁמַע
שְׂנַתְקַלְקַל אַח"כ ה"נ דְכְּנוֹתִי יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּמִדְמָה קִילְקוּל הַמְקַח לְמִיתַת בְּעַלָּה אֲבָל מִיָּרִי
שְׂכָבֵר הִנֵּה מְוֹפָה שְׁחִין דְאֵלוּ לֹא הִנֵּה מְוֹפָה שְׁחִין הַמ"ל דְהוּ' מְלֵתָא דְלֹא שְׂכִיחָא וְאִינוּ
בְדוּמָ' לְמִיתָה דְמַסִּיק מְקוֹדָם לְזֵה: וּבְאַמַּת הַקּוֹשְׁלִי הַזֹּאת הִי קוֹשְׁלִי בְּפְשׁוּטַת הַש"ס גַּם אִם
נְפָרֵשׁ כְּאֵלוּ הַתְּנָה בְּתַנַּאי מְצִינוּ לְהַקְשׁוֹת כֵּן: וְא"נ יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּהַש"ס לֹא בְעֵי לְהַקְשׁוֹת
מְבַעַל דְאַף אִם מִתּוֹרַת קִידוּשֵׁי טְעוֹת אֲתִינוּן עֲלֵי מְכָל מְקוֹם הָרִי פִּירְשׁוּ תוּס' בְּמְקַח כֵּינוּ
שְׂבִדְעַת הַמוֹכֵר נַעֲשָׂה לֹא אֲמָרִינוּ אַדְעָתָ' דְהָכִי לֹא קָנָה וְהָכִי נְמִי לְבַעֲלָה לֹא אֲמָרִינוּ
אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא קִדְשָׁה אֲבָל לְגַבִּי הִיבָם כֵּינוּ דְלְבַעַל לֹא אִיכְפַת לִי בְזֵה שְׂתַצָּא מֵאֲחִיו

בלי חליצה נמצא דשפיר נימא אדעת' דהכי לא קדשה נפשה דו"ק: אבל תירץ אמ"ו שגפרש חילוקי' בין המקשה והמתרץ בסברא דטב למיתב טן דו גם נגד היבם פיון דלא מגרע לה דבר מבעלה אף אם יהיה לה תנאי עם בעלה אם תפול קמי' יבם שלא יהיה קדושיו קדושין ועכ"ז כל ימי' תהי' עם בעלה טן דו.

והמתרץ לא ס"ל פן זהו דוחק שיהיו מחולקים בזה וגם מ"ש לתרץ למה לא מקשה הש"ס על מי שנולד לו מכת שחין שתצא ממנו בלי גט נהפוך הוא לפי דברי שפרשתי שהמקשה הקשה מקדושי טעות ניחא יותר ואין דעתי יורד לסוף דעתו ברוב דבריו ועיקר קושיותו על התרצן אינו מתורץ כלל.

ומה שכתוב בעיקר הדין שאני מחלק בין תנאי הירושלמי לתנאי מהר"י ברין הנה החילוק מבואר בקל לכל מבין דשאני בין תולה תנאו בעיקר הדין שהי' דאורייתא וה"ל כאלו בא לבטל גוף הדין דאורייתא שהי' זקוקה ליבם וה"ל בהדין' כאלו מתנה על מה שכתוב בתורה אבל באומר באם תפול לפני אחי לייבום לא תהי' מקודשת לו למפרע הרי משמע שעיקר הדין מתקנים שהי' דאורייתא אלא שבהיות פן שהי' תפול לפניו כגון שימות בלי וולד לא תהי' מקודשת כלל אבל בלשון הירושלמי שאמר אם ימות לא תהי' מזוקקת ליבמה ה"ל תנאי עמש"ב והוא עצמו החילוק שבין אומר ע"מ שאין לה עלי אונאה לאומר ע"מ שאין בו אונאה וכיוצא בו בתנאי שביעי' ולדעתי לא הייתי צריך להאריך כי הוא מובן וקל לכל בר בי רב לולא כי גדול' מעלת אמ"ו מתפאר עלי לאמור שאין ממש בחילוק הזה ואני פתבתי הנה"ל ונראי' לפני קצת מן החברי' אשר עמדי ששמעו דבריי ודייקא לישנא אנו ותלמודינו בזה נתקנים בידינו לצאת ממלחמת של תורה: ה יחי שלמה מסכת שלימו שהשלוש שלו ירום הוד הדרתו על ראש מרנ' קרת מה מאוד נעמו מעשיו וישרו דרכיו הלא ברכת בני עמינו שמענו שמעו של החכם הכולל הרב הגדול יוצא ונכנס באוכלסי' העומד על משמרת התורה ועבודה בקהלה מפוארה ואתו עומדים מתנועעדים בבית מדרשו כולם יראו זרע יאריכו ימים אמן: האמת אהוב הגם פי לא ידעתי איכה ואם אני פדאי לשאול ממנו וגם ערכו לא נודע לי הגם שמענו משמעו מהני הדורי דהדרי אזלי ואתי ואם פי דבריהם לא מעלין ולא מורידין עכ"ז לגודל חשקי לדבר אשר עלתה על מזבחי המבואר להבא לידע אם יספיקו בהם המתפלסי' ברפואות הגם חקרתי מחכמי א"י פה אבל לשנא צרוף צורף ואמרתי אלקה נא למאהבי אוהבי תורה אשר להם משפטי היןשר וגם להם יד ברפוא' תעלה ויהי לי לישועה אם דברי פנים שכתבתי על ט' חדשי העיבור אם הם חדשי החמה או לבנה כאשר ירא' בנדון שלפנינו וזהו: אשה אחת טבלה לבעלה בד"ה בניסן ונדדקה לו עד ד"ז בו ויהי הבוקר נסע בעלה ממנה לדרפו ונשתתה בדרף עד סוף ימי אלול והי' נתעברה מביא' ימי ניסן והופר עונברה ומרגישה בו לפעמים בימים אשר בעלה חוץ לביתו ואח"כ בליל ר"ח שבט המליטה ולד נגמר בשערו וצפרניו וחי שמונה ימים והלך אח"כ לעולמו ושבק חיים לכל חי ונסתפקו אם חייבים להתאבל על תנוק פנה דחיישינו שפלו לו חדשיו: והשבתי אף כי נראה בתחיל' העיון שאינה מחוייב' להתאבל כפשטת פסק הש"ע בדעת הרמב"ם דלא יצא מספק נפל עד שישלם לו ט' חדשים גמורים והוא לדעת הרשב"ץ המובא בא"ע סי' קנ"ו הני חדשים בעינו כולם בני שלשים יום שלמים וכן פסק שם רמ"א בה"ג וכן משמע מלשון רש"י בכמה דוכתי' דיולדת לט' אינה יולדת

למקונטעין אלא בעינן חדשים שלמים בני שלשים יום ושנת השאל' הזאת הי' חשון וכסלו
וטבת חסרים הרי הני ט' חדשים עם הני ד' דניסן עולי' קס"ט יום עם יום ר"ח שילדה
בו ואפתי חסר לי' שני ימים ממניין רע"א ופשוט כל הפוסקים לדעת הרמב"ם דבעינן ט'
חדשים גמורים משום דפסק פשמואל בנדה דף ל"ט דבעינן רע"א יום וא"כ מידי ספיק'
לא נפק' וספק אבילוי' להקל: אכן ב' וראינוו פל הני דוכת' פד דייקנין דכתב הרמב"ם האי
דינא ובאין שום אהד מפל המקומות שפתב בהן מניין הימים כי אם בכללם הזכיר מניין
חדשים גמורים ואי פדברי הרשב"ץ לא ימלט מהזכיר פעם אחת האי דינא במניין הימים
אשר להם אחרי דסתם חדשים אינם כוללים מניין רע"א דוודאי סתם חדשים לא מקרי
כ"א חדשי לבנה והי' נקראת כן ע"ש שמתחדשת בכל פעם ומצינו בגמ' נקראת הלבנה
ע"ש חדש שנים שראו את החדש אינה חג שהחדש מתפסה בו ובגמרא דר"ה וסנהדרין
תני כמה עיבור שנה חדש רשב"ג אומר שלשים יום ואמרין שם מאי בנייהו כו' נמצא
דמלת חודש כולל חסר ומלא שהוא מורכב מד"ט י"ב תשצ"ג פידוע לכן אי לאו דס"ל
להרמ' בסכמ"ש בע"ה לא הי' נמנע מלפרשו ואף כי כל פעם שמזכיר חודש אחד לכד הוא
שלשים יום כמ"ש תוס' בסנהדרין דף י"א ד"ה רשב"ג דביבמות אמר ירח שלשים ימים
שלמים וכן בנזיר אמר עד חדש ימים שלשים יום היינו ונדאי דחדש אחד הוא שלשים
שקרי הוא יותר מד"ט ואזלינן לחומרא פנין דלפעמים הוא מלא כמ"ש בע"ה אבל כל
שיבוא בהן קיבוץ ט' חדשים הא נדאי פשיטת העניין פי יחסר להם ימים בכללותן
ולפחות ה"ל לפרש דאין דרף הפוסקי' בהרמב"ם לסתום הדבר אלא לפרש ואפי'
לאמוראים קי"ל דה"ל לפרושי וכן מצינו האי מימרא דשמואל בב"ר פ"ד דאש' יולד'
לרע"א יום שהם ט' חדשים ועיבוריהן שהם בני שלשים יום כמו שמזכיר לפעמים בליל
עבורו שהי' ליל למ"ד ולהורות הדבר הזה עצמו בא בעל המדרש לפרש שאינם חדשים
סתם אלא בני שלשים הרי פי במלת ט' חדשים לכד לא ידענוולי' כמה ימים הם
בירושלמי נדה נמי אמר אמתי' דיה חדשה מדלא קתני די' למ"ד יום ואת אומרת כו'
שמע מניה דחודש אינו כולל שלשים יום וה"ל לפרש וא"כ ביותר תמוה להרמב"ם
דה"ל לפרש מפל אלו הפעמים רבות שהזכיר הדין הזה בספרי ובהל' גירושין פתב דין
דימי הבחנ' הזכיר הדין ממניין ימים ולא הזכיר מניין החדשי' שבש"ס אמר ג' חדשים
וחשש איהו להזכיר המניין לימי' ומכ"ש בזה דהזכיר בגמ' הדין לימים שיסתום איהו
למניין החדשים: הן אמת ידענו שרש"י ותוספות כתבו כמה פעמי' על מה דאמרו יולדות
לתשעה אינה יולדת למקונטעין כתבו שכל חדש בני שלשים יום יש לומר דנדאי אחרי
שהזכירו שם מניין הימים לשון החדשים כולל גם כן החשבון הזה ומצינו ג"כ לפעמים
מלת ירח מושאל על חדש החמה לפי מאי דפרשתי פוננת רש"י בסנהדרין דף י"ח ע"ב
דאמר שם אמר ר"פ ש"מ שתא בתר ירחא אזיל כו' והאי סוגי' קשי' מאוד האחד לפי
פי' של תוס' בהבנת רש"י סוגי' זאת ה' קשי' המוכן כאשר הקשו עליהם ותו ק' לפי
הבנתם בדעת רש"י דוודאי אין להוכיח מידי דאטו לא נחוש נמי שפני צינה דתשרי
יחוש מלעבר השנה ויקרבנה בימי הקיץ כמה שיוכל דהרי חזינו שאמר ביומא ואם הי'
כהן גדול זקן או אסתניס הרי שגם חנומו דתשרי אינו די לו לפעמים: וקשי' המוכן בדבר
הזה יעיד פי דברי רש"י אינם מתפרשין בפשיטתם בראשונה שרוצה לפרש שתא בתר
ירחי אזיל אחר ירחי הראוי' להיות אם לא נתעברה הולד קור וחום של השנה וצינתו

הָרְאוּנִי לְהִיּוֹת בְּמִרְחֻשְׁנִי הוּא בְּתִשְׁרֵי פְּשַׁמְתַּעֲבֶרֶת וְהִנֵּה אֲנִי תַמָּה מִיּוֹם עֲמָדִי לְהִבִּין דְּבִרְיָהּ מָנָא לֵן לִר"פ לְהוֹכִיחַ דָּאֵי נָמִי שְׁתָּא שְׁמַתַּעֲבֶרֶת הֵוִי חוּם דְּתִשְׁרֵי בְּתִשְׁרֵי אֲפִילוּ הֵכִי לֹא מוֹתְבִינָן כְּהֵן גְּדוּל בְּעֵיבוּר שְׁנָה דְּאוּלֵי יַחוּשׁ גַּם כֵּן לְצִינַת תִּשְׁרֵי הָרְאוּנִי לְהִיּוֹת בְּתִשְׁרֵי וַיִּקְרַב לְהִיּוֹת חוּם דְּאֵלוּל בְּתִשְׁרֵי כְּדִמְצִינוּ בְּיוֹמָא וְזֵה כְּפוּל שְׁפָכְר כְּתַבְתִּי דְּבַר זֶה: וְעוּד ק' הֵיאֵךְ ס"ד שְׁהַקּוּר שְׁרָאוּי לְהִיּוֹת בְּמִרְחֻשְׁנִי הֵוִי בְּתִשְׁרֵי פְּשַׁמְתַּעֲבֶרֶת הַשְּׁנָה וְאִם כֵּן אַחַר כְּמָה עֵיבוּרֵי לְפַעְמִים יְבֹאוּ יָמֵי הַקִּיץ בְּנִיסָן וַיָּמִי הַקּוּר בְּתִשְׁרֵי: וְעוּד קָשָׁה לְפִי פִירוּשׁ צ"ל מֵאֵי שְׁמַתְרִץ הַש"ס וְתַסְבְּרָא רַבְּנָן אַרְעֻנוֹת' סְמוּךְ אֵלָּא רַבְּנָן אַחְוָשְׁבָּנָא סְמוּךְ רוּרְעֵי בְּקַר אִסְתְּוִינֵי' כו' דְּדְבָרֵי הַרְוֵעֵי' הֵוִי שְׁוֹא וְכֹזֵב שְׁבַאֲמַת אַף דְּמַתְעַבְרָא שְׁתָּא נוֹהֵג חוּם וְקוּר בְּחֻדְשִׁים כְּשָׁנִים פְּשׁוּטִים אַחֲרֵים בְּחֻדְשִׁים הֵהֵם וְהֵם אָמְרוּ שֶׁנֶּר' לָהֶם מִן הַקּוּר שֶׁהִי כְּמוֹת הַקּוּר דְּשִׁבְט שְׁמֵן הָרְאוּנִי לְהִיּוֹת אֲזִי שִׁבְט וְאִין זֶה נֶר' בְּלִשׁוֹן הַש"ס דְּאָמְרֵי וְרַעְוֹתֵי אִיסְתְּוֵינֵי' כו' וְגַם מִמְשַׁמְעוּ הַבְּרִייתָא נִרְאָה כִּי כְּנִים דְּבָרוּ בְּסִימְנֵיהוּ הֵגַם כִּי רַש"י בְּמַתְק לְשׁוֹנוֹ מְתַרְץ הַקּוּשְׁנִי' הַזֹּאת דְּאָמַר וּמִיּהוּ בְּרוּב הַעֵיבוּרֵי שְׁתָּא בְּתַר יִרְח' אֲזִיל וְגַם זֶה אִינוּ בְּמִשְׁמַעוּ הַמְתַּר' שְׁבַש"ס דֵּא"כ הַל"ל בְּרוּב הַשְּׁנִים קְאָמִינִי' דְּנֻדְאֵי אִם לְפַעְמִים חֻזְנִין קוּר שֶׁל שִׁבְט בְּאֶדְר פְּשׁוּט שְׁיֵשׁ לְעַבְרָה הֵיאֵךְ שְׁתָּא דָּאֵף אִם נִהִי' לְהִיָּפֹךְ מְעַבְרָן לְשְׁתָּא דְּהָרֵי רֹב הַשְּׁנִים שְׁתָּא בְּתַר יִרְחָא אֲזִיל וְאִפ"ה מְעַבְרִין מִכ"ש אִם נִרְאָה הִיָּפֹךְ מִזֶּה וְא"כ ה"מ לְמִימַר דְּרַבְּנָן סְמַכּוּ אַרְעֻנוֹת' אֵלָּא דְּבָרוּב שְׁנִים קְאָמִינִי': וְתוּ קָשְׁיָא דִּיהֵן' לְכַאוּרָה הוֹכַחַת ר"פ הִיָּפֹךְ הָאֲמַת כִּי הַקּוּר וְחוּם כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ לְפִי קִירוּב הַחֲמָה וְרִיחֻק' בְּהַקְפָּתָהּ בְּגִלְגָּלָה הַנוּטָה מִקּוּר הַשְּׁנָה וְהוּ' לְפִי מִהֲלַף חֻדְשֵׁי הַחֲמָה וְהוּא הַנִּרְאָה בְּחוּשׁ מְלַבֵּד הַמְקַרֵי שְׁמַעֲפֵבִי' קֶצֶת כִּידוּעַ וְעַל קוּשְׁנֵי' הַתּוֹס' קָשָׁה ג"כ מְלַבֵּד אֲשֶׁר הַקְשִׁיתִי עַל פִּירֵש"י קָשָׁה ג"כ עַל דְּבִרְיָהֶם אַף גַּם כִּי תַחֲלַת דְּבִרְיָהֶם הוֹסִיפוּ לְפִירֵשׁ אֵת פִּירֵש"י וְכַתְּבוּ דָּאֵי בְּתַר חֻדְשֵׁי חֲמָה אֲזִילֵי מַה לוֹ לְכַהֵן אִם נְעַבְרָה הַשְּׁנָה וְהַחֲזִיקוּ בְּמִחוּלְט לְדַעַת רַש"י שְׁאִין הַקּוּר וְהַחוּם אֲזִילֵי בְּתַר הַקְפַת הַחֲמָה בְּגִלְגָּלָה וְתַקּוּפַת' וּמִיד מְקַשֵׁי' וְהֵלֵא כֹּל מֵאֵי שְׁאֵנוּ מְעַבְרִין כו' וּמֵאֵי אִיכְפֵי' בְּזֵה כִּינּוּן שְׁאִין הַקּוּר וְהַחוּם לְפִי הַקְפַת הַחֲמָה א"כ אַף שְׁכַל כְּוֹנְתִּינוּ בְּזֵה לְהַשְׁוֹ' חֻדְשֵׁי הַחֲמָה לְחֻדְשֵׁי הַלְבָנָה מ"מ הַחוּם לְפִי חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה שְׁהֵם שְׁמוֹת הַחֻדְשִׁים וְקוּר שֶׁל חֻשְׁנִי בְּתִשְׁרֵי וְהַפְלֵל תִּירוּצוֹ שֶׁל תּוֹס' הוּא יוֹתֵר תְּמוּהָ כִּי לְפִי דְּבִרְיָהֶם מֵאֵי קמ"ל ר"פ וְלֹא פּוֹקֵי מֵאֵי אֲתִי לְאַשְׁמוּעֵינּוּ: וְהַנִּרְאָה לִי לְפִירֵשׁ סוּגֵי' זֹאת אֲשֶׁר לְדַעַתִּי הִי' כֵּן כְּוֹנֶנֶת רַש"י בְּקַנְיָר וְצַחוּת לְשׁוֹנוֹ (וְאִם כִּי נִרְאָה מִמָּה שְׁדוּחַק עֲצָמוֹ דְּבִיבוּר וְרַבְּנָן אַחְוָשְׁבָּנָא כו' שְׁלֹא כִּינּוּן לְכֹל מֵאֵי שְׁפִרְשִׁיתִי מ"מ מְקַצַת כְּוֹנְנִיתִי נִרְאָה קֶצֶת בְּפִירוּשׁוֹ לְמִדְּיָיק בֵּי) וְזֵהוּ דְּרַב פְּפָא רְצָה לְהוֹכִיחַ מִמֵּאֵי דָּאִין מוֹשִׁיבִין כַּה"ג בְּעֵיבוּר שְׁנִים מְפִנֵי הַצִּינָה ש"מ דְּהַשְּׁנָה עִם קוּר וְחוּם בְּתַר יִרְחָא אֲזִיל כְּלוּמַר אַחֲרֵי חֻדְשֵׁי הַחֲמָה וּמִילַת יִרְחָא פִירוּשׁוֹ עַל חֻלְקֵי שְׁנִים עֲשׂוֹר שְׁבַשְׁנַת וְהַקְפַת הַחֲמָה וְהוּא מְלִשׁוֹן יִרְח יָמִים וּקמ"ל ר"פ שְׁנַהֲגַת הַשְּׁנָה בְּקוּר וְחוּם אִינוּ הוֹלֵךְ אַחֲרֵי שְׁמוֹת הַחֻדְשִׁים נִיסָן אֲיִיר כו' שְׁיָהָא תְּמִיד נִיסָן כו' בְּשִׁיּוּיָהּ בְּקוּר וְחוּם זוּלַת הַמְקַרֵי' וְהִינּוּ ע"פִי הַסְבְּרָא כִּי הוּא מִהַנְּהַגְתּוֹ יִתְבַּרֵךְ שְׁמִסְכִּים עִם מַה שְׁעוֹשִׁין ב"ד שֶׁל מְטָה וְכַפִּי אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לְשְׁמוֹת הַחֻדְשִׁים כֵּן יִהִי' וְכֵן יָקוּם ק"מ לְדָלָא אֵלָּא לְעוֹלָם הוּא לְפִי מִהֲלָכוֹ בְּגִלְגָּלָה הַקְפַת הַחֲמָה עִם הַלְבָנָה כְּפִי שְׁיָהֵן' בּוֹ הַקִּיבוּץ כִּידוּעַ דָּאֵי בְּתַר שְׁמָא דְּחֻדְשֵׁי הַלְבָנָה לְבַד אֲזִיל וְא"כ מִן הָרְאוּנִי לְהִיּוֹת קוּר וְחוּם שֶׁל תִּשְׁרֵי שְׁנָה אִם יִתְעַבֵּר הַשְּׁנָה אוֹ לֹא יִתְעַבֵּר וְכַמ"ש וְכַדְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי לְאֵל גּוֹמֵר עָלֵי שֶׁהַק"בֵּה מְסִפִּים הַזְּמַן וּבְתוּלֵי' בַת ג' שְׁנִים חוֹזְרִין

במבואר שם א"כ הקור שראה לפי שם תשרי יהי לעולם בשיווי אהד בין יתעבר בין לא יתעבר קור וחום יהי פסידורו של כל השנים וא"כ מאי נ"מ לכה"ג במאי שיתעבר ולמה אין מושיבין את הכה"ג בתוך עיבור שנים א"ו שתא בטר ירחא אזיל אחרי חלקיו שהשנה כולל שס"ה יום וחלקיו הי"ב שבהם אינם משתני' וא"כ הקור שמן הראוי להיות במרחשון הו' בתשרי אם יתעבר ולזה יחוש הפהן מלעברו מ' הצנינה.

והקשה מהני רועי בקר שנתנו סימניהם מן הקור ועברוהו רבנו להאי שתא דהשתא בשלמא אם הקור בטר שתא דחדשים אזלי שפיר שכל זמן שעדיין עמדו ב"ד בספק אם יעברו השנה הי' משמש קור של שבט באותו החודש ומן השמים הוכיחו והראו להם רצון השם לעבר כמו שנתגלה ע"י ג' הרועי האלו ובנודאי אלו כבר עשהו אדר ולא עברוהו והיתה הסכמה שלא לעבר הי' משתנה הקור והעת כמ"ש לאל גומר עלי אבל כ"ז שהיו מחשבין בדבר הי' העת כמו שראוי להיות והק"ב שהיה היודע פי עתידים הם להתעבר והסכים הזמן עמהם ולכך באמת סמכו רבנו לעבר האי שתא אבל אם הקור והחום לפי מניין ימים שבהם הקיפה הסמה בגלגלה אשר אין בזה שום שינוי שהרי ידוע תמיד יתרון הלכנה על הסמה א"כ לא ישתנה לעולם דבר בענין קור וחום ולמאי הני צריכי רבנו לסמוך אדברי הרועי האלו וכי לא הני ידעי מבלעדיהם יתרון הלכנה שידעו מזה ערך הקור ואם הדין שתתעבר השנה מ' יתרון ההוא ולא הני צריכי כלל לידע פמות הקור עצמו כי מחשבון מהלכה נדע השיעור דו"ק: ומשני בנודאי אינהו סמכי אחושבני דיתרון הלכנה ובשביל התקופה עיברה ורועי בקר אסתייע מילתא לידע גם כן הענין ולהבין פמות הקור או הביפר פאלו ידעי מחשבון היתרון שהאי שתא ראוי להתעבר ולעולם הקור וחום הולך על שיווי אהד לפי מניין הימים בתוך ימי הסמה ולפי נטית מעל קו השווה לצפון או לדרום וזהו גם כן פוננת רש"י אחרי קצת תוספ' לפרש תירוץ הש"ס ואין פאן מקום להאריך כי גם אם לא היתה פוננת רש"י בזה עכ"ז נראה הדבר שהוא קרוב לאמת והאמת אהוב מ"מ: והנה נא ערכנו עד מצאנו בש"ס פתבו לשון חדש למניין חדשי וחלקי הסמה וכן לשון ירח פיוצא בו ועכ"ז קשה על הרמב"ם דה"ל לפרש וביותר כי בני שלשים אינם לא חדשי הסמה ולא חדשי הלכנה ופשיטא דה"ל לפרש אף כי ירח או חדש אהד ונדאי תופס שלשים יום כמ"ש אמנם קיבוץ תשעה מהן לא נדע כ"א מספר א' של חדשי סמה או לכנה לכן ה"ל להרמב"ם לתפוס לפחו' בפעם א' מנין מיהם: ועיין בהג"ה מרדכי במסכת יבמות שהקשה בזה על כ"ד חודש של מניקת ועיין בתשובה בת"ה סי' רי"ו הגם כי מדברי ההג"ה באותו התשובה כת' כי תשעה חדשים עיבוריהם בני רע"א יום מפל מקום לא ק"ל הכי ע"ש: ובתשובת מהר"ם מרוטנבורג סי' ד' ק"ל פל מקו' שונזפר' בש"ס חדשים הם על סדר חדשי הלכנה א' מלא וא' חסר: ועוד קשה אם פנונתו של הרמב"ם שאותן החדשים צריף להיות בני שלשים יום והו' ממאי דפסק פשמואל וכדעת חסידים הראשונים פאשר חשב הרשב"ץ שאין אשה יולדות אלא לרע"א יום א"כ מדוע לא חש נמי למאי דחיישינן אינהו שתא לא נקלט הזרע ביום הא' ולפחות בפנשות גבי רוצח הנה ליה למיחש שלא לחייב ההורגו עד שקים לה בגווי שפלו לו רע"ג יום וכן הקשו בתו' יבמות דף ל"ז ותו קשי' למה פסק הרמב"ם פהא דשמואל אחרי שפצינו דסתם רבי מתני' דנדה דלא פנותי' דתנן בפירק בנות פותים רבי יהודא אומר די' חדשה כו' אמר רב אדא בר אבהה ש"מ קסבר ר' יהודה שפורה גרם

ואף דשארי התנאי פליגי אדרבי יהודא והלכתא פנותיהו מ"מ בזה לא מצינו דפליגי כ"א בימי הקישוי ואגב אורחין סתי לן אליב דר' יהודא דשיפורא גרים ומצינו בסוגית הש"ס דכיוצא בזה דסתים לן רבי מקחי סתם משנה דעיבור' נשיי בתר ירחי לבנה אזלי ולמפסק בזה כשמואל נגד סתמא דמתני': וביותר קשה אדשמואל דאמר פחסיד' הראשונים ולא מצינו בזה דבריהם שפחות מזה הוא דלא פלו לו חדשיו אלא אינהו חשו פל מה שיוכלו להשמיט מבלי יבואו נשותיה' לידי חילול שבת בעת לידתן והא נודאי ידעי דאיפא דיולדות לז' ואינהו יולדות למקנטעין ומה יעשו אם תלדי בשבת א"ו הם עשו אשר בידם לעשות ולתקן וכן כתב הר"ב בש"ל ולא חשו יותר מזה דיבטלו מפר' ורבי' לגמרי אלא חשו למאי דחשבי שהוא שכ"ח שתלד בו ואח"כ לא חשו עוד וא"כ יוכל להיות ג"כ דיולדו' לחדשי הלבנה ומקרי פלו לו חדשיו דיוכל לחיות ג"כ הנולד ואינו נפל אלא היותר שכ"ח הוא שיולקת לר"עא רע"ב רע"ג ולקם חשו ולא יותר כי עשו לתקן בו מעט שהרי אין אדם מצווה ע"כ ועיי' בריב"ש סי' תמ"ז: לכן נ"ל שלא עלה.

על דעת הרמב"ם דפסק דבעינן ט' חדשים שלמים מהא דשמואל אלא מהא פלוגת דיבמות דף פ' ע"ב דתני איזה בן שמונה כל שלא פלו לו חדשיו רבי אומר כו' וסבירי לי להרמב"ם בדברי התנא.

קמא דאמר כל שלא פלו לו חדשיו דבעינן חדשים גמורים ולא מקנטעין ולישנא הכי משמע דאמר כל שלא פלו לו חדשיו ולא אמר איזהו בן שמונה הנולד לשמונה וגם הריב"ש בתשובה סי' תמ"ו דייקא מילתא מלשון הזה דהל"ל כל שלא הגיע לו חדשיו ע"ש א"ו כל שלא פלו לו חדשיו לגמרי ט' שלמים ה"ה כבן שמונה ורבי לא פליג עלי' בזה אלא בשגמרו שערי וצפרניו אמרינו דאישתיה.

ולפי זה קשה לי להרמב"ם למה אמר בנדה שמואל דאמר פחסיד' ולמה לא מוקי לי פתנא קמא דרבי א"ו ס"ל דהאי ת"ק דרבי נמי דאמר דבעינן תשע שלמים היינו לאפוקי מקנטעין דלא כמו שכתוב אבל בהא מודו לר' יהודא דשיפורא גרם ותשע חדשים של עיבור הם חדשי הלבנה דכל שיש למעט מחלוקת התנאים אית לן למעט כמ"ש תוס' בכמה דוכתי' ובתשוב' מהרי"ק שורש קע"ז וכינן דבהדנ' מרבי יהודא משמע דס"ל דשיפור' גרם מסתמא לא פליגי בזה עלי' וגם רבי אתא לאשמועינן דבר זה אגב אורח' דאמר דיה חדשה שהוא חדש הלבנה המבותר כמ"ש תוספת שם: ומה גם דלישנא דחדשיו מצינו לדיוק' הכי ואפי' שמואל לא קאמר חדשי החמה דנימא דחדשי' כולל מספר חדשי החמה דלמספר חדשי החמה יהי יותר מרע"ד יום מלבד חששת ימי הקליטה לדעת רש"י ובני שלשים אינן במספר ירחי' פלל (ואין להקשות מהני צ' יום דהבחנה שכללו במספר ג' חדשים י"ל דש"ה דלפחות מצינו ג' חדשים בני למ"ד יום זא"ז בשנה שהוא שלימה שחשון וכסלו וטבת מלאים כמ"ש בע"ה ומהאי טעמא גופא לא חשבי שמואל למניין חדשי' כ"א במספר ימיו המבותר' ולכן א"א לתרץ שם בנדה שמואל דאמר כת"ק דרבי ביבמות ומתרץ איהו דאמר כו' ועי' בתו' פתובות דף ע"א ע"א ד"ה ר"י היינו ת"ק דמשמע קצת היפוך דברים: והנ"ל דגם שמואל דאמר אין אשה יולדות כו' לא פינן דלפחו' מזה הוי הנלד נפל ולא פלו לו חדשיו דחלילה שיחלק שמואל על סתמא דסתים לן רבי ות"ק דיבמות וגם רבי לא פליג עלי' בזה וכל לישנא דש"ס דאמר

יולד' לתשעה ולישנה דכלו לו חדשיו משמע שזמן העיבור וכיליון שלהם במספר ירחי
 הוא ומחסידי ג"כ הרי הקשינו שאינו סיוע לזה פלל אלא איהו ג"כ אמר מילתא דאמרי
 חסידי הראשונים מאן דבעי למנהי חסידא ימיים ונדע פי אין אשה יולדות כו' פלומר
 שהוא הגדר של העיבור דשכיחי למילד באלו הימים רע"א רע"ב רע"ג ויפרוש מאשתו
 בזמן שיגיע ימים אלו בשבת אבל ידע ג"כ דאית מהו שיולדות לז' למקוטעין ובני ט'
 ללבנה ואית דאישתיה לאחר ט' כמו שאנחנו רואים בעינינו ויש דמפילים ומחללי שבת
 עבור האם ואין מי שינדע עת לידתה אלא שמוטל על האדם להזהר מהזמן הראוי ונדרכו
 שבהן יולדו' וזהו מדרכי הפרישות ולא יותר ואיהו דידן' עביד שלא יבוא לידי חילול
 שבת במידי דשכיח שהן יולדות פן ועכ"פ יתרחק מאי דאית להתרחק ואינם מחוייב'
 יותר מזה, שקבל שמואל דחשו לי' החסידים הראשונים אבל מעולם לא פליג שמואל
 דבני ט' של חדשי הלבנה אינם נפלי' נגד סתימת כל התנאים דאשפחן דבריהם בזה א"ו
 דגם איהו ס"ל פנוטיהו ומילתא דידן' מילתא אחריתי הי' ובזה נראה ג"כ פנונת הש"ס
 בלישנה דאמר איהו דאמר פחסידים הראשונים מה דהל"ל איהו ס"ל פחסידים
 הראשונים: ועפ"ז נ"ל דפק הרמ"ב כמ"ק דרבי ביבמות דבעינן שלמים פלומר לאפוקי
 מקוטעין ולישנה שלמים שכתב הרמ"ב כמ"ק פ"ג לא אתי אלא לאפוקי מקוטעין ולא
 לאשמועינן שיהיו החדשים בני שלשים וכן כתב הגהות מרדכי שם על מילת שלמים
 המנוכר בירושלמי: וגם מדמר זוטרא דאמר אפילו למ"ד יולדת לט' אינה יולדות
 למקוטעין יולדות לז' יולדות למקוטעין משמע לי' להרמ"ב במ דהאי מ"ד הם החכמים
 דפליגי עלי דרבי ביבמות שהרי א"א לו לפרש שהם דברי חסידי הראשונים ושמואל
 כמ"ש רש"י דהרי מהם לא מוכח מידי דס"ל הכי כמ"ש דאינהו מצי נמי סברי דיוולדו'
 לתשעה וע"כ ס"ל דכיון מר זוטרא לתנא קמא דר' ביבמות שאיהו ס"ל יולדות לט' אינה
 יולדות למקוטעין ובגוף החדשי משמע לי' דאינהו חדשי לבנה וחסידיון א' מלא וא'
 חסר עפ"י קביעות ב"ד באותו שנה פי שיפורא גרם פסתמ' דמתנ' דנדה דסתם לן רבי
 פנונת' דר' יהודא בזהו מדאמר מר זוטרא מילת' אליב' דהנהו חכמים משמע דהלכת'
 פנוטיהו אע"ג דעל הרוב דאתי לשון זה בש"ס משמע דלית הלכת' פנונת' דהאי מ"ד
 מדאמר אפי' למ"ד משמע דאנו לא סבירי ליה פנונת' וכו' שכתב הרי"ב בתשובה
 הנ"ל מ'פ'ל מקו' פיון דלא מצינו בהד' חולק בזה דסתים לן בבריית' משמ' דתנא קמא
 דרבי דבעינן חדשים שלמי' ואף דר"י ס"ל מקוטעין ורבי סתם פנונת' בנדה מ"מ יש
 לומר דלא סתם פנונת' כ"א במאי דס"ל שחדשי עיבור הם חדשי לבנה אבל לא במאי
 דפסק דאינהו חדשים מקוטעין דזה אינו מוכח מלשון המשנה דסתם רבי כ"א מלשון
 רבי יהודא דבריית' פמה שפתוב תוס' וממתנ' לא מוכח מידי וא"כ ה"ל סתם בבריית'
 מדכתבו באותו ברייתא לישנה דתנא קמא בסתם עם רבי שהוא בר פלוגתי' ואף פי אין
 דברינו אלו שייכי' למ"ש דהרי זה קוש' בלאו הכי אף אם נהי' דאמר מר זוטרא אפילו
 למאן דאמר פנונתו לדברי שמואל ישאר פן להקשות ואני כתבתי הנ"ל בזה ואולי סבירי
 ליה להרמב"ם היפך מזה הפלל דכ' הריב"ש.

והיותר קשה במאי שפסק בזה הרמב"ם כמאן דאמר יולדות לט' אינו יולדו' למקוטעין
 הו' ממה דמצינו בירושלמי דנידה שפדייק מלשון המשנה דסתם ר' מדאמר ר"י די'
 חדשה ולא אמר שלשים יום זאת אומרת שאשה יולדת לחדשים מקוטעין וא"כ הרי הוא

מוכח מלשון המשנ' עצמה כמו שדייק הירושלמי דילדות למקוטעין ולמה פסק הרמב"ם דאינו יולדות למקוטעין אף אם נאמר דמוכח מלשון תנא קמא דברייית' דיבמות דס"ל שאינה יולדות למקוטעין ה"ל סתם דמתני' ומחלוקת דברייית' ואף שפתבנו שגם לשון זה הוא מן הסתמו' פיון דלא פירש מי הוא החולק וגם רבי מצי ס"ל הכי שם באותו בריייתא נמצא שאין מי שחולק בדבר מ"מ נגד סתם דמתני' כזה דלא מצינו חולק על זאת הסברא ה"ל סתמא דמתני' עדיף ממה שנסתם כנגדו דבריייתא ואפי' במחלוקת דמתני' וסתם דברייית' לא קיי"ל כסתם דברייית' כמ"ש בזבחים דף ק"ב דתני' דבריייתא דמי ראה נגע מרים כנותיה דר"מ דאמר קרוב אין רואה את הנגעים ועכ"ז פסק הרמב"ם דקרוב רואה הנגעים כמחלוקת דמתני' וכחכמים דלשם וא"כ הכי נמי ה"ל להרמב"ם לפסוק כסתם מתני' וכמו שדייק ל' הירושלמי: ויש לומר דגם בירושלמי אינו מדייק לי' למקוטעין ממש אלא לקדשי הלבנה דהרי מהוכחת הירושלמי לא מוכח כ"א שאינו שלשים יום ומיהו חדש חסר מצי להיות וכזה לא נשום שום מחלוקת בין התנאים ובין סתמא דמתני' וברייית' עדיף טפי: ואם תאמר אדברא נימא איפכא מראית הירושלמי דסתם קדשי עיבור שלשים יום ולשון יולדת למקוטעין מקוטעין ממש וכזה אתי הוכחת הירושלמי שפיר דמדייק מדלא תני שלשים יום דהא קדשי העיבור הם בני שלשים ומדייק מני' דחודש האחרון א"צ להיות בתשלומו שלשים אלא יולדות למקוטעין: איברא דמסוגי' הירושלמי מוכח איפכא כפירושי הראשון וז"ל שם על מתני' די' קדשה ר' יוסי בשם ר' ב"א זאת אומרת שאשה יולדת לקדשי' מקוטעין דלא כן ניתני שלשים יום ר' יוסי בר ר' בון זאת אומרת שאשה יולדת לקדשים שלמים דתנינו דיה קדשה ע"כ בירושלמי ולכאורה קשי' דיוק' דר' יוסי קמא לבתרא ובתרא לקמא והנראה דלא פליגי וע"כ לא חש הירושלמי לתרוצי דיוקניהו אהדדי ור' יוסי קמא דאמר יולדת למקוטעין פ' קדשים שאינו שלמים בני למ"ד או קדשי חמה כ"א קדשים ללבנה שהם בני כ"ט י"ב תשצ"ג ודיוקא דבתרא לומר שהם שלמים לאפוקי יו' א' מחדש שאינו במילואו אלא בעינו ע"פ קביעות ב"ד מיום ליום אלא שהם בין מלאים בין חסרי' פמות שהן והנרא' שפן הוא פי העיבור הוא ממה שנתפרנס הנולד מט' דמי ווסתן של הנשים וע"פ הרוב דמי ווסתן הנה מימי החדש בין מלא בין חסר: והרא' דלא פליגי הני תרי ר' יוסי אהדדי דבירושלמי דיבמות פרק החולץ איתני לתרונניהו בשם ר' אבא וכל היכא דיש לומר דלא אמוראי דאמרי מליהו בשם רב אהד יש לנו להשוותן אפי' בדוחק ואף אם נימא דפליגי לפחות אינו מוכח ממתני' פיון דאיכא ר' יוסי בר ר' בון דסבירי ליה דמוכח ממתני' דבעינו שלמי' כמשמעו' הבריייתא דתנינו בבבלי דיבמות ומה גם מדלא תני שלשים יום משמעו' שהם קדשי הלבנה הרי מוכח כפסק הרמב"ם ולכך דחו לי' להאי בריייתא דמיניהו הוכיחו בש"ס בבלי דר"י ס"ל יולדת למקוטעין: ואחרי המבואר בדברינו נמצא פסק הרמב"ם שפסק שסתם קדשי העיבור הם קדשי הלבנה והם שלמים לאפוקי מקוטעין שיום א' בחודש יחשוב חדש מלא אבל הם קדשי הלבנה כסתימת לשון חדש שפכל הש"ס וכמ"ש בת"ה סי' רי"ו וא"ת מכל מקום קשה למה לא חש הרמב"ם ג"כ דלמא לא קלט הנרע עד יום ג' לביאתו ואפילו בבצל ופריש לבעי ט' קדשים וג' ימים יש לומר השתא דפסק הרמב"ם לאו מדברי חסידים הראשונים חש לי' דיש לומר אינהו לא עבדי פי אם לזהירות רחוק' מאוד כמ"ש על חסידים הראשונים דפרשי מנ"ט

חלקי היתר שלא לבוא לידי איסור אבל מעולם אנו לא חיישי' לי' דאזלינו בטר רוב נשים שמתעבדים בעת ביאה ממש ומיד נקלט הגרע בתוך החום ודבר רחוק הוא שיקלט אחר כך ומילתא דלא שכיח הוא אלא דאינהו חשו להו גם לחשש רחוק כזה אבל אנו לא חשינו ליה למיעוט' שהרי אין אנו חוששין במפה אביו וכן הפא על אשת איש שהי' בת ג' שנים ויום אחד נהרג הבועל עלי' ולא בעינו שיקבל עלי' בעלה אם תהי' איילונית ולא חיישינו שמא תמצא איילונית דהרי לא פסק הרמב"ם בפ"א דאיסורי ביאה דבעינו קבלה עלי' פדמתרין לה הש"ס בסנהדרין בריש פרק בן סורר ומורה ולא הנה בש"ס כ"א דחי' בעלמא וקרא' לזה שהוא דבר רחוק שיקלט הגרע אחר כך מדלא בעינו צ"ג יום בימי הבחנה אף פי התו' מתרצי' זאת הקוש' ביבמות דף ל"ז אולי הרמב"ם ס"ל דלא חשו לזה כלל שהוא דבר רחוק שיהי' פן אבל אם נאמר מאי דפסק הרמב"ם דלא מקרי פלו ל' חדשיו עד דמלו ל' תשעה חדשי' שלמים בא ל' מפסק שמואל ומדברי חסידים הראשונים ודבריה' דקודם לזה נפל מקרי א"כ ה"נ ה"ל לחוש לאלו ימים דהבחנ' פינו דאינהו חש להו דו"ק: ואי לאו דמסתפינא אמינא דפליג הרמב"ם על פירש"י וס"ל מעולם דלא חיישי משום ספק קליטת הגרע דוודאי הגרע נקלט בראשון כל שעלתה לו, שלבסוף נתעברה מאותו הביאה אנו מונין לה מראשון מעת ביאת הגרע עלי' פי מיד שקלטתו הרחם מקרי קליטה ואי לא פלטי הרחם נמנה העיבור ממנו מאותו הזמן שקבלו: וטעמא דפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה משום דעד אותו יום שערו חז"ל שעדיין אינו נסרח ואלו קלטתו אשה מעתה דרף אמבטי ראוי הוא להנריע ולא יותר אבל כל שונכנס בה ביום ראשון ונתעברה ממנה ולא פלטתו הא וודאי מונין לו מיום ראשון דכיון דנעצר בה מדוע לא נמנה לו מראשון (ומצאתי אח"כ בדברי מהרי"ט בתשו' בח"א סי' צ"ח פדברי ונהאני שפנונתי לחכם גדול פמותו): ואולם טעמא דשמואל דאמר אשה יולדת לרע"א רע"ב רע"ג משום דהני יומי מוכני' להנולד' ושכיחי בי' עת לידת הנשים ואין בהם הכנה לזה יותר מלזה ובחזא מחתא איתנהו משום הכי חיישי לכל הני יומי ולא יותר ולדעתיה הו' משום דהני איתני סוף ימי חדשי חמה של העיבור אם נחשוב אותן מלבד יום שקבלה האשה הגרע או שיהי' מלבד יום הלידה והם ג' תקופ' בני צ"א וז' שעו' וחצי או משום דחסר מידי מיום רע"ד: ובהכי ניחא מאי דמצאתי בתרי' דנכת' האי מימרא דשמואל בירושלמי וגרסי שם רע"ד ימים ועפ"ז אתי נמי שפיר מאי דאית' שם וגם במדרש הרבות דאמר שמואל על פסוק הרבה ארבה כל שהוא בהרבה שהוא בגי' רי"ב יום ארבה פלומר אגדל ויחי והוא רומז למספר ז' חדשים שלמים והיותר מזה ימות מפני שהוא בחודש השמיני דמסתמא לפחות מזה לא פינו שהרי לכ"ע היולדת לז' יולדת למקוטעין ואולי ס"ל יולדת לז' ג"כ אינה יולדות למקוטעין מ"מ יקשה מדוע חשיב רי"ב והלא אינם כ"א ר"י ואי חשיב נמי ימי קליט' דספק אם קליט הגרע ה"ל למחשיב עד ג' ימים אבל למ"ש ניחא דליתני הני ימים של ימי קליטה אלא יומי דמשלים חדשי חמה הן נמצא בז' חדשים אינם כ"א רי"ב יום מלבד יום שקבל' הגרע או חוץ מיום הלידה ואותו המאמר לא חשבינהו פדאית' בפבלי דלא חשיב תשע כ"א לרע"ג כמ"ש אע"ג שבמקום אחר בירושלמי כי חשיב להני רע"ג חשיב להו עד רע"ד אין זה קשי' כ"ה פינו דשני מימרות אינהו בשם שמואל ובאות' המימרא באמת לא חשיב מניין ט' כ"א עד רע"ג ולא יותר: ולשון המדרש שם דייקי הכי דז"ל

שם אמר רבי ברכני בשם ר' שמואל לעולם אין האשה יולדות או לרע"א או רע"ב או רע"ג לט' הן עיבוריהן ופירושו דהן ועיבוריהן נ"ל הוא מה שמוסיף חדשי החמה על חדש הלבנה שממנו אנו צריכין לעבר השנים כשמתקבץ מהם חדש שלם וע"ש בפ"י המתנות פהננה ובשם רש"י: והרא"ל לפירושי זה ממה דאיתא בירושלמי פ"ק החולץ ובנידה על הגי ג' חדשים של הפרת העובר בשם ר"ח אמרי אפי' רובא של ראשון ורובא של אחרון והאמצעי שלם אפי' אמר תשעים יום שלמים ושמואל אמר הן ועיבוריהם ומשמעות הלשון דשמואל פליג ולכאורה במאי פליג עלי' דאפי' אם לא דלשנא דעיבוריהן הוא כולל היתרון שמוסיף חדשי חמה על חדשי הלבנה שג' מהן צ"א ו"ז ו"ח ומג' אתי לן ראי' נמי דהפרת העובר לשליש ימיו הם חדשי חמה לדעת שמואל ולא משום ימי הקליטה מוסיף הגי יומי רע"א רע"ב ורע"ג דו"ק: וכיון שפן יבוא הפל על נכון אחרי דהרמב"ם לא חש להא דשמואל וס"ל דאיהו לא אמר דפחות מזה הגי נפל כמו שפ"ק הארכתי בבבאור פנונתו דשמואל לדעת הרמב"ם והרמב"ם פסק דכל שפלו לו חדשי הלבנה ראוי להתקיים ומקרי שפלו לו חדשיו לכן לא חש להגי ג' ימים שפירושו הם לימי הקליטה שאינם כי אם תשלומין למלא' חדשי החמה ועוד יש בידינו לתרץ ג"כ בשיטת פירושי רש"י דס"ל הגי ימי' ימי קליטה והלכה כשמואל וחסידים הראשונים והגי זמני איתני תרנוניהו דזמן לידת הנשים לפעמים פל חדש בני למ"ד יום כמו דחשבי אינהו ומיהו איתני נמי דיש מתעברות ויולדות נמי עפ"י חשבון חדשי הלבנה כמו שפ"ק ראי' לזה דהגי זמני תרנוניהו איתני וגם חסידים הראשונים ס"ל פן אלא דא"א להו לחוש לכל הגי זמני דא"כ א"א שתזקקו לנשותיה' אם יחושו לשני הזמנים עפ"י חשבון לא ישאר להם כ"א ליל ד' ואם יחושו לימי החדש צריכין לחוש אולי יחסרו החדש או יעברו ב"ד חדש אחד בנתיים ויבוא עת לידתן בשבת כי שיקפרא גרים וע"כ לא חשו כ"א לחשבון לידתן של חדשי החמה: אבל האמת כי גם הנולד למלאות חדשי הלבנה מקרי בן קיימא וכלו לו חדשיו והכי מצינו במדרש רבה פ"ד שני הזמנים האלו הם ימי עיבור לפעמים בימי הלבנה ולפעמים בימי חדשי החמה דאמר שם על לידת החמורי' כשהי' פוחת' אינה מימי הלבנה כשהי' מוספת אינה מוספת על ימות החמה ומסתמא דתרנוניהו אינם נפלים דאל"כ מצינו פוחת הרבה בלידת הנפלים ולפי כי חשבון הלבנה חשבון שאינה משתוו' הו' לכן לא חשו לי' כי בימי קדשו על פי הרא"ל ולא ידעי מתי יבוא בשבת ואי הגי חשו לו יצטרכו לפרוש מנשותיה' לגמרי וע"כ לא חשו כ"א לימי החמ': ואפשר עוד דחסידים אינהו דעבדי שלא יאה עיבור' ע"פ חשבון הלבנה כי שמשו בשע' ממשלת החמה כידוע ע"פי ממשלתם בשענ' היום והלילה שסימנ' שצ"ם חנ"ל כל ובה מצינו לפעמי' עיבור לימי החמה או ללבנה כמ"ש והפל כפי הזמן שקבלה הנרע אי בחמה אי בלבנה והם פנונו השעות מפני זהירות' על חילול השבתות: וע"פ מ"ש ניקח נמי הא דבעי ימי הבחנה צ' יו' ולא סגי בפחו' יו' אח' שהם שלישי ימי העיבור לימי הלבנה משום דאיכא נמי דמתעברת ע"פי חדשי החמה והוא דאמר אפי' בירושלמי צ' יום ואפשר כיון דבעי הגי צ' חוץ מיום שנתארכ' וחוץ מיום שמת בו הרי נכלל בתוכם פל הצ"א וז"ח שיש בשליש ימי חדשי החמה והוא מאמר דשמואל בירושלמי שכתבתי ואפשר שטעמו דאפי' דבעי צ' משום דס"ל לחוש רק לימו' הלבנה אבל מצינו ג' חדשים מלאים לפעמים זה אח' זה דאז צריכי' הימים להיו' צ' יום לכן חשו לזה בכל פעם והשוו מדותיהן דלא

לְיִיתוֹ לְמַעוֹטִי: וְאִם לְחֻשָּׁף אָדָם לֹא מְדַבְּעֵי לְמַ"ד בּוֹ יוֹלְדוֹת לְמִקְוֹטְעֵינּוּ שְׁנֵי תְּקוּפֹת וְיָמִים מִשְׁמַע דְּהַחֲשָׁבוֹן הוּא לִימֵי הַחֲמָה י"ל דְּהֵתָם הַחֲשָׁבוֹן הַכִּי הַגִּי וּמַעֲשֵׂה הַגִּי הַכִּי דַאל"כ לָמָּה לֹא בְּעֵינֵינוּ דְּוּנְקָא ב' יָמִים בְּחֻדְשׁ הַזֶּה אֲלָא וְנֻדְאֵי כָּל שְׁאַנּוּ יוֹדְעִים מִשָּׁם שְׁיִוְלָדָת לְשַׁבְּעָה יוֹלָדָת לְמִקְוֹטְעֵינּוּ מִמִּילָא יְהִי הַקְטוּעַ אִפִּי פְּחוֹת מִמָּה שֶׁהִי שָׁם ה"נ בְּעֵנִינּוּ הַזֶּה שֶׁל תְּקוּפ' הַט' אִם יְהִי בְּחֻשָׁבוֹן חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה סְגִי וְאוּלַי הִזְהָ שָׁם עֵת עֵיבוּרוֹ עִפִּי חֻדְשֵׁי הַחֲמָה כַּמ"ש וְע"ש בְּרִיב"ש: הַעוֹלָה מִכָּל אֱלוֹ דְּבָרֵינוּ דְּחֻדְשֵׁי הַעֵיבוּר הֵם לְפַעְמִים חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה וְיוּכַל לְמִיקָם בְּגוּוֹן וְיִחְזִי הַוּוֹלָד וְאוּלַי כָּל שְׁנַתְמַלְא לֹא יְמֵי חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה אִף אִם נִתְעַבֵּר שְׁרָאוּי לִהְיוֹת עֵבוּרוֹ לִימֵי הַחֲמָה מִתְקַיִּים הַוּוֹלָד אַחֲרֵי שְׁנַתְמַלְא לֹא יְמֵי הַלְבָנָה אֲלָא שְׁלַפְעָמִים מִתְעַכֵּב הַוּוֹלָד וְאִישְׁתֵּהִי עַד הַזְמַן שֶׁלְמוֹ לֹא יְמֵי הַחֲמָה וְכֵן נִרְאֶה מִסְתֵּימ' פֶּסֶק הַרמ"ב בם וְכַמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי בְּאִנְרָה: מְלַבֵּד מֵאֵי דְפֶסֶק הַרמ"ב בֵּן לְעֵנִינּוּ אֲבָל וְלִכְּל מִיִּלֵּי דִיּוֹלְדוֹת לְתַשְׁעָה יוֹלְדוֹת נְמִי לְמִקְוֹטְעֵינּוּ וּבִתְשׁוּבַת הַרִי"ב שֶׁבַע לְמִקְפֹּטֵר מִן הַחֲלִיצָה ע"פ פֶּסֶקוֹ דְּהַרְמַב"ן לְכֹן אִף דְּפֶסֶקֵינוּ פְּנוּתֵי דְּהַרְמַב"ם דְּבַעֲעֵינוּ שְׁלָמִים לְחֻוּמָרָא הִינּוּ שְׁלֵא יְהִי מִקְוֹטְעֵינּוּ אֲבָל מִכָּל מְקוֹם לֹא נִפְסְקֵנוּ פְּנוּתֵי פֶסֶקֵינוּ דְּהַרְמַב"ם שְׁפִתָּם וְלֹא פִתָּב דְּבַעֲעֵינוּ כָּל חֻדְשׁ בְּנֵי לְמַ"ד יוֹם נִגְדַד דְּבָרֵי הַרְמַב"ן הַמְפָּרְשִׁים וְדִי דְבַעֲעֵינוּ כָּל חֻדְשׁ מְלֵא לִימֵי הַלְבָנָה וְחֻדְשׁ שְׁפִתָּב מִשְׁמַע בְּסִתְמֵי חֻדְשׁ הַלְבָנָה כְּמוֹ שְׁפִתָּב בְּשָׁם הַת"ה אֲלָא דְאִיְהוּ הַקְשָׁה שָׁם בַּהַג"ה עִפִּי מֵאֵי דַס"ל חֻדְשׁ הַעֵיבוּר בֵּן לְמַ"ד וְאִנְחֵנוּ בְּרַנּוֹ הַדְּבָרִים כְּשֶׁמְלָה שְׁגָם הֵם בְּנֵי חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה מְלֵא וְחֹסֵר כְּמוֹת שֶׁהֵן וְדְבָרֵי שְׁמוּאֵל כְּפִירוּשׁוֹן כַּמ"ש דְּלֵא ק' מִיִּדֵי וְהִרְאָה עוֹד לְזֶה דְּחֻדְשֵׁי הַעֵיבוּר הֵן חֻדְשֵׁי הַלְבָנָה מִשְׁמַעֲנוּת הַסְּנֵי בַר"ה דְּקָאֵמֵר כִּי מְדַלִּית מֵר יוֹמֵי טוֹנְמָאָה בְּצָרֵי לְהוֹ כו' וְע"ש בְּתוֹ שְׁהַרְבָּה לְהַקְשׁוֹת עַל הַמְקַשָּׁה מֵאִיזָה דְרוּשׁ דְּהַגִּי בְּהַאי מַעֲשֵׂי יוֹמֵי טוֹנְמָאָה וְיוֹתֵר ה"מ לְהַקְשׁוֹ אִפְתִּי בְּצָרֵי לִי יוֹמֵי לְמֵלֵאוֹת דְּחֹסֵר לְכָל חֻדְשׁ לְמַהְיֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם וְאִין לֹא יוֹמֵר דִּיּוּכַל לִהְיוֹת שְׁנוּלָד בְּסוּף חַג הַפֶּסַח ע"ש בְּתוֹ דְּסִמוּף הַמְקַשָּׁה עַל מֵאֵי דְאִיתָא שָׁם בְּפֶרְקֵי ר"א וְגַם פְּשׁוּט' לְשָׁנָא דְקָרָא מִשְׁמַע בְּתַחֲלִילַת הַחַג דְּכָתִיב לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ וְהָיָה בֵּן וְגו' מִשְׁמַע לְעַבֵּר א"ו שְׁיִוְכַל לִהְיוֹת ג"כ הַחֻדְשִׁים שֶׁל לְבָנָה וְאִדְרָבָה הֵכָא אִיתְנָהִי: וְרִש"י שְׁפִתָּב בְּכָל הַגִּי דְּוֹכַח דְּחֻדְשֵׁי עֵיבוּר בְּנֵי שְׁלֵשִׁים לְפִי מֵאֵי דְחֻשָׁב שֶׁהוּא הַמ"ד דְּסִבְרֵי לִיָּה יוֹלְדוֹת לִט' אִינָה יוֹלְדוֹת לְמִקְוֹטְעֵינּוּ הוּא מֵאֵן דַס"ל אִשְׁתֵּה אִינָה יוֹלָדָת כ"א לְרַע"א וְהֵם ט' חֻדְשִׁים בְּנֵי לְמַ"ד יוֹם כַּמ"ש בְּבִינְדָה עַכ"ז לֹא מְצִינוּ בְּהַדְּיָ שְׁיִפְסוּק פֶּסֶק הַלְכָה פְּנוּתֵיהוּ וְאִדְרָבָה לְיִשְׁנָא דְאָמֵר בְּש"ס אִפִּי לְמַ"ד יוֹלְדוֹת לִט' אִינָה יוֹלְדוֹת לְמִקְוֹטְעֵינּוּ כו' מִשְׁמַע דְּלֵא פֶּסֶקֵינוּ פְּנוּתֵי כַּמ"ש בְּשָׁם הַרִי"ב שֶׁגַם הַרְשָׁב"ץ לֹא מְצִינוּ דְפֶסֶק דְבַעֲעֵינוּ כְּוָלָם שְׁלָמִים.

וְהַרמ"ב בִּם דְּפֶסֶק שְׁהַחֲדָשִׁים בְּעֵינֵינוּ שְׁלָמִים לֹא מְצִינוּ דְפֶסֶק שְׁכָל חֻדְשׁ יְהִי בֵּן שְׁלֵשִׁים יוֹם וַא"כ אִין לְנוּ לְלַקֵּט חוּמְר' כְּוָלָם אֶהְדְּדֵי בְּמָקוֹ שְׁרָאוּי לְהַחְמִיר כְּגוֹן לְעֵנִינּוּ יִיבּוּם וּמ"כ שֶׁ לְהַקֵּל בְּאֲבָל לְלַקֵּט קוּלוֹ שְׁנֵי אֶהְדְּדֵי אַע"ג שְׁאִינָם סוּתְרִין זֶה לְזֶה כְּמוֹ בְּזֶה שְׁנַאֲמֵר לְפֶסֶקֵינוּ פְּדַעַת הַרמ"ב בִּם דְּבַעֲעֵינוּ כָּל חֻדְשׁ בְּשְׁלָמֵנוּתוֹ אַע"ג דְּלְדַעַתוֹ אִינָם כ"א חֻדְשִׁים שֶׁל לְבָנָה מְלֵא וְחֹסֵר כְּמוֹת שֶׁהֵם מְדַסְתִּים לִי בְּכָל הַמְקוֹמוֹת הָאֵלוֹ וְלִקְבַל חוּמְרוֹת הַרִש"ב בֵּן דַס"ל דְּכָל חֻדְשׁ בֵּן שְׁלֵשִׁים אִף דְּלֵא מְצִינוּ בְּהַדְּיָ בְּדְבָרֵינוּ שְׁגָם הָאֲחֵרוֹן יְהִי בְּשְׁלָמֵנוּתוֹ כִּינּוּן שְׁלָל אַחַד מֵאֵתָם לֹא עָלָה עַל דַעַתוֹ לְהַקֵּל בְּכָף ע"ז לֹא נִאֲמֵר הַלְכָה כְּדְבָרֵי הַמִּיקָל בְּאֲבָל אֲלָא בְּדַעַת הַמְפֹּרָשׁ בְּאֲחַד מִן הַפּוֹסְקֵי בְּהַדְּיָ אֲבָל לְהַרְפִּיב הַרְכָּב' וְלְהַקֵּל לֹא אֲמָרִינוּ וּמ"כ שֶׁ אַחֲרֵי כִי הָרָא"ש וְהַטוֹר ע"ש הַרמ"ב בֵּן חֲלוּקִים בְּהַדְּיָ: וְבִדִּין הַמְסוּפָק בֵּין

הפוסקים לא אמרינו הלכה כדברי המיקל באבל כ"כ הר"א ששון ב"ש הרש"דאם
והוא דברי תוס' בכתובות דף ד' ד"ה אבל דבר שבצנעה נוהג דלא אמרינו הלכה כדברי
המיקל באבל אלא במאי דפליגי בו תנאי אבל באמוראי לא והרמ"ב בתורת הבי' כתב
דלא פסקינו כדברי המיקל בענין הקריעה שהוא דאורייתא לדעתו והוא גמרא ערוכה
במ"ק דף ר"ו ע"ב וע"כ נראה בנדון הנשאל קדמנא להחמיר אחרי שפיר ידע בבירור
גמור שימי עיבורה ללבנה נשלם לה ועו' לה ימי יתרי' הרי קים להו שפלו לו חדשיו
וחיבי' להתאבל והנה נפסוף נכספתי לידע ממ"כ מה שכתבו חכמי הרפואה בזה ואנכי
הרואה מ"ש בספר שבילי אמונה דף ע"ה ע"א על שם גלינוס ושם מספר העיבור כדאמר
שמואל בגמרא נאני חושב אותו מסכים מדעתו עם חכמי הש"ס לפי פירושו בו כמו
שפירשו רש"י ונאנחנו ראינו אותו לפרש בשיטות קרוב' להבין בדרך אחרת כמו,
שהארכנו בתשובתינו די באר וגם המעתיק ספר הקאנון בס"ג אופן כ"א מאמר א' פרק
ב' מיימס ר"ע יום לט' חדשים וע"ש שאינו מסכים לזמן יצירת הנולד של חז"ל במ' יום
לכן אין להביא ראי' מדבריו: אבל מדברי בן הש"ד בספר טבע הפעלי חיים בחלק השני
פרק ל"ב יש הספמה וראי' לדברינו שיש לאלו שני הנכבים שמש וירח הכנת היצירה
ע"ש: ואגב נציע בדין הזה שהביאו תו' בדין שהלכה כדברי המקיל באבל לא נאמר כ"א
בפלוגמא דתנאי אבל לא במאי דפליגי אמוראי ומ"כש בדין פלוגמת הפוסקים קמאי
ובתראי כמו שכתב הרש"ד"ם וכולם הציעו דבריהם משמ' דתוספ' ואנכי פעת לא מצאתי
הפלל הזה כ"א בדבריהם הנ"ל ואני אומר לכאורה אף כי נראה דלא סמכי התוספ' על
האי סוגי' כי יש להם קוש' וגם ממה דמסייע לי' לר"י שם ומסתמא גם פי פלו' דהלכה
כדברי המקיל באבל היינו במאי דלא פסקו בהד' בש"ס נגד זה הפלל אבל במאי דנראה
מן הסוגי' דפסקו נגד הפלל לא וא"כ אפשר דלא סמכי תוספ' על זה שכתבו בשם ה"ג
אלא ממאי דמסייע לי' שם בש"ס כר"י כמ"ש תוספ' שם אבל בחידושי לכתובות
הארכתי כי עיקר סמיכת פסקי תו' על זה הפלל שכתבו בשם ה"ג שהרי מצינו ג"כ
דמקשה בש"ס מ"ק דף ר"ו ע"ב על דפסק שמואל להחמיר בקריעה ולא נאמר דלא פלל
שמואל כ"א במאי דלא פירש בו הלכה בהד' נגד הפלל א"ו דכללו בעצמו לעולם
שהלכה כדברי המקיל לכו הוצרך לשנויי שם אבל לא הקריעה ותו' לא מדי בזה: ו
נשאלתי לפרש דברי התו' בפסחים דף ק"ד המתחיל מפטירין אחר המצה אפיקומן כו'
עד היינו משום דפסח בן שנתו הוא ורפי' חשינו לשבירת עצם אבל חגיגה לא וקשה
דהאי מ"ד דאית ליה בחגיגה משום שבירת עצם איהו דסבירי לי' גם כן דחגיגה שנה
לפסח דצריך להיות בן שנה והוא בן תימא המובא בדר' ע' והש"ס מפעי לשם אליב' אם
חשינו נמי לשבירת עצם ולדיד' ע"כ פעי בן שנה: והשבתי שאין התו' באים לשלול
שאין חגיג' בן שנה שהרי אליבא דבן תימא דקיימינו איתקש לפסח לכל מילי אלא
הצעת דבריהם פה הוא שמתחילה באים לתרץ דשני פסח ממצה שאין מפטירין אחר
הפסח אפיקומן פדי שיאכל כל צרכו בתחילה דלא לייתי לידי שבירת עצם מאי דלא שייך
במצה וטעמא דמנחה דבעינו שיאכל על השוכב מתרצי' תו' כו' ומסיימים בתירוץ אבל
מצה כו' לא הוי שלחן רבו כולי האי וע"כ צ"ל למה דחקי כ"כ לומר דלא הוי שלחן רבו
כ"ה וה"מ לתרוצי דלא הוי פלל שלחן רבו והנ"ל דכל פנונתם לתרוזקושי' דחגיגה לכו
הי' תו' מוכרחים להציע בתחילה דלא הוי שלחן רבו כ"ה אבל מ"מ מקרי קצת שלחן

גבוהה שְהָרִי מְשַׁלְחָן שֶׁל מְקוּם הוּא אוֹכֵל וּמְצוֹ' אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בָּהֶם וְחָשִׁיב לְהוּ לְאִינְשֵׁי שְׁלַחַן רַבּוֹ אֲלֵא שֶׁתְּקַנַּת חֲכָמִים לֹא הָיָה בְּזָה שְׂיֵאכֵל עַל הַשְּׁנֹבֵעַ מִשּׁוּם פֶּן דְּבִאֲמַת אֵין זֶה שְׁלַחַן רַבּוֹ דּוֹמָה לְשְׁלַחַן שֶׁל אֲכִילַת מְנַחֲחוֹת וְטַעְמָא דְמִילְתָּ' דְמְנַחֲחוֹת נֶאֱכָל' דְּוִןק' לְפָנִים אֲבָל מְצָה שְׂאִין בּוֹ אֲכִילַת פָּנִים אֲלֵא מִשּׁוּם דְּהוּ 'אֲכִיל' מְצַנֵּן' לֹא רְצוּ לְתַקּוּנֵי שְׂיֵאכֵל עַל הַשְּׁנֹבֵעַ וְאִפְּלִ' בְּפִסַּח לֹא חֲשְׁבִינְהוּ אֲכִילַת שְׁלַחַן רַבּוֹ דְּנֶאֱכָל בְּכָל הָעִיר דַּל"כ ה"מ לְתַרְוִצֵי פֶן בְּתַחֲזִילָה וּלְמֵאֵי בְּעֵי לְטַעְמָא דִּירוּשְׁלָמֵי א"ו דְּלֵא מְקַרֵי אֲכִילָה מְשַׁלְחָן רַבּוֹ אֲלֵא מִיְהוּ דְּלֵאִינְשֵׁי מְחָשִׁיב קֶצֶת מְשַׁלְחָן גְּבוּהָה וּמֵהָאֵי טַעְמָא נִיחָא דְּבַחְגִּיגָה אֶף שְׂיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם לֹא תַקְנוּ שְׂיֵאכֵל עַל הַשְּׁנֹבֵעַ מִשּׁוּם דְּמֵאֵי דְחָשׁוּ בְּפִסַּח מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם לֹא מִשּׁוּם שְׁכָחָה הוּא דְנִימָא מִתּוֹךְ שְׂיֵהָא רַעֲב יִשְׁכַּח וְיִשְׁבֵּר עֶצֶם מִמְּנוּ אֲלֵא דְחִיָּשִׁינּוּ דַע"י שְׂיֵרְצוּ לְעֵמּוּד מְעַל שְׁלַחַן רַבּוֹ שְׁבַע דְּלֵאִינְשֵׁי שְׁלַחַן רַבּוֹ חָשִׁיב לְהוּ יֵאכֵל כָּל הָרְאוּי לְאֲכֹל וְאוּלַי ע"י שְׂיֵאכְלוּ כָּל הַבְּשָׂר יִפְגְּעוּ בְּמַקְצַת מִן הָעֶצֶם פִּינּוֹן שְׂהוּא רַף מִתּוֹךְ שְׂהוּא בֶן שְׁנָה אֲבָל בְּחַגִּיגָה שֵׁא"צ לְהֵכִי שְׂהָרִי עֲדִינּוּ אֲכִילַת פִּסַּח לְפָנֵיהֶם וְעֲדִינּוּ אֵינֶם עוֹמְדִים מְעַל שְׁלַחַן רַבּוֹ לֹא יִרְצָה לְאֲכֹל הַבְּשָׂר כ"כ עַד גְּמִירָא שְׂיִפְגַּע בְּעֶצֶם מִמְּנוּ לְכַף שְׂאֵנִי חַגִּיגָה מְפִסַּח לְאֶפּוֹקֵי אֵלוּ חָשׁוּ בְּפִסַּח מִשּׁוּם שְׁבִיר' עֶצֶם שַׁע"י שְׂיֵהִיו רַעֲבִים כ"כ חִיָּשִׁינּוּ שְׂיִשְׁכַּחוּ וְיִפְגְּעוּ בְּעֶצְמוֹת לְשִׁבְרָם בְּכִיּוֹן א"כ ה"ל לְמִיחֹשׁ ג"כ בְּחַגִּיגָה כַּה"ג לְכַף צְרִיכִין תּוֹס' לּוֹמֵר שְׂהַחֲשֵׁשׁ אֵינּוּ מִשּׁוּם שְׁכַחַת הַדְּבָר אֲלֵא שְׁגַם בְּכּוֹנוֹת מְכּוֹנוֹן יֶאֱרַע כֶּן לְאֶפּוֹקֵי בְּחַגִּיגָה כַּמ"ש וְלֹא רְצוּ לְפָרֵשׁ דְּבִפִּסַּח שְׂיֵיךְ ג"כ אֲכִילַת מְעַל שְׁלַחַן רַבּוֹ טְפִי מִמְצָה מִשּׁוּם דְּאִינְהוּ מְקַרֵי קִדְּשִׁים וְחַגִּיגָה שְׂאֵנִי דְעֲדִינּוּ אֲכִילַת פִּסַּח לְפָנֵיו וְלֹא יַעֲמוּד רַעֲב מְעַל שְׁלַחַן רַבּוֹ מִשּׁוּם שְׂהַתּוֹ' רְצוּ לְהַנִּיחַ טַעַמ' לְעִיקָר פִּינּוֹן שְׂמְפֹרֵשׁ שֶׁם זֶה הַטַּעַם דו"ק: ז שְׂאֵלָה בְּעִיר אֲזַמִּיר יֵצֵא אֶחָד מִדְּתוֹ לְדַת אַחַר וְלַקַּח ג"כ עֲמוֹ בְּנוֹ קֶטָן וְנִסְתַּפְקוּ שֶׁם אִם רְשָׁאִים אַחֲרִים לְהַתְּפַלֵּל עָלָיו שְׂיִחְזוּרְהוּ הַשֵּׁם לְעַבּוּדָתוֹ וְיִתֵּן בְּלַבּוֹ לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה שְׂלִימָה עַד שְׂלֵא נוֹדַע אִם הִינְצֵא הֵהוּא פּוֹתַח פְּתַח, אוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה בְּלַבּוֹ אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה צְרִיכִין אָנוּ לְעֵמּוּד בְּדִין זֶה עַל שְׁנֵי סְפִיקוֹת אִם יֵאָסֵר לְהַתְּפַלֵּל כְּזֶה דְּמַחְזִי כַּתְּפִילַת שְׁוֹא לְפִי שְׂהַכֵּל בִּידֵי שְׂמִים חוּץ מִירְאַת שְׂמִים שְׂמִסְרוֹ הַשֵּׁם לְבַחֲרִית הָאֲנוּשֵׁי לְמַעַן יִהְיֶה שְׂכָר וְעוֹנֵשׁ בְּעוֹלָם: וְסַפֵּק הַשְּׂנֵי מִשּׁוּם דַּה"ל כְּמוֹ כְּבָשִׂי דְרַחֲמָנָא וְאִם לְפָנָיו הִגּוֹן הוּא לְהַשִּׁיבְהוּ יִשְׁיָבּוּ הַשֵּׁם וְאִם לֹא לֹא פִינּוֹן דְּלֹא יִגִּיעַ לְהַתְּפַלֵּל בְּזֶה שׁוּם תּוֹעֵלַת כ"א לְמַעַן כְּבוֹד שְׂמוֹ ית' א"כ אֲשֶׁר לְפָנָיו הִגּוֹן הוּא יַעֲשֶׂה כְּרִצּוֹנוֹ וְהִנֵּה בְּתַחֲזִילָה נַעֲמּוּד קֶצֶת עַל עֲנִינֵי הַבְּחִירָה שְׂנִימָן בְּיַד הָאֲדָם כִּי זֹאת הַבְּחִירָה אֵינָה מִתְּנָה נְחֻלְטַת לְבַלְתּוֹ הַשִּׁיב בְּשׁוּם אֲנֹפֶן שְׂיִטָּה הַשֵּׁם לְבוֹת בְּנֵי אָדָם כְּפִי מַה שְׂיַעֲלֶה בְּרִצּוֹנוֹ ב"ה כְּפִי עוֹמֵק מְחַשְׁבֹתוֹ לְפַעְמִים הַבְּחִירָה בְּיַד הָאֲדָם וְלְפַעְמֵי' הַק"ב הַמְּטָה הַלֵּב וּמְקַרָא מְלֵא הוּא לֵב מְלָכִים בְּיַד ה' גו' ע"כ לֹא נִתְתִּיךְ לְנִגְוַע אֲלֵיךְ וְכָל סֵפֶר אֵיבֹב קוֹרָא בְּחִיל מִזֹּאת הַבְּחִירָה אֲשֶׁר לְפַעְמִים עַל דִּי יִסּוּרִים מְטָה לְבוֹ וּמְשִׁיבוֹ מְדַרְךְ רַעָה וְלְפַעְמִים בְּלֵי יִסּוּרִים כ"א הַטִּי רְצוֹנוֹ כְּדַכְתִּי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאִם לְפָרְעֻנוֹת כְּךָ הַטִּי לְטוֹבָה עֵאכ"ו וְאוֹמֵר וְהִסִּירוֹתֵי לֵב הָאֲבֹן מְבַשְׂרָכֶם: וְאֲשַׁפּוּךְ רוּחִי עֲלֵיכֶם כִּי הִנֵּה כַחֲוֹמֵר בְּיַד הַיּוֹצֵר וְאֵל תַּתְּמִ' עַל שְׂנִינֵי הַרְצוֹן בְּזֶה אַחַת שְׂכָבֵר נִימָן הַבְּחִירָה לִיד הָאֲדָם דֹּאִין זֶה שְׂנִינֵי בְּחֻקוֹ יִתְבָּרַךְ וְכָבֵר מְצִינּוֹ הַנְּהַגוֹת הָעוֹלָם עַל דִּי הַמְזֻלוֹת וְהַטְּבַע וְהַמָּה מְשַׁתְּנִים כְּאֲשֶׁר הַנְּסִי וְנִפְלְאוֹתָיו עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּכָל עֲמָנוּ מְלַבֵּד הַמְּפֹרְסָמִים ע"י הַתּוֹרָה וְהַנְּבִיאִי וְהוֹבְרֵי שְׂמִים שְׁוֹא יְדַבְּרוּ: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מְמֵאֵי דְאֶמְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק מִי יִתֵּן וְהִנֵּה לְבָבְךָ זֶה גו' דְּהָיָה

ליה למימר תְּנֵה אֶתְּהָ דְהֵתָם ע"י תְּפִילָתָם וּשְׂאֵלָתָם יִנְתֵּן לָהֶם וְהָרִי הוּא פְּאֲשֵׁר אָנוּ מִתְּפִלָּיִם בְּכָל יוֹם הַשִּׁיבְנוּ וְדוּמָ' דְּפִשִׁיט' וּפְשִׁיטָא מַעַת שְׁהָאֲדָם פּוֹתַח מַעַט מְסִייעִין לוֹ פְּאֲשֵׁר בָּא לְטַהַר וּמִבְּלַעְדֵי עֲזָרוֹ ית' מִי יוּכַל לְכַפּוֹשׁ לְהַדִּין רַבְרָבָא טוֹרָא:: וְאֲדַרְבֵּה דוּק מִינֵי' לְאִידָה גִיסָא טַעֲמָא דַּה"ל לֹמַר תְּנֵה אֶתְּהָ הָא לְאוּ הִכִּי אֵין הַדִּין לְהִסִּיר הַיֵּצֵר הַרַע מִלְּבָבָם וְכָל זֶה הַרַע לְמַשָּׁה בְּאוּמְרוֹ יתְּבַרַךְ מִי יתֵּן גּוֹ' דַּה"ל לְמִימַר תְּנֵה אֶתְּהָ דְאֲפִשֵׁר שְׁחַפֵּץ הַשֵּׁם שַׁע"י שְׂיִאמְרוּ וַיִּתְּפִלּוּ יִנְתֵּן לָהֶם מִפְּלִל דְּבִלְא"ה לֹא וּלְכַךְ אָמַר מִי יתֵּן דַּל"כ מִי מַעֲכַב ע"י לֹוּלָא רְצוֹנוֹ וְגַם מַשָּׁה לֹא הִתְפַּלֵּל בַּעֲדָם אַחֲרֵי שְׁלֹא הִתְעוֹרְרוּ הֵמָּה בְּזֶה הָרִי נִרְאָה דְתְּפִילַת אַחַר עַל זֶה מַחֲזִי קֶצֶת כְּתְּפִילַת שְׁוֹא פִי הוּא נִרְאָה שְׁמִתְפַּלֵּל לְנִגְדַּה הַחֹק הַקְּצוּב מֵאֲתוֹ ית' הַכֹּל בִּיַּדֵי שְׁמִי כו' וְעַל הָרוּב הוּא פִּן: אָמְנָם בְּפָרְק סֵדֵר תַּעֲנִית דְּאָמַר א"נ בְּרִיוֹנֵי דְהוּי שְׁפִיחוּ בְּשִׁבְבוֹתָם דְּאָנָא קְבַעִינ' רַחֲמֵי עֲלֵייהוּ דְנִימוֹתוֹ וְאִיהוּ קְבַעִית דְּלִהְדְרֵי בְּתִיבְתָ' וְאִהְדְרֵי הָרִי נִרְאָה דְנִיחָא לְמַרְיִיהוּ לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵייהוּ בְּכַךְ שְׁהִסְפִים הַק"ב ע"י אָבֵל כַּד דְּיִיקִינָן בְּיָה אֵין רֵאִי' כ"כ מַשָּׁם לַנ"ד דְּרַשׁ"י פִּי' שֵׁם בְּרִיוֹנֵי בְּוֹרִי' עַמֵי הָאָרֶץ וְלְכַאוּרָה קֶשֶׁה מִנ"ל לְרַשׁ"י לְפָרֵשׁ פִּן דְּהָרִי בְּבִרְכוֹת וּבְכַמְ' דְּוִנְכְתִי פִי' בְּרִיוֹנֵי פְרִיצִי' (כְּמוֹ בֵּן פְּרִיץ שׁוֹפֵף דָּם) וּבְגִיטִין רַקִים וּפּוֹחֲזִים וְהָא וְנֹדָא דְקִשְׁנִ' לִי בְּאֲמַת בְּזֶה דְמָה זֹו טוֹבָה וְשָׂכַר לְהִתְפַּלֵּל כְּזֶה דְּהָרִי הוּ' כְּתְּפִילַת שְׁוֹא לְכַךְ פִּי' שְׁהִיּוּ בּוֹרִים וְע"ה וּמְחִסְרוֹן יִדְעֵתָם עֲשׂוּ מַה שְׁעֲשׂוּ וְעַל פִּיּוּצָא בְּאֵלוֹ הַדִּין נוֹתֵן לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שְׁמִתְפַּלֵּיִם עַל כָּל מְכָה וְחִלִי וְאֲפִשֵׁר דְּאֵין מַשָּׁם רֵאִי' כָּלֵל וּמִי יוֹדַע דְּאִיהִי שְׁפִיר עֲבַדְתָּ בְּזֶה וְאֵין חֲכָמָה לְאִשָּׁה אֱלָא בְּפִלְגָ' וּמֵאִי דְסִלִּיק עֲנָנָא לְאִידָה גִיסָא מַהֲהוּ טַעֲמָא דְלִשָׁם דְּמִקְרָבָא הַנִּינְיָתָה דְעֲנִינִי' ע"י כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ אֲצֵל מַר עוֹקְבָא בְּכַתְּוֹבוֹת דְּלֹא מְקַלְיִין פְּרַעָה דְּאִיְתָת' וְע"כ אָמַר כָּאן אֵי נְמִי כו' וְהִיּוֹתֵר מְתוֹקָן בְּלִשְׁנָא הָוָה לִיָּה לֹוּמַר וְעוֹד א"ו מְשׁוּם דְּאִיהוּ גּוֹפָא הָוָה מְסוֹפֵק בְּזֶה אִם עֲבַדְתָּ שְׁפִיר: וְהִנֵּה בְּרִיוֹנֵי דַר"מ בְּבִרְכוֹת דְּפִיב' רַשׁ"י פְּרִיצִי' מְקַשָּׁה מְהַרְשָׁ"א שֵׁם עַל דְּאִמְרָה לִיָּה דְּבִיתָהּ אֱלָא בְּעֵי רַחֲמֵי עֲלֵייהוּ דְּלִהְדְרוּ בְּתִיבְתָ' יֵשׁ לְעִינֵי ע"ז הָרִי הַכֹּל בִּיַּדֵי שְׁמִי כו' וַיֵּשׁ לְיִישָׁב וּק"ל וּנ"ל בְּיִשׁוּבוֹ כִּי וְנֹדָא כְּתַבְנוּ דְלַפְעָמִים הַק"ב עַל מַטָּה הַלְּבָבו' לְאִיזָה הַסִּיבָה שְׁיַעֲלָה בְּרַצוֹנוֹ א"כ גַּם כָּאן הִיָּה מְקוֹם לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵייהוּ דְּלִהְדְרֵי כִּי הִיכָא דְלֹא לְצַעֲרִינִי' וּבְזֶה יֵשׁ מְקוֹ לְתְּפִילַתוֹ שֶׁל ר"מ שְׁיַחֲזִירָם הַשֵּׁם לְמַעַן לֹא יִצְעֲרוּ אוֹתוֹ עוֹד לְכֹן בְּתַחֲזִילָה אִמְרָה שְׁיִסִּיר מִהֵן יִצַּה"ר אוּלֵי רַק בְּעוֹן זֶה כִּי הִיכִי דְלֹא לְצַעֲרִינָהּ וּלְכַךְ לֹא בְּקֶשֶׁה מִיָּד שְׁיַתְּפַלֵּל דְּלִהְדְרוּ דְּלַכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת כֹּן וְתוּ י"ל מֵאִי וְעוֹד דְּקִאֲמְרֵי דְהוּא פְּשׁוּטוֹ שֶׁל דְּבַר וְלָמָּה לֹא הִתְפַּלְלָה אִיְהִי בְּפִשָּׁה כְּמוֹ שְׁעֲשֵׂת' דְּבִיתָהּ דְּאָבָא חֲלָקִי בְּתַעֲנִית א"ו כְּנ"ל דְּלֹא יָאוֹת לְמַעֲבִיד כְּדִין וְלֹא דְמִי לְהֵאִי מַעֲשָׂה דְסֵדֵר תַּעֲנִית וּבְתַחֲזִילָה לֹא בְּקֶשֶׁה כ"א לְהִתְפַּלֵּל שְׁיִסִּיר הַקב"ה הִיִּצַּה"ר מִהֵם בְּחֻטָּא זֶה כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ דְשָׂבַק הִיִּצַּה"ר לְכַמָּה קְדוּשִׁים בְּשָׂבִיל דְּמַכְרִזֵי עֲלֵי' בְּרַקִיעַ וְכֹן הַסְּפִים.

הַקב"ה ע"י דְּאֲנָשֵי כַה"ג כַּד נִכְסֵי לְיִצְרָא דַּע"א אָבֵל לְהִתְפַּלֵּל שְׁיִטּוֹל מִהֵם כָּל הַבְּחִירָה לֹא מְשׁוּם קוּשְׁנִ' הַנ"ל וּלְבִסוּף דְיִיקָ' מְסִיפָא דְקִרָא וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם פְּשִׁיטָא כו' אֱלָא בְּעֵי כְּלוּמַר אַגַּב דְנִינְתָן לָהּ רְשׁוֹת לְהִתְפַּלֵּל שְׁיִסִּיר מִמָּה הַקב"ה צַעֲרָם אוּלֵי מוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל דְּלִהְדְרוּ מִכָּל וְכָל כְּמוֹ שְׁהִתְפַּלֵּל דְּוֹד הַע"ה יִתְּמוּ חֲטָאִים בְּפִתַח שְׁהוּא מְבַנְיִין מַפְעִיל כַּמ"ש ג"כ מְהַרְשָׁ"ל שְׁיַתּוּם הִיִּצַּה"ר מִכָּל וְכָל וְנִחְשְׁבָה דְעֲלֵי' דִּידָנִי' רַמִי' שְׁצַעֲרֵי' דִּידָנִי' הוּא וּלְכַךְ לֹא עָלָה בְּדַעֲתָם לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵייהוּ מְקַדְּמַת דְנָא הָרִי נִרְאָה מִכָּל הַלִּין דְּאֵין לְהִתְפַּלֵּל עַל

הַרְשָׁעִים אֲשֶׁר עֹמְדֵי בְּמִרְדָּם שִׁיחֲזִירֵם הַשֵּׁם: הֵן אָמַת יִדְעֵנו מ"ש הָאָר"י ו"ל בַּס' הַפְּנוּנוֹת וּבִשְׁעַר הַיְחֻדִים שִׁצְיוֹו' לַחֲכָם אֶחָד שִׁיָּצֵא בְּנוֹ מִדְּתוֹ לְהַשִּׁיבּוֹ בְּתִשׁוּבָה שִׁיכְנוּן בְּבִרְפַת הַשִּׁיבָנוּ כו' וַיֹּאמֶר יו"ר שֶׁתַּחֲתוֹר חֲתִירָה כו' וְתִקְבַּל בְּתִשׁוּבָה אֶת פְּלוּנֵי בְּנֵי כִי יְמִינָהּ כו' וְהַגְּ"ל כִּי יִדַע שֶׁבְּנוֹ חֲזַר וְתוֹהָה עַל הָרֵאשׁוֹן וְלֹא הָיָה כ"א סְיוּעַת תְּפִילַת אָבִיו עָלָיו וְלִשׁוֹן הַתְּפִילָה מְשֻׁמָּעָה כֵּן הוּא שֶׁתַּחֲתוֹר לְקַבֵּל כו' הָאָר"י בְּבִרְכָּה עַל הַצְּדִיקִים מִקְשָׁה מְקֻשָּׁי' זֹאת בְּעֶצְמָהּ וְנ"ל עַל מֵאֵי שֶׁמִּתְפַּלְלִי וְתֵן חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם כו' וְא"ל שֶׁהוּא תְּפִילָה שִׁיעֲזָרְהוּ הַשֵּׁם לְעִבּוּדָתוֹ זֶה א"א כִּי הָאָדָם בְּעַל בְּחִירָה וְתִמְיָה לִי לְמָה לֹא קָשִׁי לִי כִּזְהוּ עַל בְּרַפְת הַשִּׁיבָנוּ וּבְאָמַת גַּם שָׁם אֵינוֹ קוֹשֵׁי' כָּלֵל כַּמ"ש מְהֵרָשׁ"א בְּבִרְכוֹת שֶׁהוּא ע"ד הַבָּא לְטַהֵר מְסִייעִין לוֹ שְׁע"י בְּקִשְׁתּוֹ הוּא בָּא וְה"ה לְכָלֵל עֲצָמוֹ עִם הַצִּיּוּר הַמְבַקְשִׁים אֶת פְּנֵי ה' בְּזֶה וְאוּלַי קוֹשֵׁי' עַל תְּפִילַתְנוּ לְיִלְהֵ בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹ אֵין בּוֹ סְיוּעָה מִן הַשָּׁמַיִם: וְנ"ל עוֹד בְּגִדּוֹן שֶׁלְּנוּ דָּאָב עַל בְּנוֹ רִשְׁאֵי לְהַתְּפַלֵּל דְּמַצִּינוּ בְּרָא מְזַכָּה אָבִי וְא"כ אֵין לָהּ צֶעַר גְּדוֹל מְזַכָּה וּמַכ"ש שֶׁמַּצִּינוּ ג"כ שֶׁנֶּעֱנַשׁ עַל יְצִיאָתוֹ מִדְּתוֹ וְהָרִי זֶה מִמַּשׁ כַּמְעַשָּׂה דַר"מ שֶׁתְּבָנוּ: אֲכֵן בְּגִדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ הַתִּינוּק שֶׁנִּשְׁבָּה עִמּוֹ רִשְׁאֵין לְהַתְּפַלֵּל ג"כ עָלָיו דְּהָרִי מִשׁוּם צֶעַר הַגּוֹף מִתְּפַלְלִי בְּעַד חֲבִירוֹ ק"ו לְשִׁכְנָה וְא"כ מְעַתָּה שֶׁהוּא תִינוּק אֲנַחְנוּ אֲבִיהֶם שֶׁל יְתוֹ וּמִוֶּטֶל עָלֵינוּ וְע"ז נֹאמֵר פְּתַח פִּיהָ לְאֵלֶם וּבִהְיוֹ שֶׁאֵין תִּקְוָה אִם לֹא ע"י חֲזֵרַת אָבִיו כְּנוֹדָע ע"כ יֵשׁ מִקוֹ לְהַתְּפַלֵּל גַּם בְּעַד אָבִיו כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְמַע בְּיַנְיָהֶם וְאֶפְשָׁר אִם יֵשׁ לְזֶה הַתִּינוּק פְּתַח תִּקְוָה אַחֲרַת יֵשׁ מִקוֹ.

לְתְּפִילָה לְאוֹתוֹ פְּתַח עַל זֶה: וְגַם בְּסִפְרָ ש"צ בְּתְּפִילַת יוֹם הַתְּעֵנִית רְאִיתִי נוֹסַח אַחַת יו"ר שֶׁתַּחֲתוֹר כו' וְאוֹתָם קָשִׁי עוֹנֵר הַחֲזִירֵם אִתָּהּ בְּתִשׁוּבָה בְּהִרְהוּר תְּשׁוּבָה שֶׁבְּלַבְּךָ שִׁשְׁבוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלִימָה כו' וְנ"ל כִּי סִפְרָ דְּוִוְקָא פְּתָבָה לְהָאֵי נוֹסַח וּבְכַוֵּנָה מְכַוֵּנָה הָאָרִיף לְהַתְּפַלֵּל שְׁע"י הִרְהוּר תְּשׁוּבָה שֶׁבְּלַבְּךָ יְחֲזִירֵם הַשֵּׁם כִּי יְהִי כְּאֵלוֹ פְּתַחוּ הֵם בְּתִשׁוּבָה שֶׁמְסִייעִי מִן הַשָּׁמַיִם וְזֶה הַנּוֹסַח הַגְּ"ל לְהַתְּפַלֵּל עַל כָּל הַרְשָׁעִי אֲרָ כִּי יֵצְאוּ מִן הַכָּל כְּלוֹל וְלֹא מֵאֲמִינִים שִׁישׁ אֲלֵקוֹת א"א שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּתִשׁוּבָה וּמִחְשַׁבְתָּם הַקַּב"ה מְצַרְפֵּי כְּאֵלוֹ עָשׂוּ מְעַשֵּׂה הַתְּשׁוּבָה בְּפִיָּהֶם מִמַּשׁ דְּהָרִי בְּיִשְׂרָאֵל הַקַּב"ה מְצַרְף מִחְשַׁבָּה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה וְאֲרָ כִּי לְמִי שִׁיָּצֵא מִן הַכָּל אַעפ"י שֶׁחֲטָא יִשְׂרָאֵל הוּא בְּזֶה וְכֵן בְּכַמָּה דִּינֵי רִיבֵי וְקִדּוּשֵׁין: וְהָא דְּמִסְקִינֵן בְּפִרְק הַרְוָא בְּתְּפִילָה הַחֲזֵרַת הַפּוֹקְרִים בְּסִתָּם וְהַשֵּׁב לֵב עוֹבְדֵיהֶם לְעַבְדָּהּ נ"ל דְּאֵין זֶה תְּפִילָה שִׁיחֲזִירֵם הַשֵּׁם כ"א עַל עֲקִירַת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת שִׁיָּהֵי בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ ע"י מְשִׁיחַ צְדִיקֵנוּ שִׁימְלֵא כָּל הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' וְיִשְׁיבּוּ הַפּוֹשְׁעִי מִמִּילָא וְזֶה הַפְּנוּנָה בְּאוֹתוֹ הַתְּפִילָה לְדַעְתִּי וּבְזֶה יוֹבֵן פְּלוּגְמַת רִשְׁבָּ"א דְּאָמַר אֲרָ בַח"ל כֵּן שֶׁאֲרָ הֵם עֲתִידִי לְהַתְּגַיֵּר דְּלְכַאוּרָה קִשָּׁה ת"ל שֶׁאֲנוּ מִתְּפַלְלִי שִׁיִּתְגַּיְרוּ וּמֵאֵי עֲתִידִי לְהַתְּגַיֵּר וּלְפַמ"ש מַח' מְאוֹד דְּנִדְּאֵי אֵין אֲנוּ רִשְׁאֵי לְהַתְּפַלֵּל ע"ז בּוּזָה"ז בְּהִיּוֹת הַבְּחִירָה שִׁיט' הַשֵּׁם לְבוֹת ב"א אֲלָא עַל הַעֲתִיד לְבוֹא וְאָמַר לְהַתְּגַיֵּר וְלֹא אָמַר שִׁיִּתְגַּיְרוּ דִּיהִי גְרִים גְּרִירִי דו"ק בְּזֶה: וְהִגָּה בְּרוֹת רַבָּה פְּרָשָׁה ג' מִקְשָׁה בְּהַדְּיָ קוֹשֵׁי' זֶה עַל הָא דְּאָמְרִינֵן וְהַשֵּׁב לֵב עוֹבְדֵיהֶם לְעוֹבְדֵיהֶם בְּאָמַת כו' לֹא נִמְצָא מִתְּפַלְלִים עַל הַרְשָׁעִים אָמַר ר"י יְבַחֵר כְּתִיב אֲפִי כָּל אוֹתָן שֶׁשִּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בְּזָבוּל יֵשׁ בְּטַחוּן וְנ"ל פְּנוּנַת ר"י בְּתִירוּצוֹ יְבַחֵר כְּתִיב כְּלוּמַר שֶׁאֵין אֲנוּ כּוֹלֵם לְרְשָׁעִים שֶׁאֲסוּר לְהַתְּפַלֵּל עָלֵיהֶם כִּי הָרוּב מֵהֶם חֲשׁוּבִים כְּאֲוֹנֵס בְּרִשְׁעָתָם אַחֲרֵי שֶׁמְעַשֵּׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם וּבְעֵינֵיהֶם הַגּוֹנִים מְעַשֵּׂיהֶם וְלְאוֹתָם יֵשׁ תִּקְוָה אֲפִי שֶׁשִּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בְּזָבוּל וְעָלֵיהֶם אֲנוּ מִתְּפַלְלִים כַּנ"ל וְפִי' דְּבָרֵי בְּעַל

יָפָה עֲנָף דְחִוּקִי וְכוּן הַמְפֹנֶרֶשׁ בַּגַּמ' יְרוּשְׁלָמִי שֵׁם וְגַם יֵשׁ נֶסֶח אַחַר וְהַדְבָרִים בְּרוּרִים
וּבְמִסְכַּת סוּטָה ספ"ק וְרַבִּים הַשֵּׁיב מְעוֹן שְׁבִיבִיקֶשׁ רַחֲמִים עַל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל דְּלֹא מְאֲמִינִים
שֵׁיִשׁ אֲלֵקוֹת שִׁיחֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה אוֹלֵי גַם הוּא בְּאֹפֶן שִׁפְתָבְתִּי לְמַעַלָּה שִׁיזְפוּ לְתִשׁוּבָה
שְׁלִימָה ע"י זְכוּת הַרְהוּרֵי תִשׁוּבָה שְׁבַלְבָם לְכוּ הֵיטָה תְּפִילָתוֹ דְּנוּקָא עַל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל:
(וצ"ע לְתַרְצֵן מ"ש בס' תְּסִיד' סִי תַרפ"ח מְזָה): ח בְּעֵנֵן חַג שְׁמִינֵי עֲצָרַת שְׁנִסְתַּפְקוּ גְדוּלֵי
הַמּוֹרִים לוֹמַר חַג אוֹ לֹא הָא נְדָאֵי לֹא קִשָּׁה דְּבַלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם חַג מְקַרֵי בַלְשׁוֹן נְדָרִים כְּמוֹ
שְׁפִסְקָה הַמְחַבֵּר בִּי"ד סִי ר"ך ס"ך (והב"י ש"כ שֵׁם דְּקַמ"ל אַע"ג שֶׁהוּא רָגַל בַּפ"ע כּו'
הֵינֵנו לְפִי מַה דַּס"ל הו' דְּמְקַרֵי חַג פְּתַב דַּצ"ל הָאֵי חִידוּשָׁא דְהֵינֵנו דְּקֹאֵי סְמוּךְ לְחַג וְסִלְקָה
דַּעַת' אֲמִינָא דְלֹא נְדָר כ"א זֶה הִחַג הַסְמוּךְ לְחֹד קַמ"ל בַּלְשׁוֹן ב"א כְּלוּ אֶחָד הוּא) אָבֵל
נִרְאָה דְגַם בַּלְשָׁנָא דְקַרָא מְקַרֵי חַג מְהָא דְאִית' בִּירוּשְׁלָמִי דַּמ"ק מְנַיִן לְאָבֵל ז' דְכַתִּיב
וְהַפְכֵתִי חֲגִיכֶם כּו' וְאִימָא שְׁמוּנָה שְׁמִינֵי רָגַל בְּפִנֵי עֲצָמוֹ הוּא וְאִימָא חַד יוֹמָא כְּעֲצָרַת הָאֵי
מִיבְעֵי לִי לְשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה שְׁאִינָה נוֹהֲגָה אֶלָּא יוֹם א' כּו' וְהֵנָּה אַמ"ו אָמַר הָא דְלֹא קִשִּׁי
לִי מִתְחִילָה דְאִימָא חַד יוֹמָא דְהָא נּוֹדָאֵי מִיֵּלֵי דְאָבֵל לְהַקֵּל הוּא וַצ"ל כִּינּוֹן דְעֲצָרַת יֵשׁ לוֹ
תְּשַׁלּוּמִין ז' דְחֲגִיכֶם נְאָמַר עַל לְשׁוֹן חֲגִיגָה וְכִינּוֹן דִּישׁ לְחֲגִיגָה תְּשַׁלּוּמִין ז' ל"ק מִיֵּדֵי
וְהַמְקִשָּׁה בְּתַרָא מְשַׁמֵּינֵי עֲצָרַת מְקִשָּׁה לְאַחַר דְּמִשְׁנֵי שְׁמִינֵי רָגַל בְּפִנֵי עֲצָמוֹ הוּא נְמַצָּא
דְשְׁמִינֵי אִינוּ כ"א יוֹם א' וְנְמַצָּא מוֹכַח לְפִי זֶה דְשְׁמִינֵי מְקַרֵי חַג דְלְשָׁנָא דְקַרָא וְלִי אִין
רְאִינִי מְשֵׁם דִּישׁ לוֹמַר דְהַמְקִשָּׁה בְּתַרָא מְעֲצָרַת דְעוֹמֵר מְקִשָּׁה לְפִי מַאי דְמִשְׁנֵי שְׁמִינֵי רָגַל
בְּפִנֵי עֲצָמוֹ אַף דְלַעֲנֵן תְּשַׁלּוּמִין תְּשַׁלּוּמִין דְז' הֵנִי וְהֵנִי לִיהַ סוּפָה שְׁמוּנָה א"ו דְלֹא נְפָקָא
מִיֵּדֵי בְּתִשְׁלּוּמִין כ"א מְעִיצוּמוֹ שֶׁל חַג וְהַדְרָא לְהַקְשׁוֹת וְאִימָא חַד יוֹמָא כְּשִׁבּוּעוֹ נְעוּד
קִשָּׁה דַּא"כ לְמָה לֹא תִרְצֵן גַם כֵּן מִיֵּד דְהַקְשָׁה אִימָא שְׁמוּנָה ה"ל לְתַרְצֵן דְאִין לִילְף בְּאָבֵל
אֶלָּא ז' דְהֵנָּה הַמִּיקַל בְּאָבֵל וְאִמ"ו רָצָה לְדַחוֹת זֶה דְהַתְרַצֵּן רָצָה לְתַרְצֵן הַאֲמַת פִּי הִיכִי
דְנִדַּע דְאִין נ"מ בְּתִשְׁלּוּמִין שֶׁל חֲחִיגָה כ"א בְּעִיצוּם הַחַג וּמִנֵּי נִדַּע לִילְף מְשַׁבּוּעוֹ דְהוּא
חַד יוֹמָא לְשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה עכ"ד) וְאִנֵּי אוֹמַר כִּינּוֹן דַּעכ"פ אַחֲרֵי שְׁאֵנוּ בְּאִים לְתַרְצֵן דְשְׁמִינֵי
רָגַל בְּפִנֵי עֲצָמוֹ הָרִי מ"מ צָרִיף לוֹמַר ג"כ דְאִין נ"מ מַאי דְהֵנָּה תְּשַׁלּוּמִין לְרִאשׁוֹן דְהָרִי
בְּאֲמַת הו' תְּשַׁלּוּמִין לְרִאשׁוֹן וְא"כ ה"ל לְתַרְצֵן בְּקִיצוֹר אַף דְשְׁמִינֵי ה"ל רָגַל אֶחָד עִם
אוֹתָן שְׁלִפְנֵי מ"מ לֹא נִלְמַד מִנִּי כ"א אָבֵלוֹ ז' דְתַפְסֵת מוּעֵט תַּפְסֵת מִנִּי דְפִסְחָה וּמְשַׁבּוּעוֹ
בְּלִתֵי הַתְּשַׁלּוּמִין לֹא נִדַּע כ"א יוֹם א' לְשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה וְלָמָּה צָרִיף לְתַרְצֵן דְשְׁמִינֵי רָגַל
בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְהִיּוֹתֵר נ"ל דַּמ"ה הִי מְנוֹכַח לְתַרְצֵן דְשְׁמִינֵי רָגַל ב"ע הו' דְהַבִּין קוֹשְׁיָה הַמְקִשָּׁה
שְׁהַקְשָׁה לוֹ וְאִימָא שְׁמוּנָה מְשׁוּם דִּידַע דְצָרִיכִין לְלַמּוֹד מְכָאן ג"כ הַזְמַן דְשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה
וַע"כ וּמַצִּד הַסְבָּרָא שְׁשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה צ"ל הַזְמַן הִיּוֹתֵר מוּעֵט מְשִׁמוּעָה קְרוּבָה וְסָבִירִי לִי
דְנִלְמוּד גְּמִי מְזַמֵּן דְתִשְׁלּוּמִי דְשִׁבּוּעוֹת שְׁהָרִי מְקַרֵי זְמַן חַג כִּינּוֹן שְׁבּוּ קָרַב חֲחִיגָה
דְשִׁבּוּעוֹת וְא"כ כִּינּוֹן דְמְפִסְחָה וְשִׁבּוּעוֹת לְמִידָן אָבִילוֹת ז' וּמְסוּפָה לְאָבִילוֹת ח' ע"כ ז'
לְשִׁמוּעָה רַחֲוִיקָה וְשְׁמוּנָה לְאָבִילוֹת שְׁמוּעָה קְרוּבָה וְאֵל תְּתַמָּה עַל לְשׁוֹן הַמְקִשָּׁה וְאִימָא
דַּלפ"ז ה"מ לְהַקְשׁוֹת בְּמִנְחָלֵט דְמְסַפְקֵי לִיהַ בְּהָא דִּיעֲלָה זְמַן הַתְּשַׁלּוּמִין לְלַמּוֹד מְמַנּוֹ זְמַן
אָבִילוֹת וּמִשְׁנֵי שְׁמִינֵי רָגַל בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְהֵינֵנו דְהַנִּיחַ לוֹ זֹאת הַסְבָּרָא דִּימִי הַתְּשַׁלּוּמִין יַעֲלָה
לְזַמֵּן דְמְקַרֵי חֲחִיגָה אֶלָּא דְמְכָל מְקוּם מְצִינוּ ג"כ רָגַל שֶׁל יוֹם א' שְׁהו' ש"ע וּמְמִילָא נִילְף
מְמַנּוֹ שְׁמוּעָה רַחֲוִיקָה יוֹם א' וְא"כ אַף דִּי"ל שְׁמוּנָה מְסוּפָה עִם ש"ע כִּינּוֹן שְׁהוּא מְזַמֵּן
תְּשַׁלּוּמִין שֶׁל חֲחִיגָה סוּכ' וְכַבֵּר הַנְּחַנּוֹ שְׁמִי הַתְּשַׁלּוּמִין יַעֲלָה לְחֲשַׁבּוֹן מְכָל מְקוּם תַּפְסֵת

מועט תפסת וְלֹא נִילַף כ"א מִפֶּסַח אוּ מִשְׁבוּעוֹת עִם יָמֵי תְּשׁוּבָה וְאִילֵּי בְּאַמַּת הַמִּקְשָׁה
לֹא כִּינּוּן לְכָל זֶה אֲלֵא כַּנִּל וְלִכְפֹּה הַקְּשָׁה א"כ נִילַף מִיָּנִיָּה יוֹם א' וְתִירָץ לוֹ דְּהַאי מִיָּבְעֵי
לִיה לְשִׁמוּעָה רְחוּקָה וּא"כ לְדִידוּע"כ דְּשִׁמְיָנִי עֲצָרַת חַג מְקָרִי בְּלִישְׁנָא דְּקָרָא דְּמִנְיָ אַתִּי
לֵן שְׁמוּעָה רְחוּקָה אֲבָל לֹא מִשְׁבוּעוֹ שְׁהָרִי בְּאַמַּת גַּם לְשְׁבוּעוֹת יֵשׁ לוֹ תְּשׁוּבָה וְיָמֵי
הַתְּשׁוּבָה עוֹלִין לְמִנְיָן וְאֵתִי לִי מְקָרָא דְּאָמַר וְהַפְּכֵתִי חֲגִיכֶם לְאַבְל שְׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים
אֲחָד לְשִׁמוּעָה קְרוּבָה וְאֲחָד לְשִׁמוּעָה רְחוּקָה וְעַכ"פ צָרִיךְ לוֹמַר דְּמְקָרִי חַג: וְעוֹד נ"ל
לְהִבִּיא רֵאשִׁי מִמִּתְנֵי דְּבַכּוּרִים מְעַצְרַת וְעַד הַחַג מְבִיא וְקוּרָא מִהַחַג וְעַד הַתְּנֻפָּה מְבִיא
וְאִינוּ קוּרָא וְהוּא עַד אַחַר שְׁמִינֵי עֲצָרַת כְּדִמְפָרֵשׁ טַעְמָא בְּגִמְרָא דְּהוּא זְמַן שְׁמִחָה וְשְׁמִינֵי
בְּכָלִל שְׁמִחָה הוּא וּמְפָרֵשׁ בְּהַרְמַב"ם בְּהַדִּי עַד סוּף הַחַג וְהָא וּנְדָאֵי גַם י"ט רֵאשִׁי לְהִבִּיא
בְּכּוּרֵי מְלִישְׁנָא דְּהַרְמַב"ם שְׁכ' מִהַחַג הָעֲצָר' מִשְׁמַע דְּבַחַג עֲצָמוּ מְבִיא מְדָלָא אָמַר מְאַחַר
חַג הָעֲצָר' כְּמוֹ שְׁאֹמַר מְאַחַר הַחַג עַד הַתְּנֻפָּה כּו' וְהָרִי בְּלִישְׁנָא דְּתַנְאִי מְקָרִי חַג: וְהָרִי
בְּנִדְרֵי דָף מ"ט מְבִיא יְרוּשְׁלַמִּי שְׁבַלְשׁוֹן תּוֹרָה אִינוּ מְקָרִי חַג כ"א בְּלִישׁוֹן ב"א וְהִנֵּה מִן
הָרֵאשִׁי אֲפֻשֵׁר דְּבַלְשׁוֹן תְּפִילָּה יְהִי כְּלִישׁוֹן ב"א אִף כִּי מְצִינֵן כָּל לְשׁוֹנוֹת הַתְּפִילָּה וְהַבְּרָכָה
עַל סִמְךָ הַמְּקָרָאוֹת נְתִיבְסֵדוּ מְכָל מְקוֹם בְּמֵאֵי דְּאִינוּ מְנַסַּח הַקְּרָא עֲדִיף טְפִי לְשׁוֹן ב"א
וְאִף גַּם אֵלּוּ הַנְּסֻמְכִים עַל לְשׁוֹנוֹת הַמְּקָרָא צ"ל שְׁמִסְפִּים עִם לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם חוּץ
מִנְּסֻסָּאוֹת הַבְּרָכוֹת שְׁמִצִּינוּ לְהֵם שְׁסֻמְכוּ עַל סִמְךָ הַמְּקָרָא שְׁהוּא נֶגֶד פְּשׁוּט' הַלְּשׁוֹן
כְּדִמְצִינוּ בְּבְרָכוֹת גְּבִי הַמוּצִיא וְגַם לְשֵׁם יִמְצָאוּ לְהֵם טַעַם שִׁינּוּיֵי בַתּוֹס' וְגַם כִּי נִסְחָאֵי
הַבְּרָכוֹת מְשׁוּנֵי כַּמ"ש תּוֹס' בְּכֻסְתִּים דָּף ז' ע"ב דר"י לֹא מְצָא טַעַם לְנִסְחָאֵי הַבְּרָכוֹת
אֲבָל בְּלִישׁוֹן תְּפִילָּה עֲדִיף טְפִי בְּלִישׁוֹן ב"א הַמְּבִינֵי וְהַלְנָאֵי שְׁיִתְפַּלְלוּ בְּלִישׁוֹן אֲשֶׁר בּוֹ
מְדַבְּרִים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וּמִתְחִילָה עֲלֵה בְּדַעְתִּי לוֹמַר דְּמֵאֵי שְׁאָמַר בְּיְרוּשְׁלַמִּי שְׁבַלְשׁוֹן
הַמְּקָרָא לֹא מְקָרִי חַג הִינּוּ דְּלֹא פִי בְּקָרָא עֲלִיו לְשׁוֹן חַג וּבַתּוֹ פְּסָחִי דָף ע"ז ד"ה ס"ד
מִשְׁמַע דְּש"ע אֲקָרִי רְגַל גַּם בְּלִישׁוֹן תּוֹרָה אִף דְּאִינוּ מְפָרֵשׁ עֲלִיו בְּהַדְנָי כ"א מְפַלְלָא.

ט נִשְׁאַלְתִּי לְבָאָר דְּבָרֵי תּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף קנ"ה עֲמוּד א' בְּד"ה לְמַטָּה מִי"וד טְפָחִים בֵּא"נ
כְּרַבִּי דְּאָמַר כָּל שְׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוּת לֹא גָזְרוּ עֲלֵיו ב"ה וְק' אִי אַתִּי כַּר' יִשְׁאַר לְהַקְשׁוֹת
יְתֵד לְפָה לִי אִפִּי מְהֵאִילֵן עֲצָמוּ אִינוּ כ"א שְׁבוּת כְּדֵאִית' בְּעִירוּבֵין דָּף ל"ב ע"ב וּמְסוּגֵי
דְּמִקְשָׁה וְהַמְתָּרֵץ דְּכָאן מִשְׁמַע דְּאֵתִי דְּלֹא כְּרַבִּי: וְהַנִּל דְּהַאי בְּרִיית' הִי רִישָׁא דְּבְרֵי יִתָּא
הַמּוּבָא בְּעִירוּבֵין דָּף ל"ג דְּמִסִּיִּים עֲלִי דְּבָרֵי רַבִּי וּא"כ מִשְׁמַע דְּבַהֲאֵי רִישָׁא שְׁרִי רַבִּי
לִיטוֹל הָעִירוּב דְּבַתְרֵי בְּבִי דְּמִסִּיִּים שָׁם וְאָסוּר לִיטְלוֹ א"כ מְהֵנִי הָאֵי יְתֵד לִיטוֹל הָעִירוּב
וְגַם מַר' הִנֵּה יְכוֹל לְהַקְשׁוֹת טַעְמָא דְּאִיכָּא יְתֵד אֲבָל בְּלִי יְתֵד אָסוּר לִיטְלוֹ וְשִׁיךָ גַם כֵּן
הַתִּירָץ אֲלֵא דְּנִיחָא לִי לְהַקְשׁוֹת מְרַבְּנֵן דְּכַרְבְּנֵן נְמִי אַתִּי דַּע"כ לֹא פְּלִיגֵי רַבְּנֵן אֲלֵא כָּל
מְקוֹם שְׁאָסוּר לִיטְלוֹ כְּדִמְרֵי שָׁם וְלִדְיָדָהוּ בְּעִינֵן יְתֵד דְּבָלִי יְתֵד אֲפִילוּ לְמַטָּה מִי"ד אֵין
עִירוּב עִירוּב מְשׁוּם תְּשִׁמִּישׁ הָאִילֵן וְצָרִיכִין לְתַרְץ אֲלִיבֵייהוּ כְּתִירָץ תּוֹ הָרֵאשׁוֹן וְלִדְעַת
רַבִּי נוּכַל לְאִזְקֵי בְּפִשׁוּטוֹ וְיְכוֹל לְהִיּוֹת דְּהַאי רִישָׁא כַּר' לְחוּדֵי אַתְּיָא דְּהָא מְסִיק בְּעִירוּבֵין
דְּרַבְּנֵן אֲפֻשֵׁר דְּלֹא פְּלִיגֵי כ"א בְּמִיּעָצוֹת וְאֵין לְהַקְשׁוֹת אִי כְּרַבִּי אַתִּי וְהָאֵי יְתֵד מְשׁוּם
דְּיְכוֹל לִיטְלוֹ מִן הָאִילֵן הָא מְכָל מְקוֹם הֵנִי לִיה כְּרַמְלִית וְאִיךָ אֲפֻשֵׁר לִיטְלוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּאִי
מְשׁוּם כְּרַמְלִית הָא אֲפֻשֵׁר לְאַכְלוֹ שָׁם וְלְהַנִּיחַ שָׁם רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְאַפּוּקֵי לְעַנְיָן עִירוּב בְּעִינֵן
דְּוּוּקָא שְׁיִוְכַל לְהִבִּיא לְמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ לְכָף לְרַבְּנֵן א"א לְתַרְץ כ"א דְּאֵין כְּרַמְלִית בְּכָלִי
אֲבָל לר' נוּכַל לְתַרְץ שְׁפִיר וְזֵהוּ תִּירוּצָם כְּאֵן א"נ אֲלֵא שְׁהַש"ס לֹא סָגִי לְהוֹ לְתַרוּצוֹ ה"מ

רבי דגם לר' ישאָר להקשו' פֿמו שפֿתוב וע"כ צָרִיכִין לְתַנְרֵץ הַש"ס דו"ק: י בְּמַגֵּן אַבְרָהָם
בסי' קל"ב בְּדִין הַקְּדִישִׁים כ' בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מֵהוּ מִן אִם שְׁנַיִם יֵשׁ לָהֶם אוֹתוֹת שׁוֹת וַיֵּשׁ
שֵׁם אַחֲרֵים עִמָּהֶם בְּאוֹתוֹ גּוֹרֵל אֲשֶׁר לָהֶם אוֹתוֹת פְּחוּתֵי מֵהֶם אַפ"ה בִּינֵן שְׁצָרִיכֵי אוֹתָם
הַשְּׁנַיִם גּוֹרֵל חֲדָשׁ יִכְנָסוּ בְּאוֹתוֹ.

הַגּוֹרֵל חֲדָשׁ וְלֹא אֲמַרְיֵנוּ הָאֲחֵרִים כְּכָר הַפְּסִידוֹ זְכוּתָם וּרְאֵי לְדָבָר מֵהַש"ס יוֹמָא הָיוּ
שְׁנֵיהֶם שְׁוִים הַמְּמֻנָה אוֹמֵר לָהֶם הַצְּבִיעוּ וְהָיוּ מִטִּילִים בְּאוֹתוֹ גּוֹרֵל כ"כ שֵׁם רַש"י וְאֲנִי
אוֹמֵר דְּאִינוּ דוֹמָה הַנְּדוֹן הַהוּא לְרֵאֲיִי דְהַש"ס דְּהַתָּם מִתְּחִילָה שְׁהָיוּ רִצִּי וְעוֹלִי הָיָה כְּדִי
שְׁלֹא לְהַטְרִיחַ בְּגוֹרֵל כְּמִפְּנֵי שֵׁם מְשׁוּם דְּלֹא יָבֹאוּ אוֹ מְשׁוּם אֲנִי שְׁנֵיהֶם אֲבָל בְּלֹא הִכִּי
אִין מִצַּד זֶה הַדִּין שְׁיִהְיֶה כֹּל דְּאֵלִים גְּבַר וְקַל בְּרַגְלֵיו לְרוּץ שְׁיִזְנֶפֶה הוּא יוֹתֵר מִתְּחַבְּרֵי אֲלֵא
שְׁהַהֲכַרְחַת נִתְּן כֹּף דְּלֹא יִתְּרָשְׁלוּ מִלְּבָא וְלִכֵּן אִם בְּמַקְרָה אִינְרַע לָהֶם שְׁהָיוּ שְׁנַיִם שְׁוִוִים
שַׁע"כ צָרִיכִין לְפָיִיס לְמָה יִפְסִידוּ הָאֲחֵרִים אֵת שְׁלָהֶם וּבְמָה זְכוּ הֵרָאשׁוּנִים פִּי הַהַפְּסֵד
שְׁהַפְּסִידוֹ הֵרָאשׁוּנֵי בְּמַרוּצוֹת אֵלוֹ הַשְּׁנַיִי לֹא הָיָה כֹּל כֹּף עַל פִּי הַדִּין כ"א לְתַקְנַת הַמְּצַנֵּן
וּבְזֶה לֹא תִפְסִיד אִם לְפַעֲמִים יַעֲשׂוּ גּוֹרֵל בְּמַקְרָה כְּזֶה אֲבָל כָּאֵן הַפְּסִידוֹ אֵלוֹ שְׁהִי לָהֶם
אוֹתֵי פְּחוּתֵי בְּדִין וּבִינְשֶׁר לְמָה יִחְזְרוּ שְׁנֵי לְגוֹרֵל אַחֲרֵי שְׁכָבָר הַפְּסִידוֹ זְכוּתָם.

והנלע"ד בְּזֶה שְׁלֹא לְבַד שְׁהֵרָאשׁוּנִים שְׁהַפְּסִידוֹ עוֹמְדִים בְּגוֹרֵל בְּאוֹתוֹת שְׁהָיָה לָהֶם אֲלֵא
אִפִּי אִם אוֹתָן הַשְּׁנַיִם שְׁמִטִּילֵי גּוֹרֵל מִחֲדָשׁ יֵשׁ לָהֶם בְּגוֹרֵל הַשְּׁנַיִם אוֹתוֹת פְּחוּתֵי
מֵהָאֲחֵרִים ד"מ אִם מִתְּחִילָה הָיָה לְרֵאֲוִבֵן וְשְׁמַעוֹן מ' וּנ' וְלִלְוִי וִיהוּדָה לְשְׁנֵיהֶם בְּשֵׁנָה אוֹת
ת' וְחוּזְרֵי לְגוֹרֵל לְוִי וִיהוּדָה בַּפ"ב וַיֵּשׁ לְלוֹי ז' וְלִיהוּדָה ח' זָכָה יְהוּדָה וְלֹא אֲמַרְיֵנוּ שְׁיִזְנֶפֶה
בְּעַל הַנ' דְּהָרִי נִסְתַּלַּק גּוֹרֵל הֵרָאשׁוֹן וְזֶה גּוֹרֵל חֲדָשׁ וְאִם פִּי צ"ע בְּזֶה: אֲבָל אִם הָאֲחֵד
בְּגוֹרֵל הַשְּׁנַיִי יֵשׁ לוֹ אוֹת יֵתֵר מֵאֵלוֹ שְׁנִסְתַּלְקוּ בַּפ"א פְּשִׁיט' וּפְשִׁיט' שְׁזָכָה הַשְּׁנַיִם וְאִין
הֵרָאשׁוּנֵי מְטִילֵי גּוֹרֵל חֲדָשׁ פֿמו שְׁפַתְבְּתֵי וְנִרְאָה לִי שְׁיֵשׁ לְלוֹי וִיהוּדָה הַבְּרִיָּה אִם רָצוּ
הֵרָאשׁוּנִים לְזַכּוֹת אִם יֵשׁ לָהֶם אוֹתוֹת יִתְרֵי מִן הַמְּטִילֵי מִחֲדָשׁ בְּגוֹרֵל שְׁנֵי וְרוּצִים לְזַכּוֹת
לְפִי מָה שְׁפַתְבְּתֵי דְצָרִיף עִיּוֹן דְּאֲפָשֶׁר שְׁזָכוּ הֵרָאשׁוּנִים מִכָּל מְקוֹם יְכוּלִים הַשְּׁנַיִי לֹמֵר
לֹא תִזְכּוּ עַד שְׁיִפְלוּ מִחֲדָשׁ בְּגוֹרֵל הַשְּׁנַיִ שְׁהָרִי בְּגוֹרֵל הֵרָאשׁוֹן עכ"פ זָכְנוּ אֲנַחְנוּ וְאִם יֵשׁ
לָהֶם בְּגוֹרֵל הַשְּׁנַיִ אוֹתֵי יִתְרֵי יְכוּלִים לֹמֵר לָהֶם עֲמָדוּ בְּגוֹרְלְכֶם כַּנ"ל.

יא בְּתוֹסְפוֹת סוֹכָה בְּדָף ב' ע"ב ד"ה כר"ז לֹא אֲמַרִי הָא דְלֹא קָאָמֵר מְשׁוּם קוּשְׁיָא דְאַבְיִי
כו' לְכַאוּרָה ק' דְּוִדָּאֵי קוּשְׁיָא דְאַבְיִי אַר' זִירָא לֹא הָוִי כ"א לְבַרֵר דִּינוּ בְּעוֹשָׂה סוֹכְתוֹ בִּינֵי
עֲשֵׂתְרוֹת קַרְנֵי דַּל"כ קָשָׁה דַּה"נ שְׁהִי פְּסוּלָה אֲבָל הָאֵי קוּשְׁיָא דְאַבְיִי שְׁעַל רַבָּא קוּשְׁיָא
אֲלִימָא הִי דַּמְנ"ל דְּמִיעוּט רַחֲמָנָא עוֹשָׂה סוֹכָה לְמַעְלָה מִד' אִמָּה אִפִּי אִם יַעֲשֵׂנָה אַרְעִי
וְלִמְטָה מִד' אִפִּי אִם עֲשָׂאָה בְּשִׁפּוּדֵי שְׁל בְּרַזְל כְּשֶׁר וְאִימָא אַפּוּף הוּא וְהִי קוּשְׁיָא אֲלִימָא
אֲבָל בַּר"ז ע"כ קָרָא קָאָמֵר וְאִי בִּינֵי עֲשֵׂתְרוֹת קַרְנֵי פְּסוּל גְּבוּהָה מִד' מִבְּעֵי לְאַפּוּקִי
בְּקוּשְׁיָא שְׁעַל רַבָּא אִם נִמְעוּט מֵהָאֵי קָרָא מַעֲשָׂה סוֹכָה קִבַּע לֹא קִיָּמָא לְפְּסוּל סוֹכָה רְעוּעָה
אִפִּי אִם הָיָה גְּבוּהָה מִד' וּמִתְּנִי סְתָמָא קַתְּנִי דו"ק.

יב אֲשֶׁר שְׁאַלְתַּנִּי עַל מָה שְׁפַתְבּוֹב הַט"ז אֲשֶׁר מְצָא בְּקוּבָץ יִשְׁן בְּשֵׁם מֵהַר"ר עוֹזֵר עַל בְּשֶׁר
שְׁשָׂה ג' יָמִים בְּלִי מְלִיחָה אִם אַחַר כֹּף מְלַחוּ כְּשִׁיעוּר מְלִיחָה לְקַדְיָרָה וְהַדִּיחוּהוּ וְצָלְאוּ
שׁוֹב מוֹתֵר לְבָשֶׁל ע"כ אִם יֵשׁ לְסַמּוֹף עֲלָיו בְּזֶה בְּמִקוֹם הַפְּסֵד מְרוּבָה: תְּשׁוּבָה דַּע פִּי
מ"הָרַר עוֹזֵר הֵזָה שְׁמַצָּא הַט"ז ע"י הַקּוּבָץ הֵזָה הוּא הַמוּבָא בְּתוֹשְׁבַת מֵהַר"ל ס' צ"א

וְנֹלֵךְ בְּשָׂרָה שְׁנֵי שָׁנִים ג' יָמִים מֵעַל"ע בְּלִי מְלִיחָה וְהַדְחָה הוֹרָה שְׁלֵא לְאָכְלוֹ אֶלָּא צְלִי וְגַם
אֵין לְבַשְׁלוֹ אַחַר הַצְּלִי וּבְזֶה נִחְלָקוּ מֵה"ר עוֹזֵר וּשְׂאֵר גְּדוֹלִים יֵשׁ אוֹסְרֵי וַיֵּשׁ מִתִּירִין:
וּכ"כ רַבֵּינוּ סְעֵדְנִי בְּלִיקוּטֵי שְׁלוֹ וְכֵן אֵית' בְּמִרְדְּכֵי שְׂאֵין לְאָכְלוֹ אֶלָּא צְלִי וְאֵין לְבַשְׁלוֹ
אַח"כ אֶבֶל בְּתֻשׁוֹבוֹ הָרֵא"ש מִשְׁמַע שְׁמוֹתָר לְבַשְׁלוֹ אַחַר הַצְּלִי עכ"ל: וְא"כ הוּא הָא נִרְדְּאֵי
מִדְּלֵא בְּעֵי שְׂמִילִיחָנוּ תְּחִילָה מִשְׁמַע דְּלֵאוּ מִשׁוּם מְלִיחָה תְּחִילָה אֲתֵי לִי הָאֵי הַתִּירָא
דְּמוֹתָר לְבַשְׁלוֹ אַחַר כְּפֵי דְנִימָא עַל יְדֵי מְלִיחָה וְצְלִינִי כְּבָר פִּלְט פִּלְט פִּלְט פִּלְט אֶלָּא דְסָבִירִי לִיה
כְּהִנְהִי פּוֹסְקִי דְסָבִירִי לִיה דְּמוֹתָר לְבַשְׁלוֹ אַחַר הַצְּלִינִי כְּל בְּשָׂרָה שְׁשָׂה ג' יָמִים בְּלִי מְלִיחָה
וְלֵא אֶסְרוּ הַגְּאוֹנִים כ"א בְּבִישׁוּל בְּלִי צְלִינִי דְמְלִיחָה לֵא סְגִי לְהוֹצִיא הַדָּם וּבְזֶה הָא נִרְדְּאֵי
הַכְרִיעוּ הַפּוֹסְקִים דְּלֵא כְּנוֹתֵייהוּ כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב הַרְבַּ ב"י לְפָחוֹת לְכַתְּחִילָה וּמְהַרְשָׁ"ל הַחֲמִיר
אֶפְיִלוּ דִיעֵבַד וְכֵן בְּתֻשׁוֹבַת מְהַרִּי"ל הַנִּלְפֶּסֶק דְּלֵא כר"ע וְכֵן הַסְּפִים בַּת"ה סִי"ק"ס וְגַם
בַּש"ע פְּסָקִינוּ לְאַסּוֹר לְכַתְּחִילָה וְה"נ לֵא מְהַנִּי לִי מְלִיחָה תְּחִילָה: וּבְלִי סְפֵק דְּהָאֵי דְנִמְצָא
בְּקוֹבֵץ יִשְׁן דְּבַעֲיָנוּ מְלִיחָה וְהַדְחָה תְּחִילָה לֵאוּ מִשׁוּם דַּע"י מְלִיחָה וְצְלִינִיתוּ אַח"כ פּוֹלֵט
כְּל דְמוֹ וּמוֹתָר אַח"כ לְבַשְׁל דֵּא"כ לְמָה לֵא הָעֵתִיק בְּתֻשׁוֹבָה הַנִּלְג"ג כְּדַבְּעִינוּ מְלִיחָה
וְהַדְחָה תְּחִילָה אֶלָּא הָאֵי דְבַעֲיָנוּ הָאֵי קוֹבֵץ מְלִיחָה תְּחִילָה מִשׁוּם דַּס"ל דְּגַם לְצְלִי אֵין
מִתִּירִין כ"א ע"י מְלִיחָה תְּחִילָה כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּאו"ה וְכְמוֹ שְׁהֵעֵתִיק בַּד"מ ע"ש אֶבֶל בְּאַמַּת
אַף אִם צְלֵאוּ כְּפֵי מוֹתָר לְבַשְׁלוֹ כֵּן אַחַר כְּפֵי וּבְזֶה הָא נִרְדְּאֵי פְּסָקִינוּ דְלֵא כְּנוֹתֵי' וְכֵן מִשְׁמַע
בְּהַדְּנִי דְאַנּוּ ס"ל אֶפְיִלוּ אִם צְלֵאוּ אַחַר מְלִיחָה אֶסּוֹר בְּבִישׁוּל אַח"כ דְּהָרִי הָאו"ה אֵינוּ
מִתִּיר בְּתְּחִילָה לְצְלִי כ"א ע"י מְלִיחָה וְהַדְחָה תְּחִילָה וּמִתִּיר לְבַשְׁלוֹ אַח"כ וְעכ"ז פְּסָק
בַּד"מ דְּלֵא כְּנוֹתֵי' וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַטּוֹר וְכֵל הַנִּי הֵרֵא שׁוֹנִים שְׁכַתּוֹבוּ שְׂאֵין לְאָכְלוֹ
מְבוֹשָׁל מִשְׁמַע שְׂאֵין לוֹ שׁוּם תִּיקוֹן לְאָכְלוֹ מְבוֹשָׁל וְאֵלוּ מְצָאוּ שׁוּם תִּיקוֹן לֵא הָנִי שְׁתִּיקִי
וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּה שְׁהַצְרִיף הַר"מ מְלִיחָה לְכָל צְלִי שְׁמִבְּשָׁלִים אַח"כ כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בַּד"מ ע"ש
בַּסִּי' ע"ו וְאֶפְיִלוּ הַכִּי אוֹסֵר כְּאֵן לְבַשְׁלוֹ אַחַר צְלִי וְלִכְפֵּי אֲנִי אוֹמֵר דְּמְלִיחָה הַזֹּאת אֵינָה
מַעֲלָה אוֹ מוֹרֵד לְבַשְׁל אַח"כ יוֹתֵר מִנְּצָלָה כְּפֵי בְּלִי מְלִיחָה כְּלָל וְלֵא טוֹב הַשְּׁנִיִּים מִן הָאֶחָד
אַחֲרֵי שְׁנֵי יָבֵשׁ דְמוֹ בְּקִרְבּוֹ וְכֵן נִרְאֶה מִמָּה שְׁפִסֵּק מְהַרְשָׁ"ל בִּיש"ש סִי' צ"ח בְּפָרֵק ד"ה
וְהִבִּיאוּ הַטּוֹרֵי זָהָב דְּלֵא אֶמְרִינוּ דְמִהַנִּי מְלִיחָה שְׁנִינִי לְהוֹצִיא מִיַּדִּי דְמוֹ יוֹתֵר מִמָּה שְׁהוֹצִיא
הַמְּלַח הֵרֵאשׁוֹן אֶלָּא אֶמְרִינוּ כֵּל מֵאֵי שְׁבִכְח הַמְּלַח לְהוֹצִיא כְּבָר הוֹצִיא הֵרֵאשׁוֹן וְה"נ
בְּצְלִינִי אַחֲרֵי שְׁנֵאמֵר שְׂאֵין כֹּחַ בְּצְלִינִי לְהוֹצִיא דְמוֹ שְׁכַתּוֹב נְתִיבֵשׁ בְּתוֹכוֹ: וְתוֹ לֵא מִיַּדִּי
יג וּמָה שְׁשֵׁאלֵת עוֹד בְּמַחֲטָה שְׁנִמְצָא מוֹבְלַע בְּעוֹבֵי בְּשָׂרָה הַקְּרָקָן וְאֵינוּ נִקּוֹב לֵא לְפָנִים
וְלֵא לְחוּץ אֶלָּא שְׁהִיָּה יוֹתֵר קְרוֹב לְצַד חוּץ מִבְּפָנִים וְשׁוּם רִיעוּתֵי בְּשׁוּם צַד אֵינוּ נִרְאֶה אִם
יֵשׁ לְהַקְל גַּם בְּזֶה כְּדַעַת הַרְשָׁב"א בַּה"פ"מ כַּמ"ש הַרְמ"א סִי' מ"ח: דַּע שְׂאֵין אֲנִי רוֹאֶה
שׁוּם רִיעוּתָא בְּזֶה מֵאֵלוּ הִיָּה בְּשׁוּוֵי אֶחָד עוֹבֵי דְּוֹפְנוּ שְׁל חוּץ עִם עוֹבֵי שְׁל צַד פְּנִים אַחֲרֵי
שְׁטַבַּע הַקְּוֹרְקָן עִם כֹּחַ הַדּוֹחָה הַנִּיָּתָן לוֹ כַּמ"ש הַמְּחַקְרִים אֲשֶׁר בְּרִצְוֹתוֹ מְרַחֵב וּבְרִצְוֹתוֹ
מְקַצֵּר וּבְזֶה נִדְּחָה הַמֵּאֶכֶל שְׁבִתּוֹכוֹ לְחוּץ אֵין זֶה מִן הַנִּמְנָע לְדַחוֹתוֹ מְעַט מְעַט אֶפְי' בְּהִיּוֹת
הַמַּחֲטָה בְּתוֹף עוֹבֵי הַבְּשָׂרָה אֶדְרָבָה יוֹתֵר קְרוֹב שְׁתַּבּוֹא הַמַּחֲטָה מִצַּד פְּנִים מִשְׁתַּבּוֹא מִצַּד חוּץ
שְׂאֵין לָהּ דְּחִיָּה כ"כ לְצַד פְּנִים וְאִם תֵּאמֵר מִצַּד קְרוֹב לְצַד חוּץ נִתְּלָה שְׁפָאֵת' מִן הַחוּץ
דַּע כִּי קְרוֹב כְּזֶה לֵא מְהַנִּי וְאֵין רֵאֲנִי מִמָּה שְׁהוֹלְכִין אַחַר הַקְּרוֹב בְּמִקּוֹ' שְׂאֵין רוֹב כְּנִגְדָּה
שְׁלֵא עַל קְרוֹב כְּזֶה כִּינּוֹ וְעֵינִי מָה שְׁכַתּוֹב תו' בַּב"ב בְּדִין נִפּוּל שְׁפֵל אֵלוּ מְקַרֵי קְרוֹב
שְׂאֵינוּ מוֹכַח כְּמוֹ קְרוֹב הָעִיר שְׁל הַנְּרֻצָּח שְׁמִהַנִּי אֶבֶל קְרוֹבִין אֵלוּ מָה שְׁזֶה קְרוֹב מְזֶה

מעט לא מהני מידי כמו שכתוב תוס' בד"ה ואף על גב דאיכא עלינ' כו' ולא דווקא אם איכא רוב נגדו לא מהני קירוב פנה כמו שתירצו תוס' דבכעין זה רב מודה דאזלי בתר רובא אלא אפילו במחצה על מחצה נמי לא מהני קירוב מעט פנה מדתנן התם מחצה על מחצה ישראל ולא אזלינן בתר קירוב בתי' (וצ"ע בב"מ בדין פסך הנמצא בפנותל) וכן מוכח ממאי דס"ד שם רב דאמר תביות של יין הנמצא נגד עיר שרובה ישראל מותר משום דס"ל דאזלינן בתר קורב' והא איכא קורב' דאינו ישראל דהאי מתא עצמה ואין לתרץ פנה ולומר דאיכא רוב ישראל נגדו הרי ג"כ איכא רוב דעלמא א"ו דהאי קורבא דמתא עצמה אינו מעלה ומוריד דוק כי ימצא ראי' ממקומות הרבה ונלאתי פעת לחפוש אחריהם ועיין בפסחים בדין בתים בדוקי וצ'בור חמץ לפניהם ודומי' שם ומכ"ש בדין זה דאיכא רוב נגד הקירוב כי על הרוב דרך הנושט אתי כמו שכתב הרשב"א והו' טעמו דהמחבר שפסק פנותל' אלא דחשו לדברי מהר"ם המוב' בהג"ה ש"ד להחמיר שלא במקום הפסד מרובה אבל בהפסד מרובה דפסקינן פנותל' דהרשב"א קירוב זה לא מעלה ולא מוריד ואדרבה הי' נראה לכאורה לומר טפי דרך נושט אתי אם הו' עבר להלו' מבפנים מאוד שאז נר' שזה זמן רב שעבר חוצה וע"כ אינו ניכר מבפני' שום ריעות' שברובי זמן הקרום שעלה מחמת מפה קיבל מרא' שאר הקרום אבל פשהוא בקירוב לפנים הא איכא למימר אלו בא דרך פנים לא ימלט מראות איזה רשע עדיין פיון שלא עבר כ"כ לפני' בודאי נעשה בקירוב ולהיפך הו' אם הוא קרוב לחוץ אלא דע"כ כז' ראוי להקל ג"כ בכעין זה דאולי שעה במקום אחד זמן רב עד שהקרים עליו קרום שנה אל מראה הבשר ממש נדי פנה לע"ע ומה ששאלת עוד בעניני' ג' זתים שפכד א"א לכונן מקומן בכתב וקל להבין להרואה תכונת הפכד לדעתי אף כי גם אנכי עוננה לא ראיתי': יד על מאי שהשיג הש"ך בהלכת מילה על מאי שכתב העט"ז טעם דאין מלין העובדים עבודת פנעני' שלא לחתן' אות ברית קודש בבשרו וכן משמעו לזון הרמ"א שכתבו סתם וכן משמע מדברי רי"ו שהביא בשם הגאונים כמ"ש הב"י בס"ס רס"ו וכו' הש"ך שא"א לומר פן ממ"ש רש"י בש"ס בע"א דף ר"ו ע"ב ומדברי תוס' שם וכן משמע לזון הרמב"ם וע"ש ופסק דבשכר שרי.

ואני אומר שצדקו דבריהם דוודאי פנותל' הש"ס כמ"ש רש"י דאסור לרפאותן בחנם ומשום רפוא' נגעו בה והיינו מה דאיתא שם דאין מלין את העובדי' עבודת פנעני' לשם מורר' דמשמע שרואין פנותל' שפכדו לרפואה וע"כ הוצרך לומר, דאסור' משום רפואת חנם דמשמע מני' דבשכר שרי אבל כל שאין רואין פנותל' טעמו לרפואה ולא משום גרי' הא נודאי אין למולו וע"כ העתיק הב"י פסק זה בשם ר"י בשם הגאונים אשר לכאורה הוא ש"ס ערוך א"ו דזהו טעמא אחרינא ואני אומר טעם מציינו לדין זה לא יהא כ"א טלית מצויינת שאין מוכרין לעובדי' עבודת פנעני' דחיישינן שיתלוו עמהם בדרך ואף שאין המילה נראו' בכל פעם כמו טלית מצויינ' מ"מ חששא מיה' איכא כמו שהראה יוסף לאחיו מילתו אבל במל' לשם מורנ' לא חיישינן להכי בהיו' טעמו נראה לרפואה וגם כי דברי העט"ז בנויים ע"פ מאי דאית' בזהר שחטא יוסף שהחט' אות ברית קודש במצריים ואף כי היתה פנותל' לשמים להכניס' בברית בע"כ ונענש מכ"ש למול העובד עבודת פנעני' בלי פנותל' גרות דגרע מאוד ולשום מורנ' אין בו משום חתימת ברית כלל לכן צריך הש"ס למצו' טעם שאין מרפאין אותן חנם ועכ"פ אסור אף בשכר כמשמעו

הרמ"א פל דליפא איבה: טו ראוהו נשא אלמנת שמעון ובעודה פחת בעל ראשון היתה נושאות ונותנות בתוך בית בעלה פדרך נשים הגבירו וגם פה בבית בעלה שני זה והנה קרה מקרה שא"י אחד נתפס על חמס בכפו שנמצא גניבות ת"י והודה ג"כ שגנב זה ארבעים שנה כלי בדיל ונחשת ומכר אותן הכלים להאשה הנ"ל והוא הזמן היותר פחת שמעון בעלה הראשון והנה הי' פלואה בבית האסורים מקום המשפט וההכרח להצלת נפשה ולהוציא מבית פלואה וצריכי להוציא הוצאות מרובו וקנסות להשקרה פאשר יושבת עלי' וגם לשפור איש אחד מנוחד דמשפדל בעדה בכל אלה לידע מה יעשה בה וטוען ראוהו בעלה זה השני אחרי פי המעשה נעשה בבית בעלה הראשון והי' התעסקה בעסק הנ"ל לטובת בעלה אז בעת ההוא ובעת מיתתו לא נטלה כ"א סיכי פתובת הראוי לה הא ונדאי מוטל על נכסי בעלה הראשון להוציא מבית פלא ונחישת' והיורשי' בניים מבעלה הראשון תובעי' את ראוהו שיוציא מבית פלא פי עליו מוטל הדבר שהוא בעלה לע"ע וסגיב בפקדונה מתנאי פתובה ונחור ראוהו לומר אף אם יראה לעיני דייגי ישראל שאין החיוב על נכסי בעלה הראשון מ"מ ג"כ אין החיוב עליו פי אין זה מגדר וסיג השני שחייב בעלה לפדות' דדונק' בבא לה באונס ונסתפח שדה הבעל אבל מעשה הזה שגרמה הי' עצמה וגם פי עשת' קודם שנשאה ואלו ידע בה בנודאי לא היה נושא אותה וה"ל מקח טעות ולמה יתחייב הוא יותר משאר אנשים ולפחות בני' מחוייב' לפדות' ועלי' דידהו רמי' פמוהו והוא ג"כ יתן חלקו לפי אומד מאשר ישומו ביניהם מדייגי ישראל: תשובה אשר בקש ממני לחוות דעתי בעסק הדין שבין מכ"ת עם בני אשת מבעלה הראשון הנה אכתוב לו הנראה לע"ד בעיון קל בלתי חיפש ומצוא פרשי הדין בהש"ס והנה בנודאי לא נעלם ממנו אשר הראשונים הגידו לכל אשר שאל מאתם בדיני ממונות פי להעמיד הדין על האמת בדין תורה לא ידענו ומה נאמר אנחנו חלושי השכל והשכחה גברה למאנד והאמ' נעדר ובנודאי לכל שואל ידוע פי מריבוי הדיעות א"א להעמיד הדת על תילו אבל נאמר אשר נראה לנו לענ"ד ואם ימצא בהם טעות ואשר יורני הדרך הנכון אעננו עטרה לראשי פי הצלני משגיאי וממנו ית' אשאל עזר יורני מתורתו נפלאו' לבל אפשל בדבר הלכה: והנה מן הדין שלא להשיב לאחד מבעלי הדברים בדיני ממונות ומכ"ש לברר מאיזה טעם ובאיזה טענה יצדק והפכו אבל פי ידעתי נפשו וקיים לן בגנוני' שכל מגמתו להישר וצדקתו עומדת לעד ומאוס עליו ממון שאינו שלו ושונא בצע ועכ"ז ארא' לקצר בדבר ומצוא הדבר וזה החלי בע"ה: לבאר הדין שכתב הרמ"א בסי' קע"ו סעיף י"ב בשותף שגנב וגזל צריף לחלק עם חבירו ואם הפסיד הפסיד לעצמו ודונק' אם הפסיד קודם שנודע לחבירו אבל אם חלק הגניבה עם השותף ובא אח"כ עלילה עליו וכן אם קנה גניבה וחלק עם השותף ובא אח"כ עלילה ההפסד ג"כ לאמצע מאחר שנתרצה למעשיו ע"כ והנה הדין צ"ע גדול מלבד מאי שכתב הש"ך בעיקר הדין שהצריף רמ"א לחלק הגניבה עם השותף ע"ש אלא אף אם יתבינו לי' האי דינא דצריף לחלק ודומה למשנה שיש לו חלק בריוח ואם הפסיד הפסיד לעצמו מ"מ מ"ש רמ"א דאם נתרצה למעשיו ואח"כ בא העלילה ההפסד לאמצע צ"ע דהרי הביא הב"י בס"ס קע"ז תשובת רשב"א שאם אמר שותף לחבירו גנוב וכל נזק שיעל לה אשלם לה פטור דאין זה שלוחו לדבר עבירה ובמה נתחייב לו ואע"פ שנהנה מאותו הגניבה פטור דמצי א"ל בהתירא ניחא לי באיסורי' לא ניחא לי וכו' הסמ"ע בס"ס קע"ז דלא קשה מזה על

מ"ש הרמ"א דצריף ליתן לו חלקו בהפסד כל שנתרצ' למעשיו דהכא מיירי שלא יפסיד חבירו כל ההפסד אבל חלקו עכ"פ צריף ליתן לו ואני אומר דא"א לפרש פן תשובת הרשב"א מדכתב האי דינא בשותף דלפי דבריו הוי ליה למימר באנשים דעלמא ואף את"ל שהמעשה כ"מ אין הלשון סובל פירושו מדכתב ואע"פ שנהנה מאותו הגניבה פטור כו' משמע דאפי' נגד חלקו שנהנה פטור ובלא"ה לא חידש פלום בזה ותו פיון דק"ל אין שלים לדבר עבירה וכדמשמע פשיט' לשון הש"ס בב"ק פ"ק ז' שמתרץ שם בטובת ע"י אחר וכי זה חוטא וזה מתחייב ומתרץ וטבחו לרבות השליח כו' משמע דווקא בטביחה דגלי לן קרא אבל בגניב' לא אף על פי שחברו אמר לו לגנוב פטור והוא ש"ס ערוף בב"מ דף ח' ובתו' שם ד"ה ושותפין ע"ש ומאי שהוציא רמ"א האי דינא מתשובת הרב בנימן זאב סי' ש"צ כמו שכתב בד"מ אין נראה כלל למעיין שם דהתם מיירי שהשותף שקנה הגניבה לא ידע שהיתה גנובה ובהיתר קנאה לכך פיון שנטלו חלקם בריוח חייבי' לשלם חלקם בעליל' והכי מוכח שם מראיותיו שהביא מספינה דאלו לא היה יודע האי שותף שהסחורה היתה גנובה ומחזק המלכות להקפיד ולהעניש נפשו' הלוקח גניבו' הא נדאי אין הגדון דומה להרא' שהביא דשאני הכא שהוא מן המושני' לסחור בדבר איסור ולהסתפן עצמו וחבירו ועוד נראה דשם הי' אפשר שיגיע העלילה גם לחבירו כדמסיים שם בתשובה שהציל עצמו ושותפיו מהפסד הסכנה והרי זה דומה להפסד בגוף הסחורה דמ"ש דמאי הל"ל למעבד וכן נראה מלשון הרב מו' חיים שהספי' לפס' הרב מהו' ב"ז בסי' שצ"א אבל בגדון זה שגנ' או קנה גניב' וידע בעת קנינושהי' גניב' והסתפן נפשו אין לה שינוי גדול מזה דהפסיד לעצמו ואם יהיה ריוח נוטל בריוח חלקו כ"ז שלא נודע שהי' גניבה דהרי ה"ל לקנות באותו הזמן דבר היתר ולהתעסק בו ומותר לו ליקח מן הריוח כ"ז שיש ריוח בדבר וחבירו לא קנה לעצמו כל הריוח ויכול לומר לתקוני שדרתקה ולא לעוותי וכן נראה לי ג"כ באם שינה לקנות חטין במקום שעור' שאם מתחילה היה חושבין שיהיה ריוח בדבר ואחר כך נמצא שיהיה הפסד יוכל אח"כ לומר הפסדת לעצמה אף על פי שמתחילה התרצה ליקח חלקו מן הריוח שחשב שיהי' בו אלא אם כן שנפסד אחר שבה לידו חלק הסחור' שמגיע לו או הוזהר אחר כך אז ההפסד עליו אחר שקנה את חלקו נמצא שברשותו הוזהר' אבל דבר שנתגלה הפסדו למפרע לא כמו בגדון זה שהיה העלילה מוכנת מתחילה והוא לא נטל אלא כ"ז שלא יודע הדבר ויהיה בו ריוח וכיון שזמן הדין נוטל חלקו אז למה יפסיד אם נודע אחר כך ויצא מזה הפסד פי מעולם לא נתרצה למעשיו הרעים ואי משום שנטל חלקו לאחר שגנב שלא מדעתו מאי נ"מ בזה פיון שזמן הדין חלק עמו בריוח וכל אלו שכתבו שיטול השותף חלקו בגניבתו לא כתבו ולא הזכירו שאם יפסיד יתן לו חלקו בהפסד ה"ה הגהות מרדכי בפרק חזקת הבתים והגהות מימון פ"ה דשותפין בשם ר"ש וא"כ מאין לו להרמ"א דין זה אחר שמתשובת הרב זאב לא משמע פן ומתשובת הרשב"א נרא' בהד"ה היפוך פסק זה כמ"ש ואין הגדון דומה למאי שכתוב הטור בשותף ששינה מדעת שותפו ואחר כך הסכים למעשיו דאין צריף קניין ופטור דש"ה דאילו מתחילה צוהו בכך היה נעשה שלוחו אבל באיסורין דקיי"ל אין שלים לד"ע לא מהני ציווי והסקמתו וכן נראה מדברי תוספו' בב"ק דף ע"ט ד"ה נותנו לבכורו בנו וכ"כ הכ"מ בפרק ב' מהלכות גניבה שותפין שגנבו פי' שגנבו שניהם כא' משמע דבציוויי של חבירו לא מחייב את חברו: והלבוש

העט"ז חילוק באופן אחר דהאי דסי' קע"ז מיירי שעדיין לא חלק עם שותפו אבל לשון התשובה לא משמע הכי שכתב אף על פי ששותפו נהנה מזה כו' ואם שבא העלילה קודם שלקח חלקו היא נהנה או נהנה שהרי הפסיד קודם שבאו לחלק והדבר מבואר שלשון התשובה לא משמע כן: ונהנה אף נאמר בנדון הזה באם שלח את שותפו שיגנוב שחייב ליתן חלקו בהפסד ותשובת הרשב"א לא כתב כי אם להפסיד הכל מ"מ במי שלא צינה לו לגנוב והלך הוא וגנב אלא שחלק אח"כ שותפו עמו ובא עלילה עליו אין צריך שותפו ליתן להפסדו כלום: ואיברא דהאמת אף על פי שאין צריך ליתן כלום להפסדו מפל מקום צריך להחזיר לו חלקו שלקח ממנו מן הגניבה: ואשובה לעיקר נדון דידן אחריו כל הבא בדברינו גם בשותפין מן הראוי שכל מאי שהפסיד בקונה גניב' הידועים לו בעת קניינו שהן גניב' הפסיד לעצמו אפ"ל אם קודם שנתעלל העלילה לקח שותפו חלקו מן הגניב' אין זה ריציון למעשיו וכל ההפסד אח"כ לעצמו לבד אף כי נראה לצדד ולומר שלא היה לו ליקח שום חלק בקנינה והי' לו לומר טול לעצמך מאי שהרנוחת באיסור ונראה פאלו נתרצה לו אפ"ה נ"ל יותר לומר שאינו מפסיד כלום וכפשוטת לשון הרשב"א הנ"ל מכ"ש בנ"ד שהבעל הראשון לא נתרצה למעשיה שקנת' מן הגנב אף שלקח מה שהרנויח' שהוא קניין ממילא שמה שקנה אשה קנה בעלה ואין זה בדומה לכל לשותף שלקח חלק בגניבה: ואף אם תאמר היא שבעלה נתרצה למעשיה וידע שלקח' מן הגנב היא אינה נאמנת בזה נגד היורשין להוציא מידן בטענת' ואפ"ל שבוע' היורש' אינם צריכי' וכל זה מבואר ואפ"ל תאמר שהעליל' היה שקר וגם היא לא ידעה שהדברי' הים גנובין והגנב שם לה עלילת דברים או אם לא לקח מעולם ושקר ענה בה הגנב בהודאתו מכ"ש שפטורין היורשין הראשונים ואפ"ל שותפין בעלמא פטורי' בכה"ג לאחר שחלקו כמבואר בח"מ סי' הנ"ל ומכ"ש בנדון הזה שהי' תחת יד בעלה השני שהוא מחויב לפדות' ובכעין זה היה פמו נשפית אכן אם טוענת פרי נגד היורשים שגם הם בעצמם יודעים שבעלה היה מרוצה למעשי' ליקח מן הגנב היו מחויבי' שבועה לפי דעת רמ"א שמחייב השותף חלקו בהפסד אם היה מרוצה למעשה השותף אבל לפי מ"ש אני לעיל אין עליהם שום חיוב: ומעתה אבאר בקיצור חלוק' השני' אם בעלה השני מחויב בה לפדותה ולהוציא עליה כל מאי שיעלה בהוצאות על פדיונה ואומר שאם האמת שקנת' מן הגנב וידעה שהקניין הוא גנב נמצא שפשעה בעצמה לסכן את נפשה כי ידוע לכל מחק המלכות להקפיד שאומרים לאו עכברא גנב אלא חורא גנב וא"כ אפ"ש שאפ"ל אם נעשה המעשה תחתיו היה פטור מלפדות' ולא מטעמא שכתבתי לעיל בזכות היורשים דהתם כתבתי לפוטרה מדין שותף או מתעסק דנדאי מדין פדני' פטורים היורשים בלא"ה דחייב פדני' אינו כ"א על הבעל עצמו אבל בזה אכתוב שגם הבעל פטור מלפדות' אם נעשה השבטיה בפשיעת' כנ"ל אף על פי שפודין המוכר עצמו לגוי' שני פעמים התם ה"ט שלא לדחות האבן אחר הנזיל ושללא יטמע בין הגוים ואולי מחמת עניו עשה מה שעשה למלאות נפשו כי תרעב אבל להטיל החיוב על הבעל מדין פרקונא לא דלא תקנו חז"ל אם נשפית שחייב הבעל לפדות' אלא אם נשפית באונס כסתם שביני' אבל לא מאי שפשעה בנפשה דאל"כ כל אחת שיהי' לה פעם עם בעלה תפיל נפשה לגייסו' ומחייב' בעלה בכל יום פמו שחששו חז' ל בעבד בקידושין ט"ו ע"ב א"ו דלא תקנו כ"א בשבטי' אונס וא"כ אם אמת הדבר שקנת' בפשיע' פטור בעלה מלפדותה מ'

פְּרָקוּנָה תַּחַת פִּירוֹ שְׁחִיבוֹ חו"ל בְּתַנְאֵי פְתוּבָתָהּ וּא"כ לֹא מִבְּעֵי אִם לֹא יָדַע הַבַּעַל הַשְּׂנִי בַשְּׂעָה שְׁנִשְׂאָה שְׁקִנְתָּ מִן הַגִּבָּב וְשִׂישׁ עָלַי עֲלִילוֹת דְּבָרַי פְּשִׁיט' דְּפִטוֹר וְאוּלַי הוּא כְּמוֹ מִקַּח טְעוֹת דָּאלוֹ יָדַע בָּהּ לֹא קִדְּשָׁה וְה"ה פְּטְעוֹת מוּמִים דְּהָרִי הוּ' כְּמוֹ מְנוֹכָח לְמַלְכוּת דְּהָרִי סוֹפוֹ לְהַנְדַע וְאִין לֹא מִקַּח טְעוֹת דְּאָרְף אִם יָדַע לֹא אֶסִיק אֲדַעְתִּי שְׂיִצֵּא הַדְּבָר לְאוֹר אַחֲרֵי אֲנָרְף הַזְּמַן שְׁנִשְׂמַקַע הַדְּבָר וְלֹא נֶאֱמַר עִם כָּל זֶה אֲנִי אוֹמֵר שַׁע"פ אִינוּ בְּכָלֵל חַיּוּב פְּרָקוּנָה וְכַמ"ש וּא"כ נִהְפְּנָה הוּא דְּאָפִי יָדַע הַבַּעַל מְזַה קוֹדֵם שְׁנִשְׂאָה לֹא אֲמַרִינֵן דַּה"ל לְהַתְנוּת דְּמַהִי תִית' תְּסִיק אֲדַעְתִּי שְׂיִבּוּא עוֹד לִידֵי גִילוֹי אַחֲרֵי שְׁנִשְׂמַקַע כְּמוֹ שְׁלִשִׁים שָׁנָה וְכָל שְׂאִינוּ שְׁכִיחַ כָּלֵל לֹא אֲמַרִינֵן ה"ל לְהַתְנוּת פְּדִתְגִרִץ בְּנִדְרִים דְּר' דְּקַמְשִׁנִי מִבְּרָא מְגִלִי אֲוֹנָסָא וְכֵן מְלֵאִים כָּל הַפּוֹסְקִים דְּאֲוֹנָס' דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא אֲמַרִינֵן ה"ל לְהַתְנוּת (וְע' בַּמַּהֲר"א שְׁשׁוֹן ס' ס"א) וְכַמ"ש לְהוֹצִיא מִן הַבַּעַל לְכֵן אֲנִי אוֹמֵר דְּפִשִׁיט' עַד כְּדֵי דְמִי כְּתוּבָתָהּ שְׁהוֹצִיא עָלֶיהָ גוֹבָה מִכְּתוּבָתָהּ וְאִינָה יְכוּלָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אַרְף אִם תֵּאמְרִי שְׁשִׁקֵר עָנָה בָּהּ אִינָה יְכוּלָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ פְּדִיוֹנָה שְׁהוּא כְּנֶגֶד דְּמִי כְּתוּבָתָהּ שְׂבִידוֹ וְאִין חוֹשְׁשִׁין בְּזֶה שְׁלֹא תִהֵא קֵלָה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיא דְּהָרִי גַם בְּלֹא"ה תִּהִי בְּעֵינָיו שְׂהָרִי יוּכַל לְפִטְרָה בְּגִט וּפְטוֹר מִכְּתוּבָתָהּ נֶגֶד הַהוֹצָאוֹת שְׁהוֹצִיא עָלַי לְפִטְר' וְכַדֵּאִית' בַּב"ק וְכַמ"מ ס' תצ"ד אֲכֹן שְׁתַּמְכֹּר מִיַּד כְּתוּבָתִי לְבַעֲלָהּ בְּטוֹבַת הַנָּא אִפִּי לִישְׂאָר לָהּ כְּדֵי כְּתוּבַת אֲלֻמָּנָה (כְּגוֹן שְׁהַהוֹצָאוֹת הָמָּה מוּעָטִי) אִינָה יְכוּלָה פִּינֵן שְׁהוּא אִינוּ יְכוּלָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אִם הִיא טוֹעֵנַת שְׁשִׁם לָהּ עֲלִילוֹת שְׁקֵר וּא"כ הִנֵּה בְּכָלֵל נִשְׁבִּית שְׁמַחֲוִיב לְפִדוּתָהּ וּא"כ כ"ז שְׁהִיא אִינָה בָּאָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אִינוּ יְכוּלָה לְכּוֹפֶה שְׁתַּפְּרַע וּא"כ א"צ לְמַפְּוֹר כְּתוּבָתָהּ בְּטוֹבַת הַנָּאָה דו"ק: אֲבָל אִם תּוֹדָה שְׁעֲלִילַת אֲמַת הָיָה יְכוּלָה לְכּוֹפֶה שְׁתַּמְכֹּר כְּתוּבָתָהּ בְּטוֹבַת הַנָּאָה אֲלִיו עַד שְׁיִשְׁתַּלֵּם הוֹצָאוֹת שְׁלוֹ וּבְלִבְד שְׁיִשְׁתַּיִיר לָהּ כְּתוּבַת אֲלֻמָּנָה וְצָרִיף עֵינֵן בִּיש"ש בְּמַסְכַּת ב"ק שְׁכַתֵּב לְשֵׁם שְׂבִדְמֵן הַזֶּה אִינוּ מִן הַדִּין כָּלֵל לְכוֹף לְמַפְּוֹר כְּתוּבָתָהּ בַּט"ה וְעֵינֵן שֵׁם בַּפ' הַחֹבֵל: אֲבָל כָּל הַהוֹצָאוֹת מְנַפָּה לָהּ מִכְּתוּבָתָהּ בְּעַת שְׂתִבּוּא לְגִבּוֹת' וְאַרְף שְׁהִי טוֹעֵנַת בְּרִי שְׁשִׁקֵר עָנָה בָּהּ הַמַּגִּיד עָלַי וְהוּא טוֹעֵן שְׂמָא וְלֹא אֲמַרִינֵן שְׂזָה דוּמָה לַמ"ש בַּח"מ ס' ע"ה ס"ט בְּטוֹעֵן אִינוּ יוֹדַע אִם פְּרַעֲתִי לָהּ שְׁחִיב דַּש"ה שְׂבָא הַסַּפֵּק קוֹדֵם שְׁהוֹצִיא עָלַי וְאַנְחֵנוּ מְחִיבִי אוֹתוֹ לְהוֹצִיא ע"ס כְּתוּבָתָהּ דו"ק: וּמַעֲתָה נְבוּא לְבָאָר הַחֲלוּקָה הַג' בָּאִם שְׁיַעֲלוּ הַהוֹצָאוֹת יוֹתֵר מִכְּדֵי כָּל כְּתוּבָת' אִם רִשְׁאִי לְהַטִּיל אוֹתָהּ עַל הַצִּיבּוֹר אוֹ לְפָחוֹת שְׁיִתְחַיִּבוּ בָּנִים עִם הַבַּעַל לְפִדוּת' וְיוֹשֵׁם בִּינֵיהֶם: וְאוֹמֵר אֲנִי בְּחֻלְקִי הַזֹּאת נ"ל כִּי פְּשִׁיט' הַצִּיבּוֹר נִקְרָאִים מְוַחֲזָקִים נֶגְדָם וְכִינֵן שַׁע"פ מְחַוִּיבִי לְפִדוּתָהּ וְהוּ' בְּכָלֵל לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעִיף יְכוּלִים לְאֵמַר לְהֵם אַתֶּם מְחַוִּיבִי בְּפִדְיוֹן זֶה עַכ"פ וְדַמְנִי לְהֵא דְאֲמַרִינֵן סַפֵּק אִם הֵאִילֵן קוֹדֵם יְקוּץ וְאִינוּ מְשַׁתְּלֵם גַּם לְמֵאִי דְאֲמַרִינֵן בִּיבְמוֹת סַפֵּק וּבְנֵי מִתְּנֵי כו' פִּינֵן דְּאִינְהוּ נְטִלוּ חֲלָקֵם עַכ"פ מְקָרִי וְנִדְאִי נִגְד' ה"נ פִּינֵן דְּאִינְהוּ צָרִיכִי לְתַת חֲלָק יָפָה עַכ"פ גַּם בְּלֹא"ה פִּינֵן דְּאִינְהוּ קָרִיבָא לָהּ עָלַי דִּידְהוּ רַמִּי פְּדַכְתִּיב אוֹ דוֹדוֹ וְקָרוֹב קָרוֹב קוֹדֵם לְפָחוֹת בְּחֻלְק יָפָה לְפִי הַבְּרָכָה כְּדִין שְׂאָר הַצְּדָקוֹ וְאָפִי אִם תֵּאמְרֵן הִיא בְּרִי בְּעֵינֵינִי שְׁתַּפְּטוֹר בְּעֲלָהּ מִלְּפִדוּתָהּ וְכַמ"ש מ"מ יְכוּלִי לֹא מְרִיבִי עֲשׂוֹ עַל הַצִּיבּוֹר אֲלֵא אֲמַרִינֵן שְׁהִי בְּכָלֵל הַנִּשְׁבֵּת בְּאֲוֹנָסָא שְׁהַחִיּוּב עַל הַבַּעַל מְתַנְאֵי כְּתוּבָה מִיְהוּ בְּנִי וְקָרוֹבִי שְׁהֵם פִּיחִידִי לְגַבְנִי רִשְׁאִי לְטַעוֹן עִמָּהֶם קוֹדֵם שְׁיִוְצִי עָלַי וּמִן הָרְאוּי מַה שְׁיִוְצִיא יוֹתֵר מְסָה כְּתוּבָת' לְהַעֲרִיף בְּנֵיהֶם כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַמּוֹרָה שֵׁם וּבְזָה דִּי לַע"ע: טז נִשְׂאֲלַתִּי לְבָאָר מ"ש הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת מַעֲשָׂה

הַקְרָבָנוֹת בְּפָרֶק חַי"ת דִּין יו"ד כְּשֶׁמְכַבְּסִין אֶת מְקוֹם דָּם הַחֲטָאֹת שֶׁהֵזָה עַל הַבְּגָד מְכַבְּסִין אוֹתוֹ בַּמַּיִם יָפָה יָפָה עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאָר לוֹ רוֹשֶׁם וְכָל שִׁבְעַת הַסִּימָנִין שֶׁמַּעֲבִיר' עַל הַפֶּתֶם מַעֲבִירִין עַל הַחֲטָאֹת חוּץ מִמֵּי רַגְלִים שֶׁאֵין מְכַבְּסִין מִי רַגְלִים לְמַקְדָּשׁ וְהֵגָה הוּא נִגְדַּת הַסִּימָנִין דְּלִשְׁמָה בְּפָרֶק דָּם הַחֲטָאֹת דָּף צ"ה דְּמַסְקִינִין דְּמַבְלָע לִי בְּרוּק תִּפְלַל וְהֵגָה הַרְבֵּי בְּבִרְפֹת הַזְּבַח רוֹצֵה לְתַרְץ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְהוּא מִתְמַי' יוֹתֵר מְלַבֵּד מֵאֵי דַכ' דְּבַמְעִיל אֶפְשָׁר דְּלֹא הֵיךָ לוֹ תִּקְנָה נִהְרֵי בְּאוֹתוֹ פָּרֶק עֲצָמוֹ דִּין ד' כֶּתֵב הַרְמַב"ם דִּין הַמְעִיל כְּמוֹ שֶׁהוּא שָׁם בִּשְׁ"ס וְהַנְּ"ל בְּזֶה דִּק' עוֹד עַל מ"ש שֶׁמַּעֲבִירִי עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַסִּימָנִים מְלַבֵּד מִי רַגְלִים וְלִכְאוּרָה שִׁשֶּׁת הַסִּימָנִים לֹא מַעְלִין וְלֹא מוֹרִידִין וּמַמ"נ אִם צָרִיךְ ז' הַסִּימָנִים כְּשֶׁחֲסַר אֶחָד מֵהֶן לֹא מַעְלִין וְלֹא מוֹרִידִין וְאִם לֹא צָרִיךְ לְכַוֵּן מִנֵּ"ל לְהַצְרִיךְ שֶׁשֶׁה מֵהֶם וְתוֹ ק' הַלְשׁוֹן לְהוֹלְמוֹ וְכָף ה"ל לְכַתּוֹב כָּל הַסִּימָנִים שֶׁמַּעֲבִירִים עַל הַפֶּתֶם מַעֲבִירִים עַל דָּם הַחֲטָאֹת חוּץ מִמֵּי רַגְלִים אֲבָל חֲשָׁבוֹן שִׁבְעַת אֵינּוּ מְדוּקְדָּק בְּלִשׁוֹנוֹ אַחֲרֵי כִּי חֲסַר חֲשָׁבוֹנוֹ וְתוֹ ק' מֵאֵי דְהִתְחִיל לְכַתּוֹב שֶׁמְכַבְּסִין אוֹתוֹ יָפָה יָפָה עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאָר לוֹ רוֹשֶׁם וְכָל שִׁבְעַת כּו' דְּלִכְאוּרָה כָּל שֶׁנַּעֲבֹר עָלָיו בִּשְׁעַת הַסִּימָנִין אִפִּי' יִשְׁאָר לוֹ רוֹשֶׁם יָצָא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר שָׁם בְּכַתְּם וְטוֹמָא' בְּגֵדֵי בַפ' ז' מֵהַלְכוֹ' מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: אֲלֵא נ"ל דְּהַרְמַב"ם פָּסֵק דְּלֹא כַר"ל דַּס"ל שְׂרוּק תִּפְלַל הֵיךָ מְעַרְבִין עִם הַפֶּל וְהַרְאָ' לָזֶה דְּלֹא פָּסֵק כְּנוֹתִי בַפ"ט מֵהַלְכוֹ' אִיסוּרֵי בִיאָה וְהַכְרִיחוֹ לָזֶה סוּגְי' הַש"ס בְּנִיגְדָה דְּקַפְרִיךְ לִימָא מְסִיעֵה לִי לַר"ל וְכָל מְקוֹם שֶׁסִּתְמָא דַּש"ס מְקַשָּׁה הֵכִי מִשְׁמַעוֹת דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתִי דְכִינּוֹן דְּלִית' שָׁם מֵאֵן דְּפָלִיג עָלָי' בְּזֶה לְמִימַר דְּמַקְשָׁה לִי לֵאדִיךְ דְּפָלִיג עָלָי' וְגַם דְּאִתִּי לֹא שְׁמוּעִינוֹ טוֹבָא דְּלִיכָ' לְמַשְׁמַע מִנִּי דְּמַתְנִי' אֲלֵא בְּגָרִיסִים וְע"כ צ"ל דְּקוֹשְׁנֵי הַמְקַשָּׁה שָׁם אֵי שֶׁמַּעֲבִירִין מִנִּי דְּמַתְנִי' דְּהַלְכָתָא כְּנוֹתִי אֵי לֹא וּמִדְּדַחֵי לִי ש"מ דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתִי וְלִכּוֹן לֹא פָּסֵק כְּנוֹתִי בְּאִיסוּרֵי בִיאָה וְכִינּוֹן דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתִי אֶפִּילוֹ לְעַרְבּוֹן בְּאֶחָד מֵהֶן אֵינּוּ רִשְׁאֵי דְמָה לִי עַרְבּוֹן כְּנוֹתִי בְּאֶחָד אוֹ שְׁנַיִם מֵהֶם בְּיַחַד וְא"כ ע"כ לִית' לְדַר' אַבְנָהוּ דְּקִאֲמַר דָּם חֲטָאֹת צָרִיךְ ז' סִמָּנִים: וְס"ל לְהַרְמַב"ם דְּקוֹשְׁנֵי הַמְקַשָּׁה שָׁם בְּזַבְּחִים לֹא הֵיךָ אֲלֵא לְדַר' אַבְנָהוּ דְּאֲמַר דְּצָרִיךְ ז' הַסִּימָנִים וּמַקְשָׁה הֵיאָךְ אֶפְשָׁר לְהַכְנִיסוֹן בְּעֶזְרָה וְהַתְנִי' אֲלֵא שֶׁאֵין מְכַבְּסִין כּו' דְּנִדְאֵי לְדַר"ל לֹא קָשָׁה יוֹתֵר מִמַּתְנִי' כְּמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ תוֹס' שָׁם וְתִירוּצוֹ דְּלִשְׁמָה דְּחֻק דְּמַהֵי תִית' שֶׁלֹּא לְהַעֲבִיר צְבַע הַמְעִיל דְּאֵין זֶה בְּכֻלָּל לֹא יִקְרַע וּמָה גַם שֶׁאֵינוֹ בְּדַרְךְ הַשְּׁחִתָּה דְּפָסֵק הַרְמַב"ם דְּבַעֲבִינוֹ דוּוֹקָא בְּדַרְךְ הַשְּׁחִתָּה א"ו דְּבִאֲמַת לֹא קָשָׁה אֲלֵא לְדַר' אַבְנָהוּ דְּלִשְׁמָה דִּי"ל בְּאֲמַת הָאֵי דְּמְכַבְּסִין אֶת הַמְעִיל אֵינוֹ צָרִיךְ לִז' הַסִּימָנִין דְּעַד כָּאֵן לֹא צָרִיכִין ז' סִימָנִין אֲלֵא כָּל שְׂרוֹשֶׁם הַדָּם נִיפֵר וְכֵן אֵיתָא לְהַדְנָ' שָׁם בְּהַלְכוֹ' מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁכָּתַב שָׁם ז"ל כָּל הַפֶּתֶמִים הַטְּמֵאִי מַעֲבִיר' עָלֵיהֶם ז' סִימָנִין וְאַח"כּ בֵּין עֵבֶר וּבֵין לֹא עֵבֶר מִטְּבִילוֹ וְטְהוֹר וּמִדְּלֹא כֶּתֵב בְּכָל בְּגָדֵי' שֶׁצָּרִיכֵי ז' סִימָנִין ש"מ דְּכָל שֶׁעֵבֶר הַפֶּתֶם עַד שֶׁאֵין רִשׁוּמוֹ נִיפֵר טְהוֹר הוּא וְכֵן מוֹכַח לְדַעֲתִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹ בִּשְׁ"ס דְּהַרְי בְּגָדִים הַבָּאִים מִרְקָם שֶׁאֵין עָלֵיהֶם כֶּתֵב טְהוֹרֵי' דְּהֵכִי תִּנּוֹן כָּל הַפֶּתֶמִים הַבָּאִי מִרְקָם טְמֵאִים וְאִף שֶׁמִּסְתְּמָא אֵינּוּ מְכַבְּסִין בּו' סִימָנִין א"ו כָּל שֶׁאֵין הַרְוֶשֶׁם נִיפֵר בְּבִגְדָה הֵזָה טְהוֹר הוּא וְהַנְּ"ל לֹא מַקְשָׁה כָּאֵן בְּזַבְּחִים אֲלֵא לְמֵאֵי דְּאֲמַר רַבִּי אַבְנָהוּ דְּצָרִיךְ ז' סִימָנִים דְּמַשְׁמַע אִף שֶׁרִשׁוּמוֹ נִיפֵר נְטֵהר בְּכָף וּמַקְשָׁה אִיךְ אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹת כֵּן אֲבָל כָּל שֶׁעוֹבֵר עַד שֶׁאֵין רִשׁוּמוֹ נִיפֵר סָגִי בְּכָף לְכֵן פָּסֵק דְּצָרִיךְ כְּבִיסַת מַיִם עַד שֶׁיַּעֲבִיר הַפֶּתֶם מִפְּנֵי וְאֵין רִשׁוּמוֹ נִיפֵר וְכ' דְּמַעֲבִירִי עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַסִּימָנִין שֶׁמַּעֲבִירִין עַל הַפֶּתֶם וְלֹא מְדִינָ' קִאֲמַר דְּצָרִיכֵי לְאֵלוֹ הַסִּימָנִין דְּהַרְי הַקְּשָׁתִי בְּזֶה

ממ"נ לעיל אלא אמר דרשאיין להעביר אותן פדי למהר להעביר רנשם הפתם חוץ ממי רגלים שאין מכניסים לעזרה והאי דינא גופא קמ"ל אבל אם ירצה שלא לכבסו בז' הסימני' כלל ויגע ויטריח בנפשו להעביר הרנשם ע"י מים לבד סגי אלא דהאי דינא גופא דאין מכבסי' במי רגלים קמ"ל שעדיין לא כתבו הרמב"ם והא דקאמר ז' סימני' לפי שמצינו שם בה' משכב ומושב דקא חשיב עוד סימן הצפון שמעביר טפי מנייהו אלא שאינו מגדר הסימנים אלא מסיוע' העברת הרנשם כמו שמסיק שם בנדה צפון צבע נמי מעביר: וזה לי לישוע' כי לקמן בדין ד' כתב בסתם במעיל דהא ודאי כל שמכבסו ומעביר רנשמו לגמרי לית דין צריף בשש דסגי בכף וצריף לומר לפ"ז שהיה גירסתו שם בש"ס דלא מקשה לדרבי אבנהו ממאי דקדי' מילתא דר"ל אלא כפשוטו היתה גירסתו שם אמר ר' אבנהו דם חטאת צריף כו' והתנן' כו' והכי מוכח שפן הגירסא שם חדא דבאופן זה יהי מתורץ קושני' תוס' דלא הקשה לדר' אבנהו ותו דלכאורה קשה מאי מקשה דלמא מצוותו בכף דאי סלקא דעתך דא"א א"א כ"כ מכבסין בז' סימני' א"כ רחמנא אמר וכבסתם במקום קדוש א"ו דכל שמעביר הרנשם פשיט' דסגי בכף אלא דמקשה לדברי ר"נ משמין דר' אבנהו הדין משפחת לי' דמעבירי עלי' ז' סימנים דליעול לעזרה פיון דאפש' בהעברת מים עד שיעבור רנשמו לגמרי דו"ק: ובנגעים כתב הרמב"ם שהכביסה צריף בז' סימנים דהתם ונדאי רנשם הנגע נשאר בפגד א"נ התם קולא הוא דרשא' להעבירו בז' סימני' ואין זה מעבירו בע"כ: יז נדרשתי לאשר לא שאלויני נמצאתי לאשר לא בקשוני אחרי פי אין האיש אדוני הארץ מוריניו ורבינו בביתו ואלי הדבר יגונב לחיות דעתי ואשרעם לבבי ע"ד הנקבים המצויים להיות בטחלי העגלים דשכיחי טובא וקול דמי אחינו אלה מפה ואלה מפה צועקים אלינו במקומות דשכיחי הדיק' ואמרתי אחרי שפבר הורה זקן הגאון בעל טורי זקב להתיר פדאי וכדאי הוא לסמוך עליו בכל אלו הנקובים המצויים להיות תמיד במקום אחד מיוחד שבה' והשגת הש"ף בנה"כ שלו אינו מוכן לי כלל מאי שחשש ונסתפק אולי נקבו במקרה ואינו נברא עמו אני תמה מדבריו א"כ איף ימצאו תמיד במקום אחד (אחרי יודעינו כי מגדרי המקרה הוא האנה) ואף אם נאמר כי ימצאו לפעמים יפעל המקרה במקום מיוחד לפחות דבר זה רחוק הוא ולא שכיח ויותר יש לנו לומר שזהו מסדרי ברייתו טפי ממה שנתלה הדבר במקרה רחוק פנה והידוע כי הולכין אחר מידי דשכיח טפי בין לקולא בין לחומרא: וממה שנמצא להיות פן בעגלים הרפי' ולא בשנוורי' הגדולים נראה לעינים כי מדבר רבותי' דטחול הכי הני שמתמלאת אחת לאחת.

ואין להביא ראיה ממ"ש הרשב"א בתשובותיו סי' שפ"ג דמשמע לכאורה דגם שם הו' נמצא תמיד במקום ידוע ומקום אחד ממשמעות לשון האומרי' שפן דרפן של רוב הבהמו' ועל כל זה אסרי' הרשב"א וחסש שהו' מנגיחות הבהמ' י"ל שהוא סמוך שם על מה שכתב שלא ראה פן להבהמו' כלל וכ"ש לרובן וא"כ אינו נמצא כ"א פעם אחד וא"כ הא ונדאי אחרי שחשש לו שע"י הנגיח' מתהוו' זה הנקב אילו היה לכל הבהמות הנמצאים בכף במקום אחד שבהם והם מספר ידוע אפילו שאינם רוב הבהמה הנמצאים הי' לו להכשיר כי במקרה ופעל הנגיחו' פנה בנדאי א"א שיהיה.

הקרה במקום מיוחד תמיד: והנלע"ד פדי להבין דבריו שם שיש להגיה בדברי הרשב"א שם במ"ש שנקב היה שופע כלפי מטה ויוצא לחוץ וצ"ל לדעתי כלפי מעלה והראיה

לזה שאם היתה שופע כלפי זנב הבהמה למה לו למצוא שע"י נגיחת בהמה אירע פנה וניקב למעלה בשופע ומאי לו בחידוש זה והי' יכול לומר ע"י מחט ניקב פנה וכן מדרף המחט לנקוב: וגם לשון שמשנים ולפיכך עובר מפח הנגיח' הנקב למעלה קשה להולמו ונ"ל כי בכינון הגי"ה המעתיק למטה במקום למעלה בחושבו שמ"ש הרשפ"א שע"י נגיחת בהמה אירע לה פנה פלומר שהקרו נקב נקב זה כלפי מעל' מצד חוץ לפנים וא"כ בנודאי דרף שופע מצד פנים לחוץ הוא כלפי מטה אבל הנ"ל להגיה כלפי מעלה הנה משפע והולך מצד פנימיותו לחוץ שממנו חשבו אינהו דאמרי שהנקב נברא פה ואינו מקרה ע"י מחט ודומיו כי ע"פי כח הדוח' הנה הראוי להיות הנקב משפע כלפי מטה נגד יציאת הרעי מהפנים לחוץ וע"כ הנדרף הרשפ"א לחדש דבר ולומר שע"י מקרה הנגיח' אירע לה פנה והיגו דאפשר הנה נמצא בבני מעי' מחט מונח וחוד המחט כלפי מעלה וע"י נגיחה נהוו' הדבר שהנקב מתשפע והולך כלפי מעל' לחוץ (ואני מתמי' עליו על כל זה שחשש שאינו ברוב הבהמות למה לו למצוא דרף שיהיה.

הנקב במקרה כי אף אם לא יהיה נברא כן בנקב פנה מן הראוי להיות טריפה וכן הוא בכל ברואי יתר אבר טריפה אף שונדאי הו' נברא מתחיל' ברייתו ובתשובת צמח צדק תירץ זאת הקושני' בסימן ע"א בפירושו לתשוב' זאת ושפתיים ישק ואין אני מבין מה שכתוב הש"ך גם בנקב דטחול לחוש שנעשה מנגיחת הבהמה דנודאי לא חשב הרשפ"א שפנגיח' עצמן יעשה גוף הנקב דא"כ הנה מן ההכרח שגוף העור והבשר ינקב תחיל' עד לא ניקב לפנים ומה גם כי נקב פנה קטן מהכיל חוד הקרו וגם אלו אירע לה פנה הנה זכר לדבר או רושם מבחוץ ואפשר כי מפני זה אין לתלות בנגיחה פנה אלא הדבר פשוט שלא עלה על דעת הרשפ"א שהדבר הזה ונקב פנה מנגיחת גוף הקרו אלא כמ"ש שאירע מ' הנגיחה שהמחט שבו ניקב בדרף ההיפוך נעשה על ידי סיבת נגיח' ואלו בכאן שאין בנקב הטחול הנקב בדרף ההיפוך נוכל לתלות בנקב בדרף הטבע ע"י שום דבר הנקב ואין צריך לנקיבת הנגיחה ובאמת אין לתמוה מן הש"ך להיות גירסתו לפניו וע"פ אותו הגירס' הבין ג"כ כמ"ש לעיל וכתב גם בזה נעשה ע"י הנגיח' גוף הנקב אבל לדעתי מ"ש וגירסתו הוא יותר פשוט וע"פי מאי שאמרן לקמן דברי האומרים שהדבר שכיח בכל הבהמו' גם כן נראה שהנה הנקב באופן זה עיין שם ב ומה שכת' עוד הש"ך לחלק בין נבראת חסר הטחול כולו דכשר לנקב הטחול מתחיל' ברייתו דהו' פניקב ביז לא משמע כן מצד השכל וכן משמעו' הב"י שכ' בסי' זה על אותן הגורס' בש"ס ניקב לחוד ונחתה לחוד פלומר בנקב הוא מכאוב יותר ושוב אינה חנה אבל נחתה אינו מכאיב כ"כ לה וכשיר' א"כ נבראת נקובה פשיטא שהי' כשירה ואף שהאי תירוץ נדחה בפוסקי' ר לחלק בין נחתה לניקב שאין הסברא נותנת לחלק בכה אבל בנברא נקובה לנברא חסר פשיט' שאין לחלק ולפחות אלו תהי' טריפה בנבראת נקובה הוי ליה להרמב"ם לפרש ומדלא פירש הו' נודאי שהי' כשירה וכ"פ בתשובת צמח צדקסימן ע"א להתיר נעשה מעשה וגם בתשובת עבודת הגרשוני סי' ק"ד הביא בשם חמיו ובשם מהר"י שהוא לדעת הב"ח להתיר ומסכים עמהם.

אלא שכתב שם שהקשו מהא שכ' הב"י בנמצאו ב' טחולי' דבוקי' בסומפא שהוא טריפה לדעת הרשפ"א ולא אמרינו דזהו ממש בנברא' נקוב' והראוי להכשיר אם נכשיר בנקובה מברייתו ואולי י"ל דהת' הוא טריפה משום דאמרינו כל יתר פנטל דמי היגו פנטל ביז

וכן שיעור חקמתם ו"ל שכ"כ מכאיב לה או אולי משום דסופו להנטל וממשמעו' לשונם נראה פן שאמרו פל יתר פנטל דמי ולא אמרי פחסר דמי דו"ק (ובפבד שפתבו שהוא פחס' הרב' יש לפקפק בזה): והנה בספר פ"ח הספים ג"כ לאסור וכ' כל מאי שפתב הש"ך בנה"כ וכבר הראתי מקום לדחות ראיותיו ומ"ש פי בתשו' צמח צדק סי' צ"ח הספי' לאסור לא משמע לי משם מידי דבנקוב' דשם מיירי שניכר שנעשה אח"כ או לפחות אין בו הפרה שנברא עמו ואינו במקומו המצוי להיות וע"ש זולתי מן הסימני' שם נראה פן ואין זה ראוי: הפלל פי רוב הפוסקים מתירים הדבר ונראים דבריהם ועוד מאן לימא לו שאין פנונת בריית הטחול פן הוא ג"כ לפעמים אחרי שמספיקים פולם כי תכונתה נמצאת פן הרבה פעמים ול"ד פלל לנקבו הדקין שהרי ירא' שסופו למות שיתזון הרעי לגוף הבהמה ותמות אבל נקב פנה מי מסייד עליה שאינו מגדרי ברייתו ואף שעל הרוב היא שלמ' הלא נמצאים פמה שינויים בבריאת אברי הבעלי חיים משרוע וקלוט ומאי נפסיד נקובו פנה מתחילת ברייתו' ואף פי מצינו מאן דטרירי חסרון מבחויז בריא' י"ל דהכי קים להו מדפליגי בחיסרון הריא' בש"ס ולא בשאר אברים וגם בחסרון הריאה איפא מאן דמכשר והבו דלא לוסוף עלי' בשאר אברים שאינם נזפרים בש"ס ומכ"ש בחסרון טחול שהרי נחסר פולו פשר אלא בנקב שיעור חקמתם ו"ל שמכאיב לה ונפסי' פולה והרא' דבמו' שנחסר בלי שנמצא במקומו מים ליפא מאן דטרירי ואין לחלק דש"ה שאין הנקב מפולש מעבר אל עבר שהרי אם נחשוב נקב מפולש לאסור משום חיסרון הכי נמי יש להטריפו אפי' בנחסר עד שלא ישאר פלובי דינר זהב פמו בנקב דמ"ש.

והנ"ל עוד שלא פתבו להטריף נקב זה אם נעשה מתחילת ברייתו משום חיסרון פמו חיסרון בריאה כ"א לרנוחא דמילתא אבל פל עיקר פנונתם משום שחששו שניקב ע"י מחט ועלה בו קרום מ' מפה אבל אם יתודע שנברא עמו לא וא"כ אחרי שהוכחנו שדבר זה אין לו מציאות פלל ומה גם פי נראה מתפנות הנקב שהם נבראי' פי הם הולכים ומתשפעים לצד פנים הנקב ומתדדדים ומתחדדים משני צדדי הטחול בגלגולו מה שאין הטבע נותן להנקב בכהאי גוונא ע"י קוז' או דבר הנקב וגם פי רוב הפוסקים מתירים והם האחרונים: והנה תשובת הרשב"א הזאת הואיל דאתי לידן אכתוב מה שנראה לענ"ד מאי דחשבי אינהו דאמרי שדרפן של רוב הבהמות להיות פן מה ראו על פכה פי לא נודע מזה פלום ומעולם לא נראה פן פאשר העיד הרשב"א: ועוד ח"ו שיחשבו ניקבו במ' אף אם יהיה נברא עמו פיון שע"כ סופו למות והפלל פל שאין פמוה חי' טריפה: והנ"ל פי אינהו חשבי להאי נקב שהוא פי ונריד היצא מן הפבד אל הדקין שלמטה מן הקיבה והוא מאי שהביא הבית יוסף בסי' מ"ז ממעשה הנעשה בעיר בדרש המובא פכל בו והיתירוהו וכן הוא פכל הבהמו' אותו הנוריד ונכנס בתוך הדקין הסמוכי' אל הקיבה הנקרא דואוד"ינא כמ"ש מזה אכן סינא פלמודיו מחלקי הנורידין אלא שבכל הבהמות הנקב דק מאוד עד שלא יראה מפנו פיו והנוריד מתנתק מיד וחשבו הם אף גם אם לפעמים יוכר נקב פי הנוריד הזה מ' איזה סיבה אפילו הכי.

לא מטריף בהכי שהרי הוא פן פכל הבהמו' והנוריד פחיי הבהמה חזק ומעפב לבלתי יצא הרעי לגוף הבהמה והרשב"א ס"ל אחרי שאינו ניכר ברוב הבהמ' ונקב פי ונריד זה סתום ודק מאוד אולי זה נקב אחר אף פי ימצא במקומו שראוי להיות אותו הנוריד וגם

מאחר שנושפתנה משארי הבהמות שראוי להיות דק מאוד יש להטריף ויש לחוש שהרעי
יצא אל הגוף ואולי אין פח בנוריד להציל אתרי שהנקב.

גיפר והוא גדול או אולי לא פירשו דבריהם ולא הבין הרשב"א דעת! וחשב ששקרו
באמונתם כמ"ש עליהם שהם שותפי של עמלק ומזה ג"כ נראה אמינות דברי שפתבתי
למעלה שהיה הנקב מתשפע כלפי מעלה מפנימיות הדקין לצד חוץ כי תכונת הפה הנוריד
הזה כן הוא לפי תכונת ברייתו: יח ואשר שאלתי ע"ד הבית של ראובן הניקח מן גוי
אחד במקומו ועירו שם ומקנת השררה באותו העיר על הבתים הנלקחים מן הגוים שכל
זמן שיבוא בעל הבית ההוא אוגואלו הדר תחת אותו השררה וירצה לפדות הבית בעד
מחיר הפסד שנתן היהודי הרשות בידו ויש בזה תנאי באם בתוך זמן שהבית ת"י החזיק
היהודי יסוד הבית אזי מאז ינעמד לו ולרעו ושוב אין לו פדיון וכדומה לו ונסתפקת אם
יש לבית כזה בעוד שיש לו פדיון דין קרקע לענין ירושת הבנים נגד שטר חצי זכר של
הבנות שהנהוג לכתוב בתוכן חוץ מספרים וקרקעות: תשובה נ"ל דאין ספק כי בתים
אלו נדוני' ואלו היה ספק בדבר הייתי פוסק לזכות הבנות בהן ע"פ הנהוג שפוחתים
שטרי ח"ז על חיוב סף ידוע ומשעבד עצמו על מאי שלא לזה כדאיתא בסי' מ' ולפיכך
נקראים הבנים יד בעל השטר שבאים לפטור עצמם בזה התנאי שפתוב שם חוץ קרקעות
וידם.

על התחנתנה וע' בפ"ה סי' מ"ב ס"ק י"ז י"ח ובתשובת עבודת הגרשוני סי' ס"ח ולא
רציתי להאריך בביאור הדין הזה כי האמת הוא שבנדון דידן הבתים נדוני' בכל דיניה'
פקרקעות מפמה טעמים האחד כיון שאין התנאי להחזיר דווקא לאותו שגלח ממנו ועוד
באם ימצאו שנים שרוצים בפדיון הזה וכל אחד מוסיף ערך פדיונו התוספות הזה
להיהודי וכן יש תנאים כאלו שמקמי' הקרקע לחלוטין בידו ובעודה תחתיו הרשות בידו
לבנותה פאנות נפשו מבלי רשות משום אדם א"כ הוא מכר גמור ואין זה כ"א אפקעת'
דמלקא והרי זה ממש פהאי שינוי' דאיתא התם בב"מ דף ק"ט התם זביני מעליא יובל
אפקעת' דמלקא ואף על גב דהתם חוזר לבעליו דווקא אפ"ה כל דין קרקע עליו ונקרא
אדמתה לענין בכורים וה"ה לכל מילי וא"ת ש"ה שהיה על זמן ידוע שלו יש לומר
דוודאי מסתמא גם במקר כזה יש זמן מוגבל מעת המכר או מזמן רצונו לפדותו שאינו
רשאי לדחותו פתאום מביתו ואפילו בשכירו' בעלמא יש להם תיקונים בזה מכ"ש
במכיר' פזאת וא"כ ממכר ליומא ודמ' לקרקע החוזר' ביובל וטפי מינ' להיות נידון
פקרקע ומבלעדי כל זה הרי נהגו מכמ' שנים ואין שום פוצה ומצפצף לחלק מהם לבנות
בשח"ז שלקהם ומסתמא אדעת' דמנהגא פתבי ובלשון הדיוט נקרא קרקע ואפ' משפנת'
בעלמא כותבי'.

עליו פרוזבל פהא דתנינו תמן היתה לו שדה ממושכנת בעיר כותבין עליו פרוזבול אף
שאינו כותבין אלא הקרקע: ודע שאין הנדון נלקח מדין משפנת' שנקרא' קרקע לענין
גביי' חוב באתרי דלא מסלקי וכן לענין השמטת שביעית דבזה לא משום שם קרקע
נגעו בו אלא דכל מאי שאין יכול להברית מקרי קרקע לכן עבדי' לענין גביי' כמטלטלי'
אף דלכמה מילי דיניהו פקרקע אלא הנדון ניקח ממאי דלאינשי קרי להו קרקע להני
בתים וידעת' דלענין מתנה ודרישת לשון השטרות הולכין אחר לשון בני אדם לכן עבדים

נקראים מטלטלין בכותב לחבירו מטלטליו וה"נ שח"ז עיקרו מתנה ולמה כתב לו בלשון חוב ליפ' פחו והידוע לענגן ערה שנותנין מן המזומן והשרקעו' הם פקרקע: ועי' בתשובת רמ"א ונש"י בסי' ב' ג' ומענין חזקת דשוק הנשפכים מן האומות המכחישי בהבור' אם נקראו קרקע בתשוב' סי' מ"ו מ"ז מהרשדא "סרף" ח מהרי"ט ל' משפטי שמואל ל"א יט בבית ישראל ראיתי שערוריה איכה נהיית' פזאת שאין איש שם לבו להוכיח בשער בת רבים על התקלה וקלקלת' שוטי' שקלקלו ונהגלו הרגל דבר עד שנעשה טבע קנים לבלתי הרגיש ברעה אשר מצאם באחרית הימים והוא אשר נעשה בכל יום ערוף השלחן וצפה הצפית מיום שגומרין שידוכין בין בחור ובתול' מושבים אותם יחד ומוסרי' הבתולה לזנות בית אביה בחיבוקים ונשוקים ומעשה חידודי' וכל הקרואים והמסובי' מחזיקי' ביזו ונאני מתמיה מזה ימי' מדוע מחשים הגבורי' אשר מעולם אנשי השם המוכתרים בכתר תורה ונתתי אל לבי לדרוש ולחקור אם יש מקום להניח ישראל במנהגם הגרוע הזה להיות' שוגגים ולא יחזרו מזידי' כי כמעט ידוע לכל שלא יקבלו בזה ולא ישמעו קול ענות מוכיחיהם בדבר הזה וע"כ יש לצדד ולברר אם הנאסר הזה הוא מדברייהם שפקל נוכל לומר מוטב היו כו' או אם הוא מאיסורי תורה: והנה נודע מה שכתוב הרמב"ם בפ"ק ד"א דה' אישות ובספר המצוות שלו סי' שנ"ג וז"ל הנהרנו מה קריב (ומהתעזו) אל אחת מפל העריו' ואפילו בלי ביאה אלא חיבוק ונישוק והדומה לו מפעולות הנרות המעמיקי' בזימה והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערונה ולשון ספרי לא תקרבו לגלות ערונה אין לי אלא שלא יגלה מניין שלא יקרבו ת"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרבו אין לי אלא נידה שהיא בכל תקרבו ובתגלה מניין לכל העריות שהן בכל תקרבו ובתגלה תלמוד לומר לא תקרבו לגלות ושם אמרו ונכרתו הנפשות העושות מאי ת"ל יכול יהא חיבי' פרת על הקריבו' ת"ל העושות ולא הקריבות עכ"ל והנה כל הפוסקים הסמ"ג והטור והש"ע העתיקו פסק זה להלכה וכן פסק ה"ה שלוקין על לאו זה אם הוא דבר חיבה וקרוב דעת וכן הוא דעת הר"ן פ"ק אין מעמידין שכ' ובכולוהו לאנידגילוי עריות אמרינו יתרג ואל יעבור והכי מוכח מפ"ק בן סורר ומורה כו' ימות ואל יספר עמה מאחורי הגדר ובנדאי שדברים האלו אינן כ"א לאוי דג"ע שעובר בהן על לאו דלא תקרבו לגלות ערו' הרי שפסק הר"ן פ"ק דמ"ב"ם וכ"כ הש"ך בסי' קנ"ז דמשמעות הר"ן פ"ק דמ"ב"ם וכ"כ הר"א"ה בספר החינוך אבל הרמב"ן בהשגות שלו על ספר המצוות של הרמב"ם חלק עליו ואמר שאין מלקין מן התורה אלא בביאה גמורה או בהעראה ע"ש שהאריף והנה הש"ך מביא ראיה לדברי הרמב"ם מהאי עובדא דהעלה לבו טינא והנ"ל לפרש דראייתו דמוכח לי משום שהוא דאוריית' דאין לומר דמדרבנן ומשום מגדיר מלת' אסרו לי' א"נ מאי מקשה הש"ס ולנסיבא מנסוב דהרי מ"מ תאסור עלי' עד שתספור שבועה נקיים דאימור משום חימוד ראתה ומיירי דלא מספקת לי' להמתין בכך א"ו דמקשה דה"ל להתירה בדמנסובא לי' בלי שתספור ז"נ דמשום דמדרבנן הו' זה לא נחמור עלי' שיימות וא"כ הא דניחא לי' לש"ס דא"א צ"ל דגם לדבר עמה הו' דאורייתא פנ"ל וכן משמעות הנ"י בהד"ל בסוף פ"ק בן סורר ומורה ונאני אומר אף דאינהו ס"ל פדעת הרמב"ם ואינהו פתבו פן לפי דעתו אבל מ"מ אין ראיה והוכחה משם לזה דדלקא הא דמקשה ולנסוב לה מנסוב' היינו דאז יוכל לפחו' לדבר עמה או שתעמוד לפניו ובזה יש די להרפא בלי שתבעול אבל כל

שהוא איסור דרבנן נמי לא הותרו לו משום מגדיר מילתא ואיהו דקא מגרי יצה"ר אנפשי' לא רצו להתיר לו ובא"א עכ"פ ניחא דנודאי הקריבו' אסורו' לפחות ולאו דדברי קבלה הוי ממוסרי שלמה אל תקרב אל פתח ביתה לכה יותר פשיטא לי' וה"ק בשלמא למ"ד א"א היתה כו' ולא מסתייע דלא סייעי לי' להרמב"ם משם אלא אדרבא דקשי' לי משם דלכאורה מאי מקשה שם אלא למאן דאמר פנוי' היתה מאי פולי האי ומאי קשי' לי דלמא היתה נידה ולא הספיק לי' ההמתנה כמ"ש וקמ"ל דאפי' באיסור נידה שהוא קל מאיסור א"א לא רצו להתיר א"ו דס"ל דשאר קריב' מותרים מן התורה ולכה מקשה שפיר מאי פולי האי שימו' ולא יספר עמה או שיראנה ערומה וכ"ת משום מגדיר מילתא גם זה אינו דמאי קא עביד שהעלה לבו טינא ואי משום שנתן עיניו עליה דלמא לנשאה בחשבו שתנשא לו כדמקשה ולגסיב לה מנסיב ופשיטא לי' להש"ס דבאיסורי דרבנן אינו מן הראוי שימות שלא יעבור כל שאינו משום מגדיר מילת' ולא שייהו בזה מגדיר מילתא שמצנן' לראותה עד שלא יקדשה אבל בא"א אתי' שפיר דאסרו לו שלא יתן עיניו בא"א שהרי מתחילה באיסור בא לידו שנתן עיניו בה אבל אם נאמר שכל הקריבו' דאוריית' מאי מקשה למ"ד פנוי' היתה מאי כ"ה הא יש לומר דהיתה נידה ולא הספיק לה ההמתנה עד שתטהר וס"ל דכל אביזרא דג"ע יהרג ואל יעבור ואפשר לומר לדעת הרמב"ם דס"ל בדעת המקשה שם דאפילו איסור דאורייתא מן הדין הנה להתיר לו פיון דלא עבר בזה פולי האי שנתן עיניו בה מאחר שהיתה פנוי' כנ"ל ונמצא שהיתה הטינא באונ' ואפשר דע"כ לא אסרה התורה להרפא מג"ע אלא דומי' דנערה המאורסה שהי' מחייבי מית' אי נמי סבירי ליה דסיפור עמה אפי' קריב' לא הוי עד דמשני משום פגם משפחה או משום פרוצות ועכ"פ גם לדברי הרמב"ם אין מפאן הוכח'.

ומיהו כד דייקנן בי' יש לנו מזה ראיי' דכל מיני קריבו' דאורייתא דאל"כ ישאר להקשות אחרי דמשני שלא יהיו בנות ישראל פרוצים בעריות ופירש"י שתעמודנה הנשים בפני האנשים שינתנו בהם עיניהם וימסרו להם לביאה מ"מ למה לא התירו לו לספר עמה וצריף לומר דגם בזה חששו שתעמודנה לפני האנשים שיתמסרו להם לדבר עמהם וא"א דאורייתא הנה שפיר א"א דרבנן מה כ"ה לחוש לזה במידי דרבנן והיא גופא גזירה ונגזר לו עוד גזירה פזו: ועוד ידונו נטוי' לתרץ פי לכאורה הני שינוי דשני רב פפא ורב אחא אינו כ"א למאי דלא התירו חז"ל להבעל לו ולמה לא התירו בפנוי' לדבר עמה דלכאורה מאי פגם משפחה יהי' בזה ומכ"ש משום פריצות פירש"י בהדני' להבעל לו א"כ למה לא התירו לספר עמו מאחורי הגדר והיותו נ"ל דהמקשה לא הקשה כ"א אבעילה אבל במאי דלא התירו לו לספר עמה הוא בשביל שהרפואה דסיפור לא היתה ידוע שהרי בתחילה אמרו הרופאי' אין לו תקנה כ"א שתבעל לו אלא שלאחר שאסרו החכמים אמרו אולי ישכח חמתו ואתבתו בדיבור בעלמא אבל לא החליטו הרפואה וי"ל דלכה לא רצו להתיר לו איסור זה פיון שאין רפואתו ידוע בזה כמ"ש בש"ע סי' קנ"ה ב"ד וא"כ המקשה לא הקשה כ"א מביאת פנוי' עצמו למה לא התירו לו דלא מצינו איסור התרפאות בג"ע אלא בנערה המאורס' שהוא במית' ותירץ משום פגם משפחה א"נ משום פרוצות דבנו' ישראל אבל בנודאי על מאי שלא רצו להתיר לו לדבר עמה אינו מספיק תירוץ דפגם משפחה או דפרוצות וע"כ צ"ל פתירץ הנ"ל וכינון שכן הא ונדאי הוא דאוריית' דאם הקריבו' דרבנן למה לא התירו לו לדבר עמה אע"פ שאין

הרפוא' ידוע דהרי אפילו החולי שאין בו ספנה לא העמידו דבריהם וכן משמע בהדן בתשובה מהר"ם מרונטבורג הנדפס בפראג בסי' ק"ס דדונק' פל שהוא אסור מן התורה אסור ברפואה שאינה ידוע משמע דאסור דדבריהם אפילו ברפואה שאינה ידוע התירו ואף דאיכא למידק שם נמי היפך מזה מ"מ החלוק הזאת נרא' יותר דהרי אמרו לא העמידו דבריהם במקום חלי פלל וגם פנונת הנ"י בפרק בן סורר ומורה וקר"ן בפרק אין מעמידין שכתבתי לעיל ובתשוב' חוות יאיר סי' קפ"ב הקשה מזה על הר"ן ומה שנ"ל פתבתי בזה: ומעתה נשום מגמת פנינו לתרץ הרמב"ם ממה שהשיבו הרמב"ן הגם כי הרב דילייאון תירצו בספרו מגילת אסתר עכ"ז נראה מה שנלענ"ד ומה שימצא ידנו לתרצו: והעולה לפנינו הוא אשר מקשה מש"ס שבת שלא הביאו לשם בפשיטות האיבועי נדה מאי שתישן היא בבגדה כו' כ"א מדרוש פסוק דחזקאל מקיש אשה נדה לאשת רעהו מאי אשת רעהו כו' ולא הביא בריית' דספרי שהביא הרמב"ם על פסוק דלא תקרבו וע"כ צ"ל דזהו מן האסמכתו ולא דרשה גמורה.

והנ"ל לתרץ אשר מתחילה נבאר הסוג' שם שהי' פולה מקשה מתחילה דאיתא שם בדר' י"ג איבועי' להו נידה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו כו' עד הכא איכא דעות ואיכא שינוי ת"ש אל הדין' לא אכל כו' ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב מקיש אשת רעהו לאשה נדה מה אשת רעהו היא בבגדה והוא בבגדו אסור אף נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ופיר"שי מהו אשת רעהו כו' דאסיר לן יחוד מן התורה בקידושין ומקשים תוס' וא"ת דמשמע דאין לאסור יחוד בנדה וגם תימא דייחוד מותר בנידה מסוגה בשושנים אף דייחוד א"א דאורייתא והיא בבגדה כו' דאסור בא"א דרבנן כדפירש"י (להלן מזה) ילפינו בהיקש בנדה לאסור ואיפוד אנא להתיר היא בבגדה כו' במקום דליכא יחוד פגון בפתח פתוח לר"ה מסוגה בשושנים ולאסור יחוד מהקישא דחזקאל ע"כ ואני אומר שאין כאן מקום תמי' פלל דוודאי האי דמסקי להו נדה בבגדה שתישן עם בעלה מייירי אפילו במקום שאין יחוד דמשום יחוד אין לאסור' פלל דסוגה בשושנים פתיב ואפי' בלי שיכנון לשום הנאה וקירוב דעת אלא דדחיקה להו עלמא מהו שישנו במטה אחת ואפילו אם ישנו רחוקים זה מזה בלי שיגעו פלל זה בזה ופשיטא להו פל שאין כאן שינוי שיהי' בגדיהם עליהם אסור משום שכח' ושוגג ומאי יועיל שפתחה פתוח לר"ה שלא יבואו לידי הרגל דבר בשכח' אלא דמסקי להו בשנוי גדול הנה דבגדיהם.

עליהם אי חשינו להכי שישפחו ויבקשו את תפקידם אבל לא חשו למזיד פלל שהעיד עלינו הקרא סוגה בשושנים אבל באסור יחוד פל שאינם שינויים במטה אחת לא חיישינו שישפחו ויבואו לידי הרגל כ"א שבמרד יבוא עלי' פיון שיצרו תקפו ויהי' ביחיד' אבל משום שכח' לא חיישינו דא"א שלא יזכרו זה את זה במעשה רב שיבואו להנדק זה עם זה פיון שחסר להם קריבה פזה כדכתבו התו' בחולין דף י"ד ובביצה דלא חיישינו שמא יעלה ויתלוש פל שחסר להם מעשה קצת ע"ש בד"ה מחתכין ובע"ב בד"ה מודה ר"י ונדע לה דאסור יחוד משום חשש מזיד הוא דאי משום חשש שכחה אתינון לי'.

א"כ מאי איכפית לי' בפתח פתוח לר"ה דניחוש שישפכו וכן בעלה בעיר ועוד פיון דאסור יחוד בעריות הוא באותם שאינם רגילין זה בזה ויש בהם שינוי ופשיט' דלאו

משום שכחה אתינן עלי' אלא משום חשש שינתגר יצרו עליו וסבירי ליה לרש"י דכל חיישינן ליחוד פן יתגר יצרו עליו במזיד מכ"ש היכא דליכא שינוי והיכר והוא רגיל בה דאיכא למיחש לשכחה כמשמעות רש"י בד"ה מה אשת כו' וא"כ אין מקום לקושיות תו' דנאסר יחוד ונתיר היא בבגדה במקום שאין יחוד פיון דמשום שכחה הוא הא ונדאי מאי איכפת לן במקום שאין בו משום יחוד וכל דנאסר משום יחוד במקום דאיכא משום יחוד מכ"ש שפאסר משום שכח' במקום דאיכא משום שכח' אפי' שאין במקומם משום יחוד פגון פתוח לר"ה: ולכן פשיטא לי' לרש"י דמדנאסר להו בא"א יחוד דאורייתא מכ"ש דנאסר להו ג"כ היא בבגדו דטפי איכא למיחש להרגל דבר דשכח' מפני יחוד דניחוש למזיד אף דליכא בי' משום שכחה פגון בשינוי בגדי' מ"מ חיישינן לשכחה וגם לשון סוגה בשינויים משמע דמהני למזיד דלשכחה מאי מהני שהי' סוגה בשינויים דכל זה ישפח דאיהו נאמר דמקרא סוגה בשינוי' להתיר היא בבגדה כו' אתי ונמצא דברי רש"י בנויי' בחזק על קו הישר: ולפי דברינו אלו לא קשה מידי על הרמב"ם מש"ס הנה דלא אייתי לי' מלא תקרב חזק דהכא מיירי שלא בכוננת חיבה ושללא בגייעה פלל אלא אפי' רחוקים זה מזה ומשום שכחה נגעו בה ומקרא דלא תקרבו לא נפקא לן כ"א קריב' שהם במקד ובפשיעת חיבה אבל לגזור כל שאינם נוגעים זה בזה שיבואו לידי שכחה לא ידענו משם פלל ועל פן הביא מקרא דחזקאל: אלא דקשי לפי זה על מאי דפירש רש"י שם ופליגי דר' פדת וז"ל רב יוסף דפשיט ליה מדרשא דהאי קרא לאיסור פליג אר' פדת דגילוי עריות תשמיש ממש ושאר קורב' אפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בבגדה אפילו מדרבנן ליכא למגזר ע"כ ואי כמו דפרשתי היא בבגדה משום גלוי עריות דתשמיש עצמו גזרינן ליה: ותו י"ל דרבי פדת דאמר לא נאסר כ"א קורב' דגילוי עריות מן התורה היינו ברבי' דליכא למיחש שיבואו לידי הרגל דבר אבל שלא ברבים הרי יחוד דאורייתא מדרוש פי' יסיתך מכ"ש מיני הרגל וקירוב דמטה אחת: והנ"ל דמאי דפשיט לי' להפשטן דאשת רעהו הי' בבגדה אסור היינו משום דע"כ מן ההיקש צריכין למילף מידי וס"ל דיחוד דנידה מותר מסוגה וכל מיני קריבו' אסורים מן התורה שלא תקרבו ע"כ ההיקש ליה בבגדה אתי ושמע מינ' בא"א פשיט לאסור וכ"ת דאתי למיסר שלא יאכל עמה על שלחן אחד דזהו מסתבר טפי דליכא שינוי יש לומר הא ונדאי באיסור א"א דאסרינן לאכול עמה או היא בבגדה היינו לאו משום שכחה הוא דכיון דלא גייסי בהדדי אלא משום תקיפת יצרו וע"כ אפילו במקום דליכא יחוד הו' אתי דבמקום יחוד ממילא אסור וא"כ עדיף ומסתבר טפי לאסור היא בבגדה דתקיף יצרו יותר דו"ק וא"כ מאי דאיתקש לו נדה והוא משום שכח' (דמשום מזיד ופשע העיד התורה סוג' כמ"ש לעיל) ה"נ הוא אסור דהיא בבגדה נמצא לרבי פדת דמתיר הקריב' מן התורה מצינו לאוקמי הקישא לאסור הקריב' דקירוב בשר אבל היא בבגדה לא וע"כ פליג דרבי פדת ואולי זהו פוננת רש"י שכ' ואפילו קירוב בשר מדרבנן וא"כ היא בבגדה אפי' מדרבנן אין לנו לאסור והיינו דמהאי הקישא אין לילף לפ"ז דאפי' באשת רעהו אין לנו מילף לאסור בזה דאין בו יחוד פגון בפתוח לר"ה וקצת קרוב פירוש זה לפירוש רבינו תם: ועוד לא זז מתי' אשר פתבנו בהאי דפליגי דר' פדת דאמר לא אסרה התורה אלא קורבא של גלוי עריות לביד נ"ל כי הפשטן דפשיט לאסור מקרא דחזקאל ס"ל דהרי הוא פאיסור תורה כמ"ש הרמב"ן בשורש ב' בהשגותיו לסה"מ דכל שיצא לנו ממדרשי הפסוקי' מקראי דנביאים

בְּדַרְךָ אֲזַקְרָה עַל הַמְצוּוֹת שֶׁל תּוֹרַת הַרִי זֶה בְּדַבְרֵי תּוֹרַת דְּמִי וְהִרְבֵּה לְהַבִּיל רְאִי עַל זֶה:
וְהַרִי דִּילִיא "וּן כ" שְׁגַם פְּנוּנַת הַרְמָב"ם פֶּן הוּא אֵלָא בְּדַבְרֵי שְׁהֵם מִתְקַנְתָּ נְבִיאִי מְחוֹדֵשׁ
שְׁאִין לוֹ שְׁנֵרֵשׁ בְּמַצּוֹת הַתּוֹרָה הַרִי הוּא דְרַבְּנָן וְאַפְלִי תְקַנְתָּ מִשָּׁה שְׁיֵהִיו שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין
בְּעֵינֵינוּ שֶׁל יוֹם מִקְרֵי דְרַבְּנָן אֲבָל בְּדַבְרֵי שְׁהוֹסִיפוּ בִּיאֹר בְּמַצּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּדַרְךָ
תְּקַנְתָּ ה"ה בְּדַבְרֵי תּוֹרַת דְּהַרִי בָּא בְּקַבְלָה שְׁאִין הַנְּבִיא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דְּבַר וְע"כ צ"ל שֶׁהִי
הַדְּבַר מְקַבֵּל כֶּף לְהֵם וּא"כ ה"נ מֵאֵי שְׁהַזְהִיר יְחֻזְקָאֵל בְּזֵה וְאֵל אֲשֶׁה גִידָה לֹא קַרְב
וְהוֹסִיף לְהַקִּישׁ לְאֲשֶׁת רַעְהוּ לְאַסְוֹר הִי בְּבַגְדָה ה"ה כְּשֶׁל תּוֹרָה וּא"כ הַרִי סְתָמָא פְּלִיגִי
אַר' פְּדַת וִיתְרוֹרְץ בְּטוֹב בְּזֵה קוֹשְׁתִי תוֹס' וְגַם תְּמִי' תוֹס' בּוֹד"ה קוֹדֵם לְזֵה דְאֵם גִּימָא שְׁסוּגָה
בְּשׁוֹשְׁנִים לְהַתִּיר הִיא בְּבַגְדָה בְּנִיזָה הָא סְתָמָא בְּשֶׁאֵר עֲרִיּוֹת אֲסוּרִים וְהַרִי הוּא כּוֹד"ת
וּא"כ הִי מִיְנֵיהוּ דְרַבְּנָן וְהַרִי הוּ' פִּיחוּד וְאִין בִּין זֶה לְזֵה וְאוּלַי פְּוֹנ' רִש"י פֶּן הוּא דְלִידִידִין
אִיסוּר דִּהִי בְּבַגְדָה כּוֹ מִיחוּד נְפָקָא וּא"כ בְּאֲשֶׁת רַעְהוּ הָאִיסוּר דְאוּרִיזִית' וְכִינּוּ דְהוֹקֵשׁוּ
מִסְתָּמָא לְכוּלֵי הוֹקֵשׁוּ חוּץ מִיחוּד דְרַחֲמָנָא שְׁרִי מְסוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים א"כ הַרִי אִיסוּר דִּהִיא
בְּבַגְדָה בְּנִיזָה גַם כֶּן דְאוּרִיזִיתָא וְהִינּוּ דְפְלִיגִי דַר' פְּדַת וְאַף דְנוּכַל לֹמַר פְּנוּנַת תוֹס' דְלִמָּא
הִיא בְּרִיזִית' דְאַמְרָה מִקִּישׁ אֲשֶׁה גִידָה לְאֲשֶׁת רַעְהוּ לֹא הוּצִיא מִמְשַׁמְעוֹת הַקְּרָא כ"א
הַהִיקֵשׁ אֲבָל אִיסוּר דִּהִיא בְּבַגְדָה, יוּכַל לְהִיּוֹת דְרַבְּנָן אֵלָא פִּינּוּ דְהַקִּישׁא קְרָא מִסְתָּמָא
לְכָל מִלֵּי הוֹקֵשׁוּ אִף מֵאֵי דְנֶאֱסַר דְרַבְּנָן דְלִידִידֵהוּ לֹאוּ מֵאִיסוּר יְחוּד נִפְק' כּמ"ש תוֹס'פ'
ז"א דְהַרִי כְּתַבְנוּ לְעִיל אֵלָא מְעַתָּה הַקִּישׁא דְקְרָא לְמֵאֵי אֲתִי וְתוּ דַא"כ דְאִיפָא לְמִילָף
מִיָּדִי אֲחֵרִינָא מְנִי דְהַקִּישׁא מְנ"ל לְאַקוּשִׁי לְדַבְרֵי זֶה דְהַרִי ע"כ לְיְחוּד דְנִיזָה לֹא הוֹקֵשׁוּ
מִקְרָא דְסוּג' בְּשׁוֹשְׁנֵי וּא"כ לֹאוּ דוֹקָא לְכָל מִלֵּי הוֹקֵשׁוּ וְה"נ מְנ"ל לְאַקוּשִׁי לְדַבְרֵי זֶה
פִּינּוּ דְמַצִּינוּ דְלֹא הוֹקֵשׁוּ לְכָל מִלֵּי יֵשׁ לֹמַר הִכִּי נְמִי לֹא יְהִי דוּמִל' לְזֵה בְּשֶׁלְמָא אִם הֵם
דְאוּרִיזִיתָא א"כ אֲחֵרֵי שְׁהַקִּישָׁם קְרָא וְלֹא הוּצִיא כ"א יְחוּד מִסְתָּמָא לְכָל שְׁאֵר מִלֵּיזֵהוּ
שְׁוִין אֲבָל אִם הוּא דְרַבְּנָן מְנָלְן דִּיהִנ' שׁוִי בְּזֵה אֲחֵרֵי שְׁמַצְאָנוּם חֲלוּקִים בְּאַחַד מִן הַנוֹשְׁאִים
שֶׁל הָאִיסוּרִי'.

וּבְזֵה מִתּוֹרְץ לְמָה לֹא פְּשִׁיט לִי מִיָּד הַאִיבְעֵי מְדַר' פְּדַת א"ו דְאִיהוּ מְדַרְבְּנָן קַא מְסַפְקִי
לִיה לְכֶף לֹא רַצָּה לְפִשְׁוֹט מְדַר"פ וְהִנֵּה גַם תְּיַרְץ ר"ת שְׁכ' לְתַרְץ דְגַם בַּא"א הִיא בְּבַגְדָה
אִין לְאַסְוֹר אֲלִיבָא דַר' פְּדַת דְסְבִירִי לִיה שְׁאִין אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה אֵלָא קוֹרְב' דַּג"ע מְמַשׁ
יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְמִשְׁמַע דְבָלִי ר' פְּדַת נִיחָא דְלִשׁוֹן קְרִיב' מִשְׁמַע אִפִּי קְרִיב' דִּהִי בְּבַגְדָה
א"כ גַם בְּנִיזָה לֹא תְקַרְבֵי הִכִּי קְרִי לִי וּמַהִי תִימִי לְהַתִּיר וְגַם תְּיַרְץ ר"י דְחִיק לְעַנ"ד כְּמוֹ
שְׁכַתוּב הַתוֹ' בְּעַצְמָם הַגַּם כִּי מְהַרְש"א בְּסַפְרוֹ מְתַרְץ לִי אֲבָל לֹא יִדְעַתִּי פְּנוּנְתוֹ פְּלָל וְעִי
בְּס' רַצוּף אֲהָבָה עַל זֶה וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: וְהִנֵּה מַה שְׁהַקִּישָׁה הַרְמָב"ן מְהָא דְקִידוּשִׁין
מְעוּבָדָא דְרַב אֲחָא אִיקְלַע לְבִי רַב חֲסֵדָא חֲתַנִּי וְשַׁקְלִי לְבַת בְּרַת' וְאוּתְבִיל' בְּכַנְפֵי יוֹתֵר
ה"ל לְהַקְשׁוֹת מְפֹשְׁטַת הַמְתַּנִּי דְלִשְׁמִי שְׁתַּנּוּ וְיִשְׁנֵן עִמָּה בְּקִירוּב בְּשֶׁר כ"ז שְׁהֵם קְטַנִּי
וּאִס"ד דְאוּרִיזִיתָא נְאָסְרוּ הַקְרִיב' מֵאֵן יְהִיב לְהוּ הִנֵּי שְׁיַעוּרָא דְהַרִי עֲרִיּוֹת מִבַּת ג' שְׁנִים
נְהַרְג ע"י וּבְחֻדָּא מְחַתִּינָהוּ קְרָא לֹא תְקַרְבוּ לְגַלוֹת עֲרוּהָ נְמַצָּא מִשְׁעָה שְׁנֶאֱסַר לְהוּ
ג"ע נְאָסְרוּ הַקְרִיב' אֲבָל הַנְּרָא' דִּהַפֵּל אֲחַד דְמֵאֵי שְׁאֲסָרָה הַתּוֹרָה הַקְרִיבוֹת לֹא נְאָסְרוּ
אֵלָא כְּשֶׁהוּ דְרַף חִיבָה וְקִירוּבֵי זִיהֵמ' פְּשִׁיטָא דְלֹא הִנֵּי כ"א קִירוּב דְעַת לְחַבֵּב הָאֵם כּמ"ש
שְׁם הַפֵּל לְשֵׁם שְׁמִים וּמִן הַתּוֹרָה לֹא נְאָסְרוּ כ"א דְרַף עֲדוּן וְהַנְּאָה מִן הָעֲרוּהָ דְהַרִי הַתִּירָה
רַחֲמָנָא תְּנוּפָה לְפָהֲגִים מְנִיחִים יְדִיהֵם תַּחַת יַד הָאֲשֶׁה וּמְנִיף בְּאֲשֶׁר הִבִּיאוּ תוֹס' רִישׁ פְּרָק

היה נוטל אלא כל שלא בכוננה לא נאסר (וא"ל דש"ה דמצנן התורה בכך שהרי בתו מקשי' פן שם) והכא נמי במתני' שישן עמהם לאו להנות מהן דרף זימה ומצינו נמי פתגרז זה במדרש רבה ע"פ וישק יעקב לרחל שמתרץ המדרש שהי' דרף נשיק' של קריבו' שהוא מותר ובהכי ניחא דל"ק דלעיל אדעיל דנשיק לאחותי' דהוי נשיקה של קריבה והא דאמר אפי' שום גורב' אסור היינו במקום שהוא להנאת ערוה ואל תתמה שאני מתרץ מאי דמסיק הש"ס דפליגי דיד' אדידן' שהרי גם תו' תירצו שם מעשה עולא והש"ס לא אסיק לבאר פוננתו ולתוצו: והא דאסרו לישן עמהם.

כל שהיא יותר מבת י"ב שנים בשדי' נכוננו היינו משום דכל שגדלה כ"כ חשינו שיתוקף בהו יצרא שפבר ראוי' לביאה ולהוי בני עונשי': והנה אחרי כל הבא בדברינו מבואר שדין הרמב"ם בזה יש לו ראיה' בש"ס וגם הרמב"ן כמדונה לא פליג עליו אלא דלא נשנוי לאו אבל אפשר דנאסרו כמו חצי שיעור מדאורייתא וכ"מ לשונו בהשגות שלו א"נ לפחו' נכלל בהני פללי' דכמעשה ארץ מצרים לא תעשו שקל אלו הן הנה מעשיהם המשתעגים ומעמיקים בזנות וכמ"ש בש"ס כל הפוסקים הנ"ל ג"כ וא"כ הו' דמדאוריית' הוא מן הראוי לגעור בהני העושי' פן כי בלי ספק הם נידות ומידי ספיקא לא נפקי אפילו באותן שעדיין לא הגיע זמןן לראות וביש"ש דביצה פסק בספק דאורייתא חייבי' לאוכיחנהו לדעברי: ועכ"ז נ"ל שאין החיוב להוכיח בדברים אלו דינענין בנדאי שאינן מקבלין מאתנו וא"ת הרי אמרו מידת הדין לפנייהם מי גלוי י"ל בדבר שאחזו להם מנהג בפרהסיא מקרי גלוי לנו שלא יקבלו וכן פתב רש"י בריש פרק המביא הנח להם לישראל בדבר שהרגילו בו לא יחזרו בהם והיינו דקשה לרש"י לשון הש"ס ולא אמרינו להו ולא מידי משמע דמעולם לא אמרי להו מידי וא"כ מנא נדע שלא יקבלו לפיכך פירש רש"י בדבר הנהוג בנדאי לא יקבלו ומכ"ש בזה כמעט מנוסה לנו שלא יקבלו מוטב שיהיו שוגגים ולא מזידים ואף שפדבר המפורש בתורה לא אמרינו פן מ"מ הדבר שאינו מפורש בהד' בקרא אף דאתי לן מדרשא דקרא לא מחינן בהו וכ"כ הרא"ש בשם בעל העיטור בריש פרק המביא ודבר הקריבו' אינו מפורש בהד' שהרי מחולקין בו אמוראים אם נאסרו כל הקריבות מדאורייתא אבל בדבר המפורש מחינן בהו עד דלא ישמעו ועד הפאה או קללה ובזה מתורץ דאתענישו מקודשי' שבעם על דלא מיחו והרי שם הרגילו והנהיגו במנהגם הרע פדכתיב כי מלאה כל הארץ מוט' ומעל א"ו בדבר המפורש ה"ל למחות: ומיהו הראיה' שהביא מהר"ש"ל לפסק העיטור ממאי דפירש"י על נאכלו ושתו עד חשיכה גרסינו ולא גרסינו משחשיכה והיינו טעמא דמשחשיכה מפורש בקרא בהד' ולי נראה דגרסתו ממאי דאמר בש"ס והלא תוספו' יה"כ דאורייתא נאכלו ושתו עד חשיכה ואי גרסינו נאכלו ושתו בחשיכה למה לי' למימר מתוספות יה"כ ובזה נדחה נמי מה שפסק עוד דנראה שגם ספיק' דאורייתא בדבר המפורש הוי בנדאי דאל"כ מצי שפיר לגרוס משחשיכה והוי ליה בין השמשות א"ו אף בין השמשות הוי מחינן בהו דספיקו בנדאי ולכמ"ש אין מכאן ראיה' דמלשון הש"ס משמע שהמעשה דהני נשי לא הוי נהגי פן לאכול בין השמשות והנה אף אם נהי' כזאת ועת לחשות מהוכיח אותה לנוכח פניה' שלא יקבלו ולא ישמעו לקול התוכחה עכ"פ כל מי שנוגע יראת אלקים בלבבו יאזור כגבר חלציו וישים מצחו נחושה נגד המון עם לבלתי יעשה כמעשיה' במחשך ויציל בנו מבוא בדמי' ואיסור דאורייתא כי מלבד כל זה אף אם תהיה טהורה

ונשואה לו אינו מן הראוי לשחוק בתינוקת וקלות ראש מרגילין כו' פי ונדאי מידי הרהור לא יצא ובאיתן קשיתו ננערת ומקשה עצמו לדעת בתוקף יצרו חומו של פנוי א"א להנצל מדינה של גיהנם בשוט נפש ואליכם אישים בחורים מבני תורה הלא לכם לב לדעת כל אלה ומי בכם ירא ה' שנמע עבדו ישמור נפשו נפש המשפלת פי העבירה מטמטם לבו של אדם פדכתיב ונטמתם בם מלבד העונשים המיועדי' לו בזה ובפאונהשומע לדברינו יראה זרע יאריה ימים אמן: כ שר צבא במלחמת' של תורה ועל מזוזות פתחי' ודלתותי' שוקד עז פנמר גבור פארי וכלביא ותנשא על כל משמר ומפקד הוא ניהו האלוף התורני הנכבד חריף ובקי מוהרר אברהם נר"ו: אשר שאלתני בכתם לכן שיש בו חוט אדום בקצותיו ואין בכמות החוט לבד פשיעור פתם שהוא גריס ועוד אם תולין אותו בדם כינה שנתערב עם הלובן שהוא פיון שאין בו שיעור פתם או נימא אחר פי הלובן ונדאי מגופה שאין פאן מקום לתלות בו גם האדום ממנה.

ואני בעניי הגם פי לפי כל עמי אנוני הכבד ועיני השע קלני מראשי עכ"ז .

לא אמנע מלהשיב לשאולי פמוה דע פי שאלתה פבר אמורה בתשובת רמ"א אשר ראית' מובא בט"ז וסיים שם וז"ל וכל זה דווקא בכתם שהוא פגריס ועוד שהוא השיעור פתם הראוי לטמא אבל בפחות מזה נראה שיש להקל ותלינו במאכלת שהוא שכיח טפי וצריכין אנו לתלות בה דאל"כ אין לה אשה טהורה לבעלה שאין לה חלוק או סדין שאין בו פמה טיפי דמים ואפ"י אי איתרמי שהדם הוא אצל המראה טהור מ"מ אמרינו דאיתרמי הכי אגב זיהמ' דם מאכל' הוא זהו הנ"ל משה איסרלש עכ"ל בתשובתו ומבואר ע"ש למה מקילין בכתם שהוא פחות מגריס לתלותו בדם מאכלת אף שהוא סמוך ונראה עם הפתם לכן משא"כ בכתם גדול מגריס אע"פי שיש לה מקום לתלותו.

בחטטים פיון שהוא סמוך ללבן שבא מגופ' אנו מחמירין שגם זה הפתם מגופה אתי משום דיותר יש לתלות בדם מאכלת מתליית החטטי' וכיוצא בו וכמ"ש בת"ה סי' רמ"ט לעניין פתם הנמצא תוך ג' ימים לליבונה ומביא רמ"א ג"כ רא"י מסוגיא דפרק בא סימן תניא ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר פתמים אין בהם משום זוב ופעמים שפתמים באים לידי זיבה כיצד לבשה ג' חלוק' הדוק' לה ומצאה עליהם פתם או שראתה שני ימים וחלוק אחד הן הן הפתמים המביאים לידי זיבה עד אמר רבא בהא זכינהו ר"ח ב"א לרבנן מ"ש פחות מג' גריסין במקום אחד דלא חיישינו דאמרינו בתרי יומא חזיתנהו ג' גריסין נמי נימא תרתי ופלגא מגופה חזיתא ואידך אגב זיהמ' דם מאכל' הוא ויש לדקדק אפ"י בלי שנאמר אגב זיהמ' דם מאכלת הוא נמי דהא תלינו פחות משיעור בדם מאכלת אע"ג דלא הוי בי' זיהמ' תחילה אלא ש"מ בכה"ג דאיכא דם מגופה במקום הזה לא תלינו דמקצתו מגופה ומקצתו ממאכלת דהיאך יתרמי להיות זה אצל זה בכתם אחד ויהי' מב' דברים אם לא בדם מאכלת שדרכ' של מאכלת להיות אצל מקום זיהמ' אבל בשאר דברים שאין שייך לומר אגב זיהמ' איתרמי לא תלינו ביה דאיתרמי הכי כל שיש שם פתם מגופה בונדאי ע"כ ואם פי מדבריו אין להתיר כ"א בדם מאכלת שהוא סמוך לפתם אחד ואין בו היקר שהוא קצוות הפתם האחר ואפשר אפילו הוא סביב הפתם האחר יש להכשירו דאולי איתרמי בכה"ג שהרי הרב כ"כ על מאי שנשאל לפניו וישם הנה האדום סביב' הלובן (ומ"ש ע"ש שהנה בראש אחד מן הפתמים דמשמעו שלא הנה מקיף סביבות

הלָבֵן סוּף לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שֶׁם מִשְׁמַע שֶׁהִיא מְקִיפָה פְּדֻמוֹת דְּבַר הַמִּתְפַּשֵּׁט בַּבְּגָדִי ע"ש) אָבֵל
כֹּל שֶׁהוּא נִיזְכָּר שֶׁהוּא כְּתוּב כְּמוֹ שֶׁפָּתַח בְּתַחֲלִיל לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שֶׁם אֶפְיָלוּ פְּחוֹת
מִשְׁיַעוֹר גְּרִיס יֵשׁ לְטַמֵּא דָגָם הָרֵאָז' שֶׁמְבִיא וּג' גְּרִיסִין שֶׁנִּמְצָא בְּחִלּוּקָה אֵין לוֹ רֵאָז'
לְהַתִּיר אֲלֵא דָם הַסְמוּךְ לְשֶׁאֵר דָּם שֶׁאֵין בּוֹ) הוֹכַחוֹת הַמִּתְפַּשֵּׁט אָבֵל בְּכִינְצָא בְּזָה יֵשׁ
לְאַסּוּר: וי"ל עוֹד דַּע"כ לֹא הִקְיֵל הָרַב בְּזָה אֲלֵא בְּכַתֵּם שֶׁהוּא] סְמוּךְ לְכַתֵּם אַחֵר פְּדֻמוֹכַח
מִרְאָזִיתוֹ אָבֵל בְּכַתֵּם מְקִיף אֵת אַחֵר וּמכ"ש אִם הוּא מְסַבֵּב סִיבּוּב בְּלַתִּי שְׁנֵה מִן הָרֵאָזִי
לְהַחֲמִיר דְּוַדַּאי הוּא הַתְּפַשֵּׁט' מִן הַלָּבֵן דַּאל"כ א"א דִּיתְרַמִּי שֶׁיִּקְיָפוּ בְּכַמוֹ' הִזָּה: וְגַם בְּגוּף
רֵאָזִיתוֹ שֶׁל הָרַב יֵשׁ לְפַקְפֵּק קֶצֶת מֵאֵי שֶׁמְבִיא מִדְּבָרֵי רַבָּא שְׁסִיִּים אֲגַב זִוְהַמ' דָּם מֵאֲכֹלֶת
הוּא דִּי"ל דְּהִנְצָרָה לֹא מֵר כֹּן לְדְבָרֵי מֵאֵן דְּפָלִיג לְקַמֵּן עֲלֵי' דר"ח ב"א דְּבַעֲיָנָן דְּוִוְקָא הָרַג'
הוּא דְּתוֹלִין וְאִם לֹא לֵא לְהַכִּי אִיִּצְטָרִיף ר"ח ב"א לֹא מֵר לְדִידְהוּ בְּזָה דְּאִיפֵּא זְוָהַמ' נִתְּלָה
בָּהּ דְּאֲגַב זְוָהַמ' שְׁכִיחֵי וְנִתְּלָה מִבְּלֵי הָרַגָּה כְּמוֹ שְׁסִיִּים כְּאֵן דְּלְדְבָרֵי חֲכָמִי קֹאמֵר לִי דְּהָרִי
רַבְּנָן הָוִי עֵי' בְּתוֹ' יוֹמָא דָּף לְמ"ד ע"ב אָבֵל יֵשׁ לְהַבִּיא] רֵאָזִי' שֶׁעָדִיף וְשְׁכִיחַ טְפִי לְמַתְּלִי
בְּדָם מֵאֲכֹלֶת מְכָל מֵא' שְׁאֲנוּ חוֹשְׁשִׁין וְתוֹלִין בּוֹ מִמֵּאֵי דְּפָשִׁיט לִי לְרַבִּי בְּדָף י"ד ע"ב
דְּאֵמֵר בְּעֵינָן כְּגָרִיס וְעוֹד לְאַפּוֹקִי מִדָּם מֵאֲכֹלֶת וְכִינּוּ דְּנִפְיָק לֵה מִדָּם מֵאֲכֹל' וְדַאי מְגוּפָה
אֲתִי וְלֹא תְּלִינּוּ שְׁהִיָּה בְּעַד מְקָמֵי הָכָא אַע"ג דְּאִיפֵּא סְפִיקָא נְמִי הָכִי אֶפְיָלוּ הָכִי עָדִיף לֹן
חֲשָׁא דְּמֵאֲכֹלֶת מִחֲשָׁא אַחֲרִינָא לְמִיחֲשׂ אַבְתָּרָה טְפִי וְה"נ בְּכָל הִנְי שְׁאֲנוּ תוֹלִין בּוֹ
הַכְּתוּב לֹא דְּמִי לְתַלְיִי הַמֵּאֲכֹלֶת.

וְהִיִּתֵּר נִרְאָה לֹא מֵר דַּמְש"ה פְּשִׁיט לִיָּה לר"ח דְּאֵמֵר אֵי אַתָּה מוֹדָה דְּבַעֲיָנָן כְּגָרִיס וְעוֹד
דְּלְכַאוּרָה לְפִי מֵאֵי דְּמוֹקִי לִי תוֹס' שְׁהִיָּה בְּדוּק לֵה זֵה יָמִים אֶפְשָׁר לֹא מֵר דָּגָם גְּרִיס לֹא
צָרִיף א"ו דְּפָשִׁיט לִי בְּזָה הַשְּׁיַעוֹר דְּצָרִיף עכ"פ מִשׁוּם דְּכָל שֶׁהוּא פְּחוֹת מִכְּגָרִיס בְּוַדַּאי
לֹא גְּזָרוּ רַבְּנָן כָּלָל וְעַל כִּינְצָא בְּזָה לֹא הִיָּתָה גְּזִירָתָם אַע"ג דְּוַדַּאי מְגוּפָה קֹאמֵר כֹּל שֶׁאֵינוֹ
ע"י בְּדִיקָה אֲלֵא מְצִיאת כְּתוּב וְכַמוֹ שֶׁלֹּא גְּזָרוּ עַל הַכְּתוּבִים דְּכָגֵד צְבוּעַ וְכִינְצָא בּוֹ לְהַכִּי
פְּשִׁיטָא לִי דְּבַעֲיָנָן כְּגָרִיס עכ"פ וְגַם רַבִּי מוֹדָה לוֹ בְּזָה וּמִשְׁמַעוֹ' הַטּוֹר נְמִי מִשְׁמַע הָכִי
דְּכַתֵּב לֹא גְּזָרוּ חֲכָמִים עַל כְּתוּבִים פְּחוֹת מְגָרִיס: וַע"פ ז"ל דְּאֶפְי' בְּכַתֵּם שֶׁהוּא מְקַרְף בְּעוֹנָג
וְתַמוּנ' גְּפִלְאָה אוֹ שְׁנִרְא' בְּעֵין שֶׁהַפֵּל הַתְּפַשֵּׁטוֹת אֶחָד יֵשׁ לְהַקֵּל כֹּל שֶׁאֵין הָאֲוֹדָם שְׁבוֹ
כְּגָרִיס וְאֵל תְּתַמָּה אִף שְׁנִרְאָה שֶׁהַפֵּל כְּתוּב אֶחָד וְהוּא הַתְּפַשֵּׁטוֹת הַלָּבֵן דַּמ"מ י"ל שְׁדָם
מֵאֲכֹלֶת נִתְּעָרַב בּוֹ בְּעוֹדוֹ לַח וְהַטְּבַע דַּחַא' חֲלֵק הָאֲוֹדָם לְצַדְדֵי וְהָרִי גַם אִם כָּא מִן הַגּוּף
ע"כ אָנוּ צ"ל בְּכַה"ג שְׁהָרִי הַכְּתוּב מִתּוֹכּוֹ לְבָן וְנ"ל שֶׁחֲלֵק אֲדַמִּימוֹתוֹ גְּדַחָה לְצַדְדֵי וְאֵל
תְּתַמָּה שֶׁנִּחְלַק הַדְּבַר בְּמִקְרָה רְחוּק כְּזָה דְּכָל שֶׁהוּא חֲשָׁשׁ דָּם מֵאֲכֹלֶת תְּלִינּוּ בְּהִיִּתֵּר
רְחוּק לְהִיּוֹת מִשׁוּם דְּכָל הַסְּדִינִין וְכָל הַחֲלֻקָּה מְלֵאִים כְּתוּבִים מְכִינִים וּמֵאֲכֹלֶת וְאֵלוֹ לֹא
הִיָּינוּ מְקִילִין לֹא תִמְצָא בָּם לֹא"א יוֹשְׁבֵת תַּחַת בְּעֵלָה וְהָרֵאָז' שְׁהָרִי בְּנִתְּעָסְקָה בְּכְגָרִיס
וְנִמְצָא עֲלֵי' ב' גְּרִיסִין מְקִילִין דְּאוּלֵי אִינְרַע דָּם מֵאֲכֹלֶת אֲצֵל זֵה הַדָּם שְׁנִתְּעָסְק' בּוֹ וְלֹא
אֲמַרִינוּ אֵלוֹ הִיָּתָה כְּזָה לֹא אֲתְרַמִּי שִׁיָּהִי' זֵה אֲצֵל זֵה מְכֻוֹנִין בְּכִינּוּ אֶחָד אֲלֵא וְדַאי דְּתְּלִינּוּ
בְּכָל מֵאֵי דְּאֶפְשָׁר מְפִנִי שְׁכָל כְּף שְׁכִיחַ דָּם מֵאֲכֹלֶת אֲלֵא שֶׁאֵין תוֹלִין בְּשִׁנֵי מֵאֲכֹלֶת זֵה
אֲצֵל זֵה דַּאל"כ אֵין לָהּ כְּתוּב שֶׁיִּטְמָא שְׁנִתְּלָה בְּשִׁנִּים וְשִׁלְשָׁה מֵאֲכֹלֶת זֵה אֲצֵל זֵה וְאֵין
לְדְבַר סוּף אָבֵל אֲצֵל דָּם שְׁנִתְּעָסְקָה בּוֹ אָנוּ תוֹלִין בּוֹ דָּם מֵאֲכֹלֶת שְׁבַצְדוֹ לְכַף צָרִיף גְּרִיס
וְעוֹד מְלַבֵּד הַדָּם שְׁנִתְּעָסְקָה בּוֹ וְאֵלוֹ הַתְּעָסְקָה בְּשִׁנֵי זְמַנִּים בְּשִׁנֵי סְלַעִים דָּם וְנִמְצָא עֲלֵי'
שְׁנֵי סְלַעִים בְּמִקּוּם אֶחָד מְכֻוֹן נִרְאָה לְכַאוּרָה מְדַלָּא הַזְּכִירוֹ הַפּוֹסְקִים דִּין זֵה שֶׁאֵין תוֹלִין

אוֹתָן לְהַקְלֵם לִזְמַר דְּאֶתְרָמִי שֶׁבָּא זֶה בְּצַד זֶה: וְעוֹד רָאִינִי שֶׁלֹּא גָזְרוּ כָּלֵל עַל אֲדָמִים קָטָן מְגָרִים שֶׁמְקִיף הַלְבָן דַּל"כ אֵף אִם כָּל כְּמוֹת הַלְבָן עִם הָאֲדָן שֶׁמְקִיפוּ הֵיחָת מְכַנְיָרִים הֵיחָת מִן הָרְאוּי לְהַחְמִיר כָּל שֵׁישׁ בְּתוֹכוֹ לְבָן בְּאֲמֻצֵי עוֹתוֹ דְּאֵלוּ מִן מְאֹכְלוֹ הוּא לְבָן מֵאִין בָּא לְשֵׁם וְא"כ לֹא יִמְלֹט שֶׁשׁוּם אֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים הֵיחָת מְזַכְרִין הַחִידוּשׁ הַזֶּה וְכֵן שֶׁמִּעֲתִי מִן הַחֲבָרִים דְּהִי מִן הָרְאוּי לְטַמֵּא כְּתָם שֶׁחֹר שֶׁקָּטָן מְגָרִים מְטַעֵם הַזֶּה עֲצָמוּ וְאֵלוּ כֵן לֹא יִמְלֹט שֶׁיִּזְכְּרוּהוּ הַפּוֹסְקִים: וְכָל זֶה שֶׁפָּתַח הַרְמ"א לֹא חָשַׁשׁ אֲלֵא בִּידוּעַ בְּנוֹדָי שֶׁהַלְבָן בָּא מִמְּנָה כְּגוֹן דְּשָׂכִיחַ שֶׁרָאָתָּ כֵן בְּבִדְיָקָה מִמֶּשׁ כְּדַמּוֹתוֹ וְצִלְמוֹ אֲבָל בְּנוֹסְתַּפֵּק אִם הַלְבָן מִמְּנָה יֵשׁ לְהַקְלֵם אֵף שֶׁאִין לָהּ מְקוֹם לְתַלּוֹת בּוֹ הַלְבָן כַּמ"ש הַרְמ"א שֶׁם וְהַגְנִי כּוֹתֵב דְּבָרֵי לְהַלְכָה אֲבָל לֹא לְמַעֲשֵׂה עַד יִסְפִּימוּ עַמִּי מִבְּעֲלֵי הוֹרָאָה הַמְפּוֹרָסִים וּמֵה שֶׁחָשַׁשׁ הַב"ח בְּסִי קַפ"ח לְלִיקוּי בְּכִזָּה דְּוִוּקָא בְּאִם רָאָתָה כֵן ע"י רָאִינִי וְא"צ שֶׁיַּעוֹר א"נ בְּמֻצָּא אוֹתוֹ מִתְחִילָה כְּלוֹ יְרוּק אוֹ לְבָן וְאִם כ"כ נִשְׁתַּנָּה לְפָנֵינוּ אֲבָל בְּלֵא"ה אֲמַרִּינוּ שֶׁהֵיחָת בּוֹ תַּעֲרוֹבָא דָּם מְאֹכְלוֹת דו"ק: כֹּא אֲשֶׁר נִשְׁאֵל אִמ"ו בְּנַעַר אֶחָד נוֹלַד בּוֹ, אֶדְר רֵאשׁוֹן בְּשָׁנָה מְעוֹבְרָת וּשְׁנַת הִי"ג שְׁלוֹ הֵיחָתָה ג"כ מְעוֹבְרָת מְאִימָתִי נַעֲשֵׂה גְדוֹל וְכֵר מְצוּנָה לְכָל דֵּינֵי גְדוֹל לְקַדְּשׁ אִשָּׁה וּלְמַכָּה וּלְעוֹנָשִׁי: וְזֶה אֲשֶׁר הַשְׁבָּתִי הֵנָּה לְכַאוּרָה נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַש"ע בְּסִי נ"ה שֶׁנַּעֲשֵׂה גְדוֹל בְּאֶדְר א' מֵמָה שֶׁפָּתַח שֶׁם עַל שְׁנֵי הַנְּעָרִי כו' וּשְׁנַת הִי"ג אֵינָה מְעוֹבְרָת ש"מ שְׁאִם הֵיחָתָה מְעוֹבְרָת אוֹקְמִי כָּל א' אֵדֵינִי כִּיּוֹם שֶׁנוֹלַד וְתַחֲחִילַת דֵּינּוּ כְּסוּפּוֹ לְמִיזַל בְּתַר שֶׁבֶט דְּתַקּוּפָה וְכֵן מִשְׁמַע שֶׁסֶתֶם רַמ"א כְּנוֹחִי וְהוּא דֵּין מְפֹרָשׁ בְּתַשׁוּ' הַר"י מִינֵץ סִי ט' שֶׁמִּמְנוּ מְקוֹר זֶה הַדֵּין וְכ"כ הַר"ש הַלּוֹי בְּתַשׁוּבְתוֹ כְּאֲשֶׁר הִבִּיאֹ הַכֹּהֵ"ג וּבְסִפְרָא מְגוֹ אֲבָרְהָם פְּסַק הִיפָּךְ דַּעֲתָם וְעֵינֵי שֶׁם טַעְמוֹ וְנִימוּקוֹ וְאִיהוּ לֹא הִבִּיא כְּלוּם מַדְעַת הַר"י מִינֵץ הַנְּ"ל וְאִמ"ו פְּסַק כְּנוֹחִי דְּהַמ"א: וְהֵיחָת אֲנַחְנוּ מְצַאֲנוּ רָאִינִי וְסַמָּךְ לְפָסַק הַר"י מִינֵץ מֵמָה שֶׁהִבִּיא בְּיַלְקוּט יְהוֹשֻׁעַ בְּשֵׁם הַמְכִילְתָּא דְּפִלְגֵי ר"י אוֹמֵר מ' יוֹם אֲכָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמֵּן אַחַר מִיתַת מֹשֶׁה כִּי צִדַּד בּוֹ בְּאֶדְר מֵת מֹשֶׁה עַד ט"ז בְּנִיסָן ר' אֲלֵיעֶזֶר הַמוֹדְעֵי אוֹמֵר ע' יוֹם אֲכָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמֵּן כִּי צִדַּד בּוֹ בְּאֶדְר רֵאשׁוֹן מֵת מֹשֶׁה וּשְׁנַת עֵיבּוֹר הֵיחָת ר' אֲלֵיעֶזֶר אוֹמֵר ע' יוֹם אֲכָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְנוּ כִּי צִדַּד בּוֹ בְּשֶׁבֶט מֵת מֹשֶׁה עַד ט"ז בְּנִיסָן וְאוֹתָהּ הַשְּׁנָה לֹא הֵיחָתָה מְעוֹבְרָת וְלְכַאוּרָה לְפִי חֲשַׁבּוֹן הַשָּׁנִים שֶׁהִי אֵז שְׁנַת תַּפ"ט לְאֶלְפָה הַג' כְּמִפְּרָשׁ בְּסִדְר עוֹלָם הֵיחָת מִן הָרְאוּי לְהִיּוֹת עֵיבּוֹר בְּאוֹתוֹ שְׁנָה שֶׁנִּשְׁלַם הַמַּחְזוֹר קָטָן לְלִבְנָה שֶׁמְעַבְרִין וְאִיךְ יִסְבּוֹר ר"א שְׁאוֹתָה שְׁנָה פְּשׁוּטָה הֵיחָתָה: וְנ"ל דְּלְטַעֲמִיּהוּ אֲזִלִּי ר"א וְר"י דְּפִלְגֵי אִם בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם אוֹ בְּתַשְׁרֵי וְלכ"ע צָרִיךְ לִזְמַר שֶׁהִי מְנִיין יְמֵי מְקוֹדֵם נִיסָן אוֹ תַּשְׁרֵי כַּמ"ש תו' בַּר"ה דָּף ה' ד"ה לְתַקּוּפָה כַּר"א וְא"ש לַר"י דַּס"ל בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם וּמ"מ מְנִיין שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת מִתַּשְׁרֵי אֲלֵיבָא דכ"ע שְׁהַרִי רֹב מְנִיין הַשְּׁנֵי דְּשִׁמְיִטִין וְיִוִּבְלוֹת מְקַרָּא אֲתִי לָן דְּהוּ מִתַּשְׁרֵי כַּמ"ש תוֹס' בְּדָף י"ב נְמַצָּא דְּאוֹתָן יְמֵים הַנוֹסְפִי ג"כ מֵהָאֵי שְׁנָה עֲצָמוּ הוּא נְמַצָּא שֶׁהוּא תַּפ"ט לַב"ע וְהָרְאוּי שֶׁתַּתְּעַבֵּר אֲבָל ר"א דַּס"ל מִתַּשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם וְגַם שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת מִתַּשְׁרֵי מְנִיין נְמַצָּא אוֹתָן הַיְמִים הַנוֹסְפִי אֲלֵיבָא מְשָׁנָה הַקּוֹדֵם לְאוֹתוֹ שְׁנָה הִי יוֹם אֶחָד בְּאוֹתוֹ הַשְּׁנָה אָנוּ חוֹשְׁבִין כְּשֶׁנָּה שְׁלִמָּה וְהַרִי לַפ"ז אֲתִי שְׁנַת מִיתַת מֹשֶׁה בַּת"ץ לַב"ע שֶׁאִינוּ מְעוֹבְרֵי שְׁהַרִי הָא דְּאֲתִי מִיתַת מֹשֶׁה בַּתַּפ"ט הוּא ע"פ חֲשַׁבּוֹן בְּעַל סִדְר עוֹלָם שֶׁחָשַׁב שְׁנַת דּוֹרוֹ וְאִח"ז וְכִינּוּן שֶׁאֲדָם נִבְרָא בַּר"ה שֶׁהוּא כִּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לַב"ע ע"כ צ"ל דְּאוֹתָן יְמֵים הַנוֹסְפִי שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם מְקוֹדֵם לוֹ נִחְשָׁב כְּשֶׁנָּה א' וְעוֹלָה ת"ץ לְאֲפּוֹקֵי אֲלֵיבָא דַּר"י כַּמ"ש.

וע"כ צ"ל לר"י אותו שנה מעובר הנה ואינו חושב כ"א מ' יום ממיתתו עד ט"ז בניסן
ע"כ צ"ל שמת באדר השני ור' אליעזר המודעי סבירי ליה שמת באדר ראשון נ"ל דפליגי
בזה הדין עצמו משום דתרונויהו ס"ל, שנה שנולד בה משה מעוברת היתה דא"לכ יקשה
לדר"א, המודעי דהרי במי שנולד בשנת פשוט' לית מאן דפליג שלא מלא לו שנתו עד
אדר השני ואיך ימות משה בראשון והק"ב בה יושב וממלא שנותיהו כמ"ש היום מלאו
ימי ושנותי א"ו דשנה שנולד בו והיתה מעובר' ונהרי מצינו דפליגי בו ר"א המודעי ור"י
בגדון זה אם מלאה לו השנה באדר הראשון או השני ולכאורה הי' נראה דכל הש"ס,
תופס כר"י שלא הנה כ"א מ' יום אכילת המן וכו"ר"י לתקופה ושני דורות מתשרי הרי
תפסינו עיקר דבשני מלא לו השנה וכפסק בעל מ"א: ועדיין לא יצאנו ידי חובותינו בזה
לפרש פלוגתא ר"א ור"י במאי דפליגי אם היתה השנה מעוברת אם לא דאף לפי מ"ש
דנחשב לר"א עוד שנה א' נוסף על שני הדורות ויהי' מיתת משה בשנת ב"א ת"ץ עכ"ז
לא הנה להסמה יתרון מאותו השנה וכן מפורש בהדיא בה מפרש להלכות קידוש החודש
בסוף פ' ששי בג' דיעו' המובאי' שמה שמשחשבי' בריאת העולם ואפ"ה שנים בשנת
העיבור והיינו מזה הטעם דלא הנה יתרון משנת התהו הנה עצמו ולכך זה חשיב גו"ח
אדז"ט והשני חשיב להו לשנת העיבור אז"ו טבה"ז עיין שם והיינו נמי משום ששנת
התהו לכ"ע לא עשה שום יתרון לדעתו והדרא קוש' ל' דנכת' למה לדר"א לא היתה
השנה שמת בו משה מעוברת וראה זה מצאתי לכאר במאי פליגי ר"א ור"י דאית'
בפרשה ד"ה בב"ר בפ' ותנח התיבה אמר ר' יוחנן לא שמשו המזלות.

כל אותן הי"ב חודש ר' יונתן אמר שמשו אלא שלא הנה רשומן ניפר: לא ישפוטו: ר"א
ור"י ר"א אומר מכאן שלא שבתו ר"י אומר מכאן ששבתו וכן מצינו בפ' ל"ב סי' ט' נח
בן ת"ר שנה כו' ר"י ור"נ רבי יהודה אומר שנת המבול אינו עולה מן המנין א"ל רבי
נחמ' אף על פי שאין עולה מן המנין עולה הו' בתקופה ובחשבונ' ועי' בהרא"ם על זה
ובספר יפה תואר ועוד הביאם המדרש לפלוגתא בפרשה ל"ד (והנ"ל בפ' פלוגתאיהו
רוח אחרת ממה שפירשם ביפה תואר) ונראה לי כי הנהו פלוגתאי דאמוראי ותנאי
בהדדי שייכי וגם ביפ"ת פירשם בהדדי וק"ל: ובחזק דידהו נאמר פי אליב' דר"י דאמר
ששבתו ממש א"כ לא נכנס השנה הנה בחשבון תקופ' ג"כ שהרי להכי קרי ליה תקופה
על הקפת המזלו' וסיבובם וגלגלם שמתגלגל הסמה ע"פ המזלות בארבע רבעיהו ומאין
יהי' יתרון אם כל הגלגלי' שבתו ולא סיבבו וא"כ שנת הדורות בזמן ביאת ישראל לארץ
שהי' ב"א תפ"ט הי' ג"כ לפי חשבון היתרון' שנת י"ט למחזור הראוי להתעבר אכן
לר"א דאמר לא שבתו א"כ אף שאינו נכנס לחשבון שני דורו' פדמוכח לי מקרא טובא
גם בש"ס דילן אכן בחשבון תקופות וחשבונות נכנס והיינו הך דאמרינו פינו שמשו
בהם המזלות וסיבבו שהרי לא שבתו הזמני' שהם ע"פ גלגלי המזלות א"כ עשתה הלבנה
יתרון באותו גלגל השנה א"כ מן הראוי שלא להתעבר בתפ"ט למנין שני הדורות שהוא
ת"ץ לחשבון תקופה ובדברים אלו הדרן למילתא קמיי'תא שהרי אנו אין מוסיפין למנין
התקופ' על שני דורות והיינו כר"י ור"י ס"ל כבעל מגן אברהם כמ"ש:.

ועדיין קוש' לדר"א המודעי שהרי א"א לומר שהיתה שנת לידת משה מעובר שהי'
בשנת שס"ט שהי' אז י"ג למחזור וא"כ איך יאמר שמת באדר הראשון שהרי לית מאן
דס"ל הכי ואיך מילא לו שנתו: איברא מצינו בסוטה דס"ל לר"ח בר פפא שנה שנולד

מִשֶׁה מְעַוְבֶרֶת הַיְתָה וְאוֹלֵי אִיהוּ ס"ל כַּמ"ש דְּלִמְנֵן חֲשָׁבוֹן הַיְתָרוֹנוֹת עוֹלָה שְׁנַת הַמַּבּוּל וְהִיא אֵז שְׁנַת י"ד לַמַּחְזוֹר שֶׁהוּא רְאוּי לְעַבֵּר וּלְדַדֵּי' בַּאֲמ' שְׁנַת מִיתָתוֹ לֹא הִיא מְעוֹבֵר אֲבָל לְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי קִשְׁיָה מִמ"נ דו"ק וְהַנ"ל לְעֵנְיֹת דַּעֲתֵי בְּדַרְבֵּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי דְאִיהוּ ס"ל מִנִּסָּן נִבְרָא הָעוֹלָם וּמִנִּיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת מִתְּשַׁרֵּי מְנִינָן כְּדַעֲתָם שֶׁל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִי שָׁם בַּר"ה וְכַדְמוּכָה לִי בְּכַמְהָ דְּנִכְתִּי וְהוּא מִשְׁמַעוּי ר' יוֹסִי בְּסִדְרֵי עוֹלָם דְּמוּכָה מְנִי שְׁנֵי הָעוֹלָם מִמְנֵן הַדּוֹרוֹת לַפ"ז כְּשֶׁתְּדַקְדַּק בְּחֲשָׁבוֹן יְתָרוֹנֵי הַלְבָנָה בְּשְׁנַת ב' תַּפ"ט לַב"ע לֹא הִיא כַּאֲב"א תַּפ"ח יְתָרוֹנוֹת וְה"נ נֹכַח לֹמַר דַּס"ל שְׁשֻׁנַת הַמַּבּוּל לֹא הִיא בּוֹ יְתָרוֹן שְׁלֵא שְׁמִשּׁוּ בּוֹ הַמַּזְלוֹת בְּסִיבּוּבָם וְלִמְנֵיּוֹן שְׁנֵי דּוֹרוֹת אֵיכָא לְמִימַר דַּעֲלָה וְלֹא ס"ל הִיא דְרִשָׁה דְנִיְהִי נַח בְּן ת"ר שְׁנָה וְהַמַּבּוּל הִיא דְמוּכִיחַ מְנִי שְׁלֵא עָלָה לוֹ לְמִנִּיּוֹן שְׁנוּתֵי וְעִי' שָׁם בִּיפֵה תְּנָאָר שֶׁהִרְבֵּה לְהַקְשׁוֹת עַל דְּרוּשׁ זֶה אֲשֶׁר בְּקַל נֹכַח לֹמַר דְּלֹא ס"ל כֵּן לְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי וְאַחֲרֵי שְׁיֹכַח לְהִיּוֹת דַּס"ל כָּל זֶה יִרְאֶה דְחִסְרָא בְּשְׁנַת לִידַת וּמִיתַת מִשֶׁה שְׁנֵי יְתָרוֹנוֹת מִמְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וְיֹכַח לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם מְעוֹבְרֵי שְׁיִהְיֵי שְׁנֵי י"א וִי"ז לַמַּחְזוֹר הַלְבָנָה שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעוֹבְרִים וְדו"ק: אֲבָל קִשְׁיָה לְפִי זֶה לְדִידוֹ דְּפִסְקִינָן מִנִּסָּן נִבְרָא הָעוֹלָם לְעֵנֵן תְּקוּפָה וּמִנִּיּוֹן שְׁנֵי דוֹר' מִתְּשַׁרֵּי א"כ יְחִסֵּר לָנוּ יְתָרוֹן שְׁנָה אֶחָד כְּמוֹ שְׁכַתֵּב לְעֵיל לְדַר"א וְאִיךָ מְצִאנוּ יְדִינוּ בְּחֲשָׁבוֹן עֵיבוּרֵי שְׁלָנוּ וְעִי' בְּתִשׁוּבַת מ"ב ס' ק"א בְּסוֹף שֶׁהִרְגִישׁ קִצָּת בְּזֶה: וְהַנ"ל שְׁאֲנַחְנוּ ס"ל דַּעֲלָה שְׁנַת הַמַּבּוּל לְחֲשָׁבוֹן הַיְתָרוֹנוֹת שְׁלֵא שְׁכַתוּ בִּימֵי הַמַּבּוּל וְלֹא עָלָה לְמִנִּיּוֹן שְׁנֵי דּוֹרוֹת כְּרִיְהִט' דַּש"ס א"כ מֵאִי שְׁחִסֵּר לָנוּ יְתָרוֹן נִתְמַלֵּא בְּזֶה הַשְּׁנָה שֶׁל הַמַּבּוּל דו"ק: אֲכַן לַר"י קִשְׁיָה דְאִיהוּ ס"ל שְׁשֻׁבְתוֹ מִמֶּשׁ וְאַפ"ה ס"ל לְעֵשׂוֹת הַעֵיבוּרֵי ע"פ חֲשָׁבוֹן שְׁנֵי הָעוֹלָם כְּמוֹ שְׁחֲשַׁבְתֶּם בְּעַל סִדְרַת עוֹלָם וּלְדִידֵי' קִשְׁיָה כַּמֶּשׁ"ל שְׁחִסֵּר יְתָרוֹן א' מִמְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת (וְאוֹלֵי בְּאַמַּת פְּלִיג בְּחֲשָׁבוֹן הַעֵיבוּרֵי) וְנ"ל דַּס"ל לְדַר"י דְּגַם מְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹ' מִנִּסָּן מְנִינָן וְנִמְצָא מְדוּקְדָּקִים הַיְתָרוֹנִים עִם חֲשָׁבוֹן הַשְּׁנִים וְלְפִי זֶה א"ש דְּאָמַר בַּר"ה חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל מוֹנִין לְתַקּוּפָה כַּר"י וְלַמַּבּוּל שֶׁהוּא מְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹ' כַּר"א דְּמִשְׁמַע מִיְּנִיָּה דַּלְר' יְהוּדָה גַּם שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת מִנִּסָּן מְנִינָן (וְהִיּוֹתָר נ"ל בְּפִירֵשׁ הַש"ס דְּאָמַר וְלַמַּבּוּל כַּר"א לֹא כְּוִנְנוּ כָּלֵל עַל מְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת דְּלָמָּה כְּוִנְנוּ מְנֵיּוֹן שְׁנֵי הַדּוֹרוֹת לַמַּבּוּל אֲלֵא כְּוִנְנוּ לַמַּבּוּל שֶׁהִיא לוֹ יְתָרוֹן לְשְׁנַת הַמַּבּוּל מְפָנֵי שְׁלֵא שְׁכַתוֹ כַּמ"ש דְּהִכֵּי מוּכַח לְדִידוֹ דַּס"ל מְנֵיּוֹן הַדּוֹרוֹת מִתְּשַׁרֵּי):

וְאַחֲרֵי כָּל הַבָּא בְּדַבְרֵינוּ אֵלּוּ מְפִנְרֵשׁ בְּאֵר הַיֵּטֵב פְּלוּגְתָתָם שָׁם בְּמַכִּילָת' כָּל אֶחָד ע"פֵי דַעֲתוֹ וְסִבְרָתוֹ וְא"כ ס"ל לַר"י שְׁלֵא הִיא שְׁנַת לִידַת מִשֶׁה עֵיבוּר וְלָכֵן ע"כ מִתְּבַאֲדֵר הַשְּׁנֵי דַלכ"ע כָּל הִיכָא דְנוֹלֵד בְּשַׁנ' פְּשׁוּט' לֹא נִתְמַלֵּא שְׁנָתוֹ עַד אֲדַר הַשְּׁנֵי וְר"א הַמּוֹדְעֵי ס"ל דַּשְּׁנֵיהֶם מְעוֹבְרֵי הָיוּ וְכַמ"ש הִיאָךּ יֹכַח לְהִיּוֹת כֵּן לְפִי דַעֲתוֹ וְנִתְמַלֵּא שְׁנָתוֹ בְּרִאשׁוֹן וְהִינְנוּ כְּסִבְרַת תְּשׁוּבַת הַר"י מִיְּנִיָּה וְהַר"ש הַלְוֵי וְר"א ס"ל שְׁלֵא הִיא בְּשְׁנַת מִיתָתוֹ עֵיבוּר כָּלֵל כַּמ"ש דַּעֲתוֹ וְנִימּוּקוֹ וְאַחֲרֵי שֶׁהוּא כֵּן מְצִינּוּ דְלֹא פְּלִיגֵי בְּזֶה עֲלֵי דַר"א הַמּוֹדְעֵי כַּאֲב"א כָּל אֶחָד ע"פ דַּעֲתוֹ אִם הִיא בְּשְׁנַת לִידַתוֹ וּמִיתָתוֹ עֵיבוּר אֲבָל אִם הִיא יְהִי שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעוֹבְרֵי לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵי דְנִתְמַלֵּא שְׁנָתוֹ בְּרִאשׁוֹן לְהַנּוֹלֵד בְּרִאשׁוֹן וְא"כ אַחֲרֵי שְׁלֵא מְצִינּוּ בְּהִדְנֵי מֵאֵן דְּפְלִיג עֲלֵי בְּזֶה מִי יֹכַח לְפָלוּג עֲלֵי דַר"א שֶׁהִיא מִן הַתְּנָאֵי הָרִאשׁוֹנֵי וּמִסְתַּמָּא כַּע"פ כְּוִנְתֵי ס"ל בְּזֶה כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּכַמְהָ דְּנִכְתִּי אִם מְצִינּוּ לְחַד מְמ"ד דְּבַר אֶחָד וְכַר פְּלוּגְתָּ דְּפְלִיג עֲלֵי הוּא מְשׁוּם טַעַם אַחַר הָא וְדַאי בְּהָא הַלְכָה כְּמוֹתוֹ אַחֲרֵי דְלֹא מְצִינּוּ פְּלִיג עֲלֵי בְּהָא בְּהִדְנֵי: וְכַר מִן דִּין נ"ל דְּאֲפָשֶׁר דְּאִיְהוּ שָׁם לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵי דַר"א הַמּוֹדְעֵי אִם הִיא

שְׁנַת לִידַת מִשָּׁה וּמִיתָתוֹ מְעוֹבָר כ"א בְּסִבְרָא בְּעֵלְמָא אִם הִי מְעַבְרִי אֹתָהּ אִם לֹא דס"ל
שְׁהִי מְעַבְרִי אִזְ הַשְּׁנִי כְּפִי שְׁעַבְרוּ אוֹתוֹ ב"ד הַגְּדוֹל שְׁבִירוֹשְׁלִים לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם לְפִי
צוֹרֵף הַעֵינִי עָבְרוּ לְפַעְמִים שְׁנֵי שְׁנֵי ז' א' ז מִשׁוּם גְּדִי וְצִינָה וּבְפִרְקֵי ר"א אוֹמֵר בְּפִרְק
ח' שְׁנָח.

וְכָל הָאֲבוֹ עֲבָרֵי שְׁנֵי וּמכ"ש בְּעַת מִיתַת מִשָּׁה שְׁהִי לְהֶם חֲשׁוֹן הַמּוֹלְדוֹת וְעִיבּוּרֵי הַשְּׁנִים
מַעַת נֶאֱמַר לְהֶם הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם וְאֵעֲפ"י שְׁהִי בַח"ל אֶפְשָׁר עַד שְׁלֹא נִכְנְסוּ לֹא"י הַנּוֹכְשָׁרוּ
כָּל הָאֲרָצוֹת כְּמוֹ שְׁהִי הַקְּרָבָה וְהַלֵּל וְעוֹד כִּינּוֹן שְׁלֹא הָיָה אִזְ שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בֹּא"י
רִשְׁאִין לְעַבֵּר בַּח"ל וְתַמּוּהָ לִי עַל סֶפֶר לִיקוּטֵי אוֹר שְׁפַתְבָּ שְׁמִשְׁמַעוֹת הַרְמַב"ם שְׁאִם אִין
ב"ד בֹּא"י אִין לָנוּ לַעֲשׂוֹת הַעִיבּוּרִים בַּח"ל דְּאִנּוּן שְׁלִיחוֹתֵיהוּ דִידְהוּ עֲבָדִין אִם יֵשׁ שְׁם
ב"ד וְהַקְּשָׁה הוּא ז"ל עֲלִיו שְׁהִי נ"ב שְׁנִים לֹא עָבַר שְׁם אִישׁ וְאִפ"ה עָשׂוּ כָּל הַחֲשׁוֹנוֹת
בְּגִלוּת בְּכָל ע"כ וְלֹא רָאָה מַה שְׁמִפְּרָשׁ בְּפִרְקֵי ר"א דְּאִם אִין שְׁם א' מִיִּשְׂרָאֵל בֹּא"י
מְעַבְרִין בַּח"ל: וְעכ"ז נ"ל שְׁאִין עוֹשֵׁי בַח"ל כ"א חֲשׁוֹבוּ הַעִיבּוּרֵי הָאֲמָצְעִי שְׁהֶם ע"פ
חֲשׁוֹן גו"ח אֲדוּז"ט וְכֵן אִנּוּ מְחַשְׁבִּין הַמּוֹלְדוֹת הָאֲמָצְעִי אֲבָל לֹא הָאֲמִיתִים וְכָל אֱלוֹ
הַמּוֹבָאִים בְּפִרְקֵי ר"א שְׁנִכְנְסוּ בְּסוּד הַעִיבּוּר כְּנֹלָם בְּחֲשׁוֹן גו"ח אֲדוּז"ט נִכְנְסוּ כְּמִפְּרָשׁ
שְׁם וְלֹא הָיָה בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי שְׁנִים לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם כִּי אִם הַיּוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית).

אִכּוֹן בְּעַת מִיתַת מִשָּׁה אֶפְשָׁר לֹמַר שְׁעָשׂוּ הַעִיבּוּרִים לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם וְלֹא הָיָה לְהֶם
חֲשׁוֹן יָדוּעַ לְעַבֵּר אֶלָּא לְפִי צוֹרֵף הַעֵינִים דְּעַד שְׁלֹא נִכְנְסוּ לְאֶרֶץ וְדֹאֵי נִתְפָּשְׁרוּ כָּל
הָאֲרָצוֹת וְכֵן רְאִיתִי שְׁתִּירֵץ הִיפ"ת מִמֶּשׁ עַל קוֹשֵׁי כְּזֹאת שְׁהִי רְאוּי שְׁנַת הַמַּבּוּל שְׁיִהְיִ
עִיבּוּר יַע"ש(הַגַּם כִּי נ"ל תִּירוּצוֹ הַשְּׁנֵי שְׁהִי הַמַּבּוּל בְּשָׁנָה אַחַר תר"נו אֶלָּא שְׁלֹא עָלָה
לְמַנְיֵן שְׁנֵי דוֹרוֹת וְלָכֵן הָיָה הַמַּבּוּל י"א יָמִים יִתְרִים שְׁהֶם הִי"א יָמִים שְׁמִיִּתְרַתְּ הַחֲמָה
וְכִינּוֹן שְׁהוּא הָיָה לְבַדּוֹ לֹא נִתְמַלֵּא לוֹ הַיִּתְרוֹנוֹת): וְהַיּוֹתֵר נ"ל דְּפִלְגִי בַמ"ש דְּאֲזַדִּי
לְטַעֲמֵיהוּ דְּאִי עָבְרוּ אִזְ עַפ"י מֵאֵי שְׁנַר' בְּעֵינֵיהֶם לֹא הָיָה פְּלִיגִי בְּמַצִּיאוֹת כְּזֶה אִם יִישַׁר
בְּעֵינֵיהֶם שְׁעִיבּוּרוֹ אוֹ בְּקַבְלָה הַיָּאֵף הָיָה אוֹתוֹ הַשְּׁנָה אֲבָל בֵּין כְּףָ וּבֵין כְּףָ מוֹכַח מְדַרְבֵּי
אֲלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי שְׁמִי שְׁנוּלֵד בְּרֵאשׁוֹן נִתְמַלֵּא שְׁנָתוֹ בְּרֵאשׁוֹן וְאִיהוּ לְפָחוֹת ס"ל דְּלֹא
כְּסָבַרְתָּ בְּעַל מְגוֹן אֲבָרְהָם וְלֹא מְצִינוּ חוֹלֵק בְּהַדְּי' דְּהָרִי נוֹכַל לְפָרֵשׁ טַעַם פְּלוּגְתֵיהוּ שְׁעָלִיו
בְּאֹפְנֵי שְׁפַתְבָּתִי וּמִי יָרוּם רֵאשׁוֹ לְחַלּוֹק עַל מֵאֵי דְּפִשִׁיט' לוֹ לְרַבֵּי אֲלִיעֶזֶר הַמּוֹדְעֵי וְכֵן
מְסַכְּמִי כָּל גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִי וְכֵן עָמָּא דְּבַר: מְצִאתִי שְׁבַתְשׁוּבַת רַלְב"ח דְּף רנ"ג ע"ד כְּתַב
ע"ש הַר"ן שְׁאִנּוּ מְסַקִּין בְּתִשְׁרֵי נְבָרָא הָעוֹלָם וְאִנּוּ מְצִאתִי הִיפָּף מְזִה בְּהַר"ן וְכַפְשׁוּט'
לְשׁוֹן הַש"ס וְמַה שְׁמַבִּיא מִהַדְּרוּשֵׁי עַל פְּסוּק דְּרִשׁוּ אוּלֵי אוֹתוֹ הַפְּסִיקַת' הוּא דְּרִשַׁת ר"א
וְמַה שְׁאִנּוּ אוּמְרִי זֶה הִי' תְּחִילַת מַעֲשֵׂי הָאֲרִיכוֹ הַתּוֹס' לְתַרְזֵן גַּם הַר"ן מְתַרְצוּ בְּמִקּוּמוֹ
שְׁיֵי עַד מְקוּמוֹ בְּסִפְרוֹ וְהַתּוֹ בְּכַמְּהָ דְּנֹכַת' מְקִימִין שְׁבַנְיִסָן נְבָרָא הָעוֹלָם וְכָל הַחֲשׁוֹנוֹת
שֶׁל חֲכָמֵי הַעִיבּוּר וְהָאֲצִטְגִּינִי קְבָעֵי הַכִּי: גַּם מְהַרְמַב"ן אִין רְאִינִי שְׁהוּא פִּירֵשׁ לְדַבְּרֵי
רִש"י שְׁמִפְּרָשׁ כֵּן לְדַר"א וְהָרִי הַרְמַב"ן פִּירֵשׁ בְּהַדְּי' בְּכַמְּהָ דְּנֹכַתִי כַר"י וּבְשֵׁם הַגְּאֹוֹן
רַבִּינוּ הָאִי מְבִיא הַרְלַב"ח דְּף רצ"ד ע"ד שְׁבַנְיִסָן נְבָרָא הָעוֹלָם וְכֵן מְפָרֵשׁ בַּפ"י מַה'ל'
שְׁמִיטָה שַׁר"ה אַחַר שְׁנוּלֵד אָדָם הָיָה שְׁנִינִי לִיצִירָה וְכַעַת לְפָנֵי פ' אַחַר מִמָּה שְׁפִי בּוֹ
הַכ"מ וְאִין לְהָאֲרִיף בּוֹ שְׁאִין כָּאִן מְקוּמוֹ: כַּב שְׁאֵלָה סֶפֶר הַנְּקָר' רִזִּיאֵל שְׁנַמְצָא בְּיַד אֶחָד

מאומה הנקרא קראים מןעתק ללשונותם פכתבם והשמו' בתוך הספר בגופן שלנו היו"ד
ואדני ע"ב ומ"ב לרוב ולפעמים למעלה מן השמות סימני' שלהם יורנו מה משפט ספר
הזה אם לשורפו או לגנוזו או לקדור האזכרות שבו: תשובה בתחילה נחקור בהיו' ביד
אחד מאומה קראים אינן דוחי' אמונת ישראל מפל נכל כי המה מאמיני' היותו גבוה מעל
גבוהה פדאיתא במנחות על מדרש הפסוק כי גדול שמי בגוים דקרי לי' אלה' דאלקי' אם
יש להחשיבם בהאמנה זו פכל דיני קראיים גמורים והנה לכאורה מ"ש רמ"א בא"ח סי'
קנ"ו וז"ל יש מקילין בעשיית שותפ' עם אינו ישראל בזה"ז משום שאין א"י בזה"ז
נשבעי' בעבודת פנעני' ואע"ג שמזכירין עבודת פנענים מ"מ פונותם לעושה שמים וארץ
אלא שמשתתפי' ש"ש וד' א ולא מצינו שיש בזה משום לפני עור לא תתן מכשול דהרי
אין אינו ישראל מונהרי' על השיתוף ולכאורה אין הבנה פלל לדברים אלו מ"ש שאין
אינו ישראל בזה"ז נשבעי' בשם עבודת פנעני' ואע"ג שמזכירין שם עבודת פנעני' מ"מ
פונותם לעושה שמים וארץ הא פיון שמזכירין שם עבודת פנעני' שלהם הרי נאסר משום
שם אלקים אחרים לא ישמע על פיה ומהי' תיתי לומר שפונותו לעושה שמים וארץ
ויפנו אותו בשם עבודת פנעני' שלהם ובאמת הגי' סנהדרין דף ס"ג ע"ב פה היא העובדים
עבוד' פנעני' בזה"ז נשבעי' בקדושי' שלה' ואין תופסין שם אלוהיה' ואעפ"י שמזכירין
ש"ש עמהם וכונותם לד"א מ"מ אין זה שם ע"כ וגם דעת' לעושה שמים וארץ ואעפ"י
שמשתתפים שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לאחרי' לגרום לשתף ולפני עור
ליכא דבני נח אינן מצווי' על השיתוף וכן הגי' בתוס' בכור' עם מעט הג"ה שהוא טעות
ומוכח שם והנה הע"ת בא"ח פתב וז"ל אין האיניו ישראל מונהרי' על השיתוף כשואמרים
זה למעלה מזה אבל אם אומרים שנים הם זהו בכלל ע"כ נרא' שהבין מפשיט' לשון
רמ"א שאין בני נח מונהרי' על השיתוף כשואמרים שהם זה למעלה מזה ואני אומר
נשתקע הדבר ולא נאמר דמהיכי תיתי נימא שאין ב"נ מצוין' על שיתוף כזה פיון
שמונהרין בז' מצוות שלהם על ע"כ הרי הם בעיקר ע"כ פישראל והא ודאי לישראל
נאסר פל שניתן לאח' מן השרי' קצת ממשלה או נתפלל אליהם ומ"ש אינהו מדיין ועוד
זהו גופא עבודת פנעני' ואפי' לאמר זה גדול מזה כמבואר בהרמב"ם הלכ' עבודת פנעני'
פ"ב וז"ל עיקר הציווי בע"כ שלא לעבד א' מן הברואים של צבא מעלה כו' ואעפ"י
שהעובד יודע שה' הוא האלקים והוא עובד הנברא של צבא מעלה ע"ד שעבדו דור אנוש
ובפ"א פתב בטעותן של דור אנוש נבערו עצת חכמי דורו וגם הוא בכלל הטועי' באמרם
הואיל והאל ברא הפוכבים וגלגליהם ונתנום במרו' וחלק להם פבוד ראויים הם לשבח
כו' ונהו רצון האל לגדל מי שגידל הוא כו' ומסיים שם ונהו עיקר עבודת פנעני' ע"כ
הרי נתבטל דעת בעל הע"ת ולמה נתיר לב"נ ושרי לי' מארי: והנ"ל כי דברי תו' יובנו
בק"ל דר"ת הותר לקבל מהם בזה"ז השבועה שאין תופסים שם אלקים בשבועתן ומה
שמזכירי' עםקדושיהם איזה שם אלקי' או שם בורא ודומיו מתארי' השם אבל אינם
מזכירים עצם שם עבודת פנעני' שלהם מותר כי פונותם לבורא שמים וארץ ולפחות
אינו שם עבודת פנעני' מיוחד שיהי' בכלל לא ישמע על פיה דווקא על עצם השם שלו
אבל תארי' שהם תארי' לכל האלקי' ואפי' לבורא שמים וארץ ממש אינם בכלל האיסור
דלא ישמע אם פונו הם לעבודת פנעני' שלהם ועוד אפשר שאין פונותו על עבודת פנעני'
שלו כ"א לבורא שמים וארץ ממש באשר הוא מגודל ביני עבודת פנעני' כמ"ש ומסיים

עוד ואין לאסור מצד מה שתופסי' שם קדושיהם ושם הבורא שאנחנו אומרים בדת הזו שהם מכוננים לבורא שמים וארץ באמת א"כ הרי זה שיתוף ש"ש וד"א ונהו אסור לישראל ולא משום פוננת עבודת פנעני' אלא זהו מצוה בפני עצמה לישראל כמ"ש תוס' גבי חרב לה' ולגדעון ודברנו בה' נבך אף שמעולם לא היתה שם פוננת אלקים כי זהו אסור מצד שמשפחי' ומשונני' גדולי' הנברא לבורא כתב בהדני' הרמב"ם בה' שבועת פ"ק י"א שהטעם אסור זה הוא מפני השווא גדולי' עבד לקונו ע"ז מתרצי' תוס' דבזה אין ב"נ מצונו' דשבע ניתן להם ולא שמונה ולא שייכי כלל בעבודת פנעני' וברזייהו וגם גרם שיתוף לא נאסר לנו דנימא שאף שהם אינם מצוים בזה מ"מ אסור לנו גרם שותף כמו דאפשר דלא נאסר להם הזכרת שם עבודת פנעני' ואפ"ה נאסר לנו לגרום שהם יזכירו וע"ז כתבו שאין הישראל מונהר בזה כמו שמונהר בהזכרת שם עבודת פנעני' דכתיב ושם אלקי אחריו כו' לא ישמע על פיה ולכך צריכי' תו' להצעה הראשונה שאין מה שמזכירי' משו' עבודת פנעני' ומשום לפני עור ליכא שהרי אין ב"נ מצוים כלל על זה המצווה וכמו שאנחנו רשאי' למפור להם שאין אנו מותרין לאכול פיון שאין ב"נ מצונו' עליו ה"נ בזה פנ"ל פוננת תוס' בלי ספק והארכתי בו למען נדע כי האמת בזה עמנו: ומעתה יצאנו בנדון דידן ע"פ מאי שמבואר בגיטין ס"ת שכתבו אינ' מאמין בהבורא שמים וארץ ישורף איני ישראל יגנוז נמצא בידי אינ' מאמין בהבורא שמים וארץ יגנוז בידי אינו ישראל אמרי לי יגנוז ואמרי לי קורין בו: והנה לכאורה נראה לומר זה הספר שמצאו בידי איני ישראל דאיני מפקי האומות אפשר דרשאין לקרות בו אבל זה אינו דעל פ"ק לא קמספקי להו אלא משום דיש ס"ס דשמא ישראל כתבו ואם ת"ל אינו ישראל שמא למפור לישראל כתבו כמו שפירש שם רש"י אבל בזה שכתבו בגופן שלקו וסימני' דידהו נכתבי' ע"ג השמות ודאי לעצמם כתבו ומסתברא לומר שראוי לשרוף.

דע"כ לא קאמר כתבו אינו ישראל יגנוז אלא משום דשמא למפור לישראל כתבו וסתם מחשבתו דאינו ישראל לעבודת פנעני' וכן מסיים שם רש"י ולא לשם עבודת פנעני' כתבו וקשה דה"ל לפרש בפשיט' בקיצור ואת"ל הוא כתבו שמא לאו לעבודת פנעני' כתבו דסתם מחשבתו לאו לעבודת פנעני' א"ו דלא אמרינו לאו לעבודת פנעני' כתבו אם נדע שלעצמו כתבו להכי בעי לומר שכתבו לישראל (ואין להקיש, דה"ל לתרץ שם בריית' דקתני ישורף בכה"ג יש לומר דגם בלא"ה.

ה"מ לאוקמי בדפירש לעבודת פנענים אלא דקשה לי דקתני סתמא) נראה מזה כל שידוע שכתבו לעצמו תלינו שלשם עבודת פנעני' כתבו אע"ג דסתם מחשבתו דא"י לאו לעבודת פנעני' ה"מ במעש' דעבדי בענייני העולם פשחיתה וכיוצא בו דבעבידתיהו טרידי ולא מדפרי עבודת פנעני' שלהם פיון שאינם אדוקי' אבל בכותבי ספרים לעצמם ובהם תארי' ושגחי' שגזפרו בפסוקי' הא ונדאי מכונני' הם לשלהם ומכ"ש ספר הזה שידוע בו נזכרי' פעולת' השמו' ושדיד' המערכת וכוח' העליוני' להוציא פעולה נגד הטבע המוטבע ונדאי יכוננו לאשר יחשבו שהממשלה ניתן להן: ואין לומר שחושבי' אותו למיני כשפני' שמכחישים פמלי' של מעלה כמו שאמרו ג"כ חז"ל דע כי גם מאי שאנחנו אומרים בזה שמכחיש פמלי' של מעלה אין הפנונה שניתן להם מממשלה לעשות נגד רצון הבורא ח"ו וקליל' לאל מרשע להנתן ארץ בידי כ"א ניתן להם להכחיש הטבע המוטבע

עלי ארץ מבריא את העולם דרך משל אשר נגזר מאתו להיות העב הענו בעל השטה למעלה לא פחות מג' פרסאו' עלי ארץ כפי הלקוח מצל הענני' עלי ארץ ובעלי הפישוף מכריחי' אותו להביאו למטה כפי שספרו לנו בספריהם ומובא מזה בספר נשמת חיים וזהו המכונן בפמלי' של מעלה כי הם צבא השמים והכוכבים ממסילותם אשר ניתן להם להיות מושלים בקרב תבל מחזיקים טבע העולם ותנועותיו מכריחי' קנין וחנרף קור וחום ולפעמים המכשפי' מעמידים החום מביאי' ברקי' ורעמים שלא בזמנם וכאלה רבי' בלי מספר והפח בידם להמשיך השפ' המושפ' מאתו ית' אל ארץ לא זרוע מקום ציה וצלמות וכו' כל חשקם מהדרי' אורבנא וביתר שאת מה שמהפכין צורות פאשר מעידי' עליה' רבי' בספריהם: וכל זה בהיו' אין מונע להם מגבוה מעל גבוה אשר עליהם וחספז השם להניח להם אבל אם אין רצונו בזה אפי' כל הרוח שפעולם אינם יכולים לשנות יתוש אחת ומי יאמר לו מה תעשה והרי הם פלא נחשב ועל זה אמרו ו"ל שאני ר' חגינא בן דוסא דנפיש זכותי' שהיה נכון לבו בטוח בה' כי לא יעזבנו בידם: ודע כי ניתן להם זה הפח שיהי' שקר ועונש בעולם ומקום לטעו' וכלי חמדה ניתן לנו ובה ישי די סותר להמכובי' ואלה הם מסתרי תורה ודי בזה אשר יצאנו מכוננת המכונן בתשובתנו: ונחזור לעניין כי זה שיחשבנו ממין פישוף אין זה מפעול' השמות כי גם הם יודעי' מעבודת השדים ולהטיהם ומעשה ש"ט והם דני' בכל יום המכשפים והמכשפו' ולא כן ידמו על פעול' השמו' ואחר אשר גזרו דשולטנת' ביד אשר חשבו למו בנדאי נדמו להם מפעול' השמו' ג"כ אליו וא"כ הוא הא ננדאי לשם עבודת פנעני' נכתב ודינו לשריפ' ועוד לו באשר כל הפוסקי' בחדא שייטא קיימא ע"פ קושני' תוס' פיר' רש"י דפי' הש"ס דאת"ל הוא כתבו שפא למפור לישראל כתבו שהרי אף אם יהיה פן שכתבו למפור לישראל יגנוז שפל שאינו בקשירה אינו בכתובה פולם פירשו דתלינו דאינו ישראל אינו בקי בכתב עברי' והא ננדאי שגזלו מישראל לאפוקי הינצ' מדתינו שבהם בקיאי' בכתב א"כ ה"נ אחרי שאמרנו כי גלוי לנו שכתבו לעצמו מכתב שלהם שע"ג השמות א"כ פיון דנכתב בכתב עברי' שבו ג"כ מאי שאין בקי באותו כתב כ"א אחד הינצא מדתינו שבהם תלינו לומר אחד הינצא מדתינו שבהם כתבו את זה הספר ואין תולין במידי דשכיח בין להקל בין להחמיר באשר פסק בכמה דוכתי' בי"ד: ועדיין צריכין אנו למודעי' אם מאי דקיי"ל ספרי המכחישים בהבורא שמים וארץ ישרף אם מצנון' עלינו לשורפם או חובה ולכאורה יש לפקפק ולומר דע"כ לא אמרו ספרי תורה שכ' המכחישים בהבורא שמים וארץ ישרף אלא דווקא בס"ת שיש לחוש שיקרא בה בצייבור ויהי' כל הברכה לבטלה אבל בספר זה שאין לחוש לקב' אין שורפין אכן למה לא נקדיר האזכרת שבהן א"ו שהוא מצנוה לשורף אותן והזכרותם פאשר התפארו אקפח את בני אם לא אשרוף אותן ואת האזכר' שבהם ור"י למדו מק"ו מפרשת סוטה: ועדיין לא שמענו כי אם מצו' אבל חוב לא ידענו ועיין ברמב' מה' יסודי תורה משמע דווקא להני דמכחישין בבור' עולם אבל לאותן שאין מכחישין בבור' עולם אף אם תאמר שכתבו זאת היה לא שונה לעבוד' קראי' מ"מ לא מחמירין לשרפו דאין שייך הטעם שלא הניח להם שם פיון שסתם אמונ' אין אדוקין בכל פעם לא מחמירין עליהם אכן עיין בב"ח בסי' של"ד והכי נמי בנדון דידן שכתבו אם השמות הרב' מסימנן שלהם על השמות ולשונות וגופן שלהן כתובים מזה ומזה ובהיפוף הדף הרי זה כמו זכר אם מקיים אותן ומה גם מפסק הש"ף בשם

שנכתוב שלא לשם קדושה מותר למחקו לצורך איזה תיקון ובמקום אחר כתבתי יותר מזה ושם תמצא מסקנת פסק הזה כג נשאלתי מהרב המופלג דק"ק פריסטין אכן ספיר גזרתו: זרע קדש מצבתו: על ישראל הדרתו צדיק יחי' באמונתו ה"ה ידידי הרב מהורר הזה אם אמנם שסבבני טרדו' עיוני עם כל זה מרוב אהבה וחיבה אשר נפשי קשורה בנפשו אמרתי להפסיק באמצע פרק להשיב על דבריו הטהורים אף שכל רז לא אגיס מני' ומתחילה אברר עוד הוראה אחת אשר נשאלתי פה שהיו רוצי' לציייר בה"כ ועל הפותלי' הנה כתוב פתב ישן שמות שאינם נמחקי' ונשאלתי אם מותר לטוח עליהם סיד א"ל: ולכאורה נראה דאין איסור בזה דהרי כל השמות צריכין לכתוב לשם קדושה ואם לא עשה פן ס"ת פסול' פנזפ' סי' רע"ו וכינן דפסול אם לא נכתוב לשם קדושה דלמא לית בי' קדושה כלל ולמוחקו נמי שרי: ונראה דאף שהביא הט"ז בס"י הנ"ל בשם הרמ"בם שם שנכתב שלא לשם קדושה אין בו קדושה משמע דאין בו קדושה כלל מ"מ נראה דשם מייירי שטעה לכתוב שלא היתה פנונתו כלל לכתוב שם אבל אם מתפונן לכתוב שם אלא שאינו אומר בתחילת פתיבתו שכות' לשם קדושת השם אף דס"ת פסולה מ"מ לענין איסור מחיק' בקדושה קאי וראי' לזה דהא הרב ב"י פתב קצת פלוגתא בזה אי צריף לכתוב לשמה כל השמות שאינן נמחקים ש"מ דאיסור מחיק' אינו תלוי בקדושת השם: אף לפ"ז קשה מהא דאמרינן בסוטה דף ל"ה ע"ב דכתבו ישראל התורה בע' לשון וסודו בסוד ואיך עברו על מחיקת השם ואין לומר דכתבו בכתב אחר השם כפי אותו הלשון קשה לי מהא דהביא מגן אברהם בא"ח של"ד ס"ק י"ז דברי ש"ג וז"ל יש לשאול על ספרי' שלנו שכתובים בלשונם אם טעונו' גניזה אפ"ל בחול ואם יש לחוש לאזפרותי' שלא לשבע בהן לשק' ונשאל למחוק אותן וטוב להחמיר עכ"ל ומשמע נמי דמייירי שנכתב שלהם ואפ"ה פתב שטוב להחמיר וקשה וכי נעלם ממנו שיטת הש"ס שכתבו ישראל את התורה בע' לשון ואח"כ סודו אות' בסיד ואיך עברו על מחיקת השם ש"מ דפשוט הוא שאין בזה איסור אלא ע"כ דמשם אין ראיה דסד בסיד לא הוי מחיקה פנין דלאחר שיגרור הסיד רשומו ניכר וא"כ בנדון דידן נמי מותר להטיח עליו סיד ויצא לנו מזה דאף הנכתב בלשונם מסופק בעל ש"ג וכתב דיש להחמיר למוחקו וא"כ בנדון דידן שהעתיקו השמות בלשונם י"ל דאסור לאבד אותם דדווקא ס"ת שראינו שכתב אחד מהמכחיש הבור' שמי' ואר' ישראל אבל בנמצא בידו אמרינן בהשולח דף מ"ה ע"ב דיגנון ופירש"י משום דספק כו' וא"כ ק"ו פאן שמצאו זה הספר ואינו יודע מי כתבו וי"ל אחד מן הקראיים כתבו ואי משום מסומני' של האומות הקראיים של מעלה מן השמות דלמא מצא אחד מן המכחישים בהבור' את הספר וכת' עליהם וגם בין התיבות פמו שלפעמים מגיע לדינו ספר תהלים בדפוס ונכתוב גם פן על השמו' פמו זה וכן בין התיבת ובפרק כל כתבי פליג' תנאי' שם וסבר ר"י דבחול קודר האזפרא' וגונון והשאר שורפן ור"ט סבר שמותר לשרוף הכל ופי' התוספו' דברייטא מייירי בנמצא ביד המכחישים בבור' ובא"ח סי' של"ד כתב הטו' באומות המכחיש' בהבור' שכתבו להם ספרי קודש כו' מלשון זה משמע בידוע לנו שכתבו אבל בנמצא פבר פסק בי"ד סי' רפ"א דיגנון דלא כר"י דסבר דיקדור האזפרות אלא כת"ק דר"י א"כ בנדון דידן זה הנה יותר טוב לגנון מלהכניס בספק איסור דלא תעשון פן לה' כו': אכן נ"ל באם שהסימני' הנזכר' בין התיבות אינו דחוק' רק עומד' פשאר התיבות פרינח מסתמא ניכר שמתחילה

המכחישי' בהבור' שמים וארץ כתבו ויש לשוןף אותם ואנפרותיה קדין ספרי המכחישי' בהבור' שמים וארץ הנלע"ד כתבתי הטרויד, ונחפז מאיר בה"ר יצחק ז"ל חונה פה פרוסטיץ: כד ואני השבתי לו שני' אשר בנדק לן אם לסוד הב"ה על השמות והביא ראיי' מטוח הסיד על האבנים משם אין ראיי' כלל דונדאי אותו הסיד היה טוח על האבנים דבקל יוכל להסיר וישאר הכתב תחתיו שלם כמו שהשיב ר"י שקלפו הסיד ונהרי הוא כמו המדבק שענה על השם כמ"ש שיש לדבק שענה על שם שדי שבמזו' במקום שאינו טהור כ"כ וה"ה פאדם הפורה מפה על השם אבל על כתיבת דיו בונדאי סיד לח מוחקו ומאבדו ממש ועוד סוף שהסיד מכלה הדיו שתחתיו פטבע הסיד ועוד שא"א לקלפו שישאר הכתב שלם תחתיו ונ"ל שיוצאי' בזה לאבד שמות ע"כ וה"ה בכלל לא תעשונו כן ותמן אמרו המעביר דיו ע"ג סיקרא חייב משום מוחק וע"כ לא פט' סיקרא ע"ג דיו אלא דה"ל מקלקל וכל המקלקלי' פטורי' בשבת אבל מחיק' מיהו הנה ואין לחלק בנייהו ואדברא זה הסוד מאבד יותר שהוא לח כמי' בשעת הטוח ומוחק הכתב בידו' וגם טבע הסיד לכלו' אבל הכתב שעל האבנים שעליהן התורה כתובה היה כתב חקוק כמפורש בתרגום יונתן ולא היה הסיד כ"א מחסה ומסתור הכתב ולא מחיק' ובר מן דיו דונדאי א"א לומר שהי' נכתב ע"ג האבנים בדיו כי דיו ע"ג אבנים לא מקרי כתב והתורה אמרה וכתבתם על האבנים ודיו ע"ג אבן דבר שאינו מתקיים הוא (הגם כי מפרק עגלה ערופה דף מ"ח ע"ב משמע דאם לא כתב שם פתוחי חותם ה"א לכתוב עליהם בדיו היינו אם היה ג"כ נכתב שם בלשון כתיב' פאשר אינו (כתב שם לשון כתיבה) וכן פסקינו בענין כתיב' שבת בענין דבר המתקיי' ע"ג דבר המתקיי' וכתב הרמב"ם שם ע"ג דבר המתקיים שהדיו עומד עליו כגון עור וקלף ונייר ועץ ולא כתב אבן והארכתי בזה ללא צורך שאין ספק שהי' שם חקיקה ואין הסיד מאבדו: ובר מן כל דין דאין משם לילף דש"ה שהי' מצוותו בכך להאי מאן דאמר וסדת אותו בסיד לאחר וכתבת' ומה נעשה אם גזירת מלך הוא: כה מעשה אירע בימי החג שקראנו בס"ת והי' על תיבת מהספר נטיפת שענה עד שלא היו התיבות שתחתיהן שום רשם ניכר ונסתפקנו אם מותר לקרות בה ולא נקראה ס"ת חסירה ע"פ מ"ש הב"ח בסי' ש"מ בא"ח אם נטף שענה על ספר וסלקו בשבת מב' אותיות חייב חטאת נמצא לפ"ז דס"ל כ"ז היות עליו השענה פאלו האותיות נמחקי' דאל"כ מאיזה טעם מחייב מעביר השענה חטאת שהרי לשונו משמע שהיה כתוב תחתיו א"ו דחייבו משום דה"ל העברת השענה פאלו כותב האותיות שתחתיו עתה דכ"ז היות השענה מכוסה עליהם ה"ה כמחוקי': ובאמת מאין לקח לו לפסוק כזה דראי' שלו מהתוספת' לאו ראי' היא דז"ל בהרא"ש פ"ק פ"ל גדול נפל דיו על הספר ומחקו שענה על הפנקס ומחקו אם יש במקומו פדי ל' ב' אותיות חייב ע"כ ונ"ל פירש דהאי בריית' כף דלכאורה קשה למה לא פללה בחזקא נפלה דיואו שענה על ספר או פנקס כו' ועוד בשענה ה"ל למימר וסלקו ומאי לשון מחוק' בשענה ועו' מחיקת שענה פדי לכתוב במקומו לא הי' במשפן שנחייב על מחיקתו חטאת א"ו דהאי מחיק' שענה שבתוספ' מיירי כמו שפירש"י במשנה על ב' דפי הפנקס שהי' להם לוחו' ממורחו בשענה שכתבו עליהם ולאחר שכלו כתוב החליקו השענה שע"ג הלוח וחרו לכתוב וחיובו משום מפרש שהוא תולדה דמחק ולא משום מוחק פדי לכתוב ב' אותיות ומ"מ בעינן פשיעור ב' אותיות פדי לחייבו חטאת דכל חייבי שבת בעינן מלאכה ראוי' (ואפשר נמי לומר שחייבו משום

מוחק ע"מ לכתוב במקומו הו' וכה"ג הי' במשפן בסימני' שע"ג הקרשים אם טעו) אבל משום סילוק מציאת הפתב מתחתי לא ואין הלשון סובל זה הפ' בבריית' וגם לא ידעתי לחייבו בכזה מפמה טעמים תדא דלא הוי כמו כן במשפן ועוד גם ע"ג ראוי לכתוב בדיו ואינו כ"א מסלק טבלא מע"ג טבל' שהי' מונח עליו הדק היט' או פנק' קשור וכו' וכו' וכו' חזק או מלקט ברהיטני אין לחייבו משום מגלה מקום לכתוב ב' אותיות אם התירו לו ע"ז אלא משום מלאכתו שעושה והיינו הך דסילק שענה ממש א"ו פירושו פנ"ל ולכן כתב ע"ג פנקס כי שם דרכו בכך לכתוב עליו ומכ"ש אם פבר כתו' תחתיו שיהא גלוי פכותב פדעת הב"ח דלא הוי כלל במשפן ואין לו שייכ' למלאכ' פתיב' ואינו כ"א מגלה כתב חתום וכן בס"ת אלא מעת' אם דפין קשורי' בקשר של קיימ' בשב' תהי' פסול' לקרו' בה ורוב ס"ת ש'לנו מלאים נטיפ' שענה ומיהו לקרו' במקו' השעו' אסו' משום דברי' שבכתב אי אתה רשאי, לאומר' ע"פ פיון דלדעת הב"ח אסור לסלקו ואפשר שיש להוציא אחרת אם אינרע כזה וצ"ע: ולפמ"ש אני שמותר לסלקו פשיט' שיש להקל ואפשר שרשאי לפססו בקלף עד ש'סתלק מע"ג הפתב ובנייר יש להחמיר ש'מן הננייר מסתלק הפתב עם השענה וה"ל מוחק ממש שאסור: כו נשאלתי וז"ל השאלה: אל אצילי ישראל גדולי' חקרי לב החרש והמסגר ה'מה העומדים על הדין ועל האמת להורות בני ישראל דרך ילכו בה יעמדנו ע"ד אשר נתחברו יחדיו שלשה חברים דבוקי' והסיעו לכן לנסוע לא"י ה'מה ונשיהם ובניהם הקטנים עם הגדולים בני שנים ושלש שנים וסמוך לו מלפניו והנה רוב השומעים מנסיעה זו מרנגים אחריהם באמרם שלא נשמע מעולם ש'סע אדם דרך רחוק ורב כזה אל עמים אשר לא ידע שפת לשונם ודרך ימים וסכנו' עם בני קטנים ואם אדם רשאי לחבול בעצמו מי נתן לו רשות לחייב בניו הקטנים ואם פח אבני' פוחו לסבול צער טלטול טורח הדרך אולי אין פח בילדים הקטנים לסבול וביותר שינוי האויר ונענוע הספינות וב"ד עירם רוצ' לעכב ע"י הנסיעה הזאת מטעמי' אלו ומעתה האנשים אלו שלמים הם לידע אם ימנעו מנסוע הזאת מכל זה שכתבו ואם יחוו לגזירת ב"ד אם יגזרו עליהם אם לא: תשובה בתחילה נבאר אם יש מצנה בעליה זאת בזה"ז והנה מצאנו הרמב"ן מנה מצנה זאת בכלל המצות מקרא דוירשתם אותה וישבתם בה ופי' הי' שקול' נגד כל המצות ופוק חזי בעל ת"ה בפסקי' שלו הפליג בה סי' פ"ח וגם בספר כל בו בספר הפוזר הפציר מאוד לנסוע שמה: איברא התוס' בכתוב' בשם ר"ח פהו פתבו שבוזה"ז אין מצנה לדור בא"י כי יש מצנת רבו' התלוני' בארץ שא"א לקיימן וכמה עונשין שאין יכולין להזהר בהן ולעמוד עליהם ועוד כתבו שבזמן דאיפא ספנות דרכים אין הדין לכוף לעלות ע"כ: והנה מ"ש בשם הר"ח פבר כת' הרב הרי"ט בתשוב' חלק י"ד סי' כ"ח בנעים שכלו הוכיח דאינה תלמיד טועה פתבו ע"ש זה הטעם בשביל המצנה ולא דסמך' הוא כלל ובחידושי' לכתוב' הרחוב ביאור בזה דעל מה זה אין לקיים שמה המצוה' ואם פי כבד עליהם לקיימם פשיטא מי ש'סבל ויצער לקיימן פשיטא פי יכפול ש'כרו בזה ויעניין שם פי הדין עמו וכ"כ בעל נתיב' משפט שהיא הגהת אינה תלמיד ע"ש וא"כ לא נשתנה הזמנים וכל הזמנים שונים לקיו' המצוה' מכ"ש אם הי' מצוון' פרטית אפי' בזה"ז ובכלל רמ"ח מצנות עשה יחשב שאין לה ביטול עולמות חלילה שהמצוות זמנית כאשר הוכחנו בכמה מקומות דברים אלו וכל הפוסקי' מחזיקי' שפופין האשה שתעלה עמו שכתבו כל הפוסקים כפשיטא דמתני' דכתוב' וגם מן האחרוני'

בתשובה מהרי"ט והרשד"ם ומק"י בן לב א"כ הא ונדאי דלא ס"ל הא דר"ח פהו דאחרי
שאין מצווה בנסיעה זאת פשיטא שאין לכוף אשתו שתעלה עמו: ומה שחששו לספנה
שייש למנוע הא ונדאי אף בזמן הבי' כל שהי' בו משום ספנה גלוני' לא נאמר לכוף לעלות
ונה משתנה לפי הזמן וכבר כתב המב"יט דבזמנינו מכל מלכות ווינציניא' אין ספנה ונ"ל
בח"ב סי' רי"ו ואפי' ממלכו' למלכות כגון מונציניא' וכל איטליי' פשיש שלום בין
המלכו' והולכו' ובאים מזה לזה יכולים לכוף וקא דכת' הרשב"ץ היינו בזמנו שהי' ספנה
גדולה לבוא משם לא"י וכו' ומסיים וכתב לכל פשפל הסוחרים אינם נמנעי' יכולים לכוף
עכ"ל נמצא בזמנינו שהספינות הולכות ובאות בכל שנה בקיץ ואף שיש ספנת לסטים
על הים הא ונדאי כל הדרכים בחזקת ספנה והולכי ימים צריכי' להודו' וזה אינו מתחדש
ואפ"ה אמרו הפל מעלין א"ו כל שאין בו ספנה מתחדשת ונולדו' פופין וגם הפלל שנתן
המבי"ט יש לילך אחרי וקא ונדאי פי סערת הים אינו טענה דאל"כ ה"ל למתני' לאפלוגי
בהכי והי' סתמא קתני הרי כל מאי שהי' ספנה מצד סערת הים והמון גליו אין לנו מניעה
מנסוע (ואפשר שאין לכוף לנסוע בימי החורף דרף ים עפ"י מאי דאיתא במדרש קטיר
לו לכה קטיר ספינתה והוא בב"ר ובחז"י) ועפ"ז מאי שטוענין פי הים ספנה לקטנים
אינה טענה דלא אשתמיט מתני' למימר אם באה מחמת טענה מ' בניי הקטנים שומעין
לה ואם המשנה סתמא קתני לא אשתמיט משמוע הדין הנה חד מהפוסקאי קמאי ובתראי:
ואני אומ' פי בדקדו' כת' רש"י הכ' מעלין לא"י את כל ב"ב אד' כופ' וקא דלא תירץ שם
הש"ס הפל לאתויי בניי הקטנים י"ל דהפל משמע דאתי לרבוני דכופין אותן וקטנים
ונדאי לאו בניי פפי' נהו: ונחזור למ"ש שאם אין ספנה פרטיית לקטנים יותר מלגדולי'
שרי להוליך בניי הקטנים עמו וא"ל מ"מ ספנה מיהא איכא וה"ל חוב להן ואלו הם בני
שכל לא היו מרוצים לנסוע שמה ואיך חבין להם שלא בפניהם י"ל דרשאין לעשות כן
שאדם רשאי לעשות בשל חבירו כמו בשלו ובטענה זו פוטרם לשומרי' ושותפי' אפי'
אם אינרע תקלה בדבר ונהרי אבידת גוף מאבידת ממון אתי לן מכל אבידת אחיה ועוד מה
התם שאדם רשאי לחבול בשלו ולאבד כל מאי שיש לו וקא אסור לאבד את עצמו
וא"כ כל שמוטרר לעשות בשלו ה"נ בבניי הקטנים ובחדא מתמא מחתינהו וא"כ אפשר
אין ב"ד מונעין אותו מנסוע אין להם למנוע אותו בשביל בניי הקטנים וזכות הוא להן
וכיון דבזה אין ספק וכמה גדולים עשו מעשה הם עצמם לנסוע וגם פח החושש' לא
חשו כ"א בשביל בניי קטנים אבל להגדולים לא ואני פתבתי שאין לחלק: וגם מגדולי'
המחברים שפתבו על זמן שהיו ספנות גדולות על הדרכים לא פתבו כ"א שלא לכוף
אדם את אשתו אבל הרוצה בעצמו לנסוע אין מוחין בידו כי לבו שלם ובטוח בה' ששומר
מצוה לא ידע דבר רע ורבים שחושבי' נדר זה לנדר מצוה שאין לו התרה כמ"ש הרא"ש
סוף פלל י"ב וזולתו המחברי' אין מספר ואומדן דעת הוא לקטנים דניחא להו לעשות
המצוה בקטנותן דאינו דומה קולטתו מקטנותו עד שלא טעם טעם חטא וכשיזכה לנשמה
בן י"ג שנים יזכה בה מקדושת א"י: ומצד החוש אנו רואי' שאין לחלק בין קטנים
לגדולים דהרי מצד ספנת טביעה ושפי' ולסטים הרי קטן וגדול שם הוא ואם מטורח
הנענוע שכתב הרי"ף מטעם זה אין מפליגי' בספינה פחות מג' ימים הרי הקטנים בטבעם
קלי התנוע ורוב גדולים בתנועה להיותם מלאים מהלבינה: ומצאתי און לי בתשובת
הר"מ מרוטן פורג ד"פ סי' ר"ג ונ"ל לענין נדר אשר נדרת לעלות לא"י אפי' עד"ר יש

לו התרה אחרי שאשתה קרה ואין כל דבר עומד מפני פיקוח נפש ויש סכנה להולכי עוברה וגם הילד עד שיגבר ויכנסו ימות הקיץ עכ"ל ופעם מצאתי עד יגמל הילד הרי לא הורחק כ"א עד שיגבר הילד ואולי עד הגמלו: והנר' משם שהיה דרוך ים פי מושב מהר"ם היה במדינה זו ועוד הרי מביא הסמ"ע סי' קס"ג ס"ק יו"ד דטענת עיבור לנשי אינו אונס לנסייע דכמ' נשי' נוסעי' דרכים רחוקי' וע"כ היה דרוך הזה דרוך ים וא"ל דיש לחלק בין רחוק וקרוב הרי ה"ל לקנים נדרו לנסוע מעט מעט: וגם שם לא היה אלא שהי' רוצה לעכב ושאל אם אינו עובר על נדרו ויש לו התרה אבל נודאי לא היה אדם מעכבו מנסוע אלו רצה בה אם לא דקרוב הניק' ושכיח טוב': והלבוש בסי' ע"ה פתב לשון איסור לספן נפשו אבל לא ידעתי מניין לו זה ונראה לי סמך לדבר מעזרא שנסע לירושלים מן הגולה דרוך רחוק מהלך חמשה חודשים ומפני הבושה לא ביקש חיל ופרשי מן המלך ללונתו אף כי הי' נשים וטרף רב עמקו ומי מחל בעדם לתת נפשם בסכנה דרוך רב כזה בלי תיגור אלו הקטנים מה עשו לספן נפשם מפני הבושה אלא כל מאי שמוותר לעשות בשלם גם בכניו הקטנים מותר ועיין בתשובת בני משה סי' ר"ז: והרבנים הקרובי' היושבים על איי הים כתבו אשר עיניהם רואי' בכל יום נוסעים דרוך ים לקצוני ארץ עם ילדים קטנים בני יומן והני כי שאלתי פה אחד מהנוסעים עם בניו הקטנים ואמר כי מצד תנועות הים קטן קטן יותר קל לו לסבול תנועה הספינה והנאני שפוננתי הדין לאמיתו בזה: והנ"ל אם יגזור הב"ד שבעירם שלא לנסוע מטעמי הנ"ל רשאי' לסמוך על אלו אשר אינם ראו ההיפוך מהם כי לא ראינו אינ' ראי' והרי זו פהורה ב"ד ששקעה החמה והי' לפנינו דאין זה הוראה: ואם שגחוש להמרי' פי ב"ד מפני הפבוד כפר פתב המבי"ט בסי' קל"ט דאין לחוש לכיבוד אב ואם החמורה מכ"ש לגדרי ב"ד וכבר אישתימט ר' זירא מיניה דרב יהודא רבי' דבעי למיסק לא": אמנם כן צריך בתחילה תנאי אחד שיש לו מקום מוכן ומזומן להיות מנוי לו שם פרנס' ברנוח כמ"ש הת"ה בפסקי' שלו סי' פ"ח וגם בכל בו ראיתו ועי' בתשב"ץ סי' תקס"ב דכל שאין לו שם פרנסה מוכן' מעביר'.

על דעתו ועל דעת קונו ח"ו ואין אדם שליט בנפשו ואפשר אם שיהי' לו פרנסה מוכנת בקלות כ"כ מח"ל עד שלא יחסר לו בדרוך הטבע מותר פי ענינו ראו ולא זר שהרוב הפאים שמה לגודל ענייתם צריכין לשוב חוצה ומתבלבלי' מעבוד' השם ומלימוד התורה והלא יוצאין מא"י לח"ל ללמוד תורה מרבו מכ"ש שלא לנסוע לכתחילה במקו' שאין לו הכנה ללמוד וגם אם היה לו מעות בח"ל קשה מאד שישגיג שם בכל שנה תמידין פסידון: והפול בזה אשרי הזוכה לכה ואינו נצרך לבריות ומתפרנס שם אפילו חיי צער ויעבוד השם אבל אין כל אדם זוכה לכה וכבר נהגו העם שאינם נוסעים עם בני קטנים והפל בשביל קשי' השגת הפרנסה שם שאינ' בקלות וחוב הוא לקטנים וח"ו יש לחוש שיצאו לתרבו רעה עד לא יחזק שכלם עליהם לסבול חיי צער וכמה נשתקעו בזה וד"ל הנראה לנו כתבנו ועכ"פ אלו הנוסעים לשם וצריכי' עי"כ להתפרנס מן הצדקה ואלו היו בחוץ היו יכולי' להתפרנס ממעשה ידיהם לא טוב עושין פי גדול הנהגה מיגיע פפו וצנה לנו ז"ל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות וצריכין להתיישב בזה והדבר שקול ואין לי בו הכרע בענ"ד: כז נשאל קדמנא מידיד נפשי נפש המשפלת ע"ד אשה שישבה ופניה שלמטה טוחות על כרע עריס' של קטן ומצאה פתם על הכרע ומסופקי' אנחנו על פמות הפתם אם הוא גדול בשיעורו כגריס.

ועוד והנה נפשינו אנונה לדעת פמות שיעור פתם מדוקדק והשני אם נטמאת האשה הזאת אף אם יהיה בו שיעור הראוי לו מצד הכלי שבו הפתם אם הוא כלי שמקבל טומאה הן מצד גודלו כי יש לו אורך ורוחב מופלג וצריכין אנו.

לידע תושברתו אם מחזיק עד שיעור הראוי לקבל טומאה או יותר ממנו שאין חוששין בפתמי הנמצאי' ע"ג כלי' שאינם מקבליים טומאה וממכ"ת נשאל יורה לנו דיעה בדבר זה ושקרו אתו ית': תשובה על העיון כ"א בשיעור גרים של פתמים רוב השיעורים המצויי' בספרי דפוס המה שלא בכיוון, כ"א לפי השג יד המדפיס אותו התמונה ע"ד משל ג' על ג' עדשים ושמו אותן על תבנית מרובע פזה \$ ציור בספר \$ אבל לא דקדקי באמיתת גדולו והנה באמת ממה שלקחו ג"כ שיעור ל"ו שיעורו' יהי השיעור קטן מאוד מהכיל משיעור ט' העדשי' ולפי מאי שהעתיק בד"מ בשם האגור בשם מהרי"ל וכ"כ מהרם מטקטין שאצל האלפסי' בשמו שהם שיערי פאשר הם קבועים בראש וחוש הראות יגיד כי יהי קטן מאוד שיעורו וההכרח יהי נמצאים עדשים קטנים מאוד בעול' להכיל ט' על שטח קטן פזה איברא כי הרב רמ"א בהגהותיו בש"ע תיקן וכתב, במקוון פמו שהם קבועי' בגופו של אדם ע"כ קשה הדבר לעמוד על השיעור כי בגופו של אדם נמצאו מקומות רבות לא ראי זה כראי זה במרחק קביע' השער': והיותר קשה מאין לקח לו רמ"א לשער בשערות הגוף ולא הראש אם בדקדוק ובמקוון פתב פמו שהם קבועים בגופו של אדם כדי לשלול מלשער בקביעותם בראש ולא הזכיר מזה בד"מ שלו פלום ואם נאמר שהכריח לו השיעור דט' עדשים שהם גדולי' משיעור ל"ו שיעורו' הקבועי' בראש עדיין לא נדע מזה השיעור אמיתתו כמ"ש: וגם שיעור עדשים אינם ידועי' לנו דאיתא בפירק י"ז משנה ח' דכלים עדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינוני' וזהו מצרית ומצינו בסוף מסכת מעשרו' בפ"ה הרמב"ם והעתיקו הר"ע בפ"ה עדשים המצרי' ראשם האחד חז והם מדבריות ושני תנאים הללו אינם בעדשים הידועי' לנו כי הם נזרעי' סגלגלות ומה שהם חדים בהיקפן א"א לכנוין בלשון ראשם האחד חז כ"א בתמונת הביצים שאמרו ראשם אחד חז ואחד פד ובפירש"י במגילה משמע ג"כ קצת שהעדשה קצת נוטה לביצה (ומ"מ אין ראי' משם וגם ממה שאמרו אם מברין בביצים א"כ לא משמע פן) ואם יש לעדשים זאת התמונה א"כ אינה ידוע לנו ועפ"ז לא נדע שיעור פתם כי אם נקח אותן משערות הראש יהי שיעורו קטן מאוד ממה שנהגו מעולם ושיעורו' הגוף אין מקום מושבם לשער מהם ועדשים אינם ידועי' לנו כמ"ש: והנ"ל בזה ובתחילה אחנה דעתי כי יפה פתב רמ"א שערות פמו שהם קבועים בגופו של אדם לשלול קביעתן בראש שהם סמוכי' בקירוב והוא עפ"י מאי דתנן הרגה מאכלת תולה בזה ועד פמה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד פגרים של פול וכתבו הרמ"בם והר"מבן והרש"בא שהוא שיעור ט' עדשים שהן ל"ו שיעורו' ניצא להם זה ממה דתנן ריש פ"ו דנגעים גופא של בהרת פגרים הקלקי מרובע מקום הגרים ט' עדשות מקום עדשה ד' שיעורו' שהן ל"ו שיעורו' לכן פתבו פאן בפתם ג"כ השיעור הזה לחשבון עדשי' ושיעורו' כמ"ש המרדכי והנה לכאורה קשה מנלן דהני שיעורא שוין דשם פגרים הקלקי מרובע וכאן אמרו פגרים של פול ותנינן בפירק י"ז דכלים יש שאמרו במידה גסה וקחשיב גרים של נגעי' פגרים הקלקי משמע מזה דהאי גרים של נגעי' הוא גדול אבל שארי גריסין השנויי' במשנתנו לא אלא הבינוני' פסתמא דתנן בכל מקום ויש לומר מ"מ בפתמים

שְׁאֲמָרוּ כָּל הַשְּׂעוּרֵי לַהֲחֵמִיר חוּץ מִגָּרִים שֶׁל כְּתָמִים לַהֲקַל רְאוּ גַם הֵמָּה לְשַׁעַר בְּגָרִים הַקְּלִי שֶׁהוּא גְדוֹל וּס"ל דָּגָם גָּרִים שֶׁל פּוֹל הוּא גְדוֹל כְּאוֹתוֹ הַגָּרִים וְלֹא אָמְרוּ ו"ל גָּרִים שֶׁל פּוֹל לְשַׁלּוֹל גָּרִים הַקְּלִי אֲלֵא הֲרָאוּ לָנוּ מְקוֹם בְּזֶה דְּאֵלוּ בִּנְגְעֵי הַשְּׂעוּר בְּגָרִים הַקְּלִי מְרֻבָּע דּוֹקָא וְאַרְוֶה וְקָטָן אֵינוֹ מְצַטְרֵף מִשָּׂא"כ בְּכַתְּם דְּמַצְטְרֵף וְלִזְה כְּוֹנְנוּ לֹא מֵר בְּכַתְּמִים דְּנִדְּהָ בְּגָרִים שֶׁל פּוֹל שֶׁהוּא אַרְוֶה וְאוּלַי שְׁנִיָּהֶם שְׂעוּרָם שְׁנֵה בְּכַמוֹתָם וּא"ת מִפְּנֵי מַה לֹּא חָשִׁיב לְהוּ שֶׁם בְּהִנְהוּ שְׂעוּרָם בְּמִדָּה גְּסָה: וי"ל פִּינּוֹן דְּמַצִּינוּ בְּהִדְיָא בְּמִשְׁנָה לַהֲקַל בְּגָרִים שֶׁל כְּתָמִים ע"כ לֹא רְצוּ לַהֲחֵמִיר מִשּׁוּם קְוָשִׂיא דְּלֹא חָשִׁיבְנָהוּ שֶׁם בְּכָלִים דְּאוּלַי שְׂעוּרֵי לְהוּ בְּהִדְיָא אַחֲרֵינֵי דְּשִׁינֵי (וּבְסִפְרָא תְּשׁוּבַת דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל תִּירֵץ זֹאת הַקְּוָשִׂיא דְּאֲפָשֵׁר דְּרַבְּנָן לֹא קָחִישִׁיב) וְאַחֲרֵי שְׂעוּרֵי ל"ו שְׁעוּרֵי דְּכַתְּמִים מִנְּגְעֵי אֲתִי לָן וְהֵאֵי שְׂעוּרֵי דְּנִגְעִים מְשַׁעְרוּ הַגּוֹף אֲתִי לְהוּ כְּמִפְּנֵי רֵשׁ בְּסִפְרֵי בְּפִרְשָׁה וי"ו וּמְחִיט בְּשֵׁר חֵי בְּשִׂאָת יְכוֹל כָּל שֶׁהוּא ת"ל שְׁעַר לָבָן וּמְחִיט מַה שְׁעַר לָבָן מְקוֹם ב' שְׁעַר אֶף מְחִיט מְקוֹם ב' שְׁעַר כו' יְכוֹל שְׁעַר לָבָן מִצַּד זֶה וּמְחִיט מִצַּד זֶה ת"ל בְּשִׂאָת שְׁתֵּהָא מְבֻנְצָרַת בְּשִׂאָת הָא כִּי צַד מְקוֹם ב' שְׁעַר מִיְמִינָה וּמְקוֹם ב' שְׁעַר מִשְׂמָאל וְכֵן לְמַעַל וְכֵן לְמַט' הַמִּינּוֹ מְרֻבָּעַת נִמְצָא שְׁהֵם שְׁלִישֵׁי וְשֵׁשׁ שְׁעַר נִמְצָא גּוֹפָא שֶׁל בְּהִרַת כְּגָרִים הַקְּלִי ע"כ וְהֵי קָרְאֵי בִּנְגְעֵי עוֹר בְּשֵׁר כְּתִיבֵי וְלֹא בְּנִתְקֵי רֵאשׁ וְזָקוּ וְאַדְרַבָּא נִתְקֵי הָרֵאשׁ צְרִיכִין הִיקָשׁ נִגְעָא לְנִתְקָא מַה נִּגְעָא אֵינוֹ פְּחוֹת מִגָּרִים אֶף נִתְקָא אֵינוֹ פְּחוֹת מִגָּרִים וּא"כ הוּא וְנִדְּאֵי כִּי שְׂעוּרֵי הַשְּׁעוּרוֹת מְשַׁעְרוּ הַקְּבִיעַ בְּגוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם אֲתִי לָן.

וְאֵיבְרָא כִּי מִלְּשׁוֹנוֹת הַרְבֵּה שֶׁל דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַע שְׁתַּרְנוּיָהוּ חֵד שְׂעוּרֵי אֵינֵי כִּי בְּפִרְק יו"ד מִשְׁנָה ג' דְּנִגְעִים ו"ל וְאֵינוֹ מִצִּיל מִן הַצַּד עַד שֶׁיְהִי רְחוּק מִן הַקְּמָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׁעוּרוֹת וּפִי הַרְע"ב דְּכִשְׁהֵן רְחוּקֵי מִן הַקְּמָה ב' שְׁעוּרוֹת נִחְשָׁבוֹת כְּמִבְּנִצְרָא וּבִת"י מְפָרֵשׁ בְּהִדְיָא שְׂאוֹתָן ב' שְׁעוּרוֹת שֶׁל הָרֵאשׁ הֵן כְּעֵדֶשׁ נִמְצָא כִּי ס"ל מְקוֹם שְׁנֵי שְׁעוּרֵי שֶׁל הָרֵאשׁ הוּא כְּמִקְוֶה עֵדֶשׁ וּכ"כ לְקַמֵּן בְּמִשְׁנָה ו' וז' וְכֵן מִשְׁמַע בְּתוֹסְפַת פִּרְק ד' דְּקָאֵמַר הֵתָם נִתְקָא שְׁהִיָּה חוּט יוֹצֵא מִמֵּנּוּ כו' אֲבָל שְׁעַר שְׁחֹר הַנְּשָׂאָר בְּאוֹתוֹ חוּט אֵינוֹ מִצִּיל עַד שֶׁיְהִי רְחוּב הַחוּט כְּגָרִים וּמְפָרֵשׁ הַכ"מ פִּינּוֹן דְּשַׁעַר שְׁחֹר הַמְּשׁוּנֵיִיר אֵינוֹ מִצִּיל כ"א בְּמִבְּנִצְרָא וּא"א לְהִיֹּת מְבֻנְצָר כ"א בְּכָרִים מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנָן נִבְדָּל מִן הַקְּמָה שְׁנֵי שְׁעוּרֵי צִדוֹ אֵלוּ שְׁנֵי שְׁעוּרֵי שְׁחֹרוֹת וְהֵי זֶה כְּגָרִים מְכָל זֶה מִשְׁמַע דָּגָם בְּרֵאשׁ ה"ל צְמִיחַת שְׁנֵי שְׁעַר כְּעֵדֶשׁ אֲכָן לְפִי הַנְּרָאָה צ"ל בְּשְׁעוּרוֹת הַגּוֹף הוּ' דְּמִקְוֶה שְׁנֵי הֵן כְּעֵדֶשׁ וְאִיךָ יִתְכַן לֹאֵר דָּגָם בְּרֵאשׁ צְמִיחַתָן כָּל כָּף בְּרִיחֻק וְהַחוּשׁ מְעִיד הַכְּחָשׁת הַדְּבָר וְרֵאשִׁית לְחַלֵּק וְלֹאֵר בְּנִתְקֵי הָרֵאשׁ הַרְחַקַת ב' לֹא מִפְּחַת שְׂעוּרֵי עֵדֶשׁ אֲתִיא לִי מִדְּלָא אֲשַׁתְּמִיט הַתַּנָּא וְלִתְנֵי פ"א בְּשְׂעוּרֵי דְּנִתְקֵי הָרֵאשׁ הַשְּׂעוּרֵי בְּהִרְחַק עֵדֶשׁ: וְיֹתֵר גְּדוֹל מִזֶּה מִמָּאֵי דְּתַנִּינָן בְּמִשְׁנָה ג' בְּפִרְק יו"ד הַמְּשׁוּנָאָר מִצִּיל מִיַּד שְׁעַר צְהוּב וּמִיַּד הַפְּשִׁיּוֹן מְכֻוֹנָס וּמְפֻנְזָר וּמְבֻנְצָר וְאֵינוֹ מִצִּיל מִן הַצַּד עַד שֶׁיְהִי רְחוּק מִן הַקְּמָה ב' שְׁעוּרֵי וְזֶה הַלְּשׁוֹן לֹא מְצִינוּ אִפִּי פ"א בְּמִחְזֵה שְׁבַעֲיָנָן ג"כ מְבֻנְצָרוּ דּוֹקָא וְלֹא תְנֵי כָּל פְּעַם כִּי אִם מְבֻנְצָרַת וְלָמָּה לֹא אָמַר וּמִן הַצַּד טָמֵא בְּרְחוּק שְׁתֵּי שְׁעוּרוֹת וּבְלֵי סִפְקָא שְׁגָם בְּמִחְזֵי הַדִּין כֵּן אִם הִי רְחוּק עֵדֶשׁ מִן הַצַּד אַעפ"י שְׂאֵינוֹ בְּאֲמָצַע הַנְּגַע טָמֵא דְּהֵינּוּ אִם הַנְּגַע גְּדוֹל מִשְׂעוּרֵי גָרִים וְהַמְּחִי בּוּ מְקַרְפֵּי מִצַּד אֶחָד כְּעֵדֶשׁ לְבַד כְּזֶה \$ צִיּוּר בְּסִפְרָא וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִשְׁנָה יו"ד דְּפִרְק דְּל"ת וּבְמִקְוֶה דְּמִיָּהֵן בְּפִירְשׁ הַר"ב וְכֵן הוּא הַמְּשַׁמְעוֹ מִדְּמִחֵי סִימָן טוֹמָא לְפִרְיָח' בְּכּוֹלוֹ וְעוֹד מֵהִי תִית' לְחַלֵּק מִדִּין מְבֻנְצָר שְׁבַנְתְּק דְּכְתוּב בְּזֶה כְּמוֹ בְּזֶה א"כ לָמָּה אֲשַׁתְּמִיט מְלֹמֵר ג"כ דְּמִחֵי מִן הַצַּד מְטָמֵא

בְּרוֹחַ ב' שְׁעָרוֹ מִן סוּף הַגֶּגֶע א"ו דָּשֵׁם הִי מְבוֹצֵרֶת בְּרוֹחַ הַגֶּגֶע דְּלֵא קְתָנִי אֱלֵא בְּגִגֶע
כְּגָרִיס וּב' שְׁעָרוֹ בְּגוּף מַחְזִיקִין פְּשִׁיעוֹר עֲדָשׁ אֲכָל בְּנִתְקִי הָרֵאשׁ שְׁהַשְׁעָרוֹ עוֹמֵד צְפוּפִי
כ"כ שְׁיֻכַּל לְהִיּוֹת מְרוֹחֵק מִן הַקַּמ' מְקוּם ב' שְׁעָרוֹת וְאִינוּ מְבוֹצֵר בְּאֶמְצַע.

גִּגֶע כְּגָרִיס לְכֹן צָרִיךְ לְמַתְנֵי שְׁתַּטְמֵא בְּכַה"ג וּבְזֶה מְתוּרָץ לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָה דְּלְכֹאֲרֵי הִי דְּלֵא
צָרִיךְ לְמַתְנֵי וְאִינוּ מְצִיל מִן הַצַּד עַד שְׁיִהְיֶה מְרוֹחֵק מִן הַקַּמָּה ב' שְׁעָרוֹ דַּה"ל מְשֻׁנָה דְּלֵא
צָרִיכִי אַחַר שְׁתַּנִּי וּמְבוֹצֵר מְשׁוּם נִתְקַ גְּדוּל לֵא הֵנִי צָרִיךְ לְאֶשְׁמוּעֵינוּ דְּמַהִי תִּיּוֹתִי נִקְוֶל
מְשׁוּם שְׁהַגְדִּיל שְׁיַעוּרוֹ ד"וּק.

וְגַם מְשַׁמַּע לִי לְהֵאֵי דִינָא מְמַאי דְּתַנּוּ בְּפִרְקָא זֶה מְשֻׁנָה ז' שְׁנֵי נִתְקִי דְּחֻשְׁבִּינוּ לִיה נִתְקַ
אַחַד אַף שְׁהַשְׁחֹר שְׁבוֹ אִינוּ מְבוֹצֵר מְמַשׁ לְפִי תְמוֹנוֹת הַנִּתְקַ וְתוּ מְדוּעַ לֵא תְנֵי לִיה הֵאֵי
דִינָא בְּגִגֶעֵי עוֹר בְּשׂוֹר וְאִם סָמַךְ עַל פְּשִׁיטְתוֹ הָרִי גַם בְּנִתְקַ לֵא אִי צָטְרִיךְ א"ו הֵאֵי מְשֻׁנָה
בְּגִגֶע כְּגָרִיס נְמִי אִי צָטְרִיךְ לְאֶשְׁמוּעֵינוּ וְכַמ"ש וְדוֹנֵק בְּנִתְקַ אֲכָל אִינוּ לוֹ שְׁיִיכַת בְּעוֹר בְּשׂוֹר
לְמַתְנֵי: וְעוֹד דְּהָרִי עַכ"פ מְלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָה נִרְאֶה דְּלֵא בְּעֵינוּ בְּגִגֶע הַנִּתְקַ שְׁיִהֵא הַמְּשׁוֹנָר
מְבוֹצֵר מְמַשׁ וְא"כ מְסַתְמֵא ג"כ הַדִּין בְּמַחְזֵי בְּבִהָרַת דְּהָרִי מְלִשׁוֹן הַקַּרְא דְּנִפְקֵא לִי מְבוֹצֵר
בְּבִהָרַת מְדַכְתִּיב בְּשִׂאֵת וּבְנִתְקַ וְשְׁעָר שְׁחֹר אִינוּ בּוֹ נִפְקַ וְלֵא מוֹכַח מְקַרְא שְׁיִהֵא זֶה מְסוֹכְב
יוֹתֵר מְזֶה וְע"כ דִּינֵיִהּ שְׁנָה וְה"ל לְמַתְנֵי ג"כ לְשׁוֹנוֹתָם שְׁנָה דו"ק: וְהִנֵּה כָּל לְשׁוֹנוֹת
הַנוּטִי שְׁשִׁתֵּי שְׁעָרוֹ דְּרֵאשׁ הוּא מְקוּם כְּעֲדָשׁ דְּבִהָרַת יֵשׁ לְנוּ לְתַרְץ אֶמְרָם שְׁהוּ כְּמוֹ
שְׁיַעוֹר עֲדָשׁ דְּבִהָרַת: אֶמְנָם חַל עֲלֵינוּ לְתַרְץ הֵאֵי דִינָא דְּתוֹסְפֵת' הֵאֵי דְּבְעֵינוּ רְצוּעָה כְּגָרִיס
יִצְא מִן הַנִּתְקַ כְּדִי לְהַצִּיל בְּמְשׁוֹנָר שְׁבוֹ אוֹלִי יִצְא לְהֵם דִּין הִנֵּה מְמַדְרָשִׁי הַמְּקַרְאוֹת
דַּל"כ קִשָּׁה דְּמַצִּינוּ לְהִיּוֹ בְּפִחוֹ גָרִיס וְיִהְיֶה עַל כָּל זֶה מְקַרְא מְכָל צְדָדִיו לְקַמָּה בְּכַעֲדָשׁ
נִתְקַ וְהִינֵנוּ אִם שְׁנֵי הַשְׁעָרוֹ עוֹמְדוֹת בְּאֶנְרֵךְ הַרְצוּעָה כְּזֶה \$ צִיּוֹר בְּסִפְרָא \$ א"ו דְּלֵאוּ מְטַעַם
שְׁיִהֵא מְבוֹצֵר בְּעֲדָשׁ מְכָל צַד בְּעֵינוּ רֹחַב הַרְצוּעָה כְּגָרִיס אֱלֵא מְאִיזָה מְדַרְשׁ אוֹ שְׁאִינוּ
נִחְשָׁב אַחַד עִם הַנִּתְקַ הַגְּדוּל לְהַכְשִׁירוֹ עַד שְׁיִהֵא רֹחַבּוֹ דְּבוּק בּוֹ כְּגָרִיס: וְאֶמְיָנָא אַף אִם
דְּחַקְתִּי קִצַּת לְתַרְץ הַלְשׁוֹנוֹת לְהַעֲמִיד דְּכַרִּי לֵא יִצְאֵתִי מְאֵמִיתַת הָעֵנָן כִּי הַחֹשׁ עוֹרְרָנִי
לְהִיּוֹת כִּי עֲדָשׁ אֲשֶׁר אֲנִי עֲתִיד לְהַעֲמִיד חֻשְׁבוֹנִי עָלָיו מַחְזִיק כְּמַעֲט אַחַת מִהֵן שְׁיַעוֹר ד'
שְׁעָרוֹת הָרֵאשׁ: וְהִנֵּה בְּאֵי לִי סִפְרָ תְשׁוּ' שֶׁל הָרַב הַחֲסִיד מו' שְׁמוּאֵל אַבּוּהַב, וְשָׁמוּ דְּכַרִּי
שְׁמוּאֵל וְשֵׁם בְּסִי' נ"א כּוֹתֵב כְּמַעֲט רֹחַב דְּכַרִּי וְהֵנָּה אֲנִי וְיֵשׁ בֵּינֵנוּ אִיזָה חִילּוּק בְּהַלְכָּתָא
לְמַשִּׁיחַ' בְּדִינֵי נְגָעִים וְכַעֲת לֵא אֲשׁוּם עֵין הַשְּׁגָחַתִּי עָלֵיהֶם: וְנִחְזוֹר לְעַנְיָנוּ אַחַר אֲשֶׁר
הוֹכַחְתִּי כִּי הַחֻשְׁבוֹן יִצְא לְהֵם מְגִגֶע עוֹר בְּשׂוֹר וּמְשֻׁעָרוֹת שְׁקוּבָעִים בְּגוּף שְׁיַעוֹר וְל
וְהַקְּבוּעִים בְּרֵאשׁ וְנִדְאִי עוֹמְדִים צְפוּפִים בְּיוֹתֵר וְאִינָם שְׁנִים לְשְׁעָרוֹ הַגּוּף וְעַכ"פ הִיּוֹתֵר
נִרְאֶה לְשַׁעַר בְּשְׁעָרוֹת הַגּוּף שְׁפָהֶם דִּיבֵר הַפְּתוּב: אֲכָל גַּם מְזֶה לֵא יְכֻלְתִּי לִיקַח הַשְׁיַעוֹר
כִּי אִין מְקוּמוֹת הַגּוּף שׁוֹי' בְּקַבִּיעַ' הַשְׁעָרוֹת בּוֹ דִּישׁ מְקוּם כִּינּוּס שְׁעָרוֹת שְׁבוֹ הֵם צְפוּפִים
מְקַצַּת מְשָׁר מְקוּמוֹת וּבְתַשׁוּב' דְּכַרִּי שְׁמוּאֵל ג"כ חוֹכֵךְ כְּזֶה לְעַמּוּד עַל שְׁיַעוֹר שְׁעָרוֹ' שֶׁל
הַגּוּף: וְאִם כִּי מְלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָה מְשַׁמַּע כִּי אַחְזוּ' מְקוּם הַשְׁעָרוֹת הוּא הַשְׁיַעוֹר הִיּוֹתֵר פְּשׁוּט
לְהוּ י"ל דְּאִין מְזֶה רֵאשִׁי' דְּמַה שְׁאֶמְרוּ עֲדָשׁ הוּא שְׁיַעוֹר אַרְבַּע שְׁעָרוֹת לְהוֹדִיעַ כִּי הַשְׁיַעוֹר
הִנֵּה יִצְא לְהֵן מִן הַשְׁעָרוֹת כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וּלְהוֹרוֹת כִּי מְקוּם מְרוּבַע אַחְזוּ לְהֵם (וּלְקַמֵּן יִתְב'
כִּי גַם מִן הַשְׁעָרוֹת לֵא יְנַקַּח הָאֲחֻזוֹ מְקוּמוֹ כְּמְרוּבַע: וְקוֹדֵם שְׁנַבְּא' הַשְׁיַעוֹ' לְאֶמְתוֹ נִתְר'
בְּתַחֲלִיל' מַה שְׁהַקַּשׁ' הָרַב בְּתַשׁוּבַת חוּט הַשְּׁנֵי דָף ק"ג ע"ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ תְנִינוּ בְּרִישׁ פִּרְקָא ו'
דְּמַסְכָּ' נְגָעִים גּוּפָא שֶׁל בְּהָרַת כְּגָרִיס הַקַּלְקִי מְרוּבַע מְקוּם הַגָּרִיס ט' עֲדָשִׁי' מְקוּם עֲדָשׁ ד'

שְׁעָרוֹת שֶׁהֵם ל"ו שְׁעָרוֹת ע"כ ונ"ל דע"כ לָא הָנִי ל' כְּמוֹ שִׁיעוֹר הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמְדִי בּוֹ יַחַד בַּגּוֹף אֲדָם דְּהָא אִם עוֹמְדִים בְּמַרְבֵּעַ נִי"ו שְׁעָרוֹת בְּאַנְרָה נִי"ו בְּרוֹחַב יִהְיֶה הַמָּקוֹם שֶׁסּוֹבְלָן ה' עַל ה' עֲדָשׁוֹת שֶׁהוּא כ"ה עֲדָשׁוֹת אֲלָא ע"כ הִכִּי קָאָמַר נִמְצָא אִם תַּחֲשׁוֹב לְכָל עֲדָשׁ ד' שְׁעָרוֹת הֵם יַחַד ל"ו שְׁעָרוֹת אִף כִּי בְּאַמַּת לֹא יוֹתֵר הֵם מִט"ז שְׁעָרוֹת ד' עַל ד': וְהַרְמַב"ם כְּתִב פ"ק דְּטַנְמָאָת צָרְעַת כָּל נִגְעַת צָרְעַת כְּגָרִיס הַקְּלָקִי וְהוּא מְקוֹם מְרַנְבֵּעַ מְעוֹר הַבְּשָׂר כְּדִי צְמִיחַת ל"ו שְׁעָרוֹת וְכֵן הִזְכִּירוּ הָאֲחֵרוֹנִים זֶה הַשִּׁיעוֹר אֲצֵל פְּתָמִים וְצָרִיף עֵינֵן עַכ"ל: וְכַפִּי הַנֶּרְאָה הַרְגִישׁ הַדְּרִישָׁה בְּזֶה בְּסִימָן ק"ץ וְגַם בְּסִפְרָא מְנַחַת יַעֲקֹב תִּירְצוּ כִּי קִבִּיעוֹת הַשְּׁעָרוֹת בְּתוֹף הַעֲדָשׁ כְּזֶה \$ צִיּוֹר בְּסִפְרָא \$ וְיִהְיֶה לַפ"ז יְנִיקוֹת כָּל שְׂעַר רֹבֵעַ עֲדָשׁ וּמָה שֶׁאֲמָרוּ שֶׁהֵם ל"ו שְׁעָרוֹת כְּלוֹמַר עִם מְקוֹם אֲחֻזָּת יְנִיקָתוֹ רְבִיעֵי עֲדָשׁ שֶׁהוּא חֲצִי הַהֶפְרָשׁ שְׁבִין שְׂעָרֵלְחֶבְרָתָהּ וְכֵן בְּצַד הַשְּׁנֵי רְבִיעֵי עֲדָשׁ ע"כ אֲבָל הַנְּ"ל כִּי לֹא נִפְלָא מִמֶּנּוּ לְתַרְץ כְּזֶה כִּי הִי מְהַנְדֵס גְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁהָרָא' שֶׁם עוֹנָצִים בֵּינָתוֹ וְגַם בְּסִפְרָא חוֹזֵת יָאִיר ע"כ נ"ל שֶׁהַקְּשָׁה קְנוֹשָׁי חֻזָּקָה כִּי מִמוֹצְיָא הַדְּבָר יִרְאֶה שֶׁאֵינּוּ כֵן דְּאֵלוּ הֵנּוּ כְּמוֹ זֶה לֹא נִדְעַת מְקוֹם הַנִּגְעַת בְּכַגְרִיס כִּי כְּבָר כְּתִבְתִּי לְשׁוֹן הַסְּפָרִי שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר לְמוֹדֵם שִׁיעוֹר הַנִּגְעַת בְּכַגְרִיס וְגַם לֹא לְמַדְנֵי שֶׁיִּהְיֶה מְבוֹצֵר תוֹף הַנִּגְעַת כ"א הַמְּחִנִּי אֲבָל שְׂעַר לְבָן מְטַמָּא אֲפִילוּ שְׂלֵא בְּמִבּוֹצֵר רַק מִן הַצַּד כְּמִפְּנֵי מִשְׁנֵה ג' פָּרְק ד' אֲלָא בְּעֵינֵן שְׂעַר לְבָן מְבוֹצֵר רַק כְּנוֹס בְּתוֹף הַבְּהָרַת וְלֹא יִהְיֶה חוֹצָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁכְּתִב בְּפָרְק ד' מִשְׁנֵה א' וְאֲפִילוּ שִׁיעוֹר יְנִיקָת הַשִּׁיעוֹר אֵינּוּ צָרִיף לְהִיּוֹת כְּנוֹס תוֹף הַבְּהָרַת וְדִי הִיּוֹת עֵיקַר הַשִּׁיעוֹר כְּנוֹס בְּבִהָרַת אֲפִילוּ מִצְּנוּמָצִים כְּמִפְּנֵי בְּסִפְרֵי פָּרְק ב' שֶׁאֵינּוּ מְמַעֵט כ"א הַשְּׂעַר שֶׁחוּץ לְנִגְעַת מִמֶּשׁ וּלְכִי זֶה מוֹכ' שֶׁעֲמִידַת הַשְּׁעָרוֹת בְּצִלְעֵי שְׁחוּץ לְעֲדָשׁ בְּאַרְבַּע רְבִיעוֹי \$ צִיּוֹר בְּסִפְרָא דַּל"כ כִּינֵן דְּלֹא צָרִיף בְּאַמַּת מְקוֹם יְנִיקָתָם תוֹף הַבְּהָרַת לְעַנְיֵין סִימָן טַנְמָאָה וְאֵינּוּ צָרִיף שׁוּם הַרְחָקָה מְסוּף הַנִּגְעַת וַא"כ לֹא נִלְמוֹד מִנִּי מְקוֹם הַנִּגְעַת כִּי אִם רֹבֵעַ שִׁיעוֹר גְּרִיס צֹא וּבְדוּק וְתִשְׁכַּח וְכֵן מִשְׁמַע בְּפִירְשׁ הַרְמַב"ם פ"ו דְּנִגְעִים שֶׁכְּתִב מְקוֹם עֲדָשָׁה אַרְבַּע שְׁעָרוֹת ר"ל הַמְרַנְבֵּעַ הַמְּקִיף בְּעֲדָשָׁה אֲשֶׁר הוּא שִׁיעוֹר הַמְּחִנִּי וַא"כ הַדֵּר' קוֹשׁ בְּעַל חוּט הַשְּׁנֵי לְמִקוֹמ' אֲכֵן דִּיִּיקִינֵן בִּי וְלֹא קוֹשָׁי הִיא כָּלֵל דְּהָא וְנִדְאֵי מְקוֹם הַל"ו שְׁעָרוֹי הֵנּוּ בְּתַמּוּנָה הַנְּ"ל שֶׁאֵינֵן בֵּין שְׂעַר לְשְׂעַר כ"א מְצִי עֲדָשׁ וּמָה שֶׁלְּמַדּוּ חו"ל מִמֶּנּוּ שִׁיעוֹר נִגְעַת כְּגָרִיס לֹא קָשִׁי דַּמ"מ מְסַתְמָא הַרְגִיל לְהִיּוֹת שֶׁכָּל יְנִיקוֹת הַשְּׁעָרוֹת הֵם תוֹף הַנִּגְעַת דְּמְסַתְמָא מִמְרָא' עוֹר יְנִיקָתָם נִהְפָּה מִרָא' הַשְּׁעָרוֹת לְלָבָן וְזֶה הוּא הַרְגָלוֹ לְהִיּוֹת כְּנוֹס לְבִין וְאִף אִם נִהִי שֶׁאֵינֵן כָּל יְנִיקָתָם לְבָן וְעוֹמְדִים סְמוּכִים לְהַתְחַלַּת הַבְּהָרַת מְטַמָּאִי מִשׁוּם שְׂעַר לְבָן מ"מ מְהַרְגָּלֵם לְהִי' לְמַדּוּ שִׁיעוֹר הַנִּגְעַת וְתִדַּע שֶׁכֵּן הוּא דַּל"כ קָשָׁה הִכִּי אֲתִי מִינֵי שִׁיעוֹר מְקוֹם הַנִּגְעַת כְּגָרִיס מְהַקִּישׁ שְׂעַר לְבָן וּמְחִינִית בְּשׂוֹר כַּמ"ש בְּסִפְרֵי כִּינֵן שְׁקִי"ל ב' שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת יוֹצֵא' מִגְּנוּמָא אַחַת בְּלִי מְרַחֵק בֵּינֵיהֶם כָּלֵל ג"כ מְטַמָּא כְּדֵאִית' בְּסִפְרֵי פָּרְק י"א אִם אֲמַרְתָּ בְּשְׂעַר לְבָן שֶׁאֵינֵן צָרִיף כְּלוּם וּפִירְשׁ בְּעַל קֶרְבֵן אֲהָרֵן שֶׁמְטַמָּא בְּגוּמָא אַחַת וְגַם בְּסִפְרָא דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל מְקַשָּׁה לַפ"ז מְנַל' דְּשִׁיעוֹר נִגְעִים כְּגָרִיס וְהוּא תְּרִיץ בְּדוּחַק דְּלַעֲנֵין טַנְמָא' שְׂעַר לְבָן אֵין צָרִיף רִינוּחַ מְקוֹם אֲבָל לַעֲנֵין שִׁיעוֹר הַמְּחִנִּי וְהַנִּגְעִים ע"כ מִמָּה שֶׁהַקִּישׁוֹן הַקָּרָא בְּנִי"ו הַחִיבּוֹ' צ"ל שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם הַתּוֹרָה שִׁיעוֹר כְּדָרְךָ תוֹלְדָתָן לְרוֹב בְּנֵי אֲדָם עַכ"ל וּמִזֶּה נִמִּי לַמ"ש שֶׁמְשַׁמְעוֹת הַקִּישׁוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּל מְקוֹם יְנִיקָתוֹ תוֹף הַנִּגְעַת אִף שְׂלֵא הַקְּפִיד ע"ז לַעֲנֵינֵן טַנְמָאָתוֹ וְדוּחַק הוּא קֶצֶת דְּנוֹדָאֵי אֵינָה מְקוֹם ע"כ צָרִיכִין צָרִיכִין לִילֵף מְהַקִּישָׁא אֲבָל מְנַל לֹא מֵר דְּבַעֲנֵין כָּל מְקוֹם יְנִיקָתוֹ תוֹף הַנִּגְעַת בְּשִׁלּוּמָא בְּמַחֲיִיב שְׂדֵרְשׁוּ מְלִשׁוֹן בְּשִׂאָת שֶׁיִּהְיֶה

מבוצר ומוקף מן הנגע בכל צדדיו שפיר דאל"כ בשאת למאי אתי דאי שיהא בתוך הנגע לחוד אתי פשיטא לשתוק קרא מיני' דהרי חוץ לנגע פולו מחי' הוא אבל בשער לכו ה"א כל שיש שם שער לכו אפי' חוץ לנגע יטמא קמ"ל ושער בנגע ולא מועט כ"א חוץ לנגע אבל כל שהן תוך הנגע אפי' ישאר יניקתן מבחוץ יטמא ואיצטריה קרא לאשמועינן ושיהא הן עצמם בפני' וישאר לנו להקשות מנלן דשיעור הנגע פגרים אם לא שההפרש שבין השערות מחזיק עדש דו"ק: ויש לתרץ בדוחק דמשמע להו מדכתיב ושער בנגע הפך לכו משמע להו דמקום יניק' השער' פולם לבנים שהם הפכו מראה השער ללכו: והנה לדברינו יש לי מקום לפרש פי' הספרי באופן אחר שפירשם הבעל קרבן אהרן האי דאמר אם אמרת בשער לכו שאין צריה מקום לומר שמשמאין בתוך גומא אחת ואני אומר פירושו שאין משמשין פלום פלומר שאינן ממעטין מגוף הבהרת פלום וביניהם גוף הבהרת נמצא ישאר הבהרת פגרים בתשלומו והוא רוצה לילף בשחין ומכה ששיעור הבהרת פגרים ותו לא וסימן טומאה שלהם הוא המחז' והוא בכמותו ממעט מן השחין פשיעור עדש אפשר צ"ל שיעור פמותו גדול מגרים וכזה ממש הוא מאי דאית' בפירק ראשון דבעי למילף שיעור נגע בסי' טומאה דשער לכו אפי' פחות מגרים וכן מצינו במשנה ד' פרק ז' דנגעים שמקום השער בו ממש ובגופא דדינא איפכא מסתברא דמדתנו פרק ב' משנה ה' דפרה היו בה שער' שחור' או לבנות בתוך גומא אחת פסולה ר"י אומר אפילו תוך פיס אחת התם לאו מלשון שער למדו שלא יהא בה ב' שער' כ"א מדקפדה תורה למינהו תמימה ושיערו שב' שערות שבה אינ' נרא' תמימ' באדם וכל שהם מקורבות יותר פוסלת מרחוקי דכשהם קרובי מוכיח' זו את זו ולכך יש מאן דמכשיר התם ברחוקי ע"י תלישה ולא כן בקרובי לכו כל שהם יותר מקרובי פסולה אבל בשער' דנגעים שהקפיד' התורה שער להורות ריבויין אפשר דכל שהם בתוך גומא אחת לא מקרי שער ואין לנו רמז במשנה בנגעי' וגם הרמב"ם לא פסקו כמ"ש האי דינא בב' שער' של נערה ובפרק יו"ד דנגעים אמרו ואינו מציל מן הצד עד שיהא בו רוחב ב' שער' מן הקמה (ויש לדח' דבראש אין שני שער' יונקי' בתוך גומא אחת כדאיתא בגי' ובזה יש לתרץ ג"כ דקדוקינו בריש דברינו עיין עליהם): ויש להביא קצת ראיי' שמשמאין מה דתנו בפרק ד' משנה ד' שער אחד חלוק לשנים אינו אלא אחת משמע דמאי שיונקי' בגומא אחת לית לן בה: ועיינתי עוד במשניות דנגעים ומצאתי סמוך לדברי ממקצת משני' דבעינן גם לענין טומאה כל מקום יניקת השער' פנוס תוך הנגע והאחת מהן בפרק ד' משנה ה' ואל תתמה על אמרם סתם שער לכו תוך המחז' דמשמעו אפי' כל שהוא דאתי לאפוקי ממבוצר דמחז' דבעינן רוחב עדש מקיף אותו: ואחרי ביארנו גם המבוכ' במדיד' השער' לפי דעת הרמב"ם אין לשער חוצה להם ולפי דעת החוט השני ע"פ פירושי נכנס מקו' יניקות השערות עמהם וזולת אלו הרבה ספיקו' בזה חזרנו לשער בעדשים והם לדעת ע'דשי' המצויי' במדינות אלו עפ"י מאי דאיתא במדרש למה מנתמים אבלים בעדשי' מה עדש אין לו פה והם העדשי' האלו שאין להם פה ומקו' יניק' מן השרביט לאפוקי בקטני' העגולי' יש להם פה לינק פשהם בתוך שרביטיה': ומה שהקשינו שפירש הרע"ב שראשם חד הרא' לי מקום הרב הגדול מוהרר הירש אב"ד דק"ק המבורג פי פירוש הרמב"ם לפרש העדשי' לקוח מן התוספת' דמעשרות ושם מפירש שגלגליהם חד ולא נזכר שמה שקצה האחד שלהם חד וכן פי' בירושלמי והוא

הדמות של העדושי שָׁלְנוּ וישאלתני מי שרא' המצרי'ו' ואָמְרוּ שֶׁהֵם פְּגֹדוֹל' שֶׁל מְדִינֹת אֵלוֹ וְהָאֵמֶת כִּי מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּפִירֵשׁ הַמְשָׁנָה אֵין רֵאִינ' וּבְלִי סֶפֶק כִּי לְקוֹחַ פִּירוּשׁוֹ מִן הַתּוֹסֵפֶת' וְהִירוּשְׁלָמִי הַנִּזְכָּר וְלִזָּה כִּינּוֹן אֶבֶל אֵינְרַע לוֹ שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ לְשׁוֹנוֹ יַעַן כִּי הוֹרֵק מִכְּלִי אֶל כְּלִי כִּי פִירוּשׁוֹ הִי בְּלִשׁוֹן עֵרְבִי וְשִׁלְטָה בָּהֶן יָדִים שֶׁהֶעֱתִיקוּ אוֹתוֹ לְעֵבְרִי וְיָדוּעַ כִּי יִקְרָה כְּזֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה לְמַעֲתִיק מִלְשׁוֹן לְלִשׁוֹן אַחֵר כַּמ"ש כָּל הַמַּעֲתִיקִים וְכֹאֲלֶה קִשָּׁה לְהַמַּעֲתִיק סֶפֶר הַמּוֹרָה וְאוּלַי בְּלִשׁוֹן הָעֵרְבִי הִיָּה נִקְרָא הַגִּלְגַּל הַחֹד בְּלִשׁוֹן קֶצֶה שֶׁבַעֲבָרִי וּמִן שָׂאֵל מִמֶּנּוּ כִּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּמְשֵׁי הַרְבֵּה בְּלִשׁוֹנוֹ מִן שָׂאֵלִי וְדִי בְּזֶה: וּמִמָּה שֶׁכָּתַב שֶׁהֵם מְדַבְּרִי'וֹ אֵין לְהַקְשׁוֹת גַּם כִּן דְּהָרִי בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּדָמָאֵי וּמְבִיאֵו הַר"ש מִשְׁמַע טַעַם פְּטוּר אֵלוֹ הַמִּינִי מִן הַמַּעֲשֵׂר יַעַן כִּי הֵם מִשְׁלַח ח"ל וְנִיכְרִי קֶצֶת לְכֹן פְּטוּרִים וְאֵלוֹ הִיָּה מְדַבְּרִי'וֹ גַּם בֵּא"י יִהְיוּ פְּטוּרִים כַּמ"ש הַרְמַב"ם שֶׁחֲזַקְתָּן מִן הַהֶפְקֵר: וְעוֹד אֵי טַעְמָא דְמַתְנִי דְּפְטוּרִי מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְדַבְּרִי'וֹ וְעוֹד הֶפְקֵר לָמָּה לֹא כִּיִּלְיָנָהוּ תִּנָּא דְמַתְנִי דְרִישׁ פ"ט דְּשִׁבְעִיעִית דְּחֻשִׁיב שֶׁם הַפְּטוּרִי מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וְנִלְקַחִי מִכָּל אָדָם בְּשִׁבְעִיעִי' (וּמֵאוֹד קִשָּׁה פִּי הַרְע"ב שֶׁם בְּמַעֲשָׂרוֹת בְּמִשְׁנָה זֹאת כִּי חֲזוּנִי עֵירוֹב פִּירוּשֵׁי בְּדַבְּרִי אֶבֶל לֹא אִשִּׁי כְּעַת עֵין הַשְּׂגָחִתִּי עַל זֶה) וְאוּלַי דְּבָרֵי הַרְמַב"ם מִן הַתּוֹסֵפֶת' וְאִינָּה לְפָנֵינוּ: וּמִהִירוּשְׁלָמִי מוֹכַח טַעַם פְּטוּרָן מִפְּנֵי שֶׁהֵן פִּירוּת ח"ל דְּזו"ל בַּפ"ב דְּדָמָאֵי תַּמָּן תְּנִינָן שׁוּם בַּעַל בְּכִי וּבְצֹל שֶׁל רַכֵּף וּגְרִיסִין הַקְּלָקִי וְעַד שִׁי הַמַּצְרִי'וֹ הַמִּינִי ע"י שֵׁישׁ פִּינָצָא בָּהֶן בֵּא"י הִצְרִיכוּ חֲכָמִים לִיתָן לָהֶם סִימָן אֶבֶל הָאֶלְצָרִין וְהָאֶפְסֻטְקִי וְהָאֶצְטְרוֹנְפִּלִין ע"י שֵׁאֵין פִּינָצָא בָּהֶן בֵּא"י לֹא הִצְרִיכוּ חֲכָמִי לִיתָן לָהֶם סִימָן (וּפִי הַר"ש סוֹף מַעֲשָׂרוֹת כְּלוֹמֵר הַמִּינִי דְמַתְנִי לְפִי שֵׁישׁ שְׁוֹמֵן וּבְצֹלִי וּגְרִיסִין וְעַד שִׁי בֵּא"י דְּהֵינּוּ פִּינָצָא בָּהֶן הַנִּזְכָּרוֹ לִיתָן בָּהֶם סִימָן בְּפְטוּרֵן הַבָּאִי לְעוֹלָם מַח"ל דְּלֹא חֲזוּנִי פִירוֹ ח"ל בְּמַעֲשֵׂר אֶבֶל הָאֶלְצָרִין כּו' אֵין גְּדֻלָּה בֵּא"י לֹא הַנִּזְכָּרוֹ לְמַנּוּחָן וְלִיתָן בָּהֶם סִימָן) א"ר אֶבֶין הֵדָא מַתְנִית' חֲלוּפָא חֲיוֹב הַמִּינִין הָאֵלוֹ ע"י שֵׁאֵין פִּינָצָא בָּהֶן בַּח"ל צְרִיכוּ חֲכָמִים לְמַנּוּחָן מִזֶּה מִשְׁמַע דְּהֵאֵי מַתְנִיתִין הִי חֲלוּפָא הַטַּעַם שֶׁל מַתְנִי דְּמַעֲשָׂרוֹת דָּאֵלוֹ שֶׁם פְּטוּרִים כִּינּוֹן שֶׁהֵם מַח"ל וְאֵלוֹ דְּעוֹעִים מֵא"י לְכֹף חֲזִיבִי אִפִּי בַח"ל אֶלָּא דְּלִכְאוּרָה קִשָּׁה אִם הָאֵמֶת שֵׁישׁ פִּינָצָא בָּהֶן בֵּא"י לָמָּה בְּאֵמֶת פְּטוּרִי דְּהָרִי מוֹכַח שֶׁם דְּדוּוּקָא הָאֲנֹרְז שַׁבַּח"ל שְׁנִיכְרַ בְּשִׁנּוּי שֶׁהוּא מַח"ל לְכֹף הוּא פְּטוּר בְּאֲרֵץ וְא"כ אֲדַרְבֵּה אִם הַמִּינִי הָאֵלוֹ פִּינָצָא בָּהֶם בְּאֲרֵץ ה"ל לְחֲזִיבוֹ, בֵּא"י דָּאֵלוֹ בְּמִקּוֹמָן פְּשִׁטָּא דְּפְטוּר דְּאִפִּי כָּל הַפִּירוֹ שֶׁדוּגְמָתָן בֵּא"י מִשֶּׁ בְּאוֹתוֹ הַצּוּרָה פְּטוּר' בְּמִקּוֹמָן כַּמ"ש מְכַזִּיב וְלִהְלֵן פְּטוּר מִן הַדָּמָאֵי וְאִף מִן הַנּוֹדָאֵי כִּינּוֹן שֵׁאֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂר זָרַע וְיִרְק שֶׁפְּטוּר אִף בְּאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל מִן הַתּוֹרָה לְכֹף) לֹא נִהְגוּ מְדַרְבְּנָן בְּמִקּוֹם שֶׁנִּזְרָו כְּגוֹן מְצָרִים וְשֵׁאֵרֵי הַמִּקּוֹמוֹת.

, וּנ"ל דַּס"ל לְהַר"ש דְּמָאֵי דָאֵמ' לְפִי שֵׁישׁ פִּינָצָא בֵּא"י כְּלוֹ מְאוּתָן הַמִּינִי דְּהֵינּוּ שֶׁשְׁמוֹתָן ג"כ כֹּף אֶבֶל הֵם נִיכְרִי בְּעֶצְמָן שֵׁאֵין דוּמִין לְגַמְרִי בְּצוּרְתָן לְכֹף פְּטוּרִי אִפִּי בֵּא"י כְּנ"ל לְפָרֵשׁ דַּעַת הַר"ש וְהָרִי זֶה מִשֶּׁ בְּאֲנֹרְז ח"ל שֶׁפְּטוּר אִף בֵּא"י כַּמ"ש הַר"ש שֶׁם בְּרִישׁ פ"ב דְּדָמָאֵי וְהֵאֵי דְּלֹא כְּלוֹ הַתִּנָּא לְשֵׁם י"ל חֲדָא מְשׁוּם דְּהִבִּי שֶׁם רַק אֲנֹרְז לְהִיּוֹתוֹ אוֹמֵר שֶׁהָאֲנֹרְז א"י מְשׁוּנָה וְחֲזִיב בְּכָל מְקוֹם וְאוֹמֵר ג"כ הִיפּוּכוֹ שֶׁהָאֲנֹרְז ח"ל פְּטוּר גַּם בֵּא"י לְהִיּוֹתוֹ נִיכְרַ שֶׁלֹּא יְגַדֵּל דוּגְמָתוֹ מִינּוֹ בֵּא"י כְּלוֹ לְאֶפּוֹקִי הַדְּבִיל' אִף כִּי הַדְּבִיל' שַׁבַּח"י נִיכְרַ בְּגִידוֹלוֹ וּמְשׁוּנָה וְאֵין דוּגְמָתוֹ בַּח"ל מ"מ יֵשׁ ג"כ דְּבִלִי דוּמִין לְשֶׁל ח"ל לְכֹף חֲזִיבִי דְּבִלִי שֶׁל ח"ל הַבָּאִים לֹא יִנְעִינָן בְּפִי הַר"ש: א"נ אֶפְשֵׁר לֹאמֵר מְשׁוּם הִכִּי לֹא כִּיִּלְיָנָהוּ

התנא להיות המינים האלו שחשב בסוף מעשרות ידועים וניכרי' שהם משל ח"ל בביורור גמור.

עד שפטורי' אפי' מונדאי אבל האורז לא פטור כ"א מדמאי ואלו האלטרין כו' לפי שאין ממיניהם כלל בא"י לכה לא צריכו חכמים ליתן להם סי' וע"פ פי' הר"ש שפתיבתי פלומר שלכה לא צריכו חכמים למנותן שה' פטורי' שהם בלי ספק משל ח"ל אבל הרמב"ם ס"ל כפי שיטתו שלא חילק בין מעשר ירק ודגן ותירוש וכולו מדברי סופרים וס"ל מצרים חייב במעשרות כמפורש במסכת ידים פרק ד' א"כ אם יהיו העדשים האלו המצריים נזרעים למה הטה פטורים דהרי מצרים חייב במעשרות לכה ס"ל דכל הני דמתני'.

דמדבריו קתני דפטורים משום הפקר ופי' הירושלמי הבין באופן אחר והפל על מאי שנתן סי' באלו דמתני' דמעשרות ע"ש מקומן ולא עשה פן לאלו דדמאי פנ"ל וגם מפני קוש' ה"ל שפתיב' לעיל ועוד קשה לי דאי כפי' הר"ש ש"צ"ל דאיצטרובלין אלטרין כו' דלא חשיב להו שם מפני שהם ודאי מח"ל ואין נוגמתן כלל בא"י שיקרא בשמם כמ"ש וא"כ אינם בקדושת שביעי' כמ"ש הרמב"ם דלא גזרו שביעית על מצרים וסורי' לענין פירומיהם אע"פ שגזרו עליהן לענין מעשרות ואלו בארץ ישראל אין שם כלל איצטרובל לא בשמם ולא בצורתן כמ"ש בפי' הר"ש ובע"כ דף י"ד מביא ברייתא דאיצטרובלין חייבים בשביעית לכה פי' הוא פטורין משום הפקר ולפי זה פירש הירושלמי דדמאי באופן אחר) וכ"ת למה נתן בהם סימן מצרית ובעל רכפה כולי דהרי אף אותן דא"י אם הם מדבריות פטורים י"ל דחשיב להו לפי שיעו' שם מזה המין שהם עיקר במצרי' ובמצרי' אולי לא הנה להם מין אחר לכה מייחסם לשם ה"ל והנה מתוך מ"ש אחרי ראותי הירושלמי אדרבה הנה מוכח פדעת הרמ"בם ועכ"ז ראוי לסמוך על העדשים שלנו כי אולי ימצאו להם ג"כ מדבריו' או בעת ההי' הי' מין כמותן מדבריו' מכ"ש אחרי שמענו עדות ברור פאותן העדשי' דשכיחי במצרי'.

ואחרי שגמרנו לזקת השיעור מן העדשי' נדון באלו העדשי' באיזה מין ממיניה' נשער פי' יש נתנו מינים שוני' רחבי' וקצרי' כמעט חצי השיעור מני הרחבי' לכן צריכין לברך באיזה מן המיני' נשער: והנה הרא"ב בספר בעלי הנפש הביאו הב"י וז"ל כיון שלא הזכירו פול של מקו' פלוני ולא פול בינוני אלא כגריס של פול סתם הלכה משערין בכל פול שישנמן לו ואפי' הוא גדול שהרי אמרו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מגריס של פתמים להקל עכ"ל והספימו לו הרמ"בן והרש"בא ופסק פן בש"ע: ולכאורה נראה דע"כ לא פתבו ליקח הגריסין היותר גדולים הנמצאים כ"א בשניקח השיעור מן גריס דקים להו לחז"ל שאין לה גריס בעולם שאין דם כינה מתפשט פשיעורו אבל במאי ששיערו הגריס בט' עדשים לא ניקח היותר גדולים הנמצאים שהרי לא הזכירו מן העדשים כלום כ"א מאי שאנו לומדים פן משיעור גריס של נגעים ועליו אמרו שהוא עדשי' מצרי' ומסתמא כבינוני' שלקהם דכיון שלא שיעורו כן בפתי' כ"א בשיעור גריס ועליו שיעורו שדם כינה מתפשט עד שלא ימצא גריס גדול בעולם יותר ממנו אבל בעדשים מנול דאפשר אם נקח עדש גדול יתר' שיעור הגריס שהוא מקיבוץ תשעה מהו ויעלה לחשבון גדול שהרי בעדשי' שאמרו מסתמא הן הבינוני' דע"כ לא אמרו שהוא גדול אלא כגריס שהרי שם אמרו כגריס.

הקלקי והוא הגריס גדול הנמצא כמ"ש שם יש שאמרו במידה גסה והוא גריס של נגעים שאמרו בגריס הקלקי וה"נ אמרו בסתמי' אבל עדשים פונונו לבינוני' שבהם שלא היתה הקבלה על שיעורם ולכן נמי סתמו הפוסקים דעתם בזה שלא פתבו דבריהם כ"א על שיעור גריס: וגם בזה חלקו האחרונים שכתב הב"ח שהרמב"ם לא ס"ל פן ובתשוב' דברי שמואל ואף שלא מלאו לבם לחלוק למעשה מ"מ הבו דלא נוסף במאי שלא דברו בעדשים.

ועדיין צריכי' אנו למודעי בדין הבינוני' איזהו נקראי' בינונים וגם בדקתי' ומצאתי' שהם בצורתן משוני' קצת זה מזה והם ע"ד שלשה מינים והיה נ"ל לשער במין היותר גדול שבהם מפני שהי' גלגליהם חד יותר ממנים אחרים והירושלמי מפרש על העדשי' שגלגליהם חד: ואף כי מלשון המשנה שאמרו פעדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינוני' זו מצרית משמע דקאי על חלוקת מיניהם (ולא על הבינוני' שבאותו מין עצמו) שמשערין בבינוני' המין מ"מ חשבתי כי היה להם מין יותר גדול מהם אבל אותן שלנו חשבתי שמין הגדולי' דומין להמצרי' הבינוני' וגם פאשר הועד לפני שעדשי' המצריות הם פעדשי' גדולים שלנו אכן מצאתי שכתב הב"י בס"ו בי"ד שקשר חלמון הו' פדמות פתם עגול ברוחב עדשה גדולה אשר נראה לי שהי' פעדשי' גדולות שלנו וע"כ הבינוני' שלהם קטנים מזה הפתם וגמרתי ליקח הבינוני' שלנו וגם בזה המין עצמו לקחתי הבינוני' שבאותו המין פסתימת לשון המשנה וכל מאי דלא פירשו סתמ' בבינונים וגם ילמוד סתום זה מהמפורש שבמיני' עצמם שאמרו עדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינוני' ואף כי אמרו כל שיעורי חז"ל להחמיר חוץ מגריס של פתמי' להקל לא אמרו אלא בדבר המסופק אבל בזה כי סתמו בפירושו דמי לשער בבינוני' ואם כי פסקו הראב"ד והרמב"ן לשער בכל מין גריס היותר גדול שימצא הלא פתמי' דלא לוסף עליהו כי גם בגריס חלוק הרמב"ם עליהו וגם כי יש לפקפק בראי' שהביאו מדלא הזכירו גריס של מקום פלוני אדרבה דמשמעו המשנה בכלי' משמע שגריס הקלקי הוא היותר גדול וא"כ הא נודאי מה שכ' הראב"ד אם ימצא גרי' היותר גדול אין פונונתו במיני גריסין דמסתמ' עצמו חז"ל על הדבר שגריס הקלקי הוא היותר גדול שימצא וכל מידת חכמים פן הוא ובאמת שיעורו בקלקי כמ"ש החשבון על העדשים ובלי ספק שפונונתו גדול באותו המין עצמו ומאי יועיל כי סתמו גריס של פול ולא הזכירו מאיזה מקום לשתמעי מני' גדול שבאותו המין עצמו: ותו אדרבה מדלא הזכירו של קלקי מסתמא בבינוני' שיערו כמ"ש דכל שסתמו ה"ה בפירושו בבינוני' ולאפוקי קלקין אתי ומאי שהביא ראי' דלא אמרו להחמיר אלא להקל אם הסתם בפירוש דמי הרי לא סתמו ואף כי לא נסוג מהוראת רבותי בזה בענייני הגריס וכבר תירצנו בריש מאמרינו למה סתמו חז"ל בפתמי' וכווננתם בזה מ"מ במדידת של אותו המין עצמו של עדשי' נקח הבינוני': ועתה נחקור היאך משערין אותן אם נצרוף מדידה ממש ליצע איזה היא בינוני' המין הזה או אם די בשיעור אומד יפה בדעתו לבד ואגב נחקור על כל שיעורי חז"ל אם צריכין לעמוד על החשבון במדידה ממש או באומד לבד.

והנה אמרו בעירובין דף נ"ח הגיע לכותל אין אומרין יקוב הכותל (פי' שיעמיד פלונסאו'. ארנפו' מפאן ומפאן וימתח החבל מזה לזה להבליעו) אלא אומדו והולף לו (הקילו חז"ל לסמוך על האומד בעלמא ואומדו בלבן והולף לו וכדמוקי לה בדלא ניח' תשמשי' וטרח

לעלות ע"ג) והא אנו תנו מבליעו וחוזר למידתו ומשני התם ניח' תשמישתני' (פגון מתלקט יו"ד מתוך ד' התם קתני מבליעו אם יכול ואם לא מקדיר) ה"א לא ניח' תשמישתני' (פי' ה"א בכותל מייבוי שהיא זקוף יותר מדאי ולא נח תשמישתני' לכן הקילו לשער באומד): ומתבאר מזה דאפי' בשיעורי דרבנן אין סומכין אאומד דעת כ"א במדידה דהא בתחומין דרבנן קאי דבשל תורה אין מקדירין כלל פדמטיק שם בזו אמר ר' דוסתאי שמעתי מקדירין ולא בערי מקלט מפני שהם של תורה ועכ"ז לא הקיל לסמוך אאומד אלא במקום דלא נח תשמישני' כלל אבל המקום שנח תשמישני' צריך מדידה בידני' ולכאורה ה"נ בכתמי' או שיהני' קטן כ"כ עד שיצא הספק מלבד: אמנם בענייני הבינוני' שנינו משנה שלימי' בכלים פרק י"ז משנה ו' שא"צ כ"א אומד דהרי גם אם נקח השיעור בפועל פגון ליקח הגדולה והקטנה ולחצות ביניהם מי יודיעני איזה הי' הגדולה והקטנה וע"כ נסמך אאומד דברי ר' יוסי שם והרב"ם פסק פנותי' בפ"ו דכלים: ואחרי כל הפא בדברינו מבואר איך לעמוד על החשבון בדקדוק דקדוקי כי הבינוני' במין הבינוני' הנה פנקב גרא"ד א' בטס בחינת המרגליו' ועוד לו מעט ומין הגדולים מן העדשים הנה פנקב שני גרא"ד ומדדתי בצמצום גדול וראיתי כי במין הבינוני' ט' מהם מחזיקי' ר"ף גרגרי שומשים ומין הגדולים ט' מהן מחזיקי' ש"ץ גרגרי שומשים והפכתי תמונת המרוך' לכמה מיני תמונת ע"פ חכמת בעלי המלאכה הזאת ות"ל כי כל התמונה עלתה בהם זה השיעור מן השומשים וסמוך לו ע"פ דחק הנחתן אם הם צפופים או מרווחים וגם באותן בעלי זווני' חדות לפעמים מתמעטי' מספרת מפני חדות וצרות זוויות שלהם: והנה נתקשתי בשיעורם כי יעלה לשיעור גדול יותר ממה שאפשר להיות דם כינה מתפשט לדעתי שא"א שימצא פן שיתפשט דם כינה בשטח פזה ועכ"ז נ"ל כי כל מדות חכמים פן הוא ואפשר כי להיות באותן הזמנים כל השיעורים יותר גדול לפי ערך האנשים באותן הזמני' ועכ"ז לא נשתנו גם בזמן הזה השיעורים כי לא הנה גזירתם אלא על שיעור פזה כמ"ש ג"כ במקום אתה מתשובתי: והדומה לי מבגד צבוע שלא גזרו על פתחור ודומה לו קרקע עולם וה"נ דו"ק.

ואף כי תמעטו ג"ים העדש' לערך הכמו' אפשר שהגדולים אינם מתמעטים כ"כ דוק. והא לה ציורו האמיתי בצמצום מ"ט עדשים בינוני' הבינוניים אמיתי: וב' הוא מרוכב כל אלו הד' תמונות פולם שוות בני ט' עדשים הנ"ל ותמונה א' הוא מרוכב אמיתי: ותמונה הב' נקרא מרוכב מעויין והפוכו מתמונה מרוכב האמיתי על פי לימוד לימוד ל"ה שבספר א' לאוקלידוס תמונה ג' משולש בעלי ירכים שונים והד' הו' משולש בעלי צלעות בלתי שוות והכל מבואר שם בלימודיו זה אחר זה (ועל ב' הציורי' האלו יכולי' לסמוך שהם מכונני' לעצה הכת' במחוגה) § ציור בספר § ז' הו' תמונה מרוכבת שהו' מ"ט עדשים של מין הגדולי' המחזיק ש"ץ שומשים ח' הוא העגול ממנו: § ציור בספר § ה' הוא עגול מהופך מרוכב הנ"ל על פי קיצורי' הגמטריאה הנדפ' בבערייק.

ו' הוא תמונה מחובר' מקוויים קשתי' ועיי' בלימוד ל"א לספרי ני"ו לאוקלידוס ואם יספיק הזמן אעתיק קצת מדבריהם מדבריהם בקונטרס מיוחד למען יהי' תורת ה' תמימה ולא נצטרך לדרוש החכמים מספרי זולתנו דרשו מעל ספר ה': ומה שטרחתי להפך השיעור בתמונה הנ"ל יען המה ראשי התמונ' ואף כי אפשר ישער אותם השלם בדעת מצד פוננת שכלו עכ"ז ידעתי ג"כ יהי' מן החכמים יעשו כוונת' אחרים פזה לכן ציינתי

כָּל רֵאשֵׁי הַתְּמוּנֹת הָאֵלוּ וְנִדְעֵם וּמֵהֶם נֹכַח לִיקַח בְּקַל מִתְמוּנָה לְתְמוּנָה: וְאֲשֶׁר עוֹד
בְּקִשָּׁה נִפְשָׁה לִידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם טוֹמֵא' יַעַן הוּא נִמְצָא עַל הַכְּרַעֵי עֲרִיס' אִם הוּא מְקַבֵּל
טוֹמֵאָה מִצַּד גְּנוּדָלוֹ דַּע מֵאֵי שְׂאֵמְרָנוּ בְּכַתֶּם הַנִּמְצָא עַל דְּבַר שְׂאֵינוּ מְקַבֵּל טוֹמֵאָה שֶׁהוּא
טְהוֹר הוּא דְּוָקָא בְּדָבָר שְׂאֵינוּ מְקַבֵּל טוֹמֵאָה כֹּל עֵינְקָר לֹא טוֹמֵא' מִדְּר' וְלֹא טוֹמֵא'
מִתְפַּקְרָק עוֹלָם שֶׁהוּא טְהוֹר מְפֻלּוּם וְהַעֲרִיסָה טְמֵא מְדָרְס הוּא כַּמ"ש עֲגָלָה שֶׁל קָטָן
טְמֵא מְדָרְס וְהַעֲרִיס' פְּשִׁיטָא שֶׁהִיא טְמֵא כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁבְתָּ דָּף ס"ו: אֲכַן בְּדִין זֶה
נִתְחַבְּטוּ בּוֹ הָרֵאשׁוֹנִים מְאוֹד בְּכָלִי הַבָּאִים בְּמִדָּה שֶׁטְהוֹרִים מִטוֹמֵאָת מֵת אִם מִתְטַמְּאִי
מִדְּר' דַּעַת הַתּוֹ בְּשִׁבְתָּ דָּף מ"ד ד"ה מוֹכְנֵי שְׁלָה מִסְפִּי' שְׂטַמְאִי מִדְּר' וְכֵן הִבִּיא רִש"י
בְּפָרָק רַבֵּי עֲקִיבָא דָּף פ"ד בַּד"ה טְהוֹרָה מְפֻלּוּם וְתוֹ שֶׁם וְדַעַת הַר"ש וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַש"ס
בְּכוֹרוֹ אֲמַנָּם הַרְמַב"ם דַּעַתוֹ שְׁפָל שְׁפָא בְּמִיּוּדָה אֵינָה טְמֵאָה אִף מְדָרְס וְעֵינָן עָלָיו בְּתִי"ט
פָּרָק ד' דְּכָלִים מִשְׁנָה ד' וְהַפְּשׁוּט מִן רוֹב הַפּוֹסְקִי' שְׂמַטְמֵא מְדָרְס דְּלֹא אִיתְקַשׁ לְשַׁק
כ"א לְעַנְיָין טוֹמֵאָת מֵת בְּלִבָּד וּא"כ מְטַמְּא מִשּׁוּם פְּתָם שְׁבוּ וְלִדַּעַת הַתִּי"ט כֹּל כְּלֵי הָרְאוּי
לְמְדָרְס מְטַמְּא טְמֵא מֵת אִפִּי בָּא בְּמִיּוּדָה וְלֹא אֲמָרוּ כְּלִים הַבָּאִי בְּמִיּוּדָה טְהוֹרִים בְּמֵת אֲלֵא
בְּאוֹתָן שְׂאֵינָם רְאוּי' לְמְדָרְסוֹ הַזֶּב וְהוּא ע"פ הַכָּל דְּתַנְיִין בְּנִיּוּדָה כֹּל הַמְטַמְּא מְדָרְס מְטַמְּא
טְמֵא מֵת וּא"כ אֵין אָנוּ צְרִיכֵי לְחַשׁוֹב תּוֹשְׁבֵרְתוֹ שֶׁל הַעֲרִיס' אִם הוּא מְחֻזֵּק מ' סָאָה
שְׂאֵפִי' כְּמוֹ שְׂאֵמְרָת' פְּתָם שְׁבוּ הוּא טְמֵא אֲכַן לְהִיּוֹת נִצְרָף הַדִּין לְשָׂאָר דְּבָרֵי' אֲשֵׁיב בְּעַנְיָין
הַרְגְּלֵי' שְׁנַכְנְסֵי' בְּחֻשְׁבוֹן וּמִדַּת הַמ' סָאָה וְהוּא דְּתַנְיִין מוֹכְנֵי שְׁלָה בְּזִמְנָן שֶׁהוּא חִיבּוֹר לָהּ
נִמְדָד עֲמָה וְשְׂאֵינֵי בֵּין מוֹכְנֵי הִזָּה וּבֵּין רַגְלֵי הַשְּׂאֵינָה שְׂאֵינָם נִמְדָדִין עֲמָה אֲלֵיבָא דְּבֵית הַלֵּל
דַּעֲיָקָר עֲשִׂינֵי' הַעֲרִיס' ע"ש הַגְּלָגֵל הִזָּה הוּ' שְׂיִתְנוּעַע בּוֹ הַיָּלָד בְּתוֹף הַעֲרִיסָה בְּשִׁינְתוֹ:
וּבְזָה נ"ל לְתַר' קוֹשְׁנֵי' הַרְאָב"ד בַּפ"ג דְּהַלְכוֹ' כְּלִים עַל פִּי רִש"י לְכֹן טַעוֹת הוּא שְׂשֵׁאֲלָת
עַל גְּוֹדֵל הַעֲרִיס' כְּלֵי חֻשְׁבוֹן הַרְגְּלִים כִּי הַרְגְּלִים תְּסַפֵּה בְּתוֹף חֻשְׁבוֹן וְלַפְעָמִים מְשִׁימִין
כְּמִין כִּיסוּי מַעַל רֵאשׁ הַעֲרִיסָה וְהוּא קְבוּעַ בּוֹ גַם הוּא נִמְדָד וְעַנְיָין מְדִידָתוֹ רֵאשׁ תוֹר עֵינָן
בְּפָרָק י"ח מִשְׁנָה ב' דְּכָלִים וְעַנְיָין רֵאשׁ תוֹר הִזָּה אֵין כָּאֵן מְקוּם לְבָאָרוֹ וְהוּא מְבֻנְיָן אֲצֵלֵי
בְּפִירֵשׁ הַמְשָׁנָה בְּפָרָק ז' דְּכָלִים מִשְׁנָה וי"ו וְהוּא עַנְיָין הַכְּנָה וְאֲקַצָּר מְפִנֵי שְׂאֵין אָנוּ צְרִיכִין
חֻשְׁבוֹנוֹ כֹּל כַּמ"ש וְדִי לַע"ע בְּמַעַט אֲשֶׁר כְּתִבְתִּי אִם תְּעֵינָן עֲלֵיהֶם בְּפִנֵי: כַּח נְשֵׁאֲלָתִי
מִמְשָׁפִיל אֲחַד בְּקֵי בְּחֻכְמָה הַהַנְדָּסָה לְבָאָר לוֹ בְּיָאוּר מְסַפִּיק הָא דְּאִיתָא בַּש"ס זְבָחִים דָּף
ס"ב תַּנּוּ הָתָם הַפְּכָשׁ וְהַמְזַבַּח ס"ב אֲמָה הִנֵּי שְׂתִין וְאַרְבַּע הַוּוּיָין וּמִשְׁנֵי נִמְצָא פּוֹרַח אֲמָה
עַל הַיִּסוּד וְאֲמָה עַל הַסּוּבָב אֲמַר רַמִּי בַר חֲמָא כֹּל כְּבָשִׁי כְּבָשִׁים שְׁלֹשׁ אַמּוֹת לְאֲמָה חוּץ
מִכְּבָשִׁים שֶׁל מְזַבַּח שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ אַמּוֹת וּמְחַצָּה וְאַצְבַּע וּשְׁלִישׁ אֲצַבַּע בְּזַכְרוֹתָן וְהוּא
מְדוּקָדָק לְחֻשְׁבוֹן שִׁיפּוּעַ הַפְּכָשׁ ל"ב אֲמָה כַּמ"ש שְׁם רִש"י לְגוּבָה ט' אַמּוֹת שֶׁהִיָּתָה גְּוִבָה
הַפְּכָשׁ נִמְצָא לְשִׁיפּוּעוֹ ל"ב אַמּוֹת לְכָל גְּוִבָה אֲמָה שִׁיפּוּעוֹ ג' אַמּוֹת וּמְחַצָּ' וְאַצְב' וּשְׁלִישׁוֹ:
וּבְסִפֵּר בְּרַפְתָּ הַזֶּבַח מִקְשָׁה עַל זֶה בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מֵהוֹרֵר הַעֲשִׂיִל דְּלָמָּא הָא דְּאָמַר ס"ב מִיָּרִי
בְּמִדָּתָם בְּאַרְץ וְהָא דְּתַנּוּ הַפְּכָשׁ ל"ב הִיָּינוּ אֲלֵכְסוֹנָה הִיָּתָה ל"ב וּק' עַל הַמְקָשָׁה בַּש"ס
הִנֵּי ס"ד הַוּוּיָין וּמ"ש הַרְבַּ שְׁם לְתַרְץ ע"פִי חֻכְמֵי תְּשַׁבְּוֹרָת הוּא דְּחוּק כַּמ"ש הַרְבַּ בְּעַצְמוֹ
שֶׁהוּא יָשׁוּב קִצָּת וְאֵינוּ מְרוּנַח עַכ"ל: תְּשׁוּבָה מַכ"ת מִתְמִי' מְקוֹשְׁנֵי' הַגָּאוֹן הַנְּ"ל שְׂבַסְפֵּר
בְּרַפְתָּ הַזֶּבַח וּבְעֵינֵי יְפֵלָא עַל מ"ש שְׂתִירוּצוֹ הוּ' יָשׁוּב קִצָּת וְקוֹשְׁנֵיָתוֹ עֲצוּמָה וּבְאֲמַת בְּמִי
שִׁישׁ לוֹ רֵיחַ חֻכְמָה הַזֹּאת וּמְכִיר מְמוֹפְתֵיהֶם יְרָאָה שְׂאֵין לָהּ הַתְּחִלָּה כֹּל וְהָרִי זֶה פְּשׁוּאָל
שֶׁלֹּא מִדַּעַת שְׁפָל שְׂהָאֲלֵכְסוֹן ל"ב וְגוֹבְהוֹ ט' יְהִי אֲרָכוּ עַל הָאֲרָץ ל"א אֲמָה וּב' שְׁלִישֵׁי

אצבע בקירוב וא"כ בָּמָה ירפא קוֹשֵׁי הַש"ס ס"ד הוֹנִינן פִּי בְּזָה יְהִי ס"ג וּמַעֲט וּבְאֵמַת
בְּתִירוּצָם פּוֹרַח מִתּוֹרֵץ הַקּוֹשֵׁי הַיֵּטִיב וּא"כ עַל מְקוֹם הָאֲנָרָה שֶׁבְקִרְקַע הָעֶזְרָה תְּנִינן
שֶׁהַכָּבֶשׂ מִחֲזִיק בָּהּ ל"ב אָמָה לְכֹן מִתְחִיל קוֹשְׁיָתוֹ ס"ד הוֹנִינן שְׂיִרְאָה שְׂזָהוּ הָאֵמַת דְּקָאֵי
לְבִסּוּף וְהוּא סוּגְלָהּ בְּכִמָּה דְּוֹכְתִי בַש"ס דְּמִקְשָׁה לְפִי מֵאֵי שְׂיַדַע דְּקָאֵי כֹן אֲלִיבָא דְהָאֵמַת
וְעוֹד מֵאֲחַר דְּחֲזִינן דְּאֲלִיבָא דְהָאֵמַת הַסּוּגְיָא דְתַנּוּן הַכָּבֶשׂ ל"ב אֲמוֹת עַל הַמְּשָׁה מְקוּמָה
בְּקִרְקַעוֹת הָעֶזְרָה תְּנִינן לִי'.

וּלְדַעֲתִי לְכוֹנְנָה זֹאת הוּא מֵאֵי דְמַסְיִים בַּש"ס וּשְׁלִישׁ אֲצַבַע בְּזַכּוּרְתָן וְקָא דְחָקִי תוּס'
בְּמִנְחוֹת דָּף מ"א ע"ב בד"ה ארבי בגודל בפירושו של בזכרותו והוא דחוק מאי דפירשו
תוּס' דְקָאֵי לְבָאָר מִדּוֹת הָאֲצַבָּעוֹ דַּמ"ש דְּמַפְרָ' מִדַּת הָאֲצַבָּעוֹת שֶׁם טְפִי מְכַל אֵינְהָ דְוֹכְת'
שְׁמַבִּיא הַש"ס חֲשָׁבוֹן אֲצַבָּעוֹ וְטְפִי ה"ל לְאֲתוּיִי בְּדָבָר הַנְּהוּג כְּגוֹן לְעַנְיָן תַּכְלִי וּמִנִּין כּוֹס
שֶׁל בְּרָכָה שֶׁהוּא דָּבָר הַנְּהוּג לְאֲפּוֹקִי בְּכַבְשֵׁי כְּבָשִׁים דְּמֵאֵי דְהוּי הוּי וּמָה נָפְקִי מִנִּי: וְהַנְּל'
בְּפִירוּשׁוֹ דְּמִלַּת בְּזַכּוּרְתָן הוּא כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּבַכּוּרוֹת דָּף נ"ה עֲמוּד א' זְכָרוֹת' דְּדָמָא כְּבָדָא
שְׁפִירוּשׁוֹ עֵינְקָרָא דְדָמָא כְּבָדָא כְּמוֹ שְׁפִירִישׁ"י שְׁמָה וְהוּא ג"כ הַסְּמִכְתָּה הַרּוּפָאִים כִּי עֵינְקָר
מִשְׁפָּן הָאֲדוּמָה בְּכַבְדָּא וְנִקְרָא' מְרָה הָאֲדוּמָה וְה"נ דְּכּוֹנְתִי' וְהֵאֵי גּוּפָא אֲתִי לְאֲשְׁמוּעִינן
דְּהֵי ל"ב אֲמוֹת שְׁמָהֶן כָּל כְּבָשִׁי כְּבָשִׁים ג' אֲמוֹת וּבְזָה ג' אֲמוֹת וּמְחַצָּה וְאֲצַבַע וּשְׁלִישׁ
אֲצַבַע שְׁיַעוּרוֹ בְּעֵינְקָרוֹ יְסוּדוֹ שֶׁבְּאֲרֵץ וְלֹא עַל מִדַּת הָאֲלֶכְסוֹן כִּי בְּאֲלֶכְסוֹנוֹ יִתְאַרְךָ
יּוֹתֵר: וְדַע כִּי גִירְסַת הָעֶרּוּף הוּא כְּגִירְסַת הַתּוּס' שֶׁם בְּשֵׁם רַש"י שֶׁכַּבֵּשׂ הַמְּזַבֵּחַ הִי לְכָל
אָמָה ג' אֲמוֹת וּמְחַצָּה וְחֲצִי טַפַּח וְאֲצַבַע וּשְׁלִישׁ אֲצַבַע וְגִירִיס בְּסוּפָן בְּזוּטְרַת' בְּמִקּוֹם
שְׂאִיתָא בְּגִירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּזַכּוּרְתָן (וְעֵינֵינוּ בְּתִשּׁוּבַת הַר"מ מְרוּטְנָבוֹ רַג דְּפוּס פְּרָאג ס'י
רל"ט): וְנ"ל פִּירוּשׁוֹ דְּאֵינְהוּ חֲשָׁבִי בְּאֵמַת אֲנָרָה כְּמוֹת הָאֲלֶכְסוֹן בְּשִׁיפּוּעוֹ וְס"ל שֶׁהוּא
מִחֲזִיק קְרוֹב לְשִׁיעוּר ל"ב אֲמוֹת וּד' טְפָחִים וְהֵינְנוּ מְשׁוּם דַּס"ל שְׁגוּבָה הַכָּבֶשׂ לֹא הִי כ"א
ט' אֲמוֹת פְּחוֹת טַפַּח אֶחָד כִּי אֵמַת יְסוּד בַּת ה' טְפָחִים הִי וְהַתּוּס' כְּתָבוּ שֶׁם שֶׁחֲשָׁבוֹן גּוּבָה
הַכָּבֶשׂ מְסַתְמָא הִי כְּגוּבָה הַמְּזַבֵּחַ וְהָרִי הֵן נ"ג טְפָחִים וְאֲנָרָה הַכָּבֶשׂ בְּאֲרֵץ עַד הַמְּזַבֵּחַ
מְקוֹם הַקְּרָנוֹת עִם מָה שֶׁפָּרַח' מְעַל מְקוֹם הַיְסוּד וְהַסּוּבֵב לֹא הֵיָה כ"א ל"א אָמָה וּד' טְפָחִים
כִּי מְקוֹם כְּנִיסַת אָמָה יְסוּד וְסוּבֵב הִי ג"כ אֵמַת בַּת ה' טְפָחִים וּמְקוֹם הָאֲמִיתִי שֶׁלָּהֶם
בְּעֶזְרָה הִי נִמְדָד בְּאָמָה בַּת שֶׁשָּׂה וְהוּא מְבֹנָאָר בְּפִרְקָה שְׁתֵּי לְחֵם דָּף צ"ז ע"ב יע"ש וְכֹן
פָּסַק הַרְמַב"ם בְּהִלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה פֶּרֶק ב' וּמִלְבַד מָה שֶׁהִיָּתָה הַכָּבֶשׂ מְרוּחָק מִן הַמְּזַבֵּחַ
כִּדְמַסִּיק בְּזַבְחִים שֶׁם אֲוִיר יֵשׁ בֵּין הַכָּבֶשׂ לְמְזַבֵּחַ וְכָתְבוּ תוּס' שֶׁם דְּמַסְתְּמָא הִי אֲוִיר גְּדוּל
וְנִיפְרָ דְבָלָאוּ קָרָא נְמִי הִי מְשַׁמַּע שֶׁהִי הַפֶּסֶק מְעַט דְּבַעֲיָנן סְבִיב (וּמ"ש תוּס' שֶׁם דְּאֲוִיר
קִרְקַע לֹא דוּוּקָא י"ל דְּהַש"ס דִּיִּיקִי לִישְׁנָא אֲוִיר קִרְקַע הִי שֶׁם דַּמ"ש פּוֹרַח עַל מְקוֹם
יְסוּד וְסוּבֵב אָמָה פִּירוּשׁוֹ בְּמִקּוֹם הָרָאוּי לְהִיּוֹת אָמָה יְסוּד וְסוּבֵב וְכַנְגָד אָמָה שֶׁלָּהֶם אָבֵל
בְּמִקּוֹ' הַכָּבֶשׂ לֹא הֵיָה יְסוּד וְסוּבֵב דְּהָרִי הַכָּבֶשׂ הִיָּתָה שֶׁם כְּגוּלָם אֶחָד עַד לְמַטָּה וְכַאֲשֶׁר
אֲנוּ צְרִיכִין לְפָרֵשׁ מ"ש הֵיָה פּוֹרַח עַל מְקוֹם יְסוּד אָמָה הוּא ל"ד שְׁהָרִי לֹא הֵיָה שֶׁם יְסוּד
וְכַדְמִשְׁנֵי בְּדָף נ"ד עֲמוּד א' אֵיבַעִית אֵימָא כְּנָגַד אָמָה יְסוּד וְכַנְגָד אָמָה סוּבֵב וּמְדַאֲיָצְטְרִיךְ
לְתַרְץ שֶׁם נְמִי וְכַנְגָד אָמָה סוּבֵב כְּמוֹ שֶׁמְשַׁנֵּי בִּיסוּד מְשַׁמַּע דַּה"נ לֹא הֵיָה שֶׁם סוּבֵב כ"א
עַד מְקוֹם הַכָּבֶשׂ הַקְּטָנָה שֶׁפָּנְתָה מִשָּׁם אֶל הַסּוּבֵב נִמְצָא לְשׁוֹן הַש"ס מְדוּקָדֵק שֶׁהִיָּה אֲוִיר
קִרְקַע מִמֶּשׁ מְפָסִיק בֵּין הַכָּבֶשׂ לְמְזַבֵּחַ דו"ק וְכַ"ל דְּהָרִי מִמְקָרָאֵי מוֹכַח כֹּן שְׁהָרִי בָּהֶם
הֵיָה אֲוִיר קִרְקַע מִמֶּשׁ מְפָסִיק) וּמַסְתְּמָא אוֹתוֹ הַהַפְּסֵק לֹא הֵיָה פְּחוֹת מְטַפַּח מְדַאֲיָצְטְרִיךְ

להיות נִיכָר כמ"ש התוס' וא"כ חסר לי' ואינו כ"א ל"א אמות ונחצי ומעטה לידע צלע
אלכסון של האנרף וגובה הג' אנו צריכין לרבע שני צלעיו פידוע ונמצא שעולים יחד
ל"ח אָלף ת' טבלאו' בני טפח על טפח ואם תעשה ממנו מרובע אחד שצלע א' ממנו הוא
אנרף אלכסון אלו שני הקונים מןצבי' בזויות ניצב פנודע (וכמו שאבארהו אי"ה עוד
באנרף בלימודי מופתי אקלידוס) יבוא ממנו מרובע שגדר צלעו ל"ב אמה וארבע טפחים
ואצבע על ל"ב אמה וארבע טפחים ואצבע שתשיעוהו ג' אמות ונחצי ונחצי טפח ואצבע
הגודל ושליש אצבע מאצבעות הקטנות שיש מהן שש בטפח כדאימא במנחות דף מ"א
ע"ב ונהו נ"ל גירסת הגאון בזוטרותא: וילדעתי אין מקום לקושל' רש"י ותוס' לפי זה על
הגאון פלל ואף שיהי' קצת מותר בחשבון מגדר צלעו אין מדקדקין בזה פנודע מטבע
מספרי' אלו שא"א לידע מיצויין עד תכלית תכליתו נדי במה שהוציאו אותן פלה עד
כאצבע ולא דקדקו במאי שאחריו אע"ג דבחלק תשיעוהו דקדקו עד שלישי אצבע קטנה
משום דבחלק תשיעוהו מהם יתרבה המעטתו מאוד וע"כ צריכין לדקדק וילדעתי אין
מקום לחשבונות של רש"י דחשיב מקום הפכש למטה כמו שפיתוב ופשוטת לשון הגמ'ר'
משמע דבעי למחשיב שיפוען של הפכשים והחכם המהנדס הפופלא בספרו חות יאיר
וגם בסוף ספר חוט השני לא שם עין השגחתו לכל מאי שכתבנו ועיין בספר חנוכת הבית
הנדפס מחדש בסי' ל"ג: וכדי להועיל לה ולמעמידה על חשבון הג' לידע כל גדרי
אלכסוני'.

של כל מיני מרובעים בעלי נצבי הזויות שהם הכרח גדול בכמה מקומות בתורה מהם
בכלאים ושבת וקדיר' החרים הרמי' ומקום אהלים של העמודים הנשלכי' בארץ וזולתן
מקומות אין מספר שכתבו שאנרף האלכסון הו' נגדר מצלע המרובע אשר נעשה מב'
מרובעים הנעשים על שני הקונים המגבילים אותו האלכסון שתראה לידע ערכו וכדי
להראותו אותה בחוש ע"פ מופתי בעלי מלכה הזאת ראינו להציג לפניה תולעת אחד
ממאמרי אקלידוס בספרו הראשון תועלת מ"ז ונהו: דע כי כל משולש שהו' ניצב הזויו'
(ר"ל שהזויו' שבו הקונים נפגשים יחדיו בנוכח ממש והם עמודיים שאינם נוטי' לכאן
ולכאן פלום) אז הקו המנגד אותו הזויות שהוא יתרו אם תעשה מרובע אחד על הקו
ההוא בכמותו הוא מחזיק השטח שמחזיקים שני המרובעי' הנעשי' משני הקונים
האוחזים הזויו' אם נעשה מכל קו בפני עצמו מרובע אחד בכמותו וכל הנשטח המחזיק
שני המרובעים יחד מחזיק המרובע הזה מן הקו המנגד לבדו: ועל דרך משל הא בזה
המשולשי שהוא א' ב' ג' וזויות א' ש'לו הוא זויות ניצבי אמיתי לכן המרובע שנושא צלע
ב"ג ממנו הוא בכמותו שני המרובעי' שנושאי' ב' צלעיו צלע א"ב וצלע א' ג'
ונמצא המרובע ב"ג ז"ח פגשטח ב' המרובעים ק"ב ה"א ומרובע א"ג ט"ד ביחד: והוא
על פי חשבון מהנה בזה האופן אם צלע א' ג' אמות וצלע א"ג ד' אמות הרי צלע ב"ג ה'
אמות נמצא ששני המרובעים משני הקונים א"ב א"ג עולים יחד ד"ה אמות בני אמה על
אמה וכן המרוב' מקו ב"ג עולה כ"ה אמות ומופתו להראות הדבר בחוש השכל נאמר
בקוצר ובהשכל דלא כמו שהאריף אקלידוס בספריו ללא צורך בהקדמום רבו' עד שפיתב
עליו הגאון בעל תי"ט שהיה בדעתו להעתיקו אבל הי' נצרך להקדמת רבות עד שפמעט
יהי' חבור קצר בפני עצמו ואנחנו נבארנו רק בהקדמה אחת שכל הנשטחים הנגדרים
בצלעות שוות בערךן ובתמונות שוות בנודאי שיהי' שטחן שונה ומעטה נאמר אחרי

ראותינו שהמְרַבֵּעַ ב' ג' ז"ח כולל בְּשִׁטְחוֹ ד' מְשׁוּלָשִׁי שְׁוִים שֶׁהֵם א' ב' ג' מ' ג' ח' ז' צ"ח ב' פ"ז וְנוֹסֵף עֲלֵיהֶם מְרַבֵּעַ קֶטֶן אֶחָד א"מ פ"צ שְׁבִתוֹכּוֹ וְהִנְרָאָה ג"כ שְׁב' הַמְרַבֵּעֵי א"ג ט"ד וק"ב ה"א כולל אוֹתָן ג"כ שְׁב' מְשׁוּלָשִׁים \$ צִיּוּר בְּסִפְרָ\$ מִהֵן כּוֹלֵל הַמְרַבֵּעַ מ"ג ח"ד וְעוֹד שְׁנֵי מְשׁוּלָשִׁי כּוֹלֵל הַמְרַבֵּעַ ק"ב ז"פ וּמָה שְׁנַחֲסֵר לְהַמְרַבֵּעַ ק"ב ה"א מֵאלוֹ הַמְשׁוּלָשִׁי שֶׁהוּא מְרַבֵּעַ ה"א ז"פ יִתְמַלֵּא מִמוֹתֵר הַמְרַבֵּעַ א"ג ט"ד שְׁעֲדִינָן לֹא לְקַחְנוּ מִמֶּנּוּ כ"א מְרַבֵּעַ מ"ג ח"ד וְנִשְׁאַר פ"צ ט"ח לְמִלְאוֹת ה"א ז"פ וְעוֹד כּוֹלֵל בְּתוֹכּוֹ הַמְרַבֵּעַ הַקֶּטֶן א"מ פ"צ נִמְצָא כְּלוּלִי בְּשְׁנֵי הַמְרַבֵּעִים הָאֵלּוּ הַקְּטַנִּים כָּל הַכּוֹלֵל בְּמְרַבֵּעַ הַגְּדוֹל הֵנָּה א"ג ז"ח: \$ צִיּוּר בְּסִפְרָ\$ וְעַתָּה דַע לָךְ עוֹד מוֹפֵת אֶחָד שֶׁהָרִי כָּל הַמְרַבֵּעַ ק"ע ש"ד הוּא בֶּן ז' אַמּוֹת עַל ז' אַמּוֹת שֶׁהוּא מ"ט אַמּוֹת בְּתִשְׁבְּרַת נִישׁ בְּתַמּוּנָה הַזֹּאת שְׁמוּנָה מְשׁוּלָשִׁים וּמְרַבֵּעַ אֶחָד מ"א ע"א נִמְצָא בּוֹנֵין הַמְשַׁלְשִׁי מ"ח אַמּוֹת שְׁנַיִם מֵהֶם י"ב אַמּוֹת וּד' מֵהֶם כ"ד אַמּוֹת הָרִי הַחֲשֻׁבּוֹן מְבּוֹאֵר לְפָנֶיךָ כִּי הַמְרַבֵּעַ ב"ג ז"ח כּוֹלֵל בְּתוֹכּוֹ ד' מְשַׁלְשִׁי שׁוּי שְׁעוֹלִים ד"ד אַמּוֹת וְעוֹד הַמְרַבֵּעַ הַקֶּטֶן א"מ פ"צ שְׁעוֹלָה יַחַד ד"ה אַמּוֹת שְׁצֻלַע הָאֶחָת מֵהַמְרַבֵּעַ שְׁלוֹ הוּא ה' אַמּוֹת וּכְמוֹ כֵּן מְרַבֵּעַ ב' ה"א ו' א"ג ט"ד עוֹלָה ד"ה הָרִי הַחֲשֻׁבּוֹן מְכוּוֹן לְפָנֶיךָ וְכֵן בְּכָל הָאֵלֶכְסוֹן שֶׁתְּצַיֵּיר לְפָנֶיךָ בְּקַל תִּשְׁלֵי גְדָרוֹ: כֵּט שְׁלוֹ לְאַהֲוֵי יְדִידֵי ש"ץ נֶאֱמַן ה"ה יצ"ו נִדְרָשְׁתִּי לְאַשֶׁר שָׂאל מִמֶּנּוּ הַגַּם כִּי יִשְׁנֶנּוּ בְּלֵי סִפְקַ בְּקַהֲלָתוֹ פּוֹסְקִים דְּבַר הַלְכָה לְאַמְיָתוֹ וְאַנִּי אִישׁ שְׁחוֹחַ וְאַנִּי רְגִיל שְׂלֵא לְהַשִּׁיב בְּמִקּוֹם גְּדוֹלִים מְפָנִי הַמְחַלְקֵת אֲשֶׁר הִדּוּרוֹ בְּזַמְנֵים הָאֵלּוּ מוֹעֲדִים וְסַמּוּכֵי לְחֻשׁוֹד עַכ"ז אַחוֹ דַעֲתִי בְּרִישׁ מִילִין מֵאַשֶׁר הָאֲרַכְתִּי וְכוּוֹנְתִי לְשֵׁם שְׁמַיִם וּבִלְבַד שִׁירָאָה לְפָנֵי הַמּוֹרִים שְׁמָה וְהֵם יִבְחָרוּ וְאַנִּי מְבַטֵּל דַעֲתִי לְפָנֶיךָ: בְּעִנְיָן וְיֵהִי כָּל יְמֵי נַח הַנִּמְצָאֵי כְּתוּבֵי וְיֵהִי הַעֲלָתִי לְכַתּוּב לְכַתְּחִילָה וְיֵהִי אָבֵל ס"ת הַנִּמְצָאֵת בְּפָנֵי הַקּוּרָא וְיֵהִי אֵין מוֹצִיאִין אַחֲרַת בְּאוֹתוֹ שְׁבֵת וְהַקּוּרָא יִקְרָא וְיֵהִי וְיֵהִי הוֹי"ו מִיּוֹתֵרֵת וּבְחֹזֵל יִתְקַנּוּ וְעַל כָּל זֶה אֵין אֲנִי מַחְלִיט בְּתַקְנַת הוֹי"ו עַד יִסְפִּימוּ עִמִּי וְהַמְעַיֵין וְעֵינָן בְּסִפְרָ אֹר תּוֹרָה עַל זֶה: וּבְעִנְיָן הַסְּתוּמָ' בְּפִרְשַׁת אֲרוּר שׁוֹכֵב אֲמַרְתִּי כִּמָּה פְּעָמִים כִּמוֹ שְׁנִמְצָאֵת כֵּן תִּהְיֶה וְכֵן תִּקּוּם וְלֹא תִגַּע בּוֹ יָד אַף מִתְּחִילָה לֹא יִכְתּוּב הַסּוֹפֵר שֶׁם סְתוּמָ' וְכֵן בְּמִלַת דַּכ"ה כִּמוֹ שְׁנִמְצָא יֵהִי וּמִתְּחִילָה יִכְתּוּב הַסּוֹפֵר עַפ"י חוֹמֵשׁ הַנִּדְפָס בְּדִקְדוּקָה בַּה"א: שִׁירָה הַכְּתוּבָה בַּד"ח שִׁיטֵין כָּשֶׁר כָּל שְׁכּוֹלָה הִיא אָרִיחַ עַל גְּבֵי לְבוּנָה וְהִיא נִכְלָלַת בַּד"ח שִׁיטֵין.

דְּרַשׁ דְּרַשׁ אֵינוֹ לְעַכְבִּ: אֵשׁ דַּת צ"ל מְלָה אַחַת וְקַרְיָין תְּרִין וְהַנְּ"ל אִם הִי כְּתוּבָה בְּב' שִׁיטֵין אֲפָשֶׁר שִׁישׁ לְפִסּוֹל דְּהָרִי הוּא כְּהִנְהוּ כְּתִיבִין וְקַרְיָין שְׁבִתוֹרָה שֶׁשְׁנֵינֵינוּ בְּהֶם פּוֹסֵל וּצ"ע כִּי לֹא אוֹכֵל כְּעַת לְבָרֵר אִם הַמְסוּרָה הֵנָּה בְּלֵי חוֹלְקִ: נוּנִי"ן הַפּוּכֵי הַעוֹלָה עַל רוּחֵי כָּל שִׁישׁ שֶׁם יוֹתֵר מְשֻׁנֵּים הַפּוּכִים מִן הָאוֹתִיּוֹת שְׁבִאֲמַצַע הַפּוּסְקִים עֲצָמָן הָרִי זֶה הַמּוֹסִיף גּוֹרַע מְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כִּי שְׁנַיִם שְׁמַעְנוּ וְז"ל הַזִּהָר עַל שְׁנֵי הַנוּנִין אֲמַר בְּתַרִי דְּנִכְתָ' הַכָּא כּו' וּמִן הָרְאוּי לְפִסּוֹל יוֹתֵר מְשֻׁנֵּים כִּי נוּ"ן הַפּוּכָה אֵינוֹ מְגַדְרֵן שֶׁל אוֹתִיּוֹת כָּלֵל וְהָרִי חֲסִירֵי הַתּוֹרָה הַנְּהַפְכִין יוֹתֵר מִמָּה שְׁקַבְּלָנוּ וְכֵן בְּמִסוּרָה מוּנָה שְׁנַיִם בְּתוֹרָה וּמְהָר"ם בְּתִשְׁבּוֹב' וּמְהָר"ש"ל מְכַשִּׁירֵי יוֹתֵר מְשֻׁנֵּים ע"פ מֵאֵי שְׁפִירְשׁוּ הֵם בְּלִשׁוֹן הַזִּהָר וְיִישׁ מְקוֹם לְהַמְכַשִּׁיר יוֹתֵר מְשֻׁנֵּים וְהָרוּצָה לְחַלּוֹק כּו' אָבֵל דַעֲתִי כְּתַבְתִּי וּפִירוּשׁ' בְּהַזִּהָר דְּחֹק וְעָלִיו נִבְנָה יְסוּדָם: הַשֵּׁם שְׁחָצִיו עַל הַמְטְלִית וְחָצִיו עַל הַיְרִיעָה נ"ל שֶׁהוּא יוֹתֵר גְּרַעוֹן מִנְּכַתֵּב חָצִיו חוּץ לְשִׁטָּה וְגַם בְּגִיטֵין פּוֹסְלִין הַכְּתוּב' בְּשְׁנֵי קַלְפֵי דְּבוּקֵי שְׁמוֹת הַמְיּוֹתֵרִים נִהְגוּ בְּמִקּוֹמוֹת אֵלּוּ עַפ"י פֶּסֶק מוֹרֵי הַגָּאוֹן נר"ו לְקַדּוֹר אוֹתָן עִם עוֹד אֵיזָה תִּיבּוֹת מִן הַפּוּסוּק

עמו הסמוך ונראה עמו מעגן הדבר שלא יהי נראה פקודר השמות ומכשירי היריעה הנשארת ונהרא נהרא פשטי' וכוונדאי אין זה חדש שמה ואשר נהגו מאז ומעולם כבר ידוע שמה ונדעו לעשות עפ"י הנהגתו ואקצר מפני מיוחד ענינו אשר לי לע"ע ל"ע: תשובה למ"ד נאבד לא בלומדינו במכו' נתעורר אצלנו ספק בדין פתיבת קעקע אם האיסור לעגן חיוב מלקות בענין שיהי' בו פתיב' ממש פעין אותיות מןשפמים אף כי סתמא דמילתא לא בעינן כתב אשורית דדווקא בס"ת ותפילין וכיוצא בו בעינן כתב אשורית על ספר מדכת' וכתבתם כתב תם וגזירה שנה דגמירי להו מכתב לה את כו' אבל במקום דלא גמירי להו לא מפל מקום כתב מןספם בעינן או נימ' דמחייב נמי בשריטה בעלמא או איזה רישם שיהי' פי לכאורה מלשון הרמב"ם שבוסוף הלכ' ע"כ והעתיקו הש"ע משמע שאינו צריך לכתוב אותיו' פי ז"ל שם דין י"א פתובת קעקע האמורה בתורה הוא שישרט על בשרו וימלא מקום השריטות דיו או פוחל או שאר צבעוני' הרושמים: וגם מדאמר שם בש"ס מפות מותר ליתן אפר מקלה ע"ג מכתו דמכתו מוכיח עליו משמע אף על גב דליכ' אותיות דסתמא דצורת מפתו אינה אותיות ואפ"ה צריך לומר דמכתו מוכיח עליו הא לאו הכי לא ולפחות ה"ל לפרש נמי משום דאינו כתב א"ו דלא בעינן כתב אותיות: וגם מדלא מצינו דיקתוב בו כמה אותיות בעינן כמו שמצינו דהצריכו גבי שבת משמע דלא בעינן כתב ממש: ויש להביא עוד ראיה לזה ממה דאיתא בשבת דף ק"ד ע"ב דאמ' ר"א לחכמי' א"ל שוטה הנה ואין מביאין ראי' מן השוטים ואי ס"ד דכתוב' קעקע צ"ל כתב אותיות ממש א"כ הרי התורה קראו פתיבה ולמה לא יחייב עליו בשבת ולמה לא הביא ר"א ממנו דמסתמא פינו דסייב' התורה דווקא בכף ע"כ צ"ל שהי' מנהגן של ע"כ בכף שהרי משום חוק' שלקהם אסרה התורה וא"כ הרי נהגי בכף ואפשר דלא ה"ל לתרוצי על זה שוטה הוי פינו דרוב ע"א נהגו פן ואין לומר דשאני התם שהיו ממלאין השריט' דיו או צבעוני' לכף נקרא כתב אבל בשורט לבד אין להביא ראי' מכתובת קעקע י"ל דהא ודאי משום שאינו ממולא דיו לא פטרו חכמים דלעגן שבת אלו נקרא כתב לא בעינן פחול או דיו בתוכו דסיגי ברישומו ניפר כמו בחוקק באבן ועץ וכיוצא בו ולא פטרו כ"א משום שאינו מן המנהג ואלו קראתו התורה כתב שוב לא פטרו וכן לא הוי מתרצי בכף במה שאמרו שוטה הוי פינו דמשום חוק' שלקהם נאמר לכף הנה מנהג רובא דעלמא בכף א"ו שהי' המנהג רק ברושמי' בעלמא ושרטי' דמשום דאין זה מלאכה לחייב עלי' ואותיות לא הוי פתבי: ואולם אחרי חפשי הפוסקים בחיפוש מצאתי ראיתי פי בעינן כתב אותיות ממש פי הראשונה בלשון המקרא פתובת קעקע משמע כתב ממש פי לשון פתיבה אינה כ"א כתב הספמי'.

והרמב"ם בהלכות סנהדרין במניני הלואוין שלוקין עליהם שמנינים ז"ר העתיק וז"ל הפותב פתובת קעקע מדכפל לקראו כתב ש"מ דבעינן אותיות ממש וז"ל מ"ש בה' ע"א פתיבת קעקע היינו שישרט על בשרו כו' ע"כ צ"ל שישרט צורות אותיות ממש והא דכתב שישרט להורות דבעינן שיהי' הכתב שרוט וחקוק בבשרו דווקא וגם בסמ"ק מצו' ע"ב פירש בהד"ל שישרוט פעין אותיות: ובספרי בפ"ו תני פתובת קעקע יכול אפי' כתב ולא קעקע והא חייב ת"ל קעקע אי קעקע יכול קעקע ולא כתב והא חייב ת"ל וכתובת הא פיצד אינו חייב עד שיקתוב ויקעקע בדיו וכו' וכתב על זה הבעל ק"א אי קעקע

כו' פֿלומר אם אמ' קעקע לחוד הִייתי אומ' דעל הקעקוע לחוד מְבלי שְׂיֵהָ' בו צורת
אותיות יֵהא סְיֵיב לְזֵה אומר פֿתּוֹבֿ' שְׂיֵרָצֵה פֿתִיבֵה וּבַחפִירָה כו'.

עד שְׂיֵכְתּוֹב כו' אותיות ויקעקע אותם בְּמֵה שֶׁהוּא רוֹנֵשׁ הַנְרָאָה מִפִּירוּשׁוֹ שְׂמִפְרֵשׁ לְשׁוֹן
קעקע הו' על מִילואו דִּיו או דְבַר הַרוֹנֵשׁ וע"כ צ"ל שְׂמֵלֶת פֿתּוֹבֶת מִתְפָּרֵשׁ מִלְשׁוֹן פֿתִיבֶת
אותיות פִי לְכֵן נִקְרָא פֿתּבּ.

אַבֿל מִלְשׁוֹן רש"י בַּגְמָרָא מִשְׁמַע פִי מֵלֶת קעקע מִתְפָּרֵשׁ עַל הַחֲקִיק' שְׂפֶתֶב עַל פֿתִיבֶת
קעקע בַּתְחִילָה כּוֹתֵב עַל בְּשׂוֹרוֹ בָּסֵם או בְּסִיקָרָא וְאַח"כּ מְקעקע הַבְּשׂוֹר בְּמַחַט או סִפִּין
הַרִי מִפְרֵשׁ קעקע מִלְשׁוֹן חֲקִיק' וּלְפִירוּשׁוֹ נוֹכַל לֹאמֵר פֿתּוֹבֶת בְּלִי אוֹתִיּוֹת אֲלָא לְהוֹרוֹת
שְׂיֵהָ' מִילואו בְּדָבַר הַרוֹנֵשׁ פֿעִין פֿתִיבֵה וּמ"ל לְפָרֵשׁ פֿתִיבֶת אוֹתִיּוֹת פִי נוֹכַל לְפָרֵשׁוֹ
בְּכַף בְּלִי נוֹקְמִי לְפָרֵשׁ שְׂיֵהָה פֿתִיבֶת אוֹתִיּוֹת דּוֹנֹקָא: אֵיבְרָא דְמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַסְפָּרִי
מִשְׁמַע פְּנוֹת' דְּמֵלֶת קעקע מִתְפָּרֵשׁ בְּטוֹב עַל הַרוֹנֵשׁ שְׂצָרִיף לְמֵלֵאוֹת בּוֹ שְׂסִיִּים בְּסְפָרִי
הָא כִּיצַד עַד שְׂיֵכְתּוֹב וּיקעקע בְּדִיו מִשְׁמַע דְּלִישְׁנָא דְקעקע קֵאִי לְדִיו וְכוּחַל י וּלפ"ז צ"ל
בְּמֵלֶת פֿתּוֹבֶת אֵיבְטָרִיף לְהוֹרוֹת פֿתִיבֶת צוֹרוֹת אוֹתִיו' כִּפִּי הַבְּעַל ק"א וְלֵא סְגִי לְהוֹרוֹת
חֲקִיק' לְבַד פִי לְזֵה לֵא אֵיבְטָרִיף זולת פֿתּוֹבֶת וְגַם אֵינוֹ מִשְׁמַעוֹת בּוֹ וְטָפִי מִתּוֹקְמִי לִי
תְרוֹנוּיָהוּ בְּמֵלֶת קעקע וּמִיָּהוּ הַר"ן מְתַרְץ לְשׁוֹן הַבְּרִיִּת' דְּסְפָרִי וְאוֹמֵר עַד שְׂיֵכְתּוֹב
וּיקעקע אַעפ"י שְׂהַפְתִּיבֵה הִי אַחַר הַקעקע שְׂהַרִי תַחֲלָה קוֹרַע הַעוֹר וּא"כ כּוֹתֵב מ"מ
לִישְׁנָא דְקָרָא נִקְט דְכֶתִי פֿתּוֹבֶת קעקע וְהַרַע"ב פֿתּב פִי הַקָּרָא פֿתּוֹבֶת קעקע הַפֿתִיבֵה
שְׂבִתּוֹף הַחֲקִיק' לֵא תַתְּנוּ בְּכֵם וְאַלִּיבְיָהוּ פִי הַקעקעוֹע הוּא הַקָּרַע וְהַפֿתִיבֵה הוּא הַדִּיו
וְאַפְשָׁר דְּלֵא בְּעַנְיָן אוֹתִיו' אֲכֹן לִישְׁנָא דְכֶתּוֹבֶת כּוֹלֵל לְתַרְנוּיָהוּ וְאַפְשָׁר דְּאַף אֵינְהוּ מוֹדוֹ
דְּבַעֲיָן צוֹרוֹת אוֹתִיּוֹת וְגַם בְּסִפֵּר מְכֻלּוֹל יִכְפִי מִפְרֵשׁ מֵלֶת קעקע עַל הַחֲקוּקָה: וְהָא דְאַמְרִי
שֵׁם מִפְתּוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו וַיֵּשׁ דְּקָפְדִי עָלָי' דְּמִשְׁמַע אִפִּי בְּלִי צוֹרוֹת אוֹתִיּוֹת י"ל דְּמִדְּרַבְּנָן
אַסְרִי לִי וְהַמְתִּירִין אָמְרוּ מִפְתּוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו וּא"נ י' הָא דְאַסְרִי אֵינְרִי בְּאַמַּת בְּאַם שְׂתֵהָ'י
צוֹרוֹת מִפְתּוֹ פֿעִין אוֹת קמ"ל דְּאַפִּילוֹ הֵכִי שְׂרִי דְּמִפְתּוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו: וְאַדְרַבָּה מִשְׁם רֵאִי
לֵאִידָף גִּיסָא דְאַמֵּר שֵׁם רַב בִּיבִי קָפִיד אִפִּי אֵרִיבְד' דְּכוֹסִילֶת' דְּלַכְּאוֹרָה קִנְשָׁה שֵׁם מֵאִי
אִפִּי דְקָאֵמֵר וּמ"ש מִמְפָּה אַחֲרֵת וּכ"ת שְׂמִפְתּוֹ קֶטֶן וְאֵינוֹ נִזְכָּר כ"כ מֵהִי תִימִי לְחַלֵּק בֵּין
קֶטֶן לְגָדוֹל א"ו דְּמִשׁוּם שְׂאִין בּוֹ צוֹרֵת אוֹת יֵשׁ לְהַקֵּל טָפִי קמ"ל: וּמִיָּהוּ לְעַנְיָן פֿמָה
אוֹתִיּוֹת בְּעִינָן סְגִי לִי בְּאַחַד דְּדוֹנֹקָא לְעַנְיָן שַׁבַּת בְּעִינָן מְלֵאכָה שְׂהִיָּה בְּמִשְׁפָּן דּוּוֹק ב'
אוֹתִיּוֹת שְׂפֵן כּוֹתֵבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכּוֹן אַבֿל וְנֹדָאֵי שְׂגַם אוֹת אַחַד מְקָרִי פֿתּב וּבְכָל לְשׁוֹן
שְׂהוּא פֿתּב הַסְכְּמִי פּנ"ל וְאַיִסוּרָא הָוִי אִפִּי לִתְּנֵן אִפְרֵ מְקָלָה ע"ג מִפְתּוֹ וְתוֹ לֵא מִיָּדִי: לֵב
אַשָּׁה אַחַת טְבֵלָה בְּלִילָה שְׂהִי לִיל י"ג מִתְחִילֶת וְנוֹסְתָה וּכְשַׁפָּאֵת לְבֵיתָה עַד לֵא נִזְדַּקְקָה
לְבַעֲלָה רֵאֲתָה טִיפֶת דָּם וְהַתְרַתִּי שְׂתַסְפּוֹר ז"נ מִיָּד שְׂפִסְקָה בְּטַהֲרָה עַד שְׂלֵא תַמְתִּין ה'
יָמִים כְּנֵהוּג מִשׁוּם פְּלִיטַת ש"ז כִּינֵן שְׂלֵא שְׂמִשָּׁה וְאַף שְׂאַנּוֹ מִחֲמִירִין בְּלֵא שְׂמִשָּׁה אַטּוֹ
שְׂמִשָּׁה וְהוּא מֵא"ז מְכֻלּוֹ מְקוּם דְּהָא חוּמְרָא אֵינְהָ נִזְכָּרַת בְּרֵאשׁוֹנִי וּמכ"ש שְׂאַיִנוֹ מְדִינָא
דְּש"ס וְאַיִנוֹ אֲלָא חוּמְרַת נָשִׁי דִּידֵן שְׂהַחֲמִירוֹ בְּלֵא שְׂמִשָּׁה וְאַמְרַתִּי אִם בְּגוֹזְרֶתֶן שְׂל חֲכָמִים
קִי"ל בְּכָל דְּנוֹכְתָא בְּמִילֶת' דְּלֵא שְׂכִיחַ לֵא גְזָרוּ בְּהוֹ רַבְּנָן מְכ"ש בְּגוֹזְרֶתֶן דְּהַחֲמִירוֹ עַל
עַצְמָן דְּנִימָא דְּלֵא גְזָרוּ בְּמִילֶתָא דְּלֵא שְׂכִי' כ"ה וְדוֹנֹק' בְּאַשָּׁה שְׂרֵאֲתָה מִחֲמַת הַגִּיעַ זְמַנָּה
לְרֵאוֹת וְעַת וְנוֹסְתָ' אוֹ בְּלִי קְבִיעוֹת וְסוֹת' אֲלָא שְׂהַגִיעַ הַזְמַן שְׂתַרְאָה פְּדִרְפָּה אֲזֵ הַחֲמִירוֹ עַל
עַצְמָן לֵא שְׂמִשָּׁה אַטּוֹ שְׂמִשָּׁה אַבֿל בְּאוֹנֵס כְּזֵה דְּמִיָּדִי דְּלֵא שְׂכִיחַ הוּא שְׂהַרִי אֵין אֲשָׁה

קובעת נסת בתוך ימי זיבתה דאין מדריך הנשים לראות בהן וגם לרא' בעת בואה מן הטבילה שעדיין מהומ' לביתה וזכרה ימי גלמודה הראשון שהיתה ממתנת בעיבת שמושה ה' ימים ואלו ראתה קודם טבילה לא הו' מחמירין עלה לספור יתר על שבועה נקיים ה"נ לא נחמיר עלי' משום שטבילה והעיקר דלא שכיח כ"ה שנגזור הא משום פעם אחר ואירע לה המקרה הזה ע"י מקרה שאמרו הנשים מפני שרחצ' עצמה בחמי חמין והספיקו עמי החברי' אשר עמנו ונעשה מעשה ע"י והדין עצמו אינו אלא מנהג הרב ב"י מתירו לגמרי בלא שמשה והשם יצילנו משגיאות: לג נשאלתי מראובן שנשא אשה ושהה עמה יו"ד שנים ולא ילדה ובכל אותן שני' אפי' י ארח פנשים לא היה לה כ"א ב' או ג' פעמים וקרוב הדבר שהיא עקרה מתולדתה פי נמצאים בה מקצת סימני איילונית וביקש ראובן ממני להודיע לו אינה הדרה נכון לפניו אם להיות עמה בהיות נהוג עלמא שאינם משתדלין לגרש נשותיהם שאינם זוכי' להבנות מהן או אם יותר נכון להשתדל במאמצי פחו להפטר ממנה ולזכו' לבנין עדי עד ותיקון העולם פי לא תהו בראה כ"א לשבת יצרה ואין מביאין ראני' מן השוטים ומנהג בורות הוא: ואחרי שיפן הדין להשתדל בזה אם יכול לכופה בקר ואיזה פפיני' מתרת לו לכופה בה.

ויהי תשובתי אליו דע בני פי מדעת קונך יש בה שנתעוררת להשתדל במצנה רבה כזאת שהי' קיומו של עולם ובה נעשים הברואים ונותפים לבוראם ומדמים צורה ליוצרם ודי בזה למי שראה גדול הפלגת האיומי' ושינוי מהלכו בין העומדים ברומו של עולם על אלו המתרשלים במצווי' הזאת בספר הזהר בפרטו' ברזין דהאי סבא דפרשת משפטים בפסוק ובת פהן פי תהי' אלמנה וגרושה וזרע אין לה כו' ולא ישים אל לבו להבין בין ולהשפיל להשתדל במצוה זאת בכל מאמצי פחו וכי מפני שוטים הללו המקלקלין דבריהם בשוט לשונם וסברת שכל אנשי אשר למראה עיניהם ישפוטו ומשליכים אמת ארצה הנחמדים מזהב ומפז רב וכאלו אין התורה פדאי הי' להכריע נגד שבוש דעתם וזרו' הבנתם ואפילו שאלת חכם אינם עושי' בזה פל ימיהם אשר עודנה בין שניהם עשה לה רב והסתלק מן הספק: ובלי ספק להיותי מכירן דמין חברי' אתה פבר עיניתי בפסק הזה וראיתי פי מצד הדין מן הראוי שיכפה הב"ד לכל שוהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה שיוציאנה ויתן לה הפתובה וכופין אותו ע"ז בשוטי' פי בדברי' לא יוסר עבד פמו שפל זה מפורש בש"ס ביבמו' בפרק הבא על יבמתו ובכתובות סוף פרק המדיר: אמנם בדורות האלו אין מדקדקין בקר וגם בענייני הזיווגים פמו שתמצא בתשוב' הריב"ש סי' ט"ו וכבר הביאו רמ"א בסי' א' ובסימן קנ"ד והנה בתשובה זו מבואר טעם למה אין הב"ד נזקקים לזה דאלו פן היה מן הראוי ג"כ למי שאשתו ילדתו זכרים או נקיב' לבד ועדיין לא קיים פו"ר זכר ונקיבה היה מן הראוי לאחר שתשקה ותפסוק לילד עשרה שנים לכוף אותו שיוציאנה וכ"ש אם תהי' זקינה ואינה ראו' להוליד והנה בהי' פן הי' רוב הנשי' זקינות נוטלת פתובתו ונדונייתו וליכ' פתובה דלא רמו בה תיגרא ותרבה הקטט' והמריבה ועפ"ז נהגו חכמי הדורות שלא מיחו בהם מלנשאם ומכ"ש מלהפרידם עכ"ל.

ובאמת טעם הזה היה מספיק שלא יכפו להפרידם אבל היה להם למנוע תחלת הנשואין באשה כזאת ואפי' בהפרידם פינון שהוא מדיני דש"ע במה נשתנה בזה עתה שגם בזמנם הי' בהו קטטות מסתמא ואפילו הכא לא חשו לי' וכפו בקר: אכן כתב עוד שם טעם אחר

ונו"ל וכן אפֿשר דַמְהאי טעמא אין כּופין בַּאלוּ הַאֲרָצוֹת לְהוֹצִיא אִשָּׁה שְׂאִינָה בֵּת בְּנִים וְשִׂישָׁא אַחֲרֵת בֵּת בְּנִים שְׁהָרִי בַּאלוּ הַאֲרָצוֹת אין מְקַפִּידִין בְּכַף וְאָדָם נוֹשֵׂא שְׁתִּים וְשֵׁלֵשׁ נָשִׁים וְאִין מְכָלִים ע"כ וְהִטְעַם הִזָּה נִרְאֶה וְהִגּוֹן לְפָנָיו וְאָרַף עַל גַּב דְּמִשְׁמַעוֹ הַש"ס דְּאָרַף אִם אָמַר הוֹינָא בְּהַדְלִי (פְּלוֹמֵר שְׂשִׂישָׁא עוֹד אַחֲרֵת עֲלִיָּה) כּוֹפִין אוֹתָן וְהוּא מְטַעַם דְּכָל כְּמָה שְׂשִׂישׁ לוֹ הָרֵאשׁוֹנָה לֹא נָסִיב ל' אַחֲרִיתִי אִי נָמִי לֹא יִהְיֶב לִי אַחֲרִיתִי כַּמ"ש הַנְּמ"י בִּיבְמוֹ' וּבְכַתּוּבָו': וַיֵּשׁ לוֹמ' דְּגַם בְּש"ס שָׁם מִיָּרִי לְמָאן דְּלֹא סְפִיק לִי לְאַנְסוּבִי תְּרִי פְּגוֹן דְּלֹא יָכוֹל לְמִיקָם בְּסִיפּוֹקִיָּהוּ דְּלֹא יִהְיֶבֶן לִי אַחֲרִיתִי וְלִכְךָ כּוֹפִין אוֹתָהּ שְׂתַצָּא מִמֶּנּוּ וְאָרַף כִּי יִשְׁנוּ רַבָּא דְּעֵלְמָא דִּיכּוֹל לְמִיקָם בְּסִיפּוֹקִיָּהוּ מְפָל מְקוֹם מְתַרְץ שָׁם הַש"ס דְּכִינּוּן דְּלַפְחוֹת מְחֻלְקָה הַדִּין הִזָּה לְפַעְמִים מְשַׁאֲרִי דִּינִי כְּפִינִי דְּקַתְּנִי מִתְּנִי הֵתָם תּוֹ לֹא קִשִׁי לְמָה לֹא תְּנִי לִי לְהָאִי דִּינָא בְּמִתְנִי אֲבָל עַל הָרֹב שְׁמַעִיָּהוּ לְהוֹ דְּשִׁכְחִי דְּנָסְבִי טוּבָא דְּהָרִי נוֹשֵׂא אָדָם כְּמָה נָשִׁים וּמכ"ש בְּמִקּוֹם מְצוּה פְּזֹאת וְלָכֵן אִין מְדַקְדְּקִין בְּעַנְיָנִי הַזְּיוּגִים לְכַתְּחִילָה אִפִּי שְׁכָל יָמִיו בְּעַמּוּד לִישָׁא אַחֲרֵת עַל אִשְׁתּוֹ קָאִי וְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָה בִּיבְמוֹת נְשִׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּה יו"ד שְׁנִים וְלֹא יִלְדָה אִינוּ רִשָׁאִי לִיבְטֵל דְּמִשְׁמַעוֹ דִּישָׁא עֲלִיָּה כְּמוֹ שְׁפִירִשׁ"י שָׁם אֲלֵא דְּבַגְמָרָא מִיָּתִי עֲלִי בְּרִיָּתָא דְּקַתְּנִי בְּהָ יוֹצִיא שְׁמִשְׁמַעוֹ בַּע"כ וּבִאֲתָה לְרַמּוּזֵי דְּאִיפָא נָמִי דְּכּוֹפִין אוֹתוֹ פְּגוֹן בְּדֵלָא מְצִי לְמִיקָם בְּסִיפּוֹקִיָּהוּ צְרִיף לְהוֹצִיא בַּע"כ כַּמ"ש דְּלֹא מְנַסִּיב לִי אַחֲרִיתִי וְיִתְרַשֵּׁל אֲבָל מִי שְׁיֻכַּל לְקוֹם בְּהוּ בְּסִיפּוֹקִיָּהוּ אִינוּ בְּגֻדְרָ כְּפִינִי כְּלָל דְּכָל יָמִיו יֹאמֵר אִשָּׁא אִשָּׁה הַהוֹגְנָת לִי וְיִשְׁרָה בְּעִינִי וְלָכֵן בְּמִי שְׂאִין לוֹ אִשָּׁה אִינוּ בְּכָלֵל כְּפִינִי שְׁיֻכּוֹל לֹמֵר לֹא מְצִאִתִּי יִשְׁרָה בְּעִינִי וְהוֹגְנִי לִי וְאִין כְּפִינִי אֲלֵא לְמִי שְׂשִׂישׁ לוֹ אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּה יו"ד שְׁנִים וְאִינוּ יָכוֹל לְמִיקָם בְּסִיפּוֹקִיָּהוּ דְּאִזְ אֲמַרִּינּוּ גְּרִישׁ הָרֵאשׁוֹנָה דְּבִלֵּא"ה אִין נוֹתְנִין לוֹ אַחֲרֵת וְלֹא מְנַסִּיב לִי אַחֲרִיתִי כַּנ"ל בְּדַעַת הָרַב לְתַרְץ: וְאַחֲרִי הָרֵאשׁוֹנִי כִּי טַעְמוֹ שֶׁל הָרִיב"ש הַשְּׁנִי הוּא הַיּוֹתֵר נָכוֹן וּמְקַוָּבֵל עַל מָה שְׂאִין אָנוּ כּוֹפִין בּוֹ"ה א"כ בְּמַדְיֵנוֹת אֵלוּ שְׂאִין מִי שְׁרִשָׁאִי לִישָׁא אַחֲרֵת עַל אִשְׁתּוֹ מְפִנִי חֶרֶם ר"ג מ"ה שְׁנַת־פֶּשֶׁט בְּמַדְיֵנוֹ' אֵלוּ וְאִם מְצַד מְנִיעַ חֻקֵּי דְּתִיָּהֶם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבֵי־בֵינֵיהֶם וְהָאִסּוּר הִזָּה לִישָׁא שְׁתֵּי נָשִׁים לְהֵם פְּעֻרוֹת א"א וַיֵּשׁ בּוֹ סְכָנַת נַפְשׁ הִי מִן הָרֵאוּי לְכוּף הַשְׁוֹהָה עִם אִשְׁתּוֹ מַכ"ש הַרְּוֹצִי לִישׁ' מִתְּחִילָה אִשָּׁה שְׂאִינָה בֵּת בְּנִי אֲלֵא שְׂאִין לָנוּ כַּח לְהַעֲמִי מְשַׁפְּטֵי הַדָּת עַל תִּקְלָם בְּכָל דְּבָר אִם מְפִנִי יִרְאֵת הַמְּלָכוֹת וְאִם מְפִנִי שְׁגַבְרוּ יָד בְּעַלְי זְרוּעַ וַיֵּשׁ שְׁמַחָה שְׂאֵנוּ מוֹצְאֵי סְמָךְ לְהַנִּיחַ אוֹתָן מְבִלִי כְּפִינִי וְאָנוּ סוּמְכִים עַל סְמָךְ טַעַם הָרֵאשׁוֹן שֶׁכ' הָרִיב"ש אֲבָל הַבְּעַל בְּעַצְמוֹ עַכ"פ מְחַוֵּיב לְעֲשׂוֹת אֲשֶׁר בְּכַחוֹ וְלַעֲמּוֹד עַל נַפְשׁוֹ וְלִיקַח אַחֲרֵת אוֹלֵי יִזְכָּה לְהַבְּנוֹת: וְאִם תֹּאמֵר אֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוּא' כִּי מַעוֹלָם אֲנָשִׁי הַשֵּׁם הַגְּדוֹלִים לֹא גְּרָשׁוּ נְשׁוֹתֵיהֶם הַזְּקִינִי אֲשֶׁר כְּבָר חָדְלוּ לְהֵם אֲרַח כְּנָשִׁים וְלֹא יוֹכְלוּ לְיִלְדַּע עוֹד וְאִין לְהֵם כ"א זְכָרִי אוֹ נְקִיבֹ' לְבַד וְלֹא קִיָּמוּ הַמְּצוּנָה עַל תִּיקוּנָהּ וַיֵּשׁ אֲשֶׁר אִין לְהֵם כ"א זְכָר אַחַד אוֹ נְקִיבָה י"ל כִּי אוֹלֵי הַנִּי סְמָכִי לְהֵם עַל מ"ש הַנ"י בְּשֵׁם הַרְּשָׁב"א דְּאִיפָא דַּס"ל דְּהָאִי דִּינָא דְּשָׁהָה עִם אִשְׁתּוֹ יו"ד שְׁנִים כּו' דּוֹנְקָא אִם לֹא יִלְדָה כְּלָל קָאִי וְאִין לוֹ וְלָד כְּלָל אֲבָל לְמִי שְׂשִׂישׁ לוֹ בֵּן אַחַד אִין הַדִּין כֵּן וְאָרַף דְּלֹא קִיָּים הַמְּצוּנָה וּמֵאִי נ"מ י"ל דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין מִי שְׂאִין לוֹ בְּנִים כְּלָל לְמִי שְׂשִׂישׁ לוֹ וְלֹא קִיָּים הַמְּצוּנָה עַל תִּיקוּנָהּ שְׁהָרִי לְעַנְיָן יִיבוּם כָּל שְׂשִׂישׁ לוֹ בֵּן אַחַד א"צ אִשְׁתּוֹ לְיִיבוּם וְכֵן אֲמַרוּ שְׂמָא לֹא זָכָה לְהַבְּנוֹ' מְמַנָּה הַלְּשׁוֹן הִזָּה מְשַׁמַּע דּוֹנְקָא לְמִי שְׁמַחְחוֹסֵר כָּל בְּנֵינּוּ אֲבָל מִי שְׂשִׂישׁ לוֹ בֵּן א' שְׁהָרִי יוֹכַל לְזַכּוֹת ע"י לְבַנְיָן עַדִּי עַד לֹא: וְלַקְמָן נְחַלֵּק בְּנֵיָּהוּ שְׁלֵא הִזָּה עַנְיָן הַכְּפִינִי לְקִיָּים מְצוֹת פו"ר אֲלֵא מְשׁוּם

כי לא תהו בראה דכל שיש לו בן אחד שוב אינו בכלל תהו בראה ולכך אין כופין עוד בזה שיש לו בן או בת אחת: והראי' לזה מאברהם שלא הי' לו כ"א ב' זכרים לדעת ר"מ דלא ס"ל בת הית' לאברהם ואפ"ה לא השתדל ליקח אשה אחרת לאחר שילדה לו יצחק אף פי היתה זקינה וגם זה האחד היתה לה דרך גס כמו שאמר היפלא מה' דבר וגם ליצחק לא מצינו בנים ולא לקח אחרת אף פי נתרפא מהיו' עקר ומסתמ' היה מוליד אלו לקח לו נשים ועוד שלא מצינו שעשו אבותינו השתדלות ע"ז בתפל' כמו שעשו להם בהיו' אין בנים כלל דכתיב ויעתר יצחק כו' וכן באברהם ואח"כ לא מצינו שעשו השתדלו' הרבה לקיים המצוה פתיקונה והא נדאי פי יש דברי' בגו' לחלק בין מי שאין לו כלל למי שיש לו קצת בניין אף פי לא קיים המצוה על תיקונה וכיון שזה שאנו כופין מאברהם רמיזה לי' אין לנו ראי' על הפכפכי' כ"א באין לו כלל ולזה לא השתדלו' אלו הגדולי' כ"א למי שלא זכה כלל להבנו' אבל מי שהי' לו קצת בניין בן או בת ומכ"ש בנים הרבה או בנות הרבה אף פי לא קיימו להם המצוה על תיקונה ולהיו' קשי הגירושין ולישא עליה אין ראוי במדינו' אלו לא עשו בזה שום דבר בן נראה לי בכוננת הגדולים אשר שמענו אבל שמענו רבים מהם מי שלא הי' לו בנים כלל וידעו בנפשם שאין החיסרון מצדם השתדו עם נשותיהם שיתגרשו ונשאו אחרת: איברא פי מדברי הריב"ש שם נראה דע"כ לא כתב הנ"י ושאר המפרשי' דבילדה פ"א אין כופין להוציא דווקא בששה' יו"ד שנים שעדיין לא הוחזק בעקרה ואפשר שתלד לו עוד שהרי כבר זכה לבנות ממנה ואולי מקרה הוא אבל באם הי' זקינה שאין לה תקנה שתלד אעפ"י שילדה לו ויש לו בנים ממנה כ"ז שאין לו שיוצא בהן המצוה פו"ר ראוי לכופו אותו אבל מדברי הנ"י דלא חילק בכך אין נראה בן: ועוד כיון דאית להו דעל שיש לה בן אחד לא תנו במתני' מנלן שוב לחדש מלבינו: ועוד הוכחנו מאברהם היקף מזה וגם דברינו מקובלים על און השומע שיש לחלק בכך ובהד' הובא בנ"י דעה אחת שכתב כל שיש לו בנים ואפי' פולם זכרים או נקיבו' אעפ"י שזכר ונקיבה הי' המצוה אין כופין אותו להוציא הרי בהד' דלא משום המצוה איתני' לזאת התקנה אלא מהאי ראי' ורמז שמצאו מאברהם וכל שיש לו קצת בניין כמוהו שהי' לו שני בנים לא קפדי אינהו דאל"כ אין אני יודע לחלק מ"ש בין מי שיש לו בן אחד או שיש לו שנים או שלשה כל שלא קיים המצוה פתיקונה אלא ונדאי דאיכ' דס"ל דכיון דמצינו דקפיד אברהם עד שהי' לו ב' זכרים לכך לא סגי להו בן זכר אחד ואיכא דס"ל דאפש' אלו הי' לו אחד לא הוי נסיב אחרת ותחילת השתדלותו לא הי' אלא מפני שלא הי' לו בן כלל ומקראי הכי משמ' וכיון שכן שיש להם פירושים שאין כופין למי שיש לו זרע אחד ה"נ אינם מקפידים בעצמם להשתדל כ"כ מי שיש לו שום זרע ומה גם הגיומי' במדרש הזהר כלם למי שאין לו זרע כלל איתמר ולהיו' קשי' הגירושין ואהבת נשותיהם וקטטות סמכי שלא לגרש אבל כל שאין לו בנים כלל הא נדאי אף שאין ב"ד נזקקין בזה"ז לכנה להוציא מאיזה סמך מצאו להם מכל מקום אף אם ישתוקו.

הם לא ישתוק הבעל בעצמו ממצוא כל חפצו לישא אחרת: והנה באמת למה אין כופין למי שלא קיים המצוה פתיקונה להני' מפרשי' דס"ל הכי במתני' דלא תני לי' שפופין אלא למי שאין לו בנים כלל ולמה ישתנה המצוה הזאת מכל שארי מצות.

עשה שאין מתן שְׁכָרָן בְּצַדִּים י"ל שאין הַדָּבָר דוֹמֵה לְשֹׁאֲרֵי הַמְּבֹטְלִי הַמְּצוֹת דְּאֶפְשָׁר לְמִי שֶׁאֵין נוֹשֵׂא אִשָּׁה כָּלֵל הוּא דֶּהֱיָה מִן הָרְאוּי לְכוּפּוֹ (אִף כִּי פִתְבַּתִּי דָּאֵין שְׁיִיךְ פְּפִינִי לְאִינוּ נוֹשֵׂא הֵינּוּ אִם אוֹמֵר טַעַם שֶׁאֵינָהּ הוֹגֵנֶת לוֹ) אֲבָל הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בְּנִים מִמֶּנָּה דְּאוּלֵי הַמְּנִיעָה מִמֶּנּוּ מְשׁוּם סְפִיקָא אֵין כּוֹפִין אֲלֵא מִמַּאי שֶׁמְצִינּוּ רָמְזוּ מֵאַבְרָהָם שֶׁנִּשְׂאָ אַחֲרַת וְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו בְּכָל מְאֻמְצֵי פָחוּ הֵינּוּ כְּשֵׁלֵא זָכָה לְשׁוּם זָרַע אֲבָל כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָרַע אֶחָד שֶׁשׁוּב אֵין לִילֵף מֵאַבְרָהָם מְשׁוּם הַמְּצָנָה אֵין לָנוּ לְכוּף כַּמ"ש וְאוּלֵי גַם עֲלֵי דִידִין לֹא רָמִי דְכִינּוּן דְעָשָׂה אֶת שְׁלוֹ אֵלּוּ זָכָה הַק"בֵּה נִתֵּן לוֹ מִן הָרְאִשׁוֹנָה בְּזִמְנֵי שְׁהִיתָה רְאוּיָ לִילֵד כֵּן יֵשׁ לְצַדֵּד בְּזָה וּלְחַלֵּק בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָרַע לְמִי שֶׁאֵין לוֹ וּבִהְכִי נָמִי יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק בְּעֵנֵינוּ קְפִידַת הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ וּכְבָר נִמְצָא כִּזְנֵי נָמִי שֶׁאֲמָרוּ גְבִי חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי חוֹרִין שְׁכוּפִין לְרַבּוֹ לְעִשְׂוֹתוֹ בֵּן חוֹרִין וְכִתְבוּ הַטַּעַם שֶׁם בְּמִשְׁנָה דְכִתִּיב לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה וְלֹא כְּתָבוּ לָהֶם מְשׁוּם מְצוֹת פו"ר וְכֵן מְקַשִּׁין תו' עַל זֶה וּלְדַעַתִּי נִיחָא דְלֹא הַקְפִּידוּ לָהֶם אֲלֵא בְּכַף מְשׁוּם שֶׁאֵין לוֹ כָּלֵל וּמְשׁוּם כִּי לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה נְרָאָה לָהֶם כִּי גְדוֹל כָּחוֹ כְּמוֹ שֶׁמְצָאוּ עַל הַשְׁתַּדְלוֹת הָאֵבוֹ אֲבָל כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָרַע דְשׁוּב לִיכָא מְשׁוּם שְׁבַת כְּדִמְשַׁמַּע בִּיבְמוֹ אִף שֶׁלֹא קִיָּיְמוּ הַמְּצָנָה שְׁהָרִי גַם הֵם שׁוּב לֹא הִשְׁתַּדְלוּ כֵּל וְכֵן מְשַׁמַּעוֹת בְּמַגִּילָה דְף ר"ז עֲמוּד א' דְמְצָנָה לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה גְדוֹל מִמְצוֹת פו"ר וּלְכַף מִיָּיְתִי לִי שֶׁם לְדַחוֹת שֶׁאֵין לְלַמּוֹד מְשִׁם לְקַנּוֹת ס"ת בַּתּוֹרָה מֵהָאֵי קָרָא דַּה"ל טְפִי מְשַׁאֲרַ עֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁמְתַרְץ עַל לִימוּד תּוֹרָה שֶׁהוּא גְדוֹל שֶׁמְבִיא לִידֵי מַעֲשֵׂה דו"ק: וְעַל כִּי זֶה נִהְיֶה אֵלּוּ הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם מְשַׁתַּדְלִים לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָרַע אִפְּיָ בֵּן אֶחָד אוֹ בַת אַחַת אֲבָל לְמִי שֶׁאֵין לוֹ כָּלֵל הָאֵי נִדְּאֵי אַחֲרֵי שְׁמֵן הַדִּין הִי לַב"ד לְכוּפּוֹ מַכ"ש שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה וַיִּשְׁתַּדֵּל לִישָׂא בַת בְּנִים לְזָכוֹת לְבָנוֹת מִמֶּנָּה וְלֹא יִפְחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִי: וְאֵלְכָה וְאִשׁוּבָה אֶל מַאי דְפָסַק הָרַאב"ן דְכָל הֵנִי דִינִי כְּפִינִי דַתְּנִן בִּיבְמוֹת דְּוִוְקָא בַּא"י אֲבָל בַּח"ל לֹא וְהַמְרָדְכֵי הַבִּי דַעֲתוֹ ג"כ וַיֵּשׁ מִן הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגַם דַּעַת מְאוּר עֵינֵינוּ רַש"י ז"ל כֵּן הוּא מְפִירוּשׁוֹ שֶׁכ' עַל לְלַמְדָּה שֶׁאֵין יְשִׁיבַת ח"ל עוֹלָה לוֹ מִן הַמְּנִיָן דְלִמָּא מְשׁוּם עוֹן ח"ל הֵם עֲקוּרִים ע"כ מְנִי מְשַׁמַּע שְׁלִכְל אָדָם אֲמָרִינוּ שְׁמָא בְּשִׁבִיל יְשִׁיבַתוֹ בַּח"ל הֵם עֲקוּרִים וְכ"כ הַדְרִישָׁה בְּסַעֲרֵי מ"ד וּלְדִידִי אֵין מְדַבְּרִיו הַכְרַע אַדְרָבָה הַתַּחֲוִיל וְכַתֵּב וְהָאֵ דְלֹא נְסִיב לָהּ כו' בְּפָדוֹן אָרַם לְלַמְדָּה שֶׁאֵין יְשִׁיבַת ח"ל עוֹלָה לוֹ דְלִמָּא מְשׁוּם עוֹן ח"ל הֵם עֲקוּרִים ע"כ וּמְדַלָּא כְּתִב לָהּ רַש"י בְּלִשְׁנָא דְאִשְׁמוּעֵינוּ הַש"ס דְבָר זֶה וְהָכִי הַל"ל וּמְדַלָּא נְסִיב בְּהִנֵּף שְׁנֵין קַמָּאי דִּיתִיב בְּפָדוֹן אָרַם ש"מ שֶׁאֵין יְשִׁיבַת ח"ל עוֹלָה לוֹ מִן הַמְּנִיָן וְגַם לִישְׁנָא דְקָאֵמֵר בַּש"ס עוֹלָה לוֹ לְדִיוקָא אֲתִי דְוִוְקָא לְאַבְרָהָם אֵינוֹ עוֹלָה וְכַמ"ש בַּע"ה וּמְנִי לְקַח רַש"י פִּירוּשׁוֹ דְמְפָרֵשׁ לִי בְּלִשׁוֹן קוּשְׁיָ וְתִרְץ עַל אַבְרָהָם לְחוּד דְלוֹ אֵינוֹ עוֹלָה מִפְּנֵי שֶׁהִי מְזוּלָ שְׁלֵא לְהוֹלִיד אֲלֵא שֶׁהַק"בֵּה הַבְּטִיחַ אוֹתוֹ לָהּ לֵה מְאַרְצָהּ וְאֶעֱשֶׂה לָּהּ גְדוֹל נִמְצָא שְׁלֵא הִי הַבְּטַחּוֹן א"ל וְהִיאָה ס"ד לְהִיּוֹת מְנִיָן הַשְּׁנִים שֶׁעַכְבַּ בַּח"ל מִן הַמְּנִיָן וְגַם מְשׁוּם שְׁהִיתָה לוֹ אֲמִירָה וְצִוּוּי פְּרִטִי לִיסַע לֹא רַש"י וְעַכ" בַּח"ל וְעַל זֶה הִיתָה הַבְּטַחּוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ שֶׁם לְגוּי גְדוֹל וְהָאֵ נִדְּאֵי לֹא יַעֲלֶה לוֹ חֲשַׁבּוֹן יְשִׁיבַתוֹ בַּח"ל מִן הַמְּנִיָן מִשָּׂא כ' לְשַׁאֲרַ כָּל אָדָם כְּמוֹ שֶׁאַבְרָם בַּע"ה עוֹד וְאִף לְפִי דַעַת הַרְמַב"ן שֶׁהִנְסִיעָה לֹא רַש"י הִי מְצָנָה תְּמִידִי מ"מ אֵין חַיִּיב כ"כ בּוּזָה"ז וְלֹא יִהְיֶה כְּמִבְטָל מְצָנָה מ"מ אֵין אָנוּ תּוֹלִין בּוֹ דַּא"ל כ' יִהְיֶה הַדָּבָר לְכָל מְבַטֵּל מְצָנָה נִימָא שְׁמָא בְּאוֹתוֹ עוֹן הוּא וְא"כ יִהְיֶה דִין הַמְּשַׁנָּה הַזֹּאת נוֹהֵג בְּאֶחָד מִן הָאֲלָף אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחְטָא כִּי מָה אֲוִלְמָ דִּהָאֵ עֲשֵׂה מְכָל עֲשֵׂה דְעִלְמָא אֲפִילוּ לְדַעַת הַרְמַב"ן וְאַדְרָבָּ מְצִינּוּ

ת"ת ודומיו גדולים מאוד לאפוקי לאברהם כמ"ש מן הראוי שלא יעלה לו פיון שעל זה הבטיחו השם אם יעשה המצנה הזאת אשר מפיו נצטווה אליו ושם יזכה לבנים כדאי במכילת' ושם אעשה לגוי גדול בכאן אי אתה זוכה לבנים: והשתא א"ש האי קשר דלפיקה דאמר בש"ס לפיקה חלה הוא כו' אשר נתקשתי בהבנתו וקישורו לכאן ומגלן להוציא האי דינ' מני' דקאמר לפני זה לפירש הרא"ש בו תמוה כמ"ש בע"ה אבל למ"ש יהי פירושו אחר שאמר לאברהם לא עלה ישיבתו בח"ל דעדיין איכא למימר אף שלא קנה ראוי לילד בעת ישיבתו בח"ל מ"מ יעלה לו במגן השנים דמיד בואו לא"י ולא ילדה לו שרה הי' לו לישא הגר או דנילה שצריף להשהו' יותר מי' שנים שהרי מלבד ישיבתו בח"ל שרה י' שנים בארץ אלא די"ל א"כ קרא למה לי דאמ' מקין עשר שנים לשבת אברהם בארץ מניין ישיבתו בארץ למה לי דמאי נ"מ בזמן שבתו בארץ כמ"ש רש"י וטפי ה"ל לומר מגן הזמן ששהיה עם אשתו א"ו בא ללמדניו שאין זמן ישיבתו בח"ל עולה לו לפיקה ה"נ חלה הוא דה"א ג"כ לומר שאם חלה עשר ויש מהן מקצת זמן שהיתה יכול' להתעבר ממנו אפי' אין כל הזמן הי' ראוי' להתעבר מ"מ הזמן עולה עשר שני' ביחד ולזה נפקא לי' מאברהם דע"כ ללמד הוא בא מאי דאשמועינן המקרא ויהי מקין עשר שנים כו' ומשמע להו דהאי דינא אתי לאשמועינן: ואלו נאמר שאין ישיבת ח"ל עולה לשום אדם ויהי' דבר זה גזירות הפתוב דהא ודאי משום חט' א"א לומר דמ"ש מפל שארי החטאים אלא דיהיה פן גזירת הפתוב א"כ נוכל לומר דאין ישיבת ח"ל עולה מגזירת הפתוב וחלה מקצת היו"ד מנ"ל דלא יעלה לתוך חשבון היו"ד שנים שלא ילדה וכ"ת משום שלא עלה שנים שהי' אברהם בח"ל ישיבת ח"ל גזירות הפתוב הוא דו"ק: אלא נודאי דלשאר כל אדם אין בין ישיבת ח"ל לא"י מידי אלא לאברה' לחוד וע"כ הא אתי קרא לאשמועינן לדורות שאם חלה הוא כו' דהרי הוא בדומה לו דו"ק היטב: אבל מאי שפירש הרא"ש משום דקשה לי' פשיטא שזמן שאינה ראוי להוליד לא יעלה לו ומני' הוכיח דאף אם ראוי לשמש ולהוליד כל שהי' לו צער ועונש כזה נאמר אויל עונש וחטא שגורם לו להיות חולה או חבוש גרם לו שלא יוליד ולא נ"ל דא"כ אף בכל צער נימא פן מי שנשאר ביתו או טבעה ספינתו ביים נימא הכי ולדבריו פשיטא שיקשה אם אדם.

חטא באיזה חטא בפרהסי' לא נפיפנו ונתת דבריה לשיעורין א"ו כמ"ש אני פירושו: ואי משום דקשה פשיטא כבר כתבנו דחלה מקצת היו"ד קמ"ל דלא יעלה אותן השנים בתוך מניין עשר שנים ואף שאינני כדי להשיב ארי הנה עכ"ז פתבתי הנ"ל ותורה הי' ועכ"פ בעניין ישיבת ח"ל רבו הדיעות שפופין אף ליושבי ח"ל וה"נ משמע סתם לשון המשנה שאינה נהרא"ש פתב דלא מסתבר טעמייהו בזה שיבטל אדם מפו"ר בטענה רעועה פזאת דהא חזינו רובא דאינשי פריין ורבין בח"ל ואחד מני אלה שלא זכה להבנו' מאשה אחת נתלה לו בעונש דירת ח"ל לפונטרו מפו"ר ולענ"ד נראה שא"כ מן הראוי לכופו או שישא אחרת או שישע לא"י כי מאי איכפית לן שיהי' המניע' מה שתהי' נכופו אותו שיפרה וגדולה מזו כופין לאדון חצי עבד שישחרר חלקו משום ביטול פו"ר ונתהו בראה ואפ' בלאו דלעולם בהם תעבדו כדי שיזכה העבד דאיהו איסורא רבא ואם מן הדין שאין לכופו על העלמי' שאין אדם מחוייב לעקור דירתו ומשפני' וכמו שנתבאר העניין עליו' א"י א"כ אף אנו נאמר גם מן השמים אינו ראוי לענוש על כף עד שנאמר שיגרם החטא

הזה שלא זכה לבנות ואם נתלה במזל ח"ל מכ"ש שהעקר בא"י שלא לכופו ונתל' עקירתו במזלו ואם נאמר כי בח"ל אינם יושבי' כ"א תחת המזל ובא"י ע"כ צ"ל אינה סיבה שאין יושבים בא"י תחת המזלות שהרי אנו רואים דשכיחי עקרן' בא"י כמו בח"ל (נהדבר' עתיקי') : ומכ"ש בז"ה שנתפשט הוראת ר"ח שפתבו התו' בסוף פתובות ע"ש שבזמן הזה אין מצנה לדור בא"י משום הרבה מצות הנהוגים שמה וכיוצא בו הרבה טעמים נאמרו בענין מניעת דירת א"י ע"פי הרבה פוסקים קמאי ובתראי ואף כי הארכתי בתשובתי לסתור מקצת דבריהם מ"מ גם דבריהם נאמרים באמת והסומך על דבריהם בנדאי עשה ע"פי הוראת ב"ד הגדול פמותם ואינו ראוי לעונש גדול כנה וחוזר הדין לכופו גם בחוצה לארץ בז"ה והוא נכון: ועוד אלו נחוש לסברתם ולמתלי מניעת לידת' בעונש ח"ל אף כי רחוק הוא מאוד ומהו נשתנה עליו סדרי בראשית מכל אדם כי אדם אחד מאלף מצאתי כנה ולמה לא.

נתל' נמי בא"י שמה המניעה והסיבה מצדו להיות עקור מתולדתו ואף אם נאמר לחלק שאין תולין בא"י בו משום דהוי מיעוט' דמיעוט' להיות המניעה מן האיש לאפוקי בח"ל יש גם כן הנמנעי' בעון דירת ח"ל וגם יש נמנעי' מצדם יש לומר דחיישינו למיעוט' דידהו שלא לכוף אף כי מיעוט' הם מכל מקום חיישינו למיעוט' אבל זה אינו פיון דכל הני הנמנעי' הם א' מאלף חשבינו לי' כול' למיעוט' דמיעו' ומה גם כי למיעוט' לא חיישינו ומכ"ש להקל במצנה רבה כזאת מן הראוי שלא לחוש לו: ומ"ש הרא"ב ב"ד ע"מ' להביא סמוך למה דאין מעשין בזה"ז אפ"ור מדתני משחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא אשה ונשא להוליד בנים כו' וסיים בה המרדכי לפחו' אין כופין להוציא נאני תמה א"כ גם בא"י מן הראוי מטעם זה שלא לכוף, וא"כ בריית' דתני בה יוציא שפירושו לכוף להוציא בכדי.

הי' שינוי' (וענין בתוך ביצה דף ה' ד"ה הא לן הא להו) ושמואל דאמר אף למי ששהה עם אשתו לדורות הראשונים קאמר וה"מ לשינוי' שם דבר הנוהג בזמן הזה. קתני במתני' שם הגם כי גם למאי שפתבנו דאיכא מאן דס"ל דדווקא בא"י אית' להאי דינא ה"מ נמי לשינוי' הכי מ"מ אין זה קושיא כ"ה דנהוג מיהו בזמנינו ורבי תני להו לבני א"י אבל לפמ"ש קשיא א"ו שאפ"י לדבר זה אין למדים מפאן דאטו יבטלו המצנה של פ"ור מפל וכל דקאמר דין הוא כו' א"ו לתוס' וריבוי בנים קאמר כמ"ש תוס' שם בהד"ל ומה דקאמר ונמצא זרעו של א"א פלה מאליו כלומר שמתמעט ולפי הגירסא שבספרי' שלפנינו דאית' שם על שתית הנין ואכילת בשך אמר שם מיום שחרב בית המקדש ועל שלא לישא אשה ולהוליד בנים קאמר מיום שנתפשטו הגזירות שלא לכנס לשבוע הבן ומבטלי' מעלינו תורה ומצות כו' אפשר לקיים אפי' יהי' פירוש המימרא דלשם שלא לישא אשה ולהוליד בנים פלל ג"כ נכון ע"פי מ"ש שב"ד גזירין לבטל המצנה בשב ואל תעשה אפשר שיהי' מן הדין שנגזור על עצמינו עד יראה ה' שע"יכ זרעו של אברה' אבינו פלה וחלילה שיעשה לנו השם כף אחר שהבטחינו כי הנה השמים כו' ועל פרחו יעזור לנו שמתבטל הגזירה הרעה הזאת מעלינו ונמצא לפ"ז סיומה של הברייתא שנויי' בטוב אבל לפי פשוטת הדבר קשה מאוד שח"ו יהי' שורת הדין בשביל מצנת המילה שמבטלין אותנו נגרום שיכלה כל זרע ישראל ח"ו הלא אין זאת מן המצות שיהרג ואל יעבור ועוד מתחילה אומרת הבריית' שהי' מן הדין שנגזור בכף עד שיכלה כל זרע ישראל ומסיים

אֵלָא שְׂאִין גּוֹזְרִים וּאפ"כ ה"ל לְסִדֵּר דְּבִרְיוּ אַבְל לְדְבָרֵינוּ הוּ' דְּבָר דְּבָר עַל אוֹפְנוּ וּכְבָר מְצִינוּ שְׁנוּיָא בְּש"ס פְּנֵה שְׂמָדָא עֲבִידָא דְּבִטְלָה וּמְעָקִיר תְּקֻנָּתָא דְּרַבְּנֵן מִקְמִין שְׂמָדָא לָא עֲקָרִינוּ וְהוּא מִמֶּשׁ דְּבִרְיֵנוּ לְמִדְּיָיק בְּהַ שְׁלִפִי שְׁעָה קִלְהַ הִי מִן הַדִּין לְגִזְרֵי בְּכָה דְּנֻדְּאֵי עֲבִיד דִּיתְבְּטֵל שְׂמָדָא וּמְסִיָּים אֵלָא שְׂאִין גּוֹזְרִין וְלָאוּ מְשִׁוּם דִּיכְל' זָרַע אֲבָרְהֵם אֵלָא שְׂאִין מְקַיָּיִמִין הַדְּבָר וְאִינָם יְכוּלִים לְעַמּוּד בְּלִי צְנוּת נְשִׁים: וּא"כ ע"פִי זֹאת הַגִּיּוֹרְסָא לָא שְׁיָיְדָה לְמַגְזֵר כ"א בְּזִמְן דְּאִיפָא שְׂמָד וְלָא בּוּ"הוּ פְּשִׁיטָא דְּנִפּוּף לְמַבְטְלִי מִפּו"ר וּלְדַעְתִּי הֵינְתָה גִיּוֹרְסַת הַש"ס לְפָנֵיהֶם בְּטַעו' פְּמוּ שְׂאִירַע שִׁיבּוּשִׁי בְּדְבָרִים אֵלּוּ מִפְּנֵי יִרְאַת הָאֱנוּמִ': וְאַף כִּי יִהְיִינוּ סְבָרְתָם בְּכָל דְּבָרֵיהֶם בְּעִנְיָן פְּפִיָּית ב"ד אַבְל כָּל מִי שְׁנוּגָע יִרְאַת הַשָּׁם בְּלָבוּ וְחַפְץ ה' בְּיָדוֹ יִרְאַה לְעֵשׂוֹת עִם אֲשֶׁתּוֹ וְלִהְשִׁתְּדֵל עִמָּה שְׁתַּלְכִי מֵאֲתוֹ בְּגַט וְאַף אִם יִצְטָרְף לִיתָן לָהּ מְלוֹא בֵּיתוֹ בְּאַהֲבַת הַמְצָנָה בּוּז יְבוּזוֹ לוֹ: וּמַעֲתָה הַגִּיעֵנוּ הַשָּׁם אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנִינוּתִי לְבָרֵר אִם רִשְׁאֵי לְכוּפָה וּבְאִיזָה מִן הַפְּפִיָּי וְהוּא מִתְחַלֵּק לְשִׁלְשָׁה רִאשִׁים אִם רִשְׁאֵי לִיקַח אַחֲרָת עֲלִי אִפִּי אִם אִינוּ יְכוּל לְשַׁלֵּם לָהּ פְּתוּנְבָת' אוֹ אִם יִתָּן לָהּ גִּט בַּע"כ וְאִם לָא יַעֲשֶׂה לָהּ פְּאֵלָה אִם רִשְׁאֵי לְמִנּוּעַ מִמְּנָה שְׂאֵר פְּסוּת וְעוֹנָה עַד שְׂתֵאמֵר רוּצָה אֲנִי בְּגִיטָה: וְהַגַּם הֵינָה מִן הָרִאשִׁי לְבָרֵר דִּינֵים אֵלּוּ עַל בְּוִרְיָן בְּאֲשֶׁר הִמָּה נִמְצְאִים בְּדְבָרֵינוּ הָרִאשׁוֹנִי וְאַחֲרוֹנִים אִם תִּיקָן רַבִּי גְרִשׁוֹן תְּקֻנּוֹתֵי בְּמִקּוֹם מְצָנָה כִּי מִהֵן דַּס"ל אִפִּי בְּמִקּוֹם מְצָנָה נִתְקַיָּיְמוּ גְזִירוֹתָיו וְאִי מֵאֵן דַּס"ל דְּבְּמִקּוֹם מְצָנָה לָא תִיקָן כְּאֲשֶׁר תִּמְצָא בְּתֻשׁבַּת הַרְשֵׁב"א וְהַרמ"ב וּבְמִרְדְּכִי רִישׁ פְּרָק הַבָּא עַל יְבָמָתוֹ וּבְתֻשׁבַּת ר"י מִינְץ ס' יו"ד וְהַר"א אִם בְּתֻשׁבוֹתָיו מְשִׁיג עָלָיו וְהַר"מ פְּאֵדוּנָה בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת מִתְשׁוּבוֹתָיו בַּסִּי'.

י"ד וי"ט מְסַפֵּים לְדַעַת הַר"א אִם וְגַם הַר"שׁ בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת מְסַפֵּים לְדַעַתוֹ דְּבְּמִקּוֹם מְצָנָה לָא תִיקָן וְגַם בְּסִפְרָ בֵּית שְׂמוּאֵל ס' קנ"ד ס"ק ל"ה פְּסִק דִּיכּוּל לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְכֵן פְּסִק בְּסִפְרָ בֵּית הִילֵל ס' א' וְעִיָּין עֲלֵיהֶם וְתִמְצָא בְּזָה מְגַמְתָּה אַכּוּן לְדַעְתִּי בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ שְׁנֵי דְרָכֵי אֵלּוּ לִישָׂא אַחֲרָת עֲלִי אוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ שְׁנֵיהֶם פְּאָחַד לָא טוֹבִי בְּעִינֵי הָאֱנוּמוֹת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ דָרִים בִּינֵיהֶם וַיֵּשׁ בְּזָה חֲשָׁשׁוֹת ע"כ לָא שְׁמַעְנוּ שְׁיַעֲשֶׂה מֵאֵלָה וְגַם אֲנִי לָא אֲשִׁים דְּבִרְתִּי בּוּ וְאַבְאָר אִם רִשְׁאֵי לְכוּפָה בְּמִנִּיעַת שְׂאֵר פְּסוּת וְעוֹנָה: וּבְדְבָר הַזֶּה נ"ל כִּי פְּשׁוּט הוּא לְכוּפָה בְּכָה ע"פ מ"ש הַר"א שׁ בְּכָל מ"ב סִימָן א' יַע"ש בְּאֲוִרְף וּבְתֻשׁבַּת הַר"א אִם ס' לְמ"ד דְּאִפִּי בְּכָל דְּעֵלְמָא אִם רוּצָה הַבְּעַל לְגַרְשָׁה בְּלִתִּי רְצוּנָה רִשְׁאֵי אוֹתָהּ בְּכָה לְמִנּוּעַ מִמְּנָה שְׁכו"ע וְכֵן פְּתַב הַב"ח בַּסִּי' ע"ז וְאִם כִּי בְּסִפְרָ ח"מ וּבֵית שְׂמוּאֵל מְשִׁיגִים עַל זֶה עַכ"ז בְּמִקּוֹם מְצָנָה פְּזֹאת לִית דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ דְּרִשְׁאֵי לְכוּפָה בְּכָה וּפְשִׁיט' דְּאִין פְּחַ בְּשׁוּם ב"ד לְכוּפּוֹ עַל זֹאת הַמְּנִיעָה דִּיכּוּל לְמִימַר קִים לִי כְּהִנֵּי דְסִבִּירִי לִיהַ דְּבְּמִקּוֹם מְצָנָה לָא תִיקָן כָּלֵל וּלְדַעְתִּי אֲרִיכַת הַדְּבָרִים בְּזָה הוּא אַף לְמוֹתֵר שְׂאִין סְפַק בְּזָה לְהַמְעִיָּין בַּסִּי' קי"ז וּבְסִפְרָ ב"ש שְׁמַע וְעוֹד בַּסִּי' ע"ט ס"ק ד' וְהַש"ף בְּתֻשׁבָּה ח"ב ס' ל"ו: וְאִם לְחֻשְׁף אָדָם לּוֹמֵר בְּמֵאֵי שְׁלִקְחָנוּ מִמְּנוּ דְּבִרְיֵנוּ וּלְפַקְפַק בּוּ כְּאֲשֶׁר נִדְּמָה הַדְּבָרִים בְּקַל לְהַדוּח' וְעִיָּין בְּתֻשׁבַּת מַהר"א שְׁשׁוֹן ס' נ"ה עַכ"פ בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ הַדִּין פְּשׁוּט שְׂרִשְׁאֵי בְּכָה וְטַב לִי לְמַעַבְיָד הָכִי בְּלִי פַקְפּוּק.

וְחֻשְׁבַּתִּי לְדַעַת זֹאת אִם יֵשׁ תְּקֻנָּה לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב לְבַעֲלֵיהֶן אַחֲרֵי שְׁיִגְרָשוּ גַט פְּטוּרִין וְיִחְזְרוּ לְהַבְטִיחַ אוֹתָן אַחֲרֵי שְׁיִתְקַיָּיְמוּ הַמְצָנָה בְּאַחֲרָת שְׁיִקַּח לוֹ יִגְרָשוּ נְשׁוֹתֵיהֶן שְׁיִהְי' לָהֶן וַיֵּשׁוּבוּ לִיקַח הָרִאשׁוֹנִי וַיֵּשׁ בְּזָה כְּמָה סְפִיקוֹ אִם הַבְּטָחָה פְּזֹאת מְשַׁעֲבַדְתָּן לִיקַח אוֹתָן הַב' אִם רִשְׁאֵי לְחַזֵּר לִיקַח הָרִאשׁוֹנָה מִפְּנֵי שְׁשִׁינּוּ הַמּוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם אִיְלוּנִית

לא יחזיר אם הנדון הזה פוגע באיסור זה הג' אם רשאי לגרש נשותיהם השניני' בע"כ
אם בתחילה נשאו להם בתנאי הזה אם לא תקון הגאון גם על זה שלא לגרש בע"כ ומה'
נשאל עזר שנוציא הדין לאמתו ונשאל נכשל בדבר הלכה ויצילנו משגיאות פי חסרוני
ידעתי ומה אני להשתקע בדבר הלכה כזאת אבל אין אני אומר קבלו דעתי, כ"א פאקד
מן התלמידים הן בקרקע ואם לפני רבותי יראה הגון הוא יאמנו דברי: והעיון הראשון
בנדון שלנו אם הבטחה כזאת משעבדתן ואופן ההבטחה מבואר בח"מ בסי' ס' ובסי' ת'
שם בהג"ה הרמ"א ואופן השיעבוד בסי' ר"ז.

אכן אם רשאי לחזור לקחת אותה אם יהי' בו משום המוציא אשתו משום איילונית לא
יחזיר אם לאו: דע שאין המוציא אשתו ששהתה יו"ד שנים ולא ילדה בכלל הזה אלא
רשאי להחזירה כמ"ש תוס' בגיטין וביבמות דף ס"ה בד"ה אי איהי שתקה דעל זה לא
תקנו כלל כדמסיק שם דאמרינן השתא הוא דבריית' ומכ"ש היוצאי' מבעלה הראשון
לבד דרשאי להחזירה ואמרינן אף אם אלו תלד עם אחר אינו יכול לקלקלה דלא זכה
הראשון להבנות ואין פאן קלקול דלדידן' לא זכתה ועם אחר תנקה להבנות דיש כמה
דברים המונעים הריון מצד מזגם באשר אין ייחס ושיווי בין זרע האיש לזרע של האשה
ולזה ימצא נשים שלא תהרו עם איש אחד ותהרו עם אחר וכן האיש ולפעמים יוליד
ייחס בין שניהם אחר הרבה שנים ותהרנה אחר כמה זמן שלא נתעברה פי ברוב ימים
תמצאנה ייחס בין שני המזגים פי אם יהי' שניהם חמי' מאוד או קרים לא תהרנה (ואחד
מסיבת קרירת הזרע וחומה לפי מציאת תענוג האשה במשגל האיש שאז נפתח היטב
בית רחמי' ויחמנה הזרעי' ושנוי הזה לפי שינוי האצבעו' כמ"ש לפי שאין כל האצבעו'
שוות ועפ"ז אמרו ספרי המוסר פי יתרבה תאוות האשה הנבעלת מאינו ישראל מהנבעל'
למהול והוא אחד מטעמי המצנה הזאת נמצא שיהי' עפ"י דברינו לפעמים המיל' סיבה
להריון האשה יותר מאלו הי' הבועל א"י אם היה מצד תוקף חום זרעה ועפ"ז יובן פשט
הפסוק באמירת אמנו שרה לפי חושבה שעפ"י תוקף חום זרע' לא ילדה ע"ע ואחרי
שנתמועט החום בהשקט הביא' מאבר אינו נימול ילדה.

(אף פי היתה סיבה מאת ה' כ"ה מ"מ חשבה הי' שהיתה הסיבה עפ"י הטבע ולא הי' נס
נסתר כ"א עפ"י הטבע וזה הי' המניעה לסיבת שלא הרתה לו) ולכן אמרו מי מלל
לאברהם פלומר שהי' נימול מאז מעולם הניקה בנים שרה פלומר שהיתה מנקה הרבה
בנים לו ויהי' לשון מלל מלשון מילת האבר והוא מן הפפולי' וכן ראיתי לפרש בפספר
צפנת פענח שחיבר הר"ט) והאריכו הרופאים בהכרת הענין וסיבת המניעה מאיזה מזג
ענין בספריהם ואין הרפואה שכיחי' כ"כ ולגמרי מגרש לה ואין פאן קלקול ורשאי
להחזירה: אכן אחרי בא בשאלתה שנתקלקלה בןוסת' אולי דמי' להא דאיתא בפרק קמא
דגינה אשה שאין לה נוסת לא יחזיר ועפ"י מאי שחלקו שם התוס' דכיון שקילקל הנוסת
שכיח דמתרפא לא הני מגרשה אלו ידע שפס מועיל לה.

איברא הנ"ל דלא דמי' דשם מיירי שנתקלקלה בןוסת שאין לה קביעות וחישינו שתראה
דם מחמת תשמיש דזה אפשר שכיח להתרפאות אבל מניעת הנוסת אין שכיח להתרפאות
ומכ"ש בהיות שאין לו בנים הימנה ג"כ דמהי תיתי יועיל לה שאין לה נוסת גם כן
דנימא דלא גירשה אם ידע שפס מועיל אחרי דלמניעת הבנים הרפואה קש' מציאותו כמו

שכת' התו': והיותר קשה לי הוא אשר שמעתיך חששת בך שהיא איילונית שאין לה דדים כדרך נשים דעלמא על זה נראה לי שיש לחוש שאסורה לחזור לה דה"ל המוציא אשתו משום איילונית אע"פ שנסתפקו בזה שהרי אין מחזיקין בסימן א' משו' איילונית ועיקר מגמתה משום ששהתה יו"ד שנים ולא ילדה וי"ל דאין פאן קלקול כבמוציא אשתו משום איילונית לחוד כמ"ש התוס' שם בגיטין דכיון דיתגלה אח"כ שאינה איילונית יכול לומר אלו ידעתי לא הייתי מגרשה דהרי ונדאי גם למפרע לא הייתה איילונית ולא שנייה שהשתא הוא דבריית' ואיפא קלקול לר"י אבל פאן נשתתה ג"כ עשר שנים מהוליד וא"כ אף אם ידע אז שלא הייתה איילונית הי' מגרשה משום שאינו זוכה להבנות ממנה וליפא קלקול כבשאר שוהה ונשים עקרות שאמרינן השתא הוא דבריית' אלא דלפ"ז יה' בכל מוציא אשתו משום איילונית אם שהתה ג"כ עשר שנים ולא ילדה לו מותר להחזיר ולא מצינו שום חולק בזה ומאן דהוא בדורינו להמציא חילוקים מלבד בדיני' המונזכרים סתם במשנ' וע"כ נ"ל דגם בנדון הזה אסורה להחזיר לה ואף שלא נמצא בך כ"א סימן אחד דאיילונית מ"מ ה' נדאי כל מוציא אשתו משום איילונית בכה"ג מיירי דלא נתאמת פן בנדאי וכדמוקי לי ה"ר"ן דאל"כ ק' אפי' גט אינה צריכה וכמו שתמהו על זה בתו' גיטין: אלא דבעיקר הדין הזה מצינו ג' דעות דעת הרמ"ה דס"ל דבעינן דווקא דאמר לה משום איילונית אני מוציאך דאז יכול לקלקל אותה אח"כ אפי' בפלג' לדיבורי' אינו יכול להחזירה והרא"ש ס"ל דבעינן דווקא בפלג' לדיבורי' ובלאו הכי אינו יכול לקלקלה והרמב"ם לפי מאי דפירשו הרב המגיד אפי' בלא אומר לה כלל מצי' לקלקלה פנין שהוא מום גדול וזהו שבגמרא לא הוזכר והוא שאמר לה באיילונית ונמצא למיחש לפסק מרן הרמב"ם אסור להחזירה אפי' בלי שיאמר לה בשעת גירושין משום איילונית אני מוציאך והוא הדין שהשלישי המובא בש"ע.

והנה האחרונים כתבו שאין פירוש מוכרח ומשמעות הסוגיא אינו פן אלא מיירי כשאומר לה מפני מום זה אני מגרשך והב"י מסכים דאפילו לשיתת הרמב"ם איירי דווקא כשאומר לה מפני שאת איילונית אני מגרשך וכן נוטי' דברי רוב הפוסקים ע"כ אני מוכרח להאריך קצת מ"ש בחידושי לגיטין לתרץ דברי הרמב"ם מאין ולאין הוציא הרמב"ם פסקיו בזה וביאר פנונתו בלשונו שם שהוא קצת מגומגם לכאורה וצריכין להביא לזה שיטת הגמרא בגיטין דף מ"ה: המוציא את אשתו משו' שם רע לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ר' יהודא אומר נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ר' מאיר אומר כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר ובגמרא על זה אומר רב יוסף בר מניומי והוא שאמר לה משום נדר אני מוציאך משום שם רע אני מוציאך קסבר טעמא מאי משום קלקול אי אומר לה הכי מצי' מקלקלה ואי לא לא מצי' מקלקלה א"ד אמ' ר"י צריך שיאמר לה הוי יודעת שמשום ש"ר אני מוציאך משום נדר אני מוציאך קסבר טעמא פדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצים בעריות ובנדרים הלכך צריך שיאמר לה הכי תני' פנונת' דלישנא קמא אומר ר"מ מפני מה אמרו המוציא אשתו משום ש"ר ונדר לא יחזיר שפא תלך ותנשא לאחר ונמצא הדברי' בדאי' ויאמר אלו הייתי יודע שפן הוא אפי' היו נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובני' ממזרים כו' תני' פנונת' דלישנא בתרא אר"א בר"י מפני מה אמרו המוציא אשתו משום ש"ר ונדר לא יחזיר שלא יהיו בנות ישראל פרוצות כו' לפיכך אמרי' לו אמור לה הוי יודעת שמשום ש"ר אני מוציאך

ומשום נדר אני מוציאה: ופסק הרי"ף והרא"ש פלישנא קמא דכל דלא א"ל שמשום ש"ר מוציא מותרת לחזור לו כטעם סיפא דמתני' שאחר זאת דאיתני התם המוציא אשתו משום איילונית לא יחזיר דהוי משום קלקל' וכן בפירק הבא על יבמתו חייש שם לקלקולה: ועל מתניתין דהמוציא אשתו משו' איילונית דאמר ר"י לא יחזיר ונחמם אומרים יחזיר לא פתב הרי"ף והרא"ש מידי דמשמע דפסקו פרבנו דס"ל יחזיר ובגמ' שם מוקי רבא כר"מ דס"ל דבעינן תנאי פפול פי היכי דלא תקשי דרבנו אדרבנו והכא בדלא פפלי' לתנאו וה"ל לפרושי דרישא מיירי דווקא בדכפל לדברי' וסיפא מיירי אפי' בדאמר פל כמה דלא פפלי' לדברים יחזיר פתירן רבא והב"י האריה לתרץ הר"ף מפל הקנשי' שעליו דס' להר"ף דרבנו אדרבנו לא קשה פלל ולכך לא אסיקו אבני ושמאל לתרוצי דרבנו אדרבנו דאיפא לתרוצי דרבנו דהאי מתני' דלעיל בדאמר והכא בדלא אמר ורבא דתירץ משום דלא פפלי' לתנאו בעי לאוקמי פולא באמר אלא דמתני' קמא מיירי בדכפל לדבריו והא מתני' מוקי בדלא פפל ולדחי' בעלמא אמר פן אכל שפיר מתרצא בהאי סברא דלעיל ובעיני כ"ז דוחק דמה לי לחלק בין הגי מתניית' בין פפלי' ללא פפלי' או בין אומר ללא אומר ודברי הרמב"ם באלו הדיני' יותר תמוהים פי ז"ל בפירק יו"ד מהל' גירושין המוציא את אשתו משום ש"ר או משום שהיתה פרוצה בנדר' אומרים לו הודיע לה שמפני זה את מוציאה כדי לייסרה ודע שאין אתה מכניס לעולם גזירה שמא תנשא לאחר ותעשה תשובה ותהי' צנועה תחתיו ויאמר הראשון אלו הייתי יודע שפן תהי' לא הייתי מגרשה ונמצא כמגרש ע"ת ולא נתקיים שנמצא הגט בטל למפרע לפיכך אומרים לו גמור בלבך לגרשה שאין זו חזרת לה לעולם כו' וכן המוציא אשתו משום איילונית או משום שרואה דם בכל עת תשמיש לא יחזיר לעולם שמא תנשא לאחר כו' וה"ה פתב משום דפסק פלישנא בתרא דלשם והנה מלבד דוחק' דפסק פלישנא בתרא דאמר משום פריצותא קנסה' דלא תחזיר לו ולכאורה פל הסוגי' דלשם משמע פלישנא קמא לשון רבינו, א"א להולמו דפתח שאומרים לו הודיעה מפני מה אתה מגרשה ואחר כך פתב ודע שאין אתה מחזירה לעולם משמע דלאו משום טעם זה הוא אלא כמו דסיים משום קלקולה ואי משום פריצותא משמע דאפי' לא אומר לה אין להחזירה ולפחות ה"ל לפרש האי דינא ולשון פסקו משמע דאין הטעם כ"א משום קלקול' למאן דדייק' בי' ואם פן הוא דפסק פלישנא דקלקולא למה פתח פלל דאמרין לו כדי לייסרה שיאמר לה מפני זה אני מוציאה ועוד מה שפתוב ה"ה דפסק ששתי הלשונות לחומרא ובאנחנו לא נדע מאי חומרא דלישנא דקלקולה טפי מלשון דפריצות' דאז אפי' בלא אומר לה לא יחזיר: והנ"ל דמעולם לא עלה על דעת הרמב"ם דבלא אומר לה פלוס שלא יחזיר אותה דודאי אז אין לקלקלה וטעמא דידי' נמי משום קלקול' וריהטא דסוגיא אתי פהאי לשנא כמו שפתבתי בחידושי גיטין והא דכתב דאמרין לו שיאמר לה מפני מה הוא מוציאה נ"ל שהוציא פן מסוגי' דלשם דק' לכאורה להאי לישנא דס"ל טעמא משום קלקולא היא ה"ה הבב"ת דת"כ דפריצותא בשלמא לאידך לישנא דפריצותא ל"ק מברייטא דתני משמיה דר"מ משום קלקול' דאינהו לת"ק אמרי שהרי גם מפשוט' המשנה ע"כ צריף לומר דטעמ' דר"מ משום קלקול' ואפ"ה פירש אליבא דת"ק משום פריצות' ונמצא דאין זה גושף' כ"ה אכל לאידך לישנא קשה ולמה לא תירצו הש"ס פסוגיא דלהון בכמה דוכתי' אלא דנ"ל להרמב"ם דלא ק"מ מדרבי אליעזר דאינהו פירשו

דגם ר"א סבירא לי' הטעם משום קלקול אלא דר"א בא לתרץ מ"ש רישא דתנן מתניתין דמוציא ש"ר ונדך לא יחזיר וגבי איילונית תני' יחזיר וע"כ צריכין לפרש דרישא מוקי לי' באמר לה דמצי מקלקל אותה וסיפא בלא אמר לה מידי אלא דקשה למה באמת דימו הדין הנה באמר לה ואיילונית בדלא אמר לה ולא בהיקף: ועוד דהנה ליה למימר נדך בלא אמר לה וש"ר באמר לה ותו לא הוי צריף איילונית לאשמועינן ועוד היאך סתמו וסמכו דנוקי האי בדאמר לה והאי בדלא אמר לה וזה בעצמו בא ר"א לתרץ מפני מה אמרו חז"ל להאי דינא יחזיר והאי לא יחזיר ומתרץ משום דמוציא אשתו משום ש"ר ונדך ע"כ צריף שיאמר לה שהב"ד מצריכין אותו בכך פדי לייסרה ונהו לשון ר"א לפיכך אומרים לו אמור לה כו' וע"כ הנהו דינא עכ"פ צריף שיאמר לה כן וע"כ יש לחוש לקלקול לפיכך בהני ב' דינים פתבו דננייהו באמר לה ולא יחזור אותה משום קלקול לאפוקי באיילונית איפא דלא אמר לה וכתבו אם אינרע דלא אמר לה יחזיר דאז ליפא קלקול ובזה תבין מתק בניין לשון הרמב"ם ואף אם לא פינו ר"א ב"י למ"ש מ"מ הדין דין אמת לפי מה שכתבתי דרישא דמתני' דנדך וש"ר.

באמר לה וסיפא בלא אמר לה מהאי טעמא לכך לא מצינו שכ' משום לייסרה אומרים לה שאינו מחזירה לעולם אלא אומר לה דמשום כך הוא מוציא אותה דו"ק. ויש לומר ג"כ דס"ל להרמב"ם דלא פליג לישנא בתרא על לישנא קמא דנודאי טעם דלא יחזיר משום קלקול הוא אלא דבזה פליגי אם עכ"פ צריף שיאמר לה כן ללישנא קמא אם אינרע שאמר לה כן לא יחזיר אבל אין אנו מזיקי' אותו לומר לה כן וללישנא בתרא אנו מזיקי' בעלה לומר לה כן בעת נתינה לה הגט וע"כ אחר ש'אומר לה כן א"א שיחזירנה ודייק לי' כן מדלא אמר לקמן המקשה דר"י אדר"י ורבנו אדרבנו דהנה.

ליה לומר הניחא ללישנא דפריצות' אלא לישנא דקלקולה מה א"ל א"ו כמ"ש דג"כ מודה בכך: ולפי זה אם אינרע דלא אמר לה בשעת גירושין ומכ"ש באיילונית שאין צריף שיאמר לה רשאי להחזירה וליפא משום קלקול ולפי זה מאי דסיים הרמב"ם וכן המוציא כו' מייירי בדאמר לה והוא לשון וכן דקאי למאי דלפניו דמייירי בדאמר לה דווקא כמו שכתבוע"כ לא כתב ה"ה דגם באיילונית לא בעי הרמב"ם דאמר לה משום שהוא מום גדול דסתמי' כפירושו אלא לפי מ"ש הו' ברישא דנדך וש"ר שדעת הרמב"ם לפסוק פלישנא בתרא לחומרא דגם בלא אמר לה אינו מחזירה ועל זה כתב וכן במוציא משום איילונית ע"כ צריף לדחוק לאוקמי אפי' בלי אמר לה אבל לפי מ"ש דרישא דפסק דווקא בדאמר לה מכ"ש סיפא דאיילונית שיהי כתב וכן פנ"ל והארבתי בגיטין למה פסק הרמב"ם באיילונית דווקא באמר לה ודלא פרבא דס"ל בדלא פפלי' דמשמע אפי' אמר לה פל דלא פפלי' לתנאי' וע"כ רישא מוקי לי' בדכפלי' וגם הרי"ף דלא חילוק בין רישא דמתני' דש"ר לאיילונית ע"כ סמוך על חילוק זה דמשמעו בהדל' מדאמר ר"י והוא דאמר לה משום ש"ר כו' וסיפ' מייירי בדלא אמר לה דלמה יאמר לה כן פינו דמגולה שלא ילדה לו מסתמא אינו אומר לה והי' אינה חייבת בכך ולמה יבייש אותה: ובגוססאות הרי"ף שבידניו מסיים במשנה דאיילוני' דאמרין השתא הוא דבריית' דמשמע לפי זה לא מצי לקלקלה והוא נגד הש"ס ש'לנו וגם פל סוגי' דיבמות דא"כ גם בעקרה דלשם לא יחזירנה והר"ן דחה גירס' זאת: ונהגם פי ה"ה קיים לפסק באיילונית אפי' בלי אמר לה לא יחזיר ואחריו תפס בש"ע הב"י וחלילה להקל נגדם באיסורין אלו מ"מ נ"ל בהאי דינא דבלא"ה

אינו מוציאה משום איילונית אלא משום שלא ילדה לו עשר שנים וכבר צדדנו להקל
אפילו באיילונית דגרשה לאחר ששקתה יו"ד שנים וכ"ש פשנצ'רף שניהם יחד להקל
כל שלא יאמר לה משום איילונית אני מוציאה שישכח להחזירה ואין פאן קלקול אף כי
בז"הו שאין כופין להוציא אשה ששקתה עשר שנים ולא ילדה נמצא דלא שייך קולא
קמיי'ת' שפתי דאין קלקול באיילונית ששקתה יו"ד שנים פיון דבלא"ה הוכרח
להוציאה אף שלא תהי' איילוני' אבל בזמן הזה לא הנה כופין מ"מ איפא למימר עלי'
דיד' רמי' כמ"ש ואין בו לקלקל דו"ק ואם יספיקו עמי בעלי הוראה נ"ל להקל בכיוצא
בזה דלא יאמר לה בשעת הגירושין ואז רשאי להחזירה אחר כך אם ירצה לאחר שיקיים
פ"ור: ועוד ידונו נטויה לכאר הדין והעיון השלישי בזה אם התנה עם אשה אחת בתחילת
נשואין שתהיה אשתו רק לזמן מה או עד שיקיים מצות פ"ור ואחר כך יגרשנה אם יכול
לגרשה אחר כך בע"כ שלא מדעתה ורצונה אם היתה תקנת ר"ג גם על זה הגם כי מדברי
התקנות אין שום משמעות לזה מ"מ נ"ל כי דברי התקנות היו למען לא יהי' קלות בעיני
בעליהן להוציאן בע"כ אבל כל שנשאת מתחילה לכך נודאי לא תיקן הגאון ומכ"ש
לדעתי שעל ידי זה יתבטל המצוה הזאת כי ידבק באשת געוריו וכשלא יהי' לו אופן
להפטר מן השני' נמצא לא יפרד מן הראשונה שהיה חברתו מן געוריו שאין אדם מוציא
קורת רוח אלא מאשתו הראשונ' ונמצא נוגע קצת במקום מצוה ונאמר שבמקום מצוה
לא תיקון וגם כי בדברי התקנות קיים לו לדון בהן בדבר המסתפק להקל ועוד פיון שהוא
חב לראשונה ומשתעבד לה בראשונה קודם שינשא להשני' על אותן התנאים הו' נושאה
וא"א לו למחול התנאי שנאמר שמחיל לה בשעת בעיל': ועוד פתי במקום אחר מעניין
התנאים יעניין משם לכן נ"ל שישתעבד אל הראשונה באופן המועיל דלי' בי' משום
אסמכת' וקניין דשב' ל ואס"כ יקח השני' על תנאי הזה שתצא ממנו בע"כ אחר שיקיים
המצוה עמה ומ"מ אין להקל בכיוצא בזה במקום אחר כ"א בנדון הזה וגם בזה צריך
הסקמה שני מוראי הוראה ודי בזה לד נשאלתי מברעסלי באש' שיש לה שבירה ואמרה
האשה כי בהיותה בק"ק פינטשוב הראתה פתונתה למילדת וטיהר' המילדת לה פי תלת'
במפתה ובתוך הזמן עשתה לה רפואות מפני שלא היתה יכולה לילד בקל מפני פאב
השבר והועיל לה שאין המפה נראה כ"כ מבחוז כמו בראשונה והדם אינו שומת אבל
עדיין לא נתרפאות שמרגשת עדיין פאב המפה ואינה יכולה לנקות את עצמה לאחר
שבעת ימי נדתה עדיין רואה לפעמים מראה שחור או ירוק פנהב או פעשבי' ולפעמים
טיפת דם מעורב בו ולפעמים חצץ אדום ולפעמי' פמין שערות שחורות וכך הי' רואה
עד זמן מרובה ואינה יכולה להטהר ואין לה ג"כ ונסת קבוע ונסתפקו שם אם הי' יכולה
לתלות דם שאחר ימי ונסתה במפתה פגון לאחר ז' ימי' אפי' תוך שלש' ימים או לפחות
אחר שלש' ימי' הראשונים: תשובה בתחילה נבאר המחלוקת שבין הרב ב"י והרמ"א
בהוא עובד' דר"ש שמביא הרא"ש וזה לשונו שם שמביא הרא"ש בפירק המפלת על
בעי'.

דבעי' ר' ירמ' מרבי זירא הוראה דם בשופרת מהו פגון שהכניסה שפופרת במקורה
ויצא דם דרך השפופרת ולא נגע בבשרה מהובבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת ושח
ה בבשרה מבעי' לי' שמטמא בפנים פבחוץ: לימא שפופרת תנאי הי' דתנ' המפלת חתיכה
אף על פי שמלא' דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ר"א אומר בבשרה ולא

בשפופרת בבשורה ולא בתתיכ' ר"א היינו ת"ק אימ' שר"א אומר כו' ותכמים אומרים אין זה דם נדה אלא דם חתיכה חכמים היינו ת"ק אלא לאו דפלאי פלוני א"ב דר"א אומר בבשורה ולא בשפופרת ולא בתתיכה וה"מ היכי דשיע אבל היכי דפלי פלוני טמא מאי טעמא בבשורה קרינו ב' ואתו רבנו למימר אע"ג דפלי פלוני אין זה דם נדה אלא דם חתיכה הא דם נידה ונדאי טמא אפילו בשפופרת אמר אבני בשפופרת כ"ע לא פליגי דאין דרפה של אשה לראות דם בשפופרת והכא בתתיכה עצמה קמפליגי ר"א דרפה של אשה לראות דם בתתיכה ורבנו סברי אין דרפה כו' ופירש"י ואפילו פלי פלוני דאין זה דם נדה אלא דם חתיכה וקשה' דהשתא לא הוי, הו' דאין דרפה של אשה לראות דם בתתיכה כמו אין דרפה של אשה לראות דם בשפופרת דהאי הוי טעמא משום הפסקה והכא משום דאין זה דם נדה ועוד קשה דהנה ליה למימר אין זה דם נידה כדאמר מעיקרא ועוד קשה כיון דאבני לא בא לחדש בדבריו אלא לחלוק בין שפופרת.

לחתיכה ופליגי בתתיכה כדפליגי מעיקרא א"כ לא הוי צריף למימר אלא בשפופרת כ"ע לא פליגי וכו' כי פליגי בתתיכה ופירש"י ר"ש מקוצי ז"ל דבהא פליגי דר"א סבר דרפה של אשה לראות דם בתתיכה וכיון שראתה כדרף שנשים רגילות לראות טמאה ורבנו סברי אין דרפה של אשה לראות דם בתתיכה ואף על גב דפלאי פלוני וכיון שלא ראתה כדרף שהנשים רגילה טהורה ואף דהוי דם נדה ודם נוגע בבשורה ופליגי רבנו ור"א בטעמא דקרא דדרשינו בבשורה ולא בשפופרת ר"א סבר דממעטי' שפופרת מטעם הפסק' וכן חתיכה היכי דאין הדם נוגע בבשורה אבל אי פלאי פלוני קרינו שפיר בבשורה ורבנו סברי טעמא דממעטינו שפופרת משום דרפה של אשה לראות דם כף וכן חתיכה נמי אפילו אי פלאי פלוני לפי שאין דרף נשים לראות כף והא דקאמרין אין זה דם נדה הכי פירושו אין זה דם נדה לבוא בזה הענין וכן עשה מעשה ר"ש באשה שנעקר מקורה וכמין חתיכת בשר הי' נופלות לה בבית החיצון וטיהר אותה לבעלה כיון שאין דרף נשים לראות כף וכתב במעדני מלך וכמין חתיכ' בשר נופלת לה בבית החיצון וסיים בה הטור סי' קפ"ח ולא היתה פוסקת לראות כ"ז שהי' אותן החתיכות בבית החיצון וכתב ב"י שכ"כ ג"כ ראשו וכו' עוד הב"י נראה מלשונם שפירש' שהי' רואה דם ממש ואפילו הכא הנה מטהר אותה מפני שהי' תולה שמהחתיכ' שבבית החיצון נמשך הדם וכיון שבשעה שנעקר לא הנה דם אלא בתתיכה טהור אבל מלשון הר"ש לא משמע כן אלא כמין חתיכות בשר היו יוצאים בעצמם ואף על פי שהי' דם בתוך החתיכות ופלאי פלוני הי' מטהר משום דאין דרף אשה להיות רואה כף אבל אם היתה רואה דם להדי' בלא חתיכה בהא לא איירי ואפשר דכל כה"ג טמוני' נמי מטמא לה דאף על גב דתלינו במכה ה"מ במכה שבצדדים אבל הכא שהמכה היתה במקור עצמה איכא למימר דמטמא לה ולפי זה צ"ל דלא היתה פוסק' מלראות שכתב הטור ורי"ו אחתיכת בשר דבסמוך קאי פלומר לא היתה פוסקת מלראות חתיכ' בשר ולשון רי"ו שכ' שכל זמן שאותה חתיכה הי' בבית החיצון נוח יותר מלשון רבינו הטור שכ' כ"ז שאותן החתיכה בבית החיצון עכ"ל הב"י ורמ"א מפרש דבריהם במשמעותן דמירי שראתה דם ממש ואפ"ה מטהרה כ"ז שהחתיכה בבית חיצון מטעם דשפיר מצינו למיתלי במכה דהואיל וידעונו נדאי שנעקר מקורה תלינו הדם בתתיכה זו ומחמת מכה הוא ע"כ והוסיף הב"ח להפליא דהא בכל גירסת הרא"ש והרי"ף אית' דאמרה מפה יש לי במקום ולא באותו מקום (ול

קוּשָׁא דְנוֹדָא מוֹכַחַת גִּי' זוּ דְבִלְא"ה א"א לְאוּקְמִי מַה דְמַסִּיק שָׁם בְּמִקּוּר מְקוּמָה טָמֵא (פְּלִיגִי דו"ק) וּבִתְשׁוּבַת מְהַר"ם מְלוּבְלִין וְכֵן בִּס' תְּפָאֶרֶת שְׂמוּאֵל כְּתָבוּ שְׁבָלֵי סֶפֶק שְׁהֵרַב ב"י כ"כ בְּלִי פְּנוּנָה וְאֶפְשָׁר לְתַרְצוֹ בְּדוּחַק וּבִתְחִילָה נִבְאָר דַּעְתּוֹ בְּעֹבְדָא דר"ש ונ"ל שְׁהֵינָה מְנוֹכַרְח לְפָרְשׁוֹ בְּאִנְפֵּן אַחַר מְפָשִׁיטְתּוֹ מִפְּנֵי הַקּוּשָׁא הַמְתֵּהוּי' בְּהֵאִי עֹבְדָא וְהַרְגִּישׁ בְּהֵם ג"כ בִּס' ל"ח וְהֵם פִּי פִּינּוֹן שְׁהָרָא"ש שְׁהֵבִיא הֵאִי עֹבְדָא לֹא כ' כ"א שְׁחֵתִיכ' בְּשָׂר נּוֹפֶלֶת לָהּ בְּבֵית הַחִיצוֹן וּא"כ מֵאִין הוֹסִיפּוּ הַטּוֹר וּרִי"ו שְׁלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת לְרֵאוֹת כּו' וְתוֹ ק' דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְטַהַר אוֹתָהּ אַף לְפִירֵשׁ"י דְחֻכְמִים מְטַהְרִי' אַף בְּפָלִי פְּלוּיִי וּא"כ אַף אִם הִי' דָּם בְּחֵתִיכ' תֵּהִי טְהוּרָה לְחֻכְמִים וְתוֹ מְשֻׁמְעוֹת הָרָא"ש דִּישׁ אֵינָה נ"מ בֵּין פִּירֵשׁ"י וְהַר"ש וְלִכְאוּרָה אֵין נ"מ לְדִינָא: וּבְלַחֲסֵם חֲמוּדוֹת רוּצָה לְאוּקְמִי שְׁהֵינָה דָּם עִמָּהֶם וְעַפ"ז הוֹסִיף הַטּוֹר לְכַתּוֹב וְלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת לְרֵאוֹת וְדַחָה דְבָרֵי הַרְמ"א שְׂרוּצָה לְאוּקְמִי שְׁטַהְרַת הַר"ש לְאוֹתָהּ הָאִשָּׁה מְחַמַּת מִכְּתָה שְׂמוּצִיאָה דָּם דֹּא"כ גַּם לְרֵשׁ"י ה"ל לְטַהַרָה וְגַם מְשֻׁמְעַת מִמָּה דְכ' הָרָא"ש וְאֵין דְרָף אִשָּׁה לְהִיּוֹת רוּאָה כְּפֹ מ' דְמַטְעֵם זֶה טְהַרָה וְלִכּוֹן אוּקְמִי אִיהוּ שְׂרָאָתָה דָּם עִמָּהֶם (וּבְלִי סֶפֶק לְפִירוּשׁוֹ מִיַּרְי שְׂרָאָתָה דָּם מִן הַמְקוּר עִם אוֹתָן הַחֵתִיכָה דֹא"כ אֵלָא שְׁנַגְרוּ מִתּוֹף הַחֵתִיכָה לְאַחַר שְׂיָצֵאוֹ לְבֵית הַחִיצוֹן כְּמִשְׁמַעוֹת הַרַב ב"י הִדְרָא קוּשָׁי' לְדוּחַת' דְּגַם לְרֵשׁ"י מִן הָרֵאוֹי לְטַהַר הָאִשָּׁה פִּינּוֹן שְׁלִדְעָתוֹ דָּם שְׁבַחֲחִיכָה אֵינוֹ דָּם נִידָה אֵלָא דָּם חֵתִיכָה וּא"כ הֵיאֵף יַחֲזִיר לְטַנְמָאָה לְאַחַר שְׂיָצֵא אֲגוּר בְּחֵתִיכָה): אֲבָל לֹא הֵעֲלָה בְּיָדוֹ לְתַרְצֵם דְּהַרִי מִכָּל מְקוּם ה"ל לְטַהַרָה מ' הַמְכָּה שְׂמוּצִיאָ' דָּם דְּהֵא וְנוֹדָא כְּשֶׁנִּתְקַר' הַמְקוּר הַדָּם שׁוֹתֵת מִמֶּנָּה וְאַחֲרֵי שְׁכַנְלָם הִסְכִּימוּ שְׂאֲפִי' מ' דָּם מִכָּה שְׁבַחֲמִקּוּר עִצְמוֹ יֵשׁ לִיטְהַר א"כ גַּם לְפִירֵשׁ"י ה"ל לְטַהַרָה וְתוֹ דֹּא"כ דְּמֵאֵי שְׁהוֹסִיפוּ הַטּוֹ וּרִי"ו וְלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת הִי' מ' קוּשָׁי' הַנְּ"ל לֹא ה"ל לְכַתּוֹן לְשֵׁנָא דְלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת אֵלָא וְהִי' דָּם עִמָּהֶם דְּמֵאִין לָהֶם שְׁלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת כָּלִל: וְעוֹד קוּשָׁה שְׂאֲחֲרֵי שְׁהַר"ש מ' קוּשָׁיָא שְׁלוֹ מְנוֹכַרְח לְפִירוּשׁוֹ הִי' דִּי לוֹ בְּמָה שְׂשִׁינָה לְפָרֵשׁ דֹּאִין דְרָף נְשִׁים לְרֵאוֹת וְלֹא יֵהִי הַטְעֵם דֹּאִין זֶה דָּם חֵתִיכָה בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא יֵהִי שׁוּם נ"מ לְדִינָא וּמִנ"ל לְטַהַר מֵאֵי דְטָמֵא לְדַעַת רֵשׁ"י.

וְהַנְרָאָה לְפָרֵשׁ דְּכָל הַנְּ"ל הֵינָה קוּשָׁה לְהַטּוֹר וְע"כ פִּירֵשׁוּ דְּהֵאִי עֹבְדָא דְּאִשָּׁה שְׁנַעְעַר מְקוּר' אֵינְרַע לָהּ בִּימֵי נִידָתָה בְּעוֹדָה בְּחֻזְקַת מַעֲיִין פְּתוּחַ וְזֶהוּ שְׁלֹא הֵיִתָּה פּוֹסְקַת מְלֵרֵאוֹת כְּלוּמַר שְׁלֹא הֵיִתָּה יְכוּלָה לְמַנּוֹת יְמֵי' נְקִיִּים וְע"כ לֹא תְּלִינּוּ בְּמַכְתָּ' כְּלוּמַר שְׂאִין מְטַהְרִין אוֹתָהּ לְמַנּוֹת הַנְּקִיִּים בְּעוֹד' רוּאָה דְּהַרִי זֶה גִּרְע מִימֵי וְנוֹסַת' אוֹ מְשֻׁלוּשִׁי' לְשֻׁלוּשִׁים יוֹם שְׂאִין תּוֹלִין בְּמַכָּה מְכ"ש זֹאת הָאִשָּׁה שְׁהֵיִתָּה בְּחֻזְקַת מַעֲיִין פְּתוּחַ פְּדִמוּכַח בִּס' קִצ"ו דְּאֲפִי' כְּתָמִים שְׂמוּצִיאָ' בִּג' יָמִים הָרֵאוֹשׁוֹנִים אֵין תּוֹלִין בְּמַכְתָּה שְׂמוּצִיאָה דָּם שְׂמֵא טִיפַת דָּם נִידָה מְעוֹרְב עִם הַדָּם מִכָּה וּבְרוּאָה בְּהַדְנָ' אֲפִי' בִּד' יָמִים הָאֲחֵרוֹנִים לֹא תְּלִינּוּ כִּמ"ש בַּע"ה.

וּא"כ לְרֵשׁ"י הֵינּוּ מְטָמֵאִין אוֹתָהּ דַּע"כ לֹא מְטַהְרִין מִפְּלַת חֵתִיכָה דְּפְלִי פְּלוּיִי אֵלָא אִם הִי' בְּחֻזְקַת טְהַרָה מְקוּדָם וְלְטַמְאָה מִכַּח הַדָּם הֵנָּה אֲמַרִינּוּ אֵין זֶה דָּם נִידָה כּו' אֲבָל זֹאת שְׁהִי' טָמֵאָה מְקוּדָם וּבְחֻזְקַת מַעֲיִין פְּתוּחַ א"א שְׁתַּטְהַר בְּכָף כָּל זְמַן שְׁהִי' רוּאָה בְּכָף אֲמַרִינּוּ דָּם נִידָתָה מְעוֹרְב עִם דָּם חֵתִיכָה וְלִכְפֹּ לְפִירֵשׁ הַר"ש הִי' טְהוּרָה שְׂאֲפִי' יֵהִי כֵּן הִי' טְהוּרָה פִּינּוֹן שְׂאִין דְרָף אִשָּׁה לְהִיּוֹת רוּאָה כְּפֹ וְרֵאוֹי לְמַנּוֹת שְׁבַעֲנָה נְקִיִּים עִם רֵאוֹתָהּ כְּזֶה: וְכֵּן נ"ל שְׁהֵבִינוּ הַרַב ב"י שְׁפַתָּב וְע"כ צְרִיף לֹמַר שְׁלֹא הִי' דָּם עִם חֵתִיכָה מִפְּנֵי

שְׁבַעֲנִין זֶה הֵיחָה טְמֵאָה שְׁהָרִי מְדַרְדֵּף הָאִשָּׁה לְהִיּוֹת רוֹאֶה כִּי לְאַפּוֹקִי לְדַעַת רַמ"א הֵינּוּ תוֹלִין גַּם זֶה מִמֶּכֶת: וְכַתּוּב עוֹד הָרַב ב"י וְלֹא תִלְיִן בְּמִכָּה דַע"כ לֹא תִלְיִן בְּמִכָּה כ"א בְּמִכָּה שְׁבַצְדִּי כו' הִנֵּה הִקְשִׁיתִי עָלָיו כַּמ"ש אֲבָל הַנ"ל דַר"ל אִם הִיָּה אֶפְשָׁר לְמַתְלִי בְצִדְדִי פְלוֹמֵר אִם הִי הַסֶּפֶק ג"כ אִם בָּא זֶה הַדָּם מִן הַמְקוֹר פְּלֵל אֶפְשָׁר הוּי מְצִינֵן לְטַהֵרָה אִפִּי תוֹךְ יָמֵי רֵאִיְתָ' כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁיתִי מִפְּנֵי דְכָל שְׂיִישׁ לְסֶפֶק בּוֹ אִם הוּא מִן הַמְקוֹר פְּלֵל אֶפְשָׁר לְטַהֵרָה דַּהֲרִי מֵהַ שְׂאִין תוֹלִין בְּשִׁבְעָה נְקִיִּים בְּמִכָּתָה מִמַּאי שְׂאִין תוֹלִין בְּזִמְנֵן וְנִסְתָּה בְּמִכָּתָה וְזֶה שְׂאִין תוֹלִין בְּזִמְנֵן וְנִסְתָּה בְּמִכָּתָה מִפְּנֵי שֶׁא"כ לֹא תִטְמָא לְעוֹלָם וְא"כ כָּל שְׂיִישׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם זֶה הַדָּם מִן הַצְּדָדִים אֶפְשָׁר לֹמֵר שֶׁהִי טְהוֹרָה וּמְצִינֵן לְטַמֵּא אוֹתָהּ בְּעַת שְׁתַּרְגִּישׁ שְׂבָא לָהּ מִן הַמְקוֹר כְּמוֹ שְׁהָרֹב מְרַגְּשִׁין בְּכַף בְּזִמְנֵן וְנִסְתָּה וְלֹא שְׂיִיָּהּ א"כ לֹא תִטְמָא לְעוֹלָם שְׁפָתָבו תוֹס' וְכַמ"ש בְּסִי' קַפ"ז דַּהֲרִי תִטְמָא כְּשֶׁתַּרְגִּישׁ שְׂבָא לָהּ הַדָּם מִן הַמְקוֹר כַּמ"ש בְּבִשְׁרָה עַד שְׁתַּרְגִּישׁ בְּבִשְׁרָה וְהַפּוֹסְקִים פְּתָבוּ לְעִיל ס"ט פְּשָׁלָה תַרְגִּישׁ בָּא לָהּ הַדָּם מִן הַמְקוֹר א"כ אִף בְּמַעֲיָין פְּתוּחַ אֶפְשָׁר לְמַתְלִי בְּכַף אֲבָל כָּל שְׁמִכָּתָה בְּמִקְוֵהָ א"א לְטַהֵרָה בְּכַף מִשׁוּם מִכָּה: וְלֹא כָּתַב הָרַב ב"י זֶה לְפָרֵשׁ שְׂאִין טַעַם הַר"ש מִשׁוּם מִכָּה דְלֹא הִיָּה צָרִיף הוֹכְחָה לָזֶה דַּא"ל"כ לָמָּה לוֹ לְפָרֵשׁ מִשׁוּם דְּאִין דְּרָף אִשָּׁה לְהִיּוֹת רוֹאֶה כִּי אֲלֵא כ"כ לְתַרְץ לָמָּה לֹא טִיְהָר אֲלֵא דְוּנִקָּא לְפִי פִירֵשׁ הַר"ש שְׁהָרִי טְהוֹרָה לְפִירֵשׁ"י ג"כ מִשׁוּם דְּנִתְלִי בְּמִכָּה וְעַל זֶה מְסִיק דְלֹא תִלְיִן בְּמִכָּה שְׁבַמְקוֹרָה וְהֵינּוּ בְּחִזְקַת מַעֲיָין פְּתוּחַ וּבְזֶה מְתַרְץ קוֹשְׁיָ' הָרַב בְּעַל לְחֵם חֲמוּדוֹת וְדו"ק.

(וְהַנ"ל נִכּוֹן פִּירוּשֵׁי בְּגוּפָא דְעוֹבְדָא דַהֲר"ש וּבְכַוֵּנָתָה תוֹסַפ' מִיְלִי וְלֹא הֵיחָה פּוֹסְקָת לְרֵאוֹת שְׁהוֹסִיפוּ הַטוֹר וְרִי"ו וּמְתַרְץ כָּל קוֹשְׁיָ' הַעֲנִין בְּזֶה וְהַנ"ל כִּי גַם הַבִּין כֹּן וְאִם שְׂיִישׁ קֶצֶת דְּחֹק בְּלִשׁוֹנוֹ: אִיבְרָא דְאִיפָא לְמִידָק לְפִירוּשֵׁינוּ דְמִסְקִינֵן לְטַהֵרָה מִשׁוּם מִכָּתָה לוֹלִי שְׁפִירְשָׁנוּ שֶׁהִי בִימֵי נִדְת' וְכֹן לְפִי פִי' הַרְמ"א בַּד"מ מִמַּאי דְאִית' בְּפָרֶק יוֹצֵא דוֹפֵן דָּף מ"א ע"ב אָמַר ר"ל מִשׁוּם ר"י נְשִׂאָה מְקוֹר שְׁנַעְקָר רַש"י חֲתִיכַת בְּשָׂר) וְנִפְל לְאַרְץ, טְמֵאָה שְׁנֵא' יַעַן הַשְּׂפָף נִחְוֹשְׁתָּהּ וְתַגְל עֲרוֹנוֹתָהּ לְמַאי אֲלִימָא לְטוֹמְאָתָה שְׁבַעָה דָם אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא חֲתִיכָה אֲלֵא לְטוֹמְאָתָה עֲרַב ע"כ: וְק' תִּפּוֹק לִי דְאַפִּילוּ דָם נְטַהֵר מִשׁוּם שְׁהוּא דָם מִכָּה דְמוֹדִי' כ"ע דְאַפִּילוּ רַשְׁב"ג דְפָלִיג הָתָם מוֹדָה בְּאִשָּׁה עֲצָמָה דְמִשׁוּם מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְמֵא קְפָלִיג כְּדַמְסִיק לְשָׁם:

וּלְשִׁיטַת הָרַב ב"י בְּסִי' קַפ"ז דַּכ' אֶפְלֹגְתָת רַבִּי וְרַשְׁב"ג דְהִלְכָה כְּרַבִּי דְמִשְׁמ' מִנִּי דְרַשְׁב"ג לְטַמֵּא הָאִשָּׁה נְמִי פְלִיג נִיחָא דְמִקְשָׁה כָּאֵן לַר"ל אֲלִיבָא דְרַשְׁב"ג אֲכֹן הִקְשׁוּ עָלָיו הָאֲחֵרוֹנִים הַב"ח וְהַר"מ מְלוֹבְלִין בְּסִי' קי"א וּבְסֶפֶר תַּפְאָרַת שְׁמוּאֵל וְגַם רַמ"א בְּשִׁט' הַגְמָרָא דְרַשְׁב"ג מוֹדָה לְרַבִּי דְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה דְמְסִיק עוֹלָא מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְמֵא א"ב: וְנִרְא' לִי דְסְבִירִי לִיָּה דְפָלִיגִי בְּהָאִשָּׁה עֲצָמָה נְמִי אִם טְמֵאָה הִי דְאִי בְּמִקְוֵה מְקוֹמוֹ טְמֵא לְחוּד פְּלִיגִי הָא אִיפְלִגוּ נְמִי רַבִּי וְרַשְׁב"ג חָדָא זִימְנָא בּוֹ בְּפָרֶק כָּל הִיָּד דָּף ט"ז ע"א וְאִי מִשׁוּם דְּבַעֲי לְמַתְנֵי מַאי דְהַעִידוּ עַל זֶה רַבּוֹתֵינוּ ו"ל מְפָל מְקוֹם עֵינָר פְּלֹגְתָת' לֹא בְּעִינֵן וְתוּ בְּמַאי דְמְסִיק מ"ב בְּמִקְוֵה מְקוֹמוֹ טְמֵא כו' דְהָאִי לִישְׁנָא קִשָּׁה אַחֲרֵי שְׁנִרְאָה דְזֶה מְטַהֵר וְזֶה מְטַמֵּא לֹא הוּי בְּעֵי לְמִתְנֵי בְּזֶה הַלְשׁוֹן אֲלֵא הִכִּי סוּגְיָ' דְש"ס בְּמַאי קְמַפְלִיגִי וְע"כ נ"ל לְפָרֵשׁ דְפָלִיג רַשְׁב"ג לֹמֵר דָם מִכָּה הִבָּא מִן הַמְקוֹר טְמֵא אִפ' לְטַמֵּא הָאִשָּׁה עֲצָמָה וְקֵאִי מַאי דְמְסִיק מ"ב פְּלוֹמֵר בֵּין רַבִּי לְרַבּוֹתֵינוּ שְׁהַעִידוּ דְתַרְוּוּיָהּ מְטַהֵרִי וּמְסִיק בְּמִקְוֵה מְקוֹמוֹ כַּנ"ל אֲבָל לְרַש"י בַּג טְמֵא' גַם הָאִשׁ עֲצָמ' וְאוֹלֵי הִית' גִּירְסָתוֹ בְּדְרַשְׁב"ג טְמֵאָה וְגַם

לשון טמא אֶפְשֶׁר לִפְרֹשׁ כֵּן וְכֵן טְהוֹר בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וּמֵאֵי דְטִיְהֵר רִשְׁבִּי"ג בְּפֶרֶק פֶּל הַיָּד
גַּם הָאִשָּׁה מִיְיָרִי בְּדִיָּעָה שְׁזָה הַדָּם שְׂרָאָתָה עֵתָה בָּא מִן הַמֶּכֶה כַּנִּל בְּדַעַת הָרַב ב"י אֶכּוּ
פֶּשֶׁט כֹּל הַפּוֹסְקִים דְּפִלִּיג רִשְׁבִּי"ג רַק לְטַמְא הַדָּם וְאִ"כ ת"ל אִפִּי אִם יֵהִי דָם ה"ל לְטַהֵר
בְּמִקּוֹר שְׁנַעְקָר דַּה"ל דָּם מִכֶּתֶה: וְאִ"א לִפְרֹשׁוּ דְמִיְיָרִי כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּי עֲנֹבְדָא דר"ש
דְּמִיְיָרִי בְּתוֹךְ יְמֵי גְדֻתָה דְלִישְׁנָא דְטַמְא' מִשְׁמַע הָכִי גַם כִּי הַמְקַשָּׁה דָּם אָמַר רַחֲמֵנָא ל"ק
מִיָּדִי כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי דִּלְר"א טַמְא בְּכַה"ג אִפִּי בְּדִפְלִי פְלוּיִי א"נ אִם יֵשׁ דָּם עִמָּהֶם לְכ"ע
טוֹמְאָת גְּדָה מִמֶּשׁ כְּלוּמַר שְׁלֵא תִטְהַר בְּכַף וְאוּלַי סְבַרְתָּ הַש"ס דְאַפִּי בְּזִמְנָן וְנִסְתָּה תִהְיֶה
טְהוֹר' בְּכַף דְדָם אָמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא חֲתִיכ' דְאַלוּ מִשׁוּם מִכָּה א"א לְטַהֵרָה בְּזִמְנָן וְסוֹת': וּמַעֲתָה
נְבוֹא לְבָאָר דִּינָא דְהָאֵי אִיְתָת' אִם תִּרְאָה מִרְאָה הָאֵלוּ בֵּין יְמֵי נִסְתָּ' אוֹ בְּתוֹךְ לְמ"ד
לְרֵאִיְתָ' בְּאִין לָהּ נִסְתָּ כְּבָר מְצָאנוּ שְׁפִסְק הַב"ח בְּתִשְׁבַּחוֹתָ בְּסִי פ"ד עַל מַעֲשֵׂה נְגִדוֹן
כְּזָה וּמִסְקִנְתוֹ שֶׁם דְאִין אִשָּׁה תוֹלָה דָּם הַבָּא מִן הַמְקוֹר אֶלָּא אִם תִּדַע' שְׁיֵשׁ לָהּ מִכָּה
בְּמִקּוֹרָה אֶבֶל אִם אִין לָהּ שֶׁם מִכָּה אֶף שְׁיֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּשִׂאָרִי מְקוּמוֹת שְׁבָאוֹתוֹ מְקוּם אִין
לְתוֹת הַדָּם שְׁבָא מִמְקוֹרָה בְּאוֹתָהּ הַמֶּכֶה אֶלָּא בְּעֵינָן הַמֶּכֶה בְּמִקּוּם שְׁמַרְגְּשֵׁת הַדָּם וּפְשׁוּט
הוּ': וּמַעֲתָה בְּנ"ד אִין לָהּ פֶּת לְתוֹת בְּמַכְתָּה כְּמָה שֶׁהִי שְׁבִירָה שְׁהִי בְּבִדִיקָה מְכַנְיֶסָה
הַבְּגָד בְּעוֹנָמָה וְהַשְׁבִּירָה כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ הִי לְמַטָּה וְהַשְׁתָּא אִין לָהּ לְתוֹת בְּמַכְתָּה אֶלָּא אִם
תִּאֲמָרִי שְׁבִירָה לָהּ שְׁמַגִּיעַ מַכְתָּה עַד מְקוּם שְׁמוֹצִיא' אוֹתָן הַמְרָאוּ' עַכ"ל שֶׁם בְּתִשְׁבּוּכָה:
וְעוֹד כָּתַב דְּבַעֲיָנָן נְמִי שְׁתַּדַּע' שְׁמַכְתָּה מוֹצִיאָה דָּם כֹּל שְׂאִין לָהּ נִסְתָּ וְכִיֵּשׁ לָהּ נִסְתָּ וְשְׁלֵא
בְּשַׁעַת נִסְתָּה לֹא בְּעֵינָן שְׁתַּדַּע כֵּן וְכ"ז פְּשׁוּט מִשְׁמַעוֹת הַש"ע ג"כ: וְהִנֵּה בְּעֵינָן הַשְׁבָּר
צָרִיף בְּיָרוּר כִּי יֵשׁ מִיְיָרִי שְׁבָר שְׂאִינָן מוֹצִיאִין דָּם כֹּלָל וְאִין לָהֶם שְׁיִיכ' לְהוֹצֵא' הַדָּם כְּפִי
מַה שְׁהַסְפָּרִי הַגִּידוּ מַעֲנִינָן הַשְׁבָּר שֶׁל הַעֲתָק' הַדְּקִין מִתּוֹךְ הַפְּרִיס' שְׁנִתְקַרַע לְפַעְמִים
דְּמַכָּה כְּזֹאת אִינָה מוֹצִיאָה דָּם כֹּל עֵיקָר וְאֶף דְלֹא בְּעֵינָן שְׁתַּדַּע' שְׁמַכְתָּה מוֹצִיאָה דָּם מִכֹּל
מְקוּם צ"ל בְּאֹפֶן שְׁמַכָּה כְּזֹאת מוֹצִיאָה דָּם לְפַעְמִים אוֹ אֶפְשָׁרוּ' לְכַף וְאִם כִּי בָּאוּ הַדְּמִים
בְּמִרְאָה מְשׁוֹנָ' מִיּוֹם שְׁבָאָה לָהּ הַמְכוּ' הָאֵלוּ וְנִשְׁתַּנָּה אֵלֵי סְדְרֵי רֵאִיְתָ' מ"מ אִין זֶה כ"א
דָּם מְקוֹרָה אֶלָּא שְׁמַכְתָּה דְחַק הַשְׁבִּירָה נַעֲצָרוּ הַשְׁבִּילִים שְׁבָהֶם הַדָּם יוֹצֵא חוּצָה וְעַל יְדֵי
זֶה מִשְׁתַּנָּה וּמִתְהַפֵּף לְכַמָּה גְּוֹנִים וּבִהִי' כֵּן אִפִּי בְּיֵשׁ לָהּ נִסְתָּ וּבְלִי עַת וְנִסְתָּה א"א
לְטַהֵרָה וְעַל כְּרִיף הַדְּבָר לְאֹמְדוֹ כִּי אוּלַי יִהְיֶה הַשְׁבָּר בְּעֵינָן אַחַר שְׁמוֹצִיאָה דָּם
וְהַמּוֹרָה יִשְׁאֵל ע"כ כִּי הַכֹּל נִקְרָא אֶצְלָם שְׁבָר: וְהִנֵּה כִּי הַגִּיעָנוּ לְמֵאֵי דְפִסְק הַרְמ"א וְהַב"ח
בְּתַלְמִית דָּם בְּמַכְתָּה בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נִסְתָּ וְשְׁלֵא בְּשַׁעַת נִסְתָּה דְאַפִּילוּ בְּלִי יְדַעָה שְׁמַכְתָּה
מוֹצִיאָה דָּם תוֹלִין בְּמַכְתָּה וְהֵם עֲשָׂאוּ כֵּן דְרָף פֶּשֶׁר דְבָר כַּמ"ש בַּד"מ וְעַפ"י פִּסְק מֵהֵרָא"י
בְּפִסְקֵי סִי מ"ז יע"ש וְהוּא מִמֵּאֵי דְרָאוּ שְׁהַרְשִׁבִּי"א לֹא בְּעֵי שְׁתַּדַּע' שְׁמַכְתָּה מוֹצִיאָה דָּם
(וּמִיָּהוּ רֹב הַפּוֹסְקִי הֵם נִגְדַּד הַרְשִׁבִּי"א בְּזֶה ה"ה הַתְּרוּמָה וּמֵהֵר"מ וְהַמְרָדְכִי וְס"ה וְהַש"ף
כָּתַב דַּנ"ל דְּגַם הַרְשִׁבִּי"א לֹא כ"כ אֶלָּא דְלֹא בְּעֵינָן שְׁתַּדַּע' שְׁזָה הַדָּם מִמַּכְתָּה: וְגַם רָאוּ
הַמְרָדְכִי פִּסְק בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נִסְתָּ וְשְׁלֵא בְּשַׁעַת נִסְתָּה תְּלִינָן לְהַקֵּל אִפִּי בְּאִין לָהּ מִכָּה
דְּאוֹרַח בְּזִמְנָנוּ בָּא חֲזָקָה כ"כ לְטַהֵרָה וְלוּמַר הַדָּם בָּא מִן הַצְּדָדִים כֵּן פִּירֵשׁ הַש"ף בְּסִי
קפ"ז: וְעַפ"ז הַכְּרִיעוּ בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נִסְתָּ וְשְׁלֵא בְּשַׁעַת נִסְתָּה אִפִּי אִינָה יוֹדַעַת שְׁמַכְתָּה
מוֹצִיאָה דָּם טְהוֹרָה וְהִנֵּה הַבֵּין הַש"ף דַּעַת הַמְרָדְכִי לְטַהֵר לְבַעֲלָהּ בְּלִי ז' נְקִיִּים וְטְבִילָה
שְׁהִי כָּתַב דְאִין לְסַמּוֹךְ עַל הַמְרָדְכִי לְטַהֵרָה בְּלִי טְבִילָה לְבַעֲלָהּ וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּה דַּכְת'
שְׁהַמְרָדְכִי שַׁכְתָּ תוֹלָה בְּמַכְתָּה הוּא בְּבָא אַחֲרִיתִי: וְקִשָּׁה הִיאָף עֲלָהּ כֵּן בְּדַעַתְם שְׁיֵהִי

המְרַדְכִי נִגְדַּד שִׁיטַת הַש"ס רִישׁ גִּיזָה כֹּל אִשָּׁה שְׂיִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת דְּיָה שְׁעֵתָה דְּמַסִּיק רַבְּנָן פְּלִיגִי עֲלֵי דַר' דּוּסָא בְּאִשָּׁה שְׂיִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת וְשִׁלָּא בְּשַׁעַת וְנוֹסֵת' וְע"כ לֹא פְּלִיגִי אֲלָא דְּאִינָה מְטַמָּא לְמַפְרַע אֲבָל טַמְאָה מִהַשְׁתָּא וְאִפִּי כְּתַמָּא טַמָּא שְׂבִין יָמֵי וְנוֹסֵת' וְלִית דִּין צְרִיךְ בְּשִׁשׁ דְּבַר הַמְּפָרֵשׁ הוּא: וְלִדְעָתִי לֹא כְּוִינָן הַמְּרַדְכִי אֲלָא בְּיִישׁ לָהּ מִכָּה וְאִינָה יוֹדַעַת שְׁמוּצִיאָו דָּם (וְכ"כ הַב"ח) וְהִי לֹא הוֹכְחָה לְפָרֵשׁ כֵּן מְדַסִּיגִים בְּסִיפָא וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לֹא מְפָה יִישׁ לִי בְּמַקּוֹר שְׁמַמְנָה הַדָּם יוֹצֵא (וְלִפִּי פִּירוּשׁוֹ צְרִיכָה לִידַע שְׁמוּצִיאָ דָּם) וְלֹא אָמַר כֵּן בְּרִישָׁא גַבִּי וְאִם יִישׁ לָהּ מִכָּה תוֹלָה בְּמַפְתָּה ה"ל ג"כ לֹא מְפָה יִישׁ לָהּ יוֹצֵא תוֹלָה בְּמַפְתָּ 'א"ו דְּבַרִּישָׁא בְּיִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת מוֹקִי לִי וְמִחְזַבְרָ לְמַעְלָה מִמֶּנָּה אִם יִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת וְגִינְרַסְתוּ הִי כְּגִינְרַסְתָּ רַבֵּי הַפּוֹסְקִים שֶׁהִי גִינְרַסְתָּ לְהִיפָּךְ אִם יִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת כו' בְּתַחֲזִילָה וְאִם יִישׁ לָהּ מִכָּה וְהַש"ף פָּתַח שֶׁהוֹכִיחַ בַּס' וְאִנּוּ אֵין לָנוּ אֲלָא מַה שְׁרָאוּ עֵינֵינוּ: וְבָלִי סִפְקָא שְׂאִם הִיְתָה כְּוִינָתוּ כְּדַעַת הַש"ף לְטַהַר בֵּין יָמֵי הַנּוֹסֵת בְּלִי מִכָּה כְּלָל לֹא כְּתַבּוּ כ"א לְאִשָּׁה הַרוּאָה מִחַמַּת תְּשֻׁמִישׁ אֲבָל לֹא לְהַקֵּל לְטַהַרָה לְבַעֲלָהּ בְּלִי טְבִילָה כְּלָל וְהַטַּעַם לְזָה דְּטַפִּי יִישׁ לְהַקֵּל לְרוּאָה מִחַמַּת תְּשֻׁמִישׁ שְׁהָרִי אֲנּוּ רוּאִי בְּהַ חוֹלְשַׁת הַצְּדָדִים שְׂאִינָה סוּבַל בְּעִילַת בַּעֲלָהּ אֲבָל נְשִׁי דְּעֻלְמָא הַרוּאִי בֵּין דָּם לְדָם אֵין תּוֹלִין בְּשׁוּם דְּבַר וְאִחְרֵי שֶׁהוֹכַחְתִּי שְׂגַם הַמְּרַדְכִי אֵינוּ מְקִיל כ"א בְּיִישׁ לָהּ לְתַלוּת בְּמַכָּה וְכ"כ הַר"מ מְרוּטְנְבוּרְגַּ סִי' תַּרְכ"ה אוֹ כַּמ"ש לְעִיל א"כ בְּטָלָה לָהּ הַכְּרַעַת רַמ"א וְהַר"אִי לְהַקֵּל כֵּינּוּן שְׁכּוֹלָם נִגְדַּד הַרְשָׁבָא רַש"י וְהַרְמַב"ם וְהַר"א ש"ש.

וְהַטּוֹר בַּפִּי וְבַעֲי כְּוִינָם שְׁתַּדְּעוּ שְׁמַפְתָּה מוּצִיאָ דָּם וְהַש"ף פָּתַח שְׁדַעַתוֹ ג"כ דְּבַעֲיָנָן שְׁתַּדְּעִי כֵּן (וְאִם כִּי אֵין לֹא מְרַדְכִי שְׁכּוֹנְתוֹ הִיָּה שֶׁא"צ לִידַע שְׁזָה הַדָּם מִן הַמַּכָּה דְּלִישְׁנָא דְּתוֹלִין לֹא מְשַׁמַּע בְּעֵינֵינוּ אַחֵר) וְכַמ"ש בַּנ"ד שְׂרֹב הַשְּׁבִירוֹת צְרִיכִין בְּדִיקָה אִם מוּצִיאִין דָּם כְּלָל וְא"כ אֵין לְהַתִּירָה כֹּל שְׁלָא יוֹדַעַת שְׁמַפְתָּה מוּצִיאָ דָּם אִפִּי לִישׁ לָהּ וְנוֹסֵת וְשִׁלָּא בְּשַׁעַת בְּשַׁעַת וְנוֹסֵת: וְכַמ"ש לִפִּי מַאי שְׂבָא בְּשַׁעַת אֵין לָהּ וְנוֹסֵת דְּאָז אֵין לְהַקֵּל כְּלָל לְתַלוּת בְּמַכָּה שְׂאֵין יוֹדַעַת שְׁמוּצִיאָ דָּם: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם גִּרָּאָה נְמִי שְׁלָא לְהַקֵּל בְּתַלִּי הַמַּכָּה כ"א לְאִשָּׁה הַרוּאָה מִחַמַּת תְּשֻׁמִישׁ שְׁלָא לְאִסְרָה עָלֵיוּ שְׁכַתְּבָ בַּפ"ד וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לֹא מְפָה יִישׁ לִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁמַמְנָה הַדָּם וְתַהֲלִי מוֹתַרְתָּ לְבַעֲלָהּ הִנֵּה הוֹסִיף לְפָרֵשׁ אֲלִישְׁנָא דְּבַרִּישָׁתָּ וְתַהֲלִי מוֹתַרְתָּ לְבַעֲלָהּ וְלֹא קָאָמַר וְטַהוּרָה לְבַעֲלָהּ: וְבַפְּרָק י"א דִּין י"ג לְעֵינֵינוּ תַּלְמִינֵי הַמַּכָּה לְטַהַרָה לְגַמְרֵי הַפְּלִיג לְהַחְמִיר שְׁהָרִי כְּתַב וְאִם הִיְתָה בְּהַ מִכָּה וְהִי הַדָּם שׁוֹתֵת מְמָנָה כו' דְּקַדְקַח לְכַתּוּב שְׁהִיָּה הַדָּם שׁוֹתֵת מְמָנָה מ' דְּבַעֲי שְׁיִוְדַעַת עֵתָה הַדָּם שׁוֹתֵת מְמָנָה דַּל"כ לֹא הִי צְרִיךְ לְכַתּוּב וְא"ת מְקַמ"ל י"ל דְּהָא שְׂמָא דָּם נִגְדַּד מְעוֹרְבָ בּוֹ קַמ"ל: וְאֵין לְהַקֵּל עַל שְׂבָא לָהּ בְּסוּף צוּרוֹת מְשׁוֹנָה שְׁהָרִי לֹא רְצוּ חֲכָמִים לְסַמְּוֹךְ עַל הַרוּפְאִי עִם רַאֲיִי הַצּוּרוֹ קְלִיפָה וְשְׁעָרוֹ כֹּל שְׂאֵלוֹ נְמוּחָו.

וְכַמ"ש בְּזָה שְׂאֲנַחְנוּ יוֹדַעִים שְׁשִׁינּוּי הִנֵּה מ' עֵינְפוֹב הַדָּם בְּרַחֵם מ' הַשְּׁבִירָה שְׁפּוֹתָם הִילּוּכוּ וְיִצִיאָתוּ אֲבָל גּוּף הַמַּכָּה אֵינָה מוּצִיאָה דָּם וְדַרְךְ הַשְּׁבִירָה בְּכַף שְׂאִינָה מוּצִיאָ דָּם כֹּל שְׂאִינּוּ בְּדוּק לָנוּ שְׁמוּצִיאָ דָּם וְבַלֵּא"ה אֲנּוּ אוֹמְרִים שַׁע"י הַעֵינְפוֹב שְׁהוּא מְתַעַכֵּב בְּבֵית הַחִיצוֹן וְנִשְׁתַּהֲהָ לְבוֹא חוּם הַטַּבַּע מְהַפְּכוֹ וְע"כ יִהִי שְׁיִנּוּיָי אֵלוֹ לְבָסוּף כֹּל מַאי שְׁמַתְאַחֵר לְצִאתָ וְגַם הַרְאֵינִי שְׂאֵין זֶה אֲלָא מִדָּם וְנוֹסֵתָ שְׁהָרִי אֵין זֶה בֵּין נֹסֵת לְנוֹסֵת אֲלָא בְּסוּף יָמֵי וְנוֹסֵת וְיִמָּה לָהּ לְמַכָּה שְׁתוּצִיאָ דָּם דְּנוֹקָא בְּעַת וְנוֹסֵת: וְאֵין לְהַקֵּל וְלֹא מְפָה יִישׁ לָהּ יוֹצֵא תוֹלָה בְּמַפְתָּ הַזֹּאת מְפָלֵל דְּשָׂאָר כֹּל הַנְּשִׁים שְׂנַגְמַר וְכַלְתָּה לְהָן דְּמִיָּהָם בַּה' אוֹ שְׁשָׁה יָמֵי וְהַשְׂאָר נִשְׁתַּהֲהָ

מפח מפתה בבית החיצון שלה ונימא פיון שפכר יצא הדם לבית החיצון ה"ה פאלו יצא לחוץ ז"א תדא מאן לימא לן שלא נשתתה במקורה ע"י מכת' והעיקוב הוא במקור דמי ועוד מאולימא לן שפמטמא כ"ז שהי' רואה מבית החיצון וגם מלשון הטור משמע הכי שפכת בהאי עובדא דהר"ש ואינה פוסק' מלראות כ"ז שהי' התתיכ' בבית החיצון משמע שלא הייתה ראיתה כ"א מבית החיצון שלה ואפ"ה מטמא וצ"ע אם יהי' נודאי שלא בא זה מקדש לבי' החיצון אם תטמא בו: ועדיין חל עלינו לבאר הדין פתמי' שתמצא בתוך ג' הראשונים מימי ליבונה פשיטא שהם טמאים אפי' תדעה שפפתה מוציאה דם שפל האחרוני' דחו דברי רמ"א ומכ"ש לפי שכל דבריו בנוי' על יסוד דתלינו תחילת ראיתה' במפה כמ"ש רמ"א בד"מ שלו א"כ כל שהייתה המפה שלא תתל' בו תחילה ראיתה' מכ"ש בג' ימים הראשונים שהיא בתזקת טמאה ואפ"י שהי' ראיתה' בימי ונסת' מ"מ איך תצאה מחזקת דם מקורה דו"ק בד"מ: (ואפשר בכל מאי שתולין במפה בראתה בין הנוסות תולין ג"כ להקל פנה וע"כ לא השיגו האחרונים להחמיר אלא במפה שהיתה יכולה להזהר דהנה לה להזהר אבל במפה זו שהיא בתוך מקורה שאי אפשר שתזהר ממנה אפשר להקל ועי' בט"ז): אכן בד' ימי' האחרונים מקילין בפתמי' כבשאר פתם שתמצא בין הנוסות אבל מאי שמוציא' ממש בבדיקתה אין תולין במפתה אלא בהיו' האופן המפה שהיינו תולין בו ראיתה' בתחילה אפשר להקל ג"כ לתלות בו זאת הראי' אבל ראיתה' ג' ימים הראשונים פשיטא שאין להקל שלא יצאת מחזקת מעינה אפי' אם היינו תולין תחילת הראי' במפה ועיין בתשובת הב"ח סי' פ"ה בנה: ומעתה דון מינה' אם המפה הזאת שהוקת' הי' שלא פדרך כל הנשברי' דעלמא אלא שהי' באופן' שמוציא' דם וידוע לה שלפעמי' הוצי' דם והט"ז מקי' אפי' ידוע במכ' פזו מוציא' דם באחרי' יכול' לתלו' בה בין הנוסות או בתוך למ"ד למי שאין לה נוסת ולרואה לאחר ג' ימים בימי נקיית' צריך עיון והמקיל יסמוך על הב"ח שמקיל בנה ועי' לקמן שאלה ס"ח וס"ט שהספמתי להחמיר.

וכתם שמוציאו בתוך ג' ימים ראשונים של ימי ליבונה רבים מן האחרונים מחמירין ואני פתבתי דאפשר להקל עפ"י הט"ז פיון שאין לה מנוס להנצל ממפה זו: ואלכה ואשובה לנ"ד באם שלא תדעי שפפתה מוצי' דם זולתי עפ"י רופאים בקיאים אם יכולין לסמוך עליהו ואי בעינן שני רופאים דווקא משום דהוי ליה דבר שבפירוה ונבאר אם סומכים על הרופאים האומרים שיש לה מפה בתוך מעיה בדבר שאינו ניכר והנראה ממה דאיתא פירק המפלת אר"א בר צדוק שני מעשים העלה אבא מטבעים ליבנא מעשה באשה אחת שהיתה מפלת פמין קליפות אדנומו' ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים ונחכמים לרופאים ואמרו להם אשה זו מפה שלה במעי' שממנה מפלת קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה באשה אחת שהיתה מפלת פמין שערות אדנומו' באו ושאלו לאבא ואבא לחכמים ונחכמים לרופאים ואמרו להם אשה זו שומא יש לה שממנה מפלת פמין שערות תטיל למים אם נמוחו טמא ע"כ והנה הרא"ש סוף פלל ב' הקשה על זה למה אמרו אם נמוחו טמאה הלא הרופאים אמרו אשה זו מפה יש לה במעיה ולהיתר קושיא זאת פתב הר"מ מלובלין בתשובה סי' קי"א ונ"ל צ"ל ע"כ דפי' דמלתא כף הוא שהרופאים אמרו שאין הקליפות דם רק הם בריא בפני עצמן קליפת מפה או שומא ואמרו חכמנו ז"ל תטיל למים כדי לבדוק לדעת אם פדבריהם או לאו אם הקליפות הן

הם קליפת המפה או משומא ואינם דק רק ברי בפני עצמה כמו שאמר הרופאים או הם דם נידה גמור אלא שנתניבש ולא כמ"ש הרופאים ולכך אמר אם נמוחו טמאה דלא תלינו שהם קליף ממפה אלא נידה גמורה רק שנתניבשו אין לה שום מפה ואין הענין כמאמר הרופאים אבל אם לא נמוחו אז אנו רואים שהו' כמ"ש הרופאים כו': אשר לכאורה משמע מזה שאין לסמוך על דברי הרופאים ים פל שאין יכולי לברר כמ"ש שם לבדוק אם נמוחו ואולי דווקא אם יכולין לבררו דקיי"ל פל מה שיכולים לבררו אין סומכין על החזקה אבל בלא"ה לא דאל"כ למה שאלו להם מתחיל' וא"ל לחומרא שאלו להם שאלו שהוא דם לא יועיל הבדיקה וחסבינו לי דם יבש דלא בעינו מידב דייב א"כ מכ"ש מוכח דסמכו על הרופאים להקל דאל"כ הי' מטמאין אף בלי נמוח וממילא מוכח לחלק בין היכי דאיכא למיקם עלי' דמלתא ועוד לפי מאי שפתבו חכמי הרופאים על הרפואה שנק' חכמת העיוני' וא"כ גם לדידהו נסתפק' להו' ואולי אינהו אמרי הכי למבדק בזה לאמתהדבר וכן הקשה בתשובת עבודת הגרשוני סי' ר"ב ומביא ראיי' מב"י שהביא ראיי' ממעשים אלו להא דתשובת הר"ן בסי' קצ"א אף על גב שלא הי' שם הבחנת ובדיקה זאת כמו פאן א"ו שיש לחלק דבכאן יכול לברורי אבל מ"מ קשה מנ"ל לסמוך במקום שאין שם הבחנה וצ"ל דקשה להו' גם פן למה שאלו להרופאים אם לא יסמוך עליהם אלא על הבדיקה ומיד ה"ל לבדן' אם נמוחו אם לא א"ו אלו אמרו דבר שאין בו לבדוק הוי סמכי עליהו דו"ק: ועוד אולי חשו חז"ל שפא יש עליהם דם לכך הטילו במים שפא ימס הדם מעליהם וא"ת הלשון נמוחו פל גופן משמע דהרי האמ' אף אם ימס דבר מה מעליהם תטמא וכ"כ הרשב"א בהדנ' על הא דאמר רבא פי לא נמוחו בריא הו' ע"ש ונהביאו ה"ה בשמו בפ"ה ומחל' המ"מ בין האי דפליי פלויי שמטהרין מפני שהדם תוף החתיכה שאין זה דם נידה שאין דרכו לבוא פן: וגם ממה דכת' הר"ש במקור אף שהי' דם מלונקל' ע"ג פבר תירצו הט"ז דש"ה שפל עיקרו אין דרכו לעקור המקור עצמו וכ"ת הרא"ש ג"כ בזה ה"ל לאפוקי פאן שדרכו לבוא דרך המקור מלונקל' מדם נדה שפתיב ואפשר לומר דמייירי שם שלא הי' ע"ג: וכן מציינו ביה"כ סומכי ארופאים באיסור פרת דאכיל' יה"כ ואפילו חולה אומר א"צ ואף דאפשר דבספק נפשות הקילו טפי מ"מ יש ללמוד משם: אף לבי נוקפי אם לא בעינו ב' רופאים מפני דה"ל דבר שבערנ' אין פחות משנים ולפום ריהטא אמינא דלא קרי' לי' דבר שבערנה בהגדת הרופאים כ"א בעדו' נשים אבל דבר זה מקרי גלוי מלתא בעלמא וגם בדין נדה אם עדותו בדבר נידה מקרי דבר שבערנה ראיתי שהתוס' בריש גיטין מסופקי' בדבר זה אמנם אני פרשתי' שם יצא לנו לגדון זה וע"כ ראיתי להביא דברינו שם וז"ל תוס' בריש גיטין דף ב' ע"ב בד"ה לבעי תרי אפתי לא ידע הא דפרישית דלא הוי טעמא אלא משום לעז עד לבסוף הנה דבריהם צריכין ביאור וגם המפרשים פירשו אותו לפי דרכו דלכאורה דבריהם למותר דפשיטא שהמקש' לא אסיק אדעת' מתירץ קושיותו: ונ"ל פירושו דהא ודאי מ"ש רבה שאין בקיאים לשמה מציינו לפרושי אי משום דב"ד חיישי דלמא לא נכתב לשמה ותצא האשה בגט זה שהוא פסול ושרינן אשת איש לעלמא ולאו דחיישי שביבא הבעל אח"כ לערער עליו: וי"ל נמי דחיישינו לערעורי דהבעל כדמסיק ואנו לא חיישינו למידי אלו נדע שלא יערער הו' וע"כ המקש' ס"ל הא דאמר רבה שאין בקיאים לשמה היינו דאנו חיישינו אף בלי שיערער הבעל כגון שהביאו הבעל בעצמו

והעיד שנתכתב בפניו לשמה ה"ה כק' עדים ואין לומר דס"ל להמקשה דלא חיישינן כ"א לערעור הבעל א"כ מאי מקשה דלמא הא דתנן במתני' מייירי שהביאו הבעל בעצמו לכהן סגי ליי בלחודו דאז לא חיישינן תו לערעורו וכ"ת הוא עצמו באמת א"צ לומר ב"נ כדתנן בברייתא הבעל עצמו א"צ לומר כו' הרי הוכיחו התו' בד"ה לפי שאין בקיארין שלא ידע המקשה מזאת הברייתא וע"ש בפ"י מהרש"א ובד"ה הוי דבר שבערוה האי דנקט דבר שבערוה אומר ר"י משום דבפרק האשה רבה בשאר איסורים כגון טבל והקדש וקונמות מספקא לן אי מהימן אפי' אתחזק איסורא ואלו ביזו או לא וא"ת אי עד א' נאמן בשאר איסורין אפילו אתחזק איסורא ואלו ביזו אמאי איצטריה וספרה לה לעצמה וי"ל דס"ד דחשיב כמו דבר שבערוה: והנה התוס' בד"ה מידי דהוי אכל עדו' שבתורה מסיק התו' דאין דבר שבערוה שייך אלא באישות בגיטין וקידושין וזנות דא"א לאוסרה ע"כ: והנה לכאורה פ"י תוס' בד"ה הוי דבר שבערוה באו תו' לתרץ הא דלא סגי ליי להמקשה במאי דאמר דלא אתחזק אכל היכא דאתחזק איסורא כו' וע"ז מפרשי דבאש' מספקא לן כו' לכהן לא סגי בזה לחוד ונ"ל לפרש ג"כ דלא מקש' ממה דדבר שבערוה צריכין שני' לחוד די"ל דנלמוד מנדה דדלמא נדה מקרי דבר שבערוה כמו שאנו צריכין לבוא להאי סברא במאי דאנו קיימין היכי דאתחזק איסורא ואין ביזו נאמן א"כ בנדה למה לי וספרה לה ודלמא הוא האמת א"כ נלמוד דיש דבר שבערוה דא"צ שניים לכהן מקשה ג"כ מדאתחזק איסורא וגם הו' דבר שבערוה דאז לא מצינו בשום מקום דסגי באחד פנ"ל פ"י פשוט' דברי': אלא דלפירושינו הנ"ל בדעת המקשה דאפשר דמוקי ליי בבעל עצמו א"כ לא קשי מידי מאי דסגי ליי בעד א' שהרי הבעל מקרי לא אתחזק איסורא שהרי בבעל עצמו מייירי וביזו ליתן לה גט פשר לפנינו ודבר שביזו מקרי לא אתחזק כדמוכח מטבל ומדבר שבערוה לחוד לא קשה דיש לומר מנדה ילפינן והדבר דומה להדדי מאי דלא אתחזק איסורא במה שיש ביזו ליתן לה גט ובגידה אע"ג שאין ביזוהי מכל מקום הרי אינה בחזקה שהי' רואה תמיד לכהן שוין הם דיהי' נאמן בעד אחד: אבל פד דייקנן בי' נראה דנהפוך הוא דלפירושינו שפתב' הוא עול' יותר' הגון קוש' המקשה ממה דמצינו לאוקמי לפי פ"י תוס'.

דלדידהו קשה פיון דפרק האשה לא מסיק פן במסקנא דיהי' נאמן בדבר דאתחזק איסורא ואין ביזו ומהי תיתי שפחוש לזה עד דנימא דחש ליי המקשה פאן ועוד מאין לו לומר פן ומהיכן למדו: אבל לדברינו שיש לפרש מתניתין בהבאת הבעל עצמו ניהא טפי והנ"ל לדעת פולם פי מאי שאנו מאמינן באיסורא אינו מלימוד הקרא כ"א מצד הסברא שהרי אנו רואים כל התורה האמין לכל אדם לאכול עם חבירו דאל"כ יהא האדם יושב עם ב"ב בעת בשוילם ומעבדם תמיד ופסק' להו ג"ח ויהי' תמיד ביתו עמו ונהו דבר שא"א וכן פירש ר"י ביבמות בהדני' שמצד הסבר' להאמין בכהן אבל מני' דספרה לה א"א ללמוד דלמא אתחזק איסורא שאני בשחיט' וטבל וע"כ צ"ל מצד הסבר' והא דאיצטריה וספרה לה אחרי שנאמר דנאמנות האיסורין הי' מצד הסברא כמ"ש וי"ל ב' תירוצים על זה הא דש"ה שאין ביזוהי והב' הו' תירץ תוס' דה"א שהו' דבר שבערוה: ועפ"ז נכון ביזונו לפרש המקשה גם על הבעל .

המביא גט משום דבמקום דאתחזק איסור' מנ"ל להאמינו ועיקר סמך קוש'יתו משום דהוי נמי דבר' שבערוה ואין לילף מהאמנת פל האיסורין כגון טבל אע"ג דגם שם אתחזק

איסורא ואי מהאמנת דנידה וספרה לה יש לומר דנידה לא מקרי דבר שבפערונה אלא מידי דאישיות וכו' ת נידה דכתב רחמנא ל"ל י"ל פתירוץ קמא ואין לומר דטפי קיל דבר שלא אתחזק אע"ג שאין בידו מדאתחזיק אפי' שהו' בידו וע"כ צ"ל דנידה איצטריף משום דה"ל דבר שבפערונה מ"מ קשה לי א"כ גם מנידה ליכא למילף דש"ה שלא אתחזיק איסורא אבל פאן דאייתי דאתחזיק ודבר שבפערונה מנ"ל ואם תאמר דהסברא להיפך הו' דקיל טפי דבר שבידו ואתחזיק מדבר שאינו בידו א"כ מנ"ל לומר דנידה הוי דבר שבפערונה דלהכי איצטריף קרא וספרה לה לעצמה משום שאין בידה דו"ק: ובזה אתי שפיר לשון הגמרא דכתב' ה"ל דבר שבפערונה ולא קאמר וה"ל בני"ו משום דעיקרו מזה לבד: מפל אלה מוכח להדי' דס"ל להתו' דגם נידה מקרי' דבר שבפערונה אלא שהאמינתה התורה לספור לעצמה ואף דלשנא של התוס' משמע דהוי ס"ד דהוי דבר שבפערונה אבל אין האמת פן י"ל דכוננת דס"ד דהוי דבר שבפערונה וצריף שנים קמ"ל דנאמן באחד ונדקא בדבר שאינה בתוקת איסור.

מיהו חזקת איסור ודבר שבפערונה מנ"ל פגון בזאת שהי' רואה ומראה דמי' לפנינו ונאמן ע"פ רופא ומיהו לפירושו בדעת המקשה לא משמע שהי' פשוט למקשה דה"ל דבר שבפערונה אלא הי' מסופק בזה אבל פשיטת תו' משמע דפשוט להם דהוי ס"ד דה"ל דב' שבפערונ' דבעי שנים ואפ' מיהו דדברי הרופאים ה"ל כמו גלוי מלתא בעלמא ואינו דומה לעדות דבר שבפערונה דבעי שנים והדבר צריף עיון: איברא בעיקר האמנת דברי הרופאים לא מלאני לפי להקל למעשה וכ"כ הרב בתשובת עבודת הגרשוני גם הר"ן לא רצה להתירה על סמך שאותו חצץ אדום דרף להוליד בפליות אלא שאר היתרי' ובדיקו' כמ"ש ע"ש ואף שהי' לה פאב הדבר מורגש שהאמת אתה עכ"ז צידד אחד אל אחד להתירה ומכ"ש בזמנינו לכן קשה לסמוך על הרופאים אפי' ישראל: ופתח פתוח לדברינו מצאנו בסי' קפ"ז שמסופקים לסמוך על דברייהם אפילו לאסור אשה איסור עולמות ואפי' מילתא דעבידא לגלויי שמתירא לשקר: ועוד אגי' לה בשריות' דהו' איתת' פי מה שכתבנו בענין השבר שאינו מן המכו' המוציא' דם היינו אם הוא שבר כמ"ש מעניין שנקרע הפריס' אבל נמצא לפעמים מתקלקל רחם האשה ע"י העתקת הנוולד ע"י מילדת שאינה בקיאה ומתנתקי' קשרי' ויוצא' האם חוצה או תולה למט' ממקו' רבית' וז"ל ספר החיי' ספר י"א תקירה ב' שאלה ז' לפעמים נתקי' קשרי' של בית הרחם או מתרפכי' ויוצאי' לחוץ מקצתה או פולה תלוי' ועומדת וסיבותי' רבו' וחולי זה ניפר לעין ונראה שם עובי' כפיצה עם פאב וכוכד בערוו' וצער בהליכה עכ"ל: וכעת ראיתי תשובה חדשה הובא' לפני מהרב החסיד ר"ש אבוהב מוויניציא ז"ל סי' ק"ע ז"ל לפי הצעת המעש' לא נמצאת מפה באם עצמה לתלות פה ולא דמי' לדין נעקר המקור המובא בגמרא ופוסקים ואיני רואה מן הדין להתירה לבעלה מפני שהדברי' נראי' כפי דרכי הטבע שהדם בא מן מקרה הרפיון שהוא שמתפשט בגידו וחולשת כח המחזיק כפתוב בספרי הרופאים ולא יגרע מפני זה איסור דם גדות שהרי מן המקור הוא בא ומעניין אחד הוא והתורה טמאתו דה"ל כמו קפצה או עשאת צרכי' בחזק או פההי' דבעתות' מרפי' ושינוי מראה דם אינו סימנא להתירה כי נודאי דם הבא מן חינו' או אונס או חולי אחר משונה משארדמי הנוסות הטבעי' עכ"ל וכן נמצא מזה בסי' פ"ז מתשובותיו: ואחרי הדברים נ"ל כי גם מעשה הזאת בכל תנועותיו נראה שפן הוא והיתה השבירה בעניין זה מן

המקור ולא מהפלת הדקין אל תחת הפריס' וא"כ צ"ע אם נדמה אותו למ"ש בש"ס אין דרף אשה להיות רואה כף להיות המקור חוץ ממקומו הטבעי ומקומו המוטבע לו ואין לומר שאין לנו אלא מה שמנו חו"ל שאין דרף אשה להיות רואה דם בתתיכה אבל בעקיר' המקור בזה האופן על ידי העתקת קשריו וריכוף לבד י"ל מה לי הכא ומה לי התם וכמ"ש הר"ש הנ"ל בתשובתו וגם מקרא אתי' לן יען השפף נחוששתו ותגל ערונותו והגברת הדם אינה כ"א ממקור דמי' ולא מן המכה שאין בגוף ההכאה הוצאת דם י"ל דגם הר"ש מקיל אפי' בדם נידו' עצמן שהביאן התתיכות לחוץ שהי' טהורה כמ"ש הט"ז ע"ש בהר"ש שלא אסרה התורה אלא אם המקור נשאר במקומו והדם יוצא ממנו מה שא"כ פאן שהמקור עצמו מוליך הדם עמו ואין זה דרף ראוי' שאסרה התורה והוא לשון הרא"ש שהביא הב"י הרי ג"כ שדיקמה מילתא למילתא ואינו ממש מ"ש חו"ל ואף אנו נאמר פן שאין דרף הדם לבוא כזה שיוצאת הרחם לחוץ ושלא במקומו המוטבע לה: והנה לולא דמסתפינא ה"א לפרש עובדא דר"ש וגם האי דאמר ר"ל בנדידה דף מ"א מקור שנעקר כ' אשר לכאורה כמה קושלי' מצינו בכל הפירושים ובתחילה בדברי הר"ש על האי עובדא הקשה למה לי לפירושו דהר"ש דהרי גם לדעת רש"י מצינו לטהורי ועוד לא פירש אם הי' דם עם התתיכה כמו שהוסיפו הטור ורי"ו ולא היתה פוסקת מלראות כ"ז שהי' התתיכה בבית החיצון והדבר פלא שלא מצינו שכתבו הר"ש בהדיא בהמעשה שפא לפניו וגם ה"ל לפרש מה שהוכיח הב"י שע"כ היו התתיכ' קטנות דלא יהי' פתיחת הקבר ע"י לטמא אותה משום לידה וגם שלא נמחוה הם עצמן ומאי שכתב וכמין תתיכה בשך נופלת לה בבית החיצון אינו מוכן דזה עצמו תחילת המעשה שנעקר מקור שלה לפי המוכן ועוד יש לבדוק לפחות שלא יהי' דם ע"ג התתיכה וגם תתיכות המקור אינם פלויי' ועוד למה לא נתלה במכה רבה כזאת שיצא דם הרבה מקרעיו וגם בעובדא דמימרא דר"ל הרי אין לה מכה רבה מזו וה"ל לטהרה אם יצא ממנה דם ועוד מאי מקשה דלמא באמת הי' דם עמה: ואני אומר במחילה מעצמותיהן הקדושים, פי נ"ל דהכי הנה מעשה כמ"ש שלא נפל המקור פולו לחוץ שהוא דבר שאינו וגם תתיכה ממנה הוא פלאי להיות פן ומאי חידוש בו הש"ס דמהי תיתי לא נשאר שמו' עליו ברוב שנשאר בו א"ו שפולו תולה לחוץ כדרך שכתבנו וקמ"ל ר"ל דטמאה בכל דם שיצא למטה ממנה דרף ערנות' אף כי תלוי הו' למטה שמו' עליו ומה לי הכא, ומה לי התם ועל זה מבי' מקרא דגם הקרא בהכי פירשו ר"ל והמקשה ס"ד אף שאינו יוצא ממנו דם קמ"ל דטמא משום אותו התתיכה שכתוכו אגור דמו ויוצא דרף בשרו של חוץ שהוא בית החיצון טמאתה ר"ל למקשה דם אמר רחמנא ולא תתיכה ואפ"ל ר"א ס"ד לטהר דהרי זה: כאלו לא ראתה כלל ונהרי הוא לפחו' כרואה בתוך שפופר' ומעתה אין להקשות דה"ל דם מכה שהרי אין זה מכה שמוציא שום דם ע"י המכה כ"א מתוך בשך המקור עצמה ואולי גם רש"י פינון לזה הפירוש ולא מיירי בעוקר תתיכה מן המקור מעולם ומה שפירש מקור' שנעקר תתיכת בשך בא לפרש דמילת מקור הוא על נביעת מקור דמי' ובא לפרש דמיירי על תתיכת הבשך שנקרא מקור.

והכי נ"ל לפרש עובדא דהר"ש והי' שנפל וניתק מקורה לחוץ ומ"ש וכמין תתיכת בשך נ"ל לגרוס ולא תתיכו' בני"ו שהוא מורה תתיכו' רבו' וכן הגי' נופל לה בבי' החיצון לשון יחיד ולא נופלת לה וכן הוא בהדיא בהרא"ש אלא בא להורות על האי עובד' ממש

ואתי לאשמועינן דכה"ג יש לטהר אפילו אם תראה דרף מקורה למטה פנין שהוא בבית החיצון ואין דרף אשה להיות רואה פן וצריף לאשמועינן מאי דלא אשמועינן מהאי עובדא דר"ל בנזדה דאי משם ה"א דווקא שאין שם דם עם נפילת המקור ולדידה קמ"ל אפילו דם שיוצא דרף המקור טהור שאין דרף נשים לראות כף ואי מהמקשה דר"ל יש לומר דמייירי בלי דם וטמאה טומאת ערב מפני גוגעה במקור שיצא לחוץ: והנה לפי דברינו אלו יהי' הדין במכה כזו של יציאות המקור כל דם שיצא ממנה טהור ואיהו גופא עובדא דהר"ש אכן מי יקל ראשו לכנון הלכה ע"פ פירושו מה שלא פירשו הראשונים והנ"ל פניו דבעובדא כזה אין דרף שיצא ג"כ דם מן המכה אלא דרף הרחם הנדחק והוא למטה ויוצא דמו מפיו והרי שמו עליו מה לי הכא מה לי הת' ומק' מל' הוא יען השפף וגו' ומי יאמר שאין דרף אשה להיות רואה כף ואולי נטיית' ל מטה מרבית' דאם הוא כדרכה לנטו': ובתשובה צ"צ סי' פ"ו רוצה להקל באם שנתק' והנ"ל כתבב ח מדברי הר"ש אביהב נראה פן כי הוא דם המקור אתו התור' ומעיין אהד הוא ומה לי הכא ומה לי התם ודי כנה להבין.

אן נוטה לפי בנדון זה בעסק השברי' שאריכין בדיקה. ע"י נשים בקיאי' לידע עניינם לטהר אשה ע"י ומתוך דברינו ילמדו היטיב: לה אשר נשאלתי על כבד שרוי' במים מע"ל האמת אגיד כי בא לידי מעשה כזה באלו הימים והתרתיה מבלי משים בו עיוני כ"א למראה עיני דהא דאמרנו כבד מבןשלת לבדה מטעם דאין אנו בקיאים מאי נקרא שלוק וכמ"ד שלוקה אסורה ובכבוש הרי אמרו כמבןשל ולא נכנס בגדר שלוקה כלל פן חשבת' באותו פעם נת"ל שלא יצא מכשול מתחת ידי באותה הוראה כי שם הי' ג"כ ספק אם הי' מע"ל במים שמשרתת הבית אמרה שהחליפה המים ובאמת הי' משקרת בעיני הב"ב ועכ"פ מידי ספק לא נפקא.

ומעתה שמת' קצת עיוני בפסק הזה ואמרתי לענ"ד להקל אחר שיספמו עמי רבותי ובעלי הוראה והנה האוסרים המה האחרונים בתשובה באר עשק ובתשובת צ"צ סי' קכ"א ובתשובת ח"י כ"ז והנה פולם בחדא מחתא דיש לחוש אחרי שק"ל כבוש כמבןשל אולי דווקא בכבוש מע"ל בצמצום אבל אחר שנקבשה ביותר מזה נכנס בגדר שלוק שכולעת ג"כ: ואני אומר במחילה מכבודם לומר פן וכל מדת חכמי' פן הוא אחרי שאמרו כבוש כמבןשל הו' פן לעולם ואעפ"י שלא חשו לומר כבוש כשלוק פניו דאין בו נ"מ כמ"ש בתשובה ח"י אני אומר מ"מ ה"ל לחוש לבאר דבריהם וראי' לזה כמו שאנן פסקינו מליח פרותם דצלי שאוסר כ"ק או נטילה ולא אמרינן כמה דנמלח יותר משיעורו שיאסר יותר כ"א בנה אמרינן אם נמלח כמו שמולחי' לדרף דבעי שרי' אבל לא אמרינן דיאסר יותר מפדי קליפה (אלא דאין מחמירי') ואע"ג דהחוש רואה שמליח המרוב' נכנס לעומק הדבר ומרתיחו ועכ"ז אמרינן דלא נאסר יותר מרתים דצלי וה"ה גם נשתקה זמן מרובה במולחו אשר נראה לעין שהמלח נבלע בעומק לית דחש לאוסרו יותר מרתים דצלי אחרי שגזרו דמליח הרי הוא פרותם ולא נחית לחלק בכל אלה מכ"ש בנה שיש פוסקי' בלא"ה דס"ל דכבוש צונן לאו פלום הוא ודווקא כבוש דחומץ וציר הו' כבוש ויש דבעי כבוש ג' ימים דווקא ובלא"ה הדבר חידוש הוא דהרי אנן רואים אם בתוך זמן מע"ל.

נחלפו המים ולא אמרין דמ"מ פיון דהכבד היתה שרוי' מע"ל ומאי מהני לן האי זמן מועט שנגלקח מן המים וכמדומה שנוהגים להתיר אם נלקחת תוף מע"ל זמן מועט אפי' נחזרו לאותן המים עצמן כל שלא נשרו מע"ל בפ"א ולא אמרין בו דבר ע"פ החוש אלא אמרין כל דבריהם פן הוא ונוקא בפ"א הוא כ"ד שעות עושי' פבוש ה"נ לא נ"מ במאי דנכבשי' יותר לומר דה"ל כמו שלוקה ובר מן דין גם בהאי דינא דשלוקה רבו המתיר' דהרי פן פסק הרשב"א בתה"א וקרא"ש וכן משמעות הש"ס בהדנ' וא"כ מכ"ש דלא נאסור בישול אטו שליקה לומר דאין אנו בקיאיין בשלוקה וכן פסק מהר"ל להתיר הכבד שנתבשלה לבד' ולא גזרינן אטו שלוקה ומכ"ש לאסור פבוש שהו' שלוקה זה לא שמענו מעולם וכן פסק בס' פרי חדש להתיר כבד שנוכבש' מע"ל: ובר מן דין נ"ל בדין בשך שנוכבש יום שלם ג"כ מה שנוהגים לאסור בצלי הי' מצד החומרא בעלמא ולא מן הדין אשר מזה יראה שיש להקל עכ"פ בכבד שנוכבש' וז"ל הב"י בס' ס"ט פתב האגור בשך ששקה מע"ל ראיתי אוסרים אותו כו' ויש מתירין לצלי ונתוס' התירו בצונן אפי' מע"ל: ומביא עוד ג"כ בשם הש"ד שיש מתירין בשך ששקה במים מע"ל בצלי ובאו"ה קלל ב' אוסר אפי' בצלי ובהגהות ש"ד כת' ע"ש מהר"ם דהא דאמרין לאסור בשך שנושרה במים מע"ל היינו אם אין במים ס' נגד כל החתיכה אבל אם יש במים ס' נגד החתיכה אז הדם שיצא בטל ואפי' חזר ונבלע בבשך אינו מזיקו ומה שנושאר בחתיכו יצא ע"י מלח עכ"ל וע"ש:

ופסק בש"ע בבשך מלוקלך בדם שמוטר לצלי והקשה הש"ך בבשך המלוקלך מהי תיתי להתירו בצלי דהרי קיי"ל דם בעין אינו יוצא לא ע"י מליחה וצלי ובתשוב' באר עשוק הקשה למה התיר הרב ב"י בצלי אחרי שפסק פבוש כמבושל גמור ובמבושל לא מהני בצלי וכן פסק מהרש"ל משנה דין פבוש למבושל גמור לאסור אותו חתיכה אפי' בדאיכא ס' ונ"ל דעת הרב ב"י דס"ל דדם בעין שעל החתיכה ג"כ אעפ"י דהו' דם בעין ובענין דליכא ס' גם נגד הדם בעין מ"מ פיון דלא נכבש מיד פי אם לאחר ד"ד שעות הרי בנתיים נתבטל הדם במים וה"ל כמו דם פליטה אעפ"י שנובלע אח"כ בבשך יוצא ממנו בצלי ואעפ"י שפבוש כמבושל מ"מ כמבושל טבע הבישול להקשו' הדם בתוף הבשך נמצא יש לחוש לדם שפירש ממקום למקום ואח"כ שהקשה בבישול ע"י רותחין נמצא לא יצא עוד אבל טבע הפבוש בצונן אע"פ שפועל כמו בישול לעניין שמבליע ומפליט כמו הבישול מ"מ החוש מעיד שאין מקשה הדם ואדרבא מרככו נמצא שיש תקנה שיצא עוד כמה דאמרין בבשך טפל שנופל לציר שע"י צלי יצא כל מה שבלע ממקומו וזהו ג"כ פוננת המ"כ שכתב הרב ב"י שסיים וכתב לא עדיף מהפלי שני לכאורה קשיא דהרי מליח דרותח לצלי עדיף מפלי שני מכ"ש פבוש דהו' כמבושל גמור אלא ודאי על זה פיון פי טבע פבוש אינו מקשה הדם שלא יצא כמו בישול שחולט הדם בתוכו אחר שפירש ממנו ואפי' בדאיכא ס' יש לחוש שפירש ממקומו בתוכו ונתקשה ולא יצא לאפוקי בכבוש מה שנתעורר לצאת בודאי יצא ומה שיצא וחזר ונבלע בו תצא על ידי שיפלוט דם דידי' בצלי.

ואם מה שפסק רמ"א בבשך שאסור אפילו לצלי היינו משום דחש לי' לדברי האוסור והיתר הארוך שאוסר אפי' לצלי משום דס"ל דדם בעין שע"ג אף שנמס בתוף המים כל כמה דלית בה ס' נגד הדם מקרי דם בעין אבל ונדאי מה שכתוף הבשך שיצא ע"י פבוש

מקרי פליטה: ובזה מתורץ מה שכתב בת"ח פלל ג' סי' א' על האיסור והיתר הארוך שפסק דלא בעינן ס' כ"א נגד הדם שעל החתיכה וכתב בת"ח ואין דבריו נראים דמאחר דשקה מע"ל ואנן אסרינן מטעם פבוש כמבןשל ממש ומוציא דם שמובלע בו לכו בעינן ס' נגד פל הבשר וכו' ולפי מ"ש ניקח דשאני דם פליטה דידקה דלזה ודאי מהני צלי ואפי' מליחה מהני והקשה פן בהדיא באו"ה למה לא מהני הדחה ומליחה ומשני בחד שינויי שם משום זה הטעם עצמו דה"ל דם בעין לאפוקי בחתיכה שנפל לציר דמקרי דם פליטה וע"ש: אמנם לישנא דמקור"ם בהגהו' ש"ד משמע דבעינן ס' נגד פל החתיכות אכן כבר פירשו הרט"ש בס' מבוא השער' והקשה מני' ובי' ופי' דהכא גזרינן דלמא פל דמו ע"י פיבוש וא"כ תו לא שייך לומר אידי דיפלוט דם דידק' יפלוט גם דם דאחרנינא ודמ' לחתיכה שפלוט פל דמה וציר' ונפל לציר שאסורה: והנה פל זה בבשר אבל בפכד לית דין ולית דיין שתאסרנה ע"י פיבוש אם משום דם שבה שפי' ממקום למקום נ"ל דזה לא שייך בפכד שפלוט דם וא"כ לא איבעי' בש"ס בפכד' כ"א אחר שפירש דמה אבל כ"ז שהדם בתוכו אף שפי' ממקום למקום לא נאסר שהתורה התירה אחר שפלוט דם: ועוד גם מה שנתעורר לצאת יצא ע"י צלי' כמ"ש וע"כ לא אסרו בבשר שיש לחוש שיצא ע"י פיבוש פל דמו ותו לא אמרינן אידי דיפלוט דם דידק' אבל בפכד שפלוט דם לא שייך זה וגם לפי תירץ התוס' לחד תירוץ אחר דף ק"י שאינה פולה דם כ"א בשפע כו' לפי שפולט' בשפע רב מאן לימא לן שפולטת בכיבוש פל דמה עד דלא יפלוט עוד דם דידק': הנה מפל הין נרא' פשוט שפכד שנכבשה יום שלם מותרת בצלי אח"כ בלי ספק' וכן פסק בס' פרי חדש בלי ספק: אמנם האוסר יש לו לחלק באשלי רב רבי כמ"ש וחזקי לב בהוראו' המתירי' כזה יש להם סמך גדול: אמנם אם לא הדיחו הפכד מתחלה ואין במי ס' נגד הדם בעין שעלי' יש לאוסרה אבל אם הודחה מתחלה או שיש ס' נגד אותו הדם לבד יש לסמוך להקל פן נראה לי: (והפלי שבו נכבשה יש לאסור בלי ספק אם אין ס' במים נגד הפכד.

ויע"ש במקומו: לו ואשר נשאלתי עוד בא' שנתחייב ליטבע לב' בני אדם בשני עסקי' אי יכול ליטבע לשניהם בפעם אחת אני אומר דנודאי אם שניהם רוצים ממנו שיטבע מיז איזי יטבע לשניהם כא' בין שאומר שבוע לא לה ולא לה ובין שאומר שבוע לא לכם בידי יוצא ידי שניהם דשבוע הוי אלא שיש חילוק ביניהם לענין קרבן שבועה וכיון שפן ראוי לכל ב"ד ישאל למעט בשבועה ומאי נ"מ לדידהו: אלא דלכאורה יש לא' לטעון אין אני חפץ עדיין בשבועה ולכאורה נראה בסי' ט"ז וכ"ד ופ"ז דטענתו בזה טענה אבל כנראה משם בסמ"ע פל שיש נ"מ לנתבע דזילי נכסי וכיוצא בזה אין שומעין להתובע אא"כ יאמר שיש לו להביא ראיה ואז נותנין לו זמן כפי ראי' עיני הדייני' כמבואר בסי' הנ"ל באורח' וא"כ פאן שיש נ"מ גדול גם פן להנתבע שהוא רוצה ליפטר בפשי' בשבוע א' ויש בזה נ"מ טובא הא' אחרי אשר נהגו ישראל קדושי' להתפשר בעד שבועתיה' כפי הברכה אשר ברכם השם ואם אי אפשר לו להתפשר שרוצה התובע ממנו יותר מיכולתו לבבז ע"ז נשבע על הפל וכן בנדון זה יש נ"מ בזה ובלא"ה נמי אינו רוצה להתולל שני פעמי' ודי לו להיות רשע שעה א' בעיני ההמון ואפי' בבא התובע מ' טענה טוב' שרוצה ליתן לו זמן כדי שבתוך הזמן נראה אנפשיה ויזכור הדבר אין שומעי' כ"ז שיש טענה לתבע פנ"ל ואם יזכור אח"כ יתן לו ממילא ולא בשביל שנשבע לו פטו' מממונו ואם

חשוד אַממוֹנָא חשוד נְמִי אַשְׁבוּעַתָּ וְדו"ק: לזוּ וְאֲשֶׁר נִשְׁאַלְתִּי עַל מָה שֶׁפָּתַב בְּס' בֵּית הַלֵּל דְּכּוּלָּא עֲלָמָא סְבִירִי לֵיהּ בְּעוֹף שַׁצ"ה הֵם בְּפָנִים לְצַד חֲלָל הָעוֹף וְלֹא לְצַד חוּץ וְכֵן נוֹהֲגִים עַכ"ל הֵנָּה לֹא לְבַד שְׁלֵא רְאִיתִי מִימֵי נוֹהֲגִים פֶּן כ"א בְּהִיּוֹת שָׁם רִיקְבוֹן אֵין בּוֹדְקִין אַם הוּ' מְצַד חֲלָל הָעוֹף אוֹ חוּץ אוֹ מִן מְצַד הַצְּדָדִים וּמְטָרִיפִין אוֹתָהּ: אֲלָא גַם בְּשׁוּם סֶפֶר לֹא רְאִיתִי פְתוּב פֶּן וְכַמְדוּמָה שְׁאִיזָה תִּלְמִיד טוֹעָה פְתָבוּ בְּשִׁמוּ שְׁלֵא יִמְלֹט מְלֶהזְפִירוֹ א' מִהֶן דְּבָר מְזָה וְלֹא לְבַד שְׁלֵא הַזְכִּיר אֲלָא שֶׁפָּתַב הָרָא"ש ע"ש רש"י שֶׁקִּבְּלָתוּ שְׁהֵם מְצַד חוּץ מְקוּם שֶׁהִזְנִיב נוֹפֵל עֲלֵיהֶם וְכֵן בְּעוֹף וְכִינּוּן שֶׁפֶן הוּא א"כ מֵאֵן כ"ע דְּמוּדוֹ שֶׁפָּתַב בְּס' בֵּית הַיֵּל לִפְנֵי שֶׁמְקוֹר הַמְּחַוְלָקִי בְּדָבָר זֶה הוּא רש"י וְרַבּוֹתֵינוּ עִם הָרָאב"ד וְהַבָּאִים אַחֲרֵיהֶּ הַרש"ב א וְהַר"ן וְהַר"אש וּמַהֲר"ן חֲבִיב הֵם שֶׁחָשׂוּ לְדַבְרֵי שְׁנֵיהֶם וְכִינּוּן שֶׁמְצִינּוּ בְּהִדְיָא בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל רש"י שֶׁפָּתַבוּ עַל דְּבָר זֶה שֶׁגַם בְּעוֹף הֵם בְּמְקוּם שֶׁהִזְנִיב מִפֶּה עֲלֵיהֶם א"כ מִן הָרְאוּי לְחוּשׁ לְדַבְרֵינוּ כְּמוֹ שֶׁחָשׂוּ בְּבִהְמָה לְדַבְרֵינוּ וְאִיהוּ דְּפָלִיג הֵתָם בְּבִהְמָה וּפְלִיג בְּעוֹף וּמַכ"ש שֶׁבִּשְׁעַת עֲשֵׂה עֵיקָר מְדַבְרֵי רש"י כַּמ"ש הָרָא"ש ג"כ וְהוֹכִיחַ מְדַבְרֵי הַר"י ר"ף וְע"ז סַמּוּד רַמ"א שְׁדִיעָה הָרְאוּשׁוֹנָה עֵיקָר: וְאֲפֹשֶׁר בְּמְקוּם הַפְּסֻד מְרֻנְבָה אוֹ לְכַבּוֹד שֶׁפָּתַ דִּישׁ לְהַקֵּל כַּמ"ש בְּס' לְחֵם חֲמוּדוֹת וּמַכ"ש דְּנִיחָשׁ לְהַחְמִיר לְדַעְתָּם.

אַמְנָם נ"ל דְּבְעוֹף לֹא פְלִיגִי וּכ"ע ס"ל דַּצ"ה בְּעוֹף הֵם מְפָל צְדָדֵי הַרְגֵל וְרוֹב מַה"טוּ הֵם מְלַפְנִים וּמְלַאֲחֹר וְאֵין שָׁם גִּידִין זוּלְתָן הַט"ז וְזֶהוּ שֶׁפָּתַבוּ רַבּוֹתֵינוּ דְּרש"י וְגַם בְּעוֹף הוּא כְּמוֹ רֵאִי לְדַבְרֵיהֶם שֶׁהֵם מְאֻחֹרֵי הַרְגֵל לִפְנֵי שֶׁגַם בְּעוֹף מֵהֶם שָׁם אִף שִׁישׁ ג"כ מֵהַפְּנִים מֵהֶם יוֹכְלוּ לומר שֶׁהֵם ג"כ מְצַד חוּצָה כְּמוֹ בְּעוֹף וְכֵן פָּתַב הָרָא"ה בְּהִדְיָא בְּבִדָּק הַבֵּית שְׁלוֹ וְנ"ל עַל מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּתַה"א בְּעוֹפָא שֶׁיִּתְסִיר הַנוֹיָן אִי אֲפֹסִיק חַד מִנֵּיהוּ טְרִיפָה כו' וְשִׁיעוֹר צ"ה בְּעוֹף עַד הֵיכָן לְמַעְלָה לֹא נִתְפָּרֵשׁ וִי"ל שֶׁאִף הֵן דִּינּוּן כַּצ"ה שֶׁל בְּהִמָּה דִּקְוָה.

דְּכִינּוּן שְׁלֵא נִתְנוּ שִׁיעוֹר אֲלָא לְבִהְמָה גִּסָּה ד' בְּטָדִי וּבְדִקְוָה נִתְנוּ סִי בְּמֵרֵאִיתוֹן עוֹף נְמִי כְּבִהְמָה דִּקְוָה דְּמִי שֶׁאֵל"כ הִי לְהֵם לְפָרֵשׁ עַכ"ל הַרש"ב א וְכַתְּבַהּ הוּ' בְּבִדָּק הַבֵּית וְנ"ל וְלִית' דְּסִימְנֵי בְּהִמָּה דַּצ"ה לֹא שְׁיִיכִי בְּעוֹפ' כָּלֵל דְּבִבְהִמָּה דְּאִיכָּא תִּלְתָּא דְּחֻשִׁיב' צ"ה וְאִיכָּא אַחֲרֵינֵי שְׁיִיכִי הֵנִי סִי אֲבָל בְּעוֹפָא דְּכּוּלְהוּ צ"ה לֹא שְׁיִיכִי הֵנִהוּ סִימְנֵי אֲלָא עֵיקָרָא דְּמִלְתָּא בְּעוֹפָא מְשֻׁנְבְּלְעִי בְּבִשְׁרֵי אֵין דִּין צ"ה עֲלֵיהֶם: וְהַקְּשָׁה עַל הָרָא"ה בְּמִשְׁמַרְתַּת הַבֵּית שְׁלֵא הֵבִין דְּבָרֵי הַמְּחַבֵּר שֶׁהוּא חָשַׁב שֶׁהַמְּחַבֵּר פָּתַב עַל גּוֹפֶן שֶׁל גִּידִין אִיזָה יִמְנָה בְּעוֹף בַּצ"ה וְשִׁימְנָה שְׁיִהֵל אֵלִימֵי וְלֹא קִטְיֵנִי וְזֶהוּ שֶׁיְבוּשׁ הַהִבְנָה מְמַנּוּ וְאֵין הַכּוּנָה אֲלָא עַד הֵיכָן הֵם מְתַפְשָׁטִי וְדַבְרֵי אַבְיֵי בְּבִהְמָה דִּקְוָה כּוּלְלִים ב' עֲנִינֵינִי הֵא' אִיזָה שְׁנִמְנָה מְפָלֵל צ"ה וְאִיזָה שְׁלֵא נִמְנָה מְפָלֵל וְעוֹד בְּמָה שְׁנִמְנָה מְפָלֵל עַד הֵיכָן הֵם מְתַפְשָׁטִים וְחַוּוֹרֵי וְזוּגֵי הֵינּוּ לְדַעַת עַד הֵיכָן מְתַפְשָׁטִי וְע"כ פָּתַב הַמְּחַבֵּר שֶׁבְּעוֹף פֶּן הוּא דְּכָל שְׁעוֹלִים לְמַעְלָה הֵם מְתַרְפְּכִים פְּעִין בְּשִׁיר וּמְתַאֲדָמִי וּמִשָּׁם וְאִילָף לֹא יִקְרָאוּ גִידִין אֲלָא בְּשִׁיר כו' וְלִי נִרְאָה דְּהָרָא"ה רְאָה בְּדַבְרֵי הַרש"ב א גִּירָס' אַחֲרֵית' כְּמוֹ שֶׁהִבִּיאָה בַּכ"מ בְּשִׁמוּ בַּפ' ח' מַה' וְנ"ל וְכַתְּבַהּ עוֹד הַרש"ב א שִׁיעוֹר צ"ה בְּעוֹף מְסַתְבָּרָא שֶׁהִסִּי בְּהֵם פְּאוֹתָן סִימְנֵים הָאֻמּוֹרִים בְּדִקְוָה לְפִי שֶׁבְּדִקְוָה לֹא נִתְנוּ קֶצֶבָה לְשִׁיעוֹרוֹן אֲלָא נִתְנוּ סִימּוֹן בְּגוֹפֶן בְּעוֹבֵינּוּ וּבְמֵרֵאִיתוֹן וְהֵן הֵן הַסִּימְנֵי בְּשִׁל עוֹף ג"כ וְע"ז וְדִאִי קִשְׂיָא וְהֵנָּה יִרְאָה אַחֲרֵי שֶׁפָּתַבוּ שֶׁבַעֲלַהּ הַמְּשַׁמְרַת הַבֵּי הוּ' הַרְשֵׁב"א בְּעֶצְמוֹ פָּתַב הֵנָּה מְשַׁמַּע שֶׁהוּד' הָרָא"ה בְּזָה שְׁאֵין סִי לְהַפִּיר אִיזָה הֵן צ"ה בְּעוֹף אֲלָא כּוּלְהוּ צ"ה הֵן וְגִי' הַסֶּפֶר כַּמ"ש לְעֵיל הוּא גִי' כּוּנָה אוֹ שִׁישׁ

לתרץ ג"כ שהגני' ההי' ג"כ נאמרת על השיעור ופירושו' הכי דקאמר כמו דבגסה נתן סי' לאורן ארבע בטדי ובדקה לא נתן ארן אלא נתן סי' במראיתו או בעוביין ואפשר דס"ל דכל הגני סימני' דדקה הו' לסימן אורן גם סי' אילימי דכל שמתארכין הם מקטיני' וה"נ דכונותי' נדע בעוף מאי דשייכי מסימני' דקה לעוף כלומר כל היכי דזיגי ואף שאין כל הסימני' שייכי לכאן מנ"מ פיון דשייכי מה דשייכי ובדקה יש הרבה סימני' ובעוף יש מהו דשייכי לאורן א"נ כולהו איתנהי בעוף ג"כ לסימן אורן ואולי נוכל לפרשן ג"כ בעוף ומיהו לא פליגי בזה דכולה הגני צ"ה הו' וכן בדקתי אני ומצאתי שאין שם יותר מט"ז חוטין ואם באולי ימצאו יותר לא ימלט אחרי שאינן חלוקי' משארי החוטין שה"ל להש"ס ליתן בהם סי' בעוף וזה בלי ספק אחרי שלדעת רש"י בבהמה מונחים לצד הזנב ומה שמנוח בעוף לצד הזנב אינן חצי הגידין מן הט"ז ואחרי שבדקתי אחרי המוסק"לי שיהם דבוקי' בהם וזה בלי ספק לדעתי לכן נ"ל להחמיר בשל עוף כל שנקב מכל צדדי הרגל במקום צ"ה אפי' במקום הפסד מרובה ולכבוד שבת ודי בזה לח ועוד נשאלתי על מ"ש הט"ז בסי' ל"ג ס"ק י"ב וצווארו מלוקלף בדם כו' לא ידעתי במה נסתפק' פשיטא דמייירי מבחוץ ולישנא דצווארו משמע הכי והאי מעשה דרבא דאתא לקמ' בר אנון כי מסמוס קועי דמא הכי הוי ובנודאי היתה שם קודם שחיטה: מה שפסק באם נראה דם מבפנים מחוץ לסימנים דלא חיישינן אף לדין סבתו הוא פן שנוצר הדם מ' מפה לשם אבל לא ניקב מעולם דאילו ניקב או עשה איזה שריטה בעור הצוואר מבחוץ ה"ל ליראות ביותר לאפוקי חבורה וראוי הדבר ונכון לפסוק פן ואין לנו לחוש למאי שלא חשו אינהו: לט שאלה אודיע לאדוני מאי דתמ' לי הייתי פה ערב חג השבועות במרחץ וראיתי המקנה שלהם הוא אבן שחקקו ולבסוף קבעו והעמידו בבית המרחץ על הארץ והמים נשפכים לתוכה דרף מרזוב וצינורים וע"י פרזא סותמי המים אם היא מלאה ושורש המים באים ממעין לכו' לא רציתי לדקדק באיזה ענין נעשו הצינורות כי יש להם על מי לסמוך ולמטה מן הצד יש נקב כשפ"ה שבו המים יוצאים מן האבן והנקב הוא קרוב לשולים: תחלה יש לפקפק שהמקנה היא בצמצום השיעור כי נראה לעניית דעתי שחלל המקנה צריף להחזיק פעמיי ארבעים סאה כדי שאם יטבול בתוכה ויגביהו המי' שפתה לא ישפכו לחוץ דהא כבר שיערו חז"ל מים שכל גופו עולה בהם מ' סאה וחסר קורטב אינו יכול לטבול בהם מ' יכניס ראשו להקל במה ששיערו חז"ל וא"כ אע"ג דשיערו מ' סאה מים החלל צריף להיות גדול יותר כדי להחזיק פ' סאה וכאן הוא בצמצום פ' סאה ע"פ החשבון: ולזה החרשתי כי יכול להיות פ' בגמרא מים שכל גופו עולה בהן מ' סאה וא"כ המים הם יותר מגוף האדם: או יש לומר להיפך שעובי גוף האדם הוא יותר מהמים העולים עליו מלמעלה ומלמטה וזה נשאר אצלי בעיון אם צריף להיות חלל המקנה פ' סאה או פחות יותר ולזה לא יוכל להברר מחמת שאין אנו יודעי' באיזה אדם שיערו חז"ל: שנית יש לפקפק שהמקנה היא כלי ואין טובלי' בכלי אלא שהנקב שלמטה מטרהו מידי כלי ובפ' איתא בסי' ר"א סעיף מ' שהנקב צריף להיות דווקא בשולי הכלי שלא יחזיק שום מים אפי' כל שהוא אבל אם מחזיק רק כל שהוא עדיין לא נעקר שם כלי ממנו וכאן נשאר הרבה מים אחר שיצאו המים מהמקנה דרף נקב ובאמת קשה עלי להבין איך אפשר שלא ישארו מים כל שהוא בכל המקנה אם לא שתהי' כמו משופע עד הנקב או חלק מאד שכל המים יוצאי' דרף שם: וכאן לא צריף לכל זה כי הנקב אינו

בשוליו ממש ומן הנקב ולמטה מחזיק יותר מכל שהוא ואין שיעור לכל שהוא ובלתי ספק שזה לא נעשה מתחילה לשם מקנה רק להיות בתוכו מים קרים בתוך הפרחץ ותמיהה על אדוני שהי' פה ולא תיקן להם מקנאות ועל אדוני מוטל לתקן להם כי הם סרים למשמעתו ויכתוב להאלוף רבי יעקב לנדא איך יתנהג ובקל יוכל לתקן זאת ועוד אחרת למשמע און דאבה נפשי שהגידה לי אשה אחת בימות החורף שאין הצניורות מקלחת מים ואין די מים במקנה והם שואבין בכלים ממים שבחצר ושופכי' לתוך המקנה והם אינם יודעי' לדקדק אם נשאר מ' סאה במלואה ותו לא מידי: תשובתי הנה מ"ש מכ"ת בכתבו ראשון ספיקתו בדין מקנה עומדת על הארץ באבן נקוב מן הצד ומקבל מים מן הנקב ולמטה ראיתי הרבה יש לפקפק על המקנה הזאת וקצת מהן ראיתי שצונח בי' הפולל המושלם במדה תרומי' אור תורתו בק"ק פערשא ויש לאל ידי בהן להרחיב לפי אומד דעתי הקלושה ולא לאמר קבלו דעתי כי לא הוגעתי להוראה ואף מזה השבתי ידי פן ח"ו אלכד במצונת שגגת תלמוד כי מה אני לחות דעתי בדיני' אלו שאינני אוכל לירד לעומקן עיני משוטטת הנה והנה פעם בחוץ כו' ולפי כל עמי בעבור טרדות הזמן שאינם מניחי' לי לברר' וגמרתי בדעתי כל תלך בו אני שיט וכעת שקבלתי כתב ידו בימי התשובה וראיתי מה שכתוב מכ"ת על השיעור שצריך האבן להיות גדול גם נכנס בלבי גודל תשובתי אליו עצור במילין לא יכולתי עוד להתאפק ובכן שלא אבא ריקם אכתוב מה שהעלה מצודתי הקטנה בכף איש פמוני וראשון אתחיל לכתוב מה שבדעתי על המקנה שכתב מכ"ת באיס"כרוק ובתחלה אבאר דברי התו' השייכים לנדון שלנו והוא בש"ס יומא דף ל"א ע"ב וא"ת א"כ.

הי' עין עיטם גבוה הרבה יותר מכ"ג אמות קשה לי טובא על דברי התוס' א' היאך עולה על דעת האדם לאמר כי היכא שלא יצא מן המים חוצה יהי' סיבה להכרח שיעין עיטם יהי' גבוה דלמא מתיצות המקנה היו גבוהים ולא המעיין ע"ע (פאשר תוס' באמת מתרצי') דהא אף אם עין עיטם הי' גבוה מד"ג אמות מ"מ אם אין מחיצו' המקנה עומדות ג"כ מד"ג אמות יצאו מן המים לחוץ ומאי נ"מ אם ע"ע הי' גבוה ואיך ס"ד תוספות להכריח פן וכי שדי' תוס' דבריהם בכדי דבר שאפ"ל נער קטן לא יעלה על דעתו לאמר פן ואין זה דרפם: ב' קשה בתו' אלו על קושיותם האיה רוצים להכריח שע"ע הי' גבוה מכ"ג אמות דאל"כ יצאו מן המים לחוץ והיינו שלא ישאירו פשיעור הא תוספת הקשו לעיל ע"א בד"ה ע"ע תימא כו' דלמא הי' נמוך רק אמה וארפה ג' אמות והפנה הי' משפכיב עצמו כו' וי"ל כו' וא"כ אף דנה מוכרח דונדאי לא היתה המקנה נמוך' מג' אמות משום חולשא דכ"ג מ"מ יכול להיות שהיתה גדולה מאע"א כדי שכל מה שיצאו מן המים חוצה ע"י האדם פשיכניס בתוכה יתרבה בגידולה מא"ע"א ועוד גדלה התמ' בתירוץ התוס' א"נ שכ' התוס' וז"ל אפילו אם יצאו לחוץ מ"מ היו מיד באים אחרים תחתייהם מע"ע דברים אלו אין להם העמדה כפי פשוטם בלימוד ההמון דהא הקוש' תוס' הן דאם הם מצומצמים ג"א גבוה באע"א א"כ יצאו מן המים ע"ו טביל' האדם ולא ישאר בתוכן פשיעור א"כ איננו מבין תי' א"נ על זה כי לא מצאתי מקום להחזקת המים מע"ע למלאו חסרון המקנה שנתחסרה מ' ירידת האדם לתוכה כל זמן היותו במקנה עד אחר יציאתו והאיה יטהר האדם זה במקנה הזאת לבד ראה זה מצאתי לאמר כי אפשר שהצניור או החריץ מקום ביאת המים מע"ע יכול להצטר' עם המקנה למלאות חסרונה ואין דבר זה

משמעות לשון התוספ' ואדרבא זהו קצת כמו שהקשיתי בקושני' ב' שלי: ועוד ק"ל דיוקת לשון התוס' מיד באים אחרים תחתיהן מאי מיד דק"ל מאי מקשי' תו' על אבני וא"ת הא מוכח כו' דלמא אבני ס"ל דמענין מטהר בכל שהוא אפי' בשכל גופו עולה במים ההמה כדעת הרמב"ם והראב"ד והרבה מן המפרשים והרב ב"י הביאם בתחלת ר"א א"כ אף אם יצאו מן המים לחוץ מטהר בשכל גופו עולה בהן ומאי מקשי' התו' להכריח דע"ע הי' גבוה (וא"ל דקוש' תו' עולה פהוגן דא"כ דס"ל לאבני דמענין מטהר בכל שהוא א"כ מנ"ל דהיתה גבוה ג' אמות המקנה של שער המים י"ל דנודאי אבני מוכיח שפיר כמו שמתרצי' תו' קושני' בד"ה ע"ע ע"ש דבכלל תירוץ'.

מתורץ ג"כ קושניא זאת (ובתשוב' ריב"ש סי' רצ"ב תי' תירוץ' אחר' על קושני' זאת ולא ראה תו' אלו) מיהו מאי שהקשתי על תו' חזק פראי מוצק: ועתה אתחיל לתרץ דברי התו' מפל מה שהקשתי עליהם ובתחילה אציע לפניה הצעה אחת דאיתא בטור סי' ר"א מקנה שנסדק א' מכותליו והמים יוצאים דרך הסדק ההוא יש פוסלים המקנה אף דינש בו הרבה סאין בענין שישאירו לאחר יציאתן מ' סאה לפי שחשובי' כזוחליון אף דרק העליונים ננערו לצאת חשיבו פולם כזוחליון כו' והובא בש"ע בסעי' נ' ופסק רמ"א פיש פוסליון שפטור ופסק הש"ך שם אפי' אם המים באי' ממעין אם הנפסק הקלוח מן המענין לתוכן דין מקנה יש להן שאינם מטהרי' בזוחליון אפי' אם זוחל רק מעט למעלה כמ"ש וענין גם כן בסק"ל בש"ך פי דבריו נכוחי' למבין וכן משמע בפרישה ודרישה וכן דעת הראב"ד והרשב"א בשער המים הביא' הב"י וכן דעת הרבה פוסקים והא דמהני החיבור להמענין לטהר המקנה בזוחליון היינו כשיורד קילות המענין לתוך המקנה והמענין זוחל אבל אם המענין עומד ואינו זוחל או שזוחל למקו' אחר ומי המקנה נוגעים רק להמענין אינו חיבור לטהר המקנה לטהר בזוחליון כ"א לזה מועיל לענין פסול שאיבה ולטהר בכל שהוא וכל זה מוכח בגמרא שבת מבבב' כו' דעביד להו מקנאו' כו' אף דהנוטפים מרובין מיהו מ"מ היו נוגעים שם אלא ונדאי דהנגיע' אינו מועיל לענין לטהר בזוחליון כ"א שהמענין מקלח זוחל לתוך המקנה וכל זה מפורש בהרב' מקומות במס' מקנאות פרק ה' מענין שהיה מושך פנדל ריבה עליו ה"ה כמו שהי' היה עומד וריבה עליו והמשיכוהו שנה למקנה לטהר באשפון דווקא ולמענין לטהר בכל שהוא ומי שרוצה לעמוד על דברי יענין היטב בדברי הרב ב"י מ"ש על מקנה שיש בה מ' סאה ומענין כל שהוא יכול לשאוב כל מה שירצה כו' עד פיקסא שמתחיל וכתב הרא"ש פ' התינוקו' על מתני' דפ"ק דמקנאו' דקתני למעלה מהן מענין כו' ועוד בדברי הרב ב"י מקודם לדין זה בדין מענין שהמשיכוהו לבריכת מים שהם נקונים ועומדים יש לה כל דין מענין עד סופו לדין מעי שירד מן החר טיפין ופרישה שם ובדרישה ופרישה שם ובדברי הרב ש"ך וט"ז על דברי הג"ל ובט"ז סק"ג ובדברי הר"ש ור"מ על פ' ה' דמקנאות ופ"ט דס' הי"ד להר"מ] בהל' מקנאות ואני נלאיתי נשוא להביא דבריהם ולפשוטברא' על כל קוץ וקוץ ת"ל תילי תילין והמענין יענין וזה העולה מדבריהן שיש הרבה דס"ל שאף אם לא היה בבריכה פלום רק מן המענין נתמלא כאשר הנפסק מן המענין חוזר דינו לדין מי מקנה שאינה מטהרת בזוחליון ואף דנוגע למענין אם אין המענין מקלח זוחליון לתוכו אין חיבור מועיל שתטהר' בזוחליון ומכ"ש אם המענין מעולם אינו זוחל כלל אלא עומד שאינו מהני להמקנה שתטהר' בזוחליון ומכ"ש אם המקנה מקלחת להמענין שאינו מועיל החיבור פי

כן כת' הט"ז סק"ג פי קטפ"ג בְּדָרָה מְטָה לַכ"ע אִינוּ חִיבוּר וְהִבִּיא מִמְרָדְכִי בְּשֵׁם אֲבִי:
וְעָתָה יוֹבְנוּ דְבָרֵי תוֹס' לַעֲנ"ד בְּדָרָה פְּשׁוּט וַיִּתְנַרְצוּ כָּל הַקְּוֹשֵׁי שֶׁהַקְּשִׁיתִי עֲלֵיהֶם דְּהַשְׁתָּ'
דְּתוֹס' בַּד"ה ע"ע הוֹכִיחוּ דְּוִנְדָּאֵי עָשׂוּ לַכ"ג כָּל מָה שֶׁהִזְהִי בְּיָדָם לְהַקְלֵל מְעַלְיוּ וּבַד"ה אַע"א
הוֹכִיחוּ דְּוִנְדָּאֵי הָאָדָם גְּבוּהַ יוֹתֵר מִג' אַמּוֹת וְהָא דְּתִיקְנוּ חַו"ל הַמְקַנָּה רַק ג' אַמּוֹת גְּבוּהַ
וְלֹא תִקְנוּ בְּעֻגְלָה הַמְקַנָּה וְהִזְהִי יָכוֹל לְהִיּוֹת גְּבוּהַ יוֹתֵר מִג' אַמּוֹת לְהַחֲזִיק מ' סָאָה נ"ל דְּזֵה
לְהַקְלֵל עַלְיוּ שְׁלֹא יִהְיֶה הַמִּים חָפִים רֵאשׁוּ בִּירִידָתוֹ דְּאִין לֵה דְבָר מְכֻנְעָר מְזָה וְטִירְחָא
גְּדוּלָה דִּינְעֵלוּ הַמִּים עַל רֵאשׁוּ לְכָה תִיקְנוּ חַו"ל בְּשִׁיעוּר רַק ג' אַמּוֹת וְהַשְׁאָר יִרְפִּין
רֵאשׁוּ דְּתִיקוֹן חַו"ל הִי בְּאֶרֶץ וּמָה שֶׁהַמִּים עוֹלִים בִּירִידָתוֹ הָאָדָם מִתְפַּשֵּׁט עַל הָאֶרֶץ
בְּשִׁטָּח וְאִינוּ עוֹלָה בְּגוּבָה וְיִרְפִּין רֵאשׁוּ קֶצֶת: וְז"ל הַתו' בַּת' גַּם יִרְפִּין רֵאשׁוּ קֶצֶת מִמִּיל'
לַפ"ז מְעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת תוֹס' לֵאמֹר דִּיהִי מְחִיצוֹת הַמְקַנָּה שֶׁל שְׁעַר הַמִּים גְּבוּהַ
מַכ"ג אַמּוֹת וְזֵה יֵהִי לְטִירְחָא לַכ"ג דִּיחַפּוּ הַמִּים רֵאשׁוּ וְגַם פַּחוּ' א"א לֵאמֹר שְׁלֹא יִרְפִּין
כְּוֹלוּ הָאֵי בְּדַמּוּכַח בַּד"ה ע"ע א"כ מוּכַח דַּע"ע הִזְהִי גְבוּהַ מַכ"ג אַמּוֹת יִהְיֶה מָה שֶׁיִּהְיֶה
דַּל"כ אֲלֹא הִזְהִי רַק ד"ג אַמּוֹת בְּצִמְצוּם א"כ הַמִּים יוֹצְאִים מִצְדֵי הַמְקַנָּה שֶׁהִיא לֹא
הִיָּתָה כ"א כ"ג אַמּוֹת וְזוֹחֲלִין מִמֶּטָה מִן הַכּוֹתְלִים עַל הָאֶרֶץ וְקִי"ל מְקַנָּה אֵינָה מְטַהֶרֶת
בְּזוֹחֲלִין וְהַחִיבוּר לְמַעֲיִין לֹא מְהַנִּי לֵה דֵהָא אִם הַמְעֵיִין רַק כ"ג אַמּוֹת א"כ אִם מִיָּד שְׁעֵלוּ
הַמִּים מִפֶּתַח יִרִידַת הָאָדָם לְתוֹכָן א"כ מִיָּד הִגְבִּיהוּ הַמִּים וְחִזְרוּ הַקְּלִיּוֹם מִן הַמְעֵיִין רַק כ"ג
אַמּוֹת וְנַעֲשֶׂה הַמְעֵיִין עוֹמֵד וְאִינוּ מְטַהֵר עוֹד בְּזוֹחֲלִין וּמַכ"ש שְׁאִינוּ מוֹעִיל לְהַמְקַנָּה כִּי
הַמְקַנָּה אֵינָה מְטַהֶרֶת בְּזוֹחֲלִין אִם לֹא כְּשֶׁהַקְּלִיּוֹם הַמְעֵיִין לְתוֹכוֹ דו"ק.

כָּל זֶה כִּי קִצְרֵתִי וְסַמְכֵתִי עַל הַמְעֵיִין בְּמִקוּמוֹ שֶׁצִּיִּנְתִּי אֲבָל עַל חִסְרוֹן הַשִּׁיעוּר מְעוֹלָם
אִינוּ קוֹשֶׁה לְהוֹן כְּלוּם דְּחִיבוּר הַגְּיָעָה מוֹעִיל לְטַהֵרָה כְּמַעֲיִין בְּכָל שֶׁהוּא וְעוֹד וְוִנְדָּאֵי י"ל
כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּקוֹשֵׁי' ב' שְׁלִי שְׁלֹא הִי חֶסֶר מִשִּׁיעוּר ע"ש וּמִתְרַץ הַתוֹס' כִּהְיָן דְּהִי
מְחִיצוֹת הַמְקַנָּה גְּבוּהַם וְרַחֲבִים וְלֹא יִצְאוּ לְחוּץ וְלֹא נַעֲשׂוּ זוֹחֲלִין מְעוֹלָם (וּא"ל הָא
הַצִּינּוֹר מִן הַמְעֵיִין וְדָאֵי לֹא הִי גְבוּהַ מִן הַמְעֵיִין א"כ בְּאוֹתוֹ צִינּוֹר הַמִּים חוֹזְרִים וְנַעֲשִׂי
זוֹחֲלִין אִין זֵה זַחִילָה פִּינּוּ שֶׁהִי חוֹזְרִים לְתוֹכוֹ (וְעֵיִן סְעִיף נ' בַּהַג"ה וּבַתְּשׁוּבַת רִיב"ש
סִי' רצ"ב וְעוֹד אֲכַתּוּב אֵי"ה לְקַמֵּן בְּתִירוּצֵי עַל הַר"ש וַיִּתְנַרְצוּ ג"כ זֵה) א"נ י"ל דַּאֲף
שִׁיִּצְאוּ הַמִּים בִּירִידָתוֹ לְתוֹכָן וְחִזְרוּ הַקְּלִיּוֹם הַמְעֵיִין כַּמ"ש וְדִינוּ כְּאֵלוּ הַפְּסִיק מִן הַמְעֵיִין
מִיָּד בְּעוֹדוֹ שֶׁם מִיָּד שִׁיִּצְאִים הַמִּים מִן הַצְּדָדִים עַל הָאֶרֶץ וְנִתְמַעְטוּ הַמִּים חוֹזְרִי קְלִיּוֹם
הַמְעֵיִין לְתוֹכוֹ וְאִזּוּ נִקְרָא חִזְרוּ וְחִיבְרוּ שְׁדִינוּ שְׁנוֹה לְמַעֲיִין שֶׁמְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין דו"ק כַּנ"ל
לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתוֹס' וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִבִּינוּ הַהֵמוֹן דְּקוֹשֵׁי הַתוֹס' הוּא שִׁיִּחְסֵר מִשִּׁיעוּרָה וְיִמִּי
שִׁיִּפְרֵשׁ כִּן לֹא יִמְצָא יָדוֹ וְרַגְלוֹ בְּתוֹס' אֵלוּ וְלָכֵן לֹא כְּתַבוּ הַתוֹס' בְּכָל הַדִּיבּוּר הַלְזוּ מֵלַת
חֶסֶר כְּמוֹ שֶׁהִבִּיאוּ בְּתוֹס' פְּסָחִים דָּף ק"ט ד"ה בְּרוּם ג"א ע"ש: וְאַחַר כְּתַבִּי זֹאת אֲמַרְתִּי
לִידִידֵי הַחֶכֶם הָרַב מו' יַעֲקֹב כְּהֵנָּה וְאָמַר לִי שֶׁהוּא ג"כ כְּתַב לָכֵם בְּדִיבּוּר תוֹס' הַנְּז"ל
וְהַקְּשָׁה עַל קוֹשֵׁי' תוֹס' דְּלָמָּה הָאֵי שֶׁהִי ע"ע גְּבוּהַ מַכ"ג אַמּוֹת לֹא הִגִּיעַ לְשִׁיעוּר אֲמָה
וְהַתְרַצָּן תִּי' פִּינּוּ דְּלֹא הָיִי אַמְת' לֹא קָחַשְׁיב וְהוּא ג"כ הַלָּה בְּפִי הַפְּשׁוּטוֹ וְאִין זֵה נִכּוֹן
כַּמ"ש וְקוֹשֵׁי' שֶׁהַקְּשָׁה לֹא כְּלוּם דְּתִי' פִּירְשׁוּ כָּל זֵה בְּדְבָרֵי הַמְקַשֵּׁן לְפִי סְבָרָתוֹ שֶׁהִי
לְאַבְיִי לְחֻשׁוֹב גַּם מְשִׁהוּ לְסְבָרָתוֹ שֶׁמְקַשָּׁה לָמָּה לֹא הוֹכִיחַ ג"כ מְזָה שַׁע"ע הִזְהִי גְבוּהַ מַכ"ג
אַמּוֹת וְעוֹד הַקְּשִׁיתִי עַל חֲבָרֵי הַנְּז"ל שֶׁהִי רוֹצֶה לְהוֹכִיחַ מְזָה אֲלֹא וְוִנְדָּאֵי דְּפָשִׁטָא לְהוּ
לְהַתוֹס' שְׁאוֹתוֹ הַהִתְגַּבְּהוּ הִי אֲמָה כִּי הָאָדָם מְחִזִּיק אֲמָה בְּשִׁיעוּר הַמִּים בְּכָלִי אֲמָה עַל

אמה מ"מ קשה בדברי התוס' דלמא לא הוי אמה גבוה ואף דפשיט להו שיעור האדם מ"מ דלמא הי' מתרחב למעלה באורך הרבה עד שאותו ההתגבחות לא הגיע לאמה ד"מ באורך ד"א ברום רביעי אמה ומפל הקושני' שלו לא נשמר וא"כ מאי מקשה תוס' אפי' קושניא שלי אינו מתורצת אם לא נאמר כמ"ש שעל סברת המקשן מקשין הם כמ"ש ומרוב ענוותנותו הודה לדברי: ומעתה זכינו לדין ואומר אני כי המקנה הזאת העומדת על הארץ מעולם לא תנא מידי פיסול עד שתהי' בענין שפשיכניס אדם לתוכה לטבול לא ישפכו מן המים חוצה ולא פלום ואף אם יהי' בתוכה אלה סאין לא מהני לה א"כ יש לראות שתהי' המקנה גבוה כ"כ שלא יצאו מן המים חוצה בטבילת האדם הנגדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו וא"כ חשבון שיעור אדם ל"ל בנדון זה כי זה יש לראות אם יצאו מן המים או לא וזהו מבואר בש"ע בהג"ה רמ"א שכ' שיש להחמיר לכתחילה ומלשון הב"ח משמע שיש להחמיר אף דיעבד וכן גדולי פוסקים ראשונים ואחרונים ה"ה הר"ש והרשב"א והמרדכי ומה שהקשה הרא"ש על הרשב"א בהל' מקנאות בפ"י להמתני' נוטפין שעשאון זוחלין כו' יע"ש נ"ל לאשר ולקנים דהא דמשמע לישאנא דעשאון זוחלין היינו שע"י אדם נעשו זוחלין כמו שפירשנו לדעתנו שעשאון זוחלין בירידתו לתוכן עלו על שפתו ונזחלו והאי שכתב שפרץ על שפתה היינו לומר אפי' שנפרץ רק פותל א' במילואה או רובה ככולה (ובחילוק זה נ"ל לתרץ פל קושניא הרא"ש על הר"ש דנודאי יש לחלק בין אם המים זוחלין במילואה או ברובה של המקנה ובין מקום קטן או נקב קטן שזוחל וכ"כ הרשב"א בשער המים ובש"ע סעי' נ"א ואכתוב עוד לקמן) והמים נזחלין ויוצאי' ע"י ירידת האדם לתוכן אף מצד א' נקראים זוחלין והשפא לישאנא עשאון עולה יפה: ומה שהקשה הרא"ש על הר"ש מטעמ' דר' יוסי אינו מבינו כלל דסבר כדמפני' בנבחי' הר"ש דבעינו הנוני' ע"י טהרה ומה לי להכשירה להשלים השיעור בעינו על ידי טהרה כמו כן להכשירה לעשותה אשבורן בעינו ע"י טהרה: ומ"ש הרא"ש על הר"ש מגודר בכלים שא"א להדק כ"כ בפלים עד שלא יצאו כו' חוזר לכלל שפתתי דנודאי זחילה בנקב או סדק קטן אינו מקרי זחילה דהא ארע' חלחולי מחלחל ואינה נקראת זוחלין בשביל זה ועו' קסטלין בעינו ניק' בתחיתיה כשפופר' הנוד ולא מצינו שהסתימה מעכב ואינה נקראת זוחלין בשביל נקב כזה: ומ"ש הרא"ש על הר"ש עוד דהא דומיא דמענין בעינו שפולה זוחל והולך נ"ל אדרבה זה הוא לי לישועה דהא משמע מת"כ דאפי' זחילה כל דהוא ממועט דאטו כל המענינות חלקם במלהקט ורהיטני שזוחלין מעומקו עד ראשו אדרבה מעולם לא ראיתי אלא מלעיל זוחלין וכן כל הגהרות אין זוחלין כ"א מלעיל כעובי אצבע או יותר ובזה יש להוכיח בכמה מופתים וא"כ לפ"ז פא המיעוט אף מענין ובור למעט מקנה אפי' מזחיל כזה ומה שהוסיף הרא"ש להפליא מהאי תוספת' דמקנאות' וכן ממתני' דפ"ב דמקנאות' בור שאובין ואמה נכנ' כו' נ"ל ג"כ לתר' במאי שכללתי באם אין הזחילה ע"פ פולו או רובו אינ' נקראת זחילה וה"נ מייגרי פאן שנכנס דרך מיעוטה לבור פגון שהבור רחב הרבה ואפשר שנכנס דרך נקב קטן לבור דלזה כ"ע מודים דלאו זחילה וכן יוצא מדרך נקב קטן (ואל יבהלונך רעיונך דהא נקראת ע"ש אמה שהי' שיעור אמה וזה בהרבה מקומות וברש"בם ערבי פסחי' ק"ט ע"ב נ"ל דע"ש עומקא שהי' אמה נקראת פן ולא ע"ש רוחבה (עיין בש"ס בבבא בתרא דף צ"ט ע"ב לפי חז' גירסא שם משמע דע"ש עומקא נקראת אמה וכן פ"י התוס' שם בהדיא)

דְּהָא מְצִינוּ בַּפ"ב דְּפִיָאָה אַמַּת הַמִּים שְׁאִינָה יְכוּל לְקַצֹּר פְּאַחַת וְכו' מִשְׁמַע שְׁרַחֲבָה יוֹתֵר מֵאַמָּה וְנִקְרָאָה אַמַּת הַמִּים וְכֵן מִשְׁמַע בַּמ"ק דַּע"ש עֲוֹמָקָא נִקְרָאָת פֶּן דְּקָאֵמֵר הִי עֲוֹמָקָא טַפַּח וְרוּצָה לְהַעֲמִידָה עַל שְׁשָׁה כּו' ב' עַל ז' מִבְּעֵי מִשְׁמַע הֵינּוּ מִשּׁוּם דּו' דְּרַבָּה לְהִיּוֹת וּל' הַרְש"ב בַּפְּסָחִי (וְגַם מִלְשׁוֹן רַש"י בַּב"ק גְּבִי הָאִי אַרְיִת' דְּדַלְאִי וּמִיָּהוּ אִינוּ מְוַכְרַח שָׁם) לֹא מִשְׁמַע פֶּן אֲבָל רַש"י מְפָרֵשׁ דְּאַמָּה לְשׁוֹן סִילּוֹן הוּא בְּיוֹמָא בְּמַתְנֵי וְיִצְאָ לְפָנֵי מִזְבַּח ה' כּו' וּבְפְסָחִים עַל הָאִי מַתְנִיתָא וְהָרַב ר"ע מְבַרְטֵנוּרָה וְכֵן נ"ל דְּלֹא הִי רַחֲבָה אַמָּה דְּהָא אֲמַרְיִנוּ בְּיוֹמָא מַעֲיָיִן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ק"ק כּו' וְכַשְׁהֲגִיעַ לְפִתַּח הַעֲזָרָה נַעֲשֶׂה כְּפִי פֶּה קָטָן וּבְנוֹדָאִי הוּא פְּחוֹת מִפְּשִׁיעוֹר אַמָּה וְאֶפְשָׁר דְּאוֹתוֹ מַעֲיָיִן לֹא יִצְאָ לְנַחַל קַדְרוֹן: וְכַשְׁיִרְחִיב לִי הַשֵּׁם אַעֲיָיִן בְּזָה וּמַעֲתָה תִּי כֹל הַקּוֹשְׁיָא שְׁהַקְשָׁה הָרֵא"ש עַל הַר"ש וְהַבְּאֵתִי הַפּוֹסְקִים שְׁפָסְקוּ כַר"ש ה"ה הַרְש"ב אַ וְהַב"ח וְרַמ"א מַחְמִיר לְפָחוֹת לְכַתְחִילָה וְכֵן פָּסַק הַר"י בַּש"ב בְּסִי רַצ"ב וְהִבִּיאוּ א' מִן הַמַּחְבְּרִים.

לפ"ז יש להחמיר במקנה הזאת אשר שם באיספרו"ק עד שתהי' באופן שלאחר שיהי' בתוכה שיעור מ' סאה או יותר הן רב או מעט אם יטבול אדם בתוכה לא יצאו המים חוצה ולא פלוג ש'לא יהיו זוחלין ומאי ש'באים ממעיינין לא מהני לה פלוג דהא מפרש הרב ש"ף דאם נפסק המעיינין חוזר דינה במקנה וכן הוכחתי לעיל בתו' וא"כ פאן שפוטמין הנקב ע"י ברזא מיד דין מקנה יש להן שאין מטהר בזוחלין ואפ' אם ישאירו הנקב מהמעיינין פתוח הא פתבתי והוכחתי בת"כ דמיד שהמים עולים דחוזר הקילוח הצנינור מן המעיינין והמעיינין עומד שאין המקנה מטהר אז בזוחלין אם לא שהמעיינין גבוה הרבה שהקילוח יורד לתוכה בשטף כ"כ אף שעולה קצת (ובאמת מעיינין עצמו אף שהוא עומד אם נעשה זוחל ע"י טבילת אדם יש הרבה דיעות דאינו פסול אבל בריכה שנתמלאת מהמעיינין יש ליפסל כשנפסק הקילוח) וזולת זה הא פתב מכ"ת שבימי הקור המים נגלדים ואז מקרי נודאי מןפסק מן המעיינין ואפ' בימות החמה יש לגזור אטו ימי הקור: גם הבנתי מתוך פתבו שהמעיינין רחוק מן המקנה הרבה א"כ יש לחוש בדרך רחוק כזה שלא ינפסק בעודה טובלת ע"יפנת' או נערי' ועוד יש לחוש פי קרוב הוא פי לפי הנדמה המעיינין שהוא בא מן החר או סלע גבוה באופן שמקלח מים לכלי שעומד על הארץ ורוב המעיינות ההם נוטפי' פאשר ראיתי אותן שנוטפים לתוך גומא א' ומשם זוחלין ואותן המעיינות אינן מטהרי' בזוחלין ע"כ מה ש'נראה בעיני על המקנה ששאל מכ"ת ואין הצטרכות לחשבון שיעור אדם אלא שלא יצאו מן המקנה חוצה ולא פלוג למעלה בענין שיעשו זוחלין אבל נקבים יכולין לנקוב בתוכן לאחר חשבון מה שעולה שיעור אדם גדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו ואין חשבון מספיק לזה אלא לפי ראות עיני האדם ואפשר שנקב זה יועיל שלא יצאו מן המים עוד למעלה כ"כ ש'ינחילו חוצה ונקב זה בשבילו אינם נקראים זוחלין כל זה פתבתי על האי חששא שמצאתי אבל החששות שהמציא הרב הגדו' דק"ק פערשא לא יצאתי לעיני עליהם והנחתי עליו מאחר שהתחיל בקו ועוד.

ראיתי בכתיבו שכתב למ"ו נר"ו מה שהקשה הרב הנ"ל על הש"ס פסחים אמתא באמתא וכו' והקשה הוא דלמא באלכסונה הטבולוהו זאת הקוש' נכנסה ראשונה מלפני לעינין פה ויוצאת אחרון לכותבה: ולכאורה הייתי רוצה לתרץ בטעות' וזו ה' דנודאי עובי השלחן הנה טפח דכל מעשיו ה' כמעשה הארון (פן הובא בתו' סוף חגיג' ובמנחו' דף

צ"ו) ועובי ארון העץ הי' טפח א' פדמשמע ביומא ממעשה הארוננו' שעשה בצלאל ועוד יש ללמוד מפחו' של כלים עיין סנפה ה' ומסגרת טפח א' הי' בולט למעלה מעובי השלחן למ"ד מסגרתו למעלה היתה פדמשמע במנחות דף צ"ו דמקשה והא איפא מסגרתו ע"ש כו' ולפר"ת אף למ"ד מסגרתו למטה היתה הי' מחובר למטה לדף השלחן ע"ש בתו' מנחות וסנפה וב"ב בפר' המוכר את הבית) ואנן קי"ל כמ"ד מסגרתו למעלה היתה פי אליבין' טבלא המתהפכת מבעיא דאיפא למימר שלחן פשוט טהור ואסמכת' הי' האי לימוד דת"כ פדמשמע בתו' לקה פסק הרמב"ם דשלחן הוא מדרבנן טמא כדהבי' בפ"א מה' כלים בספרו ועוד משמע פן בפ"ד דאל"כ ד' מידו' בכלי עץ אלא נודאי דהא טמא דקאמר שם הוא מדרבנן וכן מביא בפרק כ"ח דכלים על כלי שטף דשלחן אינו טמא כ"א מדרבנן ואיתא בהדני' פן בש"ת מהר"ם פאדווא סי' ל"א שהרמב"ם סובר פן שאינו טמא כ"א מדרבנן ואי ס"ל מסגרתו למטה היתה כדפרש"י למטה ברגליו א"כ הנה מוכח ששלחן פשוט טמ' מן התורה משלחן של מקדש דקא' קרא השלחן הטהור מפלל שהוא טמא ולפחות בשלחן פשיטא דטהור א"ו דקי"ל כמ"ד מסגרתו למעלה הית' א"כ הנה עובי השלחן והמסגרת ב' טפחים וציפוי וזר וחסבתי שיעלו לפחות עובי' שלא יכנס במצור הזויו' מזה ומזה שהרי מתמעט משני צדדיו כמו עובי השלחן ממ"ש כמ"ש בציו' § ציור בספר § שקו א"ח הו' חצי גח"פ וזויו' השני כמו כן הו' מתמע' ומתרחק מן הזויו' פשיעור הזה הרי הוא ביחד כמו עובי כל השלחן ואם הו' פעובי שפתבתי הרי הוא יותר ממה שאלכסונו מתגדל שהרי אין האלכסון מתרבה עליו אלא שני טפחים ושני חומשין ואחר לימודי ראיתי שהריב"ש בתשובתו סי' רצ"ב הקשה זאת הקוש' ותירץ בזה' ל ועדיין לא יספיק רחב הזויו' להכיל עובי השלחן מהמסגרת והזר ויצטרף להתרחק השלחן מן הזויו' יותר מן שיעור טפח וחצי וכן בזויו' השני עכ"ל ולחשבוננו צריף להיות עובי השלחן ג' טפחים ולא ידעתי מאין לקח לו זה השיעור פי לא שמענו אלא זר משהו ואולי חשבו שלא יעלה לטפח שלם אבל יהי' בשיעורו סמוך לו ולא ידעתי מאין לקח לו זה השיעור וגם עובי העץ מן השלחן לא שמענו עוביו יותר משיעור טפח אחד: ואכתוב קצת ראי' לזה שלא הי' עוביו יותר מזה שהרי למ"ד מסגרתו למעלה הנה גובה השלחן עם מסגרתו יו"ד טפחי' בטונ' דמדלי במוטו' תלת' מלעיל ועל הקי"מ לן הנה הקשה בשבת בגמר' המוציא למעלה מיו"ד טפחי' ע"ש וא"כ גוב' השלחן חזן שלמעלה מסגרת טפח אחד ועובי השלחן ומקום הבדים שאכלו ברגלים טפח אחד וציפוייהו וזר עלה לפחות לשליש טפח אחד הרי הו' שלישי מן הגובה יו"ד טפחים אבל אם הנה עובי הטבלה ג' טפחים וגם הבדים טפח אחד לפחות יהיה יותר מן שלישי מלעיל ואפשר פאן לא הנה אפשר בעניין אחר אפשר שהנה יותר מתלת' מלעיל: ול"נ דלמאן דאמר מסגרתו למעל' הית' כמו שאנו קיימא לן השת' כמו שפתוב היו הטבעות שבהן הבדים נכנסי' קבוע בטבלה השלחן עצמו לעומת המסגרת: ומיהו רש"י בפירש החומש פתב שהטבעות היו קבועי' ברגל השלחן ואולי הו' פתב פן למ"ד מסגרתו למטה היתה: והיותר נראה דלכ"ע היו הטבעות קביעי' ברגלי השלחן אפי' למאן דאמר מסגרתו למעלה הית' דאל"כ בעת נשיאת השלחן יפלו רגליו ממנו וא"א לומר שהיו הרגלים קבועי' בעצם הטבלה שהרי לא יהי' טבלה המתהפך לפי זה ומה שכתב לעומת המסגרת שלא יהיו בולטי' מבחוץ שיהיו הרגלים נכנסים לפני' ולא יהי' עד שפת השלחן באופן

שהטבעתים צריכי' להיות בולטי' מבחוץ דו"ק: והיותר נ"ל ל"מ"ד מסגרתו למעלה הי' המסגרת עודף על רוחב השלחן שהרי מקום הלחם הי' ששה טפחים ממ"ש כמו ששמוצינו שפליגי במנחות במקום הלחם לתרנונייהו אנהו הלחם ממלא כל רחבו של שלחן וע"כ צ"ל שהי' המסגרת חוץ מרוחבו של שלחן והיא מקשה אמתא באמתא היכי יתיב דה"ל יותר מאמה לפחות וצ"ל דמקשה ל"מ"ד מסגרתו למטה היתה והדר' הקוש' דנימא שהטבילו באלקסון ונראה דה"מ לשנויי הכי אלא דשני לי' שנויי' אחרניא והמקשה ס"ל דלעולם הנה הטבעת קבועי' בהטבילה ומ"ש לעומת המסגרת תהיינה הטבעות מ"מ היו קבועים בהטבילה וע"כ הי' עובי השלחן עם הטבע' ג' טפחים וא"א לטובלו באלקסון והתרחץ ה"מ לשנויי לי' שהיו הטבעת קבועי' ברגלי השלחן וכן מפרש בחזקוני: מן זאת התשובה מחכם אחד על תשובתי וז"ל ולעצור במילין מי יוכל שפתב שהריב"ש לא ראה דברי התוס' דיומא תמיהתי עליו הגם שבתשובתו משמע שהי' להם גי' אחרת בתוס' דפסחים מ"מ אלו ואלו דברי אלקים חיים ולא נעלמו ממנו דברי תוס' הג"ל והפל מיושב הטיב רק נדייק בלשון תוס' שפתבו וא"ת לא הי' אלא אחת והפנה הי' משפיב עצמו א"נ ב' אמות והפנה הנה יושב וטובל כו': והרי"בש מדייק והטובל יכוף ראשו בשעת הטבילה ולכאורה שפת יתר הוא דעיקר קושיות' היא דלמא המקנה היתה רחבה יותר עד פשיעור מ' סאה והיו יכולים לטבול גם השלחן ומה איכפת לנו בטובל אם ישפב או ישב או יכוף ראשו וכי עצה טובה קמ"ל: אלא דגם הרי"בש ראה דברי תוס' הג"ל דמשום חולשא דכ"ג הוצרך להיות המקנה גבוה רק שיכול לטבול בעמידה וא"כ לכאורה אין מקום לקושיותו פאשר הבין מכ"ת) לכה' הי'.

אומר ויכוף ראשו וכו' דנדאי דאם לא היתה המקנה גבוה רק ב' אמות אז הוי חולשא לכ"ג שהוצרך לישב או לכוף עד שיתפקו החוליות לזה נדאי עשו תקנ' אבל אם נפחת מגובה רק משהו בערך חצי טפח וזה נעשה להוסיף על ארפה ורחבה רק משהו כדי שלא יהא אמתא באמתא יכולי' לטבול השלחן היטיב ויכוף ראשו קצת דהא בלאו הכי צריך לכוף ראשו כמבואר בתוס' שם וזהו פשוט שלא יהא חולשא לכ"ג בזה: ומפל מקום דברי אפיי נכונים שהי' ע"ע גבוה ד"ג אמות אף שאין הוכחה על המקנה שהיתה גבוה ג' אמות במילוא' שיכול להיות שהיתה פחות משהו בערך טפח מ"מ בהצטרף עובי התורה והמעניבה הרי עכ"פ ג' אמות: ועתה קשה על המקשן מאי פריה ויהא איכא האנה משהו דלמא האי דלא חשיב האיך משהו משום שיכול להיות שהמקנה לא היתה גבוה ויה' ג' אמות פן בהצטרפות האי משהו והיתה רחבה ואורפה יותר מאע"א משום מיעוט העזרה למלאות השיעור מ' סאה לזה צריכין אנו לדברי הריב"ש (שהנה קבלה בידם) שבנדאי לא היתה רחבה וארפה יותר מאע"א משום מיעוט העזרה וראי' מהירושלמי מן הבימה כמבואר שם: ועתה חל עלינו לתרץ קיצור בתוס' דהא הוכחנו מהמקשן ומהתרחץ שאינו מתרץ מוכח שלא היו משום מיעוט העזרה ול"ל להתוס' לתרץ משום חולשא דכ"ג (ויכילנא לתרץ לי' בל"ז הייתי סובר דיותר נוח לי' לכ"ג כשהמקנה רחבה ולא יעמוד במקום צר רק אע"א ובנדאי משום חולשא דכ"ג לא איכפית לן במיעוט העזרה שהוא יתד שהפל תלוי בו אבל עכשיו שמתרצין תוס' דזה נוח לו יותר פשיטבול בעמידה א"כ יש לחוש למיעוט העזרה ויותר טוב לעשות השלחן של פרקים אלא שנויי' לא משנינו שיהא תוס' מחולקים בסברא זאת איזה הדרך נאו' לכ"ג) אלא י"ל דדברי

תוס' הם אליבא דאב"י מנ"ל להוכיח כו' וצדיקין לא היינו יודעין מסברא שלא למעט העזרה דז' מוכח אח"כ מסבר' המקשן והתרצו סת' גמר' אחר האמת שהוכחנו הסבר' שלא למעט העזרה אז אין צריכין הסברא משום חולשא דכ"ג ויכול להיות התוס' בעצמם תופס' זו עיקר וכן מוכח מפסחים כמו שהוכיח הרי"בש ודברים נכונים וברורים: ובה מיושב קושני' הב' של ר' מ"ת היא העיקר שנכנסה באזני לתרץ יותר משאר דקדוקי עניית שמדקדק מר א' מה שהתחיל תו' להקשו' פאלו יש בתוספ' מקשן ותרצו רק בדרף את"ל כף ויש לומר כף וגם לפירושו אין זה מתורץ ג' תיבת מיד ד' דילמא אב"י סבירי ליה מעיין מטהר בכל שהוא ומאי מקשין תוס' וזה אינו דא"כ מנ"ל להוכיח ואין לתרץ משום חולשא דכ"ג הית' גבוה ג' אע"ג דמעיין מטהר בכ"ש: דזהו אינו עניין לכאן ונדאי אם בלאו הכי צריף שיעור למקנה מ"ם סאה אז יש לעשות באופן שלא יהא חולשא לכ"ג אבל לעשות דבר שאינו מן הצורך זה ונדאי אינו: והגע בעצמך דאטו משום ישמעאל בן קמחי עשו מקנה יותר גבוה.

רק החכמים דבריהם כל מה שהוא מן ההכרח אז יותר טוב לעשות באופן שלא יהא חולשא לכ"ג דאל"כ לא היו להם לעשות מקנה ארפה ג' אמות ברוחב אמה וגבוה ג' במעלות ומורדות וזה בלתי ספק הנה יותר נוח לכ"ג: ואם פמאן דאמר מעיין מטהר בכ"ש מנא לן להוכיח ואפי' א"ת שזהו אינה סברא ברורה מפל מקום מנ"ל להוכיח שמשום חולשא דכ"ג עשו יותר מן ההכרח (ולפי דברי הט"ז סי' ק"ו בלאו הכי ל"ק מידי) למאן דאמר מעיין מטהר בכ"ש (מלבד מה שאכתוב בסמוך) אמנם הקושני' הב' דילמא היתה המקנה רחבה יותר בערף גוף האדם שזהו גם כן מן ההכרח שלא יחסרו המים: וכן הקשה ה"ה דק"ק פערשא מתוך כף רצה לחלוק על תוס' ורש"י ורשב"ם ואמר לפי דעתו שבאמת המקנה כף היתה אע"ג ברו' ג' וקושיות המקשין בפסחים אמתא באמתא ברוחב השלחן ולא הנה יודע שיכולין לפרק השלחן מעל הרגלים ודלא פהתו' שם והאררף ויפה פיון אבל מי יכניס ראשו לסתור דברי תוס' וכל הראשונים אשר מימיהם אנו שותים) ולפי מה שפתינו אין מקום לקושיותו כלל: וכן השבתי לה"ה הנ"ל באריכו' דזהו ג"כ הוכחת תוס' דאפי' משהו לא היו מוסיפי' משום מיעוט העזרה וזה מוכח מגמרא דכאן ודפסחים פנ"ל ואין פדי להפיק דברי תוס' מפשטי' בשביל זה וגם צדיקין אחר כל ההקדמות שלו אינו מתורץ כמו שהוא הקשה דלמא אב"י סבירי ליה פמאן דאמר מעיין מטהר בכ"ש ה"נ קשה לפי דבריו דלמא אב"י סבירי ליה פהפוסקים מקנה הסמוכה למעין מטהר בזוחליו ואם קושני' התו' לא קאי על אב"י רק על דיני המקו' גם לדברינו כן הוא.

אלא שזה אינו שתוס' מקשין בלשון א"כ וצריף ליישב בל"ז אף דבעלמא לא דרשינן בכאן ונדאי דרשינן דלשון א"כ משמע דתלוי במה שאמרו למעלה דגובה האדם יותר מג' אמות ויש אתי דרף נכון בה ואלא רצייתי לכתוב מה אדע אשר לא ידע אבל לדבריו קשה להולמו (גם לא מקום לתפוס על דברי ה"ה מהר"י פ"ץ דילמא היתה למעלה רחבה יותר מאמה על אמה דזה הי' יתד לתוספ' משום מיעוט העזרה לא הנה מוסיפי' אפי' משהו דאל"כ לא מצאנו דינו ורגלנו בתוס' מאי מקשין דלמא המקנה בעצמה היתה רחבה בקושני' ב' שלו.

וגם מה שרצה לתרץ לו שהקונשי' התוספ' הוא על המקשין פתבתי לו ג"כ והוכחתי קצת
והי'ת' בעיני לדחוק בשביל דקדוקי' להפיק סתימת לשון תוס' מפשטי' וכתבתי לו דרך
אמיתי שפונדאי יתן מקום לדברי ויודה על האמת ששם מוכח להיפך שעכ"פ הוא פחות
מאמה) ולפי' קשה מאי מתרצן תוס' פאשר בעצמו דחק וכמדונה שיש גירס' אחרת
בגמרא של ר'ו כ"ת שהיו פותלי המקנה גבוהים ורחבים אם רחבים למה גבוהים
(ולכאורה רציתי לעשות פי' לפרושו ששער המים למעלה סביב המקנה הי' באבני שיש
משופע למעלה באופן שלא נעשו זוחלין ולא נחסר ג"כ משיעור המים אלא שלשון
מע"כ אינן סובלין שפתב פותלי המקנה וכן לשון תוס' והוא באמת קונשיא על התוס'
לפ"ז: וביותר לדברי הרי"ב שצריך לדחוק וק"ל) ועוד לפי דבריו מאי מקשין תוס' למ"ד
מענין מטהר בכ"ש הוא יותר קש' למ"ד שאינו מטהר בכ"ש לאדם אע"כ לומר כמ"ש
בעצמו שאפי' נער קטן יודע שהיו פותלי המקנה גבוהים ואין זה הכרח לע"ע: א"כ גם
למאן דאמר זה תוס' לא התחילו להקשות: ועוד אומר שהי' לתוס' הוכחה דסוגי' זו נודאי
לא קאי למאן דאמר מעין מטהר בכ"ש: דאל"כ קשה מאי פריד' והא איכא האיך משהו
נהי דזה הנה פשוט לאבני דהמקנה הי'תה גבוה ג' משום חולשא דכ"ג ולא פחות אפי'
אצבע כדי שיוכל לטבול בעמידה ואפילו שהיה די בפחות ממ' סאה למאן דאמר מעין
מטהר בכל שהוא: והלא זה פשוט ששיעור גוף האדם מ"ט קבין (ואפילו כפלי כפליים)
שהוא יותר מאצבעיים א"כ דלמא גובה המקנה ג' אמות לא הי'תה מלאה על כל גדותיו
רק פחות אצבעיים ויותר קצת ובה לא יהא חולשא לכ"ג דבכניסתו למים תתמלא
המקנה בנודאי ויטבול בעמידה דהא יעלו המים פהנה וכהנה והוכיח אבני דע"ע הי' גבוה
ד"ג לפי שהמקנה הי' על המעזיבה והתקרה שהיא עכ"פ משהו אבל באמת אותו ד"ג
אמות של ע"ע לא פלו בשנה עם ג' אמות של המקנה רק פחות אצבעיים ויותר ומאי
פריד' והא איכא האיך משהו דלמא כבר נבלל זה המשהו אלא מכת זה והוכיחו תוס' דסוגי'
זו נודאי לא קאי למ"ד מענין מטהר בכ"ש אפי' אדם ואם אשא פניו לכל החומרות א'
אפי' אם נשאר מ' סאה אינו מטהר בזוחלין (דהיינו לדיעה זו דמענין מטהר בכ"ש אפי'
לא נשאר דהיינו ה') ב' אפילו מקנה הסמוכה למענין ג' שנה שקרא נפסק הקילות ומעין
עומד ודלא כמהר"י אחר צירוף כל החומר בגשמי אני אומר במחילה מכבוד תורתו
שלא דק שנה לא מקרי זוחלין כלל דדונקא אם המים יוצאי' מעצמן ולא פשוטאי' על
הטובל פמבואר בש"ס סק"ל וברי"ב שרצ"ב: אמנם ידעתי בכל אלה לא יסור מדברי מי
הקשה אליו וישולם וברוב חריפתו יתרץ הכל ולישר המעוקל ותו' כבר מילתו אמורה
מ"מ לא קבעו הלכה כר"מ כו' אבל איך יעלה על דעתו לפסול בשביל כף המקנה אפי'
אם יהי' הפשט תוס' בדבריו ולו יהי' דעה א' מאלף להכשיר מי יקל ראשו לפסול.

מה שכבר נעשה והלואי מי יתן ידעתי ואמצא דעה א' מקיל קצת בענין הנקב שפתבתי
ויגל לפי שלא תהא חשש הוצאת לעז ח"ו ויתר החששות מחמת ריחוק הדרך הם נוסעים
בעגלות צב עם בעליהן ואיזה נשים מפתח ביתם עד מקום המקנה ובלילה הם שבים גם
כן בעגלה עד פתח ביתם רק שאינו בהצנע לכת מסתמא יודעים מזה וכבר האריכו בזה
בתשובת מהרש"ל ובתשובת הרמ"א היכא דלא אפשר פי הם.

מתי מספר רק ג' ב"ב ואין בידינו להעמיד משפטי הדת על תלם: וגם הקששות של ה"ה אינם קפידא רק לכתחילה וב"ה שמצאתי להם מקנה אחרת אבל לא הוטב בעיני מחמת הצניור שבו מקלחים המים שאינו יודע איך נעשה ומ"מ יש להם על מי לסמוך והנח לישראל וכו': ומה שרוצה לתרץ הר"ש מתמיהות הרא"ש עדיין לא עינתני בזה וכל פי האי לימא משמו אבל מ"מ נפרך קצת ממאי שפתבתי: בענין טבילת השלחן האריף הרבה ללא צורך וצריכין ליישב תחלה דברי הריב"ש דנודאי פוננתו שהי' זר טפח בהצטרפות עובי השלחן ומסגרת ב' טפחים לכה פתב שצריף להרחיק יותר מטפ' ומחצה מפל קרן שהאלכסון הרחב יהא יותר מג' טפחים שלא יהא אמתא באמתא וזה אי אפשר שהרי לא נתרבה בכל קרן רק טפח וחומש: אבל קשה ל"ל לדחוקי פולי האי לאוקמי בזר משהו ב' חומשי טפח סגי ומפל מקום לא הי' יכולי לטבול דעדיין הוא אמתא באמתא: לכן נ"ל להגיה ובאמת פן פוננתו וכן צ"ל יותר מטפח וחצי חומש וישון יותר הרי עכ"פ עוד חצי חומש הרי מפל קרן טפח וחומש וא"כ הוא אמתא באמתא ולא רצה לכתוב טפח וחומש שיכול להיות יותר אפי' אם הזר לה היתה רק אצבע א' מפל מקום בהצטרף שהי' השלחן מונהב למעלה ולמטה לא פחות מעובי דינר זהב וא"כ בהצטרפות הפל הרי ב"ט ב' חומשי וא"א למטבלי שהרי לא נתרבה לנו פן טפח וחומש וק"ל.

לכה פתב יותר מטפח וחצי חומש ותיבת יותר הי' פוללת הרבה עכ"פ הקשבון המועט לא פחות מחצי חומש כה נראה לי פוננת הריב"ש וק"ל: ומ"ש ר'ו כ"ת ונ"ל ונהראוני מן השמים זכני בזה כו' מחמת הטבע' כו' אם זאת הראוהו מן השמים אני אומר לא בשמים היא וכי בשביל הטבעת נצטרף לדחוק ולומר שהשלחן של פרקים ופירשו רש"י ורשב"ם ותוס' שהיו יכולים לפרק רוחבו לשנים מה שהוא נגד הסברא: א' הוא דוחק לומר שהטבעת היו קבועים בהשלחן עצמו שהתורה מעידה עליו ונתת את הטבעת על ארבע הפאות פינותיו אשר לארבע רגליו וגו' ומה שהוא ר"ל דרש"י מפרש למ"ד מסגרתו למטה היתה אדרב' פרש"י דווקא למ"ד למעלה היתה אעפ"י שאמר לעומת המסגרת זהו ג"כ נקרא לעומת: ולמ"ד למטה היתה א"צ שום פי' שהרי לעיל מיניה הבי' רש"י שני מ"ד ולא הכריע וגם פשוטו של מקרא משמע לארבע רגליו ממש: ועוד האריף באיזו דברים אשר יובנו מתשובתי אליו ואין בו צורך להעתיקם מא תשובתי לאותו חכם על מה שכתב אלי) מה שתמה מכ"ת על כותבי שהריב"ש לא ראו התוספ' ביומא ונכנס בדוחק גדול לתרץ שראו אותם ולפני קל מאוד אחרי שמצינו בתשובתו בכמה מקומות שלא הי' לו תוס' מפמה מסכתת וכמדונה לי שכ' פ"א שלא הי' לו תוספ' יבמות ועל זה שלא תירץ תו' תירוצו של הריב"ש דמאי יהי' בזה מעוט העזרה אם יאריף במקוות המי: ומ"ש עוד לפי' ק' דלמא אפיי ס"ל מעיין מטהר את המקו' הסמוכה לו בזוחלין דע דאין זה פשוט כ"ה כמו האי דמקנה הסמוך למעניין שמטהר בכ"ש וע' בש"ף ס"ק למ"ד ואין זה קושני' כל כה שלא עלה ע"ד תוס' בכה ומנ' הבאתי ראי' לדין זה שלא עלה ע"ד התו' כה.

ומ"ש דאי סוגי' זאת למאן דאמר מעיין מטהר בכ"ש מנ"ל דעין עיטום הי' גבוה ג' אמות אפשר דהמחיצות הי' עודפו' והמי' עלו בירידת האדם לתוכן ומאי מקשה המקשן יש לומר דסבירי ליה דמפל מקום בתחילה עושין מ"ם סאה שלמים דלפעמים פוסקים המעינות וגם לא עלה ע"ד המקשה שהפנותלי' עלו למעלה מן המים: ומ"ש שטעיתי

במה שחשבתי המים שאין זוחלין מאליהן זוחלין יעיין מר במרדכי בשבועות וגם הב"ח
כתבו בהדני' שכל שזוחל מפת ירידת האדם לתוכו נעשו זוחלים וכמדונמה לי שלא עיין
היטב בש"ך ס"ק למ"ד פי שם מחלק בין אם המים שבים או לא וגם ממנו מוכח שנקרא
זוחלי' גם מה שזוחלו ע"י ירידת האדם לתוכו מדלא חילוק פן על קוש' מהרי"ק וא"כ
המקנה שעל שער המים שהמים שיצאו ממנו נזחלי' למטה ולא חזרו ע"י יקרא זוחלי'
ומן המים שבצינור באמ' לא הקשתי פיון שחוזרין לתוכה: ועם תוקף ראני' שלי לא
נכנסתי בעובי הקורה לפסול כ"א בא"א למצוא אחרת אבל לא בדעבד עד יסכים עמי
הרב דק"ק פערשי ואני פתבתי דרף משא ומתן בעלמא ומ"ש לתרץ דברי הריב"ש דזר
הי' טפח לא משמע הכי שהרי אמרו זר משהו ומנ"ל להוכיח עד שהקשה אמתא באמתא
היא טביל דמנ"ל לדקדק ולצמצם כ"ה לפי דבריו דכל שאינו ידוע שיעורו אין להקשות
בכה' פי לפי דברי יהי אלכסונו א"א פלל ויהי המקור יותר צר מלטבלו באלכסון עד
שיצטרף לומר שטבלו פן וע"ז מקשה אמתא באמתא כו' דו"ק שלא רצייתי לעשות חשבון
שיהי' הקושיא על טבילת אלכסונו משום זה ומכ"ש להגיה בריב"ש ומ"ש שהטבעתי
היו שוכבים לא כן היו בקרשי' אלא קבועי' כמו שפירש"י במסכת שבת ובארון פירש
החזקני שהיו הטבעתי מתנדנדי' והיו לו יתירא דקרא למדרש הכי ועוד ע"כ היו להם
טבעתי קטני' קבועי' ומנ"ל דלא החזיקו הם עובי טפח ועוד יהי' לפ"ז יותר מתלת' מ'
אותן הטבעתי המפסיקי' ומגביהי' השלחן יותר למעלה ורש"י בחומש פתב הטבעת היו
תקועי' והוא מלשון קבועי': ומ"ש עוד אולי הטבעות היו מתפרקין מעל השלחן דע שלא
היה פנונתו כ"א שהי' של פרקים יהי' מה שיהי' שהוא נפרק ממנו וגם לפי תירץ הריב"ש
היינו יכולים לומר המסגרת נפרק ממנו: מ"ב בסי' ר"ד פתב המגן אברהם בשם ספר
חכמ' מנוח בנוסח שהפל נהי' בדברו יש לאומרו נהיה בסגול והדבר נראה ויאו' הוא
שנמצאי' רוב גוסחי הברכות בזה הלשון מבניין וזמן בינוני כמו בורא פרי האדמה והעץ
ומקורב שמענו גוסחי ברפת השחר הנותן לשכוי בינה במקום אשר נתן המכין מצעדי
במקום אשר הכין והו' הגירס' שבספרי הרמב"ם והרי"ף והטור והש"ע והרבה מחברין'
זולת האגוד' שכתב אשר הכין וכן הגירס' בש"ס שלפנינו אכן בטל גירס' במיעוטן וכן
שמענו גירסא זאת בספר פנונת שלמה בשם האר"י ז"ל וכל ברפת שמונה עשר הם
בינוני' לכן טוב הדבר גם בזה לומר בסגול: ובסי' קס"ז מקשה בס' מ"א על גירס' זאת
בסגול מהש"ס ברכו' דף נ"ב דמשמע משם שעדיף טפי לברך לשון עבר ואני תמי' שהרי
פל גוסחי הברכות בלשון בינוני ומשם לא ק' מידי דהרי פתב שם רש"י בהדני' דיפה
לאומרו על בריית האש שהוא דבר נברא במ"ש ואין אנו מברכין על ברייתו הקדש
שהוציא' עתה מן העצים דאל"כ הנה לנו לברך עליו בכל יום אבל בשאר פל דבר
שמברכין על הנברא תמיד בכל יום מחדש מעשה בראשית פשיטא שיש לברך בלשון
בינוני וגם שם קי"ל כב"ה ואי ממאי דמסיק שם בורא נמי משמע לעבר היינו הפל
משום דמברכין על בריית האש שנברא לעבר אבל במקום אחר לא נאדרבא מוכח מש"ס
דלשם דסתם גוסחאי הברכות צ"ל בל' בינוני ממאי דאמר שם ב"ש בורא דעתה' למברי'
משמע ואיך עלה פן על דעת ב"ש וכי לא הנה בקי בלשון הקודש כי הוא מל' בינוני
והעתיד צ"ל ביו"ד האיתן ואם כי מצינו שהשתמש לפעמים הקרא בו בלשון עתיד מאי
נ"מ פל אלו המקומות צריכי' למדרש: וגם ב"ה דפליג וסבירי לי' שהוא נמי לשון עבר

מכל מקום למה לא נאמר בלשון שאין בו ספק שהרי כ"ע לא פליגי דברא לעבר משמע
והגם שהתו' רוצים לתרץ קוש' זאת דלישנא דקרא ניקח להו בלשון הברכות וק' על
תירוץם הלא מצינו שהמקרא משתמש מאוד במלת ברא לעבר והתחיל התורה בראשית
ברא ודומיו רבים.

ואפשר דס"ל בורא השתמש הקרא אצל בריית האש דס"ל בורא חשף הוא בריית האש
היסודי הדעת מבעלי הלימודים דס"ל הכי אבל אין לו שייכ' לבריית האש שלנו שנברא
במ"ש: ולאחר הפחיל' מפבוד תורתם אפשר לומר דהכיפירושו דבכל פעם האמת היא
שאנו תופסי' בגוסחי הברכו' לשונות המקרא ולשון הנה או בינוני עדיף טפי בלשונות
של כל הברכות זולתי פאן בברפת ברי' האש כמ"ש רש"י אבל בכל שארי הברכות
השתמשו בלשון הנה שהוא שבח גדול שפולל הנה ועבר ועתיד וכמ"ש המדקדקי' והביאו
ראיות על שמצינו שהשתמש הקרא הבינוני לכל הזמנים ולעולם תפסו להם לשון
המקרא באם מצאו לו בינוני ובאם לא פדי לתפוס בלשון המקרא אם מצאו לשון עבר
תפסו לו כמ"ש עוד בע"ה אבל לשון עתיד לא דלא שייך לכל לברא על דבר העתיד
ועדיף לשון המבונן ויש לזה ראיות הרבה: ומעתה נזכה לפרש הסוג' זאת דקאמר ב"ש
דעדיף לברא ברך דהוא נדאי לשון עבר ומצינו שהשתמש בו המקרא כמ"ש ובברכה זאת
צ"ל לשון עבר כמ"ש רש"י אבל בורא מצינו שהשתמש בו המקרא לפעמים לשון עתיד
כמו בורא שמים חדשים ובכאן עכ"פ לא שייך לא הבינוני ולא העתיד א"כ עדיף טפי
העבר דבשלמא אם לא מצינו בו שימוש כ"א בבינוני אפשר דה"מ לברא בלשון בורא
שלא לשנות מנסח הברכות שהרי אמרינו דהבינוני פולל ג"כ העבר אבל פיון שמצינו
בו שימוש העתיד ג"כ עדיף טפי לברא בלשון ברא אף שמשי' מנסח כל הברכות וב"ה
אומר פיון שהוא עצמו משמע עבר לא נפקא לן מידי במה שמצינו בו לשון עתיד או
בינוני שהרי הרבה פעמים השתמשו בו במקרא.

בלשון עבר ומביא כל הני פסוקים לכה אמר עבר נמי משמע וע"כ עדיף לי' האי לישנא
שהוא משמעות כל גוסחי הברכות שהם בינוניים. ורב יוסף ג"כ מקשה לרבה דהרי
בכל המקומות משמע לי' לעבר או לפחות הרבה פעמים משמעו לעבר וא"כ עדיף
ומבונן לשונו לעבר וע"כ פי' הוא פלוגתאיהו במאור או מאורי כו' והרי משמע מש"ס
הזה היפה פנונתו ועוד מצאתי לי ממה דאיתא בריש ברכו' בהדא דפליגי רבנן ור"נ אי
אמרינו מוציא או המוציא: בדרך ל"ח ת"ר מה הוא אומר המוציא להם מן הארץ ר"נ
אומר מוציא אמר רבא במוציא כ"ע לא פליגי דאפיק משמע דכתיב כו' פי פליגי בהמוצי'
רבנן סברי המוציא דאפיק משמע דכתיב המוציא להם מים כו' ור"נ סבר דמפיק משמע
שנאמר המוציא אתכם ורבנן ה"ק להו הקב"ה לישראל כו': וגם שם קשה וכי צריכי
להו להביא רא' על לשון עבר או בינוני ומאן דהו שיוכל להכחיש דבר אשר הוא פמעט
גלוי לתינוקת בי רב ועוד ק' למה לא צריף ר"נ לתרץ קרא דאיתי להו רבנן מני' דכתי'
המוצי' להם מים גו' הגם רש"י רוצה לתרצו שעדיין היו במדבר ועדיין הי' מוציא להם
ואדרבה מכ"ש ה"ל להביא מהאי קרא פירושו דר"נ בו פאשר עשה הש"ס לתרץ קרא
דר"נ אליבא דרבנן: ועוד קשה דה"ל להביא קראי טובא דמשמעו לעבר באמור בפסוק
המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים והוא מוקדם לפסוק המוציא להם מים וכיזא באלו
בנביאים וביותר בד"ה מקרא מלא גם בה'ו' שאול חי עמנו אתה המוציא והמביא גו'

אשר אין בו לפרש כ"א לעבר ומה יעשה ר"נ בהנהו קראי אשר רש"י רצה לתרצו מקרא דהמוציא לכם מים מה ישיב לכל הנהו קראי.

והנ"ל לפרש הסוגיא באופן אחר והוא אחר רוב הבקשה מפבוד רש"י ז"ל וע"פ מאי שפבר הקדמנו שפברו להם נוסח הברכות בלשונות המקראו' כפי הזדמנו להם ואם מציאו בו לשון בינוני פברו להם ואם לאו לקחו לשון המקרא אפי' העבר אבל לא העתיד ממנו שאין שינוי פלל בברכות ומעשה יוכן היטב דאמר רבא מוציא כ"ע ל"פ בו שהוא נמצא בקרא בלשון עבר דאפיק משמעו דכתיב אל מוציאם כו' וכבר פתבנו דבלשון עבר רשאי לברך ובהו אין בו ספק דלא נמצא בקרא פי אם בלשון עבר וגם מאי דכתיב מוציא אסירים כו' בלשון עבר מתפרש במקומו כ"פ בהמוציא רבנן פיון דנמצא בלשון המקרא והיינו לשון בינוני והוא בצירי ועל זה מביא ראי' מדכתיב המוציא מים כו' שהוא מתפרש שעדיין מוציא כמו שכתוב רש"י אליבא דר"נ ומביא רבנן פיון דנמצא בלשון המקרא לישנא דהמוציא שהוא מתפרש בינוני יש לברך בהו הל' דלעולם הבינוני הוא יותר טוב לפרשו בלשון הברכות ולפי זה מתורץ אף דמצינו ג"כ המוציא בלשון עבר מ"מ פיון דמצינו אותו ג"כ בלשון בינוני עדיף טפי מלשון מוציא שלא נמצא כ"א בלשון עבר ובברכות היותר טוב הוא לשון בינוני פי כן גוסחי כל הברכות ומתורץ למה לא הביאו לשון פסוק המוציא אתכם ממצרים דאינהו בעי להביא לשון המקרא שמתפרש בו המוציא בינוני ור"נ סבר פיון דהמוציא משפחת לי' להתפרש בלשון עתיד שנא' המוציא אתכם משפחת סבלות א"כ אף דמצינו ג"כ בלשון בינוני ועבר אין מברכין בו דעל עתיד אין מברכין ואנו בעינו לשון מבורר ולכן עדיף לברך מוציא שעכ"פ אינו נמצא בלשון עתיד אף שאינו נמצא ג"כ בלשון בינוני מ"מ טפי עדיף מלשון דמשפחת לי' בלשון עתיד ועל זה תירץ רבנן דגם זה אינו מתפרש בלשון עתיד והק' כו' ובהו אין צרי' ר"נ לתרץ מאי דאמרי רבנן דמשפחת לי' בלשון עבר או בינוני דמודה לזה, ר"נ ואפ"ה אין טוב לברך בהו הל' פיון דמצינו ג"כ בלשון עתיד: ובהו אתי שפיר שהתרעם ר' זירא על דאמר מוציא לחם ולא המוציא דלכאורה הא עדיף טפי שהרי לא פליגי במוציא אבל לפמ"ש עדיף לרבנן המוציא שנוסחו בינוני פנוסח כל הברכות.

אלא דאיהו להוציא נפש' מפלוגתא אמר כן דו"ק א"כ משמע דל' בינוני הוא עדיף לברך בו אבל שמעתי פי גם נהיה בקמץ פירושו בינוני ואדרבה בסגול הוא מלשון בקשה כמו ונהי' אנחנו וצאצאינו כו' ויש לחלק: מג בה' ראש השנה כתב בספר בה"ג בשם חכם אחד שליט אמאן דמזהיר מלשמש מטתו עם אשתו בליל ר"ה מהא דאית' בר"ה נפקדה שרה רחל וסנה ואברם קנים אפי' ערובי תבשילין: וכתב הוא עליו שאם נפרש בר"ה נפקדה היינו שנגזר עלי' שתתעבר כמו שפירש רש"י אבל ההריון הנה במוציא ר"ה וילד' בפסח משו' דילדו' למקוטעין כדאמרינן בר"ה העלה אותו חכם חרס בידו.

והנה בגמרא משמע שנתעברה בסוכות מדאמרי למועד אשוב אליך כו' יע"ש ומוכח בהד"ל כן דבאותו העת לא היתה מעוברת כלל ועוד מסיק שם שהיתה שנה מעוברת ולא ראו בפני' בהש"ס שם: ועוד מוכח שלא הי' כ"א פקידה מדאמרינן בכתובות אכסני' אסור בתשמיש המיטה מדאמר כו' וא"כ משמע דנבעלה בביתה ולא בשילו ולפי ההנחה שהי' אז ר"ה בכל מקום שנא' ויהי היום הרי ע"כ מ"ש בגמרא בר"ה נפקדה שרה רחל

ונחנה ע"כ לא הי' כ"א פקידה ולא הריון בתנה וה"ה באינה ומיהו איכא למידק נמי משם איפכא דאי ס"ד בר"ה אסור בתשמיש המטה מנ"ל דאכסניא אסור בתשמיש המטה דלמא התם משום דר"ה הית' ואפשר דלמד פן מדכתיב ויבא אל ביתו שהרי משום דר"ה אפשר שיבוא אלי' בליל מוצאי ר"ה ומ"מ נ"ל פיון דליתא מי שמורה הדבר כי אם משנת חסיד' לבד לכן אין פח ביד שום אדם לבטל עונה דאוריית' בשבילו ואפשר אפילו אם תתן האשה לו רשות לבטל אינו רשאי דאינה מוחלת כ"א מ' בושה פדאיתא בא"ה ע"ד ומיהו פל' שהוא משום מצוה רשאי לסמוך על שנותנ' הי' רשות דמסתמא ניחא לה ג"כ ואימת יום הדין עלי' גם פן ומוחלת בלב שלם אבל מבלעדי רשות' שלה לא.

אכן טייל ופועל ישמש בימי החול מקודם בעניין שיכולים אח"כ לבטל ואפ' טייל שזמנו בכל יום עם כל זאת רשאי לבטל דאל"כ לא יהי' לו רשות לצאת מביתו א"ו ע"ד זמן פועל מבטל מתי שירצה וה"נ רשאי לבטל בראש השנה שהרי ספרי חיים ומתים פתוחים לפניו ועוד גם בשאר הזמנים מצוה קעביד שיהא שמאל דוחה: מד ראובן כתב לבתו בתנאים ראשונים של' והתחייב צד שני לתת לבתם שט' חצי חלק זכר קודם החנפה וטוען צד החתן שאם הכל' תתן גם פן חצי זכר באם שיעזר הבעל בחי' ותגבה היא פתובה שתהי' לבתה ממנה גם פן חצי חלק זכר ונזקתו מלשון באוה"ב דכתב בת"ר וצד הפלה משיבי' כי לא שמעו מזה ומה שנכתב בשטר באוה"ב פנונתו שעל האם גם פן רמי' שיעבוד האחים שיתנו לה חלק בעזבון אביה והי' גם הי' תסייע לזה ומחוייב' להשתדל אצל בני' על פה ולזה השתעבדה הי' עצמה ומה גם כי מנהג מקום צד מחתן ליתן גם האם שטר חצי זכר לבתה: תשובה דע דאין בזה נ"מ במאי שנכתב בת"ר שיתנו לה שטר חצי זכר באוה"ב כי מאי נ"מ בזה פיון שפוף התנאים מפורש שיתנו לה רק חלק פחצי זכר מעזבון אביה לבד ויכולים הם לומר דכתב לה באוה"ב ושגם האם תעכב בעניין שלא יטלו היורשים חלקם עד שיתנו ג"כ חצי החלק לבתה זבלא"ה תחזור הי' להפרע ממנה וכיוצא בזה יכולי' לומר הרבה טעמים על פתיבת באוה"ב וכל שתראה לזכות גם פן בחלק האם צריך הדבר לאומרו בשטר חצי זכר במפורש: אכן בהיות מנהג המקום שם שתעשה האם גם פן לבתה על זה אני אומר שהוא מפורש בתשובת הרשב"א מביאה הב"י בא"ה סי' ס"ו וסוף סימן ע"ה דעל דעת מנהג מקום שהם באים לדור שם הוא נושא וה"נ דכנותיהו פנ"ל ואף שידור בתחילה במקום החתן לפי שעה קלה אין זה קביעות דירה אלא במקום שיקבע דירתו פנ"ל וא"ת שזה הו' כמפורש שתתן גם האם שח"ז מדכתב באוה"ב אני אומר אחרי שיוכלו לטעון טענות כמו שכתב בכוננת באוה"ב וה"ל יד בעל השטר על התחתונה ומקרי יד בעל השטר יד החתן הרוצה לזכות בלשון באוה"ב דכתב בשטרו וה"ל לפרש וכגון דא צריכין לאודיע באתרא דלא ידעי לי' ושללא לילך בתרמי' ואם ת"ל שאף הוא לא ידע כ"א מנהגו מ"מ עליו מוטל להתנות כי הא דאי בסי' של"ד בהגה א' דאם שניהם אינם יודעים פסידא דפועל משום דב"ה מוחזק הוא וה"נ פל' שמקרי יד בעל השטר פנגדו זוכה משום דמוחזק הוא: ולדברי בעל נחלת שבועה אדרבה מלשון באוה"ב נראה היפך מזה דאי דגם האשה תעשה שטר ח"ז מעזבונה א"צ באוה"ב.

שהרי לא שייך בזה שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי כמו שכתוב בנ"ש שם ובאמת אין אני מבין סברת בעל נ"ש למה לא שייך בזה נחת רוח כו': ובמקום אחר הארכנו בענייני

המנהגים ואין פאן מקום להביאו ודי בזה לע"ע ואם יראה לדייני המקום שם היקף מדברי אני מבטל דעתי פי מנהגי בדיני ממונות שלא לחוות דעתי במקום דיינים: מה הקשה לי הרב מו' בערמן סג"ל זצ"ל מפירדא על דברי תו' במסכ' סנהדרין דף נ"ב ד"ה האי שריפה ממש וא"ת והא אמרינו בפרק הישן מישאל ואלצפן היו שגדחו לפסח שני והיו נושאי ארונו של נדב ואביהו ואי שריפה ממש הי' לא נטמאו ויש לומר דשילדו קיימת הנה וכדאיתא בגינה מת שגשרף ושלדו קיימת טמא עכ"ל: והקשה לי דלקאורה רש"י נשמר מזה ממה דפי' אבל מבפנים התחלו שריפתו ושרפה והלכה עצמות ובשר דלקאורה הוא אף למותר שהרי הכי איתא בהדני' בגמרא להלן מזה א"ו דכוננתו פיון דהתחיל שריפתו מבפנים נמצא שמת מיד ועדיין גופו קיים ונטמא פתונתם שעליהם וקיי"ל כל פלים שנטמאו ממת מטמאין טומאת שבעה כדאיתא בריש אהלות ואני הוספתי עוד דה"ל להש"ס לתרץ על מאי דהקשו והכתיב אותם ה"ל לתרץ ולא שלדו שהוא עיקר בניין הגוף כמו שכתב הרמב"ם בפ"ג דה' טומאת המת: ויותר ה"ל להתוס' לתרץ דהאי מאן דסבירי ליה בבני אהרו שריפה ממש ס"ל כר"י בגינה דס"ל עפר שרופי מטמא ואפילו אליבא דרבנו דע"כ לא פליגי אלא ברובע אבל בשלם לא פליגי כמו שפירש הר"ש בריש פ"ב דאהלות ובתוס' שם בגינה בהדני': ותו קשה לקאורה א"א לתרץ דהנה שלדו קיימת מדלא מצי לתרוצי בש"ס בגינה היכי דמי שלדו קיימת אלא פגון שגשרף ע"ג קטבל' ושאר מיני' שם פולם מידי דלא הנה פאן וגם משמע דאיחרוכי לא הי' פאן שאין זה שריפה ממש וזה דבר שאינו שכיח ודוחק לשאר שלדו ויותר הני ליה לתרץ פנ"ל שס"ל כר"י: והנ"ל דהתוס' ס"ל מאי דמודה ר"י דמטמא מיהו אין זה שהנזי' מגלח עליו ומתנרץ בזה מאי דמקשה הר"ש אש"ס דנזיר דמקשה השתא אכזיז מן המת מגלח אמת עצמו לכ"ש ומקשה דה"ל לאוקמי מת שרוף קמ"ל: והנ"ל דס"ל להש"ס שאין זה טומאה שהנזיר מגלח עליו ואפי' הא דכלי' הנוגעים במת מטמא טומאת שבעה אין הנזיר מגלח עליו כמ"ש הרמב"ם פ"ז דנזירות דין ח' ואין הנזיר מגלח כ"א אאותו י"ב שחשב שם ובפיר פשיטא שאינו אלא דרבנו אליבא דר"י דהרי ר"ל מטהר לגמרי ובהל' קרבן פסח שאין הטמאי נדחי' לפסח שני כ"א אותו שהנזיר מגלח עליהו א"כ לא רצה לאוקמי בפיר שרופי' אליבא דר"י שהרי אין הנזיר מגלח עליו ואינו נדחה לפסח שני ולכן אוקמוה בשלדו קיימת שהוא שהנזיר מגלח עליו וא"כ נמי לא סגי להו בכלים שעליהם דנגעי בטומא' דגם כלי' הנוגעים במת שטמאי' טומאת שבעה אין הנזיר מגלח עליו כמ"ש בהדני' בה' נזיר: ועפ"ז הי' תוס' מוכרחים לתרץ תירוץ שהי' שלדו קיימת ואף שהוא דוחק מפני גושני' שהקשיתי עליו.

מו אשר נשאל מכ"ת על אודות האשה המפלת חתיכת בשר ולא הי' בתוף החתיכה עצם אם דינא כמפלת לטמא משום לידה ועלה בפשיטו' לפניו שטמא לידה מאי דפשיט' לי' קא ספוקי לי מכ"ת בראשונה לזה.

מבואר בסי' קצ"ד דאין אנו בקיאים בצורות ע"כ מחמרינו אע"פ דשם נאמר ויש בו עצם זה לאו דווקא עכ"ל מכ"ת. לא ידעתי מאין לו שלא דווקא נאמר ונמצא בו עצם שהרי כת' וקרעוהו ונמצא בו עצם וכן הוא בטור והוא מהש"ס ורמב"ם העתיקם מגמרא דריש מפלת: וכתב הב"ח בסעף י"ג מדבריו דרש"י נלמד אם אין בה עצם אף דלבינה הי' ואם אינה לבינה אף דיש בה עצם אינה טמאה לידה כ' אלא לפי שאין אנו בקיאים במראות

כו' ולכן פתב רבינו בין לבינה בין לשאר מראות כו' הרי דאר דלעגנו לבינה א"צ דאין אנו בקיאים במראות (ארף כי בידמים פסקינו להיות בקיאים בין לכן לאדום ואפשר דיש חילוק בין אדום ללבו בקיאים אבל בין לכן לשאר צבעים לא (מכל מקום לית מאן דמתמיר באין בו עצם: ובאמת לכאורה תמי' לי על מ"ש הרמב"ם שם הפילה שפיר מלא דם כו' מלא בשר אינה חוששת לנולד ומביאה ה"ה דהרשב"א והרמב"ן פוסקים להחמיר ולמה לא הביא ה"ה מיד על האי דינא דהמפלת חתיכה לבינה אם יש בה עצם כו' דעתם להחמיר אפילו באין בו עצם כמו שהביא לעגנו מראות: וביותר קשה על הטור שמביא בדיני שפיר דעת הרשב"א שמחמיר ופירש בדרישא משום פלוגתא ר"י ורבנן דמלא בשר חשש לי' להחמיר משמע דבמלא בשר לחוד מחמירין וטמאה לידה ואפ"ה מבי' דינא דחתיכה לבינה דבעינו דווקא שיש בו עצם ואם לאו טהורה: ולכאורה גם בזה פליג הרשב"א.

וה"ל להביא דעתו ג"כ ובאשר חפשיתי מצאתי בנדה דף ר"ח א' בתוס' בד"ה פסומכוס לחלק: ולכאורה ה"א לתרץ תי' אחר על גושניית' שם ושלל לחלק בחילוק שמחלקין הם בין שפיר אלא הא דאמר רב חסדא ובלבינה היינו לאפוקי בשר משום דמראה לכו אינו בשר ואפשר זהו צחות לשון רש"י שם דהוא מין בשר ואינו בשר ממש לכך בעינו יש בה עצם דווקא אבל בבשר ממש אפשר אפילו אין בו עצם טמאה לידה דתחלת בריית הוולד הוא שניא עור ובשר תלבשני ומסתמא טפי עדיף בשר ממראה לכו וא"כ מסתמא לדידן שאין אנו בקיאים יטמא אפילו אין בו עצם שאין אנו בקיאים בין לכו לבשר ואמנם נטייתו מדברי רבותינו בעלי התוס' מפני הקושני' שהיו לי בדבריה' כמ"ש בע"ה ואמרת' פי תירוץ לפי ענינו' מוכרח אבל דברי ע"פ הדין אמת כף עלת' במחשבה לפני ויגעתי לתרץ גושניית' שהקשיתי על דברי התוספת פדי להעמיד דבריהם יען לא ראיתי שום מחבר מחמיר בכך לטמא בלי עצם: והנה הסוגי' כף היא שם בדרף ד"ה ע"א שאלו לפני רבי המפלת שפיר מלא בשר מהו אמר להם לא שמעתי אמר לפניו ר"י בר"י כף אמר אבא מלא דם טמאה נדה מלא בשר טמאה לידה אמר ליה אלמלא דבר חדש אמרת לן משום אביה שמענוה עכשיו מדהא קמיינתא פייחידאי אמרת פסומכוס כו' הא נמי שמא כו"י אמרה ואין הלכה כו"י דתניא המפלת שפיר שאינו מרוקם ר"י אומר ולד ונחכמים אומרים אינו ולד אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי אושיעא מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הפל אינו ולד רבי יהושע בן לוי אומר בצלול מחלוקת איבעיא להו בצלול מחלוקת ובכעור דברי הפל ולד או דלמא בין בזה בין בזה מחלוקת תיקו בתוספת שם מלא בשר מהו וממתניתין דקתני מלא דם ומלא מים ליכא למפשט דדלמא הא מלא בשר חושש' אבל נודאי ולד לא הוי אי נמי הא דלא חשיב משום דבפלוגתא לא קמיירי ולכאורה קשה על תירץ ראשון דהנה ליה לר' למפשט דספיקא הוי כדמוכח מדלא חשיב ליה ואין לומר דאפשר נמי דנולד הוי אם פו הנה ליה למתני בסיפא מלא בשר טפי מרוקם שהרי לס"ד דר' פלוגתא ר"י ורבנן במלא בשר והוא נקרא אינו מרוקם בברייתא אם פו מרוקם פשיטא הרי מוכח דספיקא הנה ליה ולא נודאי ולד והנה ליה למפשט מיניה ועוד קשה על תירוץ השני דמכל מקום הנה ליה לרבי למפשט מרבנן דר"י שהרי הלכה כמותם לפי דעתו והרי ידע מזאת הברייתא ובאמת תרצתי על זה תירץ הגון דמספקא לי' אי פליגי בעכור או בצלול ובכעור מודו דטמאה ובזה נראה לי

מתנרץ הא דאמר רבי דבר חדש אמרת לן כו' דלכאורה ה"מ לדחותו גם בלא"ה דלמא פייחידא' אמר לן אלא משום דמהי תיתי לאוקמי ר"י פייחידא' במקום רבים אלא הוי מוקמי לר' יוסי בעכור ופלוגתיהו בצלול ודינ' ככ"ע אבל לפי שמצינו דחנייש ליחסי' במלא דם איפא למימר גם בזה פסק פייחידאי ופליגי בין בעכור ובין בצלול או דלמא בזה פרבנן ס"ל ואיהו ס"ל דפליגי בצלול ובעכור מודו ולפי תי' תוס' א"נ הרי מוכח דפליגי בשנייהם דאל"כ אלא בעכור מודו הוי ליה למתני' לאשמעינן רבותא במלא בשור מברוקם וא"כ דפליגי ה"ל לר' למפשיט מיני' דרבנן דינדע מהברייתא: (וי"ל דהשתא מוקמינן לי לפלוגתיהו בצלול לחוד אפשר בעכור אינו רבותא במתני' מברוקם דהרי אינו מוכרח הוכחתי שפתיבתי בזה לפ"ז אבל מכל מקום גם בלי הוכח' יראה דאשמעינן טפי רבותא בזה ואין לפרש דברי תוס' בפלוגתא לא קמיירי היינו רבי שפיידר המשניות לא קמיירי משום דמספקא לי' לכה לא תנו לי' משום דאיהו גופא מספקא ליה דהרילפ"ז אין התחלה לקושיא תוס' אלא האמת דר' לא תני להו אלא סדרים כמו שמצאם שהיו סדורים בפי חכמי הדור כמ"ש בתוס' ב"ק בהגוזל קמא בד"ה בימי רבי נשנת משנה זו כו' וכן מדקאמר האי תנא ר'ושלמי הוי וכ"כ בהקדמה לספר מגילת אסתר ובמהרי"ק שורש קע"ז: ונ"ל לתרץ דב' תירוצי התוס' מחזיקים זה את זה ומשום הכי לא הוי מצי למיפשט דאיפא למימר וודאויים קתני וכ"ת דה"ל למפשיט מיניה לפחות דחוששין על זה אמרו אי נמי דאיפא למימר בפלוגתא לא קמיירי וי"ל דמשום הכי לא תני ליה ברישא דמתני' ולא הוי ולד דו"ק: ומתנרץ נמי תוס' ד"ה שפא כו' וד"ה סומכוס דאפילו תוס' לדבריהם ועוד יש להקשות מאי מקשו מדאמרין ריש פרקים דבעי בתוכו עצם דלמא ר"י לא ס"ל כר' בנימין דשם ור"י ס"ל כר' יהו' וכן הקשה מהרש"א וגם בפשיטת דבריהם ק' דלמא רבי מסופק בזה וכמו שהוכחתי בד"ה מלא בשור ועיין בחידושי מהר"ם ונראה לי לתרץ דק' להם שני קושיות האחד למה לא פשיט לי' מדרבנן דר"י וגם מאי דצריך לומר אלמלא דבר חדש ולזה באים תוספת לתרץ דהיינו רבי הי' מסופק בזה אי פליגי בצלול או בעכור וכמו שפתיב ואלולי שחנייש ליחידאי פסומכוס פשיטא דהוי צניית ליה לר"י שאמר משו' אביו פדמצינו דאמר רבי בכל מקום עלי' דר"י פבר הורה זקן ומהי תיתי יפסוק פייחיד נגד רבים והוי אמר דכי אמר ר"י בעכור ואינהו פליגי בצלול אבל מדמצינו דחנייש בנידה פייחידאי במלא דם פסומכוס שפא גם בזה פייחידאי אמר ואין הלכה כדבריו דכל היכא דרבים פליגי עלי' פשיטא דלא חניישין ליה לר"י והספקתו והשתא קשה להו לתוספת דהאי דינ' דמלא דם אינו עניין לסומכוס דכי אמר סומכוס בבחתיקה איהו בשפיר ואפשר דמודו רבנן אלא ונדאי דר' סבירי ליה דאין חילק פלל להחמיר טפי בשפיר מבחתיקה וע"כ פי היכי דפליגי רבנן דר"א וגם ר"א גופי' בבחתיק' אמרו דדם דתוכו אינו מטמא גם בשפיר כן ור' יוסי חש לי' לדברי סומכוס פייחיד' ה"נ אפשר דחש לר"י פייחידא' וע"כ מקשה פיון שפן לר' שפיר ובחתיקה אחד הו' א"כ ה"ל לפשוט מברייתא בבחתיקה כל היכ' דלית ביה עצם טהור ואינו מטמ' משום לידה ומעול' לא הקשו תו' על ר' יוסי כמו שהבין מהרש"א: ומ"מ לא עלתה ארוכה דמנלן לתוס' לחילוק' שפתיבו הם דלמא כמ"ש וחלקתי אני ולפי מה שפתיבתי ופרשתי לדברי תוס' שהקשו רק לרבי דה"ל לפשוט בעי שנשאל לפניו מבריית' דלעיל איפא למימר דהוכיחו התוס' מני' דליפא למימר פחילוקי ומתירץ שלי דא"כ שפיר הוי לר' לפשוט מהת' דבשר

ממש א"צ עצם מדנקט לבינה משמ' דבשר א"צ עצם לכה הוצרכו לחלק באופן אחר ומ"מ אין דעתי נוחה בזה דאיכא למימר דר' הי' מסופק אי לבינה למעוטי בשר אתי אי לא אלא למעוטי שאר מראות אבל בשר שנה לחתיכה לבינה ואולי משום דאמר רב חנינא בר שלמי' לרב הא רבי וכו' ולא אמר נמי הא רבי בנמינן וגם הבריית' משמע דהבריית' אינו עגנו פלל לנדון דידן לכן חזקו למו תירוץם לחלק וזהו ברור: וכן הראשונים פולס סמכו עליהו לכתבו האי דינא דחתיכה לבינה בעי עצם בתוכו ובשפיר התמירו בכל עגנו: ונחזור לנ"ד לפמ"ש פשוט בחתיכ' שאין בה עצם אינו טמא' כ"א בשפיר וא"ת שאין אנו בקיאים איזהו שפיר ומה הו' חתיכ' ז"א דלא מצינו מאן דחש לזה אלא בקיאות המראות פתבו שאין אנו בקיאים ותו לא ומצאתי בפ"ג דבכורות דפי' הרע"ב דשפיר הוא קרום למעל' מן השלי' מלא דם ויש שרוצי' לומר שהו' חתיכ' בשר ששמנו נוצר הולד אבל ממ"ש מוכח דנודאי אינו חתיכ' בשר ויש חילוק רב ביניהם ונשים חכמניות בקיאי' בזה איזהו שפיר ואיזהו חתיכ' בשר ומדלא הזכיר דבר) בבקיאוי' זה משמעו שהוא דבר שאין בו טע' פלל וא"כ יצא לנו מזה דחתיכה בעי עצם ובלא"ה אינה טמאה לידה ובדין דשפיר מלא בשר דפסק הרמ"ב דטהורה דפסק רב באיסורי וק' היאך פסק נגד ספיקי דרבי ודכתב ה"ה דסתמא דמתני' דייק פנותי א"כ ה"ל לרבי לפשוט מינה וכבר פתבו תוספות דליכא למידק מינה כ"א דספיק' הוי כי היכא דלא תקשי דיוק' דרישא אסיפא ואפשר דלא כ"כ כ"א אשארי דיני כ"כ: ומ"ש מכ"ת להצריכה להמתין מלטבול עד פ"א יום אין בזה פדי להשיב עליו כף ראייתי נוהגין שלא להמתין למפלת ומה גם ביולדות בן קיימא פל האחרונים צנוחי פכרוכי' על המתנה זאת ורמ"א בתשובתו פתב ביולדות ממש ראה הרבה נוהגין להקל ולדעתי לא נהגי בכף אלא משום שהנהיגו שלא לבעול על דם טוהר לכה לא טבלו מטומאת תחילת לידתו פדי שלא יבואו להקל אבל אחרי שפכר נשפח להם מענין בעיל' על דם טוהר תו ליכא למיחש ואין לומר דמפל מקום נאסר מתחילה דע שפיון שלא הי' במניין שנאסרה דבר הרי בטל טעמו בטל ממשו של איסור ובמפל' לא ראייתי שום מחבר מזכיר ממנו להחמיר זולתי בס' בית היקל עכ"פ בנ"ד שאפילו בספק לידה נסתפק לנו שוב אין להחמיר ומה גם שאין לנו לילך פי אם אחרי הפוסקים המפורסמים שנתפשט הוראתן: והצעתי דברי לפני אדוני מ"ו הגאון ר"מ נר"ו והרפין לי ראשו ואמר על עיקר הדין יש להחמיר ומה שהביא ראיי' מדברי תו' דבור המתחיל סומכוס י"ל דהא רבי בנמינן אם יש בה עצם כו' היינו לענין טומאת לידה לישוב לזכר ולנקיבה אבל אם אין בה עצם ספק טמאה לידה והיינו שמשב לזכר ולנקיבה ולגידה והשפתי דרו משא ומתן ולא להלכה דלפי מה שכ' דקושיות תוספת קאי על רבי מפני מה לא פשיט מזאת הברייתא כמו שכ' אם פן אין לומר סברא זאת דאם פן מאי מקשי' תוס' על רבי דלמא רבי הנה מסופק בזה אם הא דאמר רבי בנמינן דבלי עצם טהורה היינו מלידה בנודאי או אם חוששת: ובאמת יש לומר על זה תירץ הגון דתוספת מקשים שפיר דהא בנודאי אם אין בה עצם טהורה מחשש לידה דאם לא פן הא דאמר רבי בנמינן קורע' אם יש בה עצם טמאה לידה הא היא קריעה להוציא מחומרא אתי דבלאו עצם חוששת כו'.

א"ו דבלי עצם לאו פלוס הוא לגמרי: והשבני מ"ו דתוספת שפיר מקשים לפי תירץ א' שבד"ה מלא בשר כו', דממתניתן מוכח שחוששת אלא דיש לומר נמי טמאה לידה אם

כּן שפיר הקשו תוספת פּאן לפשוט מרבי בּנימין דאין לומר טהורה לגמרי שְהרי ממתניתן על כל פנים מוכח דחוששית או טמאה לגמרי ואם פּן מוכח דחוששית אַבּל לפי מה שפּתב' אַני באותו הדיבור איפּא נמי לספוקי ממתניתן דטהורה הני אַלא משום דבפּלוגתא לא קמיירי ופּלוגתת בפּעכור ואיפּא לספוקי ברבי בּנימין בטהורה וקדרא קושיא שלי לדוכתא משום הַכי לא פּשיט רבי מני' ואַני אומר דליפּא מאן דלמד פּן פּדעת אדוני מ"ו ועל פּל זַה לא הקלתי בּזַה מדעתי ומוטב להחמיר הואיל ויפּא מפי אמ"ו: מז בתוספות בּבא בתרא דף קנ"א ע"ב בד"ה ומתה וקיימו חכמים את דבּריה ואם תאמר וכו' וכן יש להקשות וכו' פי אין נראַה לומר שייחלוק רבא בּמה שאומר וכו' עד סוף הדיבור ודבּריהם תמוה מאוד גם דבּרי המפּרשים דחוק ופּירש מהר"ר שלמה לוריא פּשיטא צריף בר נגר להולמו ומהר"ר שמואל אידלש הקשה עליו ונראַה לי על פּרחה פּירוש דמהרש"ל ובו יתורץ דקדוק לשונם שפּתבו פי אין נראַה לומר והל"ל ואין לומר פּדרפּם תמיד: והנראַה לי דהתו' הקשו לסברת המקשה אמאי נקט ומתה כו' אף פי יש לומר דסבירי ליה לרב משרשיא דאם עמד חוזר במתנת שכיב מרע במקצת בלי קנין ורב נחמן דלעיל בקנין מייירי ועל רבא הקשה משום דסבירי ליה בדבּרי רבא שאינו קונה פּלל אפילו אם ימות בלי קנין מכל מקום נראַה לי להתוספת דאלו פּן לא הוי מצוי להקשות דאולי גם רבא לא אמר דבּעי קנין אַלא אם עמד אַבּל לא אם מת אַלא ונדאי דאין לחלק בכּו דכל שאינו חוזר אם עמד מה לי בקנין ומה לי שלא בקנין אחר שקונה בלי קנין באם מת והנראַה באמת דהיתה לו הוכחה לזַה מדבּרי רב נחמן דלעיל דקתני סתם מתנת שכיב מרע במקצת אינו חוזר ומשמע פּל דקני לאחר מיתה אינו חוזר בפּעמד ולא מצינו פּלל שיהיה קנין אלו ימות ואם יעמוד יוכל לחזור פּן נראַה לי מדבּרי רב נחמן דלעיל ואם פּן גם לדבּרי המקשה דלא בפּעי קנין אף אם עומד אינו יכול לחזור ואם פּן ומתה לפּה לי ונמצא פּוננת התוספות אמאי נקוט ומתה דהרי אין נראַה לו שייחלוק רבא כו' פּלומר שְהרי להמקשה לא היה נראַה לחלק בדבּרי רבא משום דרב נחמן לעיל והכי נמי על פּרחה גם פּן לדידיה אין לחלק והנראַה לי פי מה שפּתב הגי' לומר הוא ט"ס דשכיחי לעשות מן לו לומר: והתוספות בעי"ל שפּלהם מתרצים ואומרים דסבירי ליה להמקשה פּל דלא בפּעי קנין הוא הדין דחוזר אם עמד דמסתמא שוין הם ואם פּן גם בדבּרי דהנהו רבנן דאמרי קמיה דרבא שאם עמד אינו חוזר היינו היכי דהוי קנין אף אם נהיה בשכיב מרע שפּתב פּל נכסיו וקנה מידו אפילו הכי חוזר היינו משום דבּידוע שלא כת' אַלא מ' מיתה אַבּל במתנה במקצת קנה אַבּל בלי קנין חוזר לכּו בפּענו ומתה ומתה דרב נחמן דלעיל לא הוכיח מידי דמצוי לאוקמי נמי בקנין לכּו אינו חוזר והיא גופא קא משמע לן דכל שְהוא מתנה בּכל נכסיו אפילו בקנין חוזר ולא מוכח ליה מידי.

מדקתני סתמא דמשמע בּכל מקום שקנה במקצת לאחר מיתה אינו חוזר אם עמד דאפּשר בלי קנין קונה לאחר מיתה ואפילו הכי עמד חוזר והיינו ממה נפּשה דבמאי יקנה: . והא דקשה ליה לרבא היינו משום דגם בדבּרי רבנן דקאמרי קמיה לא סבירי ליה דאמרי שאם עמד אינו חוזר אַלא בקנין דבלי קנין לא עלה על דעת שלא לחזור באם עמד פּינוש אין לו קנין אַלא מתורת מתנת שכיב מרע ואם פּן על פּרחה רבא דפּליגי עלליהו וסבירי ליה דבּעי קנין היינו אפילו אם ימות דאם לא פּן במאי פּליג וּשפיר הקשה ולא הוכיח מניה דרב נחמן מידי ואם פּן לא קשיא לדידי' מהא דרב נחמן דו"ק פי לדעתי הוא

מכונן בפירוש התוס' והוא פנונת מהרש"ל ודלא כמהרש"א שדחק נפשיו: מח שאלה ראובן נשא שרה בת יעקב ויהי שרה עקרה אין לה ולד מראובן ויקרבו ימי יעקב לילך בדרך כל הארץ ויגרא כי תירש בתו נכסיו ויבואו לידי אחרים חילו ויתן כל אשר לו לבתו במתנה גמורה מהיום ולאחר מיתה בכל יפוי פח ועזו ואחרי מות בלי ז"ק יהיו נכסיו כולם הקדש לחבורת ת"ת אשר בירושלים והוסף לדור חתנו מנכסיו לאחר מות בתו ז"ק פדי שלא יעשה תחבולה להברית הנכסיו אחרי מות יעקב והחזיקה בתו בנכסיו ובעלה על ידה שליט בהם פאנות נפשו ימים רבים קרה מקרה שנשבית שרה אשת ראובן ולא ידענו מה הנה לה וחברת הגבאים מעו' רישלים רוצי' להחזיק בנכסים אולי מתה שרה וגם ראובן חש לנדר חותנו ועתה נשאל את פני פבוד מכ"ת יבאר דעתו ויבואו דבריו אלינו מה דעתו בגוף הנכסים ואם יש חלק להקדש ברנוח שהרוויח עם הנכסים או הפסיד: תשובה הנלע"ד כי קנה ההקדש הנכסים לאחר מות שרה בת יעקב בלי ז"ק כפי אשר התנה יעקב בעת נתינתו ולא אמרנו מתנה זו ירושה מקרי שאין לה הפסק משום דאמר בי' מהיום ולאחר מיתה וכל דכתב בו מהיום כו' יש לו הפסק כמו שהכריע עלינו רמ"א בסי' רמ"ח ס"ז והש"ך בס"ק הספיק לפסוק פמותו ובר מן דין לדעת הרמב"ם דס"ל כל שגילה דעתו בפירוש שלא משום ירושה נותן להם, אלא משום מתנה וקרי אני פסקתי השני קונה מה ששייר ראשון ה"נ פאן דכונתו' כל שהדיר חתנו מהנכסים אחרי מות בתו אין לה גילוי דעת מזה וקרי יש לה הפסק: ומה שיש לפלפל בדברים אלו מדברי הריב"ש סימן קס"ז קס"ח לא אשים עיני פעת עליהם עד סוף תשובתי אי"ה אברר זכותו דראובן בטענות אלו וראשונה נכתוב אם נחוש שמתה שרה ויהי נכסיו ראובן להקדש והוא מבאר בש"ס גיטין דתנינן המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהיא קיים בת ישראל הנשואה לכהן אוכלת בתרומה בחזקת שהיא קיים ובגמרא שם אמר רבה ל"ש אלא זקן שלא הגיע לגבורה (מפ' עד צ' שנים) אבל הגיע לגבורה לא.

איתיבי אביי המביא גט והניחו זקן אפי' בן ק' שנים נותן בחזקת שהיא קיים תיובתא נאי בעית אימא פיון דאיפלג איפלג רמי לי' אביי לרבה תנו המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהיא קיים ורמינהי ה"ז גיטף שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומ' מיד כו' אלא אמר אביי הא ר"מ דלא חייש למיתה והא רבי יהודא דחייש למיתה דתנן הלוקח יין כו' רבא אמר שמה מת לא חיישין שמה שמה ימות חיישין רש"י שמה מת לא חיישין דאוקמי אחזקתו שהניחו חי וגבי פהו שהלף למדינת הים פיון שלא גירשה אינה נאסרת א"א כ מת אבל זו שנתן לה גט ע"מ שיחול שעה אחת קודם למיתתו לשמה ימות מיד ונדאי חיישין דלא מרע לה לחזקה בהכי) א"ל רב אדא בר מתנה לרבא והא נוד שמה ימות הו' ופליגי אמר ר"י מדסקרת שאני נוד דאפשר דמסר לי' לשומר מתקוף לי' רב משרשי' ערבף ערב' צריף (פי' שמה השומר עצמו יפשע) אלא אמר רבא שמה מת לא חיישין שמה ימות תנאי הי' והנה רהיטא הסוגיא פתיר' רבא דהלכה פריא וגם משום דלדידיה מוקמינן למתני' ככ"ע וכן פסק הרמ"ם בפריק ט' מה"ל תרומות: והנה לפ"ז בנדון דידן מותר' הנכסיו לראובן דלשמה מת לא חיישין פהאי דינא דמתני' דאוקל' בתרומה ונהגם דיש לחלק דהאי דינא דמתני' מייירי פגון שהלף בעלה למדה"י ודעתו לחזור ליום פסה ועדיין לא עבר זמנו ולא אבד זכרו וה"נ בהניחו זקן או חול'

אָבֵל גִּדּוֹן זֶה אִם נִתִּיר אוֹתוֹ הָרִי יֵאָכְלוּם לְעוֹלָם וְאִטּוֹ לֹא נֶחֱוֶשׁ שְׁתַּמּוּת לְעוֹלָם וְהָרִי זֶה יוֹתֵר דּוֹמָה לְחֶשֶׁשׁ יְמוֹת דְּחִיּוּשֵׁינִין לִי וְע"כ צ"ל דְּמִתְנֵי מִיְיָרִי בְּאִנְפֵּן שְׁפַתְבְּנוּ דַּאֲל"כ ה"ל לְעֵשׂוֹת צְרִיכָא כְּזֶה לֵאמֹר דָּאִי מִגֵּט ה"א דְּזֵהוּ פ"א אָבֵל שְׁתַּאֲכַל לְעוֹלָם לֹא א"ו דְּמִתְנֵי בְּהֵכִי מִיְיָרִי שְׁתַּאֲכַל בְּעוֹד שְׁלֵא עֶבֶר עָלָיו מוֹעֵד וְעַת בּוֹאוּ אָבֵל ז"א דְּמִתְנֵי ג"כ בְּהֵכִי מוֹקְמִינֵן וְה"ה דֵּה"מ לְמִימֵר הֵכִי א"נ דְּגַם זֶה נִשְׁמַע מִנִּי דְּגִט דְּכִינֵן דְּנוֹתָן לֵה לְעוֹלָם מִשְׁמַע בֵּין בְּזִמְן קְרוּב אוֹ רְחוֹק וְה"ה זָקֵן אוֹ חוֹלָה ש"מ דְּלֹא חִיּוּשֵׁי לְעוֹלָם לְשִׁמָּא מֵת הוּא וְה"נ דְּלֹא חִיּוּשֵׁינֵן שְׁמָא מֵת הוּא וְאִין זֶה בְּדוֹמָה לְיְמוֹת כָּלָל: וְהַנְּ"ל דְּעֵיקָר הַחִלּוּק הוּא דְּמַחְלֵק רְבָא בֵּין מֵת לְיְמוֹת הֵיא בְּמֵאִי דְּנִהְיִי אַחַר מוֹתוֹ אִיסוּרָא לְמַפְרַע וְהוּא בְּאוֹמֵר לְאַשְׁתּוֹ הָרִי זֶה גִיטָה שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם לְמִיתָתוֹ דְּמִיד שְׁיְמוֹת הָרִי זֶה אִיסוּר לְמַפְרַע מֵאִי שְׁאָכְלִי בְּעוֹדוֹ חֵי עֲמָה וְכֵן בְּהֵאִי דִּיבְמוֹת דָּאִם יְמוֹת אַחֵי הָרִי זֶה בִּיטֵל מְצֻנוֹת יְבָמִין בְּמֵאִי דִּיבָבִים אַחוֹתִי וְכֵן טַעְמָא דְּלוֹקֵחַ יֵין מִבֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים פְּשִׁיבְקַע הַנּוֹד הָרִי זֶה שְׁתֵּה טְבָלִים לְמַפְרַע: וּבְהֵכִי מְתַרְצִי נְמִי מֵאִי דְּקִשָּׁה לְכַאוּרָה בְּסוֹפָה לְפִי מֵאִי דְּתִירְצוּ תוּ שֶׁם עַל מֵאִי דְּקִשֵׁי לְהוּ מִש"ס יְבָמוֹת דְּהֵכָא לֹא חִיּוּשֵׁי ר"מ לְמִיתָה וּבְפִרְק ד' אַחִין תָּנִן כּו' וּמְפָרֵשׁ שֶׁם מִשׁוּם דְּאִסוּר לְבִטֵּל מְצֻנוֹת יְבָמִין כּו' וְהֵאִי מִתְנֵי ר"מ הִי כְּדַמוּכַח בְּפִרְק ב' דִּיבְמוֹת דָּף י"ח וִי"ל דְּלִכ"ע חִיּוּשֵׁינֵן הֵתֵם לְמִיתָה דְּשְׁמָא יְמוֹת לְזִמְן מְרוּבָה דְּלַפְעָמִים מְמַתִּין זִמְן מְרוּבָה אָבֵל בְּקִיעַ הַנּוֹד דֵּהכ' דְּשְׁמָא יְמוֹת לְזִמְן מוֹעֵט לֹא חִיּוּשֵׁינֵן וְא"ת הָא לֹא חִיּוּשֵׁי ר"מ לְשְׁמָא מֵת בְּזִמְן מְרוּבָה דְּקִתְנֵי בֵּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׁוּאָה לְכַהֵן וְהֵלֶךְ בְּעֵלָה לְמַד"הִי כּו' וְאַבְיִי לֹא מְפַלֵּג בֵּין שְׁמָא מֵת לְיְמוֹת וְסוּגְנִי דִּיבְמוֹת מִשְׁמַע דְּאַבְיִי קִיבֵל הַטַּעַם הַנְּ"ל מְרַבָּה וִי"ל דְּאַבְיִי מְדַמֵּי פִּרְק כָּל הַגֵּט חֲשִׁישָׁא דְּשְׁמָא מֵת דְּזִמְן מְרוּבָה לְשְׁמָא יְמוֹת לְאַלְתֵּר דְּמֵאֵן דְּחִיּוּשֵׁי לְהֵאִי חִיּוּשֵׁי לְהֵאִי אָבֵל פְּשִׁישָׁא דְּלֹא לְגַמְרֵי מְדַמֵּי לִי שְׁמָא מֵת לְיְמוֹת לְאַלְתֵּר דְּהָא אַפִּי ר"י דְּחִיּוּשֵׁי לְשְׁמָא יְמוֹת לְאַלְתֵּר גְּבִי בְּקִיעוֹ הַנּוֹד לֹא חִיּוּשֵׁי שְׁמָא מֵת לְאַלְתֵּר דַּאֲל"כ אֲשֶׁת כְּהֵן שְׁיָצֵא בְּעֵלָה מִפְּתַח בֵּיתָה לֹא תֵאֲכַל בְּתֵרוּמָה מִיַּד שְׁנוֹתְעֵלֵם בְּעֵלָה מְעֵינִי עַכ"ל: וְלִפִּי דְּבֵרֵיהֶם ק' לּוֹקְמֵי אַבְיִי הַסּוּגְנִי דְּסוּפֵי דְּלֹא תִיפּוּף וְנִימָא דְּסוּפָה מְקַרֵּי יְמוֹת דְּזִמְן מְרוּבָה דְּר"מ מוֹדָה כְּדַמוּכַח מְפָרֵק ד' אַחִין כַּמ"ש תוּס' וְסוּפֵי מְקַרֵּי זִמְן מְרוּבָה שְׁהֵם ז' יָמִים וּר"י דְּמְכַשִּׁיר בְּסוּפָה מִשׁוּם דְּלֹא חִיּוּשֵׁי לְלֹאוּ אֲדַעְתִּיהָ אֵלֶּא יִתְקַן מִיַּד שְׁתַּתְקַלְקַל ח"ו דְּכָל כִּיּוּצָא בְּזֵה שְׁלֵא יִהְיֶה הַקְּלָקוּל לְמַפְרַע כ"א לְאַחַר שְׁתַּמּוּת מְקַרֵּי שְׁמָא מֵת דְּלֹא חִיּוּשֵׁינֵן לִי דְּלֹא חִיּוּשֵׁי לִי אֲפִילוּ לְזִמְן מְרוּבָה מְדַמֵּי לִי לְיְמוֹת לְאַלְתֵּר דְּלֹא חִיּוּשֵׁי ר' מֵאִיר: וּבְתוֹ קִידוּשֵׁין דָּף מ"ה ע"ב מְפָרֵשׁ בְּהֵדְנִי כַּמ"ש וְעוֹד מְתוּרְץ בְּזֵה דְּקִדּוּק אַחַד אַחֵרִי שְׁאֵלוּ הַסּוּגְנִי שׁוּנִי לְמָה מְצִינּוּ דְּבִגִּיטִין הַקְּשָׁה רַב מְשַׁרְשְׁנִי אֵהָא דְּמִסִּיק שֶׁם אֲפֹשֶׁר דְּמָסֵר לִי לְשׁוּמֵר הַקְּשָׁה עַרְבָּה עַרְבָּה צְרִיף וְלֹא הַקְּשָׁה כּוּן בְּסוּפֵי דְּמְתַרְץ אֲפֹשֶׁר דְּמָסֵר לְשׁוּמֵר וְהַנְּרָאָה דְּפִירוּשׁוֹ דְּעַרְבָּה עַרְבָּה צְרִיף שְׁגַם הַשׁוּמֵר יִפְשַׁע הִינְנוּ דְּלִמָּא מְיִית נְמִי הַשׁוּמֵר כְּמוֹ בְּסוּפָה בְּאַפְשֶׁר דְּמָסֵר שִׁינְתִּי לְעַבְדָּא דְּפִרִיף עַרְבָּה עַרְבָּה צְרִיף שְׁמָא יִישֵׁן גַּם הַשׁוּמֵר בְּאוֹתוֹ הַזִּמְן שְׁיִישֵׁן וְהֵכִי נְמִי שְׁמָא יָאַרַע לוֹ בְּאוֹתוֹ זִמְן אֵיזָה פְּשִׁיעָה אֵלֶּא דַּע"פ סוּגְנֵי דִּיּוּמָא דְּאֵמֵר שֶׁם רַבִּי יְהוּדָה אָף אֲשֶׁה אַחֲרַת מְתַקִּינִין לוֹ שְׁמָא תְּמוֹת אֲשֶׁתוֹ מִשְׁמַע דְּטָפִי חִיּוּשֵׁינֵן לְמִיתָה דְּחִדָּא מְלִמְיַחֵשׁ לְמִיתָה דְּתֵרִין אֵלֶּא דְּרַבְּנָן סְבִירִי לִיה אִי חִיּוּשֵׁינֵן לְחִדָּא אֲפִילוּ לְתֵרִין חִיּוּשֵׁינֵן וְאִם כּוּן לֹא מְקַשָּׁה רַב מְשַׁרְשְׁנֵי מִיַּדִּי בְּסוּפָה דְּלִקְוִימָא הַסּוּגְנֵי כְּתִיר' דְּאַבְיִי דְּסְבִירִי לִיה שְׁאִין לְחַלֵּק בֵּין שְׁמָא מֵת לְיְמוֹת וְאִם כּוּן עַל פְּרָתָה הֵאִי דְּחִיּוּשֵׁי אֲלִיבָא דְּרַבִּי מֵאִיר לְמִיתָה וְקִשָּׁה לְרַבִּי מֵאִיר שְׁהָרִי גִילְתָּא רַחֲמָנָא שְׁיַכְפֵּר בְּעוֹדוֹ

ובצעד ביתו ממילא הרי חזינו דלא חש רחמנא לשמא ימות דאם לא פן למאי נפקא מינה דכתב רחמנא פיון דאי אפשר בתקנה אחרת דנימא דלהכי אשמעינו קרא אלא ונדאי להכי בעי קרא דלא נחוש למיתה) ובהכי מתור' דעת תוספת ביבמות דף י"ח ע"א שפכתו דרבנן דיומא לא חייש למיתה דקשה לכאורה מנא לן דלמא התם משום דלא אפשר) אלא ונדאי דרבי מאיר גם פן סבירי ליה דחיישינו למיתה דחזא טפי מלמיתה דתרין (ועל פרוק צריה לומר דרבנן דפליגי ביומא על רבי יהודה לאו היינו רבי מאיר (ולא הקשה שם ערבך ערבא לאפוקי בסוגיא דגיטין דתירץ רבא לחלק בין מת לימות ואם פן האי דיומא מקרי שמא מת פיון דלא יהיה איסור למפרע כי אם לאחר מיתתה קא משמע לן רחמנ' דלשמא מת פנה לא חיישינו ומצינו למימר לעולם רבי מאיר הם רבנן דפליגי על רבי יהודה דיומא כמו שכתב הרבנו גיסים בנדרים דף פ"ז ע"ב דלעולם מוקמינו סתם בר פלוגתיה דרבי מאיר הוא רבי יהודה והוא הדין היכף וכן פתב הרבנו משה בר מיימן ומה גם כי סתם מתניתין רבי מאיר וכוון דאיהו.

דאמר ליה לרבי יהודה שם אין לדבר סוף דכמו שנחוש למיתה דחזא הכי נמי נחוש למיתה דתרין ומקשה שפיר בשומר ערבך ערבא צריה דלא סגי בשומר שנחוש שישפיע גם השומר ואפשר לדחות קושיות הראשונה דאביי יתיר דמאי דחייש רבי מאיר בסנפה משום דמקרי שמא ימות בזמן מרובה יש לומר דכיון דנימא דלאו אדעתיה שיראה בהמתו מתה ויחסר דופן סנפתו זהו אינו כי אם בשעה קלה ומקרי לאלתר ואדרבה מסיק בעירובין סנפה דליחיד מדכר והכי נמי אטו לא יאכיל לבהמתו כל שבועה שהי קשורה וע"כ יראה שמתה אלא ונדאי דלשעה קלה חיישינו שתמות והוא ישן או יאכל בסנפתו ומקרי זמן מועט): ובתוספת יומא מפורש גם פן כמו שכתב בדף נ"ה בדבור המתחיל אלאבחסאטא שמתה בעליו ונדאי עיין שם וכן מצאתי זאת הסברא בתשובת הרי"ט ח"א סי' ק"ג על מתניתין דילן: הגם כי מפרש רש"י ביומא דף ס"ה ע"ב דחיישי רבנן לחטאת שמתו בעליו שמא ימות הפה הגדול דלפי מה שכתוב הרי הוא שמא מת דלא חיישינו ליה בשלמא לפירוש התוספת שם דמפרש שמא ימות אחד מאחיו הפהנים אפשר דלהאי ונדאי חיישינו שימות אחד מן מרובים פאלו והנראה דבאמת צריה לומר לפירושו שהוא נגד סוגיית משנתנו דלא חיישינו לחטאת הנשתלח ממדינת הים שמא מת אלא מעלה עשה בכפרת יום הכיפורים וכן נראה גם פן ממאי דפסק הרבנו משה בר מיימן בפרק טית דהלכות תרומה באומר הרי זה גיטף שעה אחת קודם מיתתי דאסורה מיד לאכול בתרומה ולא חייש לתקן לו אשה אחרת וכן בהלכות סנפה דעושין דופן מב"ח אלא ונדאי כמו שכ' לחלק דבעינו אסורא למפרע והכי נמי לא חיישינו שמא מתה שרה ומותר לראובן בנכסי יעקב: ועדיין מסוגיא בבא מציעא דף ל"ט מהאי מעשה דסבתא דכתבי התוספת דחיישינו שמא מתה משום דבשבויה חיישינו טפי שעושין יסורין אכן להוציא הנכסים מיד המוחזק פיון דיש שם גם פן תירוצים אחרים בתוספת דהחמירו בנכסי יתומים ואם תאמר דיש להחמיר גם פן בנכסי הקדש כמו בנכסי יתומים שהרי בחזא מחתא מחתינהו בגיטין וקידושין בדין קנינם שלא יהא נכסי הקדש חמור מבהדיוט וכן מצינו שחשו אמעו' צדקה וקראו לו דיני נפשות כדמצינו בירושלמי דפיאה פרק בתרא מפל מקום להוציא הנכסים אפשר דמצינו לחלק בינייהו: וגם בלאו הכי נראה כי עוד מתרצים תוספת שם חזא תירוצא דהאי סבתא הגיע לגבורה הוי ומאי דקשי להו על זה

אף קשה דבסמוך אמרינו הלכך פלג' יקבינו לאחתיה כו' דליכא למימר ברתה נמי הגיע לגבור' הוי אם כן סבתא אתפלגיה ותו ליכא למיחש דלמא שכילא סבתא דאמרינו בגיטין פיון דאפליג אפליג עכ"ל: והנה אחרי העיון נראה דלא קשה מזה מידי דעל פרוק לא אמרו פיון דאפליג אפליג אלא גזע שחייתה הסבתא ובאמת אולי המעשה שהיה דאשתבי' קודם שהיתה הסבתא מגעת לגבורה וחישינו שמתא הסבת' מיד ואחר זמן הגיע גם הברתא לגבור' וחישינו שמתה הברת' וגם הסבתה מאז הגיע לגבורה מתה ואף כי ממשמעות לשון הש"ס משמע שנפל הספק בבת אחת היינו משום שהיו שני בנותיה קיימים וחיים אבל לאחר זמן מרובה שאפשר בנתיים שנחוש למיתת שניהם פנ"ל מתה האחות ושבת ינוק' ונפל ספיקו דאביי: ואולי דעת תוספת דלא לאוקמי בהכי דאלו הי' הנכסים כבר כ"כ זמן הנכסים בידי הבנות שבכאן היא סלקא דעתך דרבא להוציא מידו' ולאוקמי אפוטרופוס להפסידה שהרי יאכל האפוטרופוס מחלק הפירות כמו שכת' תוספת פיון דאיהי מוחזק היא נוציאם מידה מהאי ספיקא פנ"ל: ולפי זה מוכרחים אנו לבוא לתירוצו של התוספת דבשבוייה חישינו טפי למיתה ומאי גם כי תירוצו של הש"ס לחלק בין זמן שהגיע לגבור' לא קאי להלכה וגם חילוק בין זמן דאפליג אפליג ולכן לא הביאו הרי"ף והרא"ש וגם הרמב"ם ועיין במפרשים טעמייהו.

ועוד לנו כי תירץ התוספת דחישינו בשבוי' טפי הנה ממשמעות המשנה שאחריה מיד דהעיד רבי אליעזר בן פרטה על עיר שפכשה פרפום שנותנין עליהם חומרא חיים וחומרא מתים והיינו האי דחישינו בשבויים למיתה ממש ותמהני על תוספת שלא הביאו לזאת המשנה והיא ס"ד לחלק חילוקים אחרים ואפשר דחשו דאשה פלי זיני' עליה כדמשמע בריש האשה שהלכ' או אולי האי סבתא לא נישבית בכבישית פרפום אלא על ידי ליסטים גזול נפשות שאינם כל כך בחזקת הורגים כולו האי (אכן בריש האשה משמע דבמלחמה גדולה לא שייך באשה פלי זיני' עלי' ע"ש ברש"י:) ועוד אפשר לחלק בין לא ידענו מה היה לה בעת פבישת העיר ובין ידענו שלא נהרגה בעת הפבישה כי אם אחר כך היתה בשביה בידוע והלשון דלשם בכבא מצינא משמע שידוע לנו שהיו שבויים אחר הפיבוש של העיר ועם כל זה תירצו תוספת דחישינו בשבויים למיתה ומיהו קשי אם כן למה העיד רבי אליעזר על עיר שפכשה פרפום אפילו בסתם שבויים חישינו למיתה: ועיין בתשובת פני משה חלק ראשון דף ר"ג ע"ג ובתשובת הרב רבינו אליהו בן חיים חלק ראשון ע"א דחש לתירץ שבויים להחמיר: והנה לבד ראה זה מצאתי נגד דברי התוספת דלא חישינו בשבויים טפי מאינש דעלמא דהכי איתא בירושלמי על האי מתניתין דהעיד רבי אליעזר בן פאיזהו פרפום רבי בא בשם ר"ח ב"א אמר פגון זוגין ושלשלי וכלבים ואנוזות ותרגולי' ואיסטרטיס המקיפין העיר ואמר רבי בא כו' מעשה היה וברח סומא אחת משם היתה שם פרצה אחת מצלת את הכל היה שם מחבוא' א' צריכה ר' זעירא רבה כו' ובלבד פרפים של אותה מלכות אבל של מלכות אחרת פלסטים הם ועוד הוסיפו עליהם שלשה את שגרתו חי' ושטפו נהר כו' והביא הרב רבינו אשר והטור בסמן קמ"א הירושלמי ופירשו ארישא במתניתין דכרפום של מלכות אחרת אפילו בעת הקיפו פרפום הם בחזקת מתים מפני שמפילים החומ' פתאום: והרי"ט בתשובה הנאמר למעלה סימן קוף גימל דקאי לסיפא דמתניתין ודבר הלמד ממאי דקודם לו הנה שקאי האי מחבואה אחת מצלת שאין נותנים עליהן חזקת מתים וגם חלוקה זאת

עליה קאי ועוד לישנא דכלסטים הם להקל בא ומה שפירש הבית יוסף שהם מפילן החומות וכי בדידהו תליא מלתא ועוד אם מחבואה אחת מצלת כל זמן שלא פבשו מחבואות הרבה לפניהם וכתב בשם הרשב"א דפירשו אסיפא דמתניתין וגם מביא ראיה מהרב רבינו משה בר מנימן פ"ק י"ז דהלקת אסורי ביאה הביא לשון זה דכרפום מלכות אחרת הן כלסטים שבאין רק בשביל ממון ואני פרשתי ב טוב טעם בכתבי ובזה כתבתי דניחא לישנא שאמרו הרי הם כלסטים דמאין נדע בלסטים גופא שנותנין עליהם חומרא מתים וכל הש"ס מלא לסטים אינם באים אלא על עסקי ממון ולא על נפשות ושמו עליו לסטים והכי נמי לא חיישינן בכרפום של מלכות אחרת לנבעלה כמו בלסטים ואי דחיישינן מחמת צער השבי לתת עליה חומרא מתים ומאי שנא בכרפום של מלכות אחרת מאותו מלכות דמסתמא בעגנן השבי לא יקול עליהם מלכות אחרת מאותו מלכות ואולי הרבינו משה בר מנימן דלא חילוק בזה כדע' הירושלמי משו' דסבירי ליה דמהש"ס שלבו דמעשה דסבתא מוכח דנותנין על כל השבויים חומרא מתים והוא נגד הירושלמי ופסק כש"ס שלנו.

והנה זאת תורת העולה מהמקובץ וכל מה שכתבנו כי תירוצו של התוספת דבבא מציעא הוא משמעות מתניתין דגיטין מהעדת רבי אליעזר בן פ' והא דהעיד דווקא בעיר שפכשה כרפום יש לומר דאחי לאשמועינן דמיד שנקבשה נותנין עליהם חומרא מתים דאלו משום השבי הנה אמינא דווקא לאחר זמן שסבלו קצת צער ועינוי השבי אבל בזמן קטן שעדיין יסבלו צער השבי לא קא משמע לן נמי שמיד שנקבשו חיישינן שיעמותו מפני שהורגים מהם ונותנין למיתה ונותנין עליהם חומרא מתים ומכל שכן לפי תירץ תוספת דנכסי יתומים שאני והכי נמי נכסי הקדש לכן חיישינן פאן נמי שמא מתה שרה הן בתחילת הרעש ועת הפבישה מעדותו של רבי אליעזר ולא מהני במלחמה גדולה כזאת דאשה פלי זיני' עליה כמו שכתב בשם רש"י ואף לטעם התוספת שם כיון שזורקין אבני בלסטראות ואינם יודעים לכונן על מי יפול הי' יראה לעמוד שם ואומרים בידמי אבל באמת אשה פלי זיני' עליה אף במלחמה גדולה מכל מקום לא מהני זה אלא לענין שהיא אינה אומרת בידמי אבל אנו נותנין עליה חומרא מתים ולא סמכינן על זה דאשה פלי זיניא עליה והכי כתבו תוספת בעבודת פנעניים דף ד"ה ע"ב אם כן לא עדיף לן אשה מאיש וכל שהיתה בעת הפיבוש ונדאי חיישינן שמא מתה ובפרטו' באלו התחבולות המתחדשו' שיש לחוש מחמת הפחדים תמותו הנשים שמזגם רך וענוגים מאוד ואם חשו חכמינו זכר' לברכה מחמת חשש עינוי השבי להיותם בחזקת מתים מכל שכן מי שהוא בעיר בזמן פיבושה ואפי' בזמן הקפת הכרפום יש ליתן להם חזקת מתים בזמן הזה בלי ספק ולא העיד רבי אליעזר בן פ' על דמיון זה: ובר מן דין בעת שביתה דכולא איתני ביה בלי ספק דחיישינן למיתה ונותנין עליה חומרא מתים: ועדיין לא שמענו אם מוציאין הנכסים בחזקה הזאת ואדרבה הוכחנו מדברי התוספת שאין מוציאין הנכסים מיד הפוחזק ועיין בנ"י במעשה דסבתא שכתוב גם כן דאין להוציא הנכסים בשביל טובת הסבתא ועיין גם כן בתשובת מהרב רבינו אהרן ששון סימן צ"ג מה שצידד שם היפה מזה דלא שייך כאן וכל שכן הוא דהתם ונדאי איכא יורש ואין לה אדם מישראל שאין לו גואלים אין להוציא מידו כל שכן כאן דאפשר דעדין שייכי ליה הנכסים ואיך מוציאם מידו בטענת ספק ואנו קיימא לן בספק ממון קולא לפוחזק ואפילו בקרקע שייך

חזקה פל שירד ברשות והמוציא ממנו עליו הראיה ואפילו מוחזק הטוען טענת ספק כמו שכתבו תוספת בבבא מציעא דף ק' דבור המתחיל ולחזי ועיין בספר תוקפי פהו סימן נון ונ"ג כת' דלא מהני בקרקע תפיסה אפילו ברשות נגד חזקת בעלי ראשונים היינו בעלים ונדאי כמו במשפיר מרחץ אבל לא בנדון זה שאנחנו מסופקים מהם הבעלים עתה לנכסים אלו ומפל שפן בדבר שאפשר שיתגלה פשיטא דמוקמינן ליה בידי המחזיק בהם ואפילו תפס וגבר להוציא מידי השני אין מוציאין מיזו כמו דאיתא בבבא בתרא בזה אומר של אבותי כו' דפסקינן כל דאלים גבר עיין שם ועיין עוד בספר תוקפי פהו סימן נ"ג בסופו ובכאן ראובן מקרי טפי בעליו שהוא הנה בחזקתו בראשונה ואל תקשה מפל דיני אחריה דמשמעו שהגוף להאחרון ולא הקנה לראשון כי אם הפירי אדרבא נימא מדמכר הראשון אין לשני פלום אם כן הגוף לראשון וכן אם מת שני בחיי ראשון אין לשלישי פלום ונראה לי דזה הוא הקשה בדיני ממונות: אכן במאי דינעלב הדיר מנכסיו את ראובן נראה דזקפה הגוף הנכסים מיז להקדש לאחר מות בתו וכאלו פירש הגוף מהיום להקדש דאם לא כן אין לו להדירו מהם ומה גם כי שוניה אנפשיה חתיכא דאיסורא ובאיסורא ספיקא לחומרא ובפרטות איסורא דנדריים דספקייהו דאורייתא לחומרא ואם כי כתב הרבניו ניסים בדף ט"ז דנדריים דאסור נפשיה מן חפצא הרי הו דומין לממון דלא אמרינן בהו מפלל לאו אתה שומע הו מפל מקום המה גם מיקרי איסורא אלא דקרי להו איסורא דאית ביה ממונא ומפל מקום לענין חומרא דספקייהו איסורא לחומרא הוא וכן פסקינן בכל מידי כרב במאי דפליגי רב ושמואל לענין נדריים: איברא דהרבינו משה בר נחמן פסק בכל ספיקא דדיני צדקה לחומרא משום דספקייהו ספיקא דאיסורא הוא ואנו לא פסקינן פנותיה בזה ועיין בהרבינו ניסים דנדריים דף ז'.

ע"א מיהו מדאסריה ליה בנדר עלי אמרינן הכי וגם משום דהאי חששה אנו חוששין בנכסי יתומים וצדקה ליתן עלי חומרא מתים כמו שכתבו תוספת בנכסי וכל שפן בנכסי הקדש אמנם עדיין חל עלינו לבאר אם נדר פנה חל על הנכסים ולדעתתי הוא פלוגתא דרבננותאי על פי מאי דאיתא בנדריים דף מ"ז בעי אבימי קונם לבית זה שאמה נכנס מת או מכר לאחר מהו אדם אוסר כו' שמע מינה אדם אוסר דבר שבברשותו לכשיצא מרשותו והטור בסימן רי"ו כתב אומר קונם לבית זה שאני נכנס אסור בו לעולם אפילו מת או נתנו לאחר או מכרו וכן אם אמר שני הלשונות קונם שאני נכנס לביתך זה אסור בו לעולם וכן אם אמר ראובן לשמעון קונם בית זה שאמה נכנס בו ומכרו לאחר אסור שאדם יכול לאסור על חברו דבר שהוא ברשותו לכשיצא מרשותו וכגון שפירש בחיי ובמותי קונם לביתי שאמה נכנס מת או שמכרו מותר עד פאן לשונו והנה זה שכתוב הטור דבעינן שיאמר בקונם בית זה בחיי ובמותי הוא על פי מה שכתוב הרב רבינו אשר הא דפשוט רבא ממתניתין דבבא קמא אם מת לא ירשנו דדילמא שאני התם דפירש בחיי ובמותי וכן דחי הש"ס בדף מ"ב האי דינא ממש לכך פירוש הרב רבינו אשר דהאי בעי דאבימי גם כן בדפריש בחיי כו' וכן פירשו ג"כ הטור שאמר בחיי כו' והב"י הקשה א"כ יש לתמוה על האי חלוקה דכ' קונם לביתי שאת נכנס מת או מכרו מותר וע"כ אפי בדפריש ואמר בחיי כו' מיקרי דאל"כ מאי ארי לביתי אפי לבי זה נמי מותר וכיון דפריש אמאי שרי דהרי ה"ל תרי לישנא דסתרן ונקטינן לחומרא כדנקטינן באומר לביתי זה וצ"ע ועיין מ"ש הט"ז מלי דהו' כמו ביתי ויש לחלק בנתייהו דשם הי' צריף לומר לי

לכלול כל שיבוא ממנו וא"א לפורטו כי רבים הם אבל בבית ה"מ לומר בית זה ושפיר ה"ל תרי לישנא דסתרי דו"ק:) ומגודל תמיהתו פ"ה הב"ח האי דבעי הטור שפי' בתי כו' לומר דווקא שיתחיל האיסור בעודנו ברשותו אבל אם אומר לכשיצא מרשות אינו יכול לאסרם והנה זה קצת דוסק לאוקמי בהכי דה"ל למימר לפ"ז דווקא שיתחיל מהיום דמשום זה לא בעי שפיר' פלום דסתמא דלישנא מהיום משמע ועוד דוסק לתרץ באופן אחר ע"ש עכ"ז נראה דלא ס"ל להנהו פוסקי דבעינן שיתחיל נדרו מהיום מדלא תירצו כן והו' דמשמע להו לישנא דש"ס הכי דייקי דאין איסורו כ"א לכשיצא מרשותו (והאי דתנו במתני' בתי ובמותי לא פינו דבמותו לחוד לא מהני אלא ארישא קאי) ויותר נ"ל דכ"ע מודים להב"ח דכל שלא הדירו מחיים לא חל נדרו אלא דלא בעי לפרושי דעת הטור דבעי לפרוש מהיום וכן כ' הש"ך פשוט האי דינא וכן מצאתי מפנרש בהר"ן דף מ"ב וא"כ לפ"ז לא חל נדרו זה פאן דלא הדירו מעת הנכסי' שלו מכ"ש כזה שהרי נהנה מנכסיו זמן רב אחר מותו כל זמן שהיית' בתו קיימת וכבר פסקו הנכסי' ממנו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ודמי קצת לאומר לאחד מן יורשיו ואחריו לפלוני דלא מהני דירושא אין לה הפסק ולכאורה הי' נראה מדברי הר"ן בדרף למ"ד ע"א מ"ש על מאי שהביא בשם הרש"בא על בעי דנותן שני פרוטות לאשה כו' עד לאחר פדני' וגירושין לא חיי' ע"כ משם נראה בנ"ד פינו שהם בידו להקדישן מיד אותו הקדושה קדשי לאחר זמן אכן אין זה דמיונו דש"ה חוזר השדה לידו פעת חלוף ההקדש לאפוקי פאן שפבר פסק מני' וניחא ליה שלא יקדש מיד ונהנה בתוחתנו מנכסיו בעודם בתי' ביחד עד שתמות הא לא דמ' אלא להא ע"כ מצאתי בין הקונטרסים והשאר נאבד וחבל על דאבדין ולא משתכחין: מט בש"ס יבמות דף יו"ד גימ"ל עמוד ב"ת שיטות לא תתגודדו ונהעירו רעיוני לחדש בו דבר בסיעתא דשמיא פי הוא כלל גדול עד מאוד מאוד לי ולכם והוא מקצוע גדול להרבה דינים ואתחיל ואומר: בתחלת השקפה נ"ל מתוך הסוגיא שם שלא יפה עושים פמנהג שלכם לקרות המגילה גם בתמשה עשר באדר מטעם ידוע אבל באשר שאין זה מנהג בקהלה מימים קדמונים איקרי פאן לא תתגודדו ואולי פשהיה הגאון אדונינו שם אפשר שהיה מותר ומטע' שהיה נקרא שני בתי דינים בעיר שמותר וכמימרא דרבא שם באותו סוגיא אף שהרב רבינו משה בר מיימן בפרק יו"ד ב"ת מהלכות עבודת פנעניים פסק דאפילו בשני בתי דינים אסור בעיר אחד אבל.

פבר פתוב עליו מהר"ר דוד. פהו והגיה בדברי רבינו משה בר מיימן והובא דבריו בכ"מ שם ומה מאוד תמהני על פסר משנה שם שרצה לתרץ דברי הרב רבינו משה בר מיימן שאין צריך להגיה רק דהרב רבינו משה בר מיימן פסק פאפני בשני בתי דינים בעיר אחת אסור אף דרבא פליג והילכתא פנותיה חוץ ביע"ל קג"ם היינו דווקא היכי דפליגי פלוגתא דנפש יהו משא"כ פאן דפליגי אליבא דמאן דאמר יש לפסוק פאפני עד פאן לשון הכ"מ ותמיהני דהא פאן ע"כ אפני הודע לרבא מכח הקושיא דאיתותב לי' מהך דב"ש וב"ה ויש לדחוק ולתרץ דברי כ"מ דבלאו הכי קשה בלישנא דרבא דפרי' והא ב"ש וב"ה פשני בתי דינים בעיר א' דמי' כו' וקשה דהי' לו לומר ונלא ב"ש וב"ה שני בתי דינים בעיר א' הי' ולמה הוקשה בכ"מ דדמיון פשני בתי דינים דמי': ועוד קשה מאי פרי' רבא מהך דב"ש וב"ה דילמא מעולם בפעם א' ובזמן א' לא עשה ב"ש פדבריו וב"ה פדבריו והא דא"ש ב"ש עשה פדבריו היינו לומ' דאחר שיצא ב"ק נמנו ורבו

והחזיקו חכמי העיר כוליה לפעמים לעשות כדברי ב"ש וכן משמע בסמוך דף ט"ז דאמר בימי ר' דוסא התיר צרת הבת לאחין ש"א עשה ב"ש כדבריו ושם משמע דכל בני עירו עשו כב"ש ובנימי הקודמי היו נוהגים בצרות כב"ה וא"כ מנלן דילמא לעולם שני בתי דינין בפעם א' בזמן א' בעיר א' אסור וב"ש עשו כדבריו אם הספימ' עמו חכמי עירו כמו בימי ר' דוסא בצרת הבת אלא נ"ל הפרור דסבר רבא אף דאמרין דב"ש לא עשו כדבריו אלא הספימ' עמו חכמי בני עירו בכ"מ פנין דבנימי ראשונים ידועים וגלויים דעשו כב"ה לכה דמי כב' ב"ד בעיר אחת ול"ד לשני ב"ד בב' מקומות דמותר היינו אם מעולם נהגו כה מיימים קדמונים ב"ד זה.

מורין כן וב"ד אחר באותו העיר מורין כן משא"כ מחלוקת ב"ש וב"ה נראה. פשני ב"ד בעיר בפעם אחד לכה פריה רבא בכף הדמיון דמי לשני ב"ד בעיר א' אבל באמת י"ל דלא היו בפעם א' בעיר אחת וא"כ מעתה בסברא פליגי אבני ורבא די"ל דאבני לא חש לקוש' דרבא וסבר אבני דלא דמי לשני ב"ד בפעם א' בעיר אחת פנין דב"ש מעולם לא עשו כדבריהן רק אם הספימ' עמו חכמי עירו דכיון דבסברא פליגי יפה פסק הרמ"בם כאבני פנין דפליגי בפלוגתא דמאן דאמר ולא בפלוגתא דנפשיהו ולפ"ז נתעורר לן בהרבה דברים שצ"ע בענין שלפעמי' בק"ק פראג וכדומה במדינה זו במקום שיש שני ב"ד שמנהגם אינם שונים וצ"ע אם אין בו חשש דלא תתגודדו ונדאי בענין סדר התפילה וקידוש והבדלה לא שייך ל"ת פנין שאינו אלא מנהג וכמו דאמרין בגמרא אנו אמרי לך אסורא ואת אמרת מנהגי וכ"כ מג"א בס"י תצ"ג ובדבר שהיא מנהג לא שייך ל"ת אף שמג"א כתב דלמסקנא דגמרא אפשר דשייך ל"ת ומבי' ראני' מתו' פסחים דף י"ד באמת יש לדחות דהתם בירושלמי לא הי' אוסרים משום ל"ת אלא מטעם שלא ילמדו אותן הבאי'.

ממקומות האסורי לנהוג אח"כ היתר גם בחזרתם למקומם אף עתה באתי על מאי ששמעתי שבשנה העברה בימי סוכ' לקחתם הדסים חדשים תוך הלילב והאב"ד והגלונים אליו רצו לפסול אותם ושמעתי פשה' אחד מכם הולך ברחוב עם הלילב והדס שלו היו קצת העם מלעיזי' ומרנני' בכם וקצתם התירם וקצת' אוסרי' ובזה בונדאי יש משום ל"ת בנדאי בשנה העברה שהי' הגאון ר"מ עמכם והכשירן הי' הרשו' בידכם לתלו' באילן גדול פמותו י"ב אף למאי שפתבתי לעיל לפי פירוש הכ"מ אסור להרמב"ם אפי' בשני ב"ד בעיר א' מ"מ לפי מ"ש ב"י בס"י תרכ"ד לענין העושים ב' ימים פפורים משמע שם שדעתו נוטה כמ"ש מהרד"ך להגיה בדברי הרמב"ם אבל מ"מ אפי' למאי דפסק כרבא היינו במקום שמפורסם שם שני ב"ד ואפשר גם בב' בתי פניסיו' שמפורס' כם שני רבני' משא"כ בדבר שאינו תלוי במנהג ב"ד ואינו מפורסם שם שני ב"ד פשיטא שצריך להיות מנהגי' שונים ואין כח לשום יחיד או רבים לעשות עצמם ב"ד בפני עצמו להיות מורים מקצת כן ומקצתו כן ע"כ עכשיו בשנה הזו הבע"ל לחיים תהיו זהירו ברוחכם שלא ליקח אותן הדסים אם הוא מפורסם בעיניהמון עם לפסול שקצתו אוסרים אותן שבונדאי אקרי כאן ל"ת ומ"מ מכ"ת מבפנים ואני מבחוץ ולא שמעתי על בוריו רק במי ששמע מאחורי הפרגוד.

והנה לכאורה הנה נ"ל במנהג ש'לנו בענין הקידוש בשבת קודם הנטילה הי' נ"ל לפקפק קצת עליו מאחר שהו' נגד המנהג והפל' נ"ל דתלוי ג"כ בפלוגתא דב"ש וב"ה בפרכ' מוזגין הכוס וכו' אבל פשעינתי ראיתי דפלוגתא ב"ש וב"ה בחול איירי אי למזוג בסמין אבל לענין קידוש בשבת תלוי במאי דאמר רב זימנא דחביבא לי ריפתא זימנא דחביבא לי יין ומעפה תליא במנהגים ובחביב ונשפיר יכול לעשות כל אחד ואחד פרצונו וכמו שדחיתי ראית מגן אברהם לעיל מתו' פסחים ועיקר הדבר תליא במנהג אף שהוא נוגע לאיסור והיתר אפילו הכי לית ביה משום ל"ת כפשוטת גמרא ביבמות: ועדיין שפתי מרחשן ומתנירא אני מן הפרושים לפרשו ממנהג הצ'בור ממה שפתב מגן אברהם שם בסמין תי"ו צדי"ק גימ"ל אבל בדבר שמחולקים כגון שאלו אוכלים חלב בני ריי"נוס ואלו אין אוכלים ונתקבצו למקום אחד צריכי' לעשות מנהג שנה משום ל"ת עד פאן לשונו ומדלא כתב שצ"ל לעשות מנהג' שלא לאכול משמע דאם נראה להם לעשות מנהג להקל כגון שהרוב הם מאותם המקילין צריכי' המיעוט להשוות עמם ואסורי' להחמיר שלא לאכול אף שהוא איסור דאורייתא ומכל שפן באותה המדינה שנהגו לאכול הפאנ"צין פשיטא שאין ליחיד להחמיר שלא לאכול משום ל"ת וצריף עיון דאם כן לא יהא אדם רשאי להחמיר לעצמו לנהוג איזה חומרא מה שלא נהגו בני מדינתו ובאמת מצוי מאוד לעשות בלי פקפוק.

והנראה לי דבנודאי באותן הדברים שהוא מחמיר על עצמו מחמת גדר וסייג לדבר איסור כגון שלא להאמין באיסורין לכל אדם כגון בדיקת הסירכא או ביינו' דבר זה מותר בפשיטת כמפורש בכמה מקומות בש"ס לענין טומאה וטהרה ודמאי וכיוצא בו שהחברים בדילין מהמון שלא להאמין אכן מה שנוהגין הרבה דברים להחמיר מה שתלוי בפלוגתא הגאונים כגון בדברים שיש בהם משום בישולי אינו ישראל בירקות או שקורין קומ"פ שט או לענין פת אינו ישראל או פיוצא בדברים שמקילין בבדיקות קול' ובעשיות הינות בדברים שתלויים בפלוגתא ובמחלוקת הגאונים מקצתן מחמירין פדעת המחמירי' אף שפני מדינתו לא נהגו כן אלא להקל וצ"ע מאוד בדין זה ומ"ש בפ"אנצין הנ"ל: והנה לאחר העיון ז"ל הרמב"ם סוף הל' י"ט וכן מי שדעתו לחזור למקומו נהגו כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר והוא שלא יתראה בפני אנשי מקום שהוא בו מפני המחלוקת עכ"ל: ודברים הנ"ל נ"ל שאם הולך למקום שמקילין ונדעתו לחזור למקום המחמירין וא"א שלא יתראה בפני אנשי מקומו שהוא שם נ"ל דסבר הרמב"ם דאע"פ כן צריף לעשות כאנשי מקומו שהלך לשם אף שהוא להקל וטעמו נ"ל דהא שנותן חומרא מקו' שיצא הוא מדרבנן משא"כ חשש דל"ת שהו' איסור לאו דאורייתא ולא אתי דרבנן ודחו איסור דאורייתא לכהן אסור להחמיר כאנשי מקומו מכ"ש מי שהוא ממדינ' המקילין שאסור להחמיר על עצמו.

והנ' ראיתי. במג"א שכת' מי שנהג חומרא מפני שהי' מחמירין במקום שיצא משם לא שיפ' ל"ת וכתב שם הרמב"ם פ'ק י"ב מהל' ע"כ עכ"ל ותמהני מאוד אדרבה הרמב"ם בפ' י"ב מהל' ע"כ מביא להדיא שנ' ל"ת וגם שם לא איירי פלום מחומרא מקום שיצא משם ולכאורה הי' נ"ל להגיה בדברי מג"א שהוא למדו מדברי הרמב"ם דסוף הל' י"ט הנ"ל ולמד מג"א מדכתב הרמב"ם שם שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא שם מפני המחלוקת ולא כתב הרמב"ם מפני איסור דל"ת אלא ע"כ דאין בו איסור דאורייתא

דל"ת רק חשש דרבנן מפני המחלוקת אבל באמת זה אינו דברור דעת הרמ"בם מפני המחלוקת אסור משום ל"ת והוא איסור דאורייתא לנהוג חומרא המקום שיצא משם וראוי לנה דבהל' ע"כ פתב להדי' פן וז"ל ובכלל אזהרה זו שלא יהא ב"ד כו' שהדבר זה גורם למחלוקת גדולה שנ' לא תתגודדו לא תעשון אגודות אגודות עכ"ל הרי להדיא דדבר שגורם למחלוקת הוא בכלל אזהרת וקאו דאורייתא דל"ת: והנה דברי הר"אש בפסחים בפרק מקום שנהגו תמוהין לכאורה דכ' שם וז"ל דנוקא בצנעא לא ישנו מפני המחלוקת ולהכי סיים אבל בפרהסיא לא לא מיבעי' פי האי דייקרא שיש לו לנהוג כחומרא המקום שהלך לשם ולא ישנה ויקל אלא אפי' הלך למקום שמקילין ואפי' דעתו לחזור יש לנהוג כקול' המקום שהלך לשם ואל ישנה ויחמיר מפני המחלוקת עכ"ל ומדכתב דין זה אדייקרא שהוא חלב דאורייתא משמע אפי' באיסור דאורייתא כמו דייקרא אפ"ה אל יחמיר מפני המחלוקת וק"ל במאי דסיים שם וז"ל הא לא אפשר בלי מחלוקת הי' לו לעשות מלאכה עמהם דגדול השלום פיון דלית בי' איסור דאורייתא עכ"ל משמע להדיא דבמקום שיש בו איסור דאורייתא אל ישנה להקל אף יש מחלוקת וא"כ דבריו סותרים אהדי ונ"ל להביא ראוי' דמוכח מש"ס סמסקנת הר"אש באיסור דאורייתא אסור להקל אף שיש חשש מחלוקת ומש"ס חולין דף י"ח ר' זירא אכל מוגרמ' דרב ושמואל ופריה ולית לי' חומרי מקום שיצא משם ומשני כו' ואס"ד דהכי דאי אפשר בלי מחלוקת אל ישנה ואפי' להחמיר באיסור דאורייתא אלא יקיל פאנשי מקומ' שהוא שם א"כ מאי פריה דלמא לא הי' לו אפשר בלתי מחלוקת אע"כ פיון דמוגרמת איסור דאורייתא הוא אסור להקל אף בחשש מחלוקת: ואולי מזה למד המג"א דאם נהג כחומרא המקום שיצא לית בי' משום ל"ת והיינו באיסור דאורייתא אבל לפ"ז פשוט שמוטר לאדם להחמיר על עצמו באיסור דאורייתא אף באות' מדינה שנהגו בו להקל ודברי המג"א צ"ע במ"ש בענין הפאנצין שצריה לעשות מנהגי' והנה אף לדברי המג"א צ"ל דנדאי דמי שנהג כחומרי המקום שיצא לית בי' משום ל"ת אבל מי.

שהוא מאותו המדינה שנהגו בו להקל אסור להחמיר אפי' באיסור דאורייתא וא"כ צ"ע בהרבה מנהגי' שמחמירן על עצמן מכת חומרא ודלא כמו שנוהגין במדינה להקל והנ"ל לתרץ ולומר דדווקא להורות פן לאחרי' לרבי' ולהשיב לשואלו דברי הלכה למעשה הוא דאסור להורות לחומרא אף באיסור דאורייתא משא"כ להחמיר לעצמו מותר ולי' בי' משום ל"ת ולזה יש הוכחה קצת מל' הש"ס והרמ"בם דכתבו פלג מורין פן ופלג מורין פן משמע דווקא במורין פן הלכה למעשה יש איסור ואף דמדברי הרא"ש הנ"ל מוכח בלא"ה שאין לחלק מדכתב וז"ל אלא אפי' הלך למקום שמקילין ודעתו לחזור אפ"ה אל ישנה ויחמיר אלא ינהוג קולות המקום שהוא בו מפני המחלוקת הרי אף ששם מייירי ביחיד שבא להחמיר לעצמו כחומרת המקום שיצא משם אפ"ה אסור להחמיר אלא דיש לחלק בין איסור דאורייתא דמותר להחמיר ליחיד לבין איסור דרבנן דאסור אף שהר"אש פתב הדין אדייקרא שהוא איסור דאורייתא מ"מ הלא פתבתי דע"כ הרא"ש לא קאי אלא איסור דרבנן.

אבל נ"ל ראי' ברורה מש"ס דאין לחלק בין יחיד לרבים ואפי' באיסור דאורייתא אסור להחמיר ואפי' יחיד מהא דפריה ביבמות וקא ב"ש וב"ה וכו' ומשני מי סברי דעשו ב"ש כדבריו לא עשה ב"ש כדבריו ופריה מהא דשמאי הנקן שסיפך ע"ג מטתו של פלתו

ומהך דר"ע שנתן שני מעשרות באחד בשבט ובט"ו בו וק' דלמא לעצמו הי' מחמיר באיסור דאורי' ולא הורה פן אלא כב"ה הורה אלא הברור שאין לחלק בין לעצמו להוראת אחרים ומכל מקום צ"ל דווקא בדבר הוראה המפורסם אצל המון אסור לחכם לשנות מפני המחלוק' אבל בדבר שאינו ידוע ומפורסם היאך נפסק הלכה בזה רשאי הת"ח להחמיר לעצמו אף שפשוט המנהג להורות להקל או איפכא באם נראה לחכם בראי' ברור' שינתנו עידיהן להיתר איזה דבר שנוהגין בו להורות לאיסור מותר להורות פן גם לאחרים אם אינו מפורסם האיה מורין בדבר הזה מקדם אבל בדבר המפורסם אסור להורות שלא כמנהג שקצתין מורין כגון בנדון בס' תצ"ג בענין תספורת דספירה דמאחר שהוא דבר פרהסי' ומצוי בכל יום אצל ההמון נדאי אי' משום ל"ת ותמהני על מ"א שכתב דבתספורת ליכא חשש דל"ת דהרוא' יאמר שאין רצונו לספר עצמו אבל לא דיניק בלשון הש"ע דקאי אמאי דכ' שם דמי שהורה להסתפר אחר פסח עד ר"ח לאותו חכם אסור להורות שיספרו משלשה ושלשים ואילך ומי שמתיר להסתפר מל"ג בעומר לאותו אסורים להסתפר מפסח עד ראש חודש אייר ואם פן אם יראה הרואה דנהגי בעיר להסתפר מקצתו פה ומקצתו פה דבזה סתרי אהדדי ואיכא ל"ת והוא ברור: וכלל הינצא מדברינו דבכל מקום שיש חשש מפני הרואים בפרהסיא אסור לעשות שום דבר אפילו להחמיר על עצמו ומכל שפן להורות לאחרים אפילו באיסור דאורייתא אלא אם פן היכא דלא שייך בהו מחלוקת דפוסקים רק מחשש דאין להאמין באיסורין אף בדבר זה בענין קריאת המגילה בארבע עשר ובחמשה עשר לכאורה היה נראה דמותר פינן דאין עושין פן מפני הספק אם הו' מוקף או לא ומקום דאיכא ספיקא לא שייך ל"ת וקצת ראייה היה נראה מש"ס יבמות דאמר רבי עקיבא גמרא אסתפיק לי אי כב"ש אי כב"ה ואף על גב דלאחר' היה ספק אפ' הכי היה מותר לו לעשות כב"ש ולית בי' משום ל"ת והוא הדין לענין מגילה אבל באמת אין זו טענה מספקת דלא דמי פלל הך מנהג שלכם במגילה להך דרבי עקיבא דהתם אפשר דלא היה להם מנהג קבוע בעיר מעולם לעשות דווקא באחד בשבט או דווקא בחמשה עשר בשבט ולכך לית ביה משום ל"ת ותדע דלא היה מנהג קבוע דאם לא פן מה היה ספיקו דרבי עקיבא פוק חזי מאי עמא דבר ועיין בסמוך שהארכתי בזה בענין הקושיא שהקשה בתשובת חוות יאיר בסיומן קו"ף צדי"ק בי"ת על כמה פרטי מחלוקת שבין הפוסקים לחזי מאי עמא דבר ואין לומר שהיה רבי עקיבא מסופק אף אם העולם נהגו באחד בשבט דלמאהן דברי בית שמאי והוא לא רצה לעשות כבית שמאי אלא כבית הגלל והוא הדין איפכא מסתפק ליה וגמרא איסתפיק ליה אבל זה אינו דאם פן הדרי הקושיא דש"ס לדוכתיה דמוכח דעשו כבית שמאי מדאסתפיק ליה אם העולם נוהג כדברי בית שמאי והו' דן דברי בית שמאי או בית הגלל אלא על פירוש שלא היה להם מנהג קבוע וגם להם גמרא אסתפק ומקצת אמרי שבית הגלל בחמשה עשר בשבט אמר ומקצתו אמרי באחד בשבט מה שאין פן בנדון דידן בקריאת המגילה שהמנהג מעולם מימים קדמונים בלי פקפוק וספק פלל לעשות רק בארבע עשר באדר והיאך רשות ליחיד או רבים לשנות ממנהגן לעשות ספיקא בדבר וראייה לזה ממה שכתוב בטור ובשלחן ערוך סימן תי"ו רי"ש פ"ף דל"ת דהעושה שני ימים כפורים אפילו הם עשרה לא יתפללו רק תפילת החול ופירש הבית יוסף שם משום

ל"ת רק דקושה ליה שם דנק' בית דין אחר משמע דבחד בית דין בעיר אסור משום לא תתגודדו אף על גב דעושין פן מספיקא דיומא וצריה לומר כיון דמעולם.

לא חשו לספיקו וע"כ יש לחלק בין הך ספיקא לספיקא דרבי עקיבא ואם פן הוא הדין מנהג שלכם בקריאת המגילה דאסור בב"ד אחד בעיר משום אסור דל"ת והא דבתיבד מותר להתענות ולעשות שני יה"כ משום דהרואה אומר בתענית חלום הוא ומלאכה הוא דלית לי ואחר כל הנ' ל תמיהני מאוד למאי דפסק בש"ע בענין תפילין מרש"י ור"ת דמי שהוא חסיד מןפלג מותר להניח שני זוג' בבת אחת אף שכתב בש"ע בעצמו המנהג בכל המקומות פרש"י וא"כ מ"ש מפל ספיק' דפלוגת' דב"ש וב"ה דאסור משום ל"ת או מ"ש מהך ספיקא דשני יה"כ דאסור משום ל"ת אם לא בשני ב"ד: ודאי להניח זה אחר זה איכא למימר דהרואה אינו יודע שהם דר"ת אבל להניחם בבת אחת תמו' וכמ"ש הב"י בשם תשובת אשפנזי והי' תשובת מהרי"ל והא דכתבו פן גדולי הפוסקים הראשונים הרא"ש ומהטור סמ"ג וסמ"ק ובעל התרומת לעשות שני זוגת תפילין היינו דווקא בזמניהם שלא הי' עדיין מנהג קבוע אי פרש"י אי כר"ת וכיון דגמרא איסתפק להו מותר לעשות כשניהם כמ"ש משא"כ בזמן הב"י שכתב בש"ע ש'לו דכבר נהגו פרש"י א"כ איך רשאי חסיד מפורסם להניח שני תפילין ודוחק לומר דמי שהוא חסיד גמור ומפורסם דמי לשני ב"ד והוא דוחק: דברי הק' בצלאל בומס"ל חונה פה ק"ק איטינגי: נון הנה ברה לקחתי וברך אשיבנו להאי שואל ומשיב מאזין ומקשיב קול דודי עליו חביב מנין הרקח ואביב הכ' הרב המופלא ידיו רב לו מוהר"ר בצלאל נר"ו לא יכפה: וכחול ימים ירבה הגם פי הזמן יקר הנמצאים יקר בימי ומה אענה באין מענה לשון עכ"ז מאשר מןתלו כתבו ניכר פי לבו עלי שלא כתבתי לו מיום נוסעי מזה אמרתי אפנה מעסקי להשיב אף פי טרדות רבות מוטל' פעת עלי: ואשר היטב חרה לו על העולה על רוחינו בענין ההדסים החדשים אשיב בקצרה פי באמת לא שמענו פוצה פה ומצפצף בדבר פי אם המתעסק במשא ומתן האתרוגים הוציא קול שהמה מורכבים להיות הפסול הזה שגור בפי ההמון על האתרוגים ונחשב פן גם על ההדסים שייך פסול זה ובאמת להשביח מקחו אמר פן ודבריו פזובים ושקרים שהרי עיינו רואות כל האילן אחד בסימניו ומצרו ושמנו עליו ומה גם פי לא שייך הרכה בהיחור עצמו שאינו משתנה מפח הרכתו ולא כן פרי שמוציא אילנו מחדש ואם הוא מהרכה באינו מינו הרי אינו מין הפרי חדש ואינו אתרוג כמו שהאר"ה הר"מ אלשוף בתשובתו אבל ההדס גוף היחור נראה בסימנו וכל ציורו עליו וענביו והא ודאי לא נשתנה.

אף אם יהי' מורכב: וא"ת הענפי' המתחדשים בו יפסלו שאינו מן האילן י"ל אלו הנה מן הענפים המתחדשים הי' להם שינוי אחד ואחרי שאנו רואי' כל האילן אחד הא ודאי לא נשתנה ואינו מורכב וגם האומן נאמן שאומר שאינו מורכב דאינו מרע לאומנתו דלא שייך באילני ריח הרכב' ומכ"ש לפי טעם הלבוש שפסל האתרוג המורכב משום מצנה הבאה בעבירת ההרכבה דלא שייך בהדס באילן סרק לא נאסר ההרכבה ות"ל כמה אנשים שלמים אתנו שידעו בטוב שהוא האילן בעצמו וגם הוא הודה לבסוף ולא בוש פי פנים הם:.

והרמ"א בתשובתו סי' קי"ז מכשיר אפי' הדסי' הידועים שהמה מן רכבים ע"ש טעמו וננימוקו דשאני אתרוג דהקפידה התורה על פרי עץ ידוע ולא כן בהדס דלא הקפידה התורה אלא בעבותת תליא מילתא וכל שהוא עבו' פשר: ואם אפשר הי' א' מן התכמי' בתחלה שפקפק בדבר הי' ע"פ דברי המוכר האתרוג' ה"ל כי זולת דבריו אינני יודע בהם פקפוק וכעת גם מהם לקחו אותן (אף כי נהיה שחלקו בדבר לדעתי אתנו רוב מניין ובניין בתקמה וכי בשביל אותן התכמים בעיניהם ובעיני הקמון אנשים רקים מסכימים למנות רבנים ובית דין נסר'ת' חכמת התכמים האמיתים חלילה ואם כי יפתח בדורו הוא דווקא לענין קביעות המועדות המסור לבית דין כדכתיב אתם אפילו מוטעים (ומה גם כי לא נאמר שם כי אם על פחיתת הדורות נגד הקודמים כגון משה ושמואל בדורוהם דו"ק) דלא נתיידי חילוק מועדות אבל לדון בדיני תורה אחרי שצאבדו בית דין הגדול בעוונתו צריכין רוב מניין ובניין חכמה של כל חכמי העיר וכינן שלא באו למניין ולשמע טענות הצד שפנגדם אין לחוש לפטופוטם לא מהם ולא מהמונם ואלו לא באו אלא לקנתר ולהפוך דברי אלקים חיים: והנה הרב החסיד בספרו הזכרון זכרון א' כתב בזה שמתחייבים לשמוע אל הבית דין אשר בזמנו זה והי' מצוות לא תסור אבל לתלמוד חכם פשיטא שרשאי לעשות על פי דעתו כל שלא שמעו דבריו להשיבו ומה גם הוא לא כתב כי אם לשמוע אל הבית דין הנעשה על פי דעת רוב ישראל או מנהיגיהם שנתמנו על פי תקנת ישראל ודי בזה לעת עתה דאשתקיל מלולי: ומשום ל"ת נ"ל דאין לחוש כלל בהורא' שלא נתפשט לאיסור מן הב"ד כ"א בפטופוט דברים בעלמא שלא הכריזו או פרסמו הוראתו כמ"ש בע"כ נפק שיפורא כו' וזה אינו נכנס כלל בגדר דל"ת וכמה הוראו' בישראל דעבד כמר עבד ואפי' סוגי' דעלמ' כאידך אין מחזירין אותו והו' בדבר שאינו ניכר שזה פסול ואסור לזה לזה לזה, וכאן אינו.

ניכר כ"א הידור מצוה למתדרין אחרי' כמו מצות גר חנופה למתדרין מן המתדרין וגם היבשים אינם פסולים לאלו האחרים במקום שאין נמצא' הלחי' וכינן דלא נתפשט הוראת ב"ד לפסול מאי נחוש בזה משום ל"ת ואם פקפקו פנ"ל הרי יוכל להמצא שאינם מן רכבים כלל ובמאי יודע שאלו הם הפסולים אולי עמדו עליהם ומצאו אלו שהם פשרים נמצא שאין הפסול ניכר על הלקוחו עתה והרי בזה.

נהגו קדמונינו בלולבים שאלו נוטלין יבשים ואלו לחי': ומה גם כי אתנו הסכים הראש וראשון המפורסם בהוראה בישראל מ"ו נר"ו ואם כי נסע מזה ויהי' דעתו להשתקע שמה לא בשביל כן בטלה דעתו ומקרי ב"ד שלו שבמקומו ב"ד כאשר נבאר מן הש"ס יבמות וכן עמב' רצה לחזור בארבע דברים ששמע מפי המרובים אף כי הלכו להם לעולמם.

ומכ"ש כי אנו חוששי' לפסול אלו היבשי' שנפרכו בצפון ומהפוסקי' המכשירי' כל שנשארו לה' מרא' ירקות לא פונונו על אלו לדעתי כ"א שנתייבשו מזמן קרוב ורוב לחותן קיים להם אלא שלא רצו בפריכ' הצפון לבד מפני שזה מטבע גידולו קרוב להיות בעוד קצת לחותו קיים מצדת תגבורת יבשו' טבען אבל כל שהמה יבשי' לגמרי מבלי ספק עד שלא נשאר לו שרש לחו' ואין בין אלו להיבשי' משני' רבו' פלום כ"א המראה הא נדאי

לא יועיל לו פלום ולא מהני מידי וזאת המראה שישתאר להם הוא מסיב' ידוע בתחבול' פאלו המניבשים קטניות ומעמידים להם מראה הי'רקו' פכרתי פנודע לכל.

שאָר עמינו וְאָני כּוֹתֵב בְּזֶה רַק. מִבְּלִי פּוֹתֵחַ סֵפֶר פִּי אִם הַנְּשֹׂאֵר רְשׁוּם בְּזִכְרוֹנִי וּנְהִירָנִי פִּי כָּל זֶה שֶׁהַכְּשִׁירוֹ הוּא מִפְּנֵי הַדְּחָק וְתוֹ' בְּדָף ל"א בְּסוֹפֵ' מְכַשִּׁירִי' כָּל הַפְּסוּלִי' בְּאִין נִמְצָא אַחֲרַי' וְיֵשׁ אֶתִי מִמְעַלְת זְקֵנִי הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵה"ר לִמְפָּרָאג שֶׁכָּתַב לְעֶרְףִי יו"ד דפ' שְׁלֵמִי' עַל עֲנִיִּין הַדְּסִים שֶׁלְּנוּ הַמּוֹבָאִים שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְגַמְרֵי שְׂאִינָם עֲבוֹת אֲלֵא הַדָּם שׁוֹטֵה שֶׁהֵם תְּרִי וְתֵרִי וְת"ל בְּאֵלּוֹ הַנִּמְצָאִים עִמָּנוּ זְכִינוּ ג"כ לִיקַח שֶׁהֵם תָּלַת וְתָלַת וְהֵשֵׁם יִזְכְּנוּ לְעֲשׂוֹת שְׂאֵרֵי הַמְּצוּוֹת עַל תִּיקוּוֹן וּבְאַמַּת לִית דִּין צְרִיף לְפָנַי' כָּלֵל פִּי אָנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה לְדַעְתָּהּ שֶׁחֲלָקוֹ בְּדָבָר וּבְאַמַּת לֵא כ"א פְּטוּטִי בְּעֵלְמָא.

וּבְלָאוּ דְל"ת אִינוּ נוֹגַע כָּלֵל כָּל שְׂאִין הַחֲלוּקָה נִרְא' לְעֵינַיִם כְּמוֹ אוֹתָן הַמִּתְפַּלְלִי ז' בְּרִכּוֹת דִּיה"כ לְמַחְרָתוֹ וְשְׂאֵר הָעָם י"ח אוֹ י"ט שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי אֵלּוֹ י"ט וְאֵלּוֹ חוּל אוֹ הוֹרָאָה אוֹ מְנַהֵג שְׁיִתְנַהֵגוּ מִקְצַת ב"ד הָעָם כֵּן בַּע"כ מִפְּנֵי הַדִּין וּמִקְצַתָּם בְּהִיפּוּכוֹ וְאֶפְּלוֹ הַנְּהַגַּת אִיסוּר כְּמוֹ תִּסְפּוּרָת וְדוּמִיּוֹ שְׁיִיף ל"ת וְזוֹלַת זֶה לֵא וְיִתְבָּרַר לָנוּ כָּל הַמְּקוּמוֹת בְּרִאֲיוֹת בְּרוּרוֹת בְּסִייעָתָא דְשְׂמַיָּא וּמְרוֹב אֶהְבַּתָּהּ עֵינַיִתִי בְּמִקּוּר הַדִּין וּנְכַתּוּב אֲשֶׁר עִם לְבַבִּינוּ בְּאֲשֶׁר פְּתַבְתָּ לְתַרְץ פְּסֵק הַרמ"בם שֶׁפְּסֵק פְּאֵבֵי וְלֵא חָשׁ לְקוֹשְׁיִיתוֹ דְּרָבָא וְתוֹ בְּעִיקָר קוֹשְׁיִיתוֹ דְּרָבָא מֵאֵי קִשִׁי' לִי מִמַּאי דְּעָשׂוּ ב"ש וּב"ה פְּדַבְרֵיהֶם אוֹלֵי הִי' בְּזַמְנֵי חוּלְפִי' וּבְזֶה לִית בִּי מְשׁוּם ל"ת וְהַבְּנֵת שֶׁזֶהוּ עֲצָמוֹ קוֹשְׁיִיתוֹ דְּרָבָא דִּס"ל אָף אִם יֵהִי כֵּן נִקְרָא שְׁנֵי ב"ד בְּעִיר א' וְלִכְף אֲמָרוּ בְּכ"ף הַדְּמִיוֹן ע"כ דְּבַרְיָה וְהִנֵּה לִפ"ז לֵא הִי' לוֹ הַכְּרַח כ"א לְהַתִּיר שְׁנֵי ב"ד בְּעִיר א' בְּזַמְנֵי חוּלְפִים וְלֵא יוֹתֵר וְעוֹד אוֹלֵי הִי' כֵּן וְנִתְּ אֲבִיג"כ כְּזֶה אֲלֵא דְתִירְץ עִיקָר קוֹשְׁיִיתוֹ דִּר"ל לִר"י מִמְּגִלָּה שֶׁהִי' צְרִיף עכ"פ דְּבַזְמַן אֶחָד א"א לְהַתִּיר אֲלֵא בִב' ב"ד בְּשְׁנֵי מְקוּמוֹת שֶׁהִי' מְגִלָּה כְּפִי הִי' כִּמ"ש תוֹס' וְעַל קוֹשְׁיָא ב' דְּעָשׂוּ ב"ש פְּדַבְרֵיהֶם לֵא חָשׁ לְתַרְץ כ"כ פִּינּוֹן דְּאִיפָּא מ"ד לֵא עָשׂוּ ב"ש כָּלֵל פְּדַבְרֵיהֶם: וְלְדַעְתִּי נִרְאָה לִי דְזֶה יֵשׁ לְהַתִּיר.

יוֹתֵר כָּל שֶׁהֵן בְּזַמְנֵי חוּלְפִין אֶפְּלוֹ בְּעִיר אַחַת מִשְׁנֵי עֵינַיִרֹת בְּזַמְנֵי אֶחָד וּמְעַשֶׂה בְּכָל יוֹם שְׂרוּאִים טַעַם אַחַר וְחוֹזְרִים מִמָּה שֶׁפְּסָקוּ בְּזַמְנֵי קוֹדֵם לוֹ וְכִמְהָ פְּעֻמִּים דְּאֲמָרֵי בִש"ס חֲזוּ בּוֹ טַעַמָּא כו' אִי נְמִי חוֹשְׁבֵנָא לֵא סְלִיק לְהוּ עַד הָאִידְנָא לְאִפּוֹקִי שְׁנֵי בֵּית דִּין בְּשְׁנֵי עֵינַיִרֹת בְּזַמְנֵי אֶחָד דְּהִנֵּה לִיָּה לְהַשׁוּוֹת וְלִמְנוֹת דַּעְתָּן יַחַד וְכִינּוֹן דְּהַתִּיר שְׁנֵי בֵּית דִּין בְּשְׁנֵי עֵינַיִרֹת כָּל שְׁכֵן כְּזֹאת וּמֵאֵי מִקְשָׁה רָבָא (וְהַאֲמַת דְּקוֹשְׁיָא זֹאת מְעִיקָרָא לִיתָא פִּינּוֹן דְּחַד מִמָּה שֶׁעָשׂוּ בֵּית שְׂמַאי כְּדַבְרֵי' הוּא שְׁנֵי שְׂאֵו הַצְּרוֹת לְאַחִים וּמִסְתַּמָּא נְשֹׂאֵרוּ נְשׂוּאוֹת אוֹ בְּנֵיהֶם בְּעוּל' וּמִסְתַּמָּא לֵא הַגְּדִילוֹ הִרְאִישׁוֹנִים אוֹ בְּנֵיהֶם וְהִנֵּה לִיָּה כְּבַזְמַן אֶחָד מִמֶּשׁ דו"ק:) וְאָנִי אוֹסִיף לְהַפְּלִיא עַל קוֹשְׁיִיתוֹ דְּרָבָא אָף אִם נִהִי' דְּעָשׂוּ ב"ש כְּדַבְרֵיהֶם דְּלָמָּא לֵא הִי' כ"א בְּעִיר אַחֶרֶת וּמ"נֵל לְהַקְשׁוֹת דְּהוּי כְּשְׁנֵי ב"ד בְּעִיר אַחַת דְּאֶפְשֶׁר בְּעִיר אַחַת לֵא עָשׂוּ אֲלֵא נִמְנוּ וְרַבּוֹ לְעֲשׂוֹת מְנַהֵג וּפְסֵק בְּעִיר אַחַת ע"פ רֹב חֲכָמֵי הָעִיר הַהוּא וְלֵא שְׁנוּ מִפְּסָקֶם שְׁלֵא יֵרָא אֲגוּדוֹת אֲגוּדוֹת וְהַאֲמַת בְּזֶה מֵאֵי דְהַחֲלִיט רָבָא דִּב"ש וּב"ה כְּשְׁנֵי ב"ד בְּעִיר אַחַת וְע"כ עָשׂוּ כְּדַבְרֵיהֶם גַּם בְּמִקּוּמוֹת שְׁל ב"ה מְשׁוּם מֵאֵי דְחֻשְׁבִי לְמוֹ הָאֵי מֵאֵן דְּאָמַר דְּעָשׂוּ בֵּית שְׂמַאי.

פְּדֻבְרִיָּהֶם מִשׁוּם דְּסִבְרֵי לִיָּה דְרוּב דְּמַחְדָּדֵי טְפֵי עֲדִיף מְרוּב מְנִיָּין דְּבֵית הִילָל אִם כֵּן לֹא יִמְלֹט בְּעִיר אַחַת שְׂיִהְיֶה שָׁם אַחַד מִתְלַמִּידֵי בֵית שְׁמַאי שְׂיַעֲשֶׂה פְּדֻבְרֵי בֵית שְׁמַאי אֲפִילוּ אִם הָרוּב שְׂמָה דְּסִבְרֵי כְּבֵית הִילָל וְגַם בְּזִמְנָא אַחַד פִּי לְדַעֲתֵיהוּ הִמָּה הָרוּב כְּבִנְיָין הַחֲכָמָה וּלְפָחוּ' ו' כְּשִׂיִּהְיֶה שְׂמָה גַם כֵּן בֵּית דִּין אַחַד מִתְלַמִּידֵי שְׁמַאי אָף שְׂיִהְיֶה הַמִּיעוּט יַעֲשֶׂה פְּדֻבְרִיָּהֶם כְּמוֹ שְׂפִתוֹב רַש"י לְקַמְן בְּצַרְתָּ הַבַּת שְׂסַמְכוּ עַל חַרְיָפְתָּן נֶגֶד הָרוּב וּלְכֹף מְחַלְקֵי וּמְשַׁנֵּי דְשַׁנֵּי בֵית דִּין שְׂרֵי וּבְזָה מְתוּרָץ דְּאַפְשָׁר כָּל שְׂהִיָּה אַחַד מִתְלַמִּידֵי בֵית שְׁמַאי בְּמָקוֹם בֵּית דִּין דְּבֵית הִילָל בְּאַמַּת לֹא עָשׂוּ פְּדֻבְרִיָּהֶם דְּעַל סַמָּךְ דַּעֲתָן בְּלֵי קְבִיעוּ' ב"ד לֹא עָשׂוּ מִסְתַּמָּ' כָּלֵל פְּדֻבְרֵי' דְּאַף דַּס"ל דְּמַחְדָּדֵי טְפֵי מ"מ בְּעֵי ב"ד וְהוֹרָאָה וּא"נ יַעֲשׂוּ כֵּן ג"כ בְּיַחֲדֵי אֵיפָא לְמִימַר פִּינּוֹן דַּה"ל ב"ד בְּמָקוֹם אַחַד דְּהָא מִסְתַּמָּא נִמְצָאוּ בְּמָקוֹם אַחַד ב"ד מִתְלַמִּידֵי שְׁמַאי דַּס"ל כְּדַעֲתוֹ וְסַמָּךְ לְהוּ עַל דַּעֲתָן וְה"ל כַּב' ב"ד בְּעִיר אַחַת דְּרַשְׁאֵי וּלְכֹף תַּפְס רַבָּא בְּלִשׁוֹן קוֹשְׁיָתוֹ דַּה"ל כְּשַׁנֵּי ב"ד בְּכַף הַדְּמִיוֹן מִשׁוּם דַּס"ל דְּלַפְחוֹת אָף דְּמַקְרֵי ב' בְּתֵי דִינֵי' ה"ל בְּמָקוֹם אַחַד דו"ק.

וְאַבְיֵי לֹא חָשׂ לְתַרְץ קוֹשְׁיָתוֹ מִשׁוּם דְּאִיהוּ סִבְרֵי לִיָּה דְּבְּאַמַּת לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי פְּדֻבְרִיָּהֶם בְּעִיר דַּעֲשׂוּ פְּדֻבְרֵי בֵית הִילָל וּמֵאֵן דְּאָמַר עָשׂוּ ע"ס דְּמַחְדָּדֵי טְפֵי הִיָּה מִסְפִּיק מֵאֵי דַּעֲשׂוּ פְּדֻבְרִיָּהֶם בְּמָקוֹם שְׂהִיָּה בֵּית דִּין שָׁל בֵּית שְׁמַאי לְבַד וְלֹא עָשׂוּ כְּבֵית הִילָל בְּהִיּוֹת שְׁנַמְנוּ בְּכָלֵל שָׁל כָּל חֲכָמֵי.

וְרוּשְׁלִים וְרַבּוּ בֵּית הִילָל עַל בֵּית שְׁמַאי. אֲבָל לְאַחֲזוֹן גַּם בְּזָה בְּעִיר אַחַת שְׂעָשׂוּ פְּדֻבְרֵי בֵּית הִילָל וּבֵית שְׁמַאי וְלַעֲשׂוֹת אֲגוּדוֹת חֲלִילָה אֵלָא כָּל שְׂהִיָּה בְּעִיר אַחַת וְהִלְכוּ שְׂנִיָּהֶם אַחַר הַמַּחְמֵי' בַּד"ת וּלְהַקְלֵי בְּדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׂאַנְחָנוּ עוֹשִׂים בְּדִין שְׂאִינוּ מוֹכְרֵע: וּא"נ וְהוּא הַעֲיָקָר דְּאַף דְּלִמְאֵן דְּאָמַר עָשׂוּ מוֹכַח מִקוֹשְׁי' דְּרַבָּא דְּלִיכָא בְּזָה מִשׁוּם ל"ת כְּתִירוּצוֹ דְּרַבָּא הִיָּינוּ דוֹנוּקָא לַב"ש מוֹכַח כֵּן דְּאִינְהוּ הוּא דַּס"ל הִכֵּי מְדַעֲשׂוּ ב"ש פְּדֻבְרִיָּהֶם אִפִּי בְּמָקוֹם הָרוּב דַּב"ה וְלֹא חָשׂוּ לַב' אֲגוּד' שְׂהִרֵי גְלוּי גַם לְפָנֵי ב"ש שַׁב"ה לְעוֹלָם יַעֲשׂוּ פְּדֻבְרִיָּהֶם שְׂהִרֵי אִינְהוּ חֲשָׁבֵי לְמוֹ גַם כֵּן שְׂאַתְּם הָאָמַת וּמַחְדָּדֵי ג"כ וַע"כ מֵאֵי דְּלֹא חָשׂוּ ב"ש לְשַׁתֵּי אֲגוּדוֹ' מִשׁוּם דַּס"ל שְׂאִין בַּב' ב"ד בְּעִיר אַחַת מִשׁוּם ל"ת אֲבָל ב"ה ע"פ רֹב מְנִיָּין עֲבָדֵי דְּלַדַּעֲתָם לֹא יַעֲשׂוּ ב"ש כְּהוֹרָאָתָם מִשׁוּם דְּאִינְהוּ הַמִּיעוּט וְאַפְשָׁר כְּשִׂרְאוּ שְׂאוּחֲזִין בֵּית שְׁמַאי כְּהוֹרָאָתָן חֲזָרוּ לְהֵם שְׂלֵא לְעַבְרוֹר עַל ל"ת אֵי נְמֵי דַּס"ל כָּל שְׂפּוּסָק וְאוּחֲזֵי שְׂלֵא כְּדִין בְּפִסְקֵי אִינוּ צָרִיף הַשְּׁנֵי לְחֲזוֹר מְדַעֲתוֹ מִשׁוּם הַעוֹשָׂה שְׂלֵא כְּדִין וּלְבֵית שְׁמַאי הָא נּוֹדָאֵי רוּב מְנִיָּין שְׁנָה לְרוּב דְּמַחְדָּדֵי לְפָחוֹת וּמָה גַם לְפָחוֹת סִבְרֵי לִיָּה דְּמַחְדָּדֵי כְּפּוֹתֵיהוּ דְּבְּזָה הַדַּעַת טוֹעָה וַע"כ צָרִיף לְתַרְץ מֵאֵי דַּעֲשׂוּ בֵּית שְׁמַאי פְּדֻבְרִיָּהֶם מִשׁוּם דְּסִבְרֵי לִיָּה שְׁנֵי בֵּית דִּין בְּעִיר אַחַת שְׂרֵי וְלֹא קִיָּמָא לֵן כְּבֵית שְׁמַאי בְּזָה לְכֹף לֹא פְּסָקוּ הַרְמַב"ם: וְהַנְּ"ל בְּדַעַת הַרְמ"בִּם שְׂלֵא לְבַד ס"ל דְּאַפְשָׁר לְפִסְקוֹן כְּפּוֹתֵי' דְּאַבְיֵי כַּמ"ש אֵלָא שְׂהִי' לוֹ הַכְּרַח גְּדוֹל מִמַּאי דְּקָשָׁה לִי' עַל רַבֵּי יוֹחָנָן דְּלֹא תִּירָץ לַר"ל קוֹשְׁיָתוֹ עַל קְרִיאַת הַמְּגִלָּה אֵלָא דְּאוּסִיף לִי' מִי' וְקַמְח' לְהַקְשׁוֹת מִמַּתְנֵי' דְּמָקוֹם שְׂנִיָּהֶוּ וַע"כ נ"ל דַּר"י כָּלֵל תִּירוּצוֹ בְּקוֹשְׁיָתוֹ דְּמָקוֹמוֹת מְקוֹמוֹת שְׂאֵנֵי כְּמוֹ שְׂדִיָּיק הַמְּשַׁנֵּה עֲצָמָה מְקוֹם שְׂנִיָּהֶוּ כו' וּמְקוֹם שְׂנִיָּהֶוּ כִּי: וְזָה לִי לִישׁוּעָה מֵה דְּפִסְק הַרְמ"בִּם אִפִּי' בְּדַבְּרֵי שְׂאִינוּ אֵלָא מְנַהֵג לֹא יְהִי' ב"ד א' נוֹהֲגִין כֵּן וְהַשְּׁנֵי הִיפּוּכוֹ וּלְכַאוּרָה מְשַׁמַּע דְּבַתִּירוּץ ר"ל דְּבַר שְׂאִינוּ אֵלָא מְנַהֵג שְׂרֵי וּא"ל דְּחֲזוֹר מְזָה בְּמִסְקָנָא מְדַלָּא אָמַר אֵלָא מְשַׁמַּע דְּקֵאֵי הָאֵי סְבָרָא גַם בְּמִסְקָנָא א"ו דַּס"ל דְּלֹא תִּירָץ ר"ל כֵּן כ"א לְתַרְץ מֵאֵי דְּלֹא קָשָׁה לִי' עַל מַתְנֵי' דְּמָקוֹם שְׂנִיָּהֶוּ כו'

ואמר אנא אמרי לך אסירא כלומר בדבר איסור מן הראוי שאפני בב' מקומות לחוש משום ל"ת אף דמוכח מפרק מקום שנהגו דסגי בחילוק מקומות מקומו' היינו דבר שאינו כי אם מצד המנהג: ומיהו לפי המסקנא גם לר"ל סגי ליה בחילוק זה דמקומות ששוב אין בו משום ל"ת וכמסיק אב"י אף באיסורא סגי בשנינוי מקומות אם פן אין ליה חילוק בין מנהגא לאיסורא דאף במנהגא בעי ליה חילוק מקומות דווקא מדלא תנו התם הנהגים לעשות מלאכה עושין והנהגים שלא לעשות כו' ואם פן אף דמוכח ליה לרבא למאן דאמר עשו בית שמאי כדבריהם ועל פי דעתו אפילו בעיר אחת רק בית דין אחד אין בו משום ל"ת אבל מקום סתמא דמתניתין מוכח דאפילו במנהג בעלמא בעינן שני מקומות ומסתמא בית הייל הכי סבירי ליה דל דידהו דידהו לא מוכח מידי ממאי דאינהו עשו כדבריהם דאינהו ס"ל הדין עמהם ובית שמאי שלא פדין עשו לאפוקי ב"ש צריף לומר דשני בית דין בעיר אחת נמי שרי גם רבא לד"בש תירץ וכמו שכת' אבל לא לבית הייל כדמוכח מסתמא דמתניתין ואחרי אשר אשרנו פסק מרן הרמ"בם ואפני בדבר מנהג מעתה חל יותר עלינו לתרץ אשר התחלנו אכן רוח הי' באנוש ונדעתי עמדי שאין בזה משום ל"ת כל שאין בו הוראה לאחרי' כ"א המתמיר לעצמו ואינו כ"א דרף חומרא אף שקשה הדבר גם בזה מפני המחלוק' כמו שמצינו למאן דסיים מסנאי אונכמ' (חכשוהו וכי חשיב את לאתאבולי אירושלי' ודומה לו מי הוא זה שמרא' גדול' בפנינו מ"מ מדנדעי דאדם חשוב הוא לא קפדי משום ל"ת וכמה הפליגו ביש מהן שהבדילו בין אכילת בשר לגבינה ד"ד שעות ויש שהחמירו מאוד באיסור בשר שנתעלם מן העינין ויותר מן הדין מצד הזהירות והחסידות ויש שלא אכלו אפילו פרי חוץ לסוכה ויחזקאל לא אכל מבהמה שהורה בה חכם ושל לא הורמו מתנותיה וכאלו מצינו בש"ס שפך שהוא משום חומרא ואינו סותר לפסק שאחזו ב"ד להורות להקל שרי וקא דקש' לי' לפ"ז מאי מקשה ממאי דסיקף ב"ש ע"ג הנולד לו בן יום א' דלמא משום חומרא י"ל דהש"ס מוכיח עכ"פ שפיר דעשה ב"ש כדבריהם וכינן שעשו פן הו' ונדאי לאו משום חומרא נעשה דביומיהו לא הו' מסתפקי אלא היו נמנין ורבין ותו ליכא לספוקי פלל ובדבר הזה נקרא הדיוט המתמיר על עצמו אחרי הרוך בלשכת הגזית וב"ד הגדול שהי' להם בימים ההם זולתי לסגף גופו בדרף תענית ל'מי' הפרישה מדבר המותר שלא לבוא לידי איסור דלא שניף לתינוק בן יומו וע"כ מה דעשו כדבריה' משום דס"ל שהלכה כמותם דמחדדי טפי כמאן דאמר עשו בית שמאי כדבריהם ומסתמא בכל דבריהם עשו פן ומסתמא הורו גם פן לאחריים ואפילו בצרת הבת על פי דעתם זה ואיכא משום ל"ת אבל דבר שאינו סותר זה את זה ואין הכרח מביית דין בדרף הוראה אין בו משום ל"ת דאדם עצמו רשאי להחמיר על עצמו בדבר המסופ' לו ואי משום שפכר נתפשט הוראה להקל בכף מכל מקום איכא דחש להו להחמיר ועתה בעוונינו שנתבטל בית דין הגדול המורים מן המקום ההוא שצאמר עלייהו אפי' מוטעים ואפשר הרוצה להחמיר במאי דמפרש בש"ס להדיא להקל בלי חולק הוא כממרא לדעתי אם לא בתור' סגוף או מחמת איזה מכשול כמו שכתב מהר"ר מאיר מרוטין בורג שנשאר לו בשר בין שיניו ואפשר מדמצינו בש"ס דמשבח ליה לאותו שהמתין פ"ף דל"ת שעות וקרא לו חמרא מסתמ' רשאי אדם להחמיר בכף ואנכי ראיתי עודנה מחמירין בכף אבל אחרי חתימת הש"ס ופסקם אין אתנו יודע מה אף גם שבזה אחזו לנו להורות כדברי האחרונים ע"כ הרשות לדעתי להחמיר הרוצה

לחוש מכל שפן בדבר שהוא במבופ' בין אחרוני זמנינו אשר זה אומר בכה וזה בכה המחמיר תבא עליו ברכה וכל הפוסקים מלאים בזה ה"ל המחמיר תבא עליו ברכה ואף כי לפסוק לאחרים יש לנו לאחוז בדבר אחד והוא הנ"ל: הפלל מאי דהקשה מכ"ת מהא דב"ש אין הנושאים שווין כלל ונחזה למ"ש על קריאת המגילה בט"ו והרבה להשיב אפו עלינו כבר אמרנו שרשאים להחמיר בדבר המסתפק לנו כל שאינו סותר בדבר קולא במקום אחד מאי דעמא דבר וכיון שאנו קוראים בלי ברכה הרי נראה שאינו כ"א חומרא בעלמא ובל"ה אני מקשה מה חרי אף הגדול הזה ולא יהא אלא תורה ומה יעשו אם נקרא המגילה כמו ספר תהילת של דוד ומגיעת הברכה מעיד על ספיקו והרי אנחנו סומכים לברך ב"ד וסגי לן בכה להורות שאין בו אלא ספק רחוק והריאדרבה מוכח מהש"ס דאין בזה משום ל"ת שהרי חזקיה קרי בטבריא ב"ד וט"ו וכן ר"א בהוצל וא"ל שהנהיגו כן כל בני עירם שהרי הרבינו גיסים והמפרשים דעמו ס"ל שלא היה כי אם ממידת חסידות ומסתמא לא נהגו בכה כולי עלמא ואחריהם פסק הרב רבינו משה בר מיימו בהדיא על כל המקומות שמסופקים בו קורין בארבע עשר ובחמשה עשר ואף כי אפשר לדעתו יהיה כל בני העיר קורין כן מכל מקום למאן דסבירי ליה דעשו כן רק ממדת חסידות הא נודאי אינהו לחוד קרי כן וכן משמעות לשון הש"ס חזקיה קרי ר"א קרי ומכל שפן לפי דעת מכ"ת בהוראה מפורסם אין להחמיר אפילו לאחר זמן ולמה קרי חזקיה בטבריא אחרי רבי שלא היה מסופק בטבריא ויש לי עמך תוכחת מגולה במ"ש שאין לשנות בהוראה מפורסם ויצא לה זה מפני שבנית בניין על יסוד רעוע כי שני בתי דינים שהם בזמנים חולפים נוגע ופוגע באיסור ל"ת ויצא לה מזה הפסק הזה ואנכי לא כן דמיתי כי בזמן חולף אין בו משום ל"ת יותר משני מקומו' בזמן אחד וכן אירע מימים קדמונים מימי עולם לאסור מה שהתירו כבר ולהתיר מה שאסרו מאז מעולם וכלל מסור בידינו שאין בית דין מבטלין דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול הימנו אבל כל שגדול הימנו מבטלין ואין מחלקין בין הוראה להוראה וכבר התירו פת ושמן דס"ל נותן טעם לפגם מותר והתירו צרת הבת בימי רבי דוסא וכיוצא בו אף שהיתה הוראה מפורסם לאסור וכן מעשה בכל יום מימי עולם ואין בזה משום ל"ת: אבל מאי שרצה מכ"ת להביא ראיה מהא דרבי עקיבא והדר דחי ליה לא ידענא בכל הפלפול ההוא מידי דנודאי רבי עקיבא הנה ליה בית דין קבוע לעשות ע"פ ואין בו משום ל"ת ואין הש"ס מביא ממנו כי אם דעשו בית שמאי פדבריהם: ובכל אלו ההנהגות על כל פנים טוב הצנעה דלא לייתי לידי מחלוקת וגדול השלום שהקילו בדברים שאינם אלא איסורא דרבנן להקל להולך ממקום שנהגו איסור בדבר אחד ובא למקום שנהגו היתר רשאי להקל כל שאי אפשר לו להנצל מהתפרסם הדבר כמו שכתוב הרא"ש בפסחים ולאדם מפורסם אפשר דמותר אפילו בפרהסיא ומזה מאי שמתירים לחסיד מפורסם להניח שני זוגות תפילין ולית ביה משום נצויי אחר שידועי' פוןנתו לשם שמים: ודע כי להולך ממקום למקום החמירו טפי שאפילו דבר שאין בו כי אם חומרא בעלמא לא ינהוג שם דלא לייתי לידי מחלוקת כיון שידעו שהוא נוהג כן מפני מנהג שכל בני עירו סוברים כן מן הדין ואית ביה טפי דחיישינן משום נצויי ואפילו בדבר שלא נהגו כי אם מצד החומרא אף שלחיד במקומו שרי ולא חיישינן לנצויי בדבר שאינו אלא משום חומרא מכל מקום בהולך ממקו' למקום באופן שנוהג כן על פי מנהג מקום שהלך משם אית

בִּיה טְפֵי חֲשֵׁשׁ נְצוּיֵי וְלִכְּנֹן לֹא יִשְׁנֶה לַעֲשׂוֹת עַל פִּי מְנַהֵג מְקוּמוֹ כִּי אִם בְּצוּעָה פְּנ"ל לְחַלֵּק
וְהוּא מְוַכְרֵחַ לְדַעֲתֵי שְׁהָרֵי כֹל הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּ אִיסוּר הַהִנְהָגָה לְאָדָם בְּאָדָם הַמְחַמֵּר
בְּדָבָר אֶחָד לַעֲצֹמוֹ כִּי אִם בְּמִי שְׁאִינוֹ אוֹכֵל מִפֶּת אֵינוֹ יִשְׂרָאֵל הָאוֹכֵל עִם מִי שְׁאִינוֹ נִזְהָר
וְהוּא מִשׁוּם שְׁעַל הַלְחָם יִחְיֶה הָאָדָם אַבְּל שְׁאָר הַחֲנוּמְרוֹת רִשְׁאֵי אָדָם שְׁיִנְהִיג וּבְכָל אֱלוֹ
טוֹב הַצְּנִיעוּת: וּמִיָּהוּ שְׁאִין לְהֶאֱמִין עַל הַמְּאָכִילָה בְּפֶרֶט עַל הַשְּׁחִיטָה וּבְדִיקוֹת הַסְּפִין נִהְרִי
בְּזַמְנֵינוּ שְׁנִרְאָה רַבּוֹ הַמְּקִילִין וְגוֹבֵר הַקְּלוֹת בֵּין הַשׁוֹחֲטִים וּמֵהֶם הַחֲשׂוּדִים עַל הַעֲבִירָה
וְגִזְלֵי בְּרֵאשׁ פְּנִילֵם פְּשִׁיטָא שְׁאָדָם רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר שְׁלֹא לְאָכּוֹל מִמֵּי שְׁאִינוֹ בְּדוּק לֹא וְאֶפְשָׁר
כֹּל שְׁאוֹכֵל לְפָנֵי אָדָם גְּדוֹל וְהוּא נִזְהָר אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְהִרְאוֹת גְּדוֹלָה לְפָנָיו.

וּמֵה שְׁפָתוֹב מַכ"ת מְלִשׁוֹן הַמְּגוֹן אַבְרָהָם שְׁפָתָב שְׁאִם נִתְקַבְּצוּ קֹהֵל אֶחָד מִהַנּוֹהֲגִין הַיָּתֵר
וְאִיסוּר בְּחֻלְבֵי הַפָּרֶס שְׁצָרִיכִים לְבַחֲרוֹר בְּמִנְהַג אֶחָד דְּמִשְׁמַע אֶפְּיָלוֹ אִם יִרְאֶה לָּהֶם לְהַקְּל
צָרִיכִים כֶּת הַשְּׁנִיָּה לְנִהְיָג עִמָּהֶם כְּגוֹן אִם הַמְּקִילִין הָרוֹב וּמִשְׁמַע לַמַּכ"ת שְׁאִיסוּרִים
לְהַחְמִיר וְלִי נִרְאָה דְּשֵׁם לַעֲנִיִּין הוֹרְאָה נֶאֱמַר שְׁצָרִיכִים הַמּוֹרִים לְבַחֲרוֹר מְנַהֵג אֶחָד מֵהֶם
אֶפְּיָלוֹ הַנְּהַגַת הַמְּקִילִין אִם הֵם הָרוֹב אַבְּל הַמְּחַמֵּר תְּבוּאָה עָלָיו בְּרִכָּה וְאָמְרוּ בְּבִיצָה מֵה
נַעֲשֶׂה לְבֵית אָבִיךָ שְׁהִיוּ מְחַמֵּרִין לַעֲצֹמָן וּמְקִילִין לְכָל יִשְׂרָאֵל: וּמֵה שְׁהַקְּשָׁה מַכ"ת עַל
הָרַב רַבִּינוֹ אֲשֶׁר מְדַכְתֵּב עַל חֻלְבֵי דְאִיְתָרָא מִשְׁמַע דְּאָפִי בְּאִיסוּר דְּאוֹרְנִיָּתִי יֵשׁ לְהַקְּל
וְסִיּוּם לְשׁוֹנוֹ שֵׁם לֹא מִשְׁמַע כֹּן וְהֶאֱמַת כִּי חֻלְבֵי הַיָּתֵר לְבָנֵי בְּבָל אֵינוֹ אִיסוּר כ"א מְדַרְבָּנָן
וְהוּא בְּהִרְא"ש חֻלְיִין.

וּמ"ש מַכ"ת רֵאִי מִן הַרְמַב"ם דְּסוֹף הַל' י"ט הוּא ש"ס עָרוּף כַּמ"ש הִרְא"ש וְאִין רֵאִי
מֵאֲכֹסְנֵי שְׁהַחְמִירוֹ חו"ל שְׁלֹא יִשְׁנוּ מִמְּנַהֵג מְקוּם שְׁהַלְוָה לְשֵׁם מְפָנֵי הַמְּחַלְוֵקָה כִּי כֹן שְׁיַעֲוֹר
חֲכָמָתָם דֵּאִי בִי טְפֵי מִמֵּי שְׁמַחְמִיר בְּמְקוּמוֹ וְכַמ"ש: וּמֵה שְׁהַתְּמִי עַל מ"ש בַּס' מַג"א
בְּעִנְיַן הַנְּהַגַת הַתְּסַפְּנוֹת בִּימֵי הָעוֹמֵר לְהַתִּיר דְּאֵינוֹ נִרְאָה כ"א שְׁאִין רוֹצֶה בְּתְסַפְּנוֹת
וְחִלּוּק מַכ"ת הַגַּם כִּי הֶאֱמַת אֶתוֹ שְׁיֵשׁ לְתַרְץ בְּכַף מ"מ נִרְאָה לִי כִּינּוֹן שְׁאִינוֹ מְוַכְרֵחַ, כ"כ
גוּף הָאִיסוּר וְאֵינוֹ אֱלֹא מְנַהֵג בְּגוּף הַתְּסַפְּנוֹת וּמִי יָדְעֵי הָאִיסוּר דו"ק בְּדָבָרִים אֱלוֹ וּמַכ"ש
לְהִיוֹ שְׁאִינוֹ בְּזַמַּן אֶחָד: וּכְבָר פְּתַבְתִּי עַל מ"ש מַכ"ת מְסַפִּיקָה דִּיה"כ דְּאָסְרֵי לִי מִשׁוּם
ל"ת אִף שְׁאִינוֹ כ"א מְסַפִּיקָה י"ל בְּאֶמַת לֹא אִסְרֵי כ"א בְּשִׁיאָחֲזוֹ סְפִיקָם כְּנוֹדָאֵי כְּגוֹן
שְׁיִתְפַּלְלוּ שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים ז' בְּרִכּוֹת וְשְׁאָר הָעַם שְׁמוֹנֶה עָשָׂר בְּרִכּוֹת שְׁהָרֵי אֱלוֹ מְחֻזְקִים
סְפִיקָיָהוּ לְנוֹדָאֵי כְּשְׁאָר י"ט שְׁנֵי שֶׁל גְּלִיוֹ שְׁמַתְפַּלְלִים בּוֹ ז' וְאֱלוֹ מְחֻזְקִים אוֹתוֹ נוֹדָאֵי
חוֹל וְאִין לָהּ אֲגוּדָה אֲגוּדָה יוֹתֵר מִזֶּה שְׁהָרֵי כֹל אֶחָד ע"כ אֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשׁוּם חוּמְרָא לְחוּד
דְּהָרֵי מְחֻזְקֵי דַעֲתוֹ לְנוֹדָאֵי דו"ק: נֹא עַל הָאֵי שְׁפַתְבְּתִי בְּעִנְיַן הַשׁוֹהָה עָשָׂר שָׁנִים עִם
אֲשֶׁתוֹ וְלֹא יִלְדָה בְּסִימָן ל"ג כְּתָב אֵלֵי חֲכָם אֶחָד דְּבַעֲיָנָן הַנִּי עָשָׂר שָׁנִים שְׁיִהְיֶה כְּנוֹלָם
שְׁלָמִים בְּלִי שְׁתַּחֲסֹר מֵהֶן לִילָה אֶחָד בְּלִי תְשֻׁמִּישׁ וְצָרִיף לְמִלְאוֹת כֹּל לִילָה וְלִילָה שְׁתַּחֲסֹר
אֶפְּיָלוֹ יְמֵי נְדוּתִיָּה וְאֶפְּיָלוֹ אִם הוּא תְלָמִיד חֲכָם שְׁעוֹנָתוֹ מִשְׁבֶּת לְשִׁבְתָּ צָרִיף לְמִלְאוֹת לָהּ
יְמֵי הַחֲסָרִי לָהּ שְׁיַעֲלוּ לְמַנְיָן עָשָׂר פְּעָמִים שִׁי"ן סְמ"ף ה"א שְׁהוֹן שְׁלִשְׁתֵּי אֲלָפִים תִּי"ו
רִי"ש נו"ן יוֹם וְאִם אַחַר כֹּף לֹא תִלְדֵי יוֹצֵא וְיִתֵּן כְּתוּבָה: וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַטְרִיחַ עֲצָמִי
לְהַעֲתִיק רוֹב דְּבָרָיו בְּזֶה כִּי נִלְאִיתִי נִשׂוֹא אוֹתָם עַל קוֹנְטְרִיִסִי וּזְלוּתִי לְהַשִּׁיבוֹ מִדַּעֲתוֹ אֲנִי
כּוֹתֵב כִּי הוּא מִיְלִתָּא בְּלִי טַעְמָא וְלַדַּעֲתוֹ לֹא נִהְיָתָה מְשֻׁנָּה דְּנִשְׂאָ אֲשֶׁה וְשְׁהָה עִמָּה עָשָׂר
שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה כִּי אִם לְאֶחָד בְּעוֹלָם שְׁאֲשֶׁתוֹ מִמְשַׁפַּחַת דּוֹרְקִטִי שְׁאִין לָהּ דָם נִדָּה מְעוֹלָם
וְאִיכְפַּל תְּנָא לְאֲשִׁמוּעֵינוֹן טִיָּיל וְאֶפֶי בְּיוֹם כְּיַפּוּר וּט"ב יִשְׁמַשׁ מִטָּתוֹ לַדַּעֲתוֹ: וּמ"ש דְּכִינּוֹן

דאין ראי' משרה אלא באם לא יצא מחשבון עשר שנים ימי נידה שְהרי שְרה לא הוי לה אורח פנשים פדכתיב חדל להיות לשרה ארח פנשים וְהרי פניסת הגר הי' ט"ו שנים כמעט מקודם לזה ע"פ חשבון הפתובי: ועוד לדעתי על מאי שְהקשה הרא"ם קושני' חזקה על מאי שצחקה שרה ואמרה אחרי בלתי היתה לי עדנה כו' אחרי שראתה פי.

כבר פירס' נדה באותו יום כמה דאיתא בב"מ על מאי שלא הביאה לחם ומהרש"א בחידושי אגדות שלו רוצה לתרץ קושני' זאת בדוחק וקאמת נ"ל ע"פ מ"ש תוס' בר"ה בהנה בדרך י"א פי ודאי היו לה ג"כ דרכי נשים באקראי אבל לא בקביעות ונסת ואשה אינה מתעברת כל זמן שלא יהי' לה ארח בזמנו לכך אמרה אחרי בלתי אבל ונסת שאינם קבועי' הא ונדאי שְהיו לה לכך פריה שם פי מדלי' יומ' טומאה ומזה לא חסרה לעולם ומכ"ש בימים ראשונים ולכך דייק המקרא חדל להיות לשרה ארח פנשים פלומר ארח בזמנו לא היתה לה אבל דרך נשים הי' לה ונסת שאינם קבועי': ועוד באמת אין הראי' מגופ' דקרא דאברהם כ"א זכר בעלמא ומיהו לחשבון יו"ד שנים שפיר נלמד מיתורא דקרא כמ"ש רש"י שם נמצא דאין אנו למדים מגוף מעשה דאברהם בזה וכמ"ש תוס' שם בד"ה זכר לדבר דאין אנו למדים ממש ממעשה דאברה' וכיון שפן אתי' לן מקרא סתמא דמדבר בכל הנשים וזהו בלי ספק וכל ימי נדוית' אין גורעין ממניין שני שְהייתו עשר שנים לפיכך לא פרט שם בלפיכך דאמר שם לפיכך חלה הוא או חלתה היא או שְהיו שניהם חבושים ולא קאמר או פירס' נדה כדאמר בריש פתובות דמשמע דפירסת' נדה עולה לה למניין שנים ואלו לא כן לא הוי מסתי' לי' סתומה ותמיהני שְעלתה על דעתו פן: ואולי לזה אפשר שאם היתה לה ונסת יותר מסדרי כל הנשים והם אינם קבועים שְהרי נגל' למו שהם מחלי ומדנה גופא וְהרי זה כמו חלתה היא שאין עולה לה: ומ"ש עוד על כל שלא בעל בכל לילה שצריה שישלי' לה כל הלילות עד יעלו למניין יו"ד פעמים שס"ה אני תמה מאוד מדבריו שצחייב את כל לומדי זמנינו לדעתו לקיים עונתו בכל לילה וא"כ אנו עוברין בכמה לאין ר"ל ואם אין אנו מחוייבים בכך הא ונדאי שְעולה לה בחשבון יו"ד שנים ולדעתו לא הוי להו לרבנן דאמרי לי' לר' אבא בר זבדי למנסוב איתת' להוליד בני למימר לי' הכי עד אחר יעברו עליו קרוב למאה שני' עמה שסתמא קיי' לי' עונת ת"ח אחד בשבת וא"ל שמתה אשתו הראשונה היתה א"כ מאי מוכיח מגי' הרא"ש דנדאי מי שאין לו אשתו כלל ישא אשה אף בכבל וגם איהו מ"ט לא קיים לא טוב היות האדם לבדו א"ו שצדיין הי' לו נשואי אשתו הראשונה אלא שלא הי' לו בנים ממנה: ומ"ש עוד מכ"ת על אבינו אברהם שלא קיים עונת ת"ח להיות מהסריסי' אשר ישמרו את שבתותי לא ידעתי מי הכריח אותו לדבר על צדיק פמותו פאלה דאף אם לא בא עלי' כ"א א' בשבת סגי לי' בעשר שנים מקץ שבתו בארץ דכיון דהיה פטור מקיים עוד עונתו סגי לי' בכך וא"צ יותר מחיובו וע"כ הוי מצי להוציא דינו המתחדש על הגדון שכתב אחרי שגראה פונתו על הגדון שהוא שהו' חייב לקיים עונתו בכל לילה ואנכי לא כן דמייתי שכל מי שהוא לומד בתמידו' הן אם הוא מהמורים בעם או מן התלמידים רשאי שלא לקיים עונתו כ"א א' בשבת ולא יהא תורה שְלנו כשאר הפועלים לפחו' שהם שתי' בשבת וְלא קאמר בגמ' כגון ר"ש בר שילת אלא לדוגמ' כמ"ש הפוסקים פולם ואף שאין לנו דין ת"ח בז"הו בכמה דברים מ"מ בזה לדעתי רשאי כל אדם לעשות עצמו ת"ח ואף שהובא בשם ספר הקנ' שאין כל אדם רשאי לעשות עצמו

ת"ח היינו פשהוא באמת פועל או טייל ואינו עוסק בתורה אבל לעוסקי תורה שמתשת
פחם אין חילוק בין ת"ח שבימיהם לאותן שבזמנינו ואדרבה הי' משברת פחינו ומתשת
הפח יותר לפי חסרון הבנתנו ואנו פאצבע בקירא לגמרא (ובסמ"ק מצו' רפ"ה איתא
בהקדמא ויעשה כל אדם עצמו כת"ח לשמש מע"ש לע"ש ובליל טבילה): ומכ"ש למקיימי
טביל' לקרי בתפילה שעזרא תיקן להם שלא יהיו מצוי' פתרנגולי' אצל נשותיהם ומסתמ'
היו מקדשי' עצמם שלא לבעול ביו' דו"ק: ואין בזה משום ינהרא המקיים עונתו משבת
לשבת לדעתי אף משום פריצ' הדור וקנאת ירד' חברת' אני מורגל לומר לכל הסביב'
אלי לקיים עונת פועלי' שתי' בשבת ודי בזה ואין בזה ספק כלל ולדעתי א"צ לדקדק
כלל בחשבונות כל שקיים עונתו תמיד' פסדון ואף אם ביטל לפעמים אפשר כל שלא
היה סמוך לטביל' שהו' זמן שרוב נשי' מתעבר' אלא שאין בי פח להקל בכך אלא צריך
שלא ביטל א' מן העונות וכל שביטל צריך להשלי' אותו וזהו בכלל הלא בדבר לסחורה
וכיון שלא חילקו בין זמן לזמן מאין לנו לחלק בכך ולבדן' מלבנו זמני' אבל יותר מן
העונות לא ואני אומר בענין עונת הטיילון בזה"ז שנתנו עולם הקשה עלינו אין בנינו
כלל דין הטיילון פיזוע מפסק הרמב"ם ואף כי השמיטו הטור ולפחות ת"ח של זמנינו
זה שהחמירו על עצמן ללמוד בעיון ההלכה כמו שנאמר בחומר ובלבני' בעבודה קשה
אין להם דין טיילונ' ושוא לקם משפמי קום אוכלי לחם העצבי' ודי בזה לע"ע: נב שאלה
כמה אנשים מתאספים עלי לאמר שמלה לה ד"ת המבוררי' פשמלה אם מותר להזיע
בחמי טבריא בשבתות וי"ט ובהיותנו פה המרחץ טיפליץ פסקנו להתיר אחר שחרב
ב"י בספרו פסק להלכה פהר"ן ותוס' אלא שהיה חז מרבני פראג מחולק עמי ויורני
מכ"ת דעתו בזה ושכרו אתו ופעולתו לפניו: תשובה נדרשתי לאשר שאלתני ובקשתני
לחיות דעתי אם מותר להזיע במרחצאו' נובעי חמין בחמי טבריא' והנה לכאורה היה הדבר
פשוט בעיני להתיר פדעת היש מתירין שהביא בש"ע סי' שד"ו דמותר להזיע בחמי
טבריא' והגם שעל הרוב הספיקו לפסוק פדע' הראשונ' שהביא הרב ב"י לעול' ולא מיבעי'
במקומו' דכתב הדיעה הראשונה בסתם פשיט' שיש לפסוק פנותי' כמ"ש הש"ך בכללי
הוראותיו בסי' רמ"ב בשם הרב מ"ע סי' צ"ז וכן כ' מהרי"ק בכמה דוכת' ומהרי"ט בחלק
א"ח סי' א' אלא אפי' במקו' שהזכיר שני הדיעות בשם י"א פתב בספר כה"ג חלק א"ח
סי' שי"ח בשם ספר הזכרונ' דעת הרב"י לפסוק פסברא הראשונה ובאמת משיג עליו
כה"ג שם והביא בשם כמה אחרונים בכמו זה שהזכיר שני הדיעו' בשם י"א האחרונה
הי' עיקרי' ואפי' אם הזכיר הראשונ' בסתם היה דעת הש"ך להקל בשל סופרי' בשעת
הדחק (עי' בהלק"ט רצ"ג מחלק א' מתשוב' הרמ"ח אבל אלו שנדפסו משם אביו ה"ג
פונדאי לא יצא מפיו ותלמיד טועה העלם ע"ש) ונדון הזה כמה גזירות אחר גזירות יש
בדבר זה ועיקרי' מדברי סופרי' והי' מן הראוי להקל פדעת המקילין שהביא באחרונה
אכן פד דייקינו חזינו בי' תיוהא על מאי שסמוך הרב ב"י להביא דעת המתירין לפסק נגד
הרי"ף והרמב"ם והגאונים ורש"י שפולם מספמי' לאסור זיע בחמי טבריא' והידוע
דהלכה פה"ר וגם אין לחלוק על הגאונים אם לא שהתוס' חולקי' עליהם ובאמת חשב
הב"י שהתוס' חולקים עמה' כמו שכתב הב"י בסי' שד"ו אבל בדברי התו' פרק שמונה
שרצים בד"ה רוחצין במי גרר כו' פתבו ג"כ פסברתהרי"ף דמי מערה ה"ט דנאסר דהקלו
מרוכה וחישינו שמא יזיע הרי נמי דמוקי לי' בחמי טבריא' מדהוצרכו לה"ט ואף כי התו'

והר"אש בפרק חביות מוקי לי דהרוחין במי מערה בחמי אור אפשר משום דלא רצו לאוקמי בחמי טברני ומשום זיעה דא"כ גם להשתטף מן הראוי לאסור בהן דכל דמסקי זיעה אפי' בשהייה בעלמ' נאסר דהרי לא הותרו אלא לטייל באמבטאו' של פרפי' שהם גדולים כדפירש רש"י ופי' בהקד' ג"כ דכל זיעה נאסר אפי' מ' שהי' בעלמא נאסר וא"כ אין הדבר תלוי בחילוק רחיצה או שיטוף אלא בשהי' תלי' מלתא (ומיהו לקמן מקיימינו לחלק בכך לחד תירוץא להר"ף ואורחא דמלתא קתני הש"ס) ולכך אוקמי לי' בהכי אבל אינהו נמי מודים דזיעה מחמי טברניא נמי נאסר וכמו שפצינו דסברי להו לתוס' דפרק שמונה שרצים הכי והקבלה בידינו להשוות התו' בכל מאי דאפשר דלא פליגי לענין הדין ה' יותר.

עדיף אלא דאינהו מוקמי לי' למתני' בתרי או תלתא גוונא: וכן נראה בהקד' דס"ל לר"שי כדעת הר"ף שהרי מפרש מי מערה מי מקנה מקורה ואי בחמי אור מה לי מקורה ומה לי אינה מקור' וע"כ צ"ל כדעת הרי"ף דמשום זיעה נאסרה לכתחילה: והגם כי גדלה התמי' לפירושם זה מה שהקשה עליהם הרא"ש בפרק חביו' דלמה צריף הש"ס לאוקמי לפ"ז מתני' כר"ש אפי' ר"י נמי דבחמי טברני' לא פליגי עכ"ז נ"ל דפליגי בגוף הדין דזיעה דאתי' מחמת' דה"ט נאסר וכמ"ש א"ה.

איברא דטפי מוכח דס"ל להרא"ש כדעת הר"ן דכל שמונת הרחצה בו מותר נמי להזיע מחמת' שהרי ממה דלא קשיא לי' להרא"ש על הרי"ף דטעמ' משום זיעה מה בין רחיצה דנאסר לשיטוף דמותר וע"כ צ"ל דעלה בדעתו דזיעה' דשיטוף לא נאסר כיון דגוף השיטוף לא נאסר לר"ש מהי' תית' לגזור על הזיעה' שבו ולפ"ז גם קושית הרא"ש ל"ק דמוכח הש"ס שפיר דאתי' מתני' כר"ש דלר"י דנאסר השיטוף מן הראוי לאסור הזיעה' דמחמתו שאין חילוק בין רחיצה או שיטוף לר"י וכן בחמי טברני' וע"כ כר"ש אתי' א"ו דק"ל להר"אש דא"א לומר האי תירוץא דס"ל כל שהרחיצה מותרת גם הזיעה' דמחמת' מותר א"כ זיעה' דחמי טברני' למה נאסר לרחוץ במי מערה וע"כ צ"ל דס"ל דשיטוף מותר משום דסתם שיטוף אין לו זיעה' ככל מפני שאין שוהין כ"כ בשיטוף ואורח' דמילתא קתני וא"כ שפיר מקשה דמצי לאוקמי נמי כר"י שהרי בחמי טברני' אפי' הרחיצה' מותר מכ"ש שיטוף ובקיצור לא הוי מצי להקשו' קוש' הר"ן דאפשר לומר זיעה נאסר אפי' במקום שאותו הרחיצה מותר אלא דלפ"ז למה משתטפין במי מערה וא"ל תירץ השני שאין לשיטוף זיעה' ככל א"כ מצי לאוקמי מתני' גם כר"י דו"ק ומ"מ אין מזה הוכח' גמורה דס"ל הכי: ומ"מ נ"ל דאפשר לתרץ דעת הרי"ף ודעמו מקוש' הרא"ש והו' דס"ל הוכחת הש"ס מדשרינן שיטוף במי מערה ע"כ כר"ש ס"ל דשרי להשתט' וע"כ זיעה' דמחמת' מותר דכל שמונת הרחיצה כ"ש הזיעה נאפי' בחמי האור כן הו' כ"ש בחמי טברני' ומיהו זיעה דאתי' מ' רחיצת חמי טברני' יש לאסור אף דרחיצ' דיד' שרי והיינו משום דבאמת אסרו להם ג"כ חמי טברני' אלא דהתירו להם אח"כ שראו שאין הדבר עומד ונהי' די להם ברחיצת הסמין ולא הזיעה אפי' דאתי מחמי טברני' לאפוקי בשיטוף מעול' לא הנה נאסר לדעת ר"ש והא ונדאי וכ"ש שלא נאסר זיעה דמחמת' דו"ק: וקצת ראי' לזה שפכתתי נראה מדיוקי' דלשנא דריב"ל דאמר שם ראו שאין הדבר עומד והתירו להם חמי טברני' והזיעה במקומו עומד דלכאורה הו' למותר מאי דאמר והזיעה במקומו עומד א"ו דאתי לאשמעינן הא גופ' דזיעה אפי' דחמי טברני' במקומו עומד:

וגדולה מזו מצינו בראב"י הובא דבריו באגודה ובהגה' המרדכי שטוב להמנע גם הרחיץ' בחמי טברני' פיון שלא הנה התימר כ"א בהכרח שראו שאין הדבר עומד ואף פי קשה לכאורה ע"ז ממה שרחץ רבי כמ"ש שם רב יצחק ב"א פ"א נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ והא מעשה אחר גזירה הוי מ"מ נשמע מני' דזיעה לפחות במקומו עומד שהרי בקנשי ובדוחק התירו מרחץ חמי טברני' (ולקמן אי"ה אכתוב שדעת הראב"י הנה בזה שעדיין לא הנה ה' גזירה דמרחץ חמי טברני' ואפשר גם גזירה דזיעה לא הנה ופירש הש"ס דאמר רבינא והא האי מעשה לאחר גזירה הוי דלא כפי' רש"י: ואני מתמיה על מאי שהקשה הר"ן על הרי"ף בתשובה סי' י"א ונ"ל פיון שהרחיצה בחמי טברני' מותר א"א שתהא הזיעה בה אסורה שהרי לא נאסרה הזיעה אלא משום גזירה דרחיצה וכיון שהרחיצה מותרת בחמי טברני' כ"ש הזיעה עכ"ל וילדעתי כל הני חדא גזירה הוי בין זיעה דחמי אור ובין זיעה דחמי טברני' ובין רחיצה דחמי טברניא כל שנכנס למרחץ יש לחוש לרחיצת חמי אור ולהתם הכלני בשפת ובזה מתורץ דלא הוי כל הני גזירה לגזירה אלא דמתחילה הוי סברי שיהי' די להם בתדא גזירה דמרחץ חמי אור דכיון שלא יסתפקו מהם מהי תיתי' יחממו בשפת פי הזיעה אין צריף רבוי חמי' ואחר שראו שעדיין היו רוחצין אסרו להם כל מרחץ המוחם ע"י אור ואפ"ה רחצו במרחץ חמי אור וחרו לאסור להם כל מרחץ וראו שאין הדבר עומד התירו רחיצת חמי טברני' אבל זיעה דידיה פיון דמתחילה במניין הוי לאסור ולא הנצרך אס"פ להתיר דהי' די בהתרת הרחיצה נמצא שהזיעה הנה נשאר במניינו לאיסור והא נודאי צריף מניין אחר ואין זה דומה למ"ש בביצה ביצה במניין מי הנה לאפוקי בזה שהי' במניין האיסור מתחילה וכבר פתבנו דזהו דיוקו דהש"ס והזיעה במקומו שהרי לא הנצרך הש"ס לומר והרחיצה בחמין שהוחמו מע"ש במקומו עומד א"ו לזה פונו והוכחה גדולה הי' להם להני מפרשים דפירשו האי מתני' דהרוחץ במי מערה בחמי טברניא דאי משו' איסור חמי אור נגעי בי מ"ש מערה דנקט וזהו דקדוק גדול בעיני הראוי לסמוך עליו וע"כ אין לזוז מפסק הגאונים והר"י והרמב"ם ורש"י וזולתן המסתברים שהסכימו עמהם אשר לדעתי גם התוס' והר"אש דכונותי' ס"ל לדינא זולת הר"ן שכתב ג"כ ע"ש הרמ"בן והרש"בא דס"ל פן ואנחנו בעונינו לא ראינו אולי לא כתבי אלא כמ"ש תוס' והר"אש ולא חלקו על גוף הגדון: והנ"ל עוד לומר דגם הר"ן ודעמין' לא התירו הזיעה אלא ע"ד הנה דאתי' ממילא מפח הרחיצה בלי כוננת זיעה וע"ז כתב א"א שתהא הזיעה בה איסור' פיון דממילא אתי וא"א להנצל כמעט ממנה אף פי י"ל שלא התירו כ"א רחיצה במקו' שאינו מקורה שאין לו זיעה מ' רחיצה מ"מ מדסתמו דבריהם ולא חלקו ש"מ דלעולם התירו וגם ממה דמצינו שנכנס רבי לבית המרחץ משמע במקו' מקורה דסתם בית מקורה (ואפשר דאינהו דאסרי מערה לא אסרי כ"א מערה שהי' בחפירה מתחת הקרקע והבלה מרובה וה"ל פסיק ריש' כו') (ואפי' במידי דרבנן כל דפסיק רישין' נאסר ועיין בא"ח במ"א סי' שי"ד ס"ק ה') לאפוקי בית אף שמקורה מ"מ יש לו אויר דשליט בי' ואין לו בבירור כ"כ) ועכ"פ כל שנכנס בכוננת זיעה לחוד כמו שבא בשאלתה לית דין ולית דיין שנאסר שהרי זיעה במניין האיסור הוי וכמ"ש וגם דעת המקילין לא אתבריר אם מקילין נמי בזה דנכנס בהדי' להזיע כ"א כמ"ש ואדרבא לינשא דהר"ן מסייע למ"ש ע"כ יש לאסור הזיעה בזה האופן בלי ספק.

וּכְבָר אֲמָרְנוּ ג"כ דְּזִיעָה שְׂאֵתִי מִמִּיל' דְּמֶרְחֵץ שֶׁהוּא בְּנוֹי עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ אַף דְּמִטְלָלִי שְׂרִי
דְּגַם סִיעַת הָאֲסוּרִי' לֹא אָסְרִי כ"א בְּמִי מְעָרָה שֶׁהוּא תַּחַת הַקְּרָקַע וּמִטְלָלִי וּבִשְׁוֹם פּוֹסֵק
לֹא מְצִאתִי דְּבַעֲיָנוּ דְּנוֹק' רְחִיצָה שֶׁל מִי טְבָרְל' תַּחַת אֲוִיר הַשָּׁמַי' מְגוֹל' וְלֹא אֵתִי אֶלֶּא
לְאַפּוֹקִי מִי מְעָרָה וְגַם פִּינוֹן דְּמַפְחָה קוֹשְׁל' דְּמַתְנִי' הַרּוֹחֵץ בְּמִי מְעָרָה דְּמַשְׁמַע דִּיעֵבַד אֵתִי
לְהוּ לְחַלֵּק דִּי לָנוּ לְזִמְרָה דְּנוֹק' בְּמִי מְעָרָה נְאָסֵר אֶבֶל הַמְּגוֹל' וּבְנוֹי ע"ג קְרָקַע אַף דְּמִטְלָלִי
וּמְקוֹרָה מְלַעֲלֵל שְׂרִי דְּשִׁלִּיט בִּי' אֲוִיר' דְּרָה פְּתִחוּ וְחַלּוֹנוֹ' וּמַכ"ש אִם הוּא מְגוֹל' מְצַדְדִּי
בְּהַדְנָ' דְּשְׂרִי וּבִלֹא"ה פִּינוֹן דְּמִיִּדִי דְּרַבְּנָן הוּא וְגִזְרָה טוֹב' אִיפֹא בְּהַדָּא מִקְלָתָא שׁוֹמְעִין
לְהַקְלִ: וְאֲנִי טָרַם אֶכְלָה לְדַבֵּר לֹא אֲמַנְעַ מְלַהֲעֵלוֹ' לָהּ מְהִי מִיִּלִּי דְּחֻדְדִּי וּפְלִפּוּל בְּעֵלְמָא
לְהוּי אֲשֶׁר עֲלָתָה לְפָנֵי בְּלוֹמְדֵי דְּבָר זֶה וְאֲמַרְתִּי לֹא אֲמַנְעַ מִמָּה יַעֲזוּ יְדַעְתִּיהּ כִּי חֲבִיבִי'
לְפָנֵיהּ מַעֲשֵׂה חִידוּדִי וְלֹאנְשֵׁי גִילָהּ בִּימֵי הַיְלָדוּת וְהַשְׁחָרוֹת: וְלִכְאוּרָה לְהוּי מִיִּנְי' רֵאֲנִי'
לְהַתִּיר גַּם הַזִּיעָה בְּחַמֵּי טְבָרְל' וְהוּא מְמַאי דְּקָשָׁה לְכְאוּרָה'.

עַל מֵאֵי דְּפִירִשׁ"י בְּשֶׁבֶת בְּדָף מ' ע"ב בַּד"ה וְהָא מַעֲשֵׂה דְּרַבִּי אַחַר גְּזִירָה הָוִי שְׁגָזְרוּ עַל
הַזִּיעָה וְע"כ בְּחַמֵּי טְבָרְל' הוּא דְּהוּי וּר' יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר לְעֵיל בִּימֵי רַבִּי הָוִי אֶלְמָא בִּימֵי רַבִּי
פְּבָר נְגִזְרָה גְּזִירָה: וְהִנֵּה מְלַבַּד שְׂאִין לְשׁוֹן רִשׁ"י מוֹרָה דְּבַעֲי לְאִיתּוּנִי רֵאֲנִי מְמַאי דְּרִיב"ל
הָוִי בִּימֵי רַבִּי לְזִמְרָה נְגִזְרָה גְּזִירָה דַּא"כ ה"ל לְהַפְּהּ וְלִזְמַר וְהָא מַעֲשֵׂה דְּרַבִּי לְאַחַר
גְּזִירָה הָוִי דְּהָא רִיב"ל בִּימֵי רַבִּי הָוִי וְע"כ בְּחַמֵּי טְבָרְל' כו' וְאֵלוּ בְּעֵי לְאַתּוּנִי מְנִי' רֵאֲנִי'
ה"ל לְמִימַר דְּהָא רִיב"ל כו' בְּדִל"ת וְגַם אִין זֶה הוֹכְחָה כ"כ דְּהָא מַעֲשֵׂה הָוִי לְאַחַר גְּזִירָה
פִּינוֹן שֶׁהִי רִיב"ל בְּיָמָיו וְאִילֵּי הָאֵי מַעֲשֵׂה קוֹדֵם לְזֶה הָוִי וְהַיּוֹתֵר נִרְאֵה דְּהִנֵּה יְדִיעַ לִי
רַבִּינָ' דָּנוּ אֵלוּ הַגְּזִירָה שְׁהִיוּ בִּימֵים מְקֻדָּם טוֹב' לְרַבִּי וְאַף שְׂאֲמָרֵם רִיב"ל מַעֲשֵׂה קוֹדֵם
סִיפֵר שְׁהָרִי ע"כ גְּזִירַת חַמֵּי אֲוִיר שְׁהוֹחֲמוּ מַע"ש פְּבָר בִּימֵי הַתְּנָאִים נְאָסֵר לְהֵם שְׁהָרִי לֹא
הַתִּיר ר"ש כ"א שְׁטִיפ' בְּעֵלְמָא וְלֹא רְחִיצָה וְהוּא הִי' קוֹדֵם לְרַבִּי וְגַם מְהָא מַעֲשֵׂה דְּר"י
וּר"א בְּמֶרְחֵץ שֶׁל בְּנֵי בְּרַקְהֵי נִרְאֵה לְדַעַת הַתּוֹ' וְאִילֵּי נְמִי זִיעָה נְאָסֵר אֲזַ וְהִנֵּה יְדִיעַ
לְרַבִּינָא זְמַנָּן וְע"כ פְּשִׁיט לִי דְּהָאֵי מַעֲשֵׂה לְאַחַר גְּזִירָה הָוִי אֶבֶל מִמָּה דְּהִי רִיב"ל בִּימֵי
רַבִּי אִין' רֵאֲנִי' פְּלָל: וְהַנְּ"ל דְּרִשׁ"י בְּעֵי לְתַרְוָצִי קוֹשְׁל' אַחֲרִיתִי שְׁרֵאִיתִיהּ ג"כ בְּסִפֵּר
הַתְּרוּמָ' מִמָּה דְּמַצִּינָ' בְּבִרְכוֹת פֶּרֶק תְּפִילַת הַשְּׁחַר דְּמַתְרַץ רְבָא עַל מֵאֵי דְּהַעִיד רַבִּי אֲבִין
שְׁנַכְנַס אַחַר רַבִּי לְמֶרְחֵץ אַחַר תְּפִילַת עֲרַבִּית בַּע"ש וְיִצְא וְשָׁנָה לֵן פְּרָקִין וּמְשַׁנֵּי רְבָא
דְּלִמָּא לְהַזִּיעַ וְקוֹדֵם גְּזִירָה וְכֵן מְבִיאֵו הַש"ס בְּבִיז' לְהָאֵי דְּמְשַׁנֵּי רְבָא הָרִי דְּהוּי קוֹדֵם
גְּזִירוֹת זִיעָה וְאִיהּ פְּשִׁיט לִי לְרַבִּינָ' כָּאֵן שֶׁהִי לְאַחַר גְּזִירוֹת זִיעָה כְּמוֹ שְׁפִי' רִשׁ"י וְלִכֵּן
מְתַרַץ זֶה פִּינוֹן שְׁהָאֵי גְּזִירָה דְּאָמַר רִיב"ל הִנֵּה בִּימֵי רַבִּי נֹכַח לְזִמְרָה דְּמַתְרַץ וְהוּא אִיתְּנִי
וְרַבִּינָ' דְּאָמַר וְהָאֵי מַעֲשֵׂה לְאַחַר גְּזִירָה הָוִי מְמַאי דְּקִי' לִי בְּגוֹנִי' מִימֵי' שְׁשִׁימ' אֵת רַבִּי
יְדַע לִי דְּאַחַר גְּזִירָה הָוִי מַעֲשֵׂה וְלֹא בְּעֵי לְאַתּוּנִי רֵאֲנִי ע"ז אֶלֶּא לְתַרַץ דִּיֹּכַל לְהִיֹּת נְמִי
מֵאֵי דְּתַרַץ רְבָא בְּבִרְכוֹת דו"ק: וְעַדִּין חַל עֲלִינוּ לְתַרַץ מְדוּעַ אִינוּ מְתַרַץ רְבָא [בְּבִרְכוֹת
נְמִי דְּהִי לְאַחַר גְּזִירָה וְהוּי בְּמִי טְבָרְיָא וְכַדְפְּשִׁיט לִי לְרַבִּינָא בְּשֶׁבֶת וּנ"ל דְּאֵלוּ פֵּן מֵאֵי
אַסְהִידוּתִי דְּרַבִּי אֲבִין לְכַף הִי' מְוַכְרַח לְתַרַץ דְּלִמָּא לְהַזִּיעַ כו' וְל"ק מֵאֵי אַסְהִידוּתִי דְּרַבִּי
אֲבִין דִּי"ל דְּאִיהוּ טְעִי וְחַשִּׁיב שְׁרַחֵץ מְמַשׁ שְׁהָרִי הַרְחִיצָה נְאָסֵר מְעוֹלָם וּס"ד דְּאִין בְּדִלִין
וְאִיהוּ דְּחִי לִי דְּלִמָּא לְהַזִּיעַ וְכו' אֶבֶל בְּחַמֵּי טְבָרְל' מְסַתְמָא הָוִי יְדִיעַ מִקְלָתָא אִם הוּא מְרַחֵץ
שֶׁל חַמֵּי טְבָרְל' אוֹ חַמֵּי אֲוִיר וְלֹא הָוִי טְעִי בְּזֶה ר' אֲבִין שְׁהָרִי רָאוּ אוֹתוֹ נְכַנְס לְמֶרְחֵץ יְדוּעַ
וּמְסַתְמָא לֹא הָוִי מְעוֹרְבִין אֶלֶּא דְּלֹא נְכַנְס עִמּוֹ מְמַשׁ שְׁהָרִי אִין נְכַנְסִים עִם רַבּוֹ לְמֶרְחֵץ

אלא הצריף לו וכמ"ש תוס' בפ"ק חבי': ואי ס"ד דזיעה דחמי טברין נאסר אף אחר התרת.

חמי טברין ה"ל למימר לאחר גזירה הוי אלא דרב"א חשיב שונכנס להזיע ואסתיד מינין דאין בדליו ואפשר דלא הוי כ"א רחיצת חמין דמי טברין דשרי לכ"ע הרי שלח לפניו שאמרתי דברי' לחדודי' בעלמא אף כי גיש מהן מקצתן אמיתי מ"מ אין מאלו דברי' דקדוקי' ופלפולי' ראני' לא לאסור ולא להתיר: ואעתיק לה מ"ש הרב ר"י ונייל בתשובותיו סי' קס"ד וי"ל ועוד תמיהני דאסיק אדעתיה לפסוק הדין להתיר א"א לעלמא מדקדוק' פל דהו' פי נודאי פשאנו מפלפלי' ולומדי' חריפות פגון בזמן התוס' אז אנו רגילי' למשקל ולמיטרב דקדוקי' ובחילוקי' דקי' פמייעל פילא בקופא דמחטא אבל לפסוק הדין או להתיר איסור אין לעשות כ"א בראני' מבוררת מלוננו' ומחנורו' מתוך פשטי' דסוגי' דשמעתא ולא מתוך דקדוקי' עכ"ל וה"נ לא נעלם מאתנו דאין אלו ראני' ובכמה דוכת' שני להו תוס' המ"ל הכי ודומי' רבי' והיותר הי' נ"ל לפ"רש האי סוגי' דשבת דלא כדפי' רש"י דהאי דאמר רבינא והא האי מעשה הי' לאחר גזירה לא פינו על גזירת הזיעה דכל זמן רבי לא גזרו על הזיעה בפשיט' תירץ רבא בברכו' והוי פשיטא לי' לרבינא דהאי מעשה הוי רחיצה ממש בחמין ולא זיע' מדרצה ר' יצחק ב"א להטמין לו פה של שמן ולקמן אמרינו רחץ בחמין ולא סף בשמן כו' משמע דהי' רגילי' לאחר רחיצת חמין לסוף שמן ולא אחרי הזיעה וגזירת רחיצת חמין ונדאי הי' מימי קדם ועיין בספר התרומה דמשמעות תירוץ משמע פן גיש ט"ס שם: והעולה מדברינו להלכה לענין שאלה הנשאלת קדמנא הוא דכל שפוננתו להזיע בין בחמי אור ובין בחמי טברין נאסר וזיע' דאתא ממילא דרחיצת מים בבית המרחץ אפי' מקורה שרי פינו שהוא בנוי באויר ע"ג הארץ אבל לרחוץ בחמי טברין תוך המערות מתחת הקרקע ומכוס' יש להחמיר פדעת הגאונים הרי"ף והרמב"ם כמ"ש: נג שאלה יעקב נתן לבתו רחל בעת פניסתה לחופת בעלה הראשון ראובן שח"ז פנהוג לה ולי"ח מבעלה זה ומת בעלה ראובן והניח אחריו מאשתו רחל בני' ואח"כ לקח שמעון את רחל אלמנת ראובן ובעת פניסת' לחופ' המינה אביה שח"ז הראשון שהיה לה וחילק אותו לחצאין לשני שטרות האחד על חלק רביעי זכר לה ולי"ח מבעלה ראובן והשני על חלק רביעי' זכר לה ולי"ח מבעלה זה השני ועתה מת אבי' יעקב וטוען שמעון בעל רחל ששייכי לו הפירו' מחלק הרביעי זכר שנקתב לה ולי"ח מבעלה הראשון ובני' רוצי' לזכות מיד בחלקם הדין עם מי: תשובה ט"רם אני אענה בזה דעתי אומר לה הלא ידעת כמה נשמרו הראשונים מלהשיב דבר בדיני ממונ' בלתי שמוע טענות שני הבעלי דיני' ונדרשים מהם על פה או מהנבררי' להם לדיני' ע"ז כמ"ש הרב מ"ע בתשוב' בסי' פ"ט ואפי' למי שאין לו עסק באותו הנדון אפשר שאין להשיב אולי יהי' הו' עצמו עורף דין לפני אותו הב"ד כמשמעו' הריב"ש בסי' קע"ט ויתר פל התשובו' מלאי' פל המקומ' מזה כמ"ש בס' באר שבע דף ק"ד וקט"ו: ועכ"ז התנו בזה שאם השואל ההו' בדוק להנשאל שפוננתו לידע האמת אתו אם לא ואין פוננתו ח"ו ללמוד לשקר מדבריו רשאים להשיב ובכל מקום ומקום שמצאו עילה וסיבה להשיב השיבו אפי' לבעל הדין בעצמו כמ"ש בספר עבודת הגרשוני סי' מ"ד ונ"ח וכן השיב בתשוב' ד' בצמצום דברי' שנתאה לו ממנו שאי אפשר ללמוד ממנו לשקר וכן בסוף תשובתו כתב פל היכ' שיש בו דררא דמצונו' לא שתי קמאי לפניהו לזה דחשו

שִׁמְמוֹנוּ לְלַמְדוֹ לִשְׁקֹר אָכֵן אֲנִי מִתְמַיֵּה מֵאֵין לְקַחוּ הֵם לְהַקֵּל אַחֲרַי שְׁמַצָּאתִי אֵת זֶה הָאִיסוּר
נוֹבֵעַ מִמַּעֲוֵן עֲלִיּוֹן מִמְקוֹר חֲכָמָה שְׁאֵמְרוּ אַבּוֹת הָעוֹלָם מִמָּה דִּתְנִינוּ תַּפְּן אֵל תַּעֲשׂ עֲצָמָךְ
כְּעוֹרְכֵי הַדִּיּוּנִי ז"ל רש"י בְּשֵׁם מֶר יְהוּדָא גָּאוֹן ז"ל כִּד אֲתִי קִדְמָךְ אֵינְשׁ וְלִימָא לָךְ לֹא
בְּעִינָא מִנְךָ לְמַפְסֵק לִי דִינָא דְהוּי לִי אֵת בְּעַל דִּינִי אֲלֵא בְּעִינָא הֵיכָא דִּינִי תְּבִיעַ וְטַעֲנַתָּהּ
הָדָא דָּאִית לִי עַל חֲבָרֵי אֲסוּר לְדִיּוּנָא לְמִשְׁתַּעֵי לִי פְּלוּם בְּדִינִי וְלַחֲנוּא' לִי כְּמִנְהָגָם שֶׁל
עֲרַפְאוּ דְבַעֵי מִנְיָהוּ וּמְקַדְמֵי וּמְחֹנֵי עכ"ל: וְאַחֲרַי שֶׁהוּ' מִן הַהִזְהָרוֹ דְּאַבּוֹת עוֹלָם מִי הוּ'
זֶה אֲשֶׁר יַעֲרֹב לְבוֹ לְגִשְׁתּוֹ וְלַחֲלֵק חִילּוּקֵי מִלְּבוֹ לְהַתִּיר וְעכ"ז אֲמִינֵי פּוּק חֲזִי רַבְּנֵי קַשְׁיִשְׁאֵי
דְּסַמְכֵי לְהַשִּׁיב לְמִי שֶׁהוּא בְּדוּק לְהוּ מַכ"ש בְּהִיּוֹת יְדַעַת בְּשֵׁם שְׁאִין הַדְּבָר נִגְעַע בָּךְ:
וְאֲמִינָא בְּתִשׁוּבַת שְׁאֵלְתָךְ לְדַעַתִּי זָכָה הִבְעַל בְּכָל הַחֲלֵק ח"ו שֶׁהֵנִיחַ יַעֲקֹב לְבַתּוֹ רַחֵל וְלֹא
לְבַד בְּחַיִּי אֲלֵא אַף אִם תְּמוֹתֵי הִיא בְּחַיִּי בַּעֲלָהּ הִבְעַל יוֹרֵשׁ כֹּל הַמָּמוֹן וְאִין צָרִיף לִיתָן
לְבָנֵי מִבְּעֻלָּה הָרֵאשׁוֹן פְּלוּם וְאִין יִתְרוֹן לְזֶה הַשְּׁטֵר שְׁעָשָׂה אָבִיהָ בַּעַת כְּנִיסְתָּהּ לְבַעֲלָהּ
הַשְּׁנִי שְׁנָתָן רְבִיעִית הַמָּמוֹן לְבָנֵי מִבְּעֻלָּה הָרֵאשׁוֹן אֲלֵא בְּאִם שְׁתְּמוֹתֵי הִי בְּחַיִּי אָבִיהָ
שְׁיִרְשׁוּ בְּנֵי הָרֵאשׁוֹנִים עִם בְּנֵי מִבְּעֻלָּה הַשְּׁנִי בִּיחַד אֲבָל כ"ז שֶׁהִי בְּחַיִּי מִסְתַּמָּא הִי
קוֹדְמַת לְכָל י"ח וְלָכֵן נִכְתְּבוּ הַשְּׁטָרוֹ' בְּלִשׁוֹן הַזֶּה לֵּה אוֹ לִי"ח שֶׁהִי תַקְדִּים לִירֵשׁ וְנוֹסַח
הַשְּׁטָרוֹת פֶּה עֲיָרִינוּ בַּזֶּה"ל וְאֵף אִם יֵהִי נִוְסַח הַשְּׁטֵר וְלִי"ח כְּמוֹ שְׁיֵשׁ גְּנוֹסָחוֹת אֲנַחְנוּ
מְפָרְשִׁים אֵת הַנִּי"ו הַזֶּאת לְנִי"ו מְחַלְקַת וְהוּ' בְּמִקּוֹם אוֹ הַנִּכְתָּב בְּאֵיזָה מְקוֹמָן שְׁהָרִי לֹא
שְׁמַעְנוּ מֵעוֹלָם שְׁיַעֲלָה עַל רוּחוֹ בְּעַזְבוֹן חֲלֵק חֲצִי זָכָר שְׁיִרְשׁוּ בְּנֵי הַבַּת בְּמִקּוֹם שֶׁהִיא
קִיּוּמָת וּמִסְתַּמָּא כְּנֹלָם עַל דַּעַת זֶה נִכְתְּבוּ: וְעוֹד אֵלוֹ הִי הַדְּבָר מִתְּפָרֵשׁ שְׁיִרְשׁוּ יַחַד לֹא
הִי פַח לְהָאֵב לְבַטֵּל שֵׁט"ז הָרֵאשׁוֹן שְׁפַתְּב לֵּה לְבַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן לְזַכּוֹת בְּנִיָּה י"ח מִבְּעֻלָּה
הָרֵאשׁוֹן וּמֵאַחַר שְׁזָכּוּ הַבְּנֵי אֵיף יוֹכֵל לְחַלֵּק אוֹתוֹ אַח"כ אֲבִי וַיִּגְרַע זְכוּתָן שְׁזָכּוּ כְּבָר
וּא"ת בְּאַמַּת נָתַן לָהֶם רְבִיעֵי הַחֲלֵק כִּי זֶהוּ חֲלֵקָם כַּמ"ש מְחַצָּה לְאַהֲרֹן וּמְחַצָּה לְבָנָיו מ"מ
הָרִי זֶה הַרְבִּיעִי חֲזוֹר וְכַתֵּב לָהֶם בְּלִשׁוֹן לֵּה וְלִי"ח עַד שְׁלֵא יִזְכּוּ כ"א בְּחַצֵי הַרְבִּיעַ הַזֶּה
וּכְבָר נִהְיָו כֵּן בְּלִי פִקְפּוּק א"ו שְׁמַעוֹלָם לֹא זָכּוּ בְּנֵי בְּחַיִּי פְּלוּם וְלָכֵן הָרֵשׁוֹת בְּעוֹדְדָהּ
בְּחַיִּים חַיּוֹת' לְחַלֵּק אוֹתוֹ לְחַצָּאִין וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ פְּרָצוּנָה וּא"כ אַחַר שְׁזָכְתָה הִי בְּכָל הַחֲלֵק
בְּמוֹת אָבִיהָ שׁוֹב אֵינָה יְכוּלָה לִיתָן פְּלוּם לְבָנֵי הָרֵאשׁוֹנִים דְּזָכָה הִבְעַל לִירֵשׁ מִמֶּנָּה פְּדִין
נ"מ שְׁאִם מְכָרָה אוֹ נִתְּנָה הִבְעַל מוֹצִיא מִיֵּד (וְאִין לוֹמֵר שְׁיַעֲקֹב הִזֶּה לוֹ רֵשׁוֹת לְהַנְחִיל
כ"ז שֶׁהוּא חַי לְכָל מִי שְׁיִרְצָה שְׁהָרִי אִין זֶה יְרוּשָׁה לְעַנְיָנוּ זֶה שְׁהָרִי בְּתוֹרַת חוֹב פּוֹתְבִין
אִז הַשְּׁטָרוֹת וְאִין רְשָׁאֵי לִיתָן מִתְּנוֹת לְהַפְקִיעַ מַה שְׁרָאוּי לִירֵשׁ בַּשַּׁח"ז כְּמִבְּאוּר בַּסִּי
ק"ח): וְהַעֲיָקֹר אֲשֶׁר לֹא שְׁמַעְנוּ פּוֹצָה פֶּה וּמְצַפְצָף לִיתָן דְּבָר אוֹ חֲצִי דְבָר מִן הַיְרוּשָׁה
לִי"ח כ"ז שֶׁהִי בְּחַיִּים וּמִסְתַּמָּא כֵּן הוּא דַּעַת הַנּוֹתָן אֲנַמְדֵן דַּעַת דְּלֹא שְׁבִיק אֵינְשׁ בְּנִי
וּמִנִּיחַ לְבָנֵי בְּנִי: וְאַפִּי בְּתוֹרַת אַחֲרֵי אֵינָם זוֹכִים (אֲפִי לְפִי גְּנוֹסְחֵי הַשְּׁטָרוֹת הַפְּתוּבִים
לִשׁוֹן לֵּה וְלִי"ח אַחֲרֵיהָ) דָּאִין זֶה לִשׁוֹן אַחֲרֵיהָ הַמְּבּוֹאֵר בַּשַּׁח"ס פֶּרֶק מִי שֶׁהִי נְשׁוּי הַנּוֹתָן
מִתְּנָה לְאִשָּׁה נְשׁוּאָה וְאַחֲרֵיהָ לְפָלוּנֵי שְׁאִין הִבְעַל יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ הַמְּתַנָּה דְּהַכִּי קָאֵמֵר אַחֲרֵיהָ
לִירֵשׁ בְּעַל לֹא לִירֵשׁ דַּא"כ אֵף אִם יִהְיֶוּ בְּנָיו מִמֶּשׁ לְפַקְעוּ מִיַּד אָבִיהֶם וְגַם בְּזָה לֹא שְׁמַעְנוּ
וְלֹא רָאִינוּ פּוֹצָה פֶּה מֵעוֹלָם וְע"ד מִנְהַג זֶה מִתְּפָרְשִׁי לִשׁוֹן שְׁטָרוֹת אֵלוֹ וְע"כ צ"ל שְׁזָה
הַנּוֹסַח לֹא אֲתִי לְמַעוֹטֵי אֲלֵא שְׁלֵא לִירֵשׁ אוֹתָהּ בַּעֲלָהּ בְּקָבֵר אִם תְּמוֹתֵי בְּחַיִּי אָבִיהָ אֲלֵא
בְּנֵי אֵף דְּבַלֵּא"ה נְמִי אִין הִבְעַל יוֹרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ בְּקָבֵר מ"מ מְיָלֵי דְשְׁטָרֵי הַכִּי אֵינְתָנִי שְׁפּוֹתְבִין
וְכּוֹפְלִין בּוֹ דְּבָרֵי שְׁאֵינָם צָרִיכִים (וְגַם בְּגְנוֹסְחָאוֹת הַיְשָׁנִים לֹא נִמְצְאוּ בְּלִשׁוֹן זֶה) וְהַפְּלֵל

כָּל שֶׁהִי בְּחַיִּי בַּעֲת מוֹת אָבִיהָ זָכָתָה הִי וּבַעֲלָהּ יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ דַּל"כ גַּם בְּזֶה הִדְרָא קוּיִשְׁיָא לְדוֹכָתָּ אִיךְ הִי בְּרִשׁוֹת אָבִיהָ לְחֻלְקַּהּ הַשְּׁטֵר שְׁפָכֵר זָכוּ בּוּ י"ח מִבַּעֲלָהּ הִרְאִישׁוֹן בְּתוֹרַת אַחֲרִיָּה א"ו דֵּהֵא לְשׁוֹן אַחֲרִי פִירוּשׁוֹ כַּמ"ש שְׁאֵם הִיא לֹא תִמְצָא בְּחַיִּי אֶלָּא בְּנִי יִרְשׁוּ וְאֵלוּ הִי הַפְּנוּנָה בְּתוֹרַת אַחֲרִיָּה מִמֶּשׁ ה"ל לְכַתְּבָהּ בְּלִשׁוֹן הַשְּׁנִיבְדָבְרִי חַו"ל לָהּ וְאַחֲרֵי לִי"ח וְאִינְהוּ דְאַפְכִי לִי לֵהֵא פְּנוּנָה פְּנוּנָה וְלָכֵן לֹא מִקְפִּידִי בְּמַקְצָא מְדִינָה לְכַתְּבָהּ נוֹס' זֶה: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה פֶּשׁ לְהוּ מִיָּדִי לְמַזְכֵּי מַצַּד אֲנוּמְדֵן דַּעַת יַעֲקֹב שְׁהִיָּתָה פְּנוּנָתוֹ שְׁיִרְשׁוּ הֵם לְאַחַר מוֹת בְּתוֹ וְלֹא יִירֵשׁ מִמֶּנָּה בַּעֲלָהּ וְאַף כִּי לֹא שְׁמַעְנוּ פֶּן בְּשׁוּם בַּעַל הַיּוֹרֵשׁ ח"ז לִיתָן לִי אַחַר מוֹת אֲשֶׁתוֹ הִינְנוּ מְשׁוּם דְּכָל שְׁהֵם בְּנָיו מִמֶּשׁ לֹא נָתַן עַל לְבוֹ שְׁיִרְשׁוּ הֵם וְאִיפֹא רְנוּחַ בֵּיתָא שְׁיִרְשׁוּ אַח"כ מִמֶּנּוּ לְאַפּוֹקִי בְּאֵלוּ שְׁהֵם בְּנִי מִבַּעֲלָהּ הִרְאִישׁוֹן י"ל פִּינּוֹן דְּבַחְדָּא מִחֻתָּא מְחַתִּינְהוּ אֵין לָהֶם זָכִי בְּזֶה יוֹתֵר מִבְּנָיו מִמֶּשׁ וְכַמ"ש מַה שְּׁנוֹכַל לומר בְּכַוְנָתוֹ בְּלִשׁוֹן אַחֲרִי מִבַּלְעָדֵי זֶה דִּינֵי אֲנוּמְדֵן רְחֻבֵי מִינֵי יָם שְׁנֹאֲמֵר לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מַה שְּׁפָכֵר הוּא מְנוּחָזֵק שְׁהֵרִי לְפָחוֹת יִזְכֶּה בְּנִכְסֵי בְּחַיִּי וְאַף כִּי מוֹצִיאִין נִכְסֵי ע"פ אֲנוּמְדֵן דְּמוֹכָא וְנֹאֲנִי כַּב' כַּתֵּב בְּמִקּוֹ אַחַר בְּדִינֵי אֲנוּמְדֵן לְהַתִּי אֲשֶׁה בְּלִי גִט כָּל הֵיכַ דְּמוֹכָחֵי שְׁפִי יַעֲוִינֵן שְׁם אָבִל בְּאֵלוּ הִרְחוּקִים בַּעֲיֵינוּ לְפָחוֹת דְּמוֹכָחֵי קֶצֶת וְאִינוּ דוֹמָה לְמִי שְׁהִלְךָ בְּנוֹ לְמִ"דֵּהִי וְשָׁמַע אָבִיו שְׁמַת וְכ' כָּל נִכְסֵיוֹ לְאַחַר כּו' שְׁאִין מִתְּנָתוֹ קִיָּמַת בַּח"מ סִי רַמ"ו וְדוּמִיו דִּין מִבְּרַח וּמִתְנָה ש"מ בְּכָל אוֹ זָבִין וְלֹא אִיִּצְטָרִיכ' לִי זוּזֵי כָּל אֵלוּ קְרוּבֵי וּמוֹכָחֵי גִינְהוּ וְגַם אֵלוּ לְחֻכְמִים חֲלוּקִי בְּדִינֵיהֶם וּמֵהֶם דְּבַעֲיֵנוּ בְּהוּ גִילוּי דַּעַת וּבְלָאוּ הֵכִי ה"ל דְּבָרִים שְׁפֻלְבַּ וּמִתָּן דְּלֹא בַּעֲיֵנוּ כְּלוּם מִפְּנֵי שְׁהֵם מוֹכָחוּ כ"כ אָבִל בְּאֵלוּ לִית דִּין אֲנוּמְדֵן מוֹכָחֵי כ"כ אוּלֵי לֹא שְׁם לְבוֹ כָּלֵל לְאֵם תְּמוּתֵי בְּתוֹ אַחֲרֵיו אִיךְ יִהְיֶה בְּנִכְסֵי: וְעוֹד בַּעֲנִינֵי קִנְיָן לֹא אֲמַרִּינוּ דְּמַהֲנֵי אֲנוּמְדָנָא וְכָל הָאֲנוּמְדָנוֹת לֹא אֲמַרִּינוּ דְּמַהֲנֵי אֶלָּא בְּמִקּוּמוֹת שְׁמַבְטְלִין מַעֲשֵׂה וּמִמִּילָא חֻזְרָה הִירְוּשָׁה אוֹ הַמְּתָנָה לְמִקּוּמָא אָבִל לֹא לְקִיָּים מַעֲשֵׂה שְׁאֵלוּ לֹא נֹאֲמֵר הָאֲנוּמְדָנָה לֹא הִי לוֹ קִנְיָן אוֹ יְרוּשָׁה בְּאוֹתָן הַנִּכְסֵי כְּמוֹ בְּזֶה הַגְּדוּן דְּצָרִיךְ תְּנָאִי לְהַקְנוֹתוֹן נֶגְדַּ יְרוּשָׁה בַּעַל שְׁהוּא דְּאוּרִיָּת' וְזֶהוּ דַּעַת הַר"א שׁ בְּתוֹשׁבוֹתָיו כָּלֵל כ"ד סִי ה' וְנ"ל וּמ"ש אֵם יֵשׁ לִילְךָ בְּתֵר הָאֲנוּמְדָנָה כְּמוֹ בְּמִי שְׁשָׁמַע שְׁמַת בְּנוֹ אֲנוּמְדֵן דַּעַתוֹ אֵלוּ יַדַּע שְׁבָנוּ קִיָּים לֹא כְּתֵב לְאַחֲרֵי הַלְכָּהּ כְּשָׁפָא בְּנוֹ אֲנוּ מִבְטְלֵי הַמַּעֲשֵׂה שְׁפֻלְבַּ נִכְסֵיוֹ וְנִשְׁאָרוּ בְּחֻזְקָתוֹן וְיִירְשֵׁם בְּנוֹ אָבִל בְּגִדוֹן זֶה אֵף כִּי יַדוּעַ שְׁפָנוּנוּ לְהַבְרִיחַ לֹא עָשׂוּ דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ הַבְּרָחָה וּבְדָבְרֵי שְׁפֻלְבַּ אֵין מַעֲקָרֵי נִחְלָה דְּאוּרִיָּת' וְאַחֲרֵיו הַחֻזִיק מִהֲרָא"ש בְּסִי קכ"ד מִתְּשׁוּבוֹ' דְּלֹא אֲזַלִּינוּ בְּתֵר אֲנוּמְדָנָא אֵף שְׁנוּדַע שְׁאוֹתוֹ הָאֲנוּמְדָנָא אֲמִיתוֹת שְׁהָאוּמְדָנָה לֹא תוֹעִיל כ"א לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וּמִמִּילָא בַּנ"ד שְׁלֹא נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר שְׁסִילַק אֶת הַבַּעַל מִן הַיְרוּשָׁה כְּמוֹ שְׁהָאַרְכָּנוּ הָא וְנוֹדָאֵי מִמִּיל' נִתְקַיָּים הַיְרוּשָׁה אַחֲרֵי מִיתָה לְבַעֲלָהּ: וּבְזֶה נ"ל לְתִרְצַ קוּשְׁנֵי חֻזְקָה שְׁהַקְשָׁה מִהֲרִי"ק בְּתוֹשׁוֹב' סִי קד"ט עַל כָּל הַנֵּי רַבְרַבְתָּ דְּפִסְקוֹ בְּדִין גְּמַל הָאוּחַר כּו' דְּלֹא כָּרַב אַחָא דְּאֲזַיל בְּתֵר אֲנוּמְדָנָא וּבְכָל שְׁאָר הָאֲנוּמְדָנָה שְׁבַש"ס פִּסְקֵי דְּהוֹלְכִין בְּתֵרֵיהוּ וְתִירְצַ הוּא דְּכָל הֵיכִי שְׁהַמַּעֲשֵׂה מְבֹרָר אֲצֵל הַדִּינֵינִים אֶלָּא שְׁאֵנוּ מְסוּפְקֵי בְּאֲנוּמְדֵן דַּעַת הַנּוֹתָן אוֹ מוֹכֵר אֲזַלִּינוּ בְּתֵר הָאֲנוּמְדָנָה אָבִל הֵיכָא דְּלֹא נִתְבָּרַר גּוֹף הַמַּעֲשֵׂה אֲצֵל הַדִּינֵינִים כִּי הֵיכָא דְּרַב אַחָא בְּהָא וְנוֹדָאֵי פְּלִיגֵי רַבְּנָן עַלֵי וְהִלְכְתָּ פְּנוּתֵיהוּ: וְלְכַאוּרָה הַדַּע' נוֹתָן הַיְפָּה סְבָרְתוֹ (ע' בְּסִפְרֵי אֲמַרִי נִוְעַם בַּח"מ סִי נ"ג מַה שְׁפִירֵשׁ הוּא בְּכַוְנָתָהּ תִּירְצַ הַרַב) וְהַנ"ל לְפִרְשׁ דַּעַתוֹ עִם מ"ש בְּשֵׁם הַרָא"ש דְּבָהֵאֵי דְּרַב אַחָא אֲנוּ בְּאִים לְחַיִּיבוּ עַפ"י הָאֲנוּמְדָנָא וּמַעוֹלָם לֹא יוֹעִיל כ"א לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וּמִמִּילָא חוֹזֵר הַדִּין לְקַדְמוֹתוֹ לְאַפּוֹקִי בְּזֶה דִּין דְּגְמַל שְׁפֻלְבַּ

החיוב בא ע"י האומדנא דו"ק: ואינהו דפסקי גם בזה פרב אקא משום דכ"כ הוא מוכח עד שפלי ספק נעשה המעשה בזה ונמצא מתחייב אבל בנ"ד אף אם יהי' האומדנא פאלו פירש פוננתו שלא יירש בעלה כל חלקה עכ"ז כל זמן שלא עשה שום אופן המועיל לזה שיירשו י"ח ולא בעלה לא מהני פירושו ולא יהא אלא הנותן מתנה לבתו ע"מ שאין לבעלה רשות בה שהרי פירש פוננתו ודבריו דק"ל כ"ז שלא התנה בדבריו בגוף המתנה שתהי' לכה ולכה פגון שיאמר ע"מ שתלפשי בו וכה בעלה כמפור' בנדרי' שהרי יד אשה פנד בעלה דמי וכבר זכה בעלה וה"נ שהרי עכ"פ פגון שתזכה הי' בעלה בחיי ואיך נוציא ממנו אח"כ באומדן המסתפק וגם שאינה דומה לנותן לאשה נשואה נכסיו ואחרים לפלוני דאמרי' לא קנה בעלה ש"ה שלא זכתה הי' בגוף הנכסים מעולם לאפוקי בדהכי ובלי ספק שפלי שהי' בחיי' עם בעלה ויצטרכו למכור בגוף הנכסים פגון בדחסי להו שעמא ניקח ליה ליעקב שיחיו הם בהנכסים ממה שישתיירו לבניהם אחריהם משא"כ בקל אומר נכסי לה ואמרי' לפלוני שהרי אינו רשאי למכור בנכסים אלו אפי' בדחסי לי' שעת' כדאימא באומר תנו שקל לבני בשבת ואחריהם לפלוני אפי' בדלא ספקי לא תנו להם ואפי' הם עצמם אינו רשאים לעשות פן בתחילה והמשיא עצוה בכך רשע ערום הוא ולדעתי כל האריכ' בזה.

אף למותר ולא פתבתי כי אם להוציא מדעת החולק עלי: ומעתה נחזור לנדון שלנו אם רשאים ב"ד לפסוק לשמעון שיזכה בכל המזון גם אחר מותאשתו אחר שישו נראה מטענתו שתבע את זה כ"א לאכול פירותיהם בחיי': והוא הדין שכתב רמ"א בס"י י"ז.

בח"מ שאין לדיין לפסוק יותר מה שתבע הו' ואם פסק הוי פטוע' בדבר משנה וחזור וכבר עמדו האחרוני' על פסק זה בסמ"ע וב"ח והש"ך תפס עיקר דכל שברור שהתובע טועה בדין לתבוע דבר מועט רשאי הדיין לפסוק לו מרובה וכגון זה פתח פיה לאלם וכשהו' מותר לו המותר הא נודאי אין אחר המחילה פלום אלא אם תבעו בדבר מועט ומסתפק לדיין בזה אם מחמת טעות אינו תובע מותר או מחמת מחילה והיינו ממש עובדא דש"ס ברבינא דאקפי' לרונ' והא נודאי תבע לרונ' בסתם לפני רבא מדלא הזכיר הש"ס נודאי שלא הזכיר בתביעתו כ"א אגר נטר והי' לו לחשוב שטעה ואינו יודע שהלכה פרב.

הונא ואי הוי ידע הוי תבעו יותר א"ו כל שמסתפק הדבר אסור לפסוק יותר עכ"ל ונהנה מלבד הדוחק שבזה הפירש דנימא דרבא חשב לרבינא בטועה בדבר הלכה דס"ל כר"ה כמ"ש התוס' עוד ישאר להקשות מנ"ל למו"רם דעובדא הכי הוי דלמא ידע רבא כל מאי דתבע.

מתחילה עד סוף ומ"ה קאמר לי' אי ציייתי' כו' דמשום דדינא הכי הוי די"ל ע"כ לא מחל לו מותר תביעתו אלא משום דעביד איניש דזבין דינא אבל כל שיטריח עליו דינא ודיני' אף שפבר מחל לו בפירוש רשאי לחזור ולכאורה היותר נרא' דרבא לא פגון באמירתו כ"א לעצה טובה בעלמ' דיתפייס מני' דרבינא במאי דאפשר דע"פ הדין יפסוק לו כר"ה ואדרבה יותר הי' נראה להוכיח משם לאידך גיסא דרשאי הדיין לפסוק יותר מתביעתו מדאמר לו ואי לא ציייתי' כו' אלא דמשום עצוה טובה אמר לו מתחיל' מני' דעני הוי כדמוכח מסוג' שאחר זאת: והנ"ל בזה בדע' מור"ם דהוכחתו מדאמר לו רבא לרונ' זיל

פייסי כו' ולא קאמר זיל פייסי במאי דיתפייס ויהי פירושו בכל מאי דאפשר להתפייס מיני' או בדמי אגר נטר או דמי קני' בזול דטב לי' ממה שיתן דמי כל מאי שגדר בר"ה א"ו האמת הוא דהתם לא הוי כ"א עצה טובה ואולי עדיין לא נחית כלל לדין עמו כ"א רוני' שאל בדרה עצה מרבה או קודם שירדו לטעון לפניו ואמר לו שיתן לו כל מאי שנתפייס מיניה עד שלא ירד עמו לדין בזה לא יוכל עדיין לחזור ממה שנתפייס דמיד שנתפייס במעט שוב לא יוכל לחזור בו אבל כל שימתין עד שירד לדון אפשר ששוב לא יתפייס ורשאי הוא לחזור בו דאין זה ראי' שנתרצה במועט דעביד איניש דזבון דיני' כאשר תבעו מתחילה אבל כל שעדיין לא ירד לדין יצטרף להתפייס במאי דכבר נתפייס והיינו באגר נטר ולזה לא אמר דיתפייס לשון עתיד שהרי אינו רשאי לחזור ממאי שכבר נתרצה ולכן אמר במאי דאיפייס שהוא לשון עבר (וזהו פוננת רש"י בד"ה במאי דאיפייס טוב לה להתפייס באגר נטר הואיל ונתרצה בכף שאין לו הבנה לכאורה) ועכ"פ נשמע מיניה דכל שמחל אדם בדרה זה שלא הי' לו מחילתו אלא שתבע מיניה מועט ממיל' נראה שווייתר לו על מותר תביעתו אף בדלא פירש ואפשר דחשב להוציא ממנו מאי דאפשר בלי כפי' ד ועל הפותר ירד אח"כ עמו לדין ומעולם לא מחל לו המותר ואפ"ה אמרינן שהוא מחילה מכ"ש במי שירד לדין ותבע במועט דאמרינן ווייתר במותרו ולא יוכל לומר שלא ווייתר אלא דלא תבע פעת יותר וזה שהוציא הרמ"א מההי' דרבינא דצינה לו רבא שלא יתן לו יותר ממה שכבר נתרצה כדמוכח מלשון דאתפייס כמ"ש משום דמחילה זו הוה כמחילה מפורשת ומיהו דווקא באופן שאנו יודעים שיזע לתבוע יותר ולא תבע כי הוה דרבינא שמתחיל' תבע כל דמי גדרו וכדמוכח מהני לישנא דכתבתי שיזע רבא מפל זה אבל כל שאנו מסתפקים אם מחל לו המותר או טעה בדין הא ונדאי רשאי הב"ד לומר לו שע"פ הדין מגיע לו יותר ונראה לי דנאמן הוא לומר שטעה לתבע ממנו זה המועט והסברא נותנת שהאמת אתו דלא נשכיח שאדם ימחול כ"כ ועוד דברי ושמא ברי עדיף ונהרי הוא טוען ברי והנכון שהב"ד יאמרו לו שאם מתחילה פינון למחול מותרו הרי גזל בידו ליקח יותר ודי בזה פי מהי' תיתי לומר שיחזור מפח אמירת הדיינים אם באמת גם מתחילה יזע שיש לתבוע יותר ומחל מסתמא עודנו יעמוד במחילה ומה בכף שהב"ד יאמרו דשייף לו יותר ואם מתחיל' באמת מ' ספק לא תבעו יותר הרי זה פתח פיה לאלם והוא בכלל לכל אבידת אחיה אף כי הלבוש הסביר פנים לדבר זה מ"מ הנ"ל ע"ד כתבנו ואפשר יש עליו חרם סתם פנ"ל בדין זה מכונן אל האמ' כפי' הסוגי'.

והנה בנ"ד בלא"ה י"ל שלא רצה הבעל לתבוע דבר שלא הגיע לעולם להתעבר על ריב לא לו שאולי ימות הוא ולא רצה כ"א דבר שהגיע זמנו לאכול פירות. נ"מ מיד וגם טענתו אינו מורה היפוף ושמחל לו על הירושא ואדרבה המוכן ממנו שיהי' כשאר נ"מ לאכול פירות ולא רצה לפרוש ירושה משום איבה ואין להאריף יותרנד שאלה בס"ת בפ' בלק בפסוק לכה ואקחך אל מקום אחר הי' כתוב לה נא בלי ה"א וכף פשוטה כמו הראשון לה נא אתי אל מקום אחר ואף כי לפי תשובתו הראשונה דמחלק בין הנרגש במבט' וכאן לא נרגש ודומה לחסר וייתיר מ"מ אפשר יש לפסול מטעם שהי' ראוי להיות כפופה ועשא' פשוטה כמה דאיתא בפרק הבונה ולא מצאתי האי בריית' מועתק' בפוסקים ונכפשי משתוקק להורות לי המקום והדרה: נה עוד בפרשת ואתחנן לא תנסו את ה' אלקיכם הי' כתוב אלקיך כדת מה לתמן אם לקדור השם כמו ששמעתי הנהגת אמ"ו

שפוסק לקדור השם עם איזה תיבות לפניו או לאחוריו או אם יש לעשות תיקון הבא בס' עבודת הגרשוני סי' צ"ה בדומה לזה שאפשר לעשות מכף פשוטה כפופה דעלוי מעלי לה ואח"כ לגרור הקו הנמשך למטה או לא מפני שאינו דומה לשם פיון דמתקלקל האות שעדיין לא נגמרה הפה כפופה עד אחר גרירת הרגל ע"כ: תשובה על מאי דשאל מאתי בענין חסרון הה"א דלכה כו' דע כי אני מדמה דבר זה לחסירות ויתירות שאין מוציאין אחרת וע"פ הפלל שפכתתי לה פיון שאינו נרגש במבטא ואי משום כפופה שעשאה פשוטה שהוא פסול היינו במקום שאין ספק להיות כפופה כגון באמצע או להיפך שעשה בסוף תיבה כפופה במקום פשוטה אבל במקום הזה פיון שחסרון הה"א פשר מפני המסתפק בו כמו בכל חסרו' ויתירו' א"כ גם פשיט' כפיפתו פשר ממילא שעיקר התקנה לא הי' אלא לפשוט בסוף תיבה ולכפוף באמצע' וכל שמונתר לחסר הה"א גם מפשיטתו אין לפסול ואף אם נמנו במסורת שראוי להיות כפופה וה"א בסוף דע שאין אנו עושים חשבון כל כף ממסור' אף כי כתבו תוס' בכמה מקומות לסמוך על המסורת אף נגד התלמוד שלנו וכבר הארכתי בו בקנטר' מאורי אור ותדע לה שהרי על הרוב נמנו כל חסירות ויתיר' במסור' הגדולים והקטנים וע"כ הסכימו שאין לפסול שום ס"ת בשביל חסיר' ויתיר' ומסתמא גם הראשונים מצאו להם מסור' מקונן' וע"כ גזרו אומר שאין אנו בקיאים בחסיר' ויתיר' פדאיתא בקידושין ומה נענו אנו בתרייהו שפכר נשתכחו מאתנו גופי התורה: ואם כי יש לפקפק באלו הדברים עכ"ז כתבנו הנ"ל ע"ד ומיהו צריכה תיקון ע"פ הסכמת הספרים המדוניקי' שלנו אלא שאין להוציא אחרת ומה שנסתפק' בפריית' דפרק הבונה דע שלהלכה נאמרה והעתיקוהו הר"אש בכ"ק.

ובענין קידור השמות נהגו ע"פ אמ"ו לקדור שם הנכתב בטעות אף כי החמיר הר"י בן הר"אש כמ"ש הרלב"ח ע"ש בתשוב' סי' ב' ונ"ח אין זה כ"א זהירות בעלמא אבל מן הדין הבאתי ראיי' להתיר וכ"מ במס' סופרים בהד' מהטב השני ופירושו המפרשים שהוא לשון קידור כמ"ש הב"י: אבל לעשות כמו שפכתתי לתקן מכף פשוטה כפופה א"א מפמה טעמים האחד שהרי צטרף עכ"פ לגרור הקו המתפשט למטה.

ועוד יראה כשירצה לעשות מתחיל' הפכיפה ואח"כ למחוק הקו יהי פסול שיראה כחך תוכ' שהרי צריך להיות עגול מאחורי הפ"ף כמדת כף כפופה לבל תתראה ב"ת: ועוד כפר עמדותי על מ"ש בספר עבודת הגרשוני ואין אני מסכים עם דעתו שאסור למחוק גם תוספתו לעשות מן הפה מ"ם סתו' מחיקה מקרי וגדולה מזו כתב בתשוב' מ"ע סי' לו' דלכתוב דל"ת למעלה מן השם לעשותו יהוד' מחיקה מקרי וכן משמע בתשוב' רשב"ץ הביאה בספר ב"ה בסי' רע"ו שצו' למחוק פס ולהרחיב הלמ"ד ולכתוב פס ע"ג בין שני התיבות הרי אפי' אם אינו נוגע בקנה השם אלא אם הי' מדחיק לו פם בתיבה א' הי' בכלל מוחק השם וה"נ ולמ"ש אמה א"צ בכל זה דנדאי מחיקה במקצת מן האות מחיקה מקרי והאמת כי בנטפלי' אל השם לא כן עמדי והארכתי בו אבל לא מלאני לבי למעשה עד כי יספיקו עמי מוראי הדור ובעת בואי לשלו' אדבר עמה פא"פ: נו אשר שאלת בס"ת פתובה וירא וירא בסוף שיטה וחסר ביניהם תיבת בסבלות' והגיה הסופר והתחיל לתלות תיבת בסבלות' קודם וירא הראשון ודימה מכ"ת נדון זה למאי שכתב הב"י בספרו ב"ה סי' רע"ו בשם הרשב"ץ ז' דמונתר לתלות שיטה וכו' ול"נ שאין הנדון זה בדומה למאי שכתב שם להכשיר דש"ה שניפר הדבר שהוא ניפר ששייך לאותו

השיטה ולתקרון שהוא מפני שאפשר שהיא נוהגין לתלות החסרונות בכתיבה דקה פאשר באמת הוא מוכרח להיות שגרי אין מרוויחין מסתמא בין שיטה לשיטה יתר מרווח השיטה ומפני כן אין מקום לטעות ויודעין ששינה לאותו שיטה הקודמ' וכן מבואר שם בהקד' לאפוקי הכא דמאנו נדע לאיזה מן המקומות שינה חסרון הזה התלוי שלא במקומו וגדולה מזה אמרו בחסרון התלוי בין דף לדף אפי' עשה סי' בין התיב' ששינה לשם החסרון שהוא פסול והי' בתשוב' הר"ן סי' ל"ח וה"נ וא"ת אדרבא אותו הגדון גרע טפי שאין שם מקו' תלמי' כלל בין הדפי' שגרי אפי' תיבה שמקצתו בחוץ ומקצתו בפנים פסול פשהוא יותר מן השיעור המבואר בסי' רע"ג ס"ג י"ל דבאמת זה אינו לעפב ובאמת נראה בתשו' שם בדין בין הדפי' יותר נרא' להכשיר מבין השיט' שלא במקומ' יע"ש: נו שלו' ושל' אהבה ואתנה שמחה וחדנה לאה' ידידי האלוף הרבני יניק ונפים מ"ו אברהם נרו' מדוע הסתרת פניה משאול אותי ושלחת שאלתה אלי ופקודת שלומה נשאר בקולמסו ואני פעת ל"ע מןחלש קצת מאור עיני כי קמו ואינני אוכל לצאת בפעם בפעם אבל אבי בקצרה ע"פ הסברא הנראה לי ואשר שאלת על בוע' דמים זפים שנמצאת ע"ג האונה העליונה לצד החוד הנראה מדברי הש"ך בסי' ל"ז ס"ק י"ט שיש להחמיר משום חיפוף הצלעות וכמ"ש בס' מח"ב ולפ"ז לאו דווקא על החריץ אלא בכל חציו של צד חודו מפני שכל זה המקום הוא במצור ור"מ שכתב על החריץ וסביביו לטעמי' הוא אגיל דהוי פתרי בועו' דסמיכי ודווקא במקום חריץ וקמט או לא עכ"ל: תשובה להיות שאין הס' מח"ב לפני לרא' מה הי' לו לפרש טעם אחר ממ"ש הר"מ כי ממ"ש בד"מ נראה שזה הטעם הוא שמ"כ עם זה הדין עצמו ועוד איך אפשר לפרש טעמו של הס' מח"ב א"כ למה סיי' שם במקום חריץ סביביו טריפה דלפי טעמו בכל מקום המצור הי' מן הראוי להחמיר: ואיברא גם לטעם הרמ"א ק' דלא הי' להחמיר כ"א במקום חדי' הפפל ולא בכל סביבותיו ועוד קשה אם הטעם שמוסיים שם דה"ל כב' בועו' כו' קאי גם למ"ש תחילה בוע' באונה העליונה כו' א"כ טריפה טריפה למה פיון ששניה' מטעם א' אתי' לי ע"כ נ"ל דספר מח"ב פליג על הרב רמ"א בטעם הדבר ומפרש דטריפה דקמט הוא ממש פטריפה דשני בוע' דסמיכי לטעם הר"ן דס"ל שכל א' דוחק' חבירתא ה"נ על הקמט והיינו אם הנה תוף הקמט שאז הנה דחוקה מ' הקמט ואף כי ב' בועו' שהם זה פנגד זה פשרים מ"מ בכה"ג טריפה שדחק קמט יותר דחוק ורצוץ מזה (ואפשר יש לפרש ג"כ אם שני בועו' עומדו' על שני שפתי קמט אף אם.

לא יהי' שניהם מחוברים בתוף כל הקמט מ"מ הם דחוקים מ"מ לשון המ"כ משמע יותר כפי' הראשון שכתב בוע' בלשון יחיד) וטריפות דבועו' של אונה העליונה במקום חריץ מפרש אפילו אם לא יהי' הבועה בכל כפל החריץ ממש אלא אפילו בכל אותו הסיבוב באופן שאין קצתה דוחק' את קצתה בכל אותו המקום שהאונ' מונח נגד מצר החנה מבחוץ והגרגרת מבפנים טריפה מפני שאותו הדוחק של פני' וחויץ נוקבו' אותה לבסוף ומיהו אין החשש אלא בחלק הדבוק לגרגרת מבפנים אבל לא במאי שהי' דחוקה מבחוץ בצלעות כי הצלעות הם חלוקים מאוד ואינם נוקבים מפני דוחק' ואולי היתה פן קבלתם שדחק הגרגרת מספך ומנקב אבל לא דחק הצלעות ולא דקדק שם בס' מח"ב שיש לחוש לחיפוף הבוע' בצלעות קטנות ובגרגרת אלא שע"י דחק חוץ ופנים ינוקבו הבועות מחמת חיפוף של הגרגרת כי לולי יש ג"כ דוחק מבחוץ לא הי' מזיק אף שיש שם חיפוף בלי

דחם אַבֿל הדחם לחוד אינו מזיק לכן אינו מזיק מצד חוץ לכה דקדק שיהי' דווקא במקום
החריץ סביביו והידוע שהחריץ מצד קערורי שלו נקרא פן נמצא עכ"פ שאין טריפה
אלא מצד פני' של החריץ והרב רמ"א נראה שפי' לשניהם טעם אחד ומפרש מ"ש בועה
באונה העליונה של ימין במקום חריץ סביביו פלומר שהביעה הי' דחוק' בכפל החריץ
דווקא וכן כל בועה שהוא בקמט שהוא כה"ג מממש ולכה בס'.

ש"ע שהעתיק רמ"א להאי מ"כ לא הזכיר חריץ של אונה העליונה שאין בו נ"מ לדעתו
וכ' במקום החריץ סתם בכ"מ שהוא דחוק (ולדעתו צריכין להבין מ"ש שם סביביו
כמש"ל) בכפל חריץ והנלע"ד פתבתי ועכ"פ גם לס' מח"ב אין טריפות אלא בחלק
החריץ מצד פנימיותו פנ"ל גם לדעת הש"ך ועיין בס' עולת יצחק שהקיל בשם הר"מ
מלובלין כל סמוך לחריץ מפני שאין איסור זה מונפר ויש להקל ויש אתי עוד לפרש
דלא פליג הרב והס' מח"ב כ"א בטעם הדין אכן הש"ך לא הבין פן נח שאלת' בתו'
בחולין דף ק"ט ד"ה הא פחל דלא ניחא לה פתירוץ שם לתרזקושי' הגדולה שהקשו
תוס' כי גם הרשב"א בחידושי' העלה חרס בידו לתרזקושי' שם והג"ל בזה דלא
קשה מידי דוודאי קודם בישול בעי קריעה משום שיש לחוש לבישול בשאר בחלב
ואכילתו לכתחילה ומיהו בדיעבד מותר וע"כ צ"ל דלא קפדינו אלא לכתחילה דמחזי
כבשר בחלב גמור ומתחלה בו וכן אכילתו אחר שנתבשלו יחד אתי לאחלופי בבשר
וחלב גמור ובדיעבד שרי ע"כ משום דלא גזרו כ"א לכתחילה ולכה אחר שקבר נתבשל
כה אפי' קריעה לא בעי שהרי כמו שיש להתיר הפחל ה"נ יש להתיר החלב בפני עצמו
דשניהם לא נאסרו אלא לכתחילה בעי קריעה משום גזירה וע"כ לא גזרו כ"א על
הבישול פחל אטו בישול שאר בשאר בחלב שהוא דאורייתא ואפשר נמי חשו על אכילתו
לכתחילה דהיינו שלא לבשול יחד שיונרש בעת אכילה שנתבשלו הבשר והחלב יחד
ויבואו לאכול גם שאר ב"ב שהוא דאורייתא לאחר בישולו אבל אחרי שקבר נתבשל
שהתירו דיעבד כל אחד בפני עצמו תו לא חשו על זה שיאכלם יחד שיבואו לאכול גם
שאר בשאר וחלב יחד דהרי אין זה איסור תורה אלא שמא יעלה אותם במחבת רותח
וה"ל זה כמו גזירה לגזירה דו"ק.

נט שאלת עוד על אודות אשה אחת שבדקה עצמה תוף ג' ימים של נקיית' בעד שאינו
בדוק ומצאה עליו פתם פחות מגריס והוא עגול אם יש לתלות במאכולת דשכיח או נאמר
דע"כ לא הקילו התרומה והפרדכי בכתם פחות מגריס תוף ג' ימים אלא במצאה בסדין
או בכתונתה שא"א להזהר כמ"ש הת"ה סי' רמ"ט אבל עד איהי דאפסיד אנפשה לא.

דע פי לא מצאתי מזה בספר מפורש תשובה ואין פוחי עתה לחפש אבל מסברא אני
אומר שתולה בכינה ולא אמרינו דבעינו שבועה נקיים ברורים אלא בכתם גדול אבל בכל
מאי דתלינו בכינה פיון דעכ"פ לא תטמא מכתם קטן כזה הנמצא בחלוק' וסדינה ה"נ
בבדיקה בעד שאינו בדוק לה אחרי שהורגלו בכה לטהר סדיני' כזה ה"נ דכונתו: ועוד
אני אומר הטעם שאנו מטמאי' ג' ימים הראשונים כל פתם.

אף דאיכא למיתלי במפה שבגופה או בימי נידתה (לדעת הש"ך סי' ק"ץ כמו שאנחנו
תולין בזה בכתם הנמנא לה כשהי' בחזקת טהרה היינו משום דה"ל ספיקא דשכיחי טפי
בדמי' ובחזקת מעיין פתוח והי' טמאה וטפי איכא למתלי בה מפכה שבגופ' ולפחות הם

שונים אבל פתם פנה מצוי טפי להיות מן הפינה דאין לה סדין שלא יהי עליו אלפים טיפי קטנים ממאכלת א"כ מ"ש שא"א לה להזהר פלומר שזהו מעיד על ריבוי אלו הפתמים א"כ ה"נ בזה שקרוב טפי לתלות במאכלת אפי' בעד שבו בודק: ועוד תדע שכל אותן הבודק' בעדי' שאינם בדיק' הוא מחמת שכחה ואונס שאין לה אחר באותו פעם בחושף באישון לילה ונהרי זה דומה לסדין שלא: וקצת ראי' לזה מהש"ס דף י"ד דאמר לו ר"ח לרבי אי אתה מודה שצריכה פגרים ועוד (ופירשי' פדאמרינו בהוראה פתם דעד גריס יכולה לתלות בדם מאכל' ולכאורה מנ"ל לר"ח שהרי מאי דתלינו בפ' הוראה בדם מאכל' משום דלדברי רשב"ג אין קץ שאין לה אשה טהורה לבעלה שאין לה מ"ט שאין בו פמה טיפי דם מאכלת וא"כ בפלוגתא ר"ח ור' דמיירי בעד בדיק דאיכא למימר ה"ל להזהר ליקח עד בדיק לה מנלן לומר דבעינו גריס ועוד א"ו אחרי שמקילין במ"ט שנמצא בו פתם פנה ה"נ בזה פנ"ל וכיון דהאי דינא דג' ימים הראשונים גופא חומרא בעלמא הוא ורוב הפוסקים לא הזכירוהו הו' דלא לוסף בי' ועוד פינו דהתרומה והמרדכי והגמין' לא הזכירו להחמיר בג' ימים הראשונים אלא לענין תלין' בחבורה או מכה ודם ציפור משמע שכל תלין' המאכלת תולין וכן מציינו ג"כ שתולין במאכלת אפי' אם אין תולין בדבר אחר כמ"ש רמ"א בתשוב' סי' צ"ז הזכרת לה ממנה פבר בתשוב' ונהרי שהרב רמ"א למד מזה שכתב הת"ה לגדון שלו אף גם שהיינו יכולים לפקפק בזה דש"ה דא"א להזהר א"ו דל"ד משום דא"א להזהר לחוד מקילין אלא שכל תלין' המאכלת הו' מצוי מאוד לקח לא הזכירו אלא שאין לתלות במכה ודם ציפור וקרב בעל ת"ה לגדון שלו כ"כ לרונחא דמילתא דבהא ונדאי פשירה דאל"כ אין לה אשה כו' וכן נהגו בעלי התשוב' בהרב' מן המקומות ודי בזה לע"ע ואם יש לה להשיב עלי הודיעני אולי משגה הוא לפני והאלקי' אמת יגחני בדרך אמת להשיב לשואלי דבר' אמת למען שמו: ס שאלת עוד על שנמצא פתום בס"ת פדם ארם במ"ם במקום נו"ן ונסתפקת אם יש לדמותו למ"ש בתש' צ"ג סי' קי"ט במגרשיהם במקום מגרשיהן שא"צ להוציא אחרת או אם נאמר שאני הכא ממאי דפירשי' שנק' פדן ע"ש שני ארם והוא מלשון פדנ' דתורי וא"כ צריף להוציא אחרת שהרי אין זה במוטן במלת פדם במ"ם תשובה דע כי אני הארכתי בקונטרס שלי הנק' מאורי אור והעלתי שעל כל טעו' הנרגש במבט' צריף להוציא אחרת ודלא פהרב בצ"צ הנ"ל ואין הפנאי מספיק להעתיק לה כל המבואר שם אבל אעתיק אשר קצרת ממנו למקום אחר נו"ל מ"ש הרמ"א שאין מוציא' ס"ת אחרת בשביל חסירות ויתירות היינו מלאים נ"ו או חסרי' אבל מאי שנרגש שינויו במבט' הדיבור פשיט' דפסול ולכן אם נכתב פכש במקום פשב או להיפך פסול ונוסף ע"ז פתב הר"מ לובלין בחדו' פ"ז אם נכתב רחבה במקום רחבו דפסול אף שמצינו ה"א לבסוף בחולם אף היא לדרשה נאמרה וכ"ש מגרשיהם במ"ם במקום נו"ן דפסול דאין לה שינוי מבט' גדול מזה ומה שהביא ראיי' ממה דמציינו פמה פעמים נו"ן מקום מ"ם ברות אף הם לדרשה נאמרו ולמסורו' בהן סודו' ומאין לנו להכשיר במקום אחר אלא מעתה כל החמש מוצא' שמתחלפי' אותיותי' כמו שמבואר בספרי המדקדקי' ה"נ נכשיר חילופי' ח"ו ותמהני על המ"א שהביא פסק הר"ם מלובלין ופסק בעל צ"צ ולא פתב שהם חולקים עכ"ל שם: ובהיות הדין פן א"צ בדבריך אבל האמת אף אם נהי' פנים דברי הרב צ"צ מ"מ בנ"ד הוא פסול כי בכל השמות ההסכמי' פשיטא ופשיטא שיש לפסול שינויי' הנרגש במבטא בלי ספק

כָּלֵל שְׁלֵא יוֹבֵן בּוֹ אִישׁ אַחֵר אוֹ מְקוֹם אַחֵר וְאִינוּ דוֹמָה כָּלֵל לְמַגְרִשֵׁיהֶם שְׁעֲנִינּוּ אַחַד בְּמִ"ם וְנוֹ"ן: וּמִ"שׁ לְפִסְוֹל מִמֶּה שְׁפִירְשֵׁי פֶדֶן ע"ש פֶּדְנָא דְתוֹרֵי זְהוּ הַדִּין וְזְהוּ הַטַּעַם שְׁפִתְבַּתִּי אֲנִי לְפִסְוֹל כִּי אִם לֹא יִמְצָא פִי לְשֵׁם הַסְּפִמִּין בְּלִי סִפְקָא שְׁהַמְמַצִּי הִרְאִישׁוֹן לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם הִי לוֹ טַעַם וְכַוְנָה בּוֹ ע"ש אֵיזָה מְאֲרַע כְּמוֹ רְאוּבֵן רְאוּ בֵּן וְהוּא מוֹבֵן בְּלִישׁוֹנוֹ וְאוֹתוֹ הַשֵּׁם יִשְׂאֵר אַח"כ אִם בְּלִישׁוֹן אַחֵר שְׁלֵא יוֹבֵן בּוֹ הַכְּוָנָה וּמֵאַלְהָ נְפֻצוֹ שְׁמוֹ הַלִּישׁוֹנוֹ וּלְפ"ז מִ"שׁ רִש"י פֶדֶן ע"ש שְׁנֵי הָאֲרָם אֵין כְּוָנָתוֹ שְׁמִילַת פֶּדֶן נְתוּסָה לְשֵׁם הָעֶצֶם שֶׁל הָעֵיר אֲרָם כְּאֲשֶׁר עָלָה עַל רוּחָהּ אֲלֵא הוּא מְעַצֵּם שֵׁם הָעֵיר (וְכֵן בְּלִישׁוֹן אַחֵר הִי נִקְרָא כֵּן אַחֵר שֶׁהֵם הַסְּפִימוֹ שֵׁם בְּלִישׁוֹן הַזֶּה) וּלְכַף הוּא בְּלִישׁוֹן תְּרַגּוּם כִּי הִי הַסְּפִמַּת הַשֵּׁם שֵׁם כֵּן ע"ש שְׁנֵי הָאֲרָם וּלְשׁוֹנוֹ שֵׁם בְּלִישׁוֹן אֲרָמִי וְאַח"כ הִי נִקְרָא כֵּן בְּכָל לִישׁוֹן כִּי כֵּן הַסְּפִימוֹ לְקִרְוֵא שֵׁם הָעֵיר וּכְדָרְךָ הַשְּׁמוֹת שְׁלֵא יִשְׁתַּנּוּ מִלִּישׁוֹן לְלִישׁוֹן וְהִרְאָ לְזֶה שְׁלֵא מְצָאוּ בְּגִמְרָא מְגִלָּה בְּתַרְגּוּם שֶׁכ' מִקְרָא אֲלֵא יִגְר שְׁהִדוּתָא מִפְּנֵי שְׁנִשְׁתַּנָּה בְּלִישׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ שְׁקִרָא לוֹ יַעֲקֹב גִּלְעָד נִמְצָא שְׁלֵא הִי לוֹ שֵׁם עֶצֶם יִגְר שְׁהִדוּת' אֲלֵא לְבֵן דִּיבְר אֲרָמִי כֵּן לְאִפּוֹקֵי בְּזֶה הִיוּ שְׁמוֹ הָעֶצֶם כֵּן מוֹסְפִים בֵּין כָּל לִישׁוֹן לְכֵן לֹא יִיחַד אוֹתוֹ בְּגִמְרָא שֵׁם בְּהַדִּי הֵנִי דְתַרְגּוּם שְׁפִתְבוּ מִקְרָא כִּי גַם בְּלֵא"ק יִקְרָאוּ כֵּן פְּדִרְכֵּן שֶׁל כָּל הַשְּׁמוֹת הַהַסְּפִמִּין שְׁאִינָה מִשְׁתַּנִּי מִלִּישׁוֹן לְלִישׁוֹן וּמִש"ה אִינוּ נִכְנָס בְּגִדְר תְּרַגּוּם שְׁפִתְבוּ מִקְרָא אֲלֵא כְּמוֹ שְׁמוֹ הַסְּפִמִּין שְׁאֵין לָהֶם טַעַם וּפִירְשׁ כָּלֵל וּכְבָר כְּתַבְתִּי שְׁאַפִּי יְהִי כֵּן בְּזֶה הַשֵּׁם דְּפֶדֶן אֲרָם עַכ"ז שְׁיִנּוּיֹו פּוֹסֵל כַּמ"ש לְעֵיל וּלְדַעַתִּי אֵין סִפְקָא בְּדִין זֶה וְהֵאֲרִיכ' בְּזֶה הוּא אִף לְמוֹתֵר כִּי בְּלֵא"ה נִמִּי נִרְאִין דְּבָרֵי נֶגְד הָרַב צ"צ כַּמ"ש וַא"צ כָּלֵל בְּמֵאִי שְׁהֵאֲרַכְנוּ.

וּבְעֲנִינֵין הַנִּקְבִּי שְׁבִרְאִשֵׁי הָאֲנוּזוֹת בְּמוֹחַ שְׁלֵהֶם בְּאוֹתָן שֶׁהֵם בְּעֲלֵי בְּלוּרֵי הָאֲרַכְתִּי בְּדִין זֶה וְכַעַת לֹא נִתְחַנּוּרוּ הַדְּבָרֵי לְפָנֵי עַד כִּי יִפְנֶה ה' אוֹתִי מִכָּל עֲמִלֵי לְהִיּוֹת טְרוּד וְעָסוּק בְּדָרְךָ אֲרִץ לְהַחֲיוֹ נַפְשִׁי וְנַפְשׁ הַיְלָדִי אֲשֶׁר חָנַן ה' אוֹתִי כִּי בְּעוֹנֵי קִשִׁי הִמְזוֹנוֹ: סֵא שְׁאֵלָה עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁה אַחַת שְׁשִׁמְשָׁה אֶת בְּעֻלָּה נִיזְדָּה דְהֵינּוּ בִימֵי עֵיבוּר מְצָאָה כְּמָה כְּתוּבִים גְּדוּלִים עַד בְּלִי סִפְקָא כִּי מֵאַתָּה הֵיטָה זֹאת וְהִיא אֲמָרָה שְׁהֵאֲמַת כֵּן הוּא אֲבָל אוֹמְרַת שְׁלֵא בְּמִרְד עֲשִׂתָהּ כֵּן כ"א בְּחוֹשֶׁב' שְׁבִימֵי עֵיבוּר אֵין הָאֲשֶׁה טְמֵאָה אִף אִם תִּרְאָה דָם וּבְעֻלָּה רוּצָה לְהוֹצִיא בַע"כ עַל מְעַשֵׂי הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הַשְּׁאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָ' מִזֶּה הַחֻקִּים קִבְּלִיתִי וְרֵאִיתִי אֲשֶׁר נִגְזַר מִמֶּנּוּ עֲלֵי וְהַעוֹל' עַל רוּחוֹ שֶׁמִּ"ש רִש"י בְּסוּט' דָּף ד"ה דְהֵאִי דְאִיבְעִי לְהוֹ בַּש"ס אִם עוֹבְר' עַל דָּת צְרִיכָה הַתְּרָא' בְּדַת יְהוּדִי הוּא דְאִיבְעִי לִי וְחֻשְׁב הַחֻקִּים הַהוּא דְבְּדַת מִלְּשָׁה אֵין צְרִיךְ הַתְּרָא' כַּמ"ש בַּס' בֵּית שְׁמוּאֵל בַּס' קט"ו ס' י"ז וְלֹא יִרְד לְחַלֵּק דְהַת' מִיִּירֵי בְּהַתְּרָא' אַחֲרֵי שְׁעֵבְרָה בְּמִזִּיד וּלְהַפְּס' כְּתוּבָת' אֲבָל הַתְּרָא' לְהַבְּחִין בָּהּ בֵּין שׁוּגְג לְמִזִּיד וְנִדְאֵי בְּעֵינֵן וְלֹא עָלָה עַל דַּעַת הָרַב בַּס' הַנִּזְל זוּלַת זֶה וְגַם הוּא לְדַעַתִּי לֹא כִּינּוֹן יָפָה מִ"ש בְּדַעַת רִש"י דְבְּדַת מִלְּשָׁה א"צ הַתְּרָא' וְלֹא מִשׁוּם זֶה דְקָדֵק רִש"י לְכַתְּוֹב בְּדַת יִשְׂרָאֵל דְּוִנְקָא וַע"כ צְרִיכִין אֲנוּ לֹאמַר כֵּן מִמֵּאִי דְלְכַאוּרָה ק' עַל דְּבָרֵי רִש"י יְדַמְּכִרְשׁ בְּהֵאִי בְּעֵי דְעַל ד"י מְסַתְּפֵק' לְהוֹ מִנ"ל וְתוּ הֵא נְרָא מִמֵּאִי דְפִשִׁיט שֵׁם מְקוֹנֵי וּסְתִירָה דְאַרוּסָה וְשׁוּמְרַת יָבָם כו' שֶׁהִמ' מְעוֹבְר' עַל ד"מ שְׁסִתִּירָה מִדַּת מִלְּשָׁה הוּא דִּיחּוּד א"א דְאוּרִייתָא כְּדַמְסִיק בַּע"ז דָּף ל"ו ע"ב וְאַף כִּי הִרְמַב"ם בְּסִפְר הַפְּלִלִי כְּתַב שְׁאִינוּ אֲלֵא דְרַבְּנָן מ"מ לְעֲנִין זֶה אֲנוּ חֻשְׁבִּינֵן לִי מִדַּת מִלְּשָׁה כְּדְפָרִיךְ בְּכַתְּוִבוֹת פְּרִיעַת הָרֵאשׁ דְאוּרִיית' הוּא אִף שְׁגַם זֶה לְפִי כָּלֵלִי אִינוּ כ"א דְרַבְּנָן צ"ל כִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לוֹ מְקַצֵּת רְמִז מִן הַתּוֹרָה בְּדַת מִלְּשָׁה חֻשְׁבִּינֵן לִי וּמַכ"ש בִּיחּוּד הַמְּפֻרָשׁ כְּמָה פְּעָמֵי בַּש"ס שְׁהוּא דְאוּרִיית' מִמֶּשׁ וְכֵן

משמע בשב' בסוגיא אם מותר לישן עם נידה הוא בבגדו והיא בבגדה ע"ש ברש"י ואם כן יש לתמוה מה ראה על פכה לפרש האיבעי' דנוק' בעוברת על דת יהודית וע"כ נראה דל"ד קאמר רש"י דת יהודי אלא אפי' בדת משה כל שהו' דדת יהודי' והו' שהמעשה הו' משום צניע' דלא לית' לידי איסורי שהרי מזה הגדר הו' איסור יחוד ופריע' הראש שהם משום קלו' ראש המרגילי' לערנ' ומזה כל הני דחשיב רש"י ואזיל עו' בשוק וכו' והא דפריש דווקא דת יהוד' אע"ג דגם ביהו' שהו' איסור דדת משה ס"ד דבעי התראה כמ"ש י"ל משום דלשון האיבעי משמע דקאי על מתני' דכתוב' כמ"ש רש"י ונשם לא חשיב בדת משה יחוד לקף פי' עוברות על דת יהודית דנוק' משום דעלג' דמתנית' קא בעי לי' ונשם לתני' כ"א דדת יהודי' מהאי גונו ועדיין קשה מנ"ל לרש"י לפרש פן והנרא' משום דק"ל לשון עוברו' מזיד הוא דווקא ולמה לה התראה שהרי כל הנה דדת משה דחשיב במתני' דכתובות הטעם מפני שהכשילתו בדבר איסור ובגדרים משום דבגים מתים וכל שהיא מזידה למה לה תו התראה אבל בד"י שאין הדבר בעצמו נאסר אלא משום פריצות' ומעילתה בבעלה שמקפידו בקף כדאיתא בסוף גיטין וכו' במקנא לאשתו יש דורשי' לגנאי כדאי' בריש סוטה והיא אומרת באם אשמך נפשי מבוא לידי ניאוף אין בקף כלום ואפי' אחת מן הנביא' חשבה פן באמרה אלה ואסתתר כו' וכל שאין בו פריצות לא תצא ולקף כולהו אמוראי לא פשטי מהא דתני' בפרייתא שם ולא להשקותה אמרי אלא לפסלה מכתובתה משום דחשבי התם טעמי דהתראה דלי' לה אימתי דבעלה ואין בו פריצות כ"כ כדמשני התם ומיהו ממאי דמסקי בכולא דבעי התראה היינו נמי מהאי דוגמ' אמרי דבלי התראה סברי דאין בעלה מקפיד אף שהדבר מכוער מ"מ כיון שאין בגופו איסור לא קפדי ולקף הספקי לי' להש"ס בכל הני אם תצא שלא בהתראה אפי' אם עברה במזיד באותן הדברים אבל בכל הנה דדת משה דמשום שהכשילתו הו' הא ונדאי א"צ התראה אחר העברת מזי' ולשון עוברו' הכי משמע ואלו נאמר דהאי בעי' דש"ס על התרא' דהבחנה בין מזיד לשוגג הו' הא ונדאי שאין לחלק בין ד"מ לד"י שהרי לא מצינו עונש אלא א"כ הזהיר ומהי תיתי נפסיד כתובתה מספק כל שאפשר שאינ' יודע' שיש איסור בדבר ומנ"ל לרש"י לחלק בקף ותו י"ל אלו היתה האיבעי' בקף לא הני מסתפקי להו' לבעלי הש"ס כלל דוודאי צריכי התראה שהרי ונדאי בהש"ס נסתפקו אם להפסיד כתובתה בקף ופשיט' כל שהי' אומרת בברי' שלא ידעה שיש איסור בדבר והבעל מסתפק וטוען שמה ברי' עדיף אפילו להוציא: גם לישנא דהש"ס הכי משמע דאמר צריכה התראה להפסיד כתובתה א"ו כמ"ש וגם מפל הסוגי' שם הכי נראה דבהכי מייירי וכיון שפן כל האי דכתב רש"י דמסקי' להו' להש"ס אי בעי התראה ופירש"י בד"י ולא בד"מ היינו בהתראה הזאת אבל התרא' הבחנה שבין שוגג למזיד פשיטא שהי' צריכ' וה"נ בהאי דמצי להוציאה ומצוה קעביד דפסקי היינו נמי בדבר הברור דינעי שיש איסור בדבר ועברה אבל בדבר שלא היתה להודיעה מעיקרא פשיטא דאין ביזו' להוציא בע"כ דאומר מותר הוא נאפי' שוגג לא מקרי לדעת רש"י בריש פירק כלל גדול ואף כי גוף איסורה דנידה אינה יכולה לתרץ בקף דאין לה מנשי' ישראל.

שאינה יודעת מאיסור נידה כל שנתגדלה בישראל מ"מ בכזו שהיתה מעובר' וכריסה בין שיני' אפשר להאמינה בקף וכבר שמענו גם אנחנו נשי' חושבו' פן להיות שאין הדבר מצוי ומצוה להודיע לבנות ישראל מזה וא"כ אפשר שכני' דברי' שהיתה מוטעת בקף

ואומר מותר הוא במקו' מצווה ומכ"ש במקו' מגו שהיתה יכולה להכחישו ולכן לי' דין צריה בשש שאין בידו להוציא בע"כ ואחרי שהי' מקבלת תשוב' על נפשה פדין שוגג מפני שאין זה אונס גמור עי' בתוס' שבת) הרי הי' פאחת מבנות ישראל הכשירי' ותעלה בעלייתו של בעל ודי בזה ולענין הפסד פתובה פשיט' דלא ולא מסתפקי פלל אחרי שאין הפסד זה אלא משום קנס ואינה משלמ' ע"פ עצמה ולהכי לא מוקי לי' בפרק המדיר דינע בעל' ע"י הודאת האשה עצמה משום דבהכי פשיטא שאינה מפסדת פתובה דו"ק: סב שאלת ממני בני נחמדי שאלת חכם על אודות אשה אחת שמצאה פתם תוך ג' ימים הראשונים של ליבונה על בגד מנומר גונוי לבנים ושאר צבעים ולא היה פשיעור פתם על נימור הלבן אחד אלא שהיה מחובר ועבר הפתם ע"ג חלקהצבוע צבע תכלת ויוצא על גב הלבן שפצדו באופן שבין שני החלקים שע"ג פספס שני הלבנים הי' בין שניהם פשיעור פתם ונסתפקת אם שניהם מצטרפין לטמא משום פתם ועוד אם כל הצבעים מצילי' על.

הפתמי' וגם אם חלק הצבוע שהוא מחובר ללבן אינו מצטרף לחוד גם אלו לא הי' עובר ע"ג לבן שפצדו ואולי על פיוצא בזה לא אמרי שפגד צבוע מציל כל שיש מקצת לבן עמו: דע בני כי כל הצבעים מצילין מן הפתמים ואם כי מפיר"ש שיש בש"ס דאמר בגד צבוע מציל מפרש מפני שאין הפתם ניכר בו כמראה דם גמור אשר ממנו יראה לכאורה דדווקא בצבע אדום מציל שאין בו הפרת הפתם כ"כ וכן נמי נראה ממה דאיתא שם דמ"ה לא אסרו בגדי צבעוני' לאשה כדי להקל על פתמיה' ומסתמ' לא הוי בעי לאסור כל מיני צבעונין שאין בהם משום שמחה והלא השחורי' מור' האבלות וכיוצא בזה שאר מיני צבעונין שאין בהם קישוט כ"כ ואם פן הוי מצי להציל על הפתמי' באלו הצבעוניים השחורי'.

ושארי המינים הנ"ל א"ו שאין מצילין כ"א האדומי' אבל ממה דאיתא פרק כל היד וכו' אין בודקין אותן אלא ע"ג מטלית לבנה ופ"י רש"י שאין הפרת הדם ניכר כ"א ע"ג מטלית לבנה ש"מ דכל מיני צבעונין מצילין לפרש"י שם וכן איתא בהדיא ברמב"ם ובח"ה להרשב"א והא דאמר שם לא התירו בגדי צבעונין לאשה אלא כדי להקל.

על פתמיהם היינו משום דנודאי לא הוי לובשי' צבעי' המגוני' המגני' אותן לבעלי' אם לא היה מתירין להם הצבעוני' המקשטי' היו כול' לובשים הלבני' וממילא הי' מתטמאי' מן הפתמים לכן התירו להם כל מיני צבעוני' שירצו כדי שיהי' להם צבעוני' המקשטי' והמייפין כדי להקל על פתמיהן וא"ל ה"ל לאסור להם הלבנים י"ל דנודאי לא הוי בעי לאסור להם גם הלבנים שלא תגנו על בעליה' אלא הי' רוצים לאסור להם בגדי שני ודומיהן והקילו להם פנ"ל דו"ק: ובדין הפתם שאינו פשיעור במקום פספס הלבן שבו אלא בהצטרף עמו חלק הפתם שעל הלבן שמצד הפספס הצבוע שעמו והוא גם הוא נכתם עד שהם אחד נ"ל אף כי לכאורה נראה שהיא דומה למאי דאיתא בגנזעי' פרק י"א משנה ז' קייטו שיש בו פספסי' צבועי'.

ולבנים פושין מזה לזה והתם טעמו משום דפסיון רחוק נמי מטמא הא לאו הכי לא וא"כ בנדון דינן הרי שני פתמים רחוקים אינם מצטרפין והיה נראה שהוא טהור בכה"ג אבל

בְּאֵמֶת אֵין הַגְּדוֹן דּוֹמָה לְמֵאֵי דְשַׁנְיִנּוּן שְׁם דְּהֵכָא מְשׁוּם הֵכִי טַיְהָרוּ שְׁנֵי פְתָמִים שְׁאִינּוּן מְחֻנְפְּרִי מִפְּנֵי שְׁאֲפָשֶׁר שְׁכָל א' דָּם מְאָכְלֵת הוּא בְּפִנֵי עֲצָמוּ וְאִין לָהּ פֶּל סְדִין שְׁלֵא יְהִי עָלֵיו טַיְפִין הֶרְבֵּה לְאִפּוֹקֵי פְּשֵׁהוּא רְצוּף ע"י דָּם שְׁנֹכְתָם ע"ג פֶּסְפֶּס הַצְּבוּעַ שְׁקָרוּב לְהִיּוֹת ג"כ דָּם טְמֵא הָא וְנֻדְאֵי עוֹשֵׂה אֵת שְׁנִיָּהֶם א' לְעִנּוּן צִירוּף וְאַפְּי' פְּתָם לְבָן שְׁאִינוּ מְטַמֵּא אֵלוּ יִמְצָא בְּשַׁנֵּי קְצוּתֵיו פְּתָמִים שְׁיִהְיֶה בְּהֵן פְּדֵי שְׁיַעוּר לְטַמֵּא י"ל שְׁיֵישׁ לְצַרְפֵּן וּלְטַמְאָן וְכֵן מְשַׁמַּע בְּתֻשׁוּבָה הֶרְמֵ"א סִי' צ"ז הַזְּפָרְתִּיהָ פְּעָמִים רַבּוֹת וְאַף פִּי פְתַבְתִּי בְּכַתְּם א' שְׁהוּא סְמוּךְ לְלִבָּן שְׁקָרוּב לְנוּדְאֵי שְׁאוּתוֹ הֶלְבָן בְּהַ מְגוּפוֹ וְאִין בְּאוּתוֹ הֵטְמֵא פְּשִׁיעוּר פְּתָם פְּתַבְתִּי שְׁיֵישׁ לְהַקֵּל לִדְמֵר דְּאִיתְרַמֵּי כַה"ג מְדָם מְאָכְלֵת דְּאַגַּב זִוְהֵמ' דָּם מְאָכְלֵת הוּא מ"מ אִם יֵישׁ בְּשַׁנֵּי קְצוּתֵיו שְׁנֵי פְתָמִים הַמְצַטְרְפִי לְהִיּוֹת בֵּין שְׁנִיָּהֶם פְּשִׁיעוּר וְיֵישׁ פְּתָם לְבָן בִּינֵיהֶם מְצַטְרְפִין וְלֹא תְלִינּוּ שְׁנִיָּהֶם בְּמְאָכְלֵת דְּכ"ה לֹא אִיתְרַמֵּי וּמְכ"ש בְּגִדוֹן דִּידוֹן שְׁאֲפָשֶׁר לְהִיּוֹת פְּלוֹ א' מִן הַגּוּף אֲלֵא שְׁאִין חֶלְק שַׁע"ג הַצְּבוּעַ מְצַטְרַף לְהַשְׁלִים הַשְׁיַעוּר וּבְאֵמֶת שְׁגָם בְּזֶה הִי נִרְאָה לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר אִם יֵישׁ לְהַקֵּל בּוֹ אֲלֵא שְׁכָבֵר פְּתַבְתִּי בְּמָקוֹם אַחַר שְׁיֵישׁ לְהַקֵּל בְּגִדוֹן קָרוּב לְזֶה וּבִלֵּא"ה פִּינּוּן שְׁפְתָמִים דְּרַבְּנָן לְהַקֵּל שׁוּמְעִין) אֲבָל פֶּל שְׁיֵישׁ בְּשַׁנֵּי חֶלְקֵי הֶלְבָן פְּשִׁיעוּר וְהוּא מְתַחַבֵּר פְּאַחַד עִם הַחֶלְק שַׁע"ג הַצְּבוּעַ נ"ל לְהַחְמִיר וְלֹא אִמְרִינּוּ דְּאִתְרַמֵּי כַה"ג פְּמוֹ בְּכָל הַפְּתָמִים שְׁאִין תּוֹלִין דְּאִיתְרַמֵּי שְׁנֵי מְאָכְלֵת יַחַד: וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִמֵּאֵי דְּאִיתָא בְּש"ס נִיגְדָה נ"מ מֵאֵי דְּתִימָ' שְׁקִיל גְּרִיס דָּם צִיפּוֹר שְׁדֵי בִי מְצַעֵי וְזִיל הֵכָא לִיכָא שְׁיַעוּרָא וְזִיל הֵכָא לִיכָא שְׁיַעוּרָא קמ"ל דְּמְשַׁמְעוּ דְּכָל שְׁנוּדְאֵי הָאִמְצַעֵי אִינוּ מְצַטְרַף עִמָּהֶן ג"כ אִינוּ עוֹשֵׂה שְׁנֵי קְצוּתֵיו חִיבּוּר י"ל ש"ה שְׁהָדָם יֵישׁ לוֹ מָקוֹם לְתַלּוֹת בּוֹ בְּדָם הַצִּיפּוֹר אֲבָל הַפְּתָם הַזֶּה שְׁאִין לוֹ מָקוֹם לְתַלּוֹת וּע"כ שְׁהוּא מִן הַגּוּף אֲתִי אֲלֵא שְׁאִין מְקוּמוֹ רְאוּי לְהַטְמֵא מ"מ מְצַטְרַף אֵת שְׁנֵי קְצוּתֵיו לְהִיּוֹת חִיבּוּר אַחַד לְהַשְׁלִים מִבֵּין שְׁנִיָּהֶם אֵת הַשְׁיַעוּר כַּנ"ל לְהוֹרוֹת לְהַחְמִיר בְּהוֹרָאָה זֹו וְה' אֲלֵקִים יִכְפֹּר בְּעַדֵי אִם שְׁגִיתִי בְּהוֹרָאָה זֹו: סָג נְשַׁאֲלֵתִי בְּאִשָּׁה שְׁמִצָּאָה פְּתָם בִּימֵי לִיבּוּנָה וּלְעַת הָעָרֵב הַפְּסִיק' מְחַדָּשׁ בְּטַהֲרָה וּלְבִשָּׂה שְׁנִי לְבָנִי וְאַמְרוּ לָהּ חֲבְרוּתִיהָ בְּיוֹם הַמְּחֻרַת שְׁגָם עַל הַפְּתָם צְרִיכָה לְהַמְתִּין מְחַדָּשׁ ה' יָמִים פְּדִין רוּאָה פְּתָם בְּיָמֵי טְהָרַת' מְשׁוּם פְּלִיטַת ש"ז וְחִזְרָה וּלְבִשָּׂה פְּתוּנַת שְׁלֵה הַנְּכַתְּם בְּכַמְהָ פְּתָמִים אִף הִיְתָה חֲגוּרָה מְלִמְטָה סִינּוּר לְבָן וְנָקִי מְלִיבּוּנָה שְׁלֵא אֶתְמוּל מְלִפְנֵי' וּמְלִאֲחֲרֵי' וְאַחֲרֵי שְׁנֵי יָמֵי נוֹדַע לָהּ שְׁאִין אִשָּׁה הַמוּצָאוֹ פְּתָם צְרִיכָה לְהַמְתִּין ה' יָמִים כ"א בִּימֵי טְהָרַתָּה מִמֶּשׁ אֲבָל לֹא בִּימֵי לִיבּוּנָה וּבְאִתָּה וּשְׁאֵלָה אִם הִי רְשָׁאֵי לְמָנוֹת שְׁבַעָה נְקִיִּים מְפָסִיק' טְהָרַתָּה הָרֵאשׁוֹן שְׁמִידָ לְאַחַר מְצָאָת הַפְּתָם הַפְּסִיק' אוֹ לֹא כִי הִי אוֹמְרַת ג"כ שֶׁהִי מְפָרַת וְיִוֹדַע' בְּבִירוֹר בְּפְתָמִים שְׁהֵם בְּחֶלְק' הַנְּכַתְּם שְׁהֵם מִימֵי טוֹמְאָתָה הָרֵאשׁוֹן וּלְהוֹכִיחַ מִלִּין אִמְרָה שְׁהַסִּינּוּר נָקִי עֲדִינּוּ וְאֵלוּ נְכַתְּם מְחַדָּשׁ ע"ג הַסִּנּוּר הַפְּתוּחוֹן הִי נִרְאָה מִן הַפְּתָמִים וּע"ג הַחֶלְק הָעֵלְיוֹן מֵאִין בָּא עַכ"ל: תְּשׁוּבָה שְׁאֵלַת הָאִשָּׁה מְתַחַלֵּק לְכַמְהָ פְּנִי: הָרֵאשׁוֹן אִם הִי רְשָׁאֵי לְמָנוֹת יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר נִפְלוּ מִתְחִלָּה לְדַעְתָּה וּלְדַעַת חֲבְרוּתִי שְׁהִיוּ מְטַעֵי אוֹתָהּ שְׁהֵם יָמִים טְמֵאִים וְאַף אִם לֹא הִיְתָה לְוִבְשׁוֹת כִּי אִם בְּגָדִים נְקִיִּים וּלְבָנִי וְלֹא מְצָאָה עֲלֵיהֶם פְּתָם: וְהַשְּׁנִי אִף אִם חֲשַׁבְתָּם לְטַהֲרוֹת אִם לְבִשָּׂה בְּגָדִים מְלֻכְלָכִים אִם נֹאמֵר שְׁהַפְּתָמִים הֵהֵם הִנֵּה מִימֵי נִיגְדַת דְּוִוְתָהּ. וְהַשְּׁלִישִׁי אִם יִתֵּן שְׁאִין תּוֹלִין בְּכָף אִם נֹאמִין לָהּ מַה שְׁאוּמְר' שֶׁהִי מְפָרַת אוֹתָן בַּט"ע: וְמַה יִּתֵּן לָהּ וְמַה יוֹסִיף לָהּ מַה שְׁהַסִּינּוּר הַפְּתוּחוֹן נָקִי וּמְפֻנּוּ: תְּפָרַף אֲשָׁאֵל עֶזֶר יְרֵאֲנִי נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ אֲמֵן.

בְּפֶרֶק הַתִּינוּקוֹת תָּנַן הַזָּב וְהַזָּבָה שֶׁבְּדָקוֹ עֲצָמָן בִּיּוֹ הָרֵאשׁוֹן וּמִצָּאוֹ עֲצָמָן טְהוֹרִי וּבִיּוֹ הַזֶּה וּמִצָּאוֹ טְהוֹרִי וְיָמִים שֶׁבִּנְתִּימִים לֹא בְּדָקוֹ ר"א אוֹמֵר הֲרִי הֵם בְּחֻזְקַת טְהָרָה ר"י אוֹמֵר אֵין לָהֶם אֲלֵא רֵאשׁוֹן וְשִׁבְעֵי בְּלֶבֶד ר"ע אוֹמֵר אֵין לָהֶם אֲלֵא ז' לְבֶד וְאִיפְסֵק' הַלְכָתָא כּר"א וְאִיבְעִי' לְהוּ בְּדָקוֹ עֲצָמָן בֹּא' וּבַח' לר"א מֵאֵי כּו' וְע' שׁ בְּפִירֵשׁ"י דְלר"י וְנֻדְאֵי אֵין לָהֶם אֲלֵא שְׁמִינֵי דֵאע"ג דְתַלִּי מוּלְת' בְּבִדִיק' וּמוּנָה יָמֵי הַבְּדִיקָה אִפִּי' בְּסִירוּגִין ה"מ בְּרֵאשׁוֹן וּז' דְחֻזִי לְאֲצִטְרוּפִי לְחַד מְנִינָא אֲבָל ח' לָאו מְסַדֵּר סְפִיר' הָרֵאשׁוֹן הוּא וְלֹא מְצַטְרֵף אֲלֵא לר"א אִיבְעִי: וּמְסִיק רַב דְסָגִי בְתַחֲלִיתָן אַע"פִי שְׁאֵין סוֹפֵן וְה"נ מְסִיק לְבִסוּף דְסָגִי בְסוֹפֵן אַע"פִי שְׁאֵין תַּחֲלִיתָן וְכֹן פְּסָקוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים דְסָגִי בְבִדִיק' הוּא לְבֶד אֲבָל אַם בִּדְק' רַק בַּח' אֵין לָהּ אֲלֵא ח' לְבֶד וְכַתֵּב הָרֵאשׁוֹן הַטַּעַם מִשׁוּם דְבִדִיק' תּוֹף ז' בְּעֵינֵן מְכָל זֶה מִשְׁמַע דַּעכ"פ סְפִיר' ז' בְּעֵינֵן שֶׁהַחֲזִיקוֹ עֲצָמָה בְּחֻזְקַת סוֹפְרוֹ ז"נ וְכַפְשִׁטִי' דְקָרָא וְסִפְרָה לָהּ כּו' וְאַחַר תְּטַהֵר דְמִשְׁמַעוֹ דְבְעֵינֵן סְפִירָה מִמֶּשׁ וְלֹא דְאֶפְשֵׁר שֶׁתִּסְתַּר בְּסוּף הַזֶּה הָיִי בְעֵי בְרוּכֵי עַל סְפִירְתָּהּ כְּמִשְׁמַעוֹ הַתּוֹ מְנַחֲתוֹ ס"ה ע"ב וּבְאַגְוָדָה שָׁם פּוֹסֵק בְּאַמַּת דְבְעֵי סְפִירָה בְּפָה מְלֵא כְּמוֹ סְפִירַת הָעֵנָם וְיֻבְל בְּב"ד ה"נ דְכּוֹנְתִי' וּמִשׁוּם הֲכִי בְעֵינֵן דְוּוּקָא סְפִירָה בִּיּוֹם דְסְפִירָה בְּלִילָה לִיתָא כְּדֵאִיתָא בְּמַגִּילָה וְהַפֵּל מִשׁוּם דְבְעֵינֵן סְפוּרִי' מִמֶּשׁ וְאַף דְלֹא קִי"ל כְּוֹנְתִי' הוּא דְהֵי דְבְעֵי לְהוּ סְפִירָה בְּפָה עכ"ז רֹאִין אָנוּ שְׁמַצְוֵן' סְפִירָה בְעֵינֵן לְפָחוֹת שֶׁתַּחֲשָׁבֶם לְמַנֵּן שֶׁבְעָה נְקִיִּים שְׁלָהּ וְגַם ר"א בְעֵי לָהּ סְפִירָה וּמֵהָאֵי טַעְמָא הוּא מֵאֵי דְפָסְקִי גַם לר"א שֶׁתַּהֲיִי הַבְּדִיקָה תּוֹף הוּא וְלֹא סָגִי בְבִדִיק' הַח' דְבִלְא"ה לֹא יִדְעֵנוּ טַעַם לְזֶה פִּינֵן דַּעכ"פ הַחֻזְקָה בְּטְהָרָה וּמֵה יִגְרַע לָהּ שֶׁהַמְתִּינָה עוֹד יו' א' אַחַר הַזֶּה א"ו דְסְפִירָה בְעֵינֵן וְכָל שְׁלֵא בְדָקָה בְתוֹף הַמְנִינֵן לְפָחוֹת פ"א לֹא מְהַיִי וְלֹא מְקַרִי סְפִיר' וּמֵה שְׁאֲמָרוֹ לר"א לֹא בְעֵינֵן סְפוּרִי' לְכַנְיָנוּ פִּירוּשׁוֹ סִיפּוּרִי' וּגְלוּיִים לֹא בְעֵינֵן אֲלֵא סָגִי בְבִדִיקָה אַחַת בְּסוּף אוֹ בְּרֵאשׁוֹ מְסִפְרָה לְאַפּוֹקִי לר"ע דְבְעֵינֵן בְּדִיקָה בְּכָל יוֹם וְכֹן מִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹן הַש"ס בְּכָל אוֹתָן הַמְקוּמוֹת דְאָמַר סוֹפֵן אַע"פִי שְׁאֵין תַּחֲלִיתָן אוֹ לְהִיפּוֹף תַּחֲלִיתָן אַע"פִי שְׁאֵין סוֹפֵן מִשְׁמַעוֹ שֶׁעַל שׁוּם מְסִפֵּר קָאָמַר דו"ק: וְא"כ הַבְּדוֹן שֶׁלְפָנֵינוּ שֶׁל כְּוֹנְנָה בְּמִסְפֵּר יְמֵי לְנִקְיֵי' בְּאִיזָה יָמִים מֵהֶם לְכֹן לֹא עָלוּ לָהּ וְטַעְמָא רַבָּה נְמִי אִיפָא לְהֵדָא מִלִּילָתָא דֵאוּלֵי כָּל שְׁלֵא נְתַנָּה דַעְתּוֹ לְסִפְרוֹ.

לְנִקְיִים לֹא הַקְפִּידָה אֶף אַם הֲרֵגִישָׁה בְּמִקְצַת לְבִדּוֹק נִפְש' וְאַף אַם תֵּאמְרֵי עֵתָה שְׁלֵא הֲרֵגִישָׁה מִתַּחֲלִילָה לֹא מְהַיִי וְהוּא בְכָלֵל כָּל מִלְּתָא דְלֹא רְמִי' עֲלֵי דְאִינְשֵׁי לָאו אֲדַעְתִּי' וְאֵין נְאֻמִּים עָלָיו וְאַף כִּי לְכֹאֲוָרָה מְהַמְקִשָּׁה שָׁם מוּכַח אִיפְכָא מִמ"ש דְמֵאֵי מְקֻשָּׁה מֵהָאֵי דְטוּעָ לְרַב דַּש"ה דְמִיָּרִי בְּדִלָא סְפִירָה וְלֹא הַחֲזִיק' נִפְשָׁה בְּטְהָרָה וְיֵשׁ לֹאֵר דְבִלְאוּ הֲכִי קֻשָּׁה מִמֵּה שֶׁהֲצִרִיכּוּהָ הַתּוֹ שְׁגַם לְרַב בְּעֵינֵן עכ"פ שֶׁתַּפְסוּק בְּטְהָרָה וּלְפ"ז מֵאֵי מְקֻשָּׁה וְלְכֹן נִרְאָה כִּי וְנֻדְאֵי הַמְקֻשָּׁה הִנָּה דְחָשֵׁב רַב מִטַּעְמָא דְנִפְשֵׁי' קָאָמַר הֲכִי בִר"א דְסָגִי לִיהּ בְּסוֹפֵן כּו' וְאַף כִּי לֹא נִמְצָא כֹן בְּדְבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְמַתְנִי' וְהֵינֵנוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְלֹא בְעֵינֵן סְפִירָה גְלוּיִי' אֲלֵא כָּל שֶׁהַחֲזִיק' בְּלֹא רְאֵתָהּ בֵּין בְּתַחֲלִילָה בֵּין בְּסוּף סָגִי וְע"כ רַב ס"ל אֲלִיבָא דַר"א לֹא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה בְּסְפִירָה כ"א לְהַחֲזִיקָה בְּנִקְיֵי' וְכָל שְׁנַגְלָה שְׁלֵא רְאֵתָהּ בּו' יָמִים עָגִי וְא"כ מְקֻשָּׁה שְׁפִיר וְאֵי מִשׁוּם שְׁלֵא הַפְּסִיק' בְּטְהָרָה ג"כ הִי' ס"ל דְוּוּקָא בְּאִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה בְּחֻזְקַת טוּמְאָה בְעֵינֵן פִּיטוּק טְהָרָה מִשׁוּם דְכָל כְּמָה שְׁאֵינָה מְפָסְקַת בְּטְהָרָה עוֹמְדַת בְּחֻזְקַת טוּמְאָה וְא"א לָהּ לֹאֵר שְׁלֵא רְאֵתָהּ דְלֹא מְרַמ' אֲנַפְשָׁה אֶף אַם תְּרַגֵּשׁ קֶצֶת לְאַפּוֹקִי בְּהָאֵי דְטוּעָה שֶׁהִיָּת' בְּחֻזְקַת טְהָרָה בְעֵינֵי עֲצָמָה שְׁלֵא יִדְעָה אִימַת יְלָדָה וְלֹא צָרִיךְ

פּוּסוּק טְהָרָה כ"נל לְדַעַת וְהַמְקַשָּׁה וּמַעֲתָה מִכ"ש בְּנוּדָאֵי שְׁלֵא סְפָרָה בְּלִי סִפְק שְׁהָרִי
הַיְתָה בְּחֻזְק' טְהָרָה בְּעֵינֵי עֲצָמָה וּמִכ"ש דְּחֻזְרָה קְוֹשֵׁינִי הָרֵאשׁוֹנָה עַל הַמְקַשׁ' וְע"כ צ"ל
כִּמ"ש דִּס"ל דְּמֵאִינ לֹו לְרַב דִּס"ל כֹּן לִר"א אִם לֹא ס"ל אִי צָרִיךְ סְפִירָה לְבַעֵי בְּדִיקָה בְּכָל
יּוֹם וְאִי לֹא הִכִּי סָגִי לִי בְּחֻזְקָת טְהָרָה לְחֹוד שְׁאֲנוּ יוֹדְעִים לְמַפְר' שְׁלֵא רְאָתָה וּלְכַף סָגִי
בְּסוּפֹן אַעֲפ"י שְׁאִין תְּחַזְקִילְתֹּן וּלְכַף מְקַשָּׁה מִיּוֹנִי דְטוֹעֵ' שְׁפִיר וּלְפ"ז בְּאַמַּת אַף אִם נִהִי
בְּדִיקָת הַזָּבָה בַּח' אוּ יוֹתֵר מְאֹוֹחֵר סָגִי וּלְמֵאֵי דְתִירֵץ הָאֵי מִתְנִי' ר"ע הִי לְחֹוד הָרִי קִשִּׁי
לִי מִנ"ל דְּרַבְּנֹן כֹּו' פְּלוּמֵר מַעֲתָה דְמַצִּינוּ עַכ"פ סְתָמָא דְבְּרִייתָא דְלֹא פְּרַב מְנַלִּי לְהוֹצִיא
כֹּן דְּבָרֵי ר"א דְלֹא בְּעֵינֵן סְפוּרִי' וּלְאוּקְמִי סְתָם בְּרִייתָא בְּחֹד תַּנָּא מֵאֵי דְלֹא קִשִּׁי לִי
מִקְוֹדָם לְזָה מְנָא תִּימְרָא כֹו' וְתִירֵץ דְמַצָּא בְּרִיית' פְּנוּתִי' וְאַף שְׁדַחָה לְבִסוּף ר"א ב"י
(וּמ"מ פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים פְּנוּתִי' דְרַב וַיֵּשׁ לֹוּמֵר מְשׁוּם דְלֹא דְחָאוּ ר"א ב"י אֶלְא בְּמֵאֵי דְאָמַר
לְאוּ תְרוּצִי קְמַתְרֵץ לְהַ תְּרִיץ הִכִּי וּלְרַב אֶפְשָׁר לֹוּמֵר דְבִהְדִּנִּי תְנִי' בְּהַ פְּמוּ דְאוּקְמִי לְהַ רַבִּי
יְהוּדָה רְאִיתִי וְא"י פְּמָה רְאִיתִי כֹו'): אֲבָל אַחֲרֵי שְׁאֲנוּ מְוֹכְרָחִים לֹוּמֵר דְרַב לְאוּ מְסַבְרָא
דְנִפְשָׁי' קְאָמַר הִכִּי בְדֵר"א אֶלְא שְׁמַצָּא דְלֹא הָוִי מְצִי לְאוּקְמִי אֶלְא בְּהִכִּי מ"מ לֹא מוֹכַח
אֶלְא מֵאֵי דְמוֹכַח מְאוּתָה בְּרִייתָא וְכִינֹן דַּע"כ הָאֵי בְּרִיית' בְּרִייתִי מוֹקְמִי ע"כ צ"ל נְמִי
דְמַסְפֵּק לְהַ בְּהַפְסִיק' בְּטְהָרָה שְׁהָרִי אֶשְׁהַ שְׁרָאָתָה צְרִיכָה עַכ"פ הַפְסֵק טְהָרָה גַּם לְרַב
וְא"כ הָרִי מְנִינִן יְמֵי נְקִיִּים נְמִי בְּכָלִל סִפְק שְׁלָה מְמִילָא וּמַעֲתָה אֶפְשָׁר לֹוּמֵר דְגַם ר"א
בְּעֵי מְסַפֵּר ז' יָמִים אֶלְא דְלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה בְּכָל יוֹם וְסָגִי לִי בְּבְדִיקָה בְּתַחֲזִילָה אוּ בִסוּף
וּמִיָּהוּ סְפִירָה בְּעֵינֵן.

א"נ יֵשׁ לֹוּמֵר הִיפּוֹף מְזָה דְהָאֵי מְקַשָּׁה קְמָא קְאִי לְפִי מֵאֵי שְׁהַבִּינוּ דְמַהָאֵי בְּרִיית' מוֹכַח לִי
לְרַב כֹּן דֵּר"א לֹא בְּעֵי סְפוּרִי' וְע"כ לֹא בְּעֵי לֹא פְּנוּת מְסַפֵּר וְלֹא הַפְסֵק טְהָרָה שְׁהָרִי לֹא
הָיָה שָׁם שׁוּם מְסַפֵּר וְלֹא הַפְסֵק טְהָרָה כְּדְאוּקְמוּהוּ בְּרִייתִי וְא"י פְּמָה רְאִיתִי כֹו' אֲבָל
לְפּוּם מֵאֵי דְדַחִי לִי ר"א בְּרִי' דֵּר"י אֶף דֵּמ"מ פְּנוּתִיהָ דְרַב פְּסָקִינוּ דְהִלְכָה פְּקַמָּאֵי וּמִכ"ש
פְּרַב בְּאִיסוּרֵי מ"מ פִּינֹן דְלֹאוּ מַהָאֵי בְּרִיית' מְשַׁמַּע לִי כֹן לִר"א אֶלְא מְסַבְרָא דְנִפְשָׁי'
קְאָמַר וְאִיָּהוּ קְאָמַר דְוּוּקָא הַפְסֵק טְהָרָה וּבְדִיקָה תּוֹף ז' וְהַבּוּ דְלֹא נוֹסִיף עֲלִי' וְס"ל לִר"א
בְּעֵינֵן מְסַפֵּר שְׁבַעָה נְקִיִּים דְוּוּקָא אֶלְא דְלֹא בְּעֵינֵן בְּדִיקָה בְּהֵם בְּכָל יוֹם וְסָגִי לִי בְּיוֹם
אַחַד וְהִכִּי נ"ל לְהִלְכָה וְכֹן הִיא הָאָמַת עַכ"פ לְפָסֵק דְאֵל"כ אִין טַעַם לְדִין זֶה שְׁפָסְקוּ
דְבְדִיק' יוֹם ח' לֹא מְהַנִּי: וּבִנ"ד דְהַחֲזִיקָה נִפְשָׁה בְּטַמְאָה גְרַע טְפִי אֶף שְׁהַפְסִיק' מְתַחֲזִילָה
בְּטְהָרָה דְמַסְתָּמָא לֹא מְרָמָה אֲנַפְשָׁה לְבִדּוּק בְּכָל פַּעַם שְׁהַרְגִישָׁה: וַיֵּשׁ לֹוּמֵר עוֹד דְפְשִׁיטָה
לִי לְהַש"ס דְאַף בְּלִי פְּנוּת סְפִירָה ז"נ יֵשׁ לְהַחֲמִיר לְעַנְיִין טְבִילָה בְּזִמְנ' מְצַנּוּהָ אֲבָל לֹא
לְעַנְיִין טְהָרָה לְבַעֲלָה וְכֹן תִּי מְהַרְש"א קְוֹשֵׁינִי הַנְּל וְלַעֲנ"ד אִינָה מְתַנְרָצַת בְּזָה דְלַפ"ז
גַּם לִר"ע וּלְדַעַת רַב קְמִיית' דִּס"ל לִר"א בְּעֵי בְּדִיקָה בְּתַחֲזִילְתֹּן ה"מ לְהַקְשׁוֹת לְמִימֵר
מְשׁוּם טְבִילָה בְּזִמְנָה לְטְבִילָה שָׁם בִּימְמָא דַּע"כ לֹא קְאָמְרִי אֶלְא לְטְהוּרָה אֲבָל לְחוּמְרָא
לְטְבִילָה א"ו דְמַצִּי דַּחִי לִי מְנַלִּן דְלִמָּא סְפִירָה בְּעֵינֵן וְה"נ מֵאֵי מְקַשָּׁה דְנִימָא כָּל שְׁלֵא
הַפְסִיקָה אוּ שְׁסַפְרָה לְפַחּוֹת לְדַעַתָּה לֹא עָלָה לְהַ מְשׁוּם סְפִירָה אֶלְא דְלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה
בְּתַחֲזִילָה וְדַבְרֵי נְרָאִי יוֹתֵר: וְאַף כִּי נִתְבָּרַר לְדַעַתִּינוּ כִּי אִין לְהַ לְסַפֵּר אוּתֹן הִימִים וּמַעֲתָה
אִין צְוּרָה לְבָאֵר חֲלוּקָא הַשְּׁנִינִי עַכ"ז נְבָאֵר הַדִּין כִּי לְפַעְמִים יְהִיָּה הַנְּדוּן הַהוּא בְּפַעַם מִן
הַצְּוּרָה וְנִנְאָמַר הַנְּלַעֲנ"ד בְּזָה שְׁהִי תְאָמְרִי שְׁהַפְתָּמִים מְסַתָּמָא הֵם מִימֵי טוּמְאָתָה הָרֵאשׁוֹנָה
לֹא מְהַנִּי וְכ"כ הָאֲחֻרוּנִים הַשְּׁ"ף בְּסִי' ק"ץ ס"ק ס"א ע"ע דְבַג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אִינָה

תולה בעצמה ומכ"ש באשה שפשעה שלא לבשה לבני ואף פי נראה דע"כ לא בעינו נקיים לגמרי ושאינ תולין בימי טומאתה היינו בלא בדיקה פתונת' לידע שנקתם החלוק מימי טומאתה ואח"כ תרצה לתלות בו בזה הוא הדין שאין תולין בתוך ג' ימים אבל כל שנתברר לה שבוודאי היה בו פתמים מימי טומאתה אעפ"י שאפשר שנתוסף פתם א' אח"כ אפשר שתולין כולם בימי טומאתה כיון שהפתונת מוחזק להיות נכתם מאז וממשמעות לשון הש"ע בסעיף מ"א משמע פן דמצוי דייקי שבג"מל ימי הראשוני אין תולין עכ"ז נ"ל להחמיר כל שפשעה בכך: ומיהו באם הי' מפרת אותן בט"ע שהן הנה שהי' בו מימי טומאתה מהני דא"צ בזה תלי' כלל ונאמנת הי' בכך ואע"ג דאין ע"ה נאמן להחזיר להם אבידה בט"ע לאו משום דלא סגי ט"ע דידהו שנחוש שאמרי פן בידמי אלא משום דאינהו חשידי במילי דממון דמשקרי בכונה וכן בכל הני מילי דצריף עדות גמור אבל לא באיסורי' תדע דנאמנין על איסור בשר שנתעלם מן העין וכן בכל האיסורין מאמינים לנפשיהו בט"ע דאל"כ היאך סומא מותר באשתו והיינו אפי' איסורא דאורייתא (והט"ז בריש סי' ס"ג חילוק באופן אחר בדוי מלבן) ולא אמרינן דע"ה אומר בידמי יותר מת"ח והאי דלא מהדרינן אבידתא בט"ע משום דחשידינן דמשקרי משום חימוד ממון כמ"ש רש"י בחולין דף צ"ו משום דגזל ועריות נפשו של אדם מחמדתו ואע"ג דה"נ הרי הו' משל עריו' דאין להאמינה י"ל כיון דהאמינת' התורה בניה דכתיב וספרה לה נאמנת: א"נ משום מגו שלא היתה שאלת ולא כתב רש"י שאין נאמנים בעריות אלא בדבר הצריף עדות גמור בעריות שהרי נשתנו עריות משאר איסור דסגי בע"א בכל האיסורים משא"כ בעריות דצריף שנים ומסתמא אפילו לגבי דנפשיהו אין מאמינים לע"ה בט"ע בעריות בדבר הצריף עדות אבל באיסור נידה דאין צריף שניים ונשתנה דין נידה משאר דבר שבערונו ה"נ דנאמנת: וכ"כ התו' בגיטין דף ד"ז יש לע"ה ט"ע באיסורין כמו לת"ח ומיהו משמע שם שיהי' להם ג"כ מגו אבל בלא"ה לא ולכך אין נאמנים באבידה שהי' בידי אחר שאין להם מגו וכ"כ הרא"ש ואף כי מדברי התוס' דסוף יבמות משמע דהאי מצאו שנשנה בגיטין פירושו שמצאו אחר ונאמנים באיסורי' אף בלי מגו הרי כתבו בגיטין שם בד"ה מצאו קשור דהכי ס"ד דש"ס ביבמות אבל במסקנא מוכח לי שמצאו פירושו שהוא בעצמו מצאו דנוקא דאית לי' מגו וע"ש בחידושי הרשב"א שהצריף לבאר שיש לע"ה ט"ע בכ"מ שיש לו מגו ועכ"ז נ"ל בזה להקל אפי' במקום דליכא מגו מדכתיב בנדה וספרה לה ובמקום מגו לא הוי צריף קרא מיהו התו' בריש גיטין כתבו דצריף קרא דה"א דבעי תרי כשאר כל דבר שבערונו ע"ש ולפ"ז צ"ע בזה במקום דלי' לה מגו ובלאו הכי נמי גם אם הקרא אפי' בלי מגו מאמין לה אפשר דמפל מקום אינה נאמנ' בט"ע: ואפשר עוד לומר אף אם לא נאמין לע"ה על ט"ע בדלי' מגו היינו היכא דלית לי' שייכו' לגבי דהאי איסורא פגון להעיד על הגט להשיא' לאחר' דכל היכי דסמכינן אדבורא דידיה הוא אסור בה פדאיתא ביבמות ולא סמכינן אז על ט"ע שלו דאפשר דמרמ' לאחרים דקיל להו איסור דלפני עור כו' אבל במקום דאינהו שייכי בהאי איסורא סמכינן פדאיתא בע"כ אין לוקחי' מ"ח מחג בסורי' ואפ"ה אוכלי' עמהם וה"נ משום הכי הי' נאמנ': ונחזור לנדון שלנו באם לא תדעי בנודאי ובט"ע שהפתמים הם מימי קדם טומאתה אלא ממאי שיש לה הוכחה שמצאה סינורה התחתון נקי ואלו מגופא חזי' על הסינור התחתון בעי לה לאשכוחי: ונ"ל שגם על זה יש

לסמוך להתיירה בנדון פנה ואף כי במצאה פתם שאין לה לתלות בשום דבר הי' טמאה אפילו מצאתו על העליון ולא אמרינו אלו מגופא חזי על התחתון בעי לאשכוחי כפר פתב פנה הרב"י סי' ק"ץ דונדאי מקרי ריעותו מאי דאשתכח' על העליון ולא בתחתון אלא פינון שלא עברה בשוק של טבחי' וליפא מידי למתלי בי' ע"כ צ"ל שנתקפלו בגדי' וה"ה איפכא בנמצא על התחתון ולא בעליון ויש לה מקום לתלות תלינו טפי דמעלמא אתי דאי מגופא אתי על בשרה נמי בעי לאשכוחי ולכן תולין טפי בחשש רחוק מדאמרינו שנתקפלו העליוני' ונכתם התחתון או מבין רגליה נפתז אבל מפל מקום ריעי מקלתא טובא אלא דנח לן יותר לתלות תמיד במצוי טפי וקים להו דהאי ושכיח טפי אבל בהאי מקלתא דנתלי תוף ג' ימים פתם של חלוק שלבשתה בימי נידתה בדם נידה הא נודאי ושכיח ומצוי טפי אלא שמתמרינו להיות ג' ימים הראשונים נקיים לגמרי מ"מ מקצת הוכחה הוי ממאי דלא נמצא לה בתחתון ועדיף לתלות שהוא ממי נידתה שלית לן למימר מידי ואע"ג דבכל פתם נמי איפא ריעות' דאלו מגופא חזי על גופא איבעי לאשכוחי ואפ"ה לא תלינו במידי תוף ג' ימים מ"מ י"ל בהכי ריעי טפי שנאמר ג"כ שנתקפל גם התחתון ונהרי לא נמצא לה גם על גופא מידי ומה גם דנדון זה דאין תולין תוף ג"י רבי מקילין ואין לו שורש בפוסקי' זולתי בהמרדכי.

והתרומה ובד"מ סי' קצ"ו פתב להקל בספיקו ומכ"ש בנ"ד שיש לו מקצת הוכחה נ"ל שיש להקל: סד אשר תמהתי בפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ק ט"ז מהל' מ"א והוא קושני' הכ"מ שם ע"מ שפסק בדין תבלין שהם שניים או שלשה שמו' כו' עיין מה שתיירץ על זה הפ"ח סי' צ"ח סק"ז והי' נכונה והנ"ל לתרץ בקיצור יותר ממה שתיירץ הו' דס"ל להרמב"ם דאביי לא הקשה אלא מדחזקי' שפן כתבו הסוגי' שמחזקי' מקשי לאמוראי בתראי וע"כ לדידיה בטעמא תלי' ומשני רבא דאיהו אליבא דר"מ מתוקמי לה והלפ"ד סגי במאי דהוי טעמא דכל הני שנה כגון שבאין למתק אבל איהו מוקי' לי' למתני' בשלשה שמות ומין אחד או שם א' ושלשה מינים ול"ק מידי דנדאי כל שהן מין א' אין חילוקי שמותם אלא שם לנאי והפ"ה של איזה מקום הוא דונדאי פרפס ירושל' ויריחו מין ומינו הוי אלא שחזקי' מוקי' לי' למתני' אפי' אליב' דר"מ בג' מיני' ושמות מוחלקי' לזה צריף.

עכ"פ שיהי' טעם שנה לאסור הקדירה כמה שפתיב תוס' שם בע"כ ואולי גם לזה פינון הפ"ח: ומ"ש עוד הפ"ח להקשות על מאי דסת' הרמב"ם בהל' שבת שכל מיני תבלין לפי שפעולתן א' ולא ה"ל למסתי' שהרי מוקי' לי' בש"ס שצ"ל טעמם שנה או שם א' ונ"ל שפירש השיטה אליב' היתה דתבלין דחשיב בשבת אינו אלא מאותן המתבשלי' ביצה מגולגלת לאחר שהסירו מן האש פ"ד דהביצים המתבלי' בכ"ף ולא במינים אחרים פשוט וכיוצא בו וכן אין נכלל במאי דקתני בזאת המשנה תבלין אלא אלו הנתנין לטעם ולמתק אבל לא הניתנין לריח טוב שמיני בשמים קתני במשנה שאחרי' מיני בשמים כל שהוא וכל אלו הניתנין אל הביצה כולן באין למתק וזהו דיוקו של הרמב"ם בפ"ה המשנה שם לפי שפעולתו אחת ובהכי מתוקמי היטיב לשון הש"ס בשבת בהמתירץ שם ה"נ חזו למתק ולישנא קלילא הוא דה"ל ה"נ בדחזי למתק אלא משום דכל אלו נדאי לא מתוקמי כ"א באלו המינים בלי ספק ולהכי לא איצטריוף לי' להרמב"ם פינון דאיהו נמי בתר הכי פיר' מיני בשמים לשיעור אחר ובזה נמי מתירץ קושני' התי"ט באותו משנה שם: ואשר

דקדק הרֶאָבֶ"ד בְּזֶה מ"ש דְּחֻשֵׁיב הֶרְמֵב"ם חֲמִירָא דְשַׁעְרֵי נְחִמְיָא דְחִיטֵי בְּגִדְרָא שֵׁם א' וְכַרְפֵּס דְּגִינָא וְנִהְרֵי לְשִׁנֵי שְׁמוֹת נ"ל דְּשֵׁם שָׁל חֲמִירָא הוּא הָאֲמִיתֵי ע"ש פְּעוּלָה הַשְּׂאוֹר וְאִין מְדַקְדְּקִים בּוֹ אַעֲפ"י שְׁטַעֲמוּ חֲלוּק קֶצֶת לְאִפּוּקֵי כַרְפֵּס בִּינּוֹן שְׁמִינָהֶם אֶחָד ע"כ מֵאֵי שְׁהֶם מְחַוְלָקֵי בְּשְׁמוֹתֵים מְפָנֵי שְׁפַעוּל מְשַׁתְּנֵי זֶה מְזֵה דַאל"כ לֹא הִיָּה מְחַוְלָקִים בְּשְׁמוֹתֵים וְלָמָּה אִין מְחַוְלָקִים ג"כ עוֹד יוֹתֵר לְפָרְט' פְּרָטִי וְסוּגָל' קִטְנִים לְקוּוֹא כָּל כַרְפֵּס ע"ש מְקוּמוֹ שָׁל הָרִי וְשָׁל עֲמָקֵי א'וֹ פְּדֹאֲמָרְוֹן שְׁפַעוּלְתִּיהָ מְשַׁתְּנָה קֶצֶת וּבְזֶה הַתָּאֵר הוּא מֵאֵי דְחֻשֵׁיב רִש"י פְּלַפְל אֲרוּךְ וְשַׁחוּר וְלָכוֹן וְלֹא כֹן חֲמִירָא כּוֹ דְּחֻשֵׁיבֵי רְבָא בְּשֵׁם אֶחָד: וְאֲשֶׁר עוֹד בְּקִשָּׁה נִפְשׁוֹ לְדַעַת מַה זֶה דְּסִיִּים הֶרְמֵב"ם בְּדִין הֵהוּ דְתַבְלִין אִם הִיָּה טַעַם שְׁנִיָּהֶם חִיטֵי כּוֹ וְפִי הֶרֶב בל"מ דס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּאִין דִּין מְחַמֵּץ אֶלָּא בְּמִינוֹ וּלְפִיכָּהּ צָרִיךְ לְדַקְדֵּק שְׁיִהְיֵי בּוֹ טַעַם חֲטִי כְּדֵי לְאַסּוֹר אֶת עֵיסַת הַחִיטֵי מִשּׁוּם מְחַמֵּץ וּלְדַעַתִּי אִין בְּזֶה הִכְרַח לְפָרֵשׁ כֹּן דַּעַת הֶרְמֵב"ם אֶלָּא כִּנּוּנָתוֹ בְּזֶה כְּלוּמַר דְּמִשְׁעָרִין בְּעֵינֵי חִיטֵי כְּאֵלוֹ הִי טַעַם שְׁנִיָּהֶם חֲטִי אִוּ בְּעֵינֵי שְׁעוּרֵי אֵלוֹ הִי שְׁנִיָּהֶם טַעַם שְׁעוּרֵים מְפָנֵי שְׁבִשְׁעוּרָא שָׁל מִינוֹ קָרוֹב הַדְּבָר לְהַחְמִיץ בּוֹ אִוּ מְפָנֵי שְׁזֵה הַשְּׁעוּרָא יָדוּעַ וּמְפָרְסִים וְיִכּוּלִים בְּקַל לְשַׁעַר בּוֹ כָּל אָדָם אֲמָנָם בְּגוֹ הַדִּין אִם צָרִיךְ לְהִיּוֹת דְּבָר הַמְּחַמֵּץ אִוּ הַמְּתַאֲבֵל מְמִינוֹ אִוּ לֹא לֹא שְׁמִתֵי עֵיוֹנֵי כְּעַת עַל אֲנִיךְ דְּבָרֵי הֶרֶב פ"ח: סָה בְּדַק לֹן אִמ"ו בְּכַתְּבוּ וְנ"ל לְהוֹצִיא חֲלָק א"א אֲמַרְתִּי לְכַתְּבוּ דְּבָר קֶטָן וְקַל עַל מ"מ רִי"ו נְתִיב ד"ד ח"ב וְנ"ל כְּתַב הֲגַט ע"י הָעֶבֶד כִּמ"ש בְּכַתִּיבָהּ קַעֲקַע שְׁלֵא יִכּוּל לְהַזְדַּיֵּק וְנוֹתָן לָהּ הָעֶבֶד וּבְכַוּשׁ כִּמ"ש בְּנִתְיָנָא הֲגַט עכ"ל וְאִנִּי מְשַׁתְּוֹמֵם כִּי מַה שְׁמִנּוּזְפִיר בְּפָרְק ב' דְּגִיטִין וּבְפָרְק הַזּוֹרֵק שְׁנִיָּהֶם הָעֶבֶד כְּכּוֹ הִיָּינוּ אִם הֲגַט בְּיַד הָעֶבֶד וְהִי מְתַגְרָשֶׁת בְּקַבְלָתָהּ, הָעֶבֶד בְּתוֹרַת חֲצָר אֶבֶל כְּשֶׁהֲגַט כְּתוּב עַל יָדוֹ מִמֶּשׁ בְּקַעֲקַע וְנוֹתָן לָהּ הָעֶבֶד אִזּוֹ הָעֶבֶד עֲצָמוֹ כְּמוֹ הַקְּלָף שָׁל הֲגַט וְהִי מְתַגְרָשֶׁת בְּקַבְלָתָהּ שְׁמִקְבָּלָתָהּ הִי אֶת הָעֶבֶד לְזֶה פְּשִׁיט בְּש"ס וּמִשְׁמַעוּ כָּל הַפּוֹסְקִים ע"כ: קַבְּלוּ מִכְּתָבוֹ וְאֲשֶׁר בְּדַק לֹן וְאִנְחָנוּ לֹא גִדַע כִּנּוּנָתָא אִמ"ו בְּקוּשְׁנֵי זֹאת הַחֲסָרִי סְפָרֵי הֶרֶבִי אִנְחָנוּ וּבּוֹנוֹדָאֵי לְתַרְץ אֶת הַקּוּשְׁנֵי הִיָּתָה כִּנּוּנָתוֹ וְאֲמַרְתִּי אַף כִּי הִנִּיחוּ אֲבוֹת הָעוֹלָם הַקּוּשְׁנֵי הַלְזוּ בְּקוּשְׁנֵי עַל הַרִי"ו עכ"ל וְנִשִּׁים עֵיוֹן קַל בּוֹ כְּדֵי לְמַצּוֹא מְבֻקָּשׁוֹ שָׁל אִמ"ו וּמִצָּאֵנוּ מְקוּם לְהַקְּלָ קֶצֶת מֵעַל הַרִי"ו כִּי אוּלַי ס"ל דְּבַעֲיָנוּ דְּנוּקָא כְּפּוֹת וְלֹא מִשּׁוּם דֵּה"ל חֲצָר מְהַלְכֵי דְּנוּדָאֵי כָּל שֶׁהִי זְכָתָהּ בְּקִנְיָן הָעֶבֶד בְּאִיזָהוּ מִן הַקּוּשְׁנֵינֵי שְׁהָעֶבֶד נִקְנָה בָּהֶם וְהֲגַט כְּתוּב עָלָיו מִמֶּשׁ אִין בּוֹ מִשּׁוּם חֲצָר מְהַלְכָתָהּ דְּלֹא בְּתוֹרַת חֲצָר זֹכַת' בּוֹ דְּלִהְיֵי בְּעֵי שְׁאִינוּ מְהַלְכֵי אֶבֶל עֲדִינֵן בְּעֵי שְׁלֵא יִהְיֶה מְשׁוּמָר חוּץ מִדַּעְתָּהּ דְּבִהְכִי אִפִּי אִם זְכָתָהּ בְּגַט עֲצָמוֹ כָּל שְׁאִינוּ מְשׁוּמָר לְדַעְתָּהּ אִינוּגַט וּמִשּׁוּם הִכִּי אִם נִתְּן גִּט בְּיַד אִשְׁתּוֹ יִשְׁנֶה אִינָה מְתַגְרָשֶׁת וּמוֹקִי לִי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי אִפִּי אָמַר לְפָנֵי עַדִּי בְּשַׁעֲהָ שְׁנָתָן לָהּ הֲגַט שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ בּוֹ לֹא הָוֵי גִט שְׁבַעַת שְׁנִיתָן לִידָהּ לֹא הָוֵי מְשׁוּמָר לְדַעְתָּהּ וְכִינּוֹן שְׁכֵן הִכִּי נָמִי בְּנָתָן לָהּ הָעֶבֶד אַף כִּי זֹכַת' בְּגוּף הֲגַט וְלֹא בְּתוֹרַת חֲצָר אֲתִי לָהּ אִפִּי"ה כָּל שְׁאִינוּ מְשׁוּמָר לְדַעְתָּהּ לְחוּד לֹא מְהַנִּי וְרְבָא ס"ל גִּט שְׁבִיד עֲבָדָה נְעוּר אִפִּי הִיּוֹתוֹ כְּפּוֹת שְׁשׁוֹ לֹא הָוֵי חֲצָר מְהַלְכֵי מ"מ עֲדִינֵן לֹא הָוֵי גִט מִשּׁוּם שְׁאִינוּ מְשׁוּמָר ע"פ דַּעְתָּהּ וְלֹא מִשּׁוּם חֲצָר שְׁאִינוּ מְשׁוּמָר לְדַעְתָּהּ פּוֹסֵל אֶלָּא אִפִּי זְכָתָהּ בּוֹ בְּגוּפוֹ כָּל שְׁאִינוּ מְשׁוּמָר לְדַעְתָּהּ הוּא פְּסוּל וְכִמ"ש וְכֹן מְצִינוּ עוֹד בְּקִטְנָה שְׁזוּכָה לְאַחֲרֵי מְדֹאוּרֵיָתָא כִּמ"ש הַתּוֹסֵף וְאִפִּי"ה עֲדִינֵן אִינָה מְתַגְרָשֶׁת כְּשֶׁאִינָה יוֹדַע' לְשִׁמּוֹר גִּיטָה נְמַצָּא שְׁיִישׁ תּוֹסְפּוֹת תְּנָאֵי בְּקִנְיָנֵי הֲגַט שְׁתַּדַּע' לְשׁוּמָרוֹ וְה"נ אַף שְׁזוּכָתָה בּוֹ וְאִינוּ בְּשְׁמִירַת' לְחוּד לֹא מְהַנִּי לָהּ וְה"נ גִּט הַנְּכַתֵּב ע"י מִמֶּשׁ אִינוּ מְשׁוּמָר לְדַעַת' קַרְיָנוּ

ליה כִּינּוּן שֶׁבִּידוֹ לְהַעֲבִיר חֻקֵּיכֶם עַד שִׁיִּהְיֶה הָעֶבֶד כְּפֹתוֹ (וְאֶפְשָׁר נָמִי דֹסְגִי בְכֹה"ג בְּיָשׁוּן לַחֹד דָּכַל שֶׁהוּא יָשׁוּן מִקֶּרִי מְשׁוּמָר לְדַעְתָּה לַחֹד (וְאֶפְשָׁר דִּישָׁן לַחֹד לֹא סִגִּי כְּמוֹ לַעֲנִין חֲצַר מְהֻלָּה דְלֹא קָנָה נָמִי יָשׁוּן וּבְעֵינַי עֲמוֹ כְּפוֹ וְיָשׁוּן וְה"נ וְצ"ע לְזָה) וְלָזֶה חֲשַׁשׁ הַר"ו וְיִלְדַעְתִּי סְבָרְתוֹ מְקַוָּבֵל וּמְרַנָּצָה אֶף כִּי הָרִשְׁבָּ"א בַח"י מִקְשָׁה דִלֶפ"ז ה"ל לְהַש"ס לְהַקְשׁוֹת בְּקִיצוֹר עַל הַמְתַּנִּי דַתְּנֵן ע"י שֶׁל עֶבֶד כּו' דַּה"ל חֲצַר מְהֻלָּכֶת וְה"נ לַמ"ש ה"ל לְהַקְשׁוֹת דַּה"ל שֶׁאֵינִי מְשׁוּמָר לְדַעְתָּ מ"מ אֵין זֶה הַיִּכְחָה כ"כ מְשׁוּם דְלִרְבָּא מִקְשָׁה טָפִי דְאִיהוּ מְרָא דְהִנְהוּ שְׁמַעְתָּא דְחֲצַר מְהֻלָּה לֹא קָנָה וּבְפִרְקֵי הַזֹּרֵק בְּעֵי מְשׁוּמָר לְדַעְתָּה וְהוּ' פְּוֹנֵת רַש"י בְּמַתְקָ לְשׁוֹנוֹ בְּתַרִּי דְוִכְתָּ וְתוֹ לֹא מִיָּדִי: סו פְּרוּב מְמוּשָׁח הַסּוֹכֵךְ בְּכַנְפֵי תְּבוּנָתוֹ עַל פְּנֵי תוֹשִׁי' לְרוּו' נֶפֶשׁ שׁוֹקֵק' כָּל צָמָא לְמִים בְּאַרְץ צִיָּה ה"נ הַגְּאוֹן הַמְּנוֹפֵלָא מְבוּר' עֲמוּקִים דְלָה דְלָה כ"ש מו' צְבִי הִירֵשׁ נְטָרִי רַחֲמָנָא וְיִהִי אֶלְקִיו עֲמוֹ וְיַעַל שְׁלוֹמוֹ אֶלְף עוֹלוֹ: הִנֵּה אֵין אֲתִי לְשׁוֹן חֻכְמִי לְעֲרוֹךְ מִיִּלִּין בְּמַתְקָ וְרִסֵּן לְהַטּוֹתוֹ עַל דְרָךְ שִׁיחֲתֵן שֶׁל ת"ח וְיִמָּה גַם כִּי לֹא יִתְנַנִּי רוּחִי לְהַאַרְיָךְ בְּדָבָר כִּי הַדָּבָר נְחוּץ וְאֵין אֲנִי חֲפֵץ מִמֶּעַל' לְהַשִּׁיב בְּאַרְיִכ' לְהַבִּיא רְאִינִי כ"א לְהַשִּׁיב אִם יִסְפִּי עַל עֵיקַר הַדִּין: וְזֶהוּ כִּי בְּאֵתָה לְפָנֵי אֵשֶׁה אַחַת אֲשֶׁר זֶה לָהּ יָמִים רַבִּים שֶׁל צַעַר שֶׁאֵינָה יְכוּלָה לְהַטְהֵר לְבַעֲלָהּ כִּי יִקְרָה לָהּ בֵּימֵי לִיבּוּנָהּ שֶׁתִּמְצָא נִקּוּדִים אוֹ קוּיִם קִטְנִים אֲדוּמִי' בְּבִדִיקָתָהּ אוֹ שְׁחוּרִים עַד יָבוֹאוּ יָמֵי וְנוֹסְתָה הַשְּׁנֵינִי וְכֵן חוֹזְרִי חֲלִילָה וְהַבִּיא' לְפָנֵי אֵשֶׁה אַחַת חֻכְמָה שֶׁבְּדָקָה וּמְצָאָה לָהּ בְּעוֹמֵק הַפְּרוּוֹדוֹר נֶקֶב קֶטָן כְּמוֹ רֹאשׁ מַחַט וְהַכְּנִיסָהּ בּוֹ פְּתִילַת בְּגָד דֶּק וְלֹא מְצָאָה בּוֹ רוּשָׁם דָּם וְלֹא נִכְנַס בְּעוֹמֵק כ"כ כִּי הַכְּאִיב לָהּ בְּיוֹתֵר וְהַעֲיֵדָה הַחֻכְמָה הַזֹּאת שֶׁבְּדָקָה פְּעַם אַחַד בְּאֵשֶׁה אַחֲרַת וּמְצָאָה גַם כֵּן אוֹתוֹ הַנֶּקֶב וּבָהּ מְצָאָה גַם כֵּן דָּם בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב וְהִנֵּה חֲשַׁבְתִּי לְהַתִּיר הָאֵשֶׁה הַזֹּאת עַד חֲשַׁבּוֹן יָמֵי שֶׁל וְנוֹסְתָה אֶלָּא שֶׁאֲמַרָה שְׁכַמְדוֹמ' לָהּ שֶׁבַעַת שֶׁתִּמְצָא אֵלוֹ הַנִּקּוּדִים תִּמְצָא סִימְנִים בְּגוֹפ' כְּסִימְנֵי וְנוֹסְתָה שֶׁהֵם סִיבּוּב הַרֹאשׁ וְדוּמִיָּהּם וְעַכ"ז עֲלֵתָה לְפָנֵי לְהַתִּירָה כִּי חֲשַׁבְתִּי אוֹתוֹ הַנֶּקֶב הוּ' כִּי וְנִרִיד וְכֹאֲשֶׁר מְצָאֵתִי בְּתִשׁוּב' עַה"ג מִפִּי רוּפְאִי וְכֹאֲשֶׁר יִמְצָא ג"כ בְּסִפְרִי הַרוּפְאִים שֶׁיֵּשׁ שָׂרִיג א' הַמְשַׁתְּרָג לְמִקּוֹם הַזֶּה וְאֶפְשָׁר שִׁיּוֹלִיךְ דָּם וּמוֹתְרֵי הַשְּׁחוּרָה לְשֵׁם וְאֶף שֶׁאֵינִי נִפְתַּח בְּכָל הַנְּשִׁים עַכ"ז יִמְצָא ג"כ בְּאַנְשִׁים כֵּן לְפַעְמִים מִפִּי הַטְּבַעַת בְּמִקְצָתוֹן יִפְתַּח הַוּוֹרִיד הַזֶּה לְשַׁעְתּוֹ וּמוֹצִי דָם וְנִק' וְנִרִיד הַזֶּה וּבְמִקְצָתוֹן לֹא יִפְתַּח לְעוֹלָם וּבְהִיּוֹת הַדָּבָר כֵּן אֶפְשָׁר שִׁיִּהְיֶה לָהּ מִזֹּאת הַהִגְרָה הַתְּעוֹרְרִי גְדוֹל עַד שִׁישְׁלַח אִיִּדְנִי לְעֲשׂוֹת רוּשָׁם בְּכָל הַגּוֹף וְאֶף שֶׁיִּמְצָאוּ לָהּ מְאֵלוֹ הַסִּימְנִים ג"כ בַּעַת וְנוֹסְתָה אֵין אוֹמְרִים כִּינּוּן שֶׁאֵלוֹ הֵם סִימְנִים הֵם הֵם עֲדִיָּה שֶׁמִּמְקוֹם שֶׁבָּאוּ לָהּ דְּמֵי וְנוֹסְתָ' יָבוֹא נָמִי אֵלוֹ הַנִּקּוּדִים כִּי אֲדַרְבָּא נְהַפְוֵךְ הוּ' שְׁגַם בַּעַת מִירוּק מוֹתְרֵי דְמֵי מְקוּרָה מְסַתְּמָא יוֹרִיקוּ לָהּ ג"כ מְאֵלוֹ הַמוֹתְרוֹ דְרָךְ הַוּוֹרִיד הַזֶּה כֹּאֲשֶׁר הִי נְתַנָּה הוֹדְנִי וְאֲמַרָה שֶׁלְעוֹלָם תִּחְזִילַת וְנוֹסְתָה יִתְחִילוּ בְּאֵלוֹ הַנִּקּוּדִים יוֹם אוֹ יוֹמִיִם כֵּן עֲלֵתָה לְפָנֵי לְהַתִּירָה בֵּין וְנוֹסְתָ לְנוֹסְתָ (וּמִיָּהוּ לֹא עַד סְמוּךְ מִמֶּשׁ לִימֵי הַנוֹסְתָ אֶלָּא בְּסְמוּךְ לָהֶם ב' אוֹ ג' יָמִים כְּפִי אֲשֶׁר צְמַצְמַתִּי בְּנִפְשִׁי לִידַע עֲקָרָן שֶׁל וְנוֹסְתָה) וְכֵן אֶסְרֵתִי לָהּ בְּתַחֲזִילָהּ ג' יָמִים הַרְאֵשׁוּנִים שֶׁל לִיבּוּנָהּ אֶלָּא שֶׁעֲדִינִי יֵשׁ לִי סִפְקָ אַחַר שֶׁאֲמַרָה שְׁכַמְדוֹמ' לָהּ שְׁגַם לְפָנֵי יָמִים וְשֵׁנִי שֶׁעֲדִינִי לֹא הִיָּה לָהּ הַמְקַרָה בְּלַתִּי טְהוֹר הַזֶּה הִיָּה לָהּ ג"כ סִימְנִים אֵלוֹ לִימֵי וְנוֹסְתָה שֶׁמִּקְדָּם בְּיָמִים הֵם וּבְאַמְתָּ שֶׁאֵין לָהּ בִּירוּר בְּזָה אֶבֶל הִי מְסַתְּפָךְ בְּדָבָר שֶׁאֵינָה מְחַלֵּט הַפּוּכּוֹ וְעִי"כ נְתַעוֹרֵר אֶצְלִי סִפְקָ בְּדָבָר לְהַתִּיר וְיִזְרַנִּי אֲדוּנִי דַעְתּוֹ בְּזָה וְיִהְיֶה שְׁכָרוֹ לְפָנֵי וְתַבְרָךְ שְׁמוֹ: סו שְׁלוֹם לְאַהוּ מְחוֹתְנִי ה"ה הַנְּתִיק מֵהַר"ר נַר"ו אַד"ש ע"ד הָאֵשֶׁה קִשָּׁה רוּחַ

שבימי לבונה תמצא על העד נקודים קטנים או קנים אדומים או שחורים ונבדקה ע"י אשה ומצאה לה בעומק הפרוזדור נקב קטן פתודה של מחט והכניסה לתוכה בגד מקנפלידק ולא נכנס בעומק וגם לא מצאה עליו רושם דם ודעת מכ"ת להתיר פי חשב אותו הנקב פי ונריד כאשר ימצא בספרי הרופאים שיש שריג א' המשפירג למקום הזה ואפשר שיוליד דם ומותנין השחורה לשם ואף שאינו נפתח בכל הנשים עכ"ז ימצא פן לפעמים עכ"ת ד' פח"ח: לא כן אנכי עמדי שלא יהא פח נקב קטן זה שלא ידענו מה הוא יפה מאותה ששינו במשנתנו משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעלי' דם החדר טמא דם העלי' טהור נמצא בפרוזדור ספיקו טמא וכו' ובגמרא החדר מבפנים והפרוזדור מבחוץ ועלי' על שתיהן ולול פתוח בין עלי' לפרוזדור וכו' אנא נמי הכי קאמינא מן הלול ולפנים ונדאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא והכי קיי"ל וביחוד אנו דלא בקיאינן האידנא דהכל טמא לכ"ע הא קמו דאף שיש נקב בנדאי מן העלי' לפרוזדור ודרף העלי' להוציא דם לפרוזדור לפעמים אפ"ה אזלינן בטר מקור פינו דרוב דמים מצוי' בו דהא אביי מוכח מהקא בפ' לא יחפור דקיימ"ל כר' חנינא דאמר רוב וקרוב הולכין אחר הרוב וכתבו תו' והרא"ש דאפילו בקורבא דמוכח הולכין אחר הרוב שמע מינה דאף דבעלי' בנדאי איכא דם אפ"ה אזלינן בטר מקור פינו שדמו רב מדם העלי' דאל"ה לא מסייע לי מתניתין מידי דהא ר' חנינ' מייירי בדאימא להווא מידי בנדאי בקרוב נמי כדמוכח משקלא וטרף' דפ' לא יחפור אלא דברחוק יש בו הרבה ממנו ואם איתא דבעלי' איכא למימר זמנין דלית בה דם כלל מאי סייעתא ואף את"ל דבמקור נמי זמנין דלית בי' דם וסייעתא דאביי בהדרגא והו' כי היכי דבתרנוייהו אין תדירין אזלינן בטר רובא הוא מן הדין בתרנוייהו תדירין: מ"מ שמעינן לנדון שלפנינו שלפי דברי הרופאים אף אם האמת אדם הם מודים שאין שרוג זה תדיר בדם אלא לעתים מזמנים דאין פחו יפה לדחות דם המקור שהוא רוב ואין ספק שדין משנתנו שונה בין בשעת ונסתה בין בשלא בשעת ונסתה יש פאן מקום תימא על הסוכרים דביש לה מכה באותו מקום ומפתה מוצאה דם אף שאינה יודעת אם דם זה בא מן המכה תולה בה בלא עת גידתה ואמאי הא מסתמא דם המקור רב מדם המכה ובאמת שבגמרא אין הכרח לדבר זה דלא אשכחן בגמרא רק אמר ואם יש לה מכה תולה במפתה אלא לברואה מחמת תשמיש דהתם טעמא רבה אית בי' דאין דרף דם המקור לבא מחמת תשמיש אדרבא דם המכה שכיח טפי לבא מחמת תשמיש או מחמת חכופה האבר עצמו במכה או מחמת פגישת הגרע היורה פחץ ופוגע במכה והיא מתגלע ומוציא דם: ובפ' כל היד דאמרין הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוף ימי גדתה טהורה התם בכרי לה דהו דם מן המכה שותת ויורד אבל בבודקת ומוצאה דם על עד הבדוק לה אף אם יש לה מכה בחדרי בטנה אין לנו ראיה' מפונרשת בתלמוד שתהא תולה בה: אלא שיש לנו ליישב דבריהם פינו דמכה זו יש בה נודאי דם הוי' לה היא מצויה' ותדירה לזוב שלא בשעת ונסתה יותר מהמקור דהמקור אינו מצוי לזוב שלא בשעת ונסתה מדדהדר בי' רבא ממאי דאמר מעיקרא רוב ומצוי קאמרת ומוקף' לי ברוב לחודיה ש"מ דשלא בשעת ונסתה אינו מצוי הא מיהא לית להו להפוסקים ראיה' לסברתם זאת מהגמרא ותיובתא דהפוסקים הסוכרים דאפילו באין ידוע נודאי שמפתה מוציאה דם תולה בה דמה כח מכה זו יפה מכל העלי' שדמים לה ויש לה פתח פתוח לפרוזדור ואפ"ה אין תולין בה וצ"ע ורואה אני הדברים

ק"ו בנדון שלפנינו: ועוד שאפשר לומר שנקב זה היינו פתחה של עליי' ואם ידבק בכל הנשים ככה ימצא בהן ואף בהאשה ראשונה שהעידה האשה החכמה שמצאה דם בראש הפתילה שהכניסה בחור ההוא ואמר אני שאין מטהרין לה בעבור זה דם שהיא רואה דלא דמי למפה שאף בחור ופתח העליי' אם תכניס בה פתילה תמצא דם ואעפ"כ אין תולין בה דם הנמצא בפרוודור ואפ' שלא בשעת ונסתה פאמור: וגם סימנים הללו נודאי מודים שדם מקורה הוא ואין ספק ואפשר שכתב מעכ"ת מוציא מידי נודאי וסימנים הללו אנו רואים בה בנדאי בזמן ונסתה: ועוד דלא יהא אלא ספק שקול כיון שהוא בזמן ליבונה באותה שאמרו כל ספק נגעים עד שלא נזקק לטומאה ספיקו טהור משונק' לטומאה ספיקו טמא אף זו כיון שהיא צריכה שבועה נקיים וספק הם נקיים ספק אינו נקיים העמידנה על חזקתה ואין כאן נקיים: ואין זה ענין מוצאה כחם דאיפא למ"ד דאף בשלשה ימים ראשונים תלינו במאי דאפשר לתלות דכתם שאני שאינו אלא מדרבנן לאפוקי זו שלפנינו רואה היא ומחמת איכות ומהות הדם שהוא כעין נקודים שחורים אין להקל שאין לה אלא מה שאמרו חכמים המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושים אדומים תטיל למים אם נמוחו טמאה ואף אם יאמרו הרופאים שאינו מן המקור או מחמת מפה אין משגיחין בהן לסתור משנתנו ומה שיש לדקדק בזה הארכתי בספרי אשר כתבתי והדפסתי פה מחדש בס"י מ"ו ודברי ספר עבודת הגרשוני בדבר זה בטליו ומבטליו וכבר בטלתי דבריו אלה בספרי שילחי סי' ע"ג: סח עין כל רואה יראה לאפשר לו כל חמודת עולם פז ופנינים: אבגי ננפך ספיר ויהלום: דבר קטן ודבר גדול שם הוא כל אשר יעבור על שכל אנושי חתום באוצרו אוצר בלום: ה"נ מחותני הגאון הגדול מוהרר אב"ד ור"מ דקהל אנפני דק"ק אמשטרדם נר"ו יאיר פאור השמש בצערים: והנה אד"ש אודיע למעלת אדוני כי קבלתי מכתבו ומה מאוד עריבי עלי דבריו וקריתי ושמתי' כו' ואני לדעתי כי טהרתי את האשה מטהר אני במקומי אלא שיתבאר בסוף דברי שטוב להחמיר) ולא הבת הקיצור אכתוב ראשי מילין כי לענ"ד איני נכנס להשיב בדבר משא ומתן גמור כ"א כמשיב לפני הכבוד ונהו על אשר נשאו לבו בחכמה לדחו' דברי המטהרים את האשה שיש לה מכה במקור שתולין דם ראיותי במפה אף שאינה יודע' שמפחה מוציא' דם ואפ' בידע' שמפחה מוציא' דם מצאה הקפידה מקום לנוח ולומר מ"ש מדם העליי' אלא שעלתה לפניו קצת לחלק כל שהוא בתאר הזה אבל במפה שאינה ידועה ומחזקת בדם איה אפשר לתלות בכך דמה כחה יפה מפתח' של העליי' שדמי' לה ואפ"ה אין תולין בה ואני רואה חבל נביאים כולם מתנבאי' להקל בכך ע"כ אני אומר דאין מפאן קוש'י' כלל שאף אם נאמר שיותר קרוב היה לתלות בפתחו של העליי' במפה כזאת כשהי' לבדה מ"מ עכשיו שנהיתה המפה נוסף על פתח של העליי' שפתוח בכל הנשים להמטיר לשעתו לפעמים הא נדאי שמשתיהם נולד לנו ספק קרוב לטהר האשה והגי קרוב לס"ס כמ"ש באמת רוב הפוסקים דבר זה בלשון ותואר הזה אם הדבר מסתפק אם בא הדם מן המקור או לא כשרה דאז תלינו להקל מפח ס"ס דם זו ספק מן המקור' או מן הצדדים והעליי' בכלל הצדדים) ואת"ל מן המקור שמה מן המפה הרי של שניהם פח בהיתר הזה ואיה נוכל לדמ' נושא אחד עם שני אלו יחד ואף כי לפי פלגי ס"ס שבידנו לא יהי' כאן ס"ס גמור מ"מ י"ל דכל שיש מקום לדם לבוא גם במקום אחר הלך לו הרוב שיש לו להדם מקור על דמי העליי' ואדרבא נתרבה דמי

טְהַרְהוּ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִשָּׁה וּתְלִינּוּ בְּהוּא טָפִי מִבְּדָם מְקוֹר כְּשֶׁהוּא שְׁלֵא בִּשְׁעַת וְנוֹסְתָהּ: ועו'
י"ל להג' דסבר' דתלינו במפה ע"פ מה שפירשו הם הסוג' דפ' התינוקת ועפ"י גירסת'
שם שאפ' באינו שמכחה מוציא' דם תלינו בה צ"ל מפני שהגרת המפא' שכיח מפל
הגרה וספיקו' הרגילו' עדיפ' מס"ס.

ובגדון שלנו האמת הוא כי הדבר מסתפק יותר במקום מפה ולא מפני שאני חושש לה
לפתח העלי' כמו שעלה לפני רום מעלתו מפני משגרת לשון שטעניתו כמ"ש בס"ד אלא
שאני מסתפק אם לא יהי' פל מקומ' הצדדים וכל הגרותיהם שמפל פ' הנפתח' בהם
נכנס' בספק א' ודמ' לספק דם הבא מן העלי' לכך פללו לומר שמא מן הצדדים הוא
לכלול כל המקומו' הגרה שממם ודוק' מקום מפה הוסיפו לחשבו ספק שני מפני שאינו
מצד הטבע ייש' לה נושא אחר ונכנס בספק אחר וה"ל ס"ס אבל לא נקב הזה ואפשר
לומר ג"כ כיון שאין זה בנמצא בכל הנשים נכנס בגדר מפה וטוב להחמיר באיסור חמור
כזה: איברא מה שחשב אדוני בנקב הזה אם אינו פתחו של העלי' יפה כיון לפי רהיטת
לשון כותבי שהי' נמצא לה נקב בעומק הפרוזדור כי שם מקום לול העלי' אבל האמת
הוא שהנקב שהוא שנמצא לה הי' בבית החיצון וכמדומה שאין העין שולט בהרחבת
הפרוזדור כלל ואף אם ישלנט שם עין הרואה בלי ספק שיהי' לול העלי' שם בהרחבת
הפרוזדור שתום העין לפי המתואר בפ' הרמב"ם ולא יעלה על לב מעולם שיהי' זה
הנקב מלול העלי' למענין תמונת העלי' והעורק אשר לו שהוא תואר לול העלי' ומקום
מושבן פפי שחשבו הרמב"ם בפ' המשנה ולא יהי' פאן מקום ספק כלל אכן כבר כתבתי
שבלא"ה טוב להחמיר והאמת הוא כי היותר צ"ע בכל חלי וכל מפה הוא זה לטהר אשה
מתוך טומאתה בלי נקיים לגמרי אף כי י"ל שאינו דומה להאי דשנינו בנגעים כל ספק
שנולד משנזקק' לטומאה טמא דהתם בספ' אחד מיירי אבל הקא משום ספק ספיקא
מקילין לי' מ"מ הרי רבי' שפקפקי' לחשבו ס"ס כמ"ש הש"ך סי' קפ"ז ס"ק ד"ב וגם
אם יתבינו לחשבו ס"ס רבים מן האחרונים דס"ל דלא מהני ס"ס במקום דאיפא חזקת
איסור או טומאה מכ"ש להקל בשני אלו החששו' יחד ובאמת אין עלי התלונה כ"א על
האחרונים בתשובותיהם הב"ח והט"ז והעה"ג אשר יראה מדבריהם שהקילו לתלות
במפה גם בימי ליבונה: סט בשנת תעב"ל היו גשמים בימי הקציר, וראינו שהחטים
שקצרנו יום או ימים אחריו למצות מצנוה היו נגמרים ויבשים כל צרכם ונסתפקנו אם
לא היו פן נגמרים ויבשים בעת שהיה הגשם על הארץ אשר עליו פסק הרשב"א בתשו'
דכל כה"ג מקבל חימוץ גם במקובר לקרקע והוא לדעתו פירש הש"ס בפסחים דף ל"ג
דמוקי לי' האי דהחמיץ נאח"כ הפריש בדאחמיץ במקובר לקרקע והיינו משום דקשי לי'
היאך אנו אוכלים לחם בפסח א"א שלא בא עליהם גשמים לכך פ' הוא בדאחמיץ לאחר
שנתניבש אבל בלחותן לא שייך חימוץ: ואני אומר דא"א לפרש פן לפי מאי דק"ל בפ'
העו' והרוטב תאנים שיבשו באביהן וכן פל שאר פירות אילן שיבשו מקבלי' טומאת
אוכלין וא"כ גם לענין טומא' מצינו למימר שנטמא במקובר עד שלא היה להם שעת
הפושר וא"ת דמוקי להאי דתרומה טמאה בדאיטמי אח"כ אבל באמת מצינו ג"כ שיוכל
להטמא גם במקובר לאחר שנתניבש א"כ לא ה"ל למימר בזה"ל התם היתה לו שעת
הפושר הקא לא היתה לו שעת הפושר אלא הכי הל"ל התם בדהיתה לו שעת הפושר כיון
דמצינוהו ג"כ בלא הי' לו ש"ה ועוד אי בדהכי מתרץ לי' הש"ס ה"מ לשנויי התם

שְׁהִיְתָה לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר כְּגוֹן שְׁנֻטְמָא לְאַחַר דִּיגוֹן וְהַעֲמַדַת פְּרִי וְהָכִי בְּנִתְחַמֵּץ מִקְסָמֵי הָכִי בְּעוֹדוֹן בְּשַׁבְּלֵי וּמְשׁוּם שְׁעֲדִינָן לֹא חָל עָלָיו חַיִּיב תְּרוּמָה וְכִדְאָמְרִינָן בֶּן לֹוִי שְׁהִקְדִּימוּ בְּשַׁבְּלֵי פְטוּר מִתְּרוּמָה גְּדוּלָה מִפְּנֵי שְׁעֲדִינָן אֵין חַיִּיב הַפְּרָשַׁת הַתְּרוּמָה חֲלָה עַד אַחַר מִירוּחַ וְדִיגוֹן וְאֵעִפּ"י שְׁאֵם תָּרַם בְּשַׁבְּלֵים תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה מ"מ אֵין חַיִּיב נוֹפֵל עָלָיו וּמִנ"ל לְחַלֵּק בְּאַנְפֵן אַחַר א"ו מְשׁוּם דְקָשָׁה לִי לָמָּה לֹא חִילַק גַּם בְּתְרוּמָה טְמֵאָה בֵּין אִם נְטֵמָאת קוֹדֵם הַפְּרָשָׁה שְׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה פְּדֻמְחַלֵּק בְּחַמֵּץ וּלְכַף הַנּוֹכַח הוּא לְתִירוּצוֹ דְבִטְנוּמָא' א"א לְאוּקְמֵי הָכִי דַע"כ הֵיְתָה לֹו ש"ה קוֹדֵם שְׁנֻטְמָא מְשׁוּם דַּש"ה הוּ' מִיָּד לְכִי נִתְלַשׁ מִן הַקְּרָקַע וְכָל זְמַן חִיבּוּרוֹ בְּקָרְקַע אֵינוֹ מְקַבֵּל טְנוּמָאָה לְאַפּוּקֵי חִימוּץ מִשְׁפַּחַת לִי דְאַחַמֵּץ בְּמַחְנֹבֵר כַּצ"ל לְתַרְזַן דְקָדוּק הַלְשׁוֹן שְׁבַש"ס אֶלָּא דְלִפִּי מ"ש הַרְשָׁב"א דְהָאֵי דְאַחַמֵּץ בְּמַחְנֹבֵר א"א לְאוּקְמוּהוּ אֶלָּא בְּנִתְיַבֵּשׁ לְגַמְרֵי דְהוּי כְּמֵאן דְמִנַּח בְּכִדָּא הָרִי מְקַבֵּל טְנוּמָאָה וְהַדְר' קוּשְׁנִי לְדוֹכַת' דְמַצִּי לְחַלֵּק כֵּן גַּם לְעַנְיָנוּ טְנוּמָאָה לְכֹו נ"ל דְהָאֵי דְאַחַמֵּץ בְּמַחְנֹבֵר מוּקְמֵי לִי בְּעוֹדוֹן לְחֵי וְיוֹנְקֵי וְאֵפ"ה אִם נִתְחַמְצוּ נִתְחַמְצוּ אֶלָּא דְבַעֲיָנוּ חִימוּץ הַנִּיכָר כְּגוֹן שְׁנִתְבַּקְעוּ אֶבֶל מ' גְּשָׁמִים וְכִיּוּצָא בּוֹ לֹא וּס"ל דְכָל אֲגַב מְדַלְיָהּ לֹא מַחְמֵץ כְּמוֹ שְׁאָמַר אַבְיֵי לְקַמְן וּפְסָקוּ הַרְזוּ"ה וּשְׁאָר הַמַּחְבְּרֵי שְׁעִמּוֹ וְאֵע"פ דְאָנּוּ לֹא קִיִּימ"ל הָכִי לְעַנְיָנוּ דְגֵן תְּלוּשׁ מ"מ אַחֲרֵי שְׁבִיִּאֲרָנוּ דְמַחְמֵץ גַּם בְּעוֹדוֹ לַח ע"כ צ"ל דַּכ"ז שְׁהוּא מְחֹבֵר אֵינוֹ מַחְמֵץ אֲגַב מְדַלְיָהּ דַּל"כ לְחֵם לֹא נִיכּוֹל בְּפִסַּח דַּא"א שְׁלֹא יְהִי גְשָׁמִים מְזוּלְפִי עָלָיו א"ו אִף שְׁאָנוּ פּוֹסְקִין דְגַם אֲגַב מְדַלְיָהּ מַחְמֵץ מ"מ פִּינוּן שְׁעֲדִינָן מְחֹבֵר וּמְכּוּסָה בְּקַלְיַפְתָּן לֹא מַחְמֵץ וְה"נ אֶפְשָׁר לּוֹמַר גַּם כְּשֶׁנִּתְיַבֵּשׁ לְגַמְרֵי לֹא חַשִּׁינָן לְחִימוּצוֹ עַד שְׁנִרְאָה לְעֵינַיִם שְׁנִתְחַמֵּץ לְגַמְרֵי כְּגוֹן נִתְבַּקַּע אוֹ צָמַח (וְרֵאֵינוּ כֵּן שְׁצָמְחוּ פַּעַם אַחַת בְּמַחְנֹבֵר) אֶבֶל בְּלֹא"ה לֹא וְאִף אִם תִּמְצָא לּוֹמַר כְּשֶׁנִּתְיַבֵּשׁ גְּרַע טְפִי וְחַשִּׁינָן לִי מ"מ פִּינוּן שְׁחֹמְרַת שְׁאָנוּ מַחְמֵרִינוּ לְאַסּוֹר אִפִּי אֲגַב מְדַלְיָהּ אֵינוֹ אֶלָּא מְסַפֵּק וְהוּ' סְפֵק רְחוּק אִם נִתְבַּקַּע אִם לֹא וּמַכ"ש כְּשֶׁעֲדִינָן קְלִיפְתָּן חַחֲצוּנָה עָלֵיהֶן.

וַיֵּשׁ עוֹד לְהַסְתַּפֵּק אִם הִי יָבֵשׁ בְּעַת הַגְּשָׁמִים אִם לֹא הֵוִי לִי ס"ס וְאֵע"ג שְׁאֵינוֹ מִתְהַפֵּף בְּטוֹב כְּכָר בִּיאָרְנוּ בְּסִי' ק"י עַנְיָנוּ הַיְפּוּף הַס"ס שְׁאֵינוֹ פְּלִי וְתַמִּידִי וּמַכ"ש בְּעַנְיָנוּ הַזֶּה שְׁהַסְפֵּק דְכָל אֲגַב מְדַלְיָהּ לֹא מַחְמֵץ כָּלֵל הוּ' וְקָרוֹב לְהַלְכָה פִּינוּן דְאָמַר אַבְיֵי אֵע"ג דְרָבָא פְּלִיג עָלֵי וְאָמַר דְמִי פִירוֹת הֵם הָרִי אֶפְשָׁר לּוֹמַר דְלֹא פְּלִיג עָלָיו בְּזָה אֶלָּא דְמוֹסִיף לּוֹמַר דְמִי פִירוֹת הוּ' שְׁאֵינוֹ מַחְמֵץ דַּנ"מ דְגַם בְּדַרְךָ הַנַּחֲזָה אֵינוֹ מַחְמֵץ וְלֹא פְּלִיג עָלָיו כָּלֵל בְּהָאֵי דְכָל דְרָךְ מְדַלְיָהּ כו' וְכָלֵלִי נָקֻט נָא בְּיָדְךָ דְכָל דְאֶפְשָׁר לְהַשְׁוֹת וּלְמַעַט בְּפִלְגָמַת הֵרֵאשׁוּנִים אוֹ הָאֲחֵרוּנִים נִקְטִינָן וְכֵן פְּסָקוּ רַוב הֵרֵאשׁוּנִים דְכָל אֲגַב מְדַלְיָהּ לֹא מַחְמֵי' כַּמ"ש הַגְּהוֹת מִיָּמוֹן ע"ש וְהוּבָא דְבִרְיָהֶם בַּב"י: וּמַמָּה שְׁהַתִּיר רַבִּינוּ יוֹאֵל וְכֵן מַמָּה שְׁכַתְבַּת שְׁם דְדוּוּק' בְּלִיתִיתוֹ וּבְטַבְע' בְּחִישָׁתוֹ אֶסְרִינָן אֶבֶל אִם נִפְלוּ מֵיָם עַל חִיטִין אוֹ שְׁהִי' עַל הָאֲרֵץ בְּמִקּוֹם מְדָרוֹן שְׁיִוְכְלוּ הַמֵּיָם לְצִאת מְשָׁם אוֹ בְּעַפְרָ תַּחוּם שְׁיִכּוּלִין לְכַנוּס בְּקָרְקַע לֹא אֶמְרִינָן דַּא"ל לֹא תִמְצָא לְעוֹלָם חִטִין שְׁלֹא יִרְדּוּ מֵיָם עָלֵיהֶם עַכ"ל הָרִי מְמַשׁ כְּדַבְּרֵי וּלְדַעֲתֵי כְּוֹנוֹ בְּמֵאֵי שְׁאֶמְרוּ שְׁלֹא תִמְצָא חִטִי' שְׁלֹא יִרְדּוּ מֵיָם עָלֵיהֶם הֵיָנוּ מִי גְשָׁמִים בְּעוֹדָם לְחֵי דַאֵי בְּלִפְיָבְשׁוֹ אֶפְשָׁר לְשַׁמְרָם אוֹ לְקַצְרָם קוֹדֵם שְׁנִתְיַבֵּשׁוּ לְגַמְרֵי א"ו ס"ל דְגַם בְּעוֹדָם צְרִיכֵי לְקָרְקַע מְחַמְצוֹ וְהוֹכִיחוּ שְׁפִיר שְׁבִדְרָךְ מְדַלְיָהּ בְּוִדְאֵי לֹא מַחְמֵץ אֶלָּא אִם נִכְבְּשׁוּ תוֹךְ הַמֵּיָם אוֹ נְטַבְעוּ לְפָנֵינוּ וְאִף שְׁסִיִּים שְׁם הַב"י וְזֶהוּ קוּלָא יְתִירָה וְאֵין לְסַמּוּךְ עָלֵי הֵיָנוּ כָּל שְׁהֵם בְּעֵין מְוַנְחִים צְבוּרִים עַל הָאֲרֵץ וְקַלּוּפֵי אֶבֶל

בחסרון אלו התנאים ועודם עומדים על הארץ בעמידת החטי' לא חשינו להו פלל ודרר
מדלניהו נמי ליכא למ"ד להחמי' לדעתי ראוי וראוי לסמוך על הורא' זאת אפי' בנדאי
נתייבשו לגמרי והם בקליפתו אם לא בשנתרבו הגשמים יום ולילה גשם חזק שפפיל
הקשים ושבליים לארץ והגשמים מזלפי' עליהם בחוזק עד דהוי כמאן דמנחי פבושי' בכלי
מלא מים דמי אכל בגשם שאינו כ"כ בחוזק ואררר זמן גדול אין להחמיר פלל ומכ"ש
פשיש ספק שעודם לחים אין להחמיר פלל אם לא שאנו רואים אותם מתומצי' ובקועי'
ותדע לה ממאי דלא הצריכי שימור אלא משעת קצירה ולא משעה שהם יבשים ונגמרי'
במתובר ועוד דהרי הטל לא מעצור ונופל עליהם בכל יום ולא הזפיר שום פוסק מזה
דבר ומכ"ש מענין מעשה שלנו אין ספק פלל שהם יפי' וראוי' גם למנחו' אם נזפה שיבנה
בית המקדש במהרה בימינו אמן: והא לה קונטרס אשר יעדתי בתשובתי מלוקט מן ספרי
אקלידוס וכתביו בצורה גדול לתורתנו בכמה מקומות \$ציור בספר\$ לימוד א' לעשות
משולש בעל צדדים שונים עשה לה קו פפי רצונה לעשות המשולש בגידולו ד"מ קו א"ב
והרחב במחוגה פגודל מרחב הקו והעמד רגל המחוגה האחד בקצה הקו ב"א ועשה קשת
ב"ג ועוד עשה קשת א"ד ובמקום חתוכי הקשתות משם תעשה ב' קוים ישרים אל א'
ואל ב' ויבוא לה משולש שווי: ואם תרצה לעשותו בעל רגלים שונים ד תושבו שנה
לרגלים תוכל להרחיב המחוגה פפי צורה להאריה הרגלי' ותעשה פנ"ל במשולש שני
הצדדי': טעמו מבוא' \$ציור בספר\$ לימוד ג' לחלוק זוויות בשני חלקים שונים הזוויות
הוא א' ב' ג' ישום לה שני חתיכות שונים מן קו א"ב וקו א"ג שהן א"ד א"ה ועשה קו
מזה לזה ועשה על קו ה"ד משולש מצדדים שונים כמו בלימוד א' או רגלים שונים ואח"כ
חלוק זווית א' לזווית ו' בקו שנה שהוא קו א"ו ואז יהי חתוכים שניהם שונים \$ציור
בספר\$ לימוד ב' אם תרצה לעשות משולש מקוים שאינם שונים ד"מ מקו ז' מידות וה'
וג' לקח לפניה קו מז' מידו' בתחילה וכן לעולם הקו הארוך לקח בתחילה ואח"כ פתח
המחוגה באורך הצד השני ה' מידו' ועשה עגול במחוגה וכן תעשה בראש הקו של צד
השני ברחוק ג' מידו' ראשי המחוגה וממקום חיתוף הקשתות משם תעשה קני המשולש
לימוד ד' לעשות זווית נצבי' אם יש קו א"ב.

ותרצה לעשות לו קו ב"ג ולהעמידו עליו שיהא זווית נצבי קח המחוגה בראשון ופתחהו
פפי רצונה ד"מ פמרחב ב"ד ועשה הקש' המדומ' ד"ה מן המרפז ב' ואח"כ עשה הקש'
ב"ה המדומה מן המרפז ד' ואח"כ עשה קשת ב"ו מן המרפז מקום חתף ב' הקשתות
שהוא במקום ה' ואח"כ הנח הסרגל מנקוד' ד' עד נקודת חתף הקשתות שהוא ה' ועשה
קו המדומה ד"ו וממקום חתף קו ד"ו בקשת ב"ו ועשה קו ישר עד נקודת ג' וזהו הזוויות
הנצב ואם יש עוד מקום עובר להלן ממקום ב' שהוא קו ב"ו אזי תוכל לעשות משולש
פמבואר בלימוד א' וממקום הזווית דו"ז תמשך קו אל נקודת ו' ויהי' הו' הזוויות הנצב
\$ציור בספר\$ ועוד באופן אחר תוכל לעשותו על קו א"ב קח המחוג' והרחב אותה
פרצונה ד"מ פמרחב א"ג ועשה הקשת ג"ז ואח"כ העמד המחוגה במרפז ג' ועשה הקשת
ה"א ואח"כ העמד במקום חיתוף הקשתות אלו יח' שהוא ו' ועשה החתף מן הקשת ה"א
ובאותו הנקודה עשה קו מן נקודת א' אל זאת הנקודה ה' ובמקום שתחתוף הקו הנה
בקשת ג"ז העמד המחוגה ועשה חתוף ז' בתוף קשת ג"ז ומאותו הנקודה שיתחכו יחד
אל נקודה א' עשה קו ישר והו' הזווית הנצב: טעמו: ציור בספר\$ דע פי לעולם ג' חלקי

י"ב מן פל העגול הוא רביע מן הקרפז וזוית נצב והנה הרחב מן המרפז על התגורה הי' שישית העגול מצומצם כמ"ש בתמונת המשונה אי"ה וא"כ קו ד"ז הוא חלק ששית מן העגול וכן קו ו"ג נמצא שהוא ג' חלקי י"ב שהוא רביעי העגול שזויתו נצב: \$ציוור בספר \$שאלה איך לעשות מן נקודה שלפניך עמוד נצבה על קו שלפניך: \$ציוור בספר \$הנה הקו א"ב והנקודה ג' עשה מן הנקודה במחוגה קשת הח"ו ואח"כ עשה מנקודת ה' ומנקודת ו' קשתות החותכים שיהו ז' ובמקום חתוכן אל נקודה ג' הנח סרגל ועשה קו ג"ד אל הקו א"ד והו' עמודיך נצביי: שאלה איך לחבר קו אל קו לארכו ויהי בין שרו האמיתי במקום שקצרה הסרגל להגיע שם: הנה הקו א"ב ותראה להארכו ויהי בשיוי עמו ואין לה סרגל מגיע לאורך ההו' פתח המחוגה והעמד מרפז תוף הקו א"ב ועשה ב' הקשתות החותכי' יחד ג' וד' ובמקום חיתוכן העמד המחוגה ופתחיהו כרצונה והעמד רגל אחד מן המחוגה במקום חתף ג' ועשה קשתו ו' וכן עשה מן חתף ד' קשת ה' ובמקום חתף א' העמד המחוגה ועשה ב' הנקודות שהם ה"ו תוף הקשתות ה"ו כרשום לפניך ואח"כ העמד המחוגה על נקודות ה"ו שבתוף הקשתות ועשה שני קשתות ז"ח מחותכי' יחד ובמקום חתף קשתות ח"ו וקשתות ה"ו הנח סרגל ועשה הקו עד שיגיע לא"ב ותמצאיהו שהו' ישר עמו: